

Inc-94

4-2-6
(Denzl)

**Populata i libros de
anima a restotelis**

[Faint, illegible text from the reverse side of the page, likely bleed-through from the text of Aristotle's 'De Anima'.]

Da i qd fit maffica nuntit 2 folu ppat ad nutritos 2 ad digestos
Stoachu i qd e pma digestio. 2 fit lepatog si ipi alimti a liblu
Epar i qd fit resolutio nutriti i qtuoz hnozes. Et nutrit alimtu
ab epate vltus cor. i via illi mo⁹ fit icia digestio 2 pur resuatu e
maia ex qd fit nutritio tori aial s⁹ el⁹ p⁹icia nutriti ad vasa semialia
Extremiores venarum in quibus fit acceptio nutrimenti.

Ueni cu suis intestinis na i vtre veit alimtu digestu i stoacho
Uelica. In qua recipitur humidu vrinale quod stillat ab epate.
Uasa seminalia. In quibus sumitur supfluu q⁹te aut prop⁹ter
cie digestionis qd semc d⁹ p qd fit generatio. Et d⁹ supfluu i qm
ritate non aut⁹ in qualitate quia per hoc generat sibi simile.

Uena respectu humoru quia humores transfunt per venas.
Arteria respectu spirituum naturalium.

Digestivas qd h3 quattuor
sedes. i. instrumenta scilicet

Rectiva qd e i vtris trib⁹ in
stom⁹ qz ibi sp e iceto nu
trimenti anqz supfluu expellat
s i ore e solu cibi mafficatio

Expulsiva 2 e i ib⁹ p⁹rib⁹ qd⁹
fit expulio qd fit ia vasa scs

Attractiva 2 e i ib⁹. s. stoma
cho epate 2 m⁹bris nutriti
dis. qd fit i stomacho 2 epa/
te p⁹ ex siti 2 fame 2 i m⁹br⁹
qz illa icarnat nutritim⁹. i.
faciunt carne e i ut due vene
per qs ducit alimentum scs

Uisus cui⁹ obiectu e color
Audit⁹ cui⁹ obiectu e son⁹.
Olfact⁹ cui⁹ obiectu e odor
Tact⁹ cui⁹ obiectus e sapor
Actus cuius obiectum est calidum. frigidum. humidum siccum 2 qualitates sequentes.

Sci⁹ cois 2 poif sup⁹ t⁹rt⁹ ocl⁹ e obiectu e sp⁹le sciatu vt p⁹gibile
Uit⁹ imaginaria sup⁹ simistru ocl⁹ e obiectu e sp⁹le sciatu resuabile
Cogitativa sine estu. 2 poif i acutie capis e obiectu e sp⁹le p⁹gibile
Decorativa e organu e i postiori pre capis 2 e ob. e sp⁹le resuabile

Trascibile cuius qnqz sunt passiones scs timor. audacia. spes re/
spectu boni. ira 2 desperatio respectu mali. Et in tali appetitu irasci
bili sunt iste virtutes morales scilicet

Concupiscibilem cuius sex sunt passiones sed tres respectu boni
vt amor desideriu relectario. Et tres respectu mali scilicet odium
fuga. tristitia. Et in ipso sunt iste virtutes morales scilicet.

Sapientia. Quibus non contingit assentire falso. Et
Intellectus. Quibus dicuntur virtutes intellectuales.
Prudentia. ergo dicuntur virtutes intellectuales.
Scientia. Quibus contingit assentire falso.
Fis. Quibus contingit assentire falso.
Opinio. Quibus contingit assentire falso.
Suspicio.

Vegetativu 2 h3 tres p⁹ns 2
qlibet habet pro obiecto coi
alimtu s⁹ ducit modo scs

Nutritiva 2 h3 qtuoz vires
seu p⁹ns sibi subsuictes. s.
Et istius obiectum est ali/
m⁹tu s⁹ p⁹na animatu.

Augmentativa qd respicit ali
m⁹tu q⁹tu ad b⁹ ce indui
dui. 2 eius obiectu e alime
tu s⁹ p⁹na aiatu q⁹tu

Generativa qd respicit nutri
m⁹tu q⁹tu ad p⁹sentato⁹
e sp⁹. 2 ei⁹ obiectu e alime
tu s⁹ p⁹ generatu filis i sp⁹

Exteriores. 2 sunt qnqz scs

Junioris. Et sunt qtuoz scs

Intellectu vt voluntas i q
subiectat vt moral iusticia

Sci⁹tu didi i duas p⁹ns

Zambulativa.
Nativiva.
Volativa.

Intellectu possibile e obic
ctu e qd ditas rei materialis
vt cognoscibil. qd e subiectu
bitu itell⁹ualiu. qz s⁹ ff. vj. f.

Intellectu agente cui⁹ obiectum est qd ditas rei material vt factibil

Bateria p⁹
tentarum
anime sunt
qnqz. scilicet

Sci⁹tu dividit i sensus

Appetitu e sut duo genera

Motivum s⁹ locum. Et h3
tres p⁹ns no tri differetes
specie. sed organo. scilicet

Intellectu. Et dividit in

Fortitudo.
Magnanimitas
Magnificencia
Mansuetudo.

Pantia. Et d⁹r habi
Liberalitas e morales.
Maffabilitas.
Ueritas.
Eutropolia
Philorhonia

Prohemium De Anima

In

initium libri
de anima.

Que

ritur primo
Utrum de anima
sit scientia.

Dicendum quod
sic. Quia de
illo est scien-

tia quod habet passiones per principia de ipso demonstrabiles. sed sic est de anima. ergo de anima est scientia. Maior patet quia eadem requirunt ad demonstrationem et sciam. quia demonstratio est syllogismus faciens scire. sed ista sufficiunt et requirunt ad demonstrationem sicut patet in principio primi posteriorum. Minor ostenditur quia principia anime sunt illa que ponuntur in definitione anime. et hoc est de intentione Aristotelis. ij. posteriorum que ponit ad hoc duas causas. Prima est quod idem sunt quod et propter quod. Et idem sunt definitio que est causa definiti. et definitio que est medium demonstrationis. Secunda est quod dicitur quod definitio est medium demonstrationis potissime. Passiones autem sunt potentie anime. Potest enim anima dupliciter capi. Uno modo ut generatur secundum quod se extendit ad animam vegetativam sensitivam et intellectivam. et sic anime potentia est vivificare sive vitam dare. Alio modo accipitur anima secundum diversas eius species et sic anime potentie sunt etiam passiones. Potest ergo sic fieri demonstratio. Omnis actus primus substantialis corporis phisici organici est vivificans. Sed anima est actus primus et cetera. ergo anima est vivificans. Et hoc est quod alij sic demonstrant. Omnis actus primus substantialis et cetera. est principium operationum vitalium. Sed anima est huiusmodi ergo et cetera.

Arguitur. Omnis passio realiter debet distinguere a suo subiecto. sed vivificare non distinguitur ab anima. ergo non est eius passio. Minor patet quia vita et anima idem sunt ut dicit Aristoteles. in primo elenchorum circa fallaciam secundum non causam. Dicendum quod vivificare capitur dupliciter. Uno modo secundum quod est primam vitam facere id est dare esse vitale. et sic non distinguitur vivificare ab anima. Quod sic probatur. quia nullus effectus cause formalis realiter distinguitur a sua causa. sicut albere non distinguitur ab albedine sed albefacere quia albefacere fluit ab albedine in genere cause efficietis sed albere in genere cause formalis. sic etiam animare non distinguitur ab anima. et hoc modo dicitur in secundo huius quod vivere in vivente

tibus est esse. Alio modo accipitur vivificare ut est vitam secundam facere. id est operationes vitales dare. et sic videre est vivere. audire est vivere. et sic de alijs operationibus. et sic vivificare distinguitur realiter ab anima. Si ergo queratur quod debet hic capi vivificare. Dicendum quod potest hoc capi utroque modo. Et ad argumentum propositum dicendum quod non oportet semper qualiter passionem distinguere realiter a suo subiecto. imo sunt multe passiones tam in rebus quam in entibus rationis que non possunt realiter distinguere a suo subiecto. In rebus patet. quia res habet passiones que de ipso non distinguuntur. Et etiam substantia est res realis et tamen eius ultima proprietas scilicet esse susceptibilem contrariorum non distinguitur ab ipsa realiter. nam si esse susceptibile contrariorum esset accens substantie et non ipsa substantia. tunc esset processus in infinitum in accidentibus. quia illa susceptibilitas presupponeret aliam susceptibilitatem et illa iterum aliam et sic in infinitum. In entibus rationis patet de universali et predicabili.

Arguitur. Videtur quod potentie anime non possint dici passiones anime. probatur. quia omnis passio fluit ab illo quod est completum subiectum. sed sunt multe potentie que non sunt in anima tamen sed in corpore et in anima. sicut sunt potentie vegetative et sensitive. ergo tales potentie non possunt dici passiones anime. Dicendum quod duplices sunt potentie ipsius anime. Quedam sunt intellective que sunt in anima tamen. ut intellectus agens. possibilis et voluntas. Et de illis potentijs non est dubium quin sint perfecte proprietates anime. quia fluunt ab anima tanquam a completo subiecto. Alie sunt potentie que fluunt ab anima et corpore simul. sicut sunt potentie vegetative et sensitive. Et de illis est dicendum. quod quis tales potentie non fluunt ab anima sicut a completo subiecto. fluunt tamen ab anima sicut ex completo principio et sicut ex subiecto principali. quia quis ille potentie sint in anima et corpore sunt tamen principali in anima quam corpore. et ideo demonstrantur de anima sicut de subiecto principali quis non totali. Et per hoc solvitur illud argumentum quo argui solent. Quicquid non habet esse per se non habet passiones per se. Sed anima est huiusmodi. Maior probatur. quia actus secundus presupponit actum primum. Dicendum quod loquendo de anima rationali. tunc anima habet esse per se secundum aptitudinem. et sic in ipsa possunt esse complete passiones et perfecte. Loquendo autem de anima in communi. Dicendum est quod illud quod habet passiones sicut completum subiectum passionum hoc

h3 esse p se. sed anime sensitua & vegetatiua nō sūt ppletum subiectū passionū. sed sunt ppletū cū corpe. & sic nō optz q ille aie habeat esse p se. Et sic hō qui ē subiectū risibilis p se subsistit qz hō est cōpletū subiectū risibilis. Et p̄t dari sile de passionib⁹ q̄ principaliter fluūt a corpe q̄uis sunt p se toti inexistentes. sicut eē corruptibile. q̄ q̄uis sit passio toti⁹ corpis mixti. tñ p̄ncipali⁹ fluit ex materia q̄ est origo corruptibilitatis Sic etiā est dicendū de istis potentijs. qz q̄uis potentie sunt in toto pposito. tñ p̄ncipali⁹ us fluunt ab anima q̄ corpe

Arguitur. Omnis scientia est habit⁹ intellectualis. Tunc sic. de illo nō est scientia quod nō p̄t p̄ intellectū apprehendi. sed aia nō p̄t p̄ intellectū apprehendi ergo zc. Minor patz qz hoc nō p̄t apprehēdi p̄ intellectū qd nō potest cadere sub sensu. s3 aia nō p̄t cadere sub sensu. ergo zc. Minor pbat. qz nihil est in intellectu qui prius fuit in sensu. Dicendū q̄ dupl̄r aliqd̄ cadit sub sensu. Uno mō fm se & p se. & sic nō solum anima sed nulla suba cadit sub sensu quia ois substantia est sensibile p accidens Alio mō aliquid cadit sub sensu fm aliqd̄ acc̄ns eius et sic substantie sensibiles cadūt sub sensu. sic pz de hoīe cui⁹ substantia nō videt sed color. sic etiā dicendū est de aia. qz aia cadit sub sensu fm effect⁹ eius. vt est viuere qz ex sensu cognoscimus aliquē viuere. & sic infra dicetur q̄ aia est q̄dam mō difficilis cognitionis scz q̄ ad quid ē & facilis cognitionis quo ad qz est. sufficit ergo ad cognitionem intellectiuā q̄ aliquid aliquo modo cadat sub sensu.

Arguitur. De infinitis non est scientia. sed aie sunt infinite. ergo de aia nō est scia. Minor pz qz tot sunt aie q̄t sunt corpa aiata. sed talia sunt infinita qz nō tot quin plura. ergo de aia nō est scientia. Dicendū q̄ aie capiūtur dupl̄citer. Uno mō ad numerū & sic sunt infinite. i. indeterminate. qz sic nō est numerus eaz determinatus. nec quo ad nos nec q̄ ad naturā. Alio mō accipiunt aie fm species fm q̄ cadunt sub arte & sic nō sunt infinite quo ad naturā. quia natura determinauit eis certū numerū. sed sunt infinite quo ad nos. Et si dicat. ergo nos non habemus scientiam de aia. Dicendū q̄ de aia dupl̄citer potest esse scientia. Uno mō q̄ntum ad carū numerū & sic fm est q̄ nos nō habem⁹ de animabus sciam. qz numerū sp̄ez animarū scire nō possum⁹. Alio mō accipiuntur aie scdm q̄ referunt ad suas potentias. & sic aia non habet infinitatē. qz nō h3 potēcias ifinitas sed finitas & sic de aia est scientia

Arguitur. Anima nō ē species. ergo de ea nō est scientia. Ans pz. qz nō ē vniuersale cū d̄ rōne vniuersal' sit eē vnū totū. Dicendū q̄ ad hoc q̄ de aliquo sit scientia sufficit q̄ habeat modū speciei. in hoc scz q̄ habeat diffinitiones & passionē que fluūt ex principijs speciei. Et iō de indiuiduis nō est scia qz nō hnt diffinitiones nec passionē de ipsis demonstrabiles. Un̄ etiā eō mō ens p̄t dici sp̄es. qz h3 aliquid loco diffinitionis & passionis. & omne quod non est indiuiduum p̄t dici species.

Queritur. Utrū scientia de anima sit vna. Dicendū q̄ sic. Cui⁹ ratio est. qz illa scientia est vna que h3 vnū subiectū fm vnā formalē rōez p̄siderādi. qz ex forli rōne p̄siderādi sūt d̄ra scie vt pz p̄mo poster. S3 ista scia h3 vnū subiectū fm vnā formalē rationē considerandi. ergo est vna scientia simpliciter. Minor patebit inferius in assignatione subiecti

Arguitur. Illa que sunt diuersoz generum nō cadunt sub aliqua scientia vna. sed aie scilicet vegetatiua sensitua & intellectiua sunt diuersoz generū. ergo de ipsis nō est scia vna. Dicendū q̄ genus capiē tripliciter. scz p̄ genere loyco. physico. & p̄ genere scibili. Genus loyco est qd fm aptitudinē predicatur de plurib⁹ speciebus. Genus physicū qd h3 aptitudinē ad plures formas siue substantiales siue accidentales. Genus scibile est quod h3 ordinez ad multas passionē. Per hoc ergo dicendum est. q̄ illa q̄ sunt diuersoz generū scibilium nō cadunt sub vna scientia quia in eis diuersificatur formalis ratio p̄siderandi. Sed illa que sunt diuersoz generū loyicaliū vel physicaliū p̄nt esse sub vna scientia. Sicut patet de subiecto et passione qz p̄nt habere vnā formalē rōez p̄siderādi. Iste autē aie sunt diuersoz generū physicaliū qz habent alia ppria subiecta. Est em̄ alia dispositio materie in qua est anima rōnalis. & alia in qua est aia sensitua. & sic de alijs.

Queritur. Utrū scientia de aia sit physica. Dicendū q̄ sic. Cui⁹ ratio potest esse duplex. Prima. Illa scientia est physica que determinat de ente mobili vel de aliqua eius pte. S3 sic est de ista scientia. ergo est physica. Quamuis em̄ aia nō sit ps subiectiua entis mobil'. est tñ ps integralis alicui⁹ entis mobilis scz corpore aiati. qz corpus aiatiū constituit ex aia et corpe sicut ex p̄tib⁹. Secda ratio. Illa scientia est physica que p̄siderat de forma que necessario habet esse in materia. vel fieri. sed sic est de aia qz necessario habet esse in materia. loquēdo de aia vegetatiua et sensitua. Anima autem in

Prohēium

De Anima

tellectiua necessario habet fieri in materia. ergo de ill' est scientia phisicalis.

Arguitur. Anima est methaphisice considerationis. ergo nō phisice. Consequētia t3. q2 diuersaz sciaz diuerse sunt considerationes.

Dicendū q aia capitur dupliciter Uno mō generalitet. put extendit se ad animā vegetatiuam sensitiuā z intellectuā. z hoc mō Aresto. in hoc libro accipit aiam. z sic aia est solū phisice considerationis. q2 sic aia ē forma q necessario hz esse in materia. Alio mō accipit aia p aia rōnali tm. Et sic aia capitur dupliciter Uno mō quo ad fieri. Alio mō quo ad esse. Si sumat quo ad fieri tunc iterū ē phisice considerationis quia necessario hz fieri in materia. quia si extra materiā crearet nō esset aia sed substantia separata. Sed si sumatur qntū ad esse. hoc est dupliciter. Uno mō sub ratione aīme fm q animat corpus z sic iterum: est phisice considerationis Et ideo anima separata non est pprie anima ab animando dicta. Alio mō accipit anima fm q est separata a corpe. z sic dicitur anima quia fuit qnqz anima. Et sic potest anima rōnalis eē methaphisice considerationis. z hoc est qd alij dicūt q tertius liber de anima continuat libro methaphisice. quia ibi incipit Arestoteles tractare de separatis. et hoc postea ptinuat in methaphisica

Arguitur. Illud qd nō mouet nō ē phisice considerationis sed anima non mouetur. ergo nō est phisice considerationis. Maior p3. q2 phisicus considerat de ente mobili. z sic nō considerat nisi illa que hnt ordinē ad mobilitatem.

Dicendū q quāuis anima pprie nō mouet. est tū ps cuiusdā entis mobilis. scz corpis animati. hoc sufficit q2 fm Aresto. quarto methaphisice. scientia nō est illoz que sūt vnū imo eorū etiā q sūt ad vnum. Illa ergo cadunt sub vna sciētia q quocūqz mō ordinē hnt ad subiectūz sufficit ergo q anima habeat ordinem ad ens mobile sicut ps eius

Arguitur. Scientia moralis de anima determinat. ergo nō scientia phisicalis. Ans pbat. quia vtutes de quibus determinatur in morali philosophia sunt anime accidētia. mō ad eādem sciētiam spectat determinare de passionib' z de subiecto. Dicendū q phia moralis non tractat de aia in cōmuni. sed solū de aia rōnali. quia illa solū potest virtutib' informari. Et si dicatur. ergo ad mō coincidunt phia moralis z phisicalis quo ad animā rōnalē. Dicendum q sub alia formali ratione considerandi determinatur de anima rōnali in phia morali z phisicali. q2 in phisica determinat de aia fm q ē ps

cuiusdā entis mobilis. scz corpis animati. Sed in phia morali determinatur de aia fm q ē informabil' vtutibus intellectualib' z moralib'. Et sic Aresto. dicit in. iij. Ethicorū q tria sūt i aia scz potentie. passiones. z habitus. Potētie em sunt informabiles virtutib'. Passiones autem moderātur per virtutes. habitus vero refrenāt potētias.

Queritur. Cui parti phie subordinat ista scia. Dicendū q phie naturali. Juxta qd notandū q vnā sciām ex pre phie subordinari est eā contineri sub aliq pre phie. sicut ps continetur sub toto. p hoc dicendū est q ista sciētia subordinat phie naturali z illi pti q dicitur phisica q2 sic phisica ē de ente mobili fm se z fm pres ei'. ita sciētia libri de aia ē de pre entis mobilis. scz de aia q est ps corpis animati.

Queritur. Quē ordinē hz iste liber inter libros phisicales Dicendū q est sextus in ordine. Et hoc p3 p sufficientiā librorū phisicalium Nam phisica est de ente mobili. Et hoc est dupliciter. q2 aut incontracte vel contracte. Si p mū sic est liber phoz. in quo agitur de cōmuni bus passionibus entis mobilis. Si scdm hoc est duplr. vel contrahit ens mobile ad primaz spēm motus scz localis. et sic est liber de celo z mundo. in quo determinat de ptibus vniuersi scdm q hnt ordinem z sitū in vniuerso. tal' aut situs z ordo acquirūt p motū localē. Vel cōtrahitur ad formā simplicis elementi z sic ē liber de generatiōe in q determinatur de motib' ad formā in cōi. z hoc in prio. z de generatiōe ipoz elementoz in scdo. Vel fit contractio ad formā mixti z hoc ē duplr. q2 vel cōtrahit ens mobile ad formā mixti impfecti. z sic est liber metheoroz. in q determinatur de impressionib' q nō hnt mixtionē quatuor elemētoz. sed mixtionem qualitātū quatuor elemētoz. vel contrahitur ens mobile ad formā mixti pfecti. z hoc est dupliciter. Vel inanimati. et sic est liber de mineralib' in quo determinatur de mineralib'. sic sunt aurū argentū plūbum zc. Vel animati z hoc ē duplr. q2 vel determinatur de principio animati z sic est liber de aia. vel de ipis animatis. hoc est duplr. q2 vel in generali. z sic est liber puoz naturalium Vel in speciali z sic ē liber de animalib' vegetabilib' z plātis. Sic ergo est ordo librorū phie naturalis. q2 phisicorū est prim'. de celo et mundo scdus. de generatiōe z cor. tertius. Meteoroz quart'. de mineralib' quint'. de anima sext'. paruozū naturalium septimus. de animalibus vegetabilibus z plantis octauus.

Arguitur. Liber de mineralibus non est translatus. ergo liber de anima erit quintus. et etiam non debet computari inter libros naturales Aristotelis.

Dicendum quod quis non sit translatus. tamen alij inueniunt scientiam de mineralibus. sicut Albertus qui colligit ex diuersis libris unum tractatum de mineralibus. Secundo est dicendum quod isti libri possunt dupliciter ordinari. Uno modo secundum quod sunt translati. et sic liber de anima est quintus. quia non habemus librum de mineralibus translatum de greco in latinum. Alio modo ordinantur libri naturales secundum modum attractionis subiecti. et sic liber de anima est sextus et hoc est essenziale in ordine. Primum autem est accidentale et ideo absolute dicendum est quod liber de anima est sextus.

Queritur. Quid sit subiectum librorum de anima. Dicendum quod est anima considerata secundum suam substantiam et secundum suas partes. Et ratio est. quia in primo libro et in vna parte secundi determinatur de substantia anime. et in alia parte secundi de partibus subiectiuis et praeiuis. Unde quis anima non habeat partes integrales quantitatiuas. habet tamen partes subiectiuas et praeiuas. partes subiectiue sunt anima sensitua. anima vegetatiua et anima intellectiua. sed partes praeiue sunt potentie anime. scilicet intellectus. voluntas. visus. auditus. et sic de alijs.

Arguitur. Anima est subiectum cuiuslibet scientie. ergo non est tamen subiectum istius scientie. Dicendum quod duplex est subiectum scilicet inhesionis cui inheret aliquid scientia. sicut dicimus quod paries est subiectum inhesionis albedinis. quia albedo inheret parieti et sic est verum quod anima est subiectum cuiuslibet scientie. quia secundum Aristotelem in antepredicamentis. scientia est in anima sicut color in corpore. Alio modo accipitur subiectum per subiectum attributionis. et sic illud dicitur subiectum attributionis cui attribuuntur passionis in aliquid scientia. et sic anima est subiectum huius scientie sicut dicitur est supra.

Arguitur. Simplex forma subiectum esse non potest. sed anima est forma simplex. ergo subiectum esse non potest. Dicendum ad maiorem quod forma dicitur quadrupliciter simplex. Uno modo simpliciter quia scilicet nullam habet in se compositionem. et sic solus deus est forma simplex. Et tunc forma est quod talis forma simplex non potest esse subiectum accidentis cum in deo nullum sit accidens. potest tamen adhuc esse subiectum propositionis. ut deus est bonus. et sic de deo est scientia ergo oportet quod sibi aliqua attribuatur per modum passionis. Alio modo forma simplex dicitur quia non est composita ex materia et forma. sic subseparate sunt forme simplices et talis forma simplex potest esse subiectum accidentis. sic est in angelo intellectus et voluntas que sunt forme de secunda specie

qualitatis. Tertio dicitur aliquid simplex. quia non est mixtum ex quatuor elementis. et sic celus dicitur simplex. et quod sic est simplex potest esse subiectum accidentis materialis. sic patet de elementis. Quarto dicitur aliquid simplex. quia non includit in se multitudinem suppositorum secundum quod homini. et sic species specialissima dicitur esse simplex. et tale simplex est subiectum formarum que consequuntur corpus mixtum. per hoc ergo dicendum est quod anima non est pure simplex siue primo modo. sed secundo modo quia non est composita ex materia et forma. et sic potest esse subiectum accidentis.

Arguitur. Corpus animatum est subiectum huius libri ergo non anima. probatur quia iste potentie de quibus hic loquitur Aristoteles. sunt potentie anime vegetatiue et sensitue. et fluunt a corporibus animatis ergo corpus animatum est subiectum. Dicendum quod corpus animatum non potest esse subiectum propter duas causas. Prima est quia non est satis commune. quis enim in ista scientia consideret de potentibus conuenientibus toti animato. tamen etiam in eodem libro fit mentio de aliquibus passionibus que tamen anime conueniunt et non corpori animato. sic sunt intellectus agens intellectus possibilis et voluntas. sed anima est subiectum satis commune quia etiam potest esse sensitue et vegetatiue fluunt ab anima tanquam ex principio et principali subiecto sic in prima questione dicitur est. Secunda ratio est quia hoc considerat de istis potentibus secundum quod principaliter fluunt ab anima. et hoc fit ad duos libros de sensu et sensato. in quo libro tractatur de potentibus sensituis secundum quod principaliter fluunt ab anima et corpore. et ideo anima est hoc subiectum. ibi autem corpus animatum.

Arguitur. De subiecto dicitur presupponi quia est et quod est. sed hoc inuestigat quod est anime ut patet secundo huius. ergo non erit subiectum. Dicitur quod subiectum alicuius scientie accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod ponitur in demonstratione. et eo modo oportet principia presupponi que sunt diffinitio subiecti. quia ex presuppositione necessaria principiorum accipitur necessitas conclusionis. Alio modo accipitur subiectum absolute autem vel post actualem demonstrationem. et sic potest etiam quod est inuestigari. In signum cuius primo posteriorum quod est ponitur per cognitionem. et in. ii. posteriorum ponitur questio de scibili. Secundo potest dici quod in scientia non dicitur inquiri diffinitio subiecti ex principijs illius scientie. sed Aristoteles hoc inquiri diffinitionem anime ex actu et potentia que sunt principia metaphisicalia.

Arguitur. Anima est forma. ergo non potest esse subiectum. quia subiectum est materia. Dicendum quod forma non potest esse materia ex qua. sed bene potest esse materia in qua vel circa quam. Est ergo anima materia in qua. quia in se habet passiones et potentias. et est materia circa quam. quia circa animam versatur intentio auctoris.

Arguitur. De nullo corruptibili est sciētia, sed anima est corruptibilis. ergo de anima nō est sciētia. pbat qz aīa vegetatiua ⁊ sensitua corrumpuntur ad corruptionē subiecti. Dicēdum qz corruptibile accipit dupl'r. Uno mō p p'rie. put significat aptitudinē ad corruptionē actualē. et sic de corruptibili potest esse scīa sic de subiecto. quia de corruptibili p't cognosci qz ipsum est corruptibile. Alio mō accipitur corruptibile improprie. put significat actualē corruptionē. et sic de corruptibili nō est sciētia vt de subiecto. Cui' rō ē. qz hoc qd fm se ē corruptibile nō p't habere passionē que dicat incorruptibiliter de subiecto. sufficit ergo qz de aīa pnt dici aliq' passiones incorruptibiles q' pnt demonstrari p' p'ria principia de ipsa

Arguitur. Si corpus aīatum nō esset subiectū istius libri. tunc ista scīa nō esset subordīa/ta p' hie naturali. qz sic aīa nō contrahit ens mobile sicut fac' corpus aīatū. Dicēdū qz duplex est p'tractio generalis subiecti. Una est ad p'tes subiectiuā. ⁊ sic corpus aīatū cōtrahit ens mobile et nō anima. Alia est cōtractio ad p'te integrale. ⁊ sic etiam anima contrahit ens mobile. qz aīa est ps integralis eiusdē entis mobilis. s. corpis animati.

Ignorantia ho

b Queritur quō diuidit iste liber prima sui diuisione. Dicēdū ē qz diuidit in p'hemū ⁊ tractatū

Et ratio illius diuisionis ē. qz scīa opponit ignorantie. fm ergo duplicē spēm ignorantie oportet ponere duplicē p'te in scīa. Quedā em ē ignorantia negationis. Et est qn' q's nihil cognoscit de subiecto. ⁊ tal' ignorantia remouet p' p'hemium qz in p'hemio fit quedā generalis determinatio de his q' in libro tractantur. ⁊ iō ex p'hemio habetur general' cognitio ipsi' subiecti. Et fm hoc p'hemū sic describit' Prohemū ē fmo p'ambu l' elucidās animū remouēs ignorantia negationis. Sz tractat' siue scīa remouet ignorantiam cōtrarie dispōis. qz si aliq's sit p'ue disposit' circa subiectū alicui' scīe tūc talis p'ua dispositio remouetur p' tractatū. Et istud p't intelligi de ignorantia p'ue dispōis quocūqz mō accepta. Dicat em in scīa aliq's p'ue disposit' dupliciter. Uno mō p'trarie qz h'z habitū p'trariū sciētie. Exēpligrā Si aliq's crederet qz anima nō h'et potētiā ille h'et habitū p'trariū huic sciētie libri de aīa. Dicitur etiā aliq's p'ue disposit' p'ri uatiue. qz scz adhuc nōdū acq'siuit habitū scīe de subiecto. ⁊ tal' ignorantia etiā remouet p' tracta

tū De p'ma ignorantia loq'tur Aresto. i. poster'. vbi dicit qz ignorantia p'ue dispositionis generatur in aliq' p' syllogismū falsigraphū. Item p'hemū diuiditur in tres p'tes. Cui' ratio est. qz p'hemū nihil aliud est qz dispositio recipiētis illā scīam. Sed dispōni oppōitur indispositio q' qn'qz attenditur ex p'te sciētis. Qn'qz ex p'te rei scite. Et hoc dupl'r. Uno modo qz res cognita p'ponitur sine aliq' ordine ⁊ illa remouet p' scdam p'te p'hemij. Alio mō qn' res scita non h'z difficultatē. ⁊ sic discipul' nō mouetur ad attēdēdū ⁊ illa remouetur p' tertiā p'te p'hemij. Sed p'ma indispositio scz ex p'te sciētis remouetur p' p'mā p'te. Un' in p'ma p'te reddit auditores beniuolos. i. bene volūtatis ad audiendūz libz. In scda reddit eos dociles. i. bene dispositos ad recipiēdū doctrinā. In tertia reddit eos attētos. i. intētos ad audiēdū. Prīmū facit oīdendo vtilitatē ⁊ dignitatē ist' scīe. Scdm facit oīdendo ordinē p'cedendi. qz facilius aliquis hoc p't sciētifice cape qd p'ponitur sibi per ordinē. Tertū oīdendo difficultatē scīe qz in difficult' optet facere aduertentiā vel attentio nē. Incipit ergo sic liber de anima. Bonozū honorabilū noticiā opinantes. Et intendit in illa p'te oīdere dignitatē illi' sciētie. ⁊ hoc facit dupl'r. Prīmo in generali. Scdo i speciali. In generali. qz oīdit istā sciētiā esse de numero bonozū honorabilū. Et hoc nō est speāle isti sciētie. sed cōe omnib' sciētijis speculatiuis. Et intendit istā rōnem ex p'positione. Q' bonū honorabile inter oīa bona est dignissimū. sed scīa lib' de aīa est bonū honorabile. ergo fm se ē dignissima. Minorē pbat p' p'positionē text' qz oīs noticiā. i. scīa speculatiua est de numero bonozū honorabilū. Et dz sic text' ordinat. Nos scz p'hi sum' opinantes noticiā. i. scīam speculatiuam esse bonozū honorabilū. i. de numero bonozūz honorabilū.

Queritur. Utz oīs scīa speculatiua sit boā ⁊ honorabilis. Dicēdū qz sic. Q' autē est bona probat' dupl'r. Prīmo sic. Q' p'fectio ē aliqd' bonū sui p'fectibil'. sed scīa est p'fectō ipi' intellect'. ergo est bona. Minor p'z. qz bonū et ens p'uertuntur. sed qlibet p'fectio adducit aliqz entitatē ergo adducit aliquā bōitatē. Minor p'bat' ex p'ma p'positione methaphisice. oēs hoīes natura scire desiderant sicut tendētes ad intellectus p'fectionē. Natural' at appetit' ē ad bonū. Etiā intellect' noster ē in potētia fm se ⁊ p'ficiatur ⁊ fit in actu p' scīas. Secunda rō est. qz hoc est bonū cuiusqz rei quo vnitur suo principio. quia in hoc consistit p'fectio rei. sed p' scīam

speculatiua aliquis vnus pmo principio scz deo ergo scia speculatiua est bonu ipsius intellectus Minor ptz. quia no est accessus ad deum nisi p cognitione et amore Q: honorabilis sit ptz hoc est bonu honorabile qd pp se appetit. sed ois scia speculatiua pp se appetit. ergo est honorabilis. Maior ptz ex ratione honesti. Minor ptz. qz scia speculatiua no ordiat ad alteru sicut scia practica ordinatur ad opus.

Quentur. Quotuplex est bonu. Dicendū q triplex scz bonu honestu. bonu delectabile. et bonu vtile. Et differunt sic. Quia bonu honestu est qd ppter se appetit. sicut est beatitudo. scia z virtus. hz em tale bonu in se vn quietat appetitu. Sed bonu delectabile fm sensum. sicut dulcis potus. vl pulcher color. qz delectat visu. Sz bonu vtile est qd appetit ppter alteru. sicut pecunia qz appetitur ppter necessitate victualiu. Et pt sic dari sufficientia. qz bonu fm q hic capitur terminat appetitu fm q dicit Aresto. in primo ethicoz. Bonu est qd omnia appetunt vel ergo hoc bonu terminat appetitu fm quid et sic est bonu vtile qd est terminu appetit fm ordine ad aliquod alteru. qz habet ppter alteru. Vel est terminus appetit simpliciter. hoc est dupliciter. Vel hoc bonu spectat ad sensu z sic e bonu delectabile. Vel spectat ad intellectu z sic est bonu honorabile

Arguitur Bonu honestu z bonu delectabile ide sunt. pbatur p Aresto. x. Ethico. que dic q phia hz mirabiles delectationes annexas.

Dicendū q delectabile capitur dupliciter. Uno mo generali sz q hoc e delectabile qd sciu delectat intellectu. z sic coincidit bonu honestu z delectabile. qz sunt multa bona que delectant intellectu. Alio mo capitur delectabile fm q aliquid delectat sensu. et sic delectabile distinguitur contra honestu. qz nunq pt hoc esse honestu qd delectat sensum. Per hoc ergo dicendū est q delectatio que est in phia e delectatio scdm intellectum.

Arguitur. Bonu delectabile z vtile coincidunt. pbatur qa portio medicinalis dulcis est vtilis z delectabilis. Dicendū q ista tria bona pnt capi dupliciter. Uno mo cu precisione sic scz q paise in aliquo inuenitur honestu. z paise in alio inuenitur vtile. Vel paise in aliquo delectabile. z sic realiter abinuice distinguuntur qz aliquid repitur qd est solu honestu sicut beatitudo z scientia speculatiua Et est repiri aliqd qd paise est vtile. qd tn no est delectabile neqz honestu sicut portio medicinalis amara que e vtilis z no delectabilis. Et aliquid est delectabile

quod nec est vtile nec honestu sicut abundans portio vini. Alio mo accipiuntur ista tria bona sine precisione. et tunc distinguuntur formaliter quis in eodem concurrunt materialiter. quia e alia ratio vtilis z delectabilis sicut dictum est de dulci portione que absolute accepta est delectabilis. sed relata ad sanitatem vtilis e Ex predictis pz q illa diuisio est diuisio analogi i sua analogata. qz dicit pmo bonu de bono honesto. quod est fixum et simpliciter bonu. Secundo de bono delectabili quod terminat appetitum simpliciter. Tertio de bono vtili qd terminat appetitum scdm quid Unde secundu hoc triplex est amicitia. Prima est que fundat in bono honesto z illa est permanens Secunda est que fundatur in bono delectabili et illa cito perit. sicut delectabile cito vertitur in amarum. Tertia que fundatur in bono vtili. et illa statim habet finem quia cessante tali bono cessat amicitia

Arguitur. Arestoteles primo ethicoz diuidit bonu in decem predicamenta. ergo no est tm triplex bonum. Dicendum q bonum capitur dupliciter. Uno modo transcendentem p ut conuertatur cum ente et sic diuiditur in decem predicamenta. Alio modo capitur bonum pro ut est terminus appetit. et sic diuiditur in ista tria bona. quia istis tribus modis appetit terminatur vt dictum est

Arguitur. Est etiam aliquod bonum laudabile terminas appetitum. ergo ista diuisio est insufficiens Dicendum q bonum laudabile reducit ad bonu honestum. Juxta quod sciendum q laudabile capitur dupliciter. Uno modo vt illud dicitur laudabile quod habz in se rationem honesti formaliter. qz ppter se appetitur z sic laudamus virtutes. et isto modo manifestum est q coincidat cum honesto. Differunt enim honor et laus solum scdm ratione quia honor debetur bono honesto secundum se accepto. sed laus debetur bono honesto per compationem ad finem. et sic patz q bona laudabilia sunt honesta ppter finem. Alio modo accipit laudabile iproprie scdm q laudam ali q nafalia ordiata ad virtute. et sic laudabile pot sit ptineri sub bono vtili. sed sic iproprie accipitur. Dic ei Aresto. iij. ethicoz. q in his q nobis a natura insunt neqz laudamur neqz vitupamur

Arguit. Queda honoratur ppter diuitias et tm diuitie snt bonu vtile. ergo coincidit bonu vtile et bonu honestu. Ddm q duplices si diuitie Queda st diuitie intellectuales sic snt scie et virtutes. sic notat apls dices. q de est diues

in omnib⁹ et ppter tales aliqui sunt honoran-
di. quia aliquae diuitie sunt bonū honestū. A-
lie sunt diuitie bonoz tpaliū exterioroz. et ppter
illas diuitias nudi sunt honorandi. Illi enim
qui honorant diuites ppter diuitias tpales er-
rant non diiudicando bonū honestū et bonuz
vtilē. Et si dicat q^d diuites honorant nec sci-
entes nec virtuosī. Dicendū q^d diuites sunt
in duplici differentia. Quidā enī sunt diuites
et alioz rectores. sicut sunt supiores cōmunita-
tum. et tales diuites debēt etiā honorari q̄uis
non sunt scientifici nec virtuosī. qz in eis hono-
ratur tota ciuitas et cōmunitas. in qua cōmu-
nitate multi reperiunt scientifici et virtuosī.
Et sic magister cuius insciēs et inuirtuosus ho-
norari potest. Alij sunt diuites non tamen alio-
rum rectores. et illi nullo modo sunt honorādi
si tamen aliqñ contingat hoc contigit ex errore
hoīm plus diligentī bona vtilia q̄ bona ho-
nesta.

Queritur. Utz omnis noticia sit de nume-
ro bonoz honorabiliū. Dicendū q^d sic. q̄a
ppter se appetitur sicut dictū est. Sed argui-
tur q^d non. qz scientia practica nō est de numero
bonoz honorabiliū. ergo non oīs scia est de nu-
mero bonoz honorabiliū. Dicendū q^d veruz
est q^d nō oīs scia est de numero bonoz honora-
biliū. sed oīs scientia speculatiua. et hoc deno-
tatur in textu cū dicitur noticia. quia p^r noticiam
intelligit scientiā speculatiuā. Cui⁹ rō est qz si-
cut finis scientie practice est opari. ita finis scie-
tie speculatiue est cognoscere. cū ergo vnūq^dqz
denotatur a suo fine. sic optime p^r noticiā delig-
tur scia speculatiua.

Arguitur Medicina est scia practica et est
honorabilis. ergo aliqua scia practica ē hono-
rabilis. Ans pbat^r in ecclesiastico vbi dicit^r
Honoza medicū ppter necessitatē creauit enī
eum dñs. Dd q^d duplex est pars medicine.
Est enī vna pars speculatiua siue theorica. et a-
lia pars est practica q^d patz ex libro Amphorū
moz Galieni qui sic incipit. Medicina. alia
est speculatiua. alia practica. capiendū ergo me-
dicinam quātū ad illā ptem que est de princi-
pijs infirmitatū et complexionibus. sic est sim-
pliciter speculatiua. et hoc mō est honorabilis
quia sicut dicit Aresto. ī principio paruoꝝ na-
turaliū. Ubi phisicus desinit. ibi medicus inci-
pit. Capiendū autē medicinā q̄stum ad illam
ptem que est practica s̄m quā docet applicare
ista principia generalia ad pticulares infirmi-
tates. sic non est honorabilis quā p^rie habēt
emperici. et sic illi non sunt honora biles. qz nō

hnt causas et principia ex quib⁹ ista cōsurgūt

Arguit^r Multe scie speculatiue appetitur
ppter alias scias. ergo ille non sunt honorabi-
les. Ans pbat^r de loyca que est scia speculatiua
et tñ ordinat ad oēs alias scias. ergo est bonuz
vtilē. et non honorabile. Dicendū q^d dupli-
citer aliqua scia est honorabilis. Uno mō for-
maliter et finaliter simul. et tñ illa scia est ho-
norabilis que ppter se appetitur et non ordina-
tur ad aliquā altiorē sciam. et sic scia metaphi-
sicalis est honorabilis in lumine nature. qz in
lumine nature nō ordinat ad aliā sciam. Et in
lumie gratie theologia ē honorabilis. et in lu-
mine glie scia beatoꝝ ē honorabilis. Alio mō
aliq^d scia est honorabilis formaliter tñ. qz in se
h3 formā honesti scz vnū appetit s̄m se. et sic alie
scie speculatiue sunt honorabiles. qz hnt in se
vnū appetant q̄uis nihilomin⁹ ordinatur ad a-
lias scias. et sic loyca etiā est honorabilis. Si-
militer p^r dicit^r de virtutib⁹. qz sunt aliquae virtu-
tes non ordinate ad alias sicut sapientia inter
virtutes intellectuales. et prudentia inter vir-
tutes morales. Alie sūt vtutes q̄ ordinant^r ad
alias. sicut alie virtutes morales et etiā virtu-
tes itellectuales alie a sapia ordinant^r ad alias
sicut ad sapiam. sicut virtutes morales ad pru-
dentiam.

Arguit^r. Aliq^d scie sūt phibite etiā speculatiue.
ergo nō sunt oēs honorabiles. Ans pbat^r. q̄a
scie magice. s. nigromātia. piromātia. astrolo-
gia q̄ sūt phibite oib⁹. Medicina et leges q̄ p-
hibent sacerdotib⁹. Dd q^d tripliciter aliq^d scia p-
hibet. Uno mō ex pte sciaz. qz sunt scie solū vo-
ce. et sic nigromātia et piromātia sunt phibite.
Tales enī scie cōsurgūt ex pacto inuito cū demo-
ne. et si qñqz aliq^d cōtingat nō tñ sūt sicut ex ali-
qua certa scia. sed ex pte opis demonis. q̄ qñqz
aliq^d facit simpliciter. et qñqz apparet aliq^d face-
re qd tñ nō facit. sicut in p̄stigijs. et tales scien-
tie sunt phibite oib⁹ hoīb⁹. nō enī licet aliq^d
h̄re pactū cū demone qd sit in his sciētis. Se-
cūdo mō qdā scie sunt phibite ppter vsum. qz
timeēt de malo vsu ipaz q̄uis in se sunt bone sic
ars p̄ficiēdi venenū. cū enī oēs hoies vt in plu-
rimū sunt mali timetur d̄ piculo abusionis il-
laz sciaz. et sic phibetur. Tercio phibetur aliq^d
scie p^r p̄patoem et in ordie ad discete. q̄uis enī
tales scie sūt ī se vere scie et honorabiles tñ. phi-
bentur aliq^d q̄ sunt deputati ad studiū altio-
ris scie. et sic phibetur p̄biteris ne studeāt sciaz
legū et medicinaz. qz tales sūt deputati ad stu-
diū theologie. et iuris canonici q̄ sunt altiores.
scie. Per illa ddm ad argumētū q^d nulla scia ī se

est prohibita. qz nigromantia et piromantia non sunt scie silter et ars conficiendi venenū. Et sic scia medicinalis non phibetur absolute. sed de terminate in ordine ad discentem.

Magis autē alterā

Hic p̄ter Aresto. oñdit dignitatē huius scie in speciali. oñdendo eā esse digniorē alijs scientijs speculatiuis. Et p̄io ponit duos modos quib' vna scia speculatiua ē dignior alia. Secūdo applicat illos ad ppositū scz ad istā sciētiā de aia. Dicit ergo p̄io q' vna scia ē dignior alia p̄p̄ duo. P̄io ex pte subiecti. et sic illa scia ē dignior. q' ē de nobiliori subiecto. et sic methaphisica ē dignior qz aliescie. qz ipa ē de deo. et aliescie sunt de creaturis. Secūdo aliq' scia est dignior ex certiori mō pcedēdi et demōstrādi. sicut scie mathematicales. Deinde applicando ad istam sciām dicit q' ex vtraqz cā historia v' scia de aia est pponenda alijs scientijs qd est verum in scientijs naturalibus. Et hoc declarat in textu. Primo quo ad primū scz ex parte subiecti quia ista scientia ē melior et mirabilior. Melior quia anima est melior omnibus formis corporalib'. Et mirabilior quia anima hz multos effectus. de quibus merito miramur. Et sic ista scientia dignior est ex dignitate subiecti.

Secūdo ista scientia est certior. qz est de his que in nobis experimur. quilibet enī in seipso scit q' hz intellectum. voluntatem. visum. auditum. et sic de alijs. Percipit enī in seipso q' hz mltas potentias quia vna rebellat cōtra aliam.

Queritur. Utrū in artibus possint inueniri iste due conditiones sicut in scientijs. Dicēdū q' sic. qz sicut vna scia ē dignior alia istis duob' modis. sic etiā vna ars est dignior alia istis duob' modis. Primo enī illa ars ē dignior q' hz dignius obiectū. sicut ars faciēdi aliqd circa aurū. vt ars aurifabri ē dignior arte sutorie. qz aurū est dignius coreo. Alio modo ars ē dignior ex certitudine opationis et ideo aurifaber ille est dignior qui pfectius et certius facit fiolā quā ille q' min' pfecte facit. sicut ille q' fm certitudinē facit fiolā hz pfectius artē qz inexpertus.

Queritur. Quis istorū modorū ē dignior alio. Dicēdū q' simpliciter debet attendi dignitas ex pte obiecti. Et hoc pbat autoritate et rōe. Autoritate Aresto. in li. de aialib' vbi sic dicit q' meli' et dignius ē scire modicū et imperfecte de rebus pfectis quales sunt substātie separe. qz cognoscere multū de istis inferiorib' imperfectis pfecte. Et hoc ideo. qz magnū intelligibile ma-

gis pficit intellectū. Rōe sic qz ab illo habz res aliquā dignitatē a quo habet suā speciē. qz dignitas essentialis sumit' ex specie et natura rei. Sed scientia habet entitatem a subiecto. ergo etiā simpliciter dignitatē habet ex suo subiecto quia habet vnitatē a subiecto. vt dicit p̄io posteriorū. Illa ergo dignitas que est ex certitudine non est ita essentialis sicut ista.

Queritur. Quare Aresto. vocat istā sciām de aia historiā. Dicēdū q' hoc cōtingit ppter similitudinē quā habet ad historiā. que similitudo ex tribus p̄t attendi. Primo qz sicut i historijs tradunt' et narrātur quedā generalia et principalia gesta nō aut' particularia. qz sic fieret nimis magna. sic etiā in isto libro de aia tradunt' generalia quedā et principalia de anima et in libris posteriorib' descēditur p̄ticularius de singulis aialibus determinando. vt in libro de vegetabilib' et plantis et de animalib'. Secūda similitudo ē qz in historijs sepe prius facta posteriori narrātur et econtra. ita etiā in hoc libro p̄ceditur de potentijs et opationibus aie ad eius essentiam. Tercia similitudo est. qz sicut in historijs tradunt' aliqua specialia que i nobis experimur. ita scia de aia est de his que in nobis ita esse naturaliter experimur. sicut sunt opationes et potentie anime.

Queritur. Utrū historia. i. scia de aia sit in primis ponenda. Et videt' q' non. qz liber phisicorū est p̄ior illo. Dicēdū q' istud aduerbiū primū p̄t dupliciter accipi. Uno modo vt dicit ordinē. et sit sic cōpatio istius scientie nō ad oēs libros phisicales. sed ad illos in quib' determinat' de aialib' et aiatis. Et sic ista est vera q' scia de aia est primo ponenda. Comparando aut' istū librum ad oēs libros phisicales. sicut libri phisicorū de generatiōe. meteororū et de mineralibus p̄cedunt istū. Alio modo capitur primū p̄t dicit dignitatem. et sic ista ppositio textus est vera comparando etiam istū librum de anima ad omnes libros phisicales. non tamē comparando ad metaphisicam que est simplici' prima et digna. Et rō est quia dignitas alicuius scientie principaliter sumitur ex subiecto. Sed liber de anima habet nobilius obiectum qz alij libri naturalis phie. quia animā que est dignior aliqua re naturali.

Arguitur. Scientia que est de toto est dignior qz scientia que est de parte. sed in libro de sensu et sensato determinatur de toto scz de corpore animato. et hic determinatur de parte tm scz de anima que est pars corporis aiat. ergo scientia libri de sensu et sensato est dignior. Dicēdū

De Anima

q̄ dupliciter in aliqua scientia potest determinari de toto. Uno modo determinando de toto. et descendendo ad singulas partes. et sic scientia determinans de toto est dignior scientia de parte. Cuius ratio est. quia sic scientia de toto etiā includit scientiam de parte et cum hoc plus. et sic libri de sensu et sensato. et de animalib⁹ nō determinant de toto animato. Alio modo in aliqua scientia p̄t fieri determinatio de toto sub rōne totalitatis. et s̄m proprietates magis conuenientes toti q̄ parti. et sic scientia de parte p̄t esse dignior q̄ scientia de toto. q̄ contingit q̄ p̄tes habent nobiliores et digniores passiones q̄ totum. Et sic dicendū est de anima. quia aīa habet nobiliores passiones absolute q̄ corp⁹ aīatum. passiones enī anime sunt intellectus et voluntas que non conueniunt corpi animato. et hoc ad minus est ver⁹ de anima rōnali.

Arguitur. Sciētia de genere est dignior scientia de specie. sed liber philosophorū determinat de toto ente mobili. hic aut̄ solum determinat de anima. ergo Dicendū dupliciter. Primo q̄ dupliciter in aliqua scientia determinat de genere. Uno modo absolute preueniendo species et sic non est verū q̄ scientia de genere est dignior scientia de specie. imo species est dignior genere. quia species est magis actualis. ideo etiā habet passiones digniores. Alio modo aliqua scientia simul tractat de genere et speciebus. et de proprietatibus specierū. et sic scientia de genere claudit in se sciām de specie. et sic dignior est scientia de genere q̄ scientia de specie. p̄ hoc ergo dicendū est q̄ liber ph̄orū tractat de ente mobili s̄m generales passiones. et non s̄m specificas. quia de illis tractat in posterioribus libris. Secundo potest dici q̄ anima non est species aut ps̄ subiectiua. sed est pars integralis cuius dā entis mobilis sc̄z corpis aīati. et sic cōtingit p̄te entis mobilis integrālē esse digniorē toto.

Arguitur. Scientia libri de celo et mundo est dignior q̄ scīa de anima. ergo ad minus inter scientias naturales aliqua est scientia dignior scientia de aīa. An̄s p̄bat. quia ibi tractatur de toto vniuerso. modo totū vniuersum est dignius q̄ aliqua eius pars. Dicendū q̄ vniuersum capitur dupliciter. Uno modo p̄ aggregatione oīm entīū creatorū. et sic aīe nobiles et substantie separte comprehenduntur in vniuerso. et illo modo capiēdo vniuersūz verum est q̄ vniuersum est dignius anima. sed sic in libro de celo et mundo non determinatur de vniuerso. Alio modo accipitur vniuersum p̄

toto vniuerso corporeo. et hoc vniuersum habet quinque partes scilicet quattuor elementa et celum. et illo modo capit Aristoteles vniuersum in libro de celo. Quod sic patet. quia ibi determinatur de vniuerso s̄m q̄ partes vniuersi accipiunt situm in vniuerso per motum localem. sed motus localis conuenit solum corporibus. sic ergo accipiēdo vniuersum anima ē dignior vniuerso. quia ex toto genere viuētia sunt perfectiora non viuētib⁹. cum ergo animata sint viuētia per animam. sic anima est perfectior non viuētib⁹. Unde patet q̄ in gradu nature anima formice est dignior celo. quia habet altiorē gradum essendi q̄ celum.

Arguitur Celum est incorruptibile. sed anima est corruptibilis s̄m genus. ergo falsum ē q̄ aīa ē dignior celo. Dō q̄ in reb⁹ p̄t inueniri duplex perfectio. Quedā enī ē p̄fectō essentialis s̄m essentialē gradum essendi. et sic animata quecunq̄ imperfecta sunt digniora inanimatis. et sic anima formice est dignior celo. Alio modo attenditur perfectio aliqua in aliquo ex parte durationis. et sic non est inconueniens q̄ aliqua que sunt essentialiter magis perfecta sint minus perfecta quo ad durationem. Et hoc contingit ex eo. quia perfectiones rerū sunt distribute in reb⁹. sic q̄ quandoq̄ res minus perfecta habet aliquod accidens quod nō habet res magis perfecta. Sicut homo essentialiter ē dignior equo. tamen in portando pondus equus est dignior homīe. per hoc ergo dicendum q̄ celum est dignius animatis quibusdam quo ad durationē. non aut̄ q̄ ad essentiā.

Arguitur. In octauo phisicorū determinatur de primo motore. s̄z prim⁹ motor ē dignior q̄ aīa simplicif. ergo octau⁹ liber phisicorū ē adhuc p̄ferēd⁹. Dicendū q̄ prim⁹ motor et aīa alic⁹ aīati p̄t cōpari dupl̄r. Uno mō q̄tū ad eorū essentiā et substātiā. et sic prim⁹ motor ē dignior anima. et sic determinat de primo motore in libris metaphisicalib⁹. et nō in libro phisicorū. et sic bñ sequitur q̄ libri metaphisicales sunt digniores scīa de aīa. Alio mō cōparat̄ prim⁹ motor et aīa alic⁹ aīati q̄tū ad eorū opatōem q̄ ē mot⁹. et sic aīa alicui⁹ aīati ē nobilior s̄m substātiā q̄ aīa nobil̄ q̄tū ad opatōem. Per hoc ergo dicendū est ad argumētū q̄ in hoc libro determinat de s̄ba aīe. s̄z in octauo phisicorū determinat solū de aīa nobili seu primo motore in ordine ad motū.

Quenit. Quo se hnt ad dignitatē et certitudinē metaphisica. mathematica et phisica. Dicendū q̄ si iste scīe p̄penti dignitate tūc metaphisica

ea est simpliciter dignior ex pte obiecti. qz obie-
ctū suū ē a materia sepatū hz qd hmoi. Deinde
seqt phisica fm dignitatē subiecti. z vltio ma-
thematica. quia phisice res sūt digniores ma-
thematicis. Sed de certitudine sic ē dicendum
qz metaphisica est certior fm naturam rei. quia
habet efficacissimū modū demonstrandi ex pri-
mis pncipijs. Sz quo ad nos ē maior certitu-
do ī mathematica. qz mathematicalia sūt mul-
tū bñ intellectui nostro pporcionata. z sic faci-
liter intelligibilia. Est tñ vez qz etiā phisica est
notior quo ad nos qz mathematica. qz mathe-
matica nō ē de his que experimur ī nobis sicut
phisica. Et si querat vtz aliquo mō posset di-
ci qz scia libri de aia sit pponenda oibus alijs
Dicendū qz sic nō tamē absolute. sed solū si ca-
piat paise certitudo quo ad nos. z tñc cōiungat
certitudo dignitati. tunc pōt dici qz ista scia est
dignior et certior omnib⁹ alijs. est enī de his q
experimur in nobis. qzuis ergo metaphisica ex-
cedat quo ad dignitatē obiecti. nō tñ simul cū
certitudine quo ad nos

Arguitur. Aristoteles primo posteriorū pō-
nit tres modos certitudis sciaz. ergo male po-
nit hic tm duos. Dicendū duplicat. primo qz
Aresto. pmo posterior. ponit modos certitudi-
nis qb⁹ vna scia ē certior alia. sed hic ponit mo-
dos dignitatis qb⁹ vna scia est dignior alia et
honorabilior. qz tñ modi certitudinis etiā spe-
ctant ad dignitatē sciaz ideo. Secdo pōt dici qz
tres modi positi in primo posterior. cōprehen-
dunt sub istis duob⁹. qz prim⁹ mod⁹ certitu-
dinis ē qz illa scia ē certior qz cōsiderat qz z ppt
quid sit. Secūndus mod⁹ ē qz illa scia ē certior
que ē de nō subiecto. Tercius mod⁹ ē qz illa scia
est certior qz pauciora p̄supponit. Cōprehendū-
tur ergo prim⁹ et tercius sub scdo mō hic posi-
to scz qz illa scia ē certior qz hz certiorē modum
pcedendi. et ergo cōtingit in illis sciētjs qz cō-
siderant qz et ppter quid simul. et que paucio-
ra p̄supponūt et secūndus modus coincidit cūz
primo mō. qz scia qz ē de nō subiecto. i. de re mi-
nus cōtracta ad materiā hz dignius subiectū.

Videtur autem et

Hic cōsequētē reddit auditores beniuolos o-
stendendo vtilitatē hui⁹ scie. postqz hoc fecerat
ex dignitate h⁹ scie. Et dicit qz illa scia ē valde
utilis. qz ē utilis ad oēs scias. et tñ p̄cipue p̄-
cipaliter et maxie ad cognoscendū scias qz sunt
de aiatis et aialib⁹ quoz pncipiū formale est
aia. cū ergo vnūqdqz cognoscat fm suū pnci-
piū formale. sic etiā aiata cognoscunt p aiāz et

sic valet ista scia ad sciam de animatis.

Arguitur. Utrū scientia libri de anima va-
leat ad omnem scientiā. Dicendum qz sic. Et
hoc pōt declarari dupliciter. Uno modo in gene-
rali sic. qz ē qlitas ipius aie. cū ergo accūs habz
cognosci p subiectū. sic omis scia hz aliquo modo
cognosci ex natura aie. qz ē vna cōditio imma-
terialitatis vtriusqz. Itē scdo. Aia ē quodā mō
oia sicut dicitur tercio hui⁹. et sic oia pōt cognosci
cognita aia. Alio mō accipiunt scie p̄icularitē
et sic valet scia de aia ad omnē sciam p̄icularē
Primo enī valet cognitio de aia ad sciaz phie
rōnalis que sūt grāmatica. loyca. rhetorica. qz
ille scie sunt de entib⁹ rōnis. sed entia rōnis nō
cognoscūt nisi in ordine ad rōnē. sed rō ē que-
dam potentia anime. ergo pncipiū rōnis est
ipsa aia sicut subiectū accidentis. Secdo valz
ad cognoscendū scias metaphisicales. quia ex
cognitōne aie rōnalis nos assurgim⁹ ad cogno-
scendū immateriales substācias. Deseruit etiā
ad mathematicā. qz mathematica considerat
formas abstractas a materia fm rōnem. Und
oportet etiā cognoscere qd sit ratio. et qmō ab-
strahit. si debeat⁹ intelligere mathematicalia.
Etiā v3 ad cognoscendū phisicalia. qz sicut di-
cit Aresto. in textu. qz magna ps phie ē de aiatis
et aialib⁹. z etiā de alijs viuētibus. z illorum a-
nimatoz pncipiū formale ē aia. Tercio valet
ad phiam morālē. qz in phia morali determina-
tur de virtutib⁹ diuersis. scz de virtutib⁹ mora-
lib⁹ et intellectualibus. Virtutes autē intelle-
ctuales subiectant⁹ in pte intellectina aie. Sed
morales sunt ī pte appetitiua. sic iusticia hz cē
in volūtate. prudētia ī rōne. z fortitudo in ira-
scibili. qz ergo nō cognoscit potētias aie nō pōt
debite distinguere illas virtutes abinuicē. Itē
virtutes cōsistūt in medio sicut determinat rō. si
ergo nō cognoscat rō vel intellect⁹ nō pōt cogno-
sci virt⁹ moralis. Uñ necessariū ē ad cognoscē-
dū virtutes morales cognoscere sciam de aia
naturam anime et eius potentias.

Arguitur. Ex isto sequeretur qz scientia libri
de anima esset de numero bonoz vtilium. quia
ordinatur ad habendū alias scientias modo
illud dicitur vtile qd ordinatur in alterum. Di-
cendū qz duplr aliq scia dicitur honorabilis. Uno
mō formaliter et finaliter sil. et sic scia honora-
bilis nō ordinat⁹ ad alias scias. et hoc mō soluz
metaphisica ī lumie naturali ē honorabilis. qz
est p̄cipue scia nō ordinata ad aliā. Alio modo
aliqua scia dicitur honorabilis formaliter tm. qz
scz habz in se formā honesti ex eo qz ppter se ap-
petit. licet in aliam sciam ordinet. z sic ista scia

etiā est honorabilis. quia habet intra se vñ ap-
petitur. etiam si non ordinetur ad alias scienti-
as. Similiter prius dictum fuit in loyca.

Inquirimus autem

Postq̄ posuit primā p̄tē p̄hemij in qua reddi-
dit auditores beniuolos. Hic cōsequenter po-
nit secūda partē p̄hemij in qua reddit audito-
res dociles. Dicuntur enī auditores dociles. q̄a
sunt apti ad capiendū doctrinā. Auditor enim
faciliter capit doctrinā q̄ sibi p̄ponit. oñdit er-
go ordinē p̄cedēdi in ista scia. Et dicit q̄ vult
istū ordinē seruare q̄ primo vult determinare de
aia q̄tū ad ei⁹ essentiā et substātiā. et hoc i pri-
mo libro facit s̄m opinionē antiquoz et in p̄n-
cipio secūdi s̄m veritatē et opinionē p̄p̄riā. De-
inde dicit q̄ velit inquirere q̄ accidunt circa a-
nimā q̄les sunt potentie et passiones aie. q̄ pas-
siones sunt in duplici differētia. q̄ quedā sunt
cōmunes aie et corpi sicut sunt potentie aie ve-
getatiue et sensitiue. q̄dā sunt p̄p̄rie ipi aie que
sunt potentie intellectiue quales sunt intellect⁹
et voluntas. Determinat ergo primo de illis q̄
cōueniūt aie et corpi simul. sicut ille q̄ sunt cō-
munes homini et alijs aialibus. et que sunt cō-
muniorez ideo prius determinat de eis.

Arguit. In scientijs est p̄cedendū a nobis
notioribus. sed talia sunt accidentia. ergo pri-
us determinare deberet de accidentibus ani-
me anq̄ determinat de substātia aie. Dicēdū
q̄ duplex est p̄cessus. nā quedā est quo ad nos
qui non est scientialis. et sic p̄t p̄cedi ab effecti-
bus ad causas. q̄ effectus sunt nobis notiores
causis. Alius est p̄cessus quo ad naturā et scie-
tialis. et sic substātia est an accidens. q̄ substā-
tia est causa accidentis. scientificē ergo p̄cedit a
causa ad effectū. q̄ demonstratio p̄pter q̄d q̄ ge-
nerat scientiā p̄cedit a causa ad effectū. vt patet
primo postero. per hoc ergo dicēdū est ad argu-
mentū q̄ cū in isto libro tradit scia de aia p̄ce-
dendū ē a substātia aie ad eius accidentia.

Arguitur. In isto textu dicit Aresto. q̄ vult
determinare de natura et substātia aie. sed sub-
stantia et natura sunt idem. ergo hic est super-
fluitas. Dicēdū q̄ natura et substantia sunt
idem s̄m rem. q̄ natura est idē q̄ species rei s̄m
q̄ dicit Boe. q̄ natura ē informans vnā quāq̄
rem specifica differētia. et sic substantia est etiā
natura. differunt tñ s̄m rōnem. q̄ dicit substā-
tia absolute. natura vero relatiue. q̄ essentia rei
absolute accepta dicit substātia. sed talis essen-
tia ad opationes cōpata vocat natura. sic etiā
est de aia. q̄ aia d̄ substantia inq̄tum dat esse

absolute corpi. Sed dicit natura s̄m q̄ ē p̄n-
cipiū opationū vitaliū. et hoc est q̄d dicit .ij.
phicoz. q̄ natura ē p̄ncipiū mouēdi et q̄scēdi

Omniino autem

Hic ponitur terciā pars p̄hemij in qua reddit
auditores attentos. et hoc facit oñdendo diffi-
cultatem hui⁹ scientie q̄ oportet in re difficili
maiorē facere attentōne. Et primo p̄ponit hoc
dicens q̄ accipe aliquā fidem. i. aliquā certitu-
dinē de ipsa aia est omnino. i. p̄fecte et penitus
difficilimoz id est valde difficile. Deinde i spe-
ciali ponit difficultatē. Primo q̄tum ad co-
gnitionem substātie. Secūdo quātū ad cognitio-
nem accidentiū et passionum aie ibi. Dubita-
tionem aut habent. Circa primū primo ponit
difficultatem quātū ad modum diffiniendi.
Secūdo q̄tum ad ea que ingrediuntur diffini-
tionem ibi. Primū aut fortassis. Circa primū
dicit q̄ difficile ē cognoscere quō debet inuesti-
gari diffinitio aie. et circa hoc primo ē dubiū
Utrū sit vna via inuestigandi q̄ditatē aie cum
via inuestigandi diffinitiones et q̄ditates alia-
rū rez. Et arguit ad hoc Aresto. q̄ sic. Et ponit
duas rōnes. quaz prima ē. De quibus est vna
questio de illis erit vna inuestigatio. sed de q̄di-
tate aie et aliaz rez est vna questio. q̄ vndiq̄
querit quid est. ergo erit vn⁹ mod⁹ inuestigan-
di omnes diffinitiones. Secūda rō est. q̄ sicut ē
vna via cognoscendi oim p̄p̄rioz accidentium
scz demonstratio. sic etiā videt q̄ oim substan-
tiarū sit vna via cognoscendi q̄ditates earum
passiones enī indifferenter inuestigantur p̄ de-
monstrationem. ergo etiā qlibet q̄ditas debet i-
uestigari p̄ vnā viā. Dicit aut Aresto. in textu.
q̄ fortassis ē vna via. q̄ licet diffinitio aie inue-
stigat via diuisionis. vt docet in scdo hui⁹. sic
etiā diffinitiones aliaz substantiaz debēt in-
uestigari. tñ partes posite in diffinitōne substā-
tiarū loquēdo de toto aiato insunt intrinsece dif-
finito. tamen differenter. quia per materiam et
formam phisice. loyce per genus et differētiā
sed partes posite in diffinitione anime. nō ha-
bent se intrinsece ad diffinitum. sed habent se
sicut additamentum. quia anima diffinitur p̄
corpus. et corpus est extra intellectum anime.

Si autem est vna

Hic remouet Aresto. aliaz dubitationē. Et di-
cit. si sit vna via ad inuestigandum diffinitōne
aie et aliarū substantiaz tunc est magna diffi-
cultas que sit illa via inuestigandi p̄ quam ille
diffinitōes inuestigant. an illa sit via demōstra

tionis. sicut dicit Ipcras an sit via diuisionis sicut dixit Plato. vlt sit aliqua alia videlicet co-
positiois qua ponit Aresto. ij. posterior. vbi dici-
tur qd diffinitioes substantiarum inuestigatur p via
diuisionis no syllogistica et compositionis. de-
bet tm noiam a termino. et ergo non noiatur via
diuisionis et compositionis

Queritur. Quare ponit hic Aresto. tm du-
os modos inuestigandi ipm qd qd est cum ta-
men plures sint. Dicendum qd ideo. quia iste
due opinioniones fuerunt tpe Aristotelis magis
famose quaz vna fuit ab Ipcrate posita qua
etiam tangit Aresto. ij. posterior. improbando
eam. Alia fuit opinio Platonis. qd dixit qd qui
dirates essent inuestigande p viam diuisionis
syllogisticae. Sed Aresto. etia ponit qd diffinitio
per via diuisionis inuestigari debet sed no syllo-
gisticae sicut dixit Plato. et illa via diuisionis
coincidit cu via compositionis. qz in principio
genera diuidunt vt in fine componantur in diffi-
nitione illa diffiniti. cuius diffinitio inquirebat

Arguitur. Scientia de aia e certissima. ergo
aia est facilis cognitionis. qz difficilima sint in-
certa. Dicendum qd aia accipitur dupliciter.
Uno mo qstum ad qa est. et qstum ad opatio-
nes et potentias que sunt principia talium ope-
rationu. et sic cognitio de aia e certissima. imo
scia de aia est de his que experimur in nobis. qz
aliquis faciliter cognoscit in se habere visum au-
ditum vel tactum. Alio mo accipit aia qstum ad
quid est. et sic cognitio de aia est difficilima. Et
hoc potest faciliter patere ex signo. qz antiqui phi-
habeant multas opinioniones de natura aie. quia
non potuerunt in eius cognitione venire.

Sed tunc querit quare cognitio de aia quo-
ad quid est. est ita difficilis. Circa ista questio-
nem scias qd ex duabus causis contingit aliquid dif-
ficilis esse cognitionis. Primo ex parte rei cogno-
scibilis que est fm se imperfecta et depresso natu-
re non potens mouere intellectum. neqz sensum. et
sic materia prima. motus. relationes. et sex vlti-
ma predicamenta sunt difficilis cognitionis.
Alio modo aliquid est difficilis cognitionis ex
parte ipsius intellectus. qz scz intellectus e imper-
fectus no potens tendere in cognitione alicuius
perfecti cognoscibilis. Et eo modo de et substā-
tie separte sunt difficilis cognitionis qsi excedē-
tes pportione nostri intellectus. Et sile e de vi-
su. qz aliquid dicitur difficulter visibile ex parte visibi-
lis sicut tenebrosum et obscurum. Alio mo aliquid
dicitur difficulter visibile. ex parte videntis et sic
lumen solis est difficulter visibile. Intendebat
ergo questio querere an difficultas ipsius anime

pueniat ex natura ipsius anime. vlt ex natura ipsius
intellectus. Tunc videtur qd aia capitur dupli-
citer. Uno mo p aia vegetatiua et sensitua. et
sic aia est difficilis cognitionis ex parte anime
qz ille anime sunt nimium immerse materie. et ideo
qstum est ex parte aiaz difficulter cognoscuntur
et ideo in arboze porphiriana insensibile e dif-
ferentia anime vegetatiue. qz non poterat imponi
differentia affirmatiua per se cognoscibilis. Alio
mo accipit anima p aia rationali. et sic adhuc
capitur dupliciter. Uno modo vt est pars toti-
us hois. et ex illa parte habet aliquid imperfectio-
nis. et tunc est difficilis cognitionis etiam fm
se ppter sua imperfectionem. Alio mo vt est actus
sepabilis a corpe. et sic est difficulter cognoscibi-
lis ex parte intellectus nostri. habet enim vt sic p-
portionem cum substantijs separtis. sicut enim sub-
stantie separte sunt difficulter cognoscibiles ex
eo qd excedunt nostrum intellectum. sic etia aia rationalis

Arguitur. Hoc cognoscitur maxime ab aliq-
potentia qd est pns illi potentie. sed aia nostra
est pns intellectui. ergo intellectus maxime co-
gnoscit aiam. et p consequens aia est maxime co-
gnoscibilis. Dicendum qd dupliciter aliquid e p-
sens intellectui. Uno mo fm esse nature et rea-
le. et hoc contingit tripliciter. Uno mo quia est
subiectum intellectus. et sic aia rationalis est maxime
pns intellectui. qz ipsa est subiectum ipsius in-
tellectus. et intellectus est potentia anime. Alio
modo aliquid est presens intellectui. qz est ha-
bitus intellectus. et sic scientia est maxime pns
intellectui. qz scientia est in intellectu. Tercio
aliquid dicitur pns intellectui. qz est opatio et
actus eius. et sic intelligere est maxime pns in-
tellectui. Sed dicendum est qd hoc qd istis mo-
dis est pns alicui potentie non est maxime co-
gnoscibile ab ea. Alio modo aliquid dicitur pns
fm esse pportionalitatis et obiectaliter. et sic
obiectum est pns ipsi potentie. Et qd sic e pns
ipsi potentie maxime cognoscit a tali potentia.
sic autem quiditas rei materialis est maxime pns
ipsi intellectui. qz est eius obiectum. Et simile e
de visu. qz id qd est maxime realiter pns visui
non est maxime cognoscibile a visu. sicut est pu-
pilla oculi. sed qd e maxime pns obiectiue hoc
maxime cognoscitur a visu sicut color.

Adhuc aute habet

Postqz Aresto. mouit difficultatem de modo in-
quirendi diffinitionem anime. Hic primo mo-
uet dubitationem circa diffinitionem in se. et se-
cundo qstum ad ea que ingrediuntur diffinitio-
nem. Circa primam dicit qd hz multas dubitatioes

querere de principiis anime. cum enim sciatur demonstrari
passiones de subiecto per principia. necesse est
tali scia cognoscere principia subiecti. cum ergo anima
est huius subiectus necesse est inquirere de principijs
eius. nec potest dici quod omnia sint eadem principia. quia
sunt alia principia numerorum et alia planorum. quia
principium numerorum est unitas. et principium
planorum est punctus

Arguitur. Est unum principium omnium rerum scilicet
deus. Dicendum quod deus est principium effecti-
uum omnium rerum. et hoc est verum. Aresto. autem hic lo-
quitur de principijs formalibus et intrinsicis
et illa sunt diuersa in diuersis. quia ab illis prin-
cipijs res habent distinctionem specificam. sed
manifestum est quod multe res ab inuicem distin-
guuntur.

Primum autem for

Hic consequenter mouet dubitationem de anima quod
tamen ad ea que ingrediuntur diffinitionem. et primo
quod ad genus. Secundo quod ad diuersas. Et di-
cit quod difficile est cognoscere in quo genere sit anima
scilicet principali. Sunt autem genera principalia
substantia. quantitas etc. et ideo ista difficultas
respicit animam secundum quod est totum diffinibile quia dif-
finitio est deus per genus et diuersas.

Queritur In quo genere est anima. Dicendum
quod dupliciter aliquid est in genere. Uno modo
directe per se. quia est genus vel species alicuius ge-
neris principalis. et sic anima non est in aliquo ge-
nere. necesse est enim genus vel speciem esse uni-
uersale. sed de ratione vltima est esse quoddam totum. modo
anima non est totum sed est pars. ergo non est genus
vel species. Alio modo aliquid est in genere re-
ductiue. quia reducit ad genus illud. et sic anima
est in predicamento substantie. quia reducit ad
idem genus cum toto. scilicet cum corpore animato. Et ad hoc
denotandum Aresto. dicit in textu. Et fortassis au-
tem necessarium est etc. scilicet quod anima non est directe et per
se in aliquo predicamento.

Adhuc autem ut

Hic mouet dubitationem circa diuersas ipsius
anime. supposito enim quod etiam sit de genere sub-
stantie adhuc est difficultas an pertineat ad ge-
nus actus. vel ad genus potentie. Diuiditur enim
quodlibet genus principale per actum et poten-
tiam. Potest ergo supposito quod anima sit de ge-
nere substantie dubitari an sit actus vel poten-
tia. Et addit Aresto. quod dicere animam in actu esse
et in potentia non parum differt. quia actus et
potentia non parum differunt. Istam autem

dubitationem soluit Aresto. in secundo huius probando
quod anima sit actus corporis et corpus est in potentia ad animam
Dicit enim forma est actus materie. Et est manifestum
quod anima est forma corporis. ergo anima est actus eius

Queritur. Ut actus et potentia multum
differant. Dicendum quod sic. cuius ratio est quia
illa multum differunt que habent oppositas ra-
tiones. sed actus et potentia sunt huiusmodi
ergo. etc. Minor patet quia ratio potentie est
recipere esse Sed ratio actus est dare esse. modo
dare esse et recipere esse sunt opposita ergo mul-
tum differunt.

Arguitur. Actus et potentia non differunt. er-
go non multum differunt. Ans probat. quia illa
differunt que habent diuersam rationem specifi-
cam videlicet que continentur sub eodem genere sed a causa
et potentia non dicuntur specificice. sed generice.
Dicendum quod differre capitur dupliciter Uno modo
proprie. et sic differre est ab alio distingui diuersa
aliqua et quia diuersa solum continentur sub aliquo genere
ideo solum illa differunt que sub eodem genere sunt.
Et sic sole species differunt. Alio modo capitur differre
improprie et generaliter. puta idem est quod diuersum
esse. et sic dicimus bene quod illa differunt que in nullo con-
ueniunt scilicet vniuocice. et sic dicitur quod predicamenta dicuntur
ab inuicem. id est diuersitate habent. non quod includant dif-
ferentias aliquas. Sicut est intelligendum quod actus et po-
tentia dicuntur. id est distinctio vel diuersitate habent
Circa quod sciendum quod isti quattuor termini distinctio. di-
uersitas. diuersa. et contrarietas. habent se sicut magis con-
ueniunt. Et hoc si proprie capiantur. quia distinc-
tio dicitur quocumque non ydemptitate aliquorum siue
sit realis siue rationis. et sic dicimus quod superius et inferius
sunt distincta ut animal et homo. quia sunt alia secundum rationem
Diuersitas autem realis dicitur distinctioem. et sic
licet homo et animal sint distincta tamen nullo modo
possunt dici diuersa Sed predicamenta dicuntur propria
diuersa quia sunt realiter ab inuicem distincta Diuersa
autem significat diuersitate duarum species sub vno ge-
nere. et sic addit diuersa super diuersitate distinctioem
specificam Ergo proprie loquendo predicamenta non dif-
ferunt. sed sunt diuersa. Contrarietas autem signi-
ficat diuersam duarum species repugnantiam. et sic
contrarietas addit supra diuersam repugnantiam
et ideo non omnes species sunt contrarie. sed solum species
repugnantes Unum patet quod vbi cumque est contrarie-
tas. ibi est diuersa diuersitas et distinctio. sed non
econtra. quia alibi est distinctio vbi non est diuersi-
tas sicut patet in superiori et inferiori. Alibi est diuer-
sitas absque diuersa sicut patet in predicamentis Alibi est dif-
ferentia absque contrarietate sicut in speciebus predicam-
ti substantie. Alibi sunt omnia ista simul sicut patet
in formis de scia specie qualitatis. ut album nigrum

Arguitur. Qualiscumque accipiat differre actus et potentia non differunt. probatur quia actus et potentia in multis coincidunt quia anima est in actu et in potentia. In actu scilicet ad corpus. quia est actus corpus. et est in potentia ad scientias. Sicut superficies est in actu ad parietem et est in potentia ad colores.

Quod actus et potentia capiuntur dupliciter. Uno modo simpliciter et absolute et cum precisione. sic quod inueniatur actus sine potentia et potentia sine actu. et sic valde multum differunt. et diuersa sunt. quia tunc actus est essentia diuina in qua nulla est potentia. ut deus qui est ens perfectissimum habens in se omnes plenitudines perfectionis. Et est potentia in qua nullus est actus. sicut materia prima secundum se accepta que est ens imperfectissimum. Alio modo capiuntur actus et potentia secundum quod sic inueniuntur in alijs creaturis. quia in omnibus alijs creaturis reperitur aliquid de actu et aliquid de potentia. Et sic actus et potentia adhuc potest capi dupliciter. Uno modo secundum quod referuntur ad idem secundum idem et sic iteque multum differunt. quia nihil idem est in actu et in potentia respectu eiusdem. sed solum respectu diuersorum. Et sic est de argumento tacto. quia si anima referatur ad corpus tunc est actus. Si autem referatur ad species intelligibilem et ad sua accidentia tunc est in potentia. Alio modo referuntur ad idem secundum diuersa. et sic bene potest coincidere quia bene potest idem esse in actu respectu unius et in potentia respectu alterius. Et hoc est quod alij dicunt quod actus et potentia bene conueniunt materialiter in eodem sed non formaliter.

Arguitur Contra Illa que non differunt sunt idem. sed deus et materia prima non differunt. ergo sunt idem. Sed deus est purus actus et materia prima est pura potentia. ergo actus et potentia non differunt. Maior patet per locum ab oppositis. Minor probatur. quia non habent aliquam differentiam. Dicendum quod consequentia est neganda. quia maior est falsa. non enim verum est quod quecumque non differunt sunt idem capiendo differre proprie. quia idem et differens non opponuntur. sed idem et diuersum. unde bene sequitur quod si aliqua non sunt diuersa. ergo sunt idem. per locum ab oppositis negative. et sic arguendo minor est falsa. quia deus et materia prima sunt multum diuersa licet proprie non differant.

Arguitur. Quecumque habent eandem proprietatem illa sunt eadem. sed deus et materia prima habent eandem proprietatem. ergo sunt idem. Minor patet. quia simplicitas conuenit deo et etiam materie prime. Dicendum quod duplex est simplicitas. Quedam que est per negationem compositionis. et illa est que conuenit deo. quia quibus in deo sunt omnes perfectiones reum. tam in deo tales perfectiones non faciunt

compositionem sicut in alijs. quia omnia que dicuntur de deo sunt eadem cum deo. quia sunt essentialia ipsius dei. ut deus est iustus. bonus etc. Alio modo aliquid dicitur simplex ex opposito scilicet per negationem perfectionis. scilicet quod est sine omni perfectione. quia ipsius secundum se acceptum nullam habet in se perfectionem. et sic materia prima dicitur simplex. Patet igitur quod simplicitas non est una que conuenit deo et materie prime. immo est perfecta equiuocatio secundum quod conuenit deo et materie prime.

Arguitur. Ex illis que maxime differunt non potest fieri unum. Sed ex actu et potentia fit unum simpliciter. ergo non multum differunt. quia ex materia et forma componitur totum compositum ut homo ex anima et corpore. Quod ad maiorem quod dupliciter ex aliquibus potest fieri unum. Uno modo sic quod unum transeat in naturam alterius et sic est quod illa que differunt multum non possunt fieri unum. quia postquam sunt facta unum. tunc non differunt. Alio modo potest intelligi quod ex duobus fit unum tertium distinctum ab utroque. et sic maior est falsa. et sic ex materia et forma fit unum. quia aliquid tertium componitur ex eis non sic quod unum mutetur in aliud. et sic adhuc manet distinctio actus et potentie. quia actus non fit potentia nec econtra. Exempli gratia. Ex anima que est actus et ex corpore quod est potentia fit homo non tamen anima fit corpus. nec corpus anima et sic inter se multum differunt anima et corpus quibus ex eis fiat unum tertium. Et sic patet quod componendo actum et potentiam inter se tunc multum differunt. sed componendo ea ad tertium quod ex eis componitur non multum differunt.

Considerandum autem

Hic mouet dubitationem de anima secundum quod est totum potentiale. Et dicit quod dubium est de anima an sit priuilegiata localiter et subiectaliter diuisibilis sicut dicit Plato. quia Plato posuit in uno homine quattuor animas differetes loco et subiecto. scilicet animam rationalem quam ponebat in cerebro. Locustibilem quam ponebat in corde. Nutritiuam quam ponebat in epate. Et generatiuam quam ponebat in genitalibus. Et quia iste animae essent in diuersis subiectis et locis sic distinguerent loco et subiecto. Est tamen dicendum quod anima non sit diuersa in diuersis subiectis si sit in eodem homine. Et ista est intentio Aristotelis ut probat multipliciter quod est tamen una in uno corpore habens tamen diuersas potentias. Et sic anima est diuisibilis non in partes quantitativas nisi forsitan partibus in animalibus imperfectis. Sed per se in partibus subiectiuas scilicet in species diuidit eam sic anima

ome enq[ue]sta [illegible] [illegible]

de la ba [illegible] y [illegible]

de puro de [illegible]

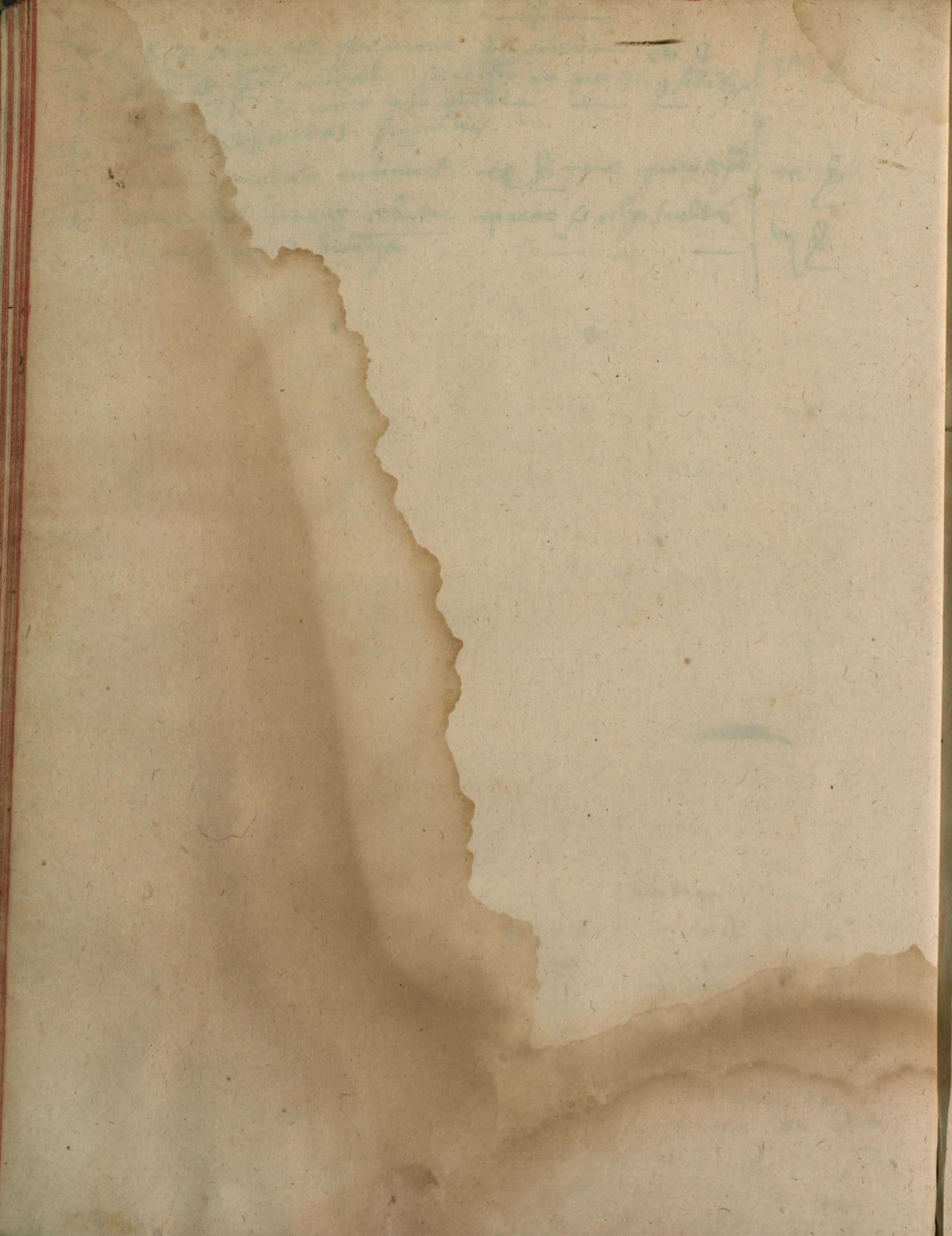
de [illegible]

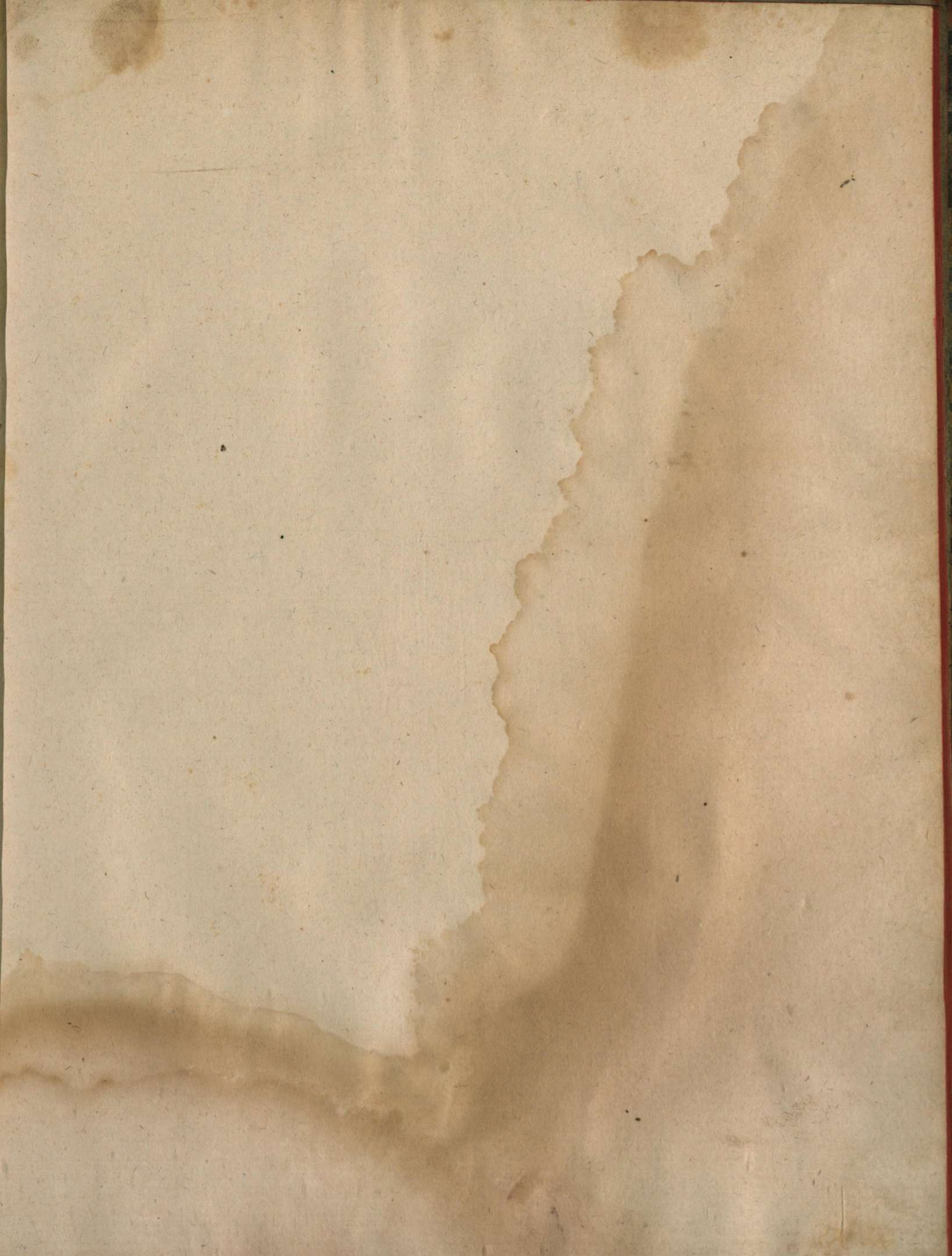
de la [illegible] uno diez libras [illegible]

yo me [illegible]

de [illegible]

de [illegible]

Phisicorum autē

Hec est tertia diuisio. Et stat in hoc. Corpora
liū quedā habent vitā sicut corp^o hūanū. que/
dā nō habet vitā sicut elemēta. ignis. aer. terra
et aqua. Deinde aresto. diffinit illa que habēt
vitam. Et dicit illa habere vitā que sumūt ali/
mētū et habēt augmētū et decremētū. et hoc p
se. i. a causa extrinseca. Ex quo cōcludit Aresto.
q^o corpus naturale. i. phisicū habēs vitam est
substantia pposita. quīs enī aīa sit vitā tñ hīs
aīam est totū compositū.

Arguitur Multa habēt vitā que non sumūt
alimētū sicut d^o et substantie separte. Dōm q^o
vita capis duplicis. Uno mō generaliter put
etiā vitā intellectualis que est metaphisica. S^z
vita. et sic nō loquitur phs naturalis de vitā. z
tunc est vera q^o multa viuunt que nō sumunt
alimētū. Alio mō capitur vitā p vitā phisica
de qua loquit naturalis phs. z sic solū viuētia
sūt que sumūt alimētum. sicut pbat Aresto.
in fine tertij hui^o. Et quia loqundū est fm mate
riā subiectā sic. Aresto. diffinit illā vitā. Vel p
aliter dici vt dicit sanctus Thomas. qz illud
dictū de vitā nō ponit p modū diffinitionis s^z
p modū exempli. Sed de natura exempli est q^o
debet pcedere ex notiorib^o nobis. cū ergo vitā
phisica de qua hic loquit Aresto. est nobis ma
gis nota. ergo Arestoreles exemplificat de vitā
phisica.

Arguitur Anima nō est corpus. ergo nō dnt
poni aliquę diffinitiones ex pte corpis. Di
cendū q^o quīs anima nō sit corpus tñ non pōt
aīa diffiniri sine corpore. Circa qd sciendū q^o est
duplex diffinitio. Quedā dat p pncipia intrin
seca. z sic diffinitur spēs rei naturalis p materi
am z formā. Et hō diffinitur p aīam rōnalem
z corpus humanū. z sunt ille ptes pure intrin
sece diffinito. Alia est diffinitio data p addita
mentū. i. p intrinsecū additū diffinito qd nō ē
de natura diffiniti. Et hoc duplicis. Uno mō
p additamentū qd est eiusdē generis cū diffini
to. z sic diffinitur forma ptes. sicut aīa diffinit
que est ps corpis aīati. et tñ corpus est eiusdem
generis cū aīa scz substantie. Alio mō per addi
tamentū qd est alterius generis pdicamētalis.
z sic diffiniuntur forme accidentales p subiecta
sic symitas est nasi curuitas. Nasus enī ē in pdi
camento substantie. curuitas est in pdicamēto
qualitatis. Et quia materia z forma debent p
porcionari o^z etiā in diffinitione aīe ponere ali
quas pditiones p quas fit pportio materie ad
formā. Et ideo additur in diffinitione q^o anima

est actus corporis phisici que est conditio ma
terie

Arguitur Materia est cognoscibilis per for
mā. ergo nō potest forma cognosci p materiam
quia nō sunt relatiua. Dōm q^o in absolutis
vniū pōt cognosci p alterum et econtra qñ hoc fit
fm diuersa genera cognitionū. qz fm naturam
rei materia cognoscit p formā. quia forma fm
q^o hmoi est aliquid in actu. sed potentia natura
liter cognoscitur ex actu. z nō econtra. sed tamē
quo ad nos pōt forma cognosci per materiam qz
ex dispositione materie sepe deuenim^o in cog
nitionē forme. sicut cognoscim^o aliā formā esse in
homine z in asino ppter aliā dispositionē ma
terie. Et sicut est de ppria passione z suo subiecto
qz q^o ad nos passio ducit in noticiā subiecti. sed
q^o ad naturā rei econtra fit.

Arguitur Materia nō est aliquo mō pnci
piū cognitionis. ergo nō pōt ducere in cognitio
nē forme. Ans pbat. qz est ens in pura pōna

Dōm q^o materia pōt duplr capi. Uno modo
fm q^o nuda est. z sic nō ducit in cognitionē forē
etiā quo ad nos qā tñc nō possum^o cognoscere
materiā p sensum ex quo est nostra cognitō im
ciatiue. Alio mō accipitur materia vt est dispo
sita. z sic pōt ducere in noticiā forē. z sic ponit in
diffinitione aīe qz addit phisicū z organicū

Quoniam autem est

Postq^o Aresto. posuit diuisiones ad inuestigā
dū diffinitionē aīe. psequēter ex diuisionibus
habitis inuestigat eā. Et pmo inuestigat ptes
Secdo eā ponit ibi si aut aliqd. Et tertio soluit
dubitationem. Primo inuestigat pncipia q^o te
nēt se ex pte aīe. Secdo que tenēt se ex pte corpo
ris. Ibi. et hoc. Primo inuestigat q^o aīa est act^o
Secndo q^o est p^o. Q^o est act^o sic pbat. qz aīa
est suba^o vel g^o est materia vel forma vel totū cō
positū. Sed nō pōt dici q^o est corpus vel matia
qz corpus nō inest alteri. Sed alterū est in ipō
sed aīa inest corpi ergo nō est corpus. Itē si aīa
esset corp^o ergo oē corp^o hret vitā. qz aīa inquā
tū aīa est pncipiū vite. Si g^o aīa eēt corp^o tunc
omne corp^o viueret. Nec pōt dici q^o aīa sit totū
ppositū. qz aīa naturalr est ps. qā dicimus q^o
corpus hz vitā ab aīa. z iō in viuētib^o significa
tur aīa z corpus. g^o aīa nō est totū sed est pars.
Cōcludit ergo q^o est actus

Arguitur. Videtur q^o aīa sit corp^o qz nihil
mouet alter nisi moueat. viij. phisicor. mō oē
qd mouetur ē corp^o. Dōm q^o duplr aliquid
mouetur. Uno mō mouetur per se z h^o est ppuz
corpori sic pz. vi. phisicor. Alio mō aliqd mo

net p aliud. z sic nō corpa pnt moueri. vt aia in
qntū scz est in corpe p informationē. qā motis
nobis mouentur oīa q̄ sunt in nobis p iforma
tionē Et si dicat. corp⁹ p se mouet ab aia. q̄ aia
mouet p se. qā nihil dat alteri qd̄ nō hz. Ddm̄
negando pnam z rō est. qā in agētib⁹ equocis
nō oīz q̄ aliq̄ forma sit silr in cā z effectū. sic non
requirit si suba sepata scz aia nobilis moueat
celū q̄ etiā mouet. Sufficit ergo ad h̄ q̄ aīma
mouet corp⁹ q̄ aia sit actus z corpus in poten
tia. qā vnūq̄qz quod est in pona ducitur in
actū p illud qd̄ est in actu

Arguit Aia mouet realiter corpus. q̄ mouet
phisice. Ddm̄ qd̄ aliqd̄ mouet alterū phisi
ce duplr̄ Uno mō p qualitates phisicas. sicut
ignis mouet aquā cū eādē calefacit. z sic aia nō
mouet phisice corp⁹ cū in aia nō sint q̄litates
phisice. sed solū in toto pposito Alio mō aliqd̄
monz alterz phisice qz mouet ipm̄ realiter z effe
ctua motioe. sic etiā aia nobil̄ mouet celū z sic
aia mouet corp⁹ phisice Illd̄ aut̄ qd̄ mouet al
terū phisice pmo remouet ab eo qd̄ mouebat.

Arguitur Aia intelligit corp⁹ q̄ ē corp⁹. qz
oīs cognitio fit grā similitudinis. Ddm̄ q̄ illa
ppositio oīs cognitio fit grā similitudinis p̄ du
pliciter intelligi. Uno mō de similitudine nat̄ali z
sic est falsa. qz nō oīz q̄ intellect⁹ z intellectū sunt
eiusdē nature realis. Sic tñ credebāt ātīqui q̄
cognitio fieret grā illi⁹ similitudinis. Alio mō p̄
intelligi de similitudine fm̄ spēm̄ intelligibīlē q̄ ē
similitudo pportionis. z sic ē verū q̄ oīs cognitō
fit grā similitudinis. qz intellect⁹ intelligēs lapi
dem hz intra se spēm̄ z similitudinē lapidi s̄ n̄ fm̄
naturā sed fm̄ spēm̄ intelligibīlē lapidis. z sic
ē similitudo pportionis

Arguitur. Quicquid tangit alterū ē corp⁹
sed aia tangit corpus. ergo est corpus. Minor
p̄z. qz mouēs z motū sunt silr p̄ tactū. Dicē
dū q̄ duplex est tactus. scz phisicus q̄ est fm̄
ultima q̄litate. z talis nō est nisi in corpib⁹ sic
z q̄ntitas. Ali⁹ est tact⁹ methaphoric⁹ et p̄tu
alis q̄ fit fm̄ vltima p̄tutis. z sic nō oīz tangens
alterū esse corp⁹. qz etiā nō corp⁹ hz virtutē mo
uendi corpus. z sic p̄t tangere corpus fm̄ virtu
tē. qz q̄ aia tāgit corp⁹ scdo mō scz fm̄ p̄tutē nō
oīz aiam esse corpus

Arguitur. Anima est totū ppositū. ergo illa
pticula est male posita q̄ aia nō ē totū ppositū
Ans pbat qz ē subiectū q̄ est totū ppositū.
Ddm̄ q̄ duplex est subiectū. Aliqd̄ est subiectū
accidentis corp̄alis. z sic qd̄ sic est subiectū ē to
tū ppositū. qz necesse est accidens corp̄ale eē in
corpe. sed nō p̄t esse in solo corpe. i. in sola ma

teria. q̄ est silr in materia z forma. z p̄ p̄ns est in
toto pposito. Aliud est accidens incorpale et i
materiale. vt intellect⁹ scia spēs intelligibilis. z
talia accidentia pnt esse in forma tm̄ si forma sit
imaterialis sicut est aia rational̄ Ex q̄ sequitur
q̄ albū z nigrū q̄ sūt accidentia corp̄alia nō pnt
esse in aia tm̄. sed accidentia sp̄nalia pnt eē in aia
tm̄ nō obstāte q̄ aia sit forma tm̄.

Arguit Quicquid ē in pona hz aliquid de
materia Sed aia ē hmōi. ergo hz in se materiā
z p̄ p̄ns est totū ppositū. Ans pbat. qz p̄nali
tas sigt materiā. Ddm̄ q̄ maior est falsa. Et
ad p̄bationē qn̄ dicat pona sigt materiā Ddm̄
q̄ multiplex est potētia. Quedā est pona ad su
scipiendū intrinsece formā subalē. z tal̄ est solū
in materia. quia sola materia p̄t suscipere formas
subalem. Alio mō accipit pona generalr̄ p̄t
recipere est additio potētie z silr pati. z sic aia est
in potētia quia intra se recipit. loq̄ndo de aia rō
nali. habit⁹ et spēs intelligibiles. In cui⁹ signū
etiā imaterialia q̄lia sunt substantie sepate. sūt
illo mō in potētia et tñ nō hnt materiā. quia re
cipiūt in se spēs intelligibiles. et nouas cogni
tiones quas prius non habuerunt. vt est illūi
natio angeloz.

Arguitur. Omnis actualitas est per partici
pationem primi actus scilicet dei. ergo omnis
potentialitas est a p̄ticipatione prime potētie
et illa est materia prima. ergo omne quod est
in potētia habet aliquid de materia prima. Di
cendum q̄ non est simile de actu et potētia. qz
actualitas aduenit alicui rei ex p̄ticipatione
alicuius scilicet primi actus. sed potentialitas
nō aduenit alicui rei ex p̄ticipatione alicuius
potētie. sed ex recessu a primo actu. z ideo hoc
est magis in potētia quod magis recedit a pri
mo actu scilicet a deo. Et nō dicitur h̄ esse in po
tētia quod participat primam potētiam

Hoc autez dicitur.

Hic inuestigat aliam particulam diffinitio
nis anime. Et dicit q̄ est duplex actus scilicet
primus et secundus. Et anima est actus pri
mus. Quod sic probat. Sicut se habet sciētia
ad considerare. et somnus ad vigiliam. ita se hz
aia ad suas operationes. Sed sciētia est act⁹
primus ipsius considerare z somnus in ordine
ad vigiliā. ergo anima est actus primus in or
dine ad suas operationes Maior patet. quia
sicut aia p̄t esse in actu absqz p̄siderare et tamē
habere sciētiā. Ita etiā aia p̄t eē in corpe z nō

operari. Ex quibus clauditur diffinitione anime dicēs. Quia anima est actus primus corporis phisici vitæ habentis in potestate. Et subintelligitur illa particula substantialis Quia in hoc quod dicitur primus actus corporis etiã implicite significatur quod dicitur esse substantialis actus. Cõpleta igitur diffinitione sic diffinitur anima. Anima est actus primus subalis corporis phisici organici vitæ habentis in potestate. Et sumitur ista diffinitio secundum sex particulas ex sex divisionibus primis positis. Quia ex secunda divisione scitur quod sit forma siue actus. Ex tertia quod sit primus. Ex prima quod sit subalis. Ex quarta quod sit actus corporis. Ex quinta quod sit actus corporis phisici. Ex sexta quod sit actus corporis organici.

Tale aut quodcumque

Hic Aresto inuestigat unã principalem particulam tenentem se ex parte corporis. scilicet quod anima est actus corporis organici. Et hoc idem. Quia omnia illa particula omnes alie tenentes se ex parte corporis ostenduntur. quia si anima est in corpore organico. igitur et in phisico. quia organico presupponit phisico. Et proponitur primo quod corpus cuius anima est actus sit organico. Circa quod sciendum quod corpus dicitur organico quod habet diuersas partes situ et figura distinctas ordinatas ad diuersas operationes. ut corpus humanum dicitur organico quia in corpore humano sunt diuersæ partes scilicet caput. manus. pedes. etc. que sunt distincte situ. quia caput ponitur sursum. manus a lateribus pedes deorsum. Etiam figura quia est alia figura capitatis quæ manuum et pedum. Et ordinantur ad diuersas operationes quia alia est operatio capitatis. alia manuum et pedum quia in capite vigent sensus visus auditus etc. Sed in manu sensus tactus. Et per hoc patet quod sunt alia corpora naturalia non organica ut elementa et quedam mixta ut lapides. quia talia corpora non habent diuersas operationes in diuersis partibus. Probat igitur Aresto. quod proponit scilicet quod illud corpus cuius anima est actus est organico. Et hoc probatur sic Quia si illud quod minus videtur inesse inest et illud quod magis Sed minus videtur quod in aëre anima vegetatiua corpus sit organico. et tamen ibi est organico. igitur similiter in omnibus alijs aëris corpus erit organico. Maior probatur. quia quod ad duas partes in illis aëris anima vegetatiua est minor distinctio corporis quæ in alijs aëris. ut in equo et homine. Minor patet quia ibi sunt diuersæ partes corporis distincte situ et figura ordinate in diuersas operationes. quia radices in plantis habent modum oris in aërialibus. quia sic per os accipiunt nutrimentum in aërialibus. ita per radices in arboribus. et superflua nutrimenti emittuntur versus ramos. et ideo in ramis est alia operatio quæ in folijs et in folijs est alia operatio quæ in ramis et radicibus

quia folia cooperiunt fructus arborum.

Arguitur Si radices sint ori siles. igitur radix erit sursum in arboribus sicut os in aërialibus. Dicendum quod partes arborum potest dupliciter considerari Uno modo ad totum vniuersum. et tunc radix est deorsum et rami sunt sursum. quia situs qui est circa terram est deorsum in vniuerso. et situs qui est versus celum est sursum quia celum est sursum. Alio modo accipiuntur partes arborum secundum naturam arborum. et sic radices sunt sursum et rami deorsum. Et hoc patet. quia illud est sursum in quolibet aëre ubi aërem accipit nutrimentum. et hoc est deorsum ubi emittuntur superflua nutrimenti. quia igitur in radice arboris arbores sumunt nutrimentum. ergo radix est sursum in arboribus. Ex quo patet primo quod non bene dicitur arbor porphiriana quoniam suba ponitur circa ramos arboris. quia suba dicitur poni in radice arboris quæ est principium ramorum et non e contra. Et ideo talis pictura arboris potest vocari homo porphirianus quæ arbor. Secundo patet quod si homo cadat de arbore versus terram tunc talis homo non cadit sursum sed deorsum. quia non cadit secundum naturam arboris sed secundum naturam quantum est pars totius vniuersi. et idem cadendo versus terram cadit deorsum.

Queritur Utz diffinitio anime sit bene assignata. scilicet anima est actus primus subalis corporis organici phisici. Dicitur quod sic. Et ratio est. quia anima est forma materie certo modo disposita. Et idem ostenditur ponere aliquid ex parte illius. et aliquid ex parte materie in qua est illa anima. Ponuntur igitur tres particule primo ex parte ipsius anime. Quarum prima dicit quod anima est actus. id est forma. et quia multiplices sunt forme ideo fuit necessarium addere primum. ad sciendum quod corpus non potest habere potestatem actus quæ animam. Et quia quicquid actus primus est accidentaliter sicut scientia. ideo additur substantialiter. Tres autem alie tenent se ex parte materie. quia materia in qua est anima dicitur esse certo modo disposita et idem dicitur quod dicitur esse corpus phisici actus. quia in artificialibus non potest esse. et quia non omne corpus phisico est dispositum per animam. additur organico. Et ratio est quia materia et forma proportionatur quanto ergo forma est perfectior. tanto habet materiam perfectiorem. quia ergo corpus organico est perfectissimum inter corpora. igitur erit proportionatum anime quæ est perfectissima forma.

Arguitur. Anima est actus materie prime. ergo non est actus corporis organici phisici. Dicendum negando primam. quia corpus capitur per materiam primam. et hoc sic patet quia impossibile est animam vniuersi totum composito. oportet ergo dicere quod vniatur materie prime. probatur. quia si anima vniatur toti composito tunc multe forme substantiales essent in eadem materia quod est impossibile. Anis patet. quia hoc totum cui adue

niret aia haberet esse substāiale p aliquā for/
mā substāiale. Si ergo adueniret anima que
etiā est forma substāialis illi pposito, ergo ani/
ma et prior forma sbalis in eadem sūt materia
sed hoc est incōueniēs. qz tūc illd vñū haberet
duas formas substāiales et per cōsequēs essz
vñū et non vñū quod implicat ptradictōnem
Secdo qz tūc generatio aiati esset generatō fm
quid et nō generatio simplicit. quia oīs forma
pma sbalis adueniēs materie dat esse simplici/
ter, ergo qñqz forma alia adueiens materie da/
bit esse fm qd. Lū ergo aia adueiret post pma
formā existētem in materia, ergo ipa daret esse
fm quid Sed arguit q nō, qz embrio pmo
viuit vita plante, et sic habet aiaz vegetatiuam
Secdo viuit vita aialis, et sic habz aiaz sensitiuā
Et vltio viuit vita intellectiua, ergo sūt ibi plu/
res forme. Ddm q qzuis in embriōne succe/
dāt multe forme, vltia tñ forma adueiente de/
sinit esse inferior forma fm ppriā substāia qz/
uis adhuc maneat fm sbalem sūtutem, et hoc
in altiori forma Et sic ponit aresto, postea i tex/
tu de figuris, qz figura maior includit in se mi/
norē, sed nō fm actū ppriū s; fm essentialē sūt/
tē, sicut in qdrangulo nō est formalis et actua/
lis triangulus sed est ibi triangul⁹ sūtual⁹, sic eti/
am in aia sensitiuā est sūtualit⁹ substāialiter ip/
sa aia vegetatiua et i intellectiua ē virtualit⁹ sensi/
tiuā. Et sic patet q nō sūt forme multe substan/
tiales in eodem.

Arguitur Si prior forma desinit eē q corrū/
pitur, modo quicquid corrūpitur a suo pstrario
corrumpitur, si ergo vna forma corrumpit ab
alia hoc videtur esse incōueniēs quia vna nō
est alteri pstraria. Ddm q dupliciter aliquid
desinit esse, Uno mō ex actione pstrarij agentis,
sicut frigiditas in aqua desinit esse p actionem
ignis calefacientis, vt sic inferior aia nō desinit
esse adueniente supiori cū nō sint pstrarie Alio
mō aliquid desinit esse ppter dispositionē ma/
terie in qua talis forma subiectat sicut nūc aia
rationalis a corpe indisposito, sepatur, et sic in/
ferior forma desinit esse supiori adueniente, qā
inferior forma nō pt esse in subiecto disposito
ad altiorē formā, ex quo quelibet forma reqrit
materiā suo mō dispositā

Arguitur Adminus forma mixtional⁹ ma/
net, ergo manet forma substāialis in embrio/
ne. Ddm q qzuis manet forma mixtionalis
fm spēm in quibusdā generatis et corruptis nō
tñ manet aliquo mō fm numerū. Et ita qd
sciendum q in vna materia phisica est vna
forma substāial⁹ vt dictū est. Lū ergo ma

mixti sit substāialis forma necesse ē dicere q de/
sinēte qcunqz forma in aiato desinit esse forma
mixti. Ex quo pz q nulla accidētia manent in
generatis et corruptis Et hoc pbatur, qz omia
accidētia dependēt a toto pposito cū ergo totū
ppositū nō manet idē, ergo nec accidētia ma/
nent eadē. Qz ppositū nō manet idē pz, quia
forma substāialis desinit esse, et desinente pn/
cipali parte alicui⁹ compositi, tunc necesse est to/
tū ppositū nō manere. Ex quo pz q qñ aia
vnitur materie prime desinit esse et cessant oēs
forme substāiales priores et omnia acciden/
tia et remanet ex pte corrupti sola materia pma

Arguitur Videtur q plures forme pnt esse
in eodē viuente qz opatio arguit formam, sed
in eodē sunt plures pationes, ergo plures for/
me Ddm q duplices sunt opationes, Aliq
sunt eiusdē speciei vt due visiones aut due au/
ditiones, et tales opationes nō arguūt diuersi/
tate neqz forme, prime neqz formam primam,
forma prima est potentia a qua pcedit opatō
sed forma prima est forma substāialis, quia
ergo pcedūt ab vna potentia tales actiones, er/
go nō arguūt diuersitate specificā primaz for/
maz et potentiaz, Alie sunt opationes in aiats
diuersaz speciez sicut sunt visio auditio intel/
lectio, Et tales opationes arguūt diuersitatem
specificā formaz primaz scz potētiar, sed nō
arguūt diuersitate specificā prime forme subal⁹
quia ab vna forma substāiali habente plures
potentias pnt pcedere opationes diuersarum
speciez, Unde patet q nō optet ponere plurali/
tatem formaz

Arguitur De homine dicunt multa pdica/
ta substāialia, sed pdicatū substāiale signi/
ficat formā substāiale, ergo in homie sūt mul/
te forme substāiales. Maior pz quia de hoie
pdicatur suba, corpus etc.

Ddm q diuersitas pdicator, substāialiū
arguit diuersitate substāialiū formaz, sed de
hoie nō pdicant diuersa pdicata substāialia,
qz diuersitas dic realē distinctionē, sed pdica/
ta substāialia q de homine dicunt nō distin/
guunt realiter, et sic nō sunt diuersa. S; con/
tra hoc arguit, illa pdicata sunt admin⁹ distin/
cta, ergo in hoie erūt plures forme disticte Di/
cendū q sicut pdicata substāialia iā dicta de
homine sunt distincta fm rōnem rei rationalis
ita in homine est vna forma hñs distinctionez
fm gradus pfectionis, vnde alius significatur
in genere generalissimo et ali⁹ in specieb⁹ subal⁹
nis, Et sic dicim⁹ q aia rōnalis ptinget oēs for/
mas supiores sūtute, quicquid autē ptinget alte

in ad minus habet aliquam distinctionem ab eo ut patet de homine. quoniam enim in eo sit una anima scilicet rationalis. pertinet tamen perfectione omnes alias formas inferiores scilicet corporitatis corporis mixti corporis animati et animati. Et cum idem non pertineat seipsius oportet animam rationalem esse distinctam a forma substantiali corporitatis corporis mixti. et sic de alijs. sed non oportet quod sint diuerse.

Queritur Utrum distinctio que est in una anima rationali secundum multos gradus perfectionis sit realis

Respondetur quod dupliciter aliquid dicitur distinctio realis. Uno modo quod est diuersitas rerum et sic inter hominem et asinum non est distinctio realis. et sic non potest esse distinctio realis in una forma numero qualis est anima. Alia est distinctio realis quod est fundata in re reali. et sic ista distinctio graduum potest dici realis quod est in re reali scilicet in anima que est res habens naturaliter in se plures gradus perfectionis et ideo talis distinctio est fundata in reali

Arguitur Anima non est actus primus. quod in corpore prius fuerunt alie forme. Respondetur quod aduenientibus perfectionibus formis desinunt esse inferiores forme cum suis dispositionibus quas habebant in materia et eadem dispositiones sequuntur formam de nouo introductam.

Arguitur Ille dispositiones frustra sunt in materia. quod anima vniatur materie nude. sed non est necesse illas dispositiones preuisse. Respondetur quod hoc dicitur frustra quod non attingit finem in quem ordinatur. sed iste dispositiones attingunt finem in quem ordinantur ergo non sunt frustra. quod iste dispositiones ordinantur ad introductionem altioris forme et etiam non desinunt esse nisi sit talis forma introducta. Si ergo quereret an prius intelligantur dispositiones expelli a materia vel altior forma introduci. Respondetur quod est multiplex ordo quia aliquis est ordo secundum genus cause formalis vel efficientis et tunc prius intelligitur forma in materia ante quam cessant dispositiones. Tunc ratio est quod cum forma et finis coincident. efficiens intendit finem. qui est forma et propter defectum forme prioris desinunt dispositiones. Alius est ordo secundum genus cause materialis. sic prius intelliguntur dispositiones inferioris forme quam altior forma introducat quod tamen fiunt in eodem instanti sic non est in ea ordo temporis.

Arguitur Quod non est non disponit sed iste dispositiones forme inferioris non sunt adueniente forma superiori. ergo etc. Respondetur quod maior conceditur sicut et conclusio. quod scilicet adueniente altiori forma iste dispositiones inferioris forme nec sunt nec disponunt. quod iste dispositiones sunt dispositiones forme introducte et non forme introducte. quoniam ergo forma introducta est tunc non est necesse esse

tales dispositiones. sed tunc tales dispositiones se quunt formam de nouo introductam.

Arguitur Anima vniatur corpori organico. ergo vniatur toti opposito. Ans patet. quod est actus corporis organici. Respondetur quod corpus organicum capit dupliciter. Uno modo secundum quod habet in se diuersas dispositiones organicas. et sic anima non vniatur corpori organico. Alio modo accipitur corpus organicum secundum quod in ipso est materia habens in se tales dispositiones et sic anima vniatur corpori organico. Patet ergo quod anima non vniatur corpori organico vel disposito sic quod iste dispositiones sunt medium unionis. sed anima vniatur materie prime que tamen habet in se dispositiones sed vniatur non est ad dispositiones sed ad materiam. Sicut in sili potentia tactiva per se et immediate tangit duram dispositionem quantitate. sic quod non tangat primo quantitate. et tamen sine quantitate in duro impossibile est fieri tactum. Sic anima tangit nudam materiam tactu substantiali et tamen illa non tangeretur nisi esset disposita secundum proportionem ad formam.

Arguitur Anima mouet corpus. sed materia prima non est mobilis. ergo corpus non potest capi per materia prima. Respondetur quod anima vniatur corpori dupliciter. Uno modo in ratione forme substantialis et sic vniatur corpori. id est materie immediate. Alio modo in ratione motricis. et sic anima vniatur corpori per dispositiones accidentales. quia per potentias et virtutes. Quia quoniam anima immediate informat corpus. id est materia prima. non tamen mouet materiam primam absque dispositionibus accidentalibus.

Arguitur Si anima vniatur materie prime. sed sequitur quod esset imperfectissima forma. Sequela probatur quia actus et potentia debent adinuicem proportionari. Sed materia prima est imperfectissima. ergo et anima. Respondetur quod anima accipitur dupliciter. Uno modo secundum in finem eius gradum essendi. id est secundum quod est forma substantialis dans esse substantiale ipsi materie. et sic est imperfectissima inter formas substantiales quia tunc in anima non considerat aliquam perfectionem plus quam in alia quacumque forma substantiali. Alio modo sumitur anima secundum suos gradus per prios anime. que sunt anima vegetatiua. anima sensitiva et intellectiva. et sic anima est perfectissima inter formas substantiales. Per hoc ergo dicendum est ad argumentum quod anima accepta primo modo scilicet secundum primum gradum vniatur materie prime et non accepta secundum vltimum modum. quia tunc vniatur materie prime disposite et organicate per certa organa. Et quia cum anima semper est forma substantialis. ideo semper necesse est eam vniari materie prime. Et ratio ista est. quia sicut dictum est in argumento. materia et forma debent proportionari. quanto ergo forma perfectior est tanto requirit materiam

perfectius disposita. et ideo materia elementorum habet pauciores dispositiones quam forme sunt minus perfecte participando eas ad formas aliarum rerum

Arguitur forme elementorum sunt actus primi. ergo non anima. Ans. probatur. quia anima est forma mixta sed forma elementorum est forma corporis simplicis sed forma simplex est prior forma mixta. Dicendum quod anima accipitur dupliciter. Uno modo proprie participatur ad formas elementorum. et sic non est prior forma nec actus primus. Alio modo accipitur ut comparatur ad suas operationes. vel etiam ad materiam quam informat. et sic dicitur esse actus primus corporis

Unde non oportet que

Hic ostendit circa definitionem solutionem unius dubitationis que posset moueri circa textum. Potest enim aliquis querere quomodo fiat aliquid unum ex corpore et anima. Respondet Aristoteles. quod non oportet querere quomodo ex corpore et anima fit unum sic nec oportet querere quomodo ex figura sigilli et cera fit unum quia actus unum se ipsi potentie. et non requiritur medium uniens. Et hoc probatur sic. quia eodem modo aliquid est ens et unum quia ens et unum inueniuntur. sed forma dat esse materie. ergo facit materiam esse ens. et ergo facit etiam materiam esse unum ens. Circa quod sciendum quod duplex est actus. quidam est actus substantialis. et talis actus facit unum cum sua materia substantialiter et essentialiter. quia talis forma dat sue materie esse substantiale. Alius est actus accidentaliter et ex tali actu et subiecto fit unum accidentaliter. quia ergo anima est forma substantialis sic ex ipsa et sua materia fit unum simpliciter.

Queritur Quare Aristoteles. posuit istam dubitationem. Dominus quod ideo. quia aliqui dicebant quod necesse esset animam uniri ipsi corpori per aliquid intrinsecum. Et simile dicebant in alijs ubi iungerentur actus et potentia. Sed vult Aristoteles. quod non oportet querere tale medium intrinsecum. Ex quo etiam patet quod unio anime ad corpus est unio naturalis quia est unio cum propria potentia.

Arguitur. Actus et potentia uniantur unum tertio. ergo non uniantur absque medio. Ans. probatur quia oportet actum uniri potentie per aliquam causam efficientem disponentem ipsam materiam. Dominus quod duplex medium unionis actus et potentie. unum est intrinsecum et quod formaliter uniens materiam forme. et tale medium non erit aliud a forma in unione actus et potentie. Aliud est medium extrinsecum quod est causa efficiens disponens materiam ad formam. et tale medium tenet se ex parte materie. sed non vocatur proprie medium. quia medium debet unire extremitates. sed causa efficiens non est unio actus et

potentie.

Queritur. Utz anima uniat corpori absque media dispositione. Dominus quod sic. Et ratio est. quia anima non coniungitur corpori tamen sicut motus corporis ut dixit plato. quia sic nihil prohiberet quod inter unionem anime et corporis medietur aliquid extrinsecum quia in tali unione oportet esse potentiam motiuam ex parte anime que est dispositio in anima. sed ex parte corporis oportet esse abilitatem in corpore ad motum. sic quod semper mouens unum mobili per aliquam dispositionem que se tenet tam ex parte mouentis quam mobilis. quia ergo anima unum corpori sicut forma substantialis. sic non potest esse dispositio media. Cuius ratio est quia materia prima est in pura potentia ad omnes actus. ergo oportet prius in ipsa intelligere actum substantialem quam actum accidentalem. sed dispositio est forma accidentalis. ergo oportet ante dispositionem perintelligere et posse formam substantialem in materia. non ergo potest prior materia uniri dispositioni quam forme subali

Arguitur. Oportet materiam prius esse dispositam antequam posset forma introduci. sed ante formam substantialem sunt alique dispositiones in materia.

Dominus quod duplex potest aliquid esse medium unientium. Uno modo quod per ipsum fit unio sicut bitumen est medium unientium duo ligna. et sic dispositiones nullo modo sunt medium unientium quia ipsa anima per tactum substantiali tangit ipsam materiam immediate et non per medias dispositiones. Alio modo aliquid dicitur medium in unione. quia disponit ad hoc quod unum uniat alterum quod tamen immediate uniantur. et sic dispositiones materie sunt medium unionis quia disponunt materiam ut sit apta ad suscipere formam. Si dicendum est de dimensionibus quantitatis que requiruntur in materia antequam forma debet uniri materie non tamen sunt medium quo forma unitur materie quia forma unum materie absque medio

Arguitur. Substantia spiritualis ut est anima nobilis non adiungitur corpori nisi per medium. ergo etiam anima non unitur corpori nisi per dispositionem media. Ans. probatur per se. Dominus quod non est sile de substantia spirituali et ipsa anima quia substantia spiritualis non unitur corpori ut forma. sed ut motor. sed prius dictum est quod mouens non potest uniri mobili nisi per virtutem media. et ideo substantia spiritualis non unitur corpori nisi per virtutem media. sed anima unum corpori sicut forma substantialis ergo non oportet aliquid medietur inter unionem anime et corporis

Queritur Utz anima uniat corpori media te spiritu Dominus quod non. Et ratio est. quia quilibet forma substantialis unitur sue materie immediate absque aliquo medio sed anima est forma substantialis. sed unum ipsi corpori absque aliquo medio. Maior patet quia forma substantialis est immediata et propria

actus materie. Sed nō est mediū inter actū et potentia sicut dictū est in textu

Arguitur. Illud est mediū vnionis quo abstracto abstrahit vnio. sed subtracto spū subtractur vnio inter aīam et corp⁹ q̄ rē. Dōm q̄ dupl'r subtrahit vnio aliquoz vnibilia. Uno mō p subtractionē mediū vnionis. sic abstrahit vnio duoz lignoz subtracto clauo vnite. et sic nō subtractur vnio aīe et corpis subtracto spū. Alio mō vnio aliquoz tollit p dispositionē vnibiliū. quia scz vnibilia nō sūt disposita ad vnionē. et sic subtracto spū tollitur vnio. quia nō existente spū in corde corp⁹ non est aptū instrumētū aīe. et sic est indispositū p susceptione eius. Pro quo sciendū q̄ spūs vitalis est qōdā corp⁹ subtile p̄tentū in vētre cordis p quē spū cor viuificat cetera mēbra influendo motū et calorē. Cui⁹ signū ē q̄ qñ iste p̄s leditur vel infirmat tūc oīa alia mēbra reddūt debilia et inepta ad motū sicut p̄z in febricitantib⁹. h̄ em̄ iō p̄tingit qz oīa mēbra recipiūt ab illo spū motū p̄z q̄ corpus nō est aptū ad opā dū opa aīe subtracto spū. Scōdo p̄t dici q̄ spiritus vitalis est bñ mediū in mouendo sed nō in vnione. Jam aut̄ dictū fuit q̄ nō est incōueniēs q̄ in vnione aīe et corpis sit mediū qñ vnū ut sicut motor et mobile.

Arguit̄ Que plurimū distant nō p̄nt vniri nisi p mediū. sed aīa et corp⁹ plurimū distant q̄ nō p̄nt vniri nisi p mediū. Dōm q̄ corp⁹ et aīa p̄nt dupl'r capi. Uno mō fm̄ ppriās suās naturas. et sic manifestū est q̄ multū d̄rūt. quia natura corpis nō p̄t esse natura aīe nec econtra. Alio mō accipiūt̄ fm̄ q̄ ex eis p̄stituit̄ totūz p̄positū qd̄ est vnū simpliciter. et sic aīa et corp⁹ nihil distant in ordine ad hoc tertū. qz ex eis intrinsece h̄ tertū p̄stituit̄. et iō nō p̄t esse aliqd̄ mediū inter ea q̄ si sic tūc nō esset intrinseca cōstitutio alicui⁹ tertij ex aīa et corpore

Queritur Utz in diffinitione aīe phisicū debeat p̄cedere organicū vel econtra. Dōm q̄ phisicū debet p̄cedere organicū qz ē p̄muni⁹. Est em̄ omne corpus organicū phisicū sed nō econtra. cū ergo determinatio debet seq̄ suū determinabile. ergo oq̄ organicū seq̄tur phisicū.

Arguitur Sunt aliq̄ corpa organica q̄ tñ n̄ sūt phisica vt statua est corpus organicū et nō phisicū. Dōm q̄ illa corpa artificialia nō sūt organica q̄uis habeant similitudinē cū corpibus organicis qz corpus d̄r organicū qd̄ h̄z diuersas p̄tes ordinatas ad diuersas opationes. sed iste p̄tes i statua nō ordinatur ad diuersas opationes.

Queritur Utz debeat addi vitā habentē in potentia. Dōm q̄ illa p̄ticula vitā habentis in pōna significat idē fm̄ rez cū illa p̄ticula organica qz corpus organicū est h̄ns vitā in potentia. nā corpus h̄ns organica p̄t p̄ diuersa organica exercere diuersas opationes vitales. Ex quo p̄z q̄ sufficit vnā illaz p̄ticulaz ponere in diffinitione aīe. et ideo Aresto. ponit bis diffinitionē aīe. et in p̄ma addit vitā h̄ntis in potentia. Sed in scōda nō addit illā p̄ticulā organica. ad denotandū q̄ vna ex eis sufficit. Pōt etiā dici q̄ illa p̄ticula vitā h̄ntis in pōna p̄t capi dupl'iter. Uno mō fm̄ eius ppriā significationē et sic nō oq̄ addi in diffinitione. Alio mō accipit̄ expositiue. put illā p̄ticulā organica exponit. et tūc bñ p̄t poni in diffinitione aīe.

Vniuersaliter ergo

Postq̄ Aresto. posuit diffinitionē aīe manifestando aliq̄s eius p̄ticulas. iā manifestat totaz diffinitionē aīe. Et p̄mo manifestat eā cū silitudine ad artificialia. Scōdo manifestat eā de p̄tibus aīaliū. Et prima stat in hoc. Sicut se h̄z forma artificialis ad subiectū si esset substantialis. Ita se h̄z aīa ad corpus. sed forma artificialis esset actus p̄mus corpis si esset substantialis ergo nunc aīa est actus p̄mus substantialis corpis. Et ponit exemplū de dolabra q̄ si esset corpus phisicū sicut est artificiale. tunc forma eius esset forma substantialis et sepata forma dolabre a dolabra nō maneret dolabra nisi equo. Nunc aut̄ dolabra est ens artificiale. ergo sepata forma dolabre a dolabra adhuc manet artificiale vniuoce. Ex quo sic p̄t argui. hoc est actus substantialis alicui⁹ quo sublato ipsū non manet nisi equo. sed sepata aīa a corpore non manet corpus nisi equo. ergo aīa est ei⁹ forma substantialis. Maior p̄z. qz de rōne forme substantialis est q̄ dat esse rei et spēm. qñ q̄ talis forma sepata a materia tunc est alia substantia.

Queritur Quare est q̄ sepata forma substantiali alicui⁹ rei res nō manet nisi equo. Dicendū q̄ iō qz forma substantialis dat esse specificū materie ad min⁹ originaliter q̄uis nō cōplete. et qz spēs sūt rōez et diffinitōez rei. Iō sepata forma substantiali a materia fit noua spēs et qz illa uatura equiuocoz est q̄ sit vnū nomē et alia rō. q̄ ibi sit equiuocatio. Ex q̄ etiā cognoscitur q̄ si ab aliq̄ re separet̄ forma accidentalis adhuc talis res manet res sicut prius vniuoce qz tenet eandē formā substantialē. Et si q̄ratur quare in artificialib⁹ manifestat Aresto. suam diffinitionē Dōm q̄ ideo qz artificialia sūt no

bis notiora eo q sunt effectus intellect⁹ nri pra
ctici. Ideo sunt nobis notiores alijs effectibus
qui sunt ipsi⁹ dei.

Considerare autem

Hic notificat diffinitionē aie ex pre ptū aialū
Et h sic. qz sicut se hz ps ad pre. ita totū ad to/
tū. sed aliq ptes aie sunt actus. aliqrū ptū cor
poris. ergo tota aia est actus prim⁹ totius cor
poris. Maior est nota. Minor onditur. quia
visus est forma z rō oculi z remoto visu ab ocu
lo nō manet oculus nisi equoce z hoc si visus
esset forma subalis oculi. ergo etiā sepata aia a
corpe nō manet illa res q fuit corp⁹ aiatū nisi
equiuoce. z sic equocat corp⁹. Ex quo elicif tal
regula. Qz vnūqdqz dicitur tale cū pt in suam
ppriā opationē. z qn in illā nō pt tunc manet
talis res equoce. Ex quo textu pz q non manet
eadē forma in generato z corrupto qz si mane
ret eadē forma in generato z corrupto tunc ma
neret vna res vniuoce qd est ptra textū qz ma
neret vna forma subalis.

Est aut n abiūtiens

Hic pnr Aresto. exponit vltimā pticulā scz q
aia est actus corporis hntis vitā in poña. Quia
aliquis posset dicere q aia est actus corporis ha
bentis vitā in actu. qz aia est act⁹ corporis orga
nica Sed corpus organicū dz qd hz ptes ordi
natas ad diuersas opationes z tales opatiōes
sunt ab aia. ergo o3 aia inesse actū corporis hntis
vitā in actu. Hoc soluit Aresto. dicens. q du
pliciter aliquid est in poña ad alterū. Uno mō
in poña abiūciēte actū. i. in potētia ad aliquā
formā quā nōdū hz sicut carēs albedine dz esse
in poña ad albedinē. Alio mō aliquid ē in po
tentia nō abiūciēte actū. i. in poña ad formas
quā actu hz. sic aliqs hns albedinē adhuc dici
tur in poña ad albedinē. qz albedo existēs in al
bo est actus accidentalis albi. et albū est in po
tentia Ddm est ergo q aia hz vitā in potentia.
nō abiūciēte actū. i. aia est act⁹ corporis actu ha
bentis vitā z tū ppatur corpus ad aiam sicut
potentia ad actū

Queritur Quare nō ponit in diffinitione
aie q aia est actus corporis hntis vitā in actu.
Ddm q tūc idē diffiniret p seipsū. qz hns vitā
in actu est pprie totū ppositū. sed in toto pposi
to inducit aia. Ad significādū igit q corp⁹ co
patur ad aiam. sicut poña ad actū etiā in iun
ctione corporis z aie sic in diffinitione dz vitam
hntis in poña Et est silis locutio. si diceret. lu
men est actus lucidi hntis lumē in poña. mani

festū est em q lucidū includit lumē in actu. qz
tū ad significādū q lucidū est materia lumis
id pt puenienter addi in poña.

Arguitur Anima est actus corporis vitā ha
bentis in potentia abiūciēte actum. pbat. qz
corpus organicū est multociens sine opationi
bus vitalibus. q caret vita in actu. Ddm q
vita capit duplr Uno mō p vita prima Et sic
dz in h libro. viuere in viuētib⁹ est esse. Et dz
in primo elencor. q aia z vita idē sunt. tūc em
nihil aliud est vita qz diffusio siue informatio
aie supra corpus. Alio mō accipit vita p vita
scda. i. p opatione vitali fm q sentire. appetere
z sic de alus dicunt vita. p hoc q dicendū est q
si vita accipit primo mō tūc necesse est oē corp⁹
organicū hz vitā etiā in actu. z p pns ē in po
tentia ad vitā nō abiūciēte actū sic aut loquit
Aresto. in textu. Sed accipiēdo vitā scdo mō
tūc pt corp⁹ organicū etiā hz vitā in potentia
abiūciēte actum. i. pt nō hz opatiōes vitales
hz em se corpus subiectiue z receptiue ad vitā.
primo mō acceptā z etiā se hz ad vitā scdo mō
acceptā coeffectiue. quia multe opationes vita
les nō pnt exerceri nisi p corpus. Ex quo iā pz
pnr quō different alimentū ē in potentia hns
vitam et corpus organicū. Quia alimentū et
semen aialis sunt in potentia ad habere vitam
abiūciēte actū. qz iā actu nō hnt vitā Sz corp⁹
organicū ē hns vitā in poña nō abiūciēte actū.

Ar. Videt q semē heat vitā in actu. pbat.
qz facit vitā in actu. mō oē qd fit a sili suo fit.

Ddm q duplex est agens. scz agēs principa
le vniuocū z tale debet esse sile suo effectui. z sic
pater est agens principale z vniuocū in genera
tione filij Aliud est agens instrumētale vel eq
uocū z nō o3 tale agens sile esse suo effectui Si
cut sol est cā equoca qz sol z hō generant hoiez
sic etiā semē est agens instrumētale habēs in se
qndam virtutē impressā a principali agente grā
cui⁹ etiā absente pncipali agente agit ad intro
ducendū formā pncipal agentis.

Ar. Act⁹ z poña nō pax distant. qz idē non
pt habere vitā in actu z i poña Ddm q h est
diuersimode qz corpus capit dupliciter. Uno
mō fm se. z sic habet vitā in potentia. Alio mō
vt est informatū aia. z sic hz vitā in actu nō qz
de a se sed ab aia. Sile est de albo. albū em est
in potentia ad albedinem. qz albū nō hz albe
dinē a se. sed ab albedine

Quod quidem igit

Hic Aresto. ex dictis infert q aia nō est sepabi
lis a corpe ad mū⁹ fm omnes eius poñas. qz

ille potentie q̄ requirunt certā partē corpis q̄ sc̄z sunt in determinato organo nō sunt sepabiles a corpe q̄uis tñ aīa fm aliqs potentias sc̄z fm intellectū et volūtātē sit sepabilis a corpe. Luus rō ē. qz ille potentie nō distinguūt fm certa organa in subiecto. Scdm qd̄ subiungit ē q̄ q̄uis nō sit exp̄sse adhuc determinatū. vtruz aīa sit in corpe sicut nauta in nauī sicut dixit Plato. tñ pt̄ dici ex dictis q̄ nō. Dicēdū ē enī q̄ aīa est in corpe sicut act⁹ corpis. i. forma substantialis. sic aut̄ nō ē nauta in nauī. Dicit in fine q̄ figurat̄ id ē cōiter dictū est de aīa. postea vero specialiter descendet ad singulas aīas

Quoniā autem ex.

Postq̄ assignauit diffinitionem aīe que ē sicut cōclusio demonstratōnis. hic intendit inuestigare aliā diffinitōem aīe q̄ ē sicut principiz demonstratōnis. Et intendit demonstrare primā p̄ sc̄dam. Primo ponit intentū. Secundo exequit̄ hoc ibi Dicam⁹ igit̄ r̄c. Primo ostendit modū p̄cedēdi. Et dicit q̄ qz sic ē q̄ ex incertis fm naturā et tñ ex notiorib⁹ quo ad nos sit aliqd̄ certius qd̄ certum ē fm naturā. r̄ fm se notius. Ideo sic ē aggrediēdū ad demonstrādū vnā diffinitōem p̄ aliā. Circa qd̄ sciendū q̄ oīs demonstratio d̄z fieri ex notiorib⁹. Sz hoc cōtingit dupl̄r. Quia qd̄ā ē ex notiorib⁹ sz naturā sic demonstratio p̄pter qd̄ q̄ p̄cedit p̄ causam. Quedā ex notiorib⁹ q̄ ad nos sic demonstratio p̄cedens p̄ effectus. In q̄busdā aut̄ sc̄z mathematicis eadē sunt nobis nota et nature. In phisicis aut̄ cause sunt simpl̄r r̄ fm naturā notiores. Effectus aut̄ notiores quo ad nos. et ideo a certiorib⁹ q̄ ad nos. incertiora q̄ ad naturā p̄cedendū ē. Quia aut̄ Aresto. intendit hic vti demonstratōe. qz demonstrādo primā diffinitōem p̄ sc̄dam in q̄ ponūt viuere sentire r̄c. que sunt effect⁹. sic bñ d̄z in textu a certiorib⁹ q̄ ad nos ad certiora quo ad naturā. Si enī loquimur de demonstratōe q̄ tenet p̄ causas tñ p̄ma demonstrat secundā. Tūc p̄nt̄ oñdit q̄no differēter dan̄t demonstratōes. Et dicit q̄ aliq̄ demonstratōes dan̄t p̄ diffinitōes q̄ nō dicūt causam. Alie sunt q̄ dan̄t p̄ diffinitōes q̄ dicunt cām. Et ponit exēplū mathematicale de tetragonismo. Tetragonismus h̄z duas diffinitōnes. P̄ria ē q̄ ē orthogoniū equilaterale. Et illa dat̄ p̄ effect⁹. Alia ē data p̄ cām. vt tetragonism⁹ ē medie linee inuētio. Et ponit hic istud exēplū. qz sic vna diffinitio tetragonismi demonstrat aliā. ita vna diffinitio aīe demonstrat aliā

Querit̄ Quō sc̄da diffinitio tetragonismi dicit cām p̄rie q̄ d̄z tetragonism⁹ ē orthogoni

um equilaterale. i. h̄ns q̄ttuor latera equalia. vel eq̄lis longitudis. et est orthogoniū idē qd̄ q̄dratū. Pro quo sciēdū q̄ duplex ē quadratū equilaterale. vñ ē vbi oīa latera sunt equalia. Alia ē q̄dratū altera pte longius vbi sc̄z duo latero sunt longiora. r̄ alia duo minora. sicut p̄tz de mēsa. Potest ergo oñdi q̄ q̄dratū equilaterale ē eq̄le ad quadratū qd̄ ē altera pte longius p̄ vñ mediū sc̄z p̄ cām. vt inueniēdo mediā lineam inuenim⁹ q̄ superficies illaz figuraz s̄nt eq̄les. qz tetragonismi erunt sex pedū fm mensurā. et latera q̄drati altera pte longioris. sic se habebūt q̄ linee longiores erūt nouē pedū r̄ breuiiores erūt q̄ttuor peduz. d̄z enī media linea inueniri inter nouē r̄ q̄ttuor. Et notū est q̄ illud mediū ē sex. qz sicut se h̄nt nouē ad sex. ita q̄ttuor ad sex fm p̄portōem ses̄q̄alterā. r̄ fm illā p̄portione ē eq̄litas nō aut̄ fm excessum. qz si illi numeri in se ducant̄ fit eq̄litas in numero accepto p̄ multiplicatōem. vt series sex r̄ q̄ter nouē

Arguit̄ Dictū est q̄ sc̄da diffinitio aīe demonstrat primā a posteriori. Sz sc̄da diffinitio tetragonismi demonstrat primā a priori. ḡ istud exēplū nō ē cōueniēs. Ddm q̄ non oportet in exemplis esse omnimodā similitudinem. Et ideo sufficit sicut vna diffinitio tetragonismi demonstrat aliā. ita vna diffinitio aīe demonstrat aliā. Sz in modo demonstrādi est differētia. qz sc̄da diffinitio tetragonismi demonstrat primā a priori. Sed sc̄da diffinitio aīe demonstrat primā a posteriori.

Dicamus igit̄ pri.

Postq̄ phs posuit intētiōem suā. hic iā p̄seq̄t eā. Et intendit ponere demonstratōnem p̄ quā sc̄da diffinitio demonstrat primā p̄ sequētia duo capitula. Et intendit talē demonstratōnem. Id qd̄ ē p̄cipiū viuēdi est act⁹ corpoz viuentiū. Sed aīa est p̄cipiū viuēdi. ergo ē act⁹ corpoz viuentiū. Et in ista rōne sic p̄cedit. qz primo determinat minozē. Sc̄do maiorē. ibi qm̄ aut̄. Deinde oñdit p̄clusionē seq̄ ex p̄missis in textu sequenti.

Multipliciter aut̄.

Hic itēdit ponere minozē ponēdo p̄mo qd̄ viuētū. Sc̄do oñdit q̄ aīa ē p̄cipiū viuēdi sz oēs qd̄ viuētū. r̄ sic minoz ē p̄a. Poit̄ ḡ q̄ttuor qd̄ viuētū. s. vegetatiuū. sensitiuū. fm locū motiuū. r̄ itellectiuū. Et dicūt ideo qd̄ viuētū qz s̄nt p̄cipia viuēdi distincta a se inuicē sic sc̄z q̄ p̄oz r̄ p̄fectior qd̄ inuenit̄ sine posteriori r̄ p̄fectiori. sed non posterior et p̄fectior sine priori. Est ergo triplex similitudo ad grad⁹ in realib⁹

qz sicut in gradu reali fieri potest ascensus ab inferiori gradu ad superiorem. et potest etiam fieri status. Ita etiam in gradibus vite. qz potest inferior inueniri sine gradibus alijs. et sic fit status. etiam potest inueniri cum alijs ut vegetatiuum cum sensitiuo. Secunda similitudo est. quia sicut in gradibus realibus non potest fieri ascensus ad superiorem gradum sine medio. ita etiam in istis gradibus vite. quia non inuenitur vegetatiuum et secundum locum motiuum sine sensitiuo quod est medium. Tercia similitudo potest addi. qz sicut in gradibus realibus superior includit virtualiter inferiorem. sic est etiam in istis gradibus qz inuenitur vegetatiuum sine sensitiuo ut in plantis. et vegetatiuum et sensitiuum simul. ut in animalibus petris affinis sicut in conchis. Aliquod inuenitur sicut vegetatiuum et sensitiuum. et secundum locum motiuum ut in animalibus perfectis. Aliquod inuenitur cum his intellectuuum ut in hominibus. Et ille gradus virtualiter includit omnes alios gradus. Ex istis potest sciri quare appetitiuum non est gradus vite qz ad hoc quod aliquid sit gradus vite requiritur quod sit principium viuendi alijs condistinctum. hoc est quod posset distincte et per se inueniri in aliquo aiato sine alijs. sic autem non est de appetitiuo. qz non potest per se inueniri sine sensitiuo. et ergo non est gradus vite quous sit principium viuendi.

Arguitur Intellectiuum est gradus perfectior. quod deberet proponi. Dicitur quod dupliciter potest ordinari gradus vite. Uno secundum quod sunt principia viuendi. et secundum viam perfectionis. et sic intellectiuum est primus gradus. et sic procedit argumentum. Alio potest ordinari secundum quod sunt gradus vite et secundum viam generationis. et sic vegetatiuum est primus gradus qz ille gradus potest inueniri sine alijs. Sed alij gradus non potest inueniri sine eo et sic vegetatiuum sub ratione gradus est primus gradus.

Unde et vegetabi.

Hic declarat istam minorem in speciali in singulis gradibus vite. Et primo quo ad animam vegetatiuam. Secundo quo ad animam sensitiuam. Et finaliter concludit de omnibus. Probat ergo quod anima est principium viuendi in plantis in quibus est solum anima vegetatiua. Et hoc sic. qz operationes que fiunt in plantis fiunt ab aliquo principio sed non a natura. quod fiunt ab anima. Minor ostendit. qz natura non mouet ad contraria sed determinata est ad unum. Sed alimētum in vegetabilibus mouet ad contraria loca. qz non solum nutriuntur plante versus sursum sed etiam versus deorsum. ergo talia opera nutritionis non fiunt a natura. Quia tenet. qz anima et natura contra se distinguuntur.

Arguitur In elementis fit motus ad diuersas differentias positionum. tamen ibi non est anima. ergo etiam natura potest mouere ad opposita loca. Antis probatur. quia ignis naturaliter mouetur sursum et terra deorsum. Dicitur quod in eodem elemen-

to non potest esse motus naturalis ad contraria loca. quous hoc posset esse in diuersis elementis. In uno aiato autem est motus alimenti sursum et deorsum. qz nutritur aiatum secundum omnem directionem positionis. Et si replicet de celo. celum est unum corpus et mouet secundum omnem directionem positionis scilicet sursum et deorsum ante et retro etc. Dicendum quod celum etiam est corpus aiatum et viuum secundum Aresto. qz quous non habet animam sibi coniunctam per informationem. habet tamen animam sibi coniunctam per assistentiam. Ideo potest in celo esse motus sicut in alijs aiatis. Ex quibus patet quod ista ratio manet in suo vigore. qz solum viuencia habent motum ad omnem directionem positionis. sic tamen quod ille motus reperitur in uno et eodem

Separari autem hoc

Hic ostendit quod istud principium vite scilicet vegetatiuum sit gradus vite. Et hoc sic. Illud principium viuendi est gradus vite quod est separabile ab alijs principijs viuendi. sed vegetatiuum est separabile in mortalibus ab alijs principijs viuendi. sed alia non sunt separabilia ab eo. Et hoc probatur exemplariter in plantis quibus nulla alia virtus inest quam vegetatiuum. Ubique enim est intellectiuum ibi erit sensitiuum et vegetatiuum. Et addit in mortalibus propter substantias separatas in quibus est intellectus sine sensitiuo et vegetatiuo. Et ideo concludit in textu quod per hoc principium scilicet vegetatiuum omnibus mortalibus viuentibus inest viuere.

Arguitur Propter intellectiuum etiam inest alii viuere. quod non solum propter vegetatiuum. Antis probatur de deo et substantijs separatis que viuunt absque vegetatiuo. Dicitur quod viuere capitur dupliciter. Uno secundum perfectionem aliorum graduum. id est in illis in quibus reperitur vegetatiuum absque sensitiuo et intellectu. et sic viuere est propter animam vegetatiuam. Alio accipitur viuere secundum quod alij gradus vite ipsi viuere coniunguntur scilicet sentire et intelligere. et sic viuere est ab altiori anima. qz sensitiuum est ab anima sensitiuam. et intelligere ab anima intellectiuam.

Animal autem pro

Hic probatur quod sensitiuum est principium vite. Et hoc sic. qz animalia habent vitam sed non habent vitam propter animam vegetatiuam tamen sicut plante. quod habent vitam propter animam sensitiuam. Plante vero dicuntur viuere solum. id est vitam habere absque sensu. Deinde ostendit quod sensitiuum est separabile ab alijs. et per se est gradus vite. Et hoc sic probatur. qz multa sunt animalia que sunt manantia in uno loco sic quod non mouentur secundum locum sic sunt animalia affixa petris et tamen manifestum est quod illis inest sensus. ergo sequitur quod sensitiuum potest separari a motiuo. Et quod posset aliquis dubitare de

illo sensu quē hnt illa aialia sensitua immobi-
lia. ideo Aresto. addit q̄s sit ille sensus. Et di-
cit q̄ sit sensus tactus. qz sicut vegetatiuū p̄t se
parari ab oībus alijs potentijs sensituis. sic
etiā tactus p̄t separari ab oībus alijs sensib⁹. Ex
quibus elicit Aresto. tres gradus vite. scz vege-
tatiuū sensituiū et s̄m locū motiuū. Et qz ma-
nifestum est etiā intellectuiū inueniri i aliq̄-
bus aialibus. et itez manifestū ē q̄ motiuū s̄m
locū sepať ab intellectu. Sic Aresto. in fine
cōcludit esse quattuor grad⁹ vite. et q̄ aia ē de-
terminata et distincta his principijs viuendi. s.
vegetatiuo. sensituo. motiuo. et intellectu.

Arguit Sensus tact⁹ nō sepať ab alijs sen-
sibus p̄batur. qz omne aial habet in se sensum
tactus et gustus. ergo nō sepať ab alijs. Di-
cendū q̄ gustus capif dupliciter. Uno⁹ s̄m q̄
ē discretiu⁹ alimēti s̄m q̄ alimētuū est calidū. fri-
gidum. humi dū. et siccū. et sic simpliciter eo in-
cipit cū tactu. qz idē ē obiectu: n gustus et ta-
ctus formaliter. Ille enī q̄litates sunt etiā obie-
ctum tactus. Et isto modo accipiēdo gustum
sic gustus inest omnibus aialib⁹ sicut et tact⁹
Allo⁹ accipit gustus s̄m q̄ est discretiuus ali-
menti in q̄rtum est saporosum. id est dulce vel
amaz. et sic gustus realiter est distinctus a ta-
ctu et formaliter. quia habet aliud obiectum et
eo modo gustus nō est in aialibus impfectis.
Et hoc sic p̄t. qz talia aialia plus eligūt humi-
dū cū salitudine et amaritudine q̄ cū dulcedie
sicut pat et in conchis marinis.

Utrum autez vñū.

Hic Aresto. circa p̄dicta mouet duas dubita-
tiones. Ex quo dictuz est q̄ quattuor sunt prin-
cipia viuendi q̄ principia etiā vocant gradus
sic mouet questio. An quodlibet principioꝝ
iam dictoꝝ sit anima. et sic in eodē corpe eēt
multe aie. qz in ania rōnali inueniunt oīa ista
principia viuendi. et q̄a hoc non apparet verū
qz tūc in vna materia essent multe forme sub-
stāciales. Ideo mouet aliā dubitationē scz istā
Si ista principia dicta sunt pres aie. tunc est
questio an iste pres sint sepabiles abinuicē rōe
solum. i. diffinitione et essentia. aut etiā loco et
subiecto. sicut dixit Plato q̄ in diuersis parti-
bus corpis essent diuerse aie. posuit enī aiam
rōnalem in cerebro et cōcupiscibilem in corde.
nutritiuā in epate. generatiuā in genitalibus.

De quibusdā hoz

Hic Aresto. soluit istas duas dubitatōes. Et
primo soluit scdam que est difficilior. Et quia
scda habet duas pres. ideo primo soluit eam

quo ad vltimā partē scz an pres aie distinguā-
tur loco et subiecto. Scdo soluit primā scz an
distinguant rōne. Quo ad primū dicit q̄ diffi-
cile est videre scz q̄ pres. i. potentie distingan-
tur abinuicē loco et subiecto in tribus. Primo
scz in plātis. Scdo in aialibus entonijs. i. faci-
liter diuisibilib⁹. sicut sunt anguille serpentes.
et sic de alijs. Tercio in intellectu et sensu si ab-
inuicē non distiguuntur sicut dicebant anti-
qui. Quo ad primū dicit q̄ in plantis omnes
partes. i. potentie aie vident in qualibet pte
etiā diuise a toto. Quo ad primū dic q̄ i plan-
tis oēs ptes. i. potētie aie vident i qlibet parte
etiā diuise a toto. Tñ nō p̄t dici q̄ i eis distin-
guāt potētie loco et subiecto q̄si sit in vna pte
plāte vna potētia. et i alia pte plāte alia poten-
tia. Exēpli grā. vt i tota arboze sūt tres potētie
scz nutritia. augmētatiua. et generatiua. Et ma-
nifestū ē q̄ si aliq̄ ps arboris vt surcul⁹ diuida-
tur a tota arboze. tūc etiā i tali sūt oēs tres po-
tentie. qz si illa ps plātes ad terrā tūc in ipa sūt
nutritiua. augmentatiua et generatiua. qz illa-
rū potentiaz opatōnes apparent in eo. Ex quo
sequit q̄ in tota plāta ē vna aia in actu. sed sūt
plures aie in potentia. quia si planta diuidat
in multas partes s̄m certā q̄tūtatē tunc in q̄-
libet parte manet aia cū oībus suis potentijs.
Ex quo elici solet q̄ aia est in toto tota. et in q̄-
libet parte eius tota. Scdo principaliter pro-
bat idem in aialibus entonijs decilis a seimui-
cem sicut anguille et serpētes. et de illis maifef-
tū est q̄ in qualibet pte sūt mlre potētie. Quod
sic p̄bat Aresto. qz in qualibz pte est sensus. et
ergo in qualibz pte ē tristitia et leticia qz p̄iunctio
discōuientis causat tristitiā. sed vbicūq̄ est tris-
titia et letitia ibi est appetit⁹. quia appetit⁹ ē i-
clinatio ad bonū ex cui⁹ cōsecutiōe causat leti-
cia. Deinde p̄bat de tertia pte q̄ difficile est vi-
dere an intellect⁹ et sens⁹ differāt loco et subiecto
Et hoc si dicatur sens⁹ coincidere cū intellectu
sicut dixerūt antiqui. qz tūc in eodē subiecto et
loco sūt intellect⁹ et sensus. Sz addit Aresto. q̄
intellect⁹ videt totalitē distingui a sensu tanq̄
aliud gen⁹ potētie. Quia cōtingit intellectū se-
parari a sensu sic p̄petuū a corruptibili. q̄uis
ergo in istis difficile sit videre q̄ distinguāt lo-
co et subiecto. In quibusdā tñ manifestū ē q̄ sepa-
rent loco et subiecto sic de p̄fectis aialib⁹. Quia i
illis diuerse potētie sūt i alijs locis et i alijs sub-
iectis. sic i hoie p̄. qz visus hz aliū locū et aliū
subiectū q̄ hz audit⁹. Tñ p̄t dici ad vltimā
ptē q̄stionis q̄ in quibusdā aialib⁹ scz p̄fectis
qdā potētie distinguūt loco et subiecto. sz non
oēs. In hoie enī appetit⁹ et sens⁹ nō distinguūt

Liber

Secundus

loco et subiecto sicut infra patebit in tercio libro. In quibusdam autem ut in imperfectis animalibus et plantis non distinguuntur loco et subiecto. quia perfectiora animalia habent corpus perfectius organizatum. Ideo in diversis organis subiectant diverse potentie. sic autem non est in imperfectis animalibus. Ideo non possunt ibi distinguere loco et subiecto.

Arguitur Animalia entonia sunt imperfectiora alijs animalibus. ergo decisa non vivunt probatur. quia pars hominis decisa non vivit. ergo et ipsa non vivunt.

Respondetur quod talia animalia sunt imperfectiora alijs animalibus. et ex hoc quod decisa vivunt manifestatur eorum imperfectio. quia illa animalia sunt perfectiora que habent perfectiores et plures operationes sed ad diversitatem operationum requiritur diversitas organorum. et tanto animal est perfectius quanto habet maiorem diversitatem operationum. ad quam requiritur diversitas organorum. Et ideo homo est perfectissimum animalium. quia habet diversitatem maiorem in partibus corporis. quia ergo talia animalia decisa habent parvam diversitatem. ideo sunt multum imperfectiora alijs animalibus. Et etiam ex alio probatur. quia illa animalia decisa habent maximam similitudinem cum plantis. nam etiam in qualibet parte plante reperiuntur omnes potentie. cum ergo plante sunt animalibus imperfectiores sequitur quod ista animalia decisa sunt imperfecta.

Queritur Utrum pars decisa ab animali sit animal vel non. Respondetur quod in animalibus entonijs est considerare partes ante divisionem animalis et tunc est unum animal. Alio modo potest considerari animal post divisionem partium et tunc in illis est una anima secundum speciem. et per consequens est animal unum secundum speciem. Sed in diversis partibus est alia anima secundum numerum. et ideo etiam est aliud animal secundum numerum. Ex quo patet solutio cum quaeritur. An partes anguille decise a tota anguilla sint anguilla. Respondetur quod sunt anguilla imperfecte. et eius imperfectio testatur facilis corruptio facilliter enim corrumpitur pars anguille et non potest vivere. quia illa anima habet similitudinem cum plantis. ergo eodem modo iudicandum est de istis sicut de plantis. sicut ergo planta est una ante divisionem specie et numero. sic etiam animal entonium. sed post divisionem parte quilibet pars est distincta ab alia numero. Et si quaeratur unum contingit ista diversitas vel distinctio numeralis in plantis et entonijs. Respondetur quod ex divisione continua. quia ex tali divisione resultat diversitas numeralis.

Arguitur In diversis partibus animalis decisis non potest esse fantasia. quia fantasia est preteriti que non est in partibus animalis decisis. Respondetur quod duplex est fantasia. Quedam est fantasia determinata que est preteriti et talis fantasia significat actum sensuum

interiorum que etiam sunt respectu preteriti. et sic fantasia non reperitur in animalibus imperfectis. Alia est fantasia indeterminata que est tamen respectu presentis. et talis coniungitur sensui exteriori que est respectu presentis. Et sicut dicitur de appetitu. quia appetitus in talibus non est determinatus neque perfectus sed in talibus est appetitus imperfectus.

Ratione autem quod.

Hic soluit primam partem secundae questionis scilicet an potentie anime distinguantur ab invicem ratione. Et dicit simpliciter quod sic. Et hoc probatur. quia eodem modo distinguuntur ab invicem potentie. quo modo ab invicem distinguuntur actus. quia potentie distinguuntur per actus sed manifestum est quod actus omnium potentiarum distinguantur ab invicem ratione. ergo etiam quilibet potentia ab alia. Ex quo sumitur quod potentie distinguuntur per operationes siue actus. Unum patet quod licet diverse potentie quibus habeant idem subiectum siue organum. tamen adhuc distinguuntur ab invicem specie. et realiter. quia scilicet habent diversas operationes et actus.

Arguitur Potentie anime distinguuntur realiter. quod non tamen ratione. Respondetur quod duplex aliquid dicitur distinguere ratione. Uno modo ex diversa comparatione rationis vel consideracione. et sic generis et species dicuntur distinguere ratione quia in genere denotatur alia comparatio ad inferiora quam in specie et e contra. Alio modo aliquid dicitur distinguere ratione. id est essentiali definitione. ut homo et asinus distinguuntur ratione. Per hoc ergo dicitur dicitur quod potentie anime distinguuntur non solum primo modo sed etiam secundo modo. et sic non valet argumentum. Illa distinguuntur ratione. ergo non realiter. imo sequitur oppositum. quia etiam quibus distinguuntur ratione secundo modo distinguuntur realiter. id est essentialiter quibus ab invicem realiter non separantur. quam separationem moderni dicunt distinctionem reale. que distinctio potius est laycorum quam philosophorum.

Queritur Utrum anima sit in toto tota et in quolibet eius parte tota. Respondetur per distinctionem. Quia vel quaestio intelligitur de animalibus perfectioribus sicut hominibus et brutis. Et sic anima est in toto tota et in quilibet parte tota secundum essentiam sed non secundum totam virtutem. Vel intelligitur de animalibus imperfectis. ut de animalibus vegetativis. et sic est dicitur quod anima est in toto corpore tota. et in quolibet eius parte tota secundum essentiam. et similiter est in quolibet parte secundum virtutem loquendo de parte secundum certam divisionem. Quod notandum est. quia posset tamen parva pars animalis imperfecti accipi quod nec maneret ibi anima secundum substantiam nec secundum essentiam. Ratio prima est. quia anima est forma substantialis corporis sed quilibet forma substantialis est in tota materia. quia si non sit in tota materia et in qualibet parte. tunc illa pars que habet animam non est pars corporis animalis sed est alterius speciei a corpore animato ut

si quis habet aridā manū. tunc manus non est
ps ipi^o aialis sed est qd dā mixtū specificē disti-
ctuz a qualibet pte eiusde^z aialis. Scdo pbari
pōt qz quelibet ps habet opationes. ergo in qli-
bet pte est aia. Ans patz. qz quis in qualibet pte
aialis nō sit quelibet opatio aialis. tñ in quali-
bet parte ē aliqua operatio eius Circa qd scien-
dū qz ē triplex totū. scz q̄stitutiū. essentialē po-
tentiale. Totū q̄stitutiū pprie nō cōuenit for-
mis. Sed ei^o cōditio ē qz nō est in aliq̄ pte nec
fm essentiā. nec fm virtutē. Sicut dom^o est to-
tum quantitatiū et non ē in fundamento nec
fm essentiā. nec fm virtutem. Totum essen-
ciale est in qualibet pte fm essentiā. sicut genus
est in qualibet specie sed non ē in qualibet pte
fm virtutē totam. Similiter dicēdū ē de toto
potestatiūo qd est etiā in qualibet parte fm es-
sentiā sed non fm virtutem nisi in aialibus im-
perfectis. Scda pars scz qz aia in perfectis aia-
libus non est in qualibet parte fm omnes ei^o
operationes. sic pbatur quia operationes i aia-
libus pfectis requirunt magnā organizationē
in corpe. ex quo sunt perfecte operationes. sed ta-
lis organizatio non potest esse in qualibet par-
te corporis. ergo nec potest esse in qualibet par-
te corporis talis virtus ad operandū. sed ope-
rationes in aialibus imperfectis sunt imperfecte
ideo talia op̄a nō requirunt tantā organizatio-
nem in corpe. z sic in singulis ptibus corporis
p̄t inueniri virtus anie. Exempli gratia. Vir^o
aie rōnalis operative consistit in videndo. i au-
diendo. in olfaciendo. et talia opera requirunt
determinata organa. quia visio requirit orga-
num qd est oculus. z auditio requirit aures. s̄
manifestum est qz oculi non inueniuntur in qli-
bet parte corporis nec aures

Arguitur Ex illo sequeret qz eodem mō aia
aialis imperfecti esset in aiali sicut albedo in pa-
riete. Ans patz. qz diuidunt eodē modo scz ad
diuisionē subiecti. ergo zc. Ddm qz ppter i-
perfectionem aie in aialibus imperfectis tales
aie hnt similitudinē ad formā accidentalē eē dissimili-
tudinē. Similitudo stat i hoc. qz sicut albedo di-
uiditur ad diuisionē parietis in quo est ita aia
aialiū imperfectoz diuidit ad diuisionē aialis.
Sed dissimilitudo stat in multis. Primo qz
aia aialis imperfecti dat esse substantiale aiali
Sed albedo aut alia forma accidentalē dat
esse accidentale. Scdo ē differentia quo ad di-
uisibilitatem. quia non omnino eodem modo
diuidunt. qz albedo parietis manet etiā in mi-
nima pte fm essentiā. quis forsan nō fm mo-
dum immutandi. sed in minima parte corpo-

ris entonij aialis imperfecti non manet anima
fm essentiā. Cui^o rō est. quia albedo est coex-
tensa q̄stitutiū ipius parietis. sed aia non est p-
prie extensa in corpore fm essentiā. Etiā aia
requirit corp^o organicū p sua materia. sed mi-
nima pars non potest esse organizata. ergo non
potest ibi esse anima fm essentiā.

Arguit Aia ē act^o corporis organici. s̄ nō qli-
bet ps ē organica. g^o in qualibet pte nō est aia
Ddm qz dupliciter potest aia comparari ad
aliqd corpus. Uno modo ad corpus sibi deter-
minate pporcionatū. et sic est verū. qz aia tñ ē
in corpore organico. quia hoc corpus est p̄p̄ri-
um pfectibile ipius aie. Alio modo aia respicit
corpus aliqd ex cōsequenti et sic non oportet a-
nimā esse in corpe pporcionato vel organizato
sic enī est in qualibet parte corporis. nā primo
et principaliter est in toto. secundario et ex con-
sequenti est in partibus.

Arguit Aresto. in p̄io d̄ aialib^o dicit qz aia
p̄cipaliter ē in corde. g^o nō ē in toto primo

Ddm qz aia comparat ad corpus dupliciter.
Uno^o fm genus cause efficientis. i. mouentis
scz fm qz aia est motrix corporis. et sic principalit^{er}
est in corde. qz aia mouet corpus p spiritū vita-
lem q̄ sp̄s est in ventre cordis. Alio^o comparat
aia ad corp^o fm qz est forma substantialis cor-
poris. et sic aia est principaliter in toto corpe
dans ei esse substantiale. z sic Aresto. hic loq̄t
de aia cū dicit qz est act^o corporis. i. forma sbalis.

Arguit Uidet qz aia rōnalis nō sit in qlibet
parte fm essentiā. pbat. qz quicqd ē cōpositū
ex corpe z aia rōnali ē hō. sed qlibet ps homis
est composita ex corpe humano z aia rōnali. g^o
quelibet ps hois est homo. Ddm qz duplici-
ter aliquid est compositū ex corpe hūano z aia
rōnali. Uno mō ex corpe pportionato ipi anie
et sic maior est vera. et minor falsa. qz non qli-
bet ps hois est composita ex corpe pportiona-
to ipi aie. Alio^o aliquid componit ex aia z cor-
pore non pporcionato ipi aie in quo scz est ani-
ma p accns. z ex cōsequenti z tunc maior est falsa
et minor vera.

Arguit Si aia rōnalis esset in digito tunc
amputato digito remoueret aia rōnalis Di-
cēdū qz in pfect^o aialib^o aia nō ē diuisibilis ad
diuisionē corporis aialis pfecti etiā fm ptes p̄-
cipales. qz diuiso pfecto aiali fm principales
ptes desinit aia vtrāqz pte informare. vt qñ ca-
put amputat in aliquo pfecto aiali. Et rō ē qz
nulla ps manet tūc determinatū subiectū p aia
ppter defectū organizationis vtriusqz partis.
Sic tñ est in animalibus imperfectis.

Arguitur Si aia est in qualibet pte fm es-
sentia. ergo fm virtutem etia in aialibus pfe-
ctis. qz potetia seqtur sp eentia. Ddm qz es-
sentia aie pt duplicif capi. Uno fm q respicit
corpus sibi pporcionatū. z tūc ē vez qz poten-
tia aie seqtur eentia. Alio accipit essentia aie
put ppatur ad partes corporis z nō ad totū cor-
pus sibi pporcionatū. et tūc nō est vez qz potē-
tia sequat essentia. Et hoc ē qz alij sic dicūt. U-
bicūqz ē tota essentia ibi ē tota potentia in ra-
dice et non in actu

Arguit Si aia ē i qlibet pte corporis tūc seq-
ret qz idē esset mouens z motū simul. et idē mo-
ueret et quiesceret. vt vna manus moueri pt. et
alia quiescere. et aia eadē moueret sursum et deors-
sum. et idē moueret cōtrarijs motib⁹ qd ē incō-
ueniēs. Ddm ē duplr. Primo qz non pprie
mouet aia qdā pte corporis mota. qz quis aia
moueret moto toto corpe nō tū mouet ad mo-
tionē ptis. qz aia nō ē pprie i pte. Secūdo. cō-
cesso qz aia moueat ad motionē ptis. Tūc dicē-
dū qz nō ē incōueniēs vnū et idē p accūs moue-
ri et quiescere z etiā moueri cōtrarijs motibus et
hoc si motū nō ē pfecte vnū et cōtinuū. Exem-
plū extra ppositū. vt aliquē cōtingit existētez
in nauī quiescere fm se et tū moueri fm motūz
nauis. Itē cōtingit aliquē existēte in nauī mo-
ueri cōtrarijs motib⁹. qz pt cū nauī descendere
et p motū ppriū ascendere cōtra motū nauis.
Sile ddm ē de aia existente in pte corporis ex qz
ptes aialis nō sunt pfecte cōtinuē sic vna pars
pt moueri alia quiescēte. et vna pars potest mo-
ueri sursum. alia vero deorsum.

Arguit Aia rōnalis ē diuisibilis vel indi-
uisibilis. qz vel ē i corpe extēsiue vel nō extē-
siue. si ē i corpe extēsiue sic ē diuisibilis. si non
extēsiue sic ē indiuisibilis. Ddm qz est du-
plex extēsiō. qdā ē extēsiō qz titatiua sicut al-
bedo extēdit in pariete. et sic aia nō ē extēsa
in corpe. qz tūc diuideret ad diuisionē corporis
Alia ē extēsiō essentialis. et sic aia est extēsa i
corpe. qz essentialiter informat quālibet partē
corporis. et non oportet qz sic extēsum diuidat
ad diuisionem corporis diuisi.

Quod autē quib⁹.

Hic pnter soluit primā qōnē prius motam q
fuit. An vegetatiuū. sensitiuū. et intellectiuūz
sint ptes aie diuersē vel vna aia. Ddm qz
ista iā dicta scz vegetatiuū. sensitiuū. intellecti-
uū et motiuū capiūt duplr. Uno put iueniūt
tur i aialib⁹ segregatim. et sic sūt diuersē anime
Qd sic probat Aresto. qz qn inueniūtur in di-

uersis tūc penes istas aias sumit dīna aialū
sed dīne sumūtur ex forma substāiali. g⁹ in di-
uersis significāt formas sbales. Alio accipiūt
fm qz inueniūt i vno z eodē. z sic nō significāt
diuersas aias. qz tūc possibile esset diuersas a-
nimas eē i eodē. sed significāt diuersas potēti-
as. Un p3 qz i hoīe nō sūt diuersē aie. qz quis tū
in vno hoīe sūt vegetatiuū. sensitiuū. intelle-
ctiuū et motiuū.

Querit Utz aia vegetatiua. sensitua. z in-
tellectua sit vna aia vel plures aie. Ddm qz
ista tria in vno numero sūt vna aia numero
sicut in hoīe. Et hoc p3 trib⁹ rōnib⁹ ducētib⁹
ad impossibile z vna rōne oñsiua. Prima ratō
stat in hoc. Si plures forme substāiales eēt
in vno subiecto id ē materia: seqret qz vnū ens
in numero esset plura entia substāiali. Sz se-
q̄la ē impossibilis. qz implicat cōtradictionem
Seq̄la tū p3. qz a forma substāiali aliqd dī
simplicit̄ ens cū ipa dat simplicit̄ esse. Sz aia
est forma substāialis. g⁹ si sūt plures anime in
vno hoīe sūt plura entia substāalia. Scda
rō sumit ex mō predicandi. Et stat in hoc. Si
aia sensitua et intellectua diuersē sūt aie tūc
ista propositio hō ē aial vel esset falsa vel p ac-
cidens. quoz vtrūqz ē ptra intentōem Aresto.
scdo postero. Seq̄la p3. qz oīs pdicatio q su-
mit ex diuersis formis. vel ē falsa si forme non
sūt subordinate. vt albū ē dulce. ibi pdicatur
diuersē forme nō subordinate. vl si forme sūt
subordinate ē pdicatio p accūs. vt superficies est
colorata. superficies enī subordinat̄ colori. qz co-
lor ē in superficie. sicut in subiecto primo. Si er-
go ista ppō hō ē aial sumit ex diuersis formis
scz a forma rōnali et sensitua nō pt esse in pri-
mo mō p se. Tercia rō stat in hoc. qz si aia vege-
tatiua. sensitua. z intellectua essent diuersē aie
in vno hoīe seqret qz opatōes facte ab vna aia
nō ipediret opatōes factas ab alia aia. sz hoc
est falsum. ergo sūt vna aia. Maior p3. quia
q̄cūqz sūt simplr diuersa vnū nō ipedit alterz
Minor p3. qz si opatio vni⁹ aie sit multū intē-
sa tūc ipedit opatio alterius aie. Cōtingit enī
ex multū intēsa imaginatōe ipediri virtutem
intellectua. cōtingit etiā ex intellectōe ipediri
opatōes sensitua. Rō oñsiua stat in hoc. sic
se h3 numer⁹ altior z supior ad numerū inferio-
rē. ita se h3 aia dignior ad minus dignā. sed su-
perior numer⁹ includit inferiorē. g⁹ supior aia
includit inferiorē. sic intellectua includit sensi-
tua. et sensitua vegetatiua. Maior patet. qz
spēs rez sumit ex aiaib⁹. sicut ergo spēs rerū se-
hnt vt numeri ita et aie. Et hoc ē qd dicit infra

Aristo. q̄ sicut trigonū est in tetragano. i. figura triangularis in figura quadrangulari. ita vegetatiuū in sensitiuo. Minor p̄z exemplariū q̄ quaternarius includit ternariū virtute sic etiam intellectiuū includit sensitiuū sicut infra patet manifestius.

Arguit Corruptibile et incorruptibile nō sunt unū numero. s̄ aīa sensitua et intellectua sūt sicut corruptibile et incorruptibile. ḡ non sunt idē numero. Ddm q̄ si aīa sensitua capiat fm se et h̄z q̄ sepat ab aīa rōnali vt i bruto sic est v̄z q̄ nō sunt idē numero. sed differunt sicut corruptibile et incorruptibile. sed si capiatur aīa sensitua fm q̄ cōiungit aīe rōnali sic sunt idē numero. et sic aīa sensitua est incorruptibilis. In hoīe enī non est aīa sensitua fm naturā ppriā sicut in bruto. sed solū fm substantiale virtute. Et p̄ hoc soluit argumentū. Si dicat corruptibile et incorruptibile plus differunt q̄ genere. V̄z est de genere phisico et ideo illa autoritas non habet veritatem de animab⁹ quia anime non habent materiā fm se.

Arguit In hoīe sumit gen⁹ ab aīa intellectua. Jā idē nō p̄supponit seipm. s̄ aīa intellectua p̄supponit sensitua. ḡ nō sunt vna aīa.

Ddm q̄ idē capit dupl̄. Uno fm idem et fm eundē gradū essendi. et sic idē nō p̄supponit seipm. Alio accipit idē fm diuersos gradus p̄fectionū. et sic idē bñ p̄supponit seipm. qz idē acceptū fm unū gradū p̄supponit seipm acceptū fm aliū gradū. sic aīa rōnalis fm q̄ h̄z i se gradū sensitiuū p̄supponit ab aīa fm q̄ h̄z in se gradū rōnale. Sumitur ergo gen⁹ in hoīe et dīna ab eodē. qz ab aīa rōnali fm tñ q̄ habet in se alias aīas. Et sicut dicitur est de alijs generibus subalternis. qz etiā oīa alia genera p̄dicamenti substantie sumunt in hoīe ab vna aīa accepta fm diuersos gradus.

Arguit Predicata substantia sumunt a formis substantiis. s̄ in hoīe sūt plura p̄dicata substantia. ḡ in hoīe sunt plures forme substantiales. Ddm q̄ ista minor p̄t dupl̄ intelligi sc̄z q̄ de hoīe p̄dicant plures forme substantiales. Uno q̄ pluralitas significet pluralitatem realem et sic est falsa. qz p̄dicata substantia nō dñt realiter abinuicē. Alio q̄ talis pluralitas significet pluralitatem rōnis. et sic est vera. Et p̄ hoc dicitur est q̄ sicut in p̄dicatis est distinctio rōnis et nō realis. ita etiā in formis substantiis est distinctio fm multos gradus. Unde eodē modo debet argui in p̄dicatis sicut in formis. Et si dicitur. de Sorte dicuntur diuersae forme substantiales. ergo in Sorte sūt diuersae forme substantiales. Dd̄z

negādo p̄nam. qz diuersitas importat diuersitatem realem que nō est in Sorte fm formas substantiales.

Arguit Distincta p̄dicata substantia p̄dicantur de Sorte p̄cedēdū ē. ḡ i Sorte sūt distincte forme substantiales. etiā p̄cedēdū ē qz ille aīe sunt distincte p̄ multos grad⁹ q̄ tñ grad⁹ nō h̄nt talē diuersitatem sed solū distinctiōem rōnis rei rōnabilis. Et nō distinguunt fm distinctiōem phisicam sed loycam.

Queritur Utz i generatōe hoīs sint mltre forme substantiales sibiinuicē succedētes. Dicitur q̄ sic. et hoc p̄z autoritate Aristi. in libro de animalibus q̄ dicit q̄ embrio. i. fet⁹ cōcept⁹ in utero materno p̄io viuit vita plante. i. vita vegetatiua. deinde vita animalis. i. sensitua. deinde vita intellectua. S̄z vita vegetatiua ē ab aīa vegetatiua. sensitua ab aīa sensitua. et intellectua ab aīa intellectua. ḡ i hoīe sūt plures anime sibiinuicē succedentes. et sicut dicitur ē adueniente altiori forma inferior desinit esse.

Arguit Dis forma substantialis dat spēm. si ergo forme plures succedunt in generatione hoīs. ergo embrio ē diuersarū spēm. Ddm q̄ quicūqz i motu cōtinuo acq̄rit aliq̄ forma p̄ multas medias formas. tñ denotatio illi⁹ mobilis nō fit a medijs formis sed ab vltia. Cui⁹ rō ē qz medie forme nō sūt pprie termini mot⁹ s̄ sūt descretia subiectū ad principalem formā. Et fm hoc dicit cōmētator q̄ generatō hoīs ē translatio a prima forma ad vltimā. Per hoc ḡ ddm ad maiorem q̄ duplex ē forma substantialis. Quedā est q̄ pprie ē termin⁹ mot⁹ siue mutatiōis. et talis forma substantialis dat spēm. Alia est forma substantialis q̄ est via ad principalem terminū mot⁹. et talis forma nō dat spēm. et ideo dicat semina non bauulare plantam s̄ hoīem. quia ille forme p̄cedentes i materia non denotant materiam.

Quoniam ergo quo.

Postq̄ Aristi. declarauit maiorem principalem rōnis. s. q̄ aīa ē id q̄ viuimus fm oēm gradū vite. Hic p̄nterponit principalem demonstratiōem p̄ qua declarat maior. Et stat i hoc demonstratiōe. Duo rū qz vtroqz dicimur ēē vlt̄ opari id q̄ p̄mo dicimur ēē l̄ opari h̄z se vt act⁹ vlt̄ forma. et id q̄ secundario dicimur opari h̄z se vt materia. s̄ dicimur viuere aīa primo et ex p̄nti corpe aiato. ḡ aīa ē act⁹ et forma corpis aiati. Maiorem p̄bat p̄ duplicem formā sc̄z d̄ scia et sanitate. qz nos dicimur sciētes scia. et ēē dicimur sciētes aīa sciēte. Sicut dicimur sani sanitate et corpe s̄o s̄z p̄o dicimur sani sanitate et ex p̄nti corpe s̄o. Et sicut p̄

dicimur scientes scientia. ergo scientia est forma et actus scientis. est enim scientia actus scienti / ci et non cuiuscumque. et sanitas est actus corporis sana bilis et non cuiuscumque. Et hoc ideo quod actus actiuorum sunt in patiente disposito. id est forme sunt in suis propriis materiis. Ex quibus concludit definitiones anime que est minor principalis demonstrationis scilicet anima est id quo vivimus senti mus mouemur et intelligimus primum. Et ex hoc sequitur quod anima est sicut forma et actus et cor / pus sicut subiectum.

Arguitur Non dicimur sani solum corpore. quia tunc homines infirmi essent sani. Nec dici / mur scientes anima. quia tunc omnes pueri essent scientes quia habent animam. **Secundo** quod corpus accipitur dupliciter. Primo secundum se. et sic non di / cimus sani secundum corpus. Et similiter non dicimus scientes anima absolute accepta. Alio modo capitur corpus pro corpore sano. et sic tunc dicimus sani cor / pore sano. Similiter dicendum est de anima. quod dicimus scientes anima sciente. sic etiam dicimus vivere anima et corpore non absolute sed corpore aiato. et ideo prima denotatio vite est ab anima quare est actus corporis.

Tripliciter enim dicitur.

Hic consequenter ostendit conclusionem prius dictam sequi ex premissis. fuit enim prius sic de monstratum. Si anima est id quo primo dici / mur vivere. ergo anima est actus. probat ergo illam conclusionem sic. quia vel anima est materia vel forma vel totum compositum. Sed anima non est mate / ria vel totum compositum. ergo est forma et actus. Maior patet ex sufficienti diuisione. Minor probatur. quod tam corpus quam corpus aiatum sunt ea quibus secundo viuimus. Anima autem est id quo primo viuimus. et propter hoc inducit duo correlaria. Quorum primum est quod antiqui bene dixerunt animam non esse sine corpore. sic tamen quod non esset corpus sed actus alicuius corporis scilicet organici. **Secundo** quod anima non est in quolibet corpore. sed in corpore organico et disposito. Et in hoc sunt aliqui antiqui reprehendendi quod quibus dicebant animam non esse sine corpore non tamen aptabant animam ad corpus. quod non dixerunt in quali corpore haberet anima esse. Ideo sunt vere reprehensibiles. et hoc patet sensu et ratione. quod videmus quod quilibet anima non est in quocumque corpore sed in determinato corpore. Et ratione sic. quod actus vniuscuiusque natus est fieri in propria materia. Et deinde recapitulat quod anima est actus corporis habentis vitam in potentia.

Arguitur Anima rationalis est proprius actus

corporis humani et non manet in materia. **Secundo** proprius actus non est semper natus esse in mate / ria. Dicendum quod **Aristoteles** in ista autoritate non dicit esse sed fieri sic quod sit sensus. Actus proprius semper natus est fieri in sua propria materia. Et tunc non habet exceptionem in anima rationali. quia ipsa nullo modo potest fieri extra materiam. Si enim fieret extra materiam non esset anima sed substantia separata. **Secundo** dicendum quod si ponatur in auto / ritate esse sic quod sensus sit quod proprius actus natus est esse in sua materia. Tunc est verum quod diu materia est propria potentia anime quod contingit quando potest anima exercere suas operationes vitales per corpus et sic stat autoritas ista. quod actus semper manet in propria materia.

Queritur **Utrum** anima rationalis debeat esse in corpore corruptibili sicut in propria materia. Dicendum quod sic. et ratio est. quia anima debet esse in illo corpore pro quod potest recipere suas perfectiones scilicet scientias et virtutes. sed hoc non potest facere per corpus incorruptibile ergo. Maior patet quia deteriora sunt gratia meliorum. cum ergo anima est melior corpore oportet corpus esse tale quod ser uuret ad suas perfectiones. Minor patet. quod scientie acquiruntur in nobis per potentias sensiti uas sed fundamentum omnium sensuum est sensus ta / ctus. ergo oportet in corpore anime rationalis esse sen / sum tactus. Sed ubi est sensus tactus ibi est corruptibilitas. quia sicut patebit inferius sen sus tactus fit ex quadam medietate quattuor qualitatum. sed ubicumque est talis medietas ibi est corruptibilitas.

Arguitur Ex hoc sequeret quod substantie se / parate etiam vniuerentur corporibus corruptibili bus. Sequela patet quod necesse est illas habere scientias. Dicendum est quod quibus necesse sit il / las habere scientias et cognitiones rez non ta / men est necesse quod propter hoc vniuerentur corpori. quia tales substantie habent cognitionem rez pro species a deo infusas et non pro species acquisite. sicut anima rationalis.

Arguitur Inter formam et materiam debet esse proportio. quia actus actiuorum sunt in patiente disposito. sed anima rationalis est incorruptibilis ergo debet vniueri corpori incorruptibili. Etiam dicitur in textu. actus proprius est in determinata ma / teria. Dicendum quod est duplex dispositio in ma / teria. Una est secundum quam materia est apta ipsi for / me. Alia est que consequitur ex necessitate mate / rie in qua est talis dispositio sicut patet exem / plariter de terra in qua potest inueniri dispositio duplex. Quedam est necessaria terre ut attingat suum finem sicut quod terra sit ferrea. quia oportet quod

Diuidat ligna. Alia est dispositio que sequit̄ ad hoc q̄ serra sit ferrea et est q̄ cōtrahit rubiginē et hoc ē p̄ter intētionē illi⁹ qui int̄ducit formā sere. Sic in p̄posito duplex est dispositio in materia aīe rōnalis. Una est q̄ necessario est in corpore cui debz aīa vniri. et illa dispositio est q̄ corp⁹ habeat sens⁹ sic p̄batū est. Alia est i materia dispositio q̄ p̄sequit̄ ex necessitate illi⁹ materie. et sic oportz illā materiā esse corruptibile qz in corpore incorruptibili nō p̄t fundari sensus. Et qz corruptibilitas n̄ ē p̄ncipalit̄ intenta ab illo qui disponit materiā p̄ aīa rōnali. s; corruptibilitas cōsequit̄ illā dispositiōem q̄ est p̄ncipalit̄ intēta ab agēte. Tūc r̄ndet̄ ad argumētū q̄ forma et materia debēt p̄portōnari q̄tū ad illā dispositiōem quā p̄ncipalit̄ intendit agens in materia. et illa nō est corruptibilitas sed est q̄ corp⁹ habeat in se sens⁹ et fm hoc p̄portōnatur aīe. Si ergo sens⁹ possēt esse in corpore incorruptibili tūc tali corpore deberet aīa rationalis vniri.

Secūdo p̄t dici q̄ aīa rōnalis nō est tm̄ rōnalis sed etiā sensitia. q̄nis ergo fm q̄ est rōnalis nō requirat corp⁹ corruptibile tm̄ fm q̄ est sensitia qz necessario habz fundamētū in corpore corrupti.

Arguit̄. Aīa rōnalis inter oēs for- .bili mas naturales est maxie immaterialis ergo debet vniri corpore celesti. Dōm q̄ aīa rōnal' capit duplici. Uno mō fm potētias intellectias et sic est maxie immaterialis qz opa taliū potētiarū sūt sine corpore. Alio mō accipit̄ fm q̄ ē sensitia et vegetatiua. et sic habet eādē cōditiōnē cū alijs aīab⁹. sicut ergo alie aīe vegetatiua s; et sensitia sūt i corruptibili corpore sic etiā aīa rōnalis. Et ita hoc argumētū p̄cedit de anima que est tm̄ intellectua sic est aīa nobilis.

Arguitur. Anima est simplex. ergo d; vniri corpore simplici. et p̄ p̄ns vniret̄ vni elementorū vl' celo cū nō sint plura corpora simplicia. Dōm q̄ q̄uis sit simplex in essentia nō h̄ns p̄positiōnē in materia et forma tm̄ est multiplex in s̄tute opatiua et p̄ talem s̄tutē multiplicē etiā corrn' det ei corpus multiplex in p̄tibus. Cui⁹ ratio est qz o; illas diuersas s̄tutes aīe exercere p̄ diuersa organa. qz alia est ps p̄ quā actus vidēdi exercetur qz audiēdi.

Arguitur. Anima rōnalis est p̄fectior alijs aīabus. ergo deberet vniri corpore habenti auxilia naturalia p̄ que posset descendere seipsam. Dicendū q̄ hō accipitur dupl'r. Uno mō fm eius primā institutionē s; in statu innocentie et sic homo non indiguisset auxilijs ad resistēdū suis p̄trarijs. quia nihil fuisset p̄trarium homini qz diu seruaret rectitudinē illius status. Alio mō

accipitur hō fm statū peccati et tūc etiā satis p̄uidetur de auxilijs p̄ hō q̄ sibi p̄fertur rō p̄ quaz p̄t seipsum munire p̄tra impugnationē. Et q̄a animalia bruta nō h̄nt rōnem qua se sic defendant. ideo necesse fuit q̄ deus p̄videret illis aīa lib⁹ de auxilijs naturalibus.

Arguitur. Si corpus humanū est p̄prium subiectū anime rōnalis. ergo anima rōnalis nūq̄ sepatur a corpore. Sequela p̄bat. q̄a p̄prium act⁹ nō sepatur ab eo cui⁹ est actus. Dōm q̄ corpus humanū accipitur dupl'r. Uno mō fm q̄ est debite p̄portōnatū ipsi anime rōnali. et sic aīa rōnalis nunq̄ sepatur a corpore. Alio mō accipitur corp⁹ fm q̄ fit improporcionatum ad animā rōnalē. et sic anima p̄t separari a corpore. q̄a tunc corpus nō est p̄pria pōna ipsius anime. Un' p; q̄ maior simpliciter est vera q̄ p̄prium actus nō sepatur a p̄pria pōna fm q̄ h̄mōi. id est q̄diu manet p̄pria pōna tal' actus.

Queritur que sit sc̄da diffinitio aīe. Dōm q̄ ista Anima est id quo primo viuim⁹ sentim⁹ mouemur et intelligim⁹. Et est bñ assignata. q̄a descriptio alicui⁹ rei ignote p̄t optime dari per proprias passiones vel opationes q̄bus ducimur in noticiā ipsaz rerū. cū ergo iste p̄ticule. s. viuim⁹ sentim⁹ et. sint p̄prie opationes aīe. s. diffinitio est bene data de aīa.

Arguitur. Ista diffinitio p̄uenit potētis anime. ergo nō est bona diffinitio anime. probatur. q̄a pōna vegetatiua viuimus. et potētia sensitia sentim⁹. et potētia motiua mouemur et pōna intellectiua intelligim⁹. Dōm q̄ ista p̄ticula primo capit̄ dupl'r. Uno mō vt tm̄ valet sicut proximū et sic est verū q̄ potētis p̄mo viuim⁹ sentim⁹ mouemur et intelligimus. Alio mō p̄mū tantū valet sicut p̄ncipale. et sic p̄uenit anime q̄a est id q̄ p̄ncipalit̄ viuim⁹ s; p̄ animā vegetatiuā. sentim⁹ p̄ animā sensitia. et sic capitur primo in diffinitione ista. q̄uis em̄ potētia est proximū p̄ncipiū viuēdi. i. opationū vitaliū nō tm̄ ē p̄ncipiū p̄ncipale.

Arguitur. Etia; sic capiēdo primo tm̄ c̄ ista diffinitio p̄uenit anime rōnali tm̄. q̄a illa est q̄ viuim⁹ sentim⁹ mouemur et intelligim⁹. Dicendū q̄ iste p̄ticule diffinitionis p̄nt capi dupliciter. Uno mō p̄iunctim et sic solū p̄ueniunt anime rōnali. q̄a illa p̄iunctim est p̄ncipiū viuēdi sentiēdi mouēdi et intelligēdi. Alio mō accipiuntur iste p̄ticule diuisim s; reddendo singula singulis. et sic ista diffinitio p̄uenit omnibus animab⁹. q̄a sub p̄ima p̄ticula s; viuimus intelligitur anima vegetatiua sub secūda s; sentim⁹ intelligitur anima sensitia. sub ter

Liber

cia scz mouemur intelligitur motina. sub vltia scz intelligim⁹ intelligit aia intellectiua.

Queritur Quo ista scda diffinitio demonstret pma. Ddm q hoc mo. qa id qd e pncipiū quo primo viuim⁹ sentim⁹ mouemur z intelligim⁹ est actus pimus substantialis corpis phisici organici. Sed aia est hmōi g rē. Est at ista demonstratio qa. Cui⁹ rō est qa in ipsa pce dicit ab effectu ad causam. talis aut demonstratio est qa sicut pz primo posteriorz Sunt eniz moueri sentire intelligere effectus aie.

Queritur Que istaz diffinitionū sit materialis z que formalis Ddm q scda e formalis z prima materialis. qa in prima diffinitione ponit aliqd qd se hz ex pte materie scz corp⁹. scz in scda ponit aliquid quod se hz ex pte forme z nihil ponit qd spectat ad corp⁹ puenienter. g pma diffinitio dicitur material. qa dat p materia. z scda dicit formalis qa dat p opationē z opatio est forma.

Arguitur. Diffinitio formalis demonstrat materialē a priori. z demonstratio ppter quid ergo scda diffinitio aie dz demonstrare pnam a priori cū sit formalis Ddm ad primā pte assumpti q duplex est diffinitio formal. Una q est data p formā z illa hz demonstrare materialē a priori sicut ptingit in duab⁹ diffinitionib⁹ motus tertō phisicoz. quaz prima demonstrat scdam a priori. Alia est diffinitio formal q datur p effectū forme. z sic diffinitio formal demonstrat materialē a posteriori. z talis est secunda diffinitio aie. quia illa que ponunt in secunda diffinitione aie sunt effectus formarum qa viuere est effectus aie vegetatiue. z sentire est effectus anime sensitue. moueri est effectus aie motiue. z intelligere est effectus aie intellectiue. Est tñ psiderandū q aliqui volentes concordare duas opiniones adinuicē scz an prima diffinitio demonstret scdam a priori vel ecōtra ponit istā distinctionē. Quia iste pncipiū in secunda diffinitione scz viuim⁹ sentim⁹ rē. pnt duplr capi. Uno mo put dicūt essentiam vitalem. sic q iste dictiones significant effect⁹ cause formalis sicut dicit Aresto. postea q viuere in viventibus est esse. z sic scda diffinitio a priori demonstrat primā. Alio mo accipiunt iste dictiones vt significant effectus aiaz sic q sit sensus Anima est id quo exercemus opa viuendi opa sentiendi rē. et tu ne prima demonstrat secundā a priori. et scda primā a posteriori. Sed ista cōcordia multipliciter deficit respiciendo oēs pncipulas Primo qz nō pnt ille pncipiū capi fm q significant essentias aiaz. qa quis inuenit vi

Secundus

uere qnqz accipi p essentia vite sine p anima. tñ nō pnt sic alie pncipiū capi. scz q sentire significet essentia sensitua. et intelligere essentia intellectiua. Secdo qa si admittat q ille pncipiū sic capiant adhuc prima demonstrat scdam a priori. Circa qd sciendū q aia adueniens corp⁹ intelligitur primo informare corp⁹. z p infoz mationē dare esse vitale corp⁹. pntelligitur ei q aia sit in corpe anteqz intelligat aiam dare esse vitale. qa ergo prima diffinitio dat de aia fm q absolute inest corp⁹. secunda fm q dat esse vitale corp⁹. igitur adhuc prima diffinitio sigt cam scde diffinitionis fm naturā

Potentiarū autem

Postqz Aresto. determinauit de substantia aie ponendo duas diffinitōes eius. Hic iaz determinat de potentys anime siue de pncipiū anime. Cuius ordinis ratio est qa substantia naturaliter pcedit accēs. sed potentie anime sunt accēdētia aie. ergo aia pcedit suas potēas Prio g determinat de potentys aie in generali. Secdo in speciali descendit ad singulas ptes anime Ibi quare de alimento primo Circa primū enūmerat potentias anime in genere Et circa h pmo ostendit quō differenter se hnt ad diuersa aia/ta. Secundo ostendit quō ille potentie se hnt Et dicit q quedā potentie anime insunt qbusdam animatis sicut brutis insunt vegetatiuū sanitiuū appetitiuū z motiuū fm locū Qui/ busdam autem animatis insunt omnes iste potentie sicut homibus. Quibusdam vero inest solū vna ps anime scz vegetatiuum que est in plantis tñ Et dnr enūmerat genera potentiarum dicens q potentie anime sunt vegetatiuū sensitiuū appetitiuum motiuū fm locum. et intellectiuū.

Inest autē plantis

Ex quo prius dictū est q tñ qttuor sūt grad⁹ vite. i. vegetatiuū. pntiuū. fm locū motiuū z intellectiuū. et h Arz. addidit appetitiuū Vult g Arz. h q quis appetitiuū sit genus potētie nō tñ e grad⁹ vite. Et h ont qz nō sepant abinuicē pntiuū et appetitiuū. Dictū aut e sup q grad⁹ vite e pncipiū viuēdi ab alijs sepabile. cū gsc sitiuū z appetitiuū nō sūt sepabilia sic faciunt vnū gradū. Dicit g Arz. quō differēt ista genera insunt diuersis aiatis. Dicit em q in plātis est vegetatiuū. Animalib⁹ aut pfectis inē etiā scitiuū. Cui⁹ rō est qa spēs rerū hnt se sicut numeri sed in numeris pcedit ab imperfectioribus numeris ad pfectiores. ergo etiā oz sic pcedere

in speciebus rerū. Quib⁹ autē inest sensitivū in est etiā appetitivū. Et dividitur appetit⁹ in desiderivū. i. in appetitū cupiscibile. et in iram id ē in appetitū irascibile. et in voluntatem id est in appetitū intellectivū quoz appetitivū duo sunt sensitivi scz irascibilis et cupiscibilis. Secundus vero appetitus est intellectualis coniunctus intellectui.

Qui autē sensus est

Hic probat principale intentū scz qd nō sepanť ab invicē sensitivū et appetitivū. Et ad hoc ponit duas rōes. Quarū prima stat in hoc. Quibus cūq; inest sensus illis inest et appetit⁹. qd nō sepanť ab invicē. p̄na est nota. et aīis probat. qd qui buscūq; inest sensus illis inest delectatio et tristitia. qd coniunctio p̄venientis sensibilis facit leticiā. et coniunctio discōvenientis facit tristiciā. Sed quibuscūq; insunt leticia et tristitia illis inest cupiscencia. Quia nihil aliud est cupiscencia q̄ inclinatio in delectabile s̄m sensum.

Adhuc autē alimē.

Hic ponit aliā rōnē ad hoc qd appetitivū et sensitivū nō sepanť. Et stat rō in h. Ubicūq; ē sensus alimēti ibi est appetit⁹ sed in aīalib⁹ est sensus alimēti. ergo etiā appetit⁹. Maior p̄z. quia ubicūq; est sensus alimēti ibi est esuries et sitis sed esuries et sitis sunt appetitus. Quia esuries est appetitus calidi et sicci. et sitis est appetitus frigidi et humidī. et ideo tact⁹ est sensus alimēti qd ipse percipit calidū frigidū humidū et siccum. Sensibilia autē alioz sensū nō p̄ferūt ad alimēntū nisi forsan s̄m accidēs qd eis accidit calidū et frigidū. Sapor autē nō p̄fert ad alimēntū sed est delectatio alimēti. Minor probat. qd omne al̄ necessario nutritur. qd nisi sic al̄ nō posset p̄sistere neq; p̄manere. ergo aīali inest sensus alimēti. qz alias nō posset al̄ distinguere p̄veniens nutrimentū a discōvenienti. Ex quo p̄cluditur qd oībus aīalib⁹ q̄bus inest tactus etiā inest appetitus. De fantasia autē immanifestū est quō se habeat ad alias species potentiaz de qua posterius intendendū est. Quibusdā inest motivū s̄m locū. Aliis autē inest intellectivū sicut hōib⁹. Et si sit aliqua natura honorabilior hūana illi etiā intellect⁹ inest sic sūt sube separte.

Arguitur Aliqui appetāt potū calidū. ergo nō est appetitus semp̄ humidī et frigidi. Dōm qd dupl̄r p̄t potus dici calidus. Uno mō absolute. et sic nō est s̄m qd aliqua aīalia appetāt potū calidū. Alio autē mō dicit⁹ pot⁹ calidus vel frigidus i ordine ad p̄mixtionē aīalis. et sic oīs

potus est frigidus. Qui rō est. qd oīs animata esse mixta ex quatuor elemētis. scz calido frigido humido sicco. et iō oīs qd vtanť calido frigido sicco et humido. sed manifestū qd in cibo nō appetunt frigidū. qd in potu.

Queritur Quot sunt aīe et q̄t gradus vite et quot genera potentiaz. Dōm qd sūt tres aīe scz vegetativa sensitiva et intellectiva. Sed sūt quatuor grad⁹ vite. scz vegetativū sensitivū motivū s̄m locū et intellectivū. Et sunt q̄nq; genera potentiaz scz vegetativū sensitivū appetitivū motivū s̄m locū et intellectivū. Ratio istius diversitatis est. qd distinctio aīmaz. distinctio gradū vite et distinctio generū potentiaz sumuntur ex diversis. et ergo necesse est variare numerū illoz. Distinguntur em̄ aīe s̄m qd differenter excēdunt naturā siue formas naturales. Sicut em̄ prius probatū est. Aīa vegetativa excēdit naturā qd movet ad p̄trarias d̄as positionis. Vel q̄ talis aīa vtitur q̄litatibus in sua opatione vel nō. Si nō vtitur q̄litatib⁹ sic est aīa intellectiva q̄ inquantū intellectiva nō agit p̄ aliqs qualitates. Vel aīa vtitur q̄litatib⁹. Et hoc dupl̄r. qd vel vtitur q̄litatibus dispositivē tm̄ et nō effectivē et sic est anima sensitiva qz talis aīa opat p̄ organa corpalia que necesse est disponi p̄ aliquas q̄litates. Exempli grā. aīa sensitiva opat visionē p̄ oculos necesse ē autē oculos esse dispositos aliquibus qualitatibus. Vel aīa vtitur talibus q̄litatibus in sua opatione dispositivē et effectivē s̄l. et sic ē anima vegetativa qd illa h̄z aliqua organa p̄ que opatur suas opationes sicut est stomachus epar cor etc. Et etiā i sua opatione agit in obiectū p̄ tales q̄litates qz oīs p̄ calozē alimēntū decoqui. Unde p̄z qd nō solū organa aīe vegetativē disponuntur p̄ q̄litates sic in sensibus. sed etiā opationes sūt p̄ medium ipsaz q̄litatū. hoc autē nō fit in sensibus. Nam visus nō recipit suū obiectū qd calidū aut frigidum. Vel possunt anime ab invicē distinguī s̄m qd dant differenter esse. Anima em̄ vel dat esse pure sp̄nale et sic est intellectiva. vel dat esse pure materiale et sic est aīa vegetativa. vel dat esse partim materiale et partim sp̄nale et sic ē aīa sensitiva. Dat em̄ anima sensitiva esse partim materiale. quia vtitur q̄litatibus disponētib⁹ organa. Et dat esse partim sp̄nale. quia recipit formā sp̄nalem qd sensibile recipitur in sensū abs materia sicut infra patebit. Sed gradus vite distinguuntur ab invicē s̄m qd sūt differenter separebles in diversis aīatis s̄ hoc cōtingit tm̄ quatuor modis scz dū vegetativū separatur a sensitivo sicut in plātis. et sensitivū a motivo

nō est gradus vite qz nō sepatur a sensitiuo sic in textu pbatū est. Sed in intellectu oīa illa inueniunt. Sed genera potentiaz distinguūt penes pationē ad obiectū. vel ergo obiectum potentie est alqd corpus iunctū aīe fm locūz et p pīnquitatē. et sic est primū gen^o potentiarū scz vegetatiuū. qā necesse est alimentū qd ē obiectū potentiaz vegetatiuaz esse iunctū aīe et alio. Vel obiectū est sepatū fm locū. et hoc cōtingit dupl^r. qā aīa dupl^r se hz ad obiectū. qnz em p opationē aīe res tendunt in aīam. et qnz aīa tendit in res. Exempli grā. p sensationē tendit sensibile in sensum. qā visio fit p h^o q visibile recipit in visum p suam spēm. vel ergo accipitur hoc obiectū fm q res tendit in aīam. Et h^o dupl^r. qā vel talis res est sensibilis. et sic est genus sensitiuū. vel talis res est vniuersalis et intellectualis. et sic est intellectiuū. vl tale obiectū accipit fm q aīa tendit in res sicut in finē. et sic est appetitiuū. vel aīa tendit in finē opis. sic est motiuū. qā appetitus est respectu boni et bonuz et finis coincidunt. sed p potentia motiuā tendit aīa in aliqd sicut in terminū opis. qā p illā deuenit ad aliqd qd ē termin^o appetitus

Queritur. Quare vocatur genera potētiaz

Ddm q ideo dicunt genera quia continent sub se multas spēs potentiaz sicut gen^o vegetatiuū continet sub se tres spēs. Sensitiuum hō continet sub se nouē species. Intellectiuū continet sub se duas Appetitiuū aut continet tres spēs

Arguit Ergo motiuū nō est gen^o quia nō continet sub se plures species pbat. Nā ideo dicit aliqd gen^o qā hz sub se plures species. Ddm q motiua potentia est duplex. Quedā est motiua impatiua que scz impat motū. et talis potētia est diuisa in multas species. quia continet sub se intellectū voluntatē appetit^o sensitiuos et sensus interiores sicut infra patebit. Alia est potentia motiua localis executiua. et tunc est ddm q spēs accipit dupl^r. Uno mō p reali natura specifica. et sic nō est distinctio specifica in illa potentia. quia sicut dicit Aresto. iij. hui^o. q diuersa organa nō diuersificant spēm ipsam potētiā motiuā. Alio mō accipit species p speciali mō et sic potentia localiter motiua executiua est diuersaz speciez in diuersis aīalibus qā aliqua aīalia mouent localiter reptando sicut sunt serpentes et vermes. et aliq mouentur volādo sicut aues. et aliq ambulando sicut hoīes.

Querit Que sit ratio ordinis istoz generaz potentiaz Ddm q genera potentiaz possunt dupl^r ordinari. Uno mō fm viā generationis fm quā pceditur ab imperfectis ad perfecta. et sic

vegetatiuū est primū. deinde sensitiuū tūc appetitiuū. Deinde motiuū fm locū. et ultimo intellectiuū. Alio mō pnt ordinari fm ordinē perfectionis et sic est oppositus ordo. Istud aut pot esse manifestū pando ista genera potentiaruz ad aīata. qā vegetatiuū inuenit in imperfectioribus qz sensitiuū. deinde appetitiuū. deinde motiuū fm locū et tūc intellectiuū

Arguitur Appetitiuū etiā reperitur in nō animatis. ergo nō est potētia aīe. Ans pbat. quia materia appetit formā. pīo phisicoz. Ddm q est duplex appetitus scz naturalis qui nihil aliud est qz inclinatio nature ad finē vel opationē et talis appetitus etiā est in nō animatis nec vt sic est potētia aīe. Alius est appetit^o aīalis qui sequitur cognitionem alicui^o appetibilis et talis solū inuenit in aīalibus. et de tali appetitu hic loquit Aresto. Appetitus em sensitiu^o sequit cognitionē sensitiuā. et intellectiu^o cognitionē intellectuā.

Queritur Ut plures sint potentie in aīa.

Ddm q sic. Et precipue in aīa rōnali. Cui^o rō duplex est Prima. aīa pīpue rōnalis est perfectissima inter inferiores creaturas. ergo d^z h^z perfectissimas et plures opationes qā opatio est finis rei. et perfectior res hz perfectiorē finē. sed nō pot habere multas opationes perfectas p vnā potentiaz. qā diuersaz opationū sunt diuersa pncipia. ergo o^z q illas perfectas opationes habeat p plures potentias. Cui^o rō est quia illa q fiunt in superiorib^o p pauca media. fiunt in inferiorib^o p plura. Nō em est ordinabilis ad eundem finē cū substantijs sepatis. sed illū finē habent substantie septe p pauca et nō p multa media sed inferiora sicut hō hnt illū finē p multa media. Secunda ratio stat in hoc quia homo est ppositus ex duplici natura scz ex corpali q ad corpus et spiritali quo ad animā ergo etiā habebit duplicē potētiā correspondentem illi duplici nature scz spiritualem sicut est intellectus agens. possibilis et voluntas. Et alias potentias corpales sicut sunt vegetatiue et sensitive. Et h^o ideo quia naturaliter potentia sequit naturam. sed in omni natura tria inueniunt. scilicet esse posse et opari

Arguitur Anima rōnalis plus accedit ad dei similitudinē qz alie forme. sed in deo nō est potentia. ergo etiam ipsa aīa rōnalis nō habebit aliquā potētiā ergo etc. Ddm q in aīa rōnali duo inueniunt et fm hoc duplici sumit. Uno mō quo ad perfectionē opationū. Et quo ad hoc aīa rōnalis magis accedit ad diuinā similitudinē. qz sic deus perfecte opatur ita etiā perfecte

sunt operationes aie rationalis. Alio modo accipiuntur anima rationalis quo ad numerum potentiarum. et tunc non habet similitudinem cum deo quia in deo non est multitudo potentiarum sicut in anima rationali ea enim que sunt per pauca in superioribus sunt in inferioribus per multa.

Arguitur Anima est simplex in essentia. ergo etiam erit simplex in potentia et sic non erunt multe eius potentie propriae quia essentia et potentia debent proportionari. Ad id quod duplex est simplicitas. quedam est simplicitas per negationem perfectionis. et sic materia prima dicitur simplex quia ipsa non habet in se aliquam perfectionem et talem simplicitatem non habet anima. Alia est simplicitas per negationem compositionis. quia scilicet res in se non est composita. et sic solus deus est simplex. quia cum summa sua perfectione nullam habet compositionem. et sic etiam aliquo modo anima rationalis quo ad eius essentiam potest dici simplex quia scilicet non est composita ex materia et forma. est tamen multiplex in virtute operandi. et ideo requiritur ad tales operationes multitudo potentiarum.

Queritur Quot sunt potentie anime rationalis coniuncte corpori. Ad id quod decem et octo quarum potentiarum ipsa anima est principium quibus non completum scilicet tres proprie anime vegetative videlicet nutritiva augmentativa et generativa. et quinque potentie sensitive exteriores. scilicet visus auditus olfactus gustus et tactus. Et sunt quattuor sensus interiores scilicet sensus communis qui locatur superextremum oculum. Et sensus imaginativa qui locatur supra sinistram oculum. Et virtus cogitativa qui locatur in superiori parte capitis scilicet in cacumine. Et memorativa que locatur in posteriori parte capitis. Et sunt duo appetitus sensitivi scilicet irascibilis et concupiscibilis. Concupiscibilis est qui coniungitur sensui communi. Et irascibilis qui coniungitur virtuti cogitative sicut per 3. iij. huius. Item in perfectis animalibus est una propria localiter motiva per quam animal exequitur motum et illa est originaliter in corde secundum quod ei coniunguntur alia membra. In quantum autem anima est intellectiva habet tres proprias scilicet intellectum agentem possibilem et voluntatem. Et separata anima a corpore iste potentie non manent actualiter. quia sunt in anima et in corpore simul.

Queritur. Utque potentie anime distinguantur ab anima. Ad id quod sic. Et probatur triplici ratione. Prima stat in hoc. Illa distinguuntur realiter que distinguuntur predicamentaliter cum distinctio predicamentalis sit realis. Sed anima et sue potentie distinguuntur predicamentaliter. Est enim reductivum in predicamento subiecti. Sed proprie anime sunt in secunda specie qualitatis. Circa maiorem sciendum quod dupliciter contingit loqui de distinctione reali. Uno modo sic. quod

illa que distinguuntur loco et subiecto quia scilicet proprie ab invicem separari distinguuntur realiter. Et sic layci loquuntur de distinctione reali et cum eis concordat aliqui moderni. Et sic est verum quod predicamenta non distinguuntur realiter. quia non sunt forme realiter ab invicem diverse cum necessario accidens sit in subiecto. Alio modo accipitur distinctio realis secundum quod essentia rei dicitur res. Et sic illa distinctio dicitur realis que est essentialis. Illa ergo que habent diversas essentias etiam si non proprie ab invicem separari distinguuntur realiter. et sic philosophi loquuntur de distinctione reali cum dicunt quod predicamenta distinguuntur realiter. Secunda ratio stat in hoc. Actus et proprie dividuntur quodlibet genus entis secundum Aristotem. ix. metaphysice. et accipit Aristotem. ibi genus secundum quod genus subiecti distinguuntur contra genus accidentis ut sit sensus actus et proprie sunt eiusdem generis. id est si actus alicuius potentie sit de genere subiecti tunc etiam illa potentia erit de genere subiecti. ut patet de materia et forma. quia forma est in predicamento subiecti etiam materia est in predicamento substantie. que est proprie eius. Ex quo sic arguitur Operatio potentie est de predicamento actionis sicut videre et audire. cum ergo actus et potentie sunt de eodem genere. oportet etiam quod proprie sit de aliquo genere accidentis. Et sic necesse est dicere quod proprie sit de genere qualitatis. Non ergo potest dici quod sit de genere substantie sic quod anima sit sua potentia. Tertia ratio stat in hoc. si anima sit sua potentia sequeretur quod anima semper esset in exercitio sue operationis. Sequela est falsa. quia anima non semper videt nec semper audit. probatur tamen sic. quia si anima esset sua propria tunc esset immediatum principium sue operationis sicut nunc est immediatum principium dandi esse vitale. sicut ergo anima semper daret esse vitale. ita si anima esset sua propria semper daret operationem vitalem. et sic semper esset in exercitio operandi.

Arguitur Augustinus. dicit quod mens noticia et amor sunt substantialiter in anima. sed ista significantur potentias. ergo videtur quod anima sit sua propria. Ad id quod ista locutio potest dupliciter intelligi. Uno modo quod sit locutio essentialis sic quod significetur quod mens noticia et amor sunt substantialiter ipsa anima. et sic locutio est falsa. Alio modo potest intelligi hec locutio ut sit obiectiva. ut sit sensus. mens noticia et amor habent subiectam anime per obiecto et sic loquitur Augustinus quia vult per istam locutionem quod in anima nostra est imago trinitatis. quia sicut una anima cognoscit per tres vires sic una essentia est in tribus personis. Vult ergo quod ipsa mens sive anima per memoriam et animam. noticia cognoscit animam. amore amat animam. sic quod una substantia memoriam tenet quo ad mentem. Noscitur quo ad noticia. amat quo ad amorem. Secundo potest dici quod ista predicatio est tota.

potestati in suis partibus Circa quod sciendum qd totum vniuersale inest cuilibet sue parti fm essentia z partem sicut al' hoi. et io pt h totu simpliciter pdicari de suis partib' diuisim sup' Aliud est totu integrale sicut dom' et hoc nec inest partibus fm essentia nec fm partem. et ideo tale totu nullo mo pt pdicari de suis partib' sum ptis diuisim. Ita em est mala pdicatio lapis est dom'. lignu est dom'. Sed totu partiuu in est cuilibet parti fm essentia z no fm partem. z io h pt pdicari de suis partib' diuisim acceptis vt sicut pot dici calidu leue lucidu sunt vn' ignis Sic etia pt dici q mens noticia et amor sunt substantialiter anima. Et tn sicut caliduz leue lucidu distinguunt ab igne realiter. sic etia iste poe distinguunt realr ab anima.

Arguitur Materia pma est sua potentia z talis no distinguit realit a materia. ergo anima est sua poa pna tenet p se. Ddm q n e sile quia non est inconueniens q aliqua res sit sua potetia passina ca passio pot fieri p essentia rei z no p poam supaddita Sed no pot aliquid esse sua poa actiua qles sut potetie aie q sunt admin' actiue postqz receperut spes sicut visus postqz recepit spes visibiles tnc videt. Ratio isti' diuersitatis est qa sicut dictu est q actus z poa sunt eiusde generis. cu ergo forma subal q est act' materie prime sit de genere substantie necesse est dicere q poa illi' act' scz materie p me etiam sit de pdicamento sube. et sic nihil addit poa materie sup materia realiter sic poa aie sup anima

Ar. Forma accidetal agit p eentia sua g etia forma substatal. Ans pz de calore q imediate agit in aqua qa nisi sic esset pcessus in infinitu

Ddm q ista ppositio non est vera q forma accidetalis agit p sua eentia. qa talia accidetalia no sut ea q agut sed quib' aliq agut. z sic ignis agit in aqua p calore sicut p primu pncipium no tn calor agit Cui' ratio est qa cu opari seq' tur esse eo mo uenit alicui opari quo mo uenit sibi esse Sed iste forme accidetales p se no hnt esse. z sic no pceditur q forme accidetales agat p sua essentia. Et si tunc replicetur. si deus crearet calore extra substata tnc talis calor ageret p sua essentia. Rndet duplr. Uno mo supposito q deus crearet tale calore pter subiectum tnc daret sibi tale actione preter subiectu. Secundo pt dici q no est possibile tale forma creari extra substantia. qa creatio terminat ad esse subsistens. Sed calor creat' extra substantiam no esset subsistens. g no esset creabilis. qa ee sub/sistentie caloris est esse in subiecto. cu g no hret

subiectu tnc eet subsistens. z no subsistens qd implicat Nec est sile de accidente sine subiecto subsistete. postqz p nazaz. pductu e qz pt pseruari sine pncipali subiecto. sz tn tal' qlitas no eet nazalr absqz qntitate q supplet ibi vice sibiecti

Ar. Aug'. dicit q poe aie no sut in aia sic accns g sic suba in eo cui' est substata. Ddm q duplex est accidens scz coe z ppriu Ia fm est q poe aie no sunt in aia sicut accidens coe. sed sicut accidens ppriu qa ipe poe fluit ex eentia lib' pncipus aie qd est ppriu accidetalib' ppris Accna at coia fluit ex pncipus individualib'.

Ar. Accns no extendit se vltra suu subiectu sed poe aie extendit se vltra suu subiectu ergo no sunt accidentia. Dicendu est ad maiorem q accidens no extendi vltra suu subiectu pt intelligi duplr. Uno mo subiectiue et sic est veru q accns no pot ee subiectiue nisi in suo pprio subiecto Alio mo pot intelligi effectiue vl obiectiue. z sic est falsu qa accns extendit se effectiue vltra suu subiectu. sicut calor ignis agit vltra suu subiectum scz in aquam. sic etiam obiectiue potest accns vltra suum subiectum agere qz visus potest obiectiue tendere in colozes extra se existentem

Arguitur. Forma simplex subiectum esse non potest. sed anima est forma simplex ergo non est subiectum accidentium. Dicendum q maior est vera de forma simpliciter simplici que nullam admittit compositione sicut est essentia diuina. sed aia n e forma simplr simplex sed est simplex qa non est composita ex materia et forma io pot haberi in se accna etiam ab ipsa realiter distincta.

Arguitur. Sensibile et rationale sunt differentie anime. ergo significant substantiaz anime sed sensibile sumitur ex sensu. ergo sensus e substantia anime z p pns no est potentia. Dicendu q sensibile caput duplr. Uno mo fm ei' ppria significatione. z sic sensibile significat aliqd ppositu ex corpe sensitino z anima sensitina. z illo mo sensibile est d'na pstitutia animal' et sic significat ide realiter cu aiali. Alio mo capitur sensibile prout sensibile significat habere sensum. et sic sensibile est accidens et non differentia. quia sensus est qualitas extra essentiam animalis.

Queritur Utruz potentie anime sint in anima ut in subiecto. Dicendum q quedaz potentie anime sicut intellectiue sunt in anima sicut in subiecto. Sed alie potentie sunt in anima z corpe simul Cui' ro naturalit pt sic sumi qa semp eisdem est potentia cui' est opatio. sic

patz p Aresto. in libro de somno z vigilia. Ille enim potetie sunt potetie aie tm qz opationes tm sunt p aiam. sz ille potetie sunt aie et corpis quaz opationes sunt p aiam et corp sil. sz manifestu e q opationes intellectiue sunt p aiam tm opationes aut sensitue z vegetatiue sunt per aiam et corp sil. ergo etia potetie vegetatiue z sensitue sunt in anima et corpe simul.

Arguit Videtur q sunt aliq potetie corpis tm pbat. qz sic aia e tm subiectu potetiaz spiritaliu. ita corp erit tm subiectu potetiaz corporalium. nra tenet a sil. Ddm q no est sil. qz no eqliter se hz corp ad potetias sic aia. qz aia e principiu oim potentiaz etia corporalium quis no copletu subiectu. sz corp no e principiu oim potentiaz. z sic no e aliq potetia i corpe tm. Cui ro e. qz potetie q ponit i aia sunt potetie actiue. sed actio est a forma. ergo etiam a forma fluunt potetie potius qz a materia. Et ideo nulla e potetia q tm corpi conuenit.

Arguit Aug. dicit q aia quedam sentit sine corpe. g aia hz aliquem sensuz sine corpe. Ddz q aiam sentire sine corpe pt dupliciter intelligi. Uno obiectiue. z sic e vez q aia quedam sentit que no sunt in corpe ipius aiati. sicut qn ouis sentit inimiciam lupi. qda tm sentit cu corpe sic sentit aliquis vulnus. vel dolor in corpe proprio. Alio intelligit q aia sentit sine corpe subiectiue. z sic est simpliciter falsum. qz oportet sensum organu et sensiuu. opatione semp esse in corpe sicut in subiecto.

Arguit Accideta dnt esse pporcionata suo subiecto. sed potetie aie no sunt pporcionate aie ergo no sunt accna ipius aie. Minor pbat. qz in aia ronali qnqz e potetia auditua sicut i surdo. Etia in ceco no e potetia visua. Ddm q potetie aie capiunt dupliciter. Uno generaliter et sic couertunt cu aia et sunt pprie passiones aie in generali. Alio accipiunt pculatum. z sic non oportet q adequent aiabus. Exempli gra Aie vegetatiue pporcionant potetia nutritiua. augmentatiua. et generatiua. z ille potetie pporcionant aie vegetatiue fm q hmoi. Sicut sensus in coi pporcionant aie sensitue z no ille sensus vel iste. et ideo oes sensus sunt in aia sensitua pfecti aialis si no sit defect ex pte corporis. q aut pfectu aial qnqz no hz visum non puenit ex defectu aie sz ex defectu organi corporis.

Querit Utru potetie aie fluant ab ipa anima. Ddm q oes potetie aie fluunt ab ipa aia sicut a principio effectiuo. sicut inferius patebit. sed intellectiue potetie fluunt ab ipa aia ronali sicut a completo subiecto. et vegetatiue

et sensitue fluunt ab anima sicut a principali subiecto. Cui ratio est. quia principiu in vno quoqz genere est causa illoz que sub tali genere continent. Sed aia e prior fm natura suis potentis. qz omne subiectu forme accidentalis e prius naturaliter in actu p forma substantiali anqz sibi pt inesse accns. fm qz tale subiectu est in actu substantiali. sic est principiu pductiuu accidentis si ipm accns sit intrinsecum subiecto id est ortum ex natura subiecti. Si at accns sit ab extrinseco inductu tunc subiectu e susceptiuu talis accidentis sed no pductiuu. z sic est principiu subiectiuu sed no effectiuum.

Arguit Ab vno non pnt fluere plura. sz aia est vnu qddam ergo non hz plures potetias.

Ddm q dupliciter est aliquid vnu. Uno substantia et virtute simul z ab illo no pcedunt plura. Alio mo aliqd e vnu in substantia multiplex tm in virtute et ab illo possunt plura pcedere fm aliquem ordinem. sic aut est de ipa aia. qa aia est multiplex in virtute et ideo pcedunt ab ipa multe potetie fm quendam ordinem.

Arguit Aia est subiectu potetiaz ergo no est principiu neqz causa efficiens. qz materia et efficiens no coincidunt Ddm q materia ex qua no coincidit cu efficiente sed bene materia in qua. Et ro e qz materia ex qua fm q hmoi e pura potetia. efficiens aut scdm q hmoi est in actu sed implicat aliqd esse in potetia et i actu. sed materia in q e etia in actu. ergo illa pt esse simul efficiens et materia. sic aut est de aia. qz aia est materia in qua id est subiectum potentiarum. ex quo ptz q aia est principiu potentiaru in triplici genere cae scz efficiens. materialis et finalis. qz aia pficit p potetias. et sic pfectio q est i potentis ordinat ad aiam sicut ad finem. Est tm psideradu q efficietia q aia efficit potetias no e p trāsmutatōem sz p simplicem emanationem.

Manifestum autem

Postqz Aresto. posuit diffinitōes aie ienumerādo pres aie. i. potetias in generali. hic pnter ondit quo se habeat cois diffinitio aie assignata ad pres aie in speciali. Et dicit q quis sunt multe pres aie sicut dictu est. tm manifestu erit ex infra dicendis q vna erit diffinitio aie sicut et figura. qz sicut figura no est pter illā et illam figurā. ita etia nec erit vna cois diffinitio aie q no conueniat singulis aiabus. Circa qd scie dū q Plato posuit ydeas vles in singulis reb non se hntib pnter. z in illis reb quaz vltia constituit ex priori sicut sunt numeri et figure. cō

pōnūt em̄ posterior numer⁹ ex priori numero ⁊
 posterior figura ex priori figura. in illis ergo q̄
 se hñt p̄nter nō pōnūt Plato ydeas. Cui⁹ rō ē
 q̄ ydee ad hoc pōnūt q̄ sint cāc illaz rez que fi
 unt de nouo. sed in illis que se habent p̄nter pri
 mū ē causa posterioris. sicut binarius ē causa
 ternarij et ternarius ē causa quaternarij. et iō
 non oportet ibi pōnere cōem ydeam ad causam
 dñ spēm sic in alijs. Vult ḡ Aresto. in textu q̄
 sicut fm̄ Platonē nō ē dabilis aliqua diffini
 tio figure q̄ cōueniat ydee cū ydea nō sit in illis
 ita nō ē danda aliq̄ diffinitio cōis aie que con
 ueniat ydee aie ⁊ nō p̄cularibus aiabus. Est
 tñ vez q̄ sicut in diffinitōib⁹ figurarū primo
 datur vna cōis diffinitio que conuenit singul
 figuris. Ita etiā ē dāda vna cōis diffinitio aie
 que cōuenit singulis aiabus. Secōdo sicut p̄e
 ter cōem diffinitōem figure dant singule diffi
 nitiones de singulis figuris. Ita etiā sunt dan
 de singule diffinitōes de singulis aiab⁹. Et sile
 est in oibus illis que hñt se p̄nter. q̄ aūt partes
 aiaz et figuraz se habeāt p̄nter. sic pbat q̄ il
 la se hñt p̄nter quoz posteri⁹ ē in prior sed sic ē
 de singulis aiabus. Maior patet ex rōne illi⁹
 qd̄ est p̄nter. Minorē pbat sic. quia illud qd̄
 est in potentia includitur in eo qd̄ est in actū. s̄
 posterior ⁊ p̄fectior aia siue figura se habet. vt
 aliquid in actū. ergo includit in se priorē q̄ h̄z
 se vt aliqd̄ in potentia. Ex quo cōcludit Are
 storeles. q̄ sicut triga nū est in tretragono. i. triā
 gulus in quadrāgulo. ita vegetatiuū i sensitio
 Arguit Si vegetatiuū ē i sensitio. ḡ plu
 res aie erūt in vno corpe qd̄ ē incōueniens.

Dōm q̄ in vno cōposito nō sūt plures aie
 actuales s̄ ē vna actualis ⁊ alie virtuales vt i
 hoie ē tñ ania rōnalis actualiter. sed in eo sunt
 eti i vegetatiua ⁊ sensitua virtualiter. Sed cō
 tra hoc arguit. hō denoiat substantialiter ab a
 nima vegetatiua et sensitua. ḡ aia vegetatiua
 et sensitua sunt in hoie substantialiter. Dōm q̄
 dupliciter aliqd̄ est substantialit̄ in alio. Uno
 substantialiter actualiter. i. fm̄ p̄p̄riū actū. ⁊ sic
 aia vegetatiua ⁊ sensitua nō sunt i hoie. q̄ sūt
 ibi sub actu anie rōnalis. Alio aliqd̄ ē in alio
 substantialiter virtualit̄. ⁊ sic etiā aia vegetatiua
 et sensitua sunt substantialit̄ in hoie. Sūt aūt
 ille aie in hoie nō sub p̄p̄rijs substātijs sed sub
 substātia aie rōnalis. Et iō dicit̄ eē substātia
 liter virtualiter in aia rōnali. Simile est in fi
 guris. q̄ in supiori figura ⁊ p̄fectiori est inferi
 or ⁊ imp̄fectior figura nō actualit̄. q̄ tunc vna
 figura esset diuersaz speciez sed substantialit̄
 virtualiter ⁊ nō solū virtualit̄ accidētaliit̄ sic di

cimus q̄ ignis p̄ calorē est in aqua virtualiter.
 nō virtualit̄ substantialiter. s̄ virtualit̄ acciden
 taliter.

Querit Utr̄ adueniente aia rōnali aia sen
 situa corrupat̄. Dōm q̄ nō p̄p̄rie corrupit̄
 Uidet tñ q̄ sic. Illud corrupit̄ q̄ nō manet. s̄
 adueniente aia rōnali aia sensitua nō manet. ḡ
 rē. Dōm q̄ hoc p̄p̄rie corrupit̄ qd̄ non manet
 substantialiter. q̄uis ergo aia sensitua non ma
 net substantialit̄ actualit̄. tñ manet substantialit̄
 virtualiter. ergo nō d̄z dici corrupi. Et sile est d̄
 elemētis in mixto. de quib⁹ dicit Aresto. in pri
 mo de generatōe. q̄ nō manet neq̄ corrupitur
 sed saluat̄ virtus eoz s̄z substantialis.

Quare et secunduz

Hic q̄ Aresto. dixit q̄ p̄ter cōem diffinitio
 nē aie etiā ōz dare p̄culares diffinitōes de sin
 gulis aiab⁹. Iō hoc ip̄m cōcludit correlarie di
 cens q̄ ōz q̄rere q̄ sit vniuscuiusq̄ rei aia. s. aia
 plante hois et bestie Circa qd̄ sciēdū q̄ du
 plicat̄ cōtingit descendere determinādo de singu
 lis aiabus. Uno manendo in genere vegetati
 uo. sensituo. motiuo. et intellectuo. Et sic de
 scendit Aresto. in hoc libro de aia ad tractādū
 de singulis aiabus. Alio cōtingit descendere
 etiā ad p̄culares species animatoz fm̄ aiam
 vegetatiuā. sensitua. et intellectua. et sic de aia
 bus determinat̄ in libro de aialib⁹ vegetabili
 libus ⁊ plātis. Et p̄ hoc intelligit̄ p̄ns textus.
 Quia Aresto. in hoc libro nō vult inquirere
 que sit aia hois plante et bestie. sed hoc facit in
 libro de aialibus et plantis.

Propter quaz aūt.

Hic oñdit qd̄ restat determinādū. Et dicit q̄
 declarādū ē q̄re sensitua nō ē sine vegetatiuo
 et tñ ecōtra vt i plātis. Deinde q̄rēdū ē quare
 aial nō p̄t eē sine tactu. et tñ tact⁹ p̄t esse sine a
 lijs sensib⁹. sūt enī aialia mlt̄a q̄ neq̄ hñt vi
 sum. neq̄ auditū sic aialia affixa petris ⁊ etiaz
 alia q̄ mouent̄ fm̄ locū. In p̄fectissimis igit̄ a
 nimalib⁹ ē vltimū ⁊ minimū qd̄ ē rōcinatiuū
 sicut in hoie vel in alijs corpalib⁹ etiā ē rōci
 natio. sic i corpalib⁹ celestib⁹. nō tñ i oibus aia
 libus ē rōcinatio. q̄ quedā aialia viuūt solum
 imaginatōe. i. fantasia. oportet igit̄ inquiri de
 vnoquoq̄ specialiter. Et hoc iō. q̄ si indistincte
 de istis determinaret̄ tñc eēt doctrina p̄fusa. Illa
 enim possunt faciliter teneri que distincte et p̄
 ordinem traduntur.

Querit Quare in quibusdā aiatis reperit̄
 vegetatiuū absq̄ sensituo. Dōm q̄ ideo q̄

natura pcedit ab imperfecto ad perfectum. cum ergo vegetatiuum sit imperfectius sensitiuo dicitur in quibusdam inueniri vegetatiuum absque sensitiuo. et sensitiuum absque motiuo. quia que secundum naturam sunt ordinata sunt. sicut dicitur viij. phisicorum 8. in naturalibus pcedere ordinate ab imperfectis ad perfecta.

Querit Quare tactus inuenitur in omnibus animalibus et non alij sensus. Respondetur quod ideo. quia sine tactu animal non posset diu permanere in esse quod sic patet. quia per tactum cognoscitur diuina in nutrimento. nisi ergo animal haberet tactum statim conuinceretur animal aliquod nutrimentum quod esset corruptiuum animalis. ideo animal non posset consistere sine tactu. Alij autem sensus non sunt necessarij animalibus secundum quod animal. sed de bene esse. Sunt enim animalia quedam que necessario habent querere nutrimentum in distantia. quia scilicet non habent nutrimentum coniunctum. et talia etiam habent alios sensus quibus percipiunt nutrimentum in aliqua distantia.

Querit Quare intellectiuum vocatur vltimum et minimum in textu. Respondetur quod dicitur vltimum per viam generationis. et ideo est perfectissimum. quia via perfectionis includit omnia alia. Sed vocatur minimum ex tribus. Primo quia est immateriale. et ergo habet minimum de compositione. Secundo vocatur minimum. quia non diuiditur in tot potentias sicut sensitiuum. Sunt enim in anima intellectiua tres potentie scilicet in sensitiva animalis perfecti sunt nouem sensus et duo appetitus. Tercio dicitur minimum per comparationem ad subiectum. quia intellectiuum inuenitur in paucioribus subiectis quam sensitiuum vel vegetatiuum. Inuenitur enim solum in hominibus loquendo de intellectu quod est rationatiuum. quibus enim Aristoteles loquitur condicionaliter in textu. quia rationatiuum inest hominibus. et etiam si est aliquid corporalius cui inest rationatiuum. sicut corporibus celestibus. secundum veritatem tamen anima corporis celestis scilicet anima nobilis non est rationatiua sed intellectiua per simplicem intuitum.

Necessarium est autem

Postquam Aristoteles dixit quod de partibus anime sit determinandum sic quod non sit danda vna conditio diffinitio de anima. Jam contra ostendit quo ordine determinandum sit de partibus siue potentis anime dicens quod ille qui vult facere perscrutationem. id est perfectam inquisitionem de his partibus. debet primo cognoscere quid sit vnaqueque pars. et post hoc dicitur determinare de habitibus. id est de illis que consequuntur ipsas partes. sicut sunt accidentia potentiarum siue partium. Et superposito quod primo debeat determinare de potentis quo ad quid est. tunc ante quiditatem oportet adhuc predeterminedinare de aliquibus scilicet de actibus. Cuius rationem ponit. quia actus et operationes potentiarum sunt priores ipsis potentis secundum rationem. id est secundum diffinitiuam cognitionem. quia scilicet poten-

tie diffiniuntur per actus. cum ergo partes diffinitionis cognoscantur prius ipso diffinito. ergo etiam oportet prius determinare de operationibus quam de potentis. Et si de operationibus est de terminandum prius quam de quiditate potentiarum tunc oportebit adhuc de aliquo prius determinare quam de operationibus. quia de obiectis que sunt adhuc priora ipsis operationibus cum obiecta etiam diffiniant operationes. Arguendo ergo de primo ad vltimum iste est ordo determinandi de partibus anime. prius enim debet determinare de obiectis. quia obiecta diffiniunt actus. Deinde de operationibus. quia operationes diffiniunt potentias. Deinde de potentis. et vltimo de accidentibus potentiarum. Ex quo infert Aristoteles. correlare quod oportebit primo determinare de alimento quod est obiectum partis vegetatiue. Deinde de sensibili quod est obiectum partis sensitue. Deinde de intelligibili quod est obiectum partis intellectiue.

Querit Utrum potentie anime distinguantur per actus et obiecta. Dicendum quod potentie immediate distinguuntur per actus. et actus ulterius per obiecta sicut dictum est. Quod probatur autoritate et ratione. Autoritate Aristoteles. in hoc libro quod supra dixit quod quia sentire et opinari sunt diuersa etiam sensitiuum et opinatiuum sunt diuersa. Ex quo datur intelligi manifeste quod potentia sensitiva et intellectiua distinguuntur per actus. Ratione autem potest sic declarari. Primo quod distinguuntur potentie per actus. quia vnumquodque distinguitur per hoc per quod habet diffiniri. quia diffinitio est principium distinguendum a quolibet alio. Sed potentie diffiniuntur per actus. ergo distinguuntur per actus. Minor patet. quia vnumquodque diffinitur secundum quod est in actu. sed potentia est in actu per operationes. ergo habet diffiniri per operationes. Ratio secundi est scilicet quod actus distinguuntur per obiecta. quia omnis actio habet suam distinctionem a principio aut a termino. sic enim dicitur domificatio et albefactio. quia domificatio est a domificante sicut a principio ad domum sicut ad terminum. Sed albefactio est ab albeficiente ad album. Sed obiecta sunt vel termini vel principia potentiarum. ergo actus distinguuntur per obiecta. Circa minorem sciendum est quod sunt duplices potentie anime. Quedam sunt potentie actiue sic sunt potentie anime vegetatiue. Et dicuntur actiue quia agunt in obiecta sic potentia nutritiua agit in alimentum transfundendo ipsum. Alie sunt potentie passiuę que sunt receptiue quia scilicet in se recipiunt obiectum. sic potentia visiva recipit in se colorem secundum similitudinem. Est ergo ista diuina in istis potentis. quia obiectum potentie passiuę est principium actiois. sic color est principium visio-

nis. Ex hoc enim fit visio quod color mouet visum. sed in potentibus actiuis obiectum est terminus actus sive finis. ut obiectum potentie nutritiue est alimentum secundum quod est potentia aiatum. sed ipsa potentia nutritiua ad hoc operatur ut obtineat nutrimentum aiatum. Tunc enim cessat nutritio quoniam alimentum est aggeneratum alito. Ex quo patet quod obiectum non est principium potentie secundum naturam sed secundum quod in potentia est aliqua operatio. Exempli gratia Color non est principium potentie visive secundum quod homo sed est principium potentie visive secundum quod in ipsa potentia est visio. et ideo quousque potentia videndi potest esse absque obiecto non tamen operatio visus.

Arguit Unum habet tamen unam distinctionem. ergo potentie non debent distinguere per actus et obiecta. Dicitur quod immediata distinctio alicuius rei est tamen per unum. sed mediata distinctio potest esse per plura. sic ergo immediate distinguuntur potentie per actus et mediantibus actibus distinguuntur ulterius per obiecta. sicut homo distinguitur ab asino immediate per rationale. sed mediate per risibile distinguitur ab ipso.

Arguit Si distinguerentur potentie per obiecta et actus sequeretur quod sensus visus esset duo sensus. Sequela probatur. quia habet duo obiecta. quia sensus visus est albi et nigri. Dicitur quod duplex est obiectum alicuius potentie scilicet per se et per accens. Obiectum per se alicuius potentie est quod adequate se habet ad potentiam. sic quod nec excedit nec exceditur a potentia. per oppositum dicitur obiectum per accens quod excedit vel exceditur a potentia. Exemplum primi. ut color per se est obiectum visus. extendendo colorem ad lumen quia tunc omne quod videtur est color. et omnis color est visibilis. Albus enim color non est adequatum obiectum visus. quia quousque visus percipit colorem nigrum. Per hoc ergo dicitur quod quilibet potentia habet tamen unum obiectum per se et a tali obiecto per se specificatur potentia quousque habeat multa obiecta per accens. ab illis enim non sumuntur species potentie. quia obiecta habent se in potentibus sicut differentie in substantiis sed non est inconueniens unam substantiam habere unam dictionem per se sicut animal sensibile. sed habere multas per accens scilicet album nigrum sanum et egnum.

Arguit Contraria maxime distant. ergo illorum non erit una potentia. et per consequens non poterunt esse sub una potentia. Dicitur quod potentia non respicit per se unam partem contrariorum. quia si sic tunc alterum contrariorum spectaret ad aliam potentiam sed potentia respicit dicitur contraria sub aliqua communi ratione sicut visus respicit album et nigrum sub ratione coloris. per hoc ergo dicendum est ad argumentum quod quousque contraria maxime distant in ordine ad subiectum in quo sunt. quia non possunt esse in uno subiecto. non tamen maxime distant quo ad po-

tentiam cognitiuam. quia poterunt per unam potentiam cognosci. accipiendo enim duo contraria put referuntur ad sensum sic non habent contrarietatem sicut species albi et nigri non sunt contrarie. quia poterunt simul esse in uno medio et in uno organo. sed non in uno subiecto. Et si accipiantur contraria quo ad potentiam intellectiuam tunc non solum non sunt contraria sed unum est principium cognitionis alterius. quia dicitur Aristotele. vi. topicorum. tunc definitio unius contrarium est bene posita quoniam ex illa definitione potest alterum cognosci. et ideo poterunt quod non maxime distant quo ad sensum. aut quo ad intellectum.

Arguit Illud non distinguit alterum quod est posterius eo. sed obiecta et actus sunt posteriores potentibus. ergo non distinguunt potentias. Dicitur quod actus capiuntur dupliciter. Uno modo secundum quod sunt in executione operis. et sic actus sunt posteriores ipsis potentibus. quia ut sic potentia est principium actus. et ideo actus consequitur potentiam. Alio modo accipiuntur actus secundum quod sunt in intentione agentis. et sic sunt priores potentibus. sicut finis est prior agente secundum intentionem. Et sic dicitur in textu quod actus et operationes sunt priores potentibus secundum rationem et definitionem. De obiectis sicut dicitur dicitur est quod ea que sunt ad finem proportionantur fini. ideo oportet etiam obiecta proportionari actibus. Unde patet ista distinctio potentiarum per actus est a priori et tamen extrinseca. Prima pars patet. quia causa finalis est prior illo quod est ad finem. cum ergo actus et obiecta sunt fines potentiarum. ideo distinctio a fine est distinctio a priori. Secunda pars patet. quia est distinctio per causam extrinsecam. et ideo est extrinseca sicut distinctio per causam intrinsecam est intrinseca.

Arguit Distinctio debet fieri per intrinsecam dictionem. ergo male datur ista per extrinsecam. Dicitur quod est duplex distinctio. Quedam est distinctio essentialis per intrinsecam. et illa debet fieri per propriam dictionem loyce. et per intrinsecam principia philosophice et illa distinctione non distinguuntur potentie per actus et obiecta. Alia est distinctio circumlocutiua que scilicet circumloquitur dictionem nobis ignotam et talis distinctio potest fieri per extrinsecam. Exempli gratia. rugibile distinguitur a sinu ab homine et tamen manifestum est quod rugibile est extrinsecum a sinu cum sit de alio predicamento. Sic etiam ad propositum dicitur quod ista distinctio potentiarum est circumlocutiua et non intrinseca quia per actus circumloquitur dictionem potentiarum. habent enim potentie proprias differentias in propriis generibus accidentium. sed quia tales differentie sunt nobis ignote. ideo oportet eas circumloqui per ordinem ad actum et obiectum. Nec valet quod alij dicunt quod relatio ad obiecta sit extrinseca ipsis potentibus. quia tunc potentie essent de p-

dicamento relationis. qz semper differentia intrinseca e de eode genere cu illo cui est differentia intrinseca sed manifestu est qz potentie sunt de genere qualitatis. no eni significant potetie ipas relationes sed connotant.

Arguit Idem est obiectu diuersaz potentiaz. ergo potentie non distinguuntur per obiecta. Ans p3. qz idem e obiectu potentie cognitive et appetitive. Ddm qz potentie non distinguuntur per obiecta materialiter accepta. sz formaliter. p hoc g° ddm e qz quis e idem obiectu materialiter potetie cognitive et appetitive sibi coniuncte. no tn e ide obiectu formaliter qz hoc obiectu sub rone cognoscibilis refertur ad potentia cognitua. et sub rone boni refertur ad appetitua potetia. qz omia bonu appetunt. qd si e bonu delectabile fm sensum tuc in ipm fert appetitus sensitivus. Si est bonu simpliciter tunc in ipm fert appetitus intellectivus.

Arguit Si obiecta distinguunt potetias. g° ubiqz distinguet ipas et sp. Sed hoc no quia ide e obiectu sensu exteriori et sensu cois.

Ddm qz obiecta no qliterenqz accepta sz aequata distinguunt potetias. sed qz obiecta particularit accepta adequant sensib° exteriorib°. ideo distinguunt sensus exteriores ab invicem sicut color adequat visui. et sonus auditui. et sic de alijs. Ista tn sil' accepta adequant sensui cois et ideo distinguunt sensus coem ab oib° alijs sensib°. Un p3 qz sensibilia p se sunt dnter obiecta sensu exteriori et sensu cois. qz si accipiuntur singulariter tuc sunt obiecta sensu exteriori. Sz si accipiuntur sil' coiter tuc sunt obiecta sensu cois.

Querit Utr potentie sensitive in diuersis animalib° diuersaz spex sunt vni° spei vel diuersaz. Ddm qz sunt eiusde spei vt potetia visiva in homie et i asino vni° spei. Qd pt pbari autoritate et rone. Autoritate Aresto. qz p ea dicit i capitulo de odore. qz olfact° e eiusde spei in oibus olfactib° p coopculu et sine coopculo. id est in respirantibus et in non respirantibus. Et hoc probat ibi. quia ex diuersitate organorum non sumitur dntia specifica sensuum. sed ex dntia obiectorum. Rone sic. qz sic dictu est potentie distinguunt p actus et obiecta. sed sunt eade obiecta potetiaz in oib° animalib° specificis distinctis. g° etia sunt eade potetie fm spem vt visus in hoie percipit colore sicut visus in asino

Arguit Accidentia ppria hnt distinctiones ex principijs. sed sunt alia principia i diuersis animalibus. ergo etiam potentie sunt diuersaz speciez. Ddm qz duplices sunt passionis. Queda sunt passionis pprie alicui° speciei et tales fluunt ex principijs speciei. et p consequens

distinguuntur fm principia speciei. sicut risibile distinguit a rugibile per principia vtriusqz. Alia est passio qz fluit ex principijs alicui° communis. et non ex principijs speciei et tales passionis possunt esse vni° speciei in diuersis speciebus. sic est de potentia sensitiva in homine et in bruto. quia tales potentie fluunt ex principijs anime sensitive fm qz hmoi.

Arguit Ex hoc sequeretur qz esset vna potentia sensitiva fm genus in homine et in bruto.

Ddm qz non est inconueniens ab aliquo principio generis fluere aliqua forma specificam. sic patz de dyaphaneitate et albedine. dyaphaneitas eni fluit ex principijs aeris. et aque fm aliqd coe innominatu. sicut dicit Aresto. in capitulo de visu. et tn manifestum est qz dyaphaneitas e forma specifica. Itē albedo est forma specifica. et tn est in diuersis specificis distinctis. sic quis aia sensitiva in hoie et in equo sit alteri° speciei. tamē ex ea fluit vna forma specifica scz potentia visiva.

Arguit Omnis distinctio fit p principia ergo male dicit qz no debet sumi distinctio per principia. Ddm qz duplicia sunt principia. scilicet formalia. et penes talia dnt res specificis distinctis. et sic distinguuntur p pias dntas qz dntas. qa n cogscim° circuloqmur p ppatoes ad act° et obiecta. Alia sunt principia materialia. et penes talia principia accidentia non distinguuntur nisi materialiter. et sic potentie no distinguuntur penes principia subiectorum. sz penes principia ppria.

Ar. Nihil fluit phisice ab aliq cois. g° no pt dici qz iste potetie sil' fluat ab aia sensitiva qz est aliqd coe i hoie et i asino. Ddm qz coe caput duplr. Uno fm intentione coitatis. et sic e vez. qz a cois nihil fluit phisice. qz tuc loyct tractat de cois et no phisice. Alio accipit coe fm qz etia inuenit i suis inferioribus. et sic a cois aliqd fluit phisice. fm g° pprie dicta locutione possz sic dici qz phisice fluit aliqd a principijs contractis. sed no fm coem rone. Exempli gra. Visus i hoie fluit ex principijs hois. Visus in asino a principijs asini. sz no fm illa rone fm qua sunt principia hois et asini. sed fm alia generaliore rone scz fm qz illa principia sunt principia animalis. sed manifestu e qz aial est res phisica.

Quare prio de ali.

Postqz Aresto. dixit d potetijs aie i cois qz ordine d eis sit determinadu. hic determinat singulari d potetijs aie. Et prio d potetijs vegetatis. Secdo d sensitivis ibi. determinat at Tercio d intellectivis. et h° i. ij. li. ubi. de pte at. Quarto d potetia motiva fm locu et hoc ibi. de mouente aut

Arguit Uidet q ista determinatio nō sit cōueniens. qz p̄mittit potentiā appetitiuam.

Dōm est duplici. Primo q̄ Aresto. principiāliter determinat hic de istis ptib⁹ fm q̄ cōstituit gradus vite sed appetitiuū nō constituit gradū vite sicut dictū est. Scđo p̄t dici q̄ de terminatio de appetitiuo simul fit cū determinātionē de motiui. qz appetitiuū est principium motiui sicut infra dicit Aresto. ergo determinat in tercio hui⁹ diuersos esse appetitus quibus differenter possunt aīalia moueri. Determinādo ergo de p̄tentijs aīe. Primo determinat de vegetatiuo p̄pter duas causas positas i textu Quaz prima est. Illa aīa est prior que ē fundamentū aliaz aīaz. Sed aīa vegetatiua est hmōi. ḡ zc. Maior ptz qz fundamentū p̄cedit fundatū. Minor ptz qz organa sensuum fundant in ptibus uiuentibus aīa vegetatiua Scđa rō stat in hoc. Illa aīa est prior que est cōmuniō scz que in plurib⁹ inuenit. sed aīa vegetatiua in pluribus inuenit. Minor patet qz inuenit in sentientibus et non sentientibus Et deinde Aresto. in textu adiungit diffinitio nem aīe vegetatiue. Et dicit q̄ aīa vegetatiua est fm quā rebus inest uiuere. Et hoc ideo q̄a principū z principale principū uiuendi ē aīa vegetatiua. Deinde enumerat opa istius aīe scz generare et uti alimento. Et est cōsiderādū q̄ sub ista pticula uti alimento cōphendunt duo opa scz opus nutritionis z augmentatiōnis. Sicut ergo sunt tres potentie aīe vegetatiue. ita etiā sunt tria opa aīe vegetatiue scz generare. nutrire augmentare.

Arguit Aīa intellectiua est prior. qz est p̄fectior alijs aīab⁹. ergo aīa vegetatiua nō est prior. Dōm q̄ aīa intellectiua ē prior fm viā p̄fectionis. sed nō fm viā generatiōnis. imo ut sic aīa vegetatiua est prior ut p̄batū est.

Naturalissimū enī

Quia nūc dictū est q̄ generare et alimento uti sunt opa aīe vegetatiue. p̄nter p̄bat primā partem scz de generare z non fuit necesse p̄bare aliā partem. qz Aresto. circa primā diffinitōnē aīe q̄ diffiniuit vitā habere posuit duo opa scz nutritionem et augmentatiōnē. fuit ergo nūc necesse hic p̄bare aliud opus videlicet generare. Uel p̄t etiā dici q̄ in textu sequēti scz Est aut aīa Aresto. p̄bat generaliter. q̄ aīa vegetatiua ē principū uiuendi quo ad oīa opa. Probat ḡ sic de generare. Illa opatio que p̄tinet ad omes uiuētes est opatio aīe vegetatiue. Sed generare est opus qd̄ spectat ad oēs uiuentes tanq̄ naturalissimum nisi talia uiuentia sunt imp̄fecta sicut

pueri qui scz nondū venerunt ad p̄fectū statū uiuendi. ut aīalia nouiter genita. vel orbata. i. priuata principijs generationis. vel genitalib⁹ siue hoc contingat ex natiuitate siue ex impedi mento supueniente ut castratione. vel nisi habeant spontaneā generationē. i. que vident p̄ priē et sponte generari. Dicit spontaneē p̄ similitudinē. qz vident ex p̄pria volūrate generari et nō agens pticulare extrinsecū adiunctū. generant enī talia p̄ solā influentiā corpoz celestiu ex materia ad hoc disposita. Maior p̄bat qz aīe vegetatiue ē vitā dare. Illud ergo qd̄ cōuenit oībus uiuentib⁹ hoc ē ab aīa vegetatiua q̄ facit vitā. Minorē p̄bat Aresto. qz vnum qd̄ ens creatū appetit assimilari diuino eē. sed talis assimilatio fit p̄ generatiōem. ḡ ē natura le uiuentib⁹ appetere generatiōem. Maior ptz qz oīa q̄ agūt p̄ naturā agūt p̄pter talē assimilationē. Cui⁹ rō ē. qz oē ens creatū ē imp̄fectus in ordie ad diuinū eē cū ḡ. oē imp̄fectū appetit p̄fici aliq̄ p̄fectōe quā nō h̄z. cū ergo oēs p̄fectiones sint in deo sic appetit assimilari diuino esse Circa qd̄ tñ Aresto. distinguit q̄ duplex est finis rei scz finis quo et grā e. Intēdit ḡ Aresto. q̄ res uiuētes appetūt generatiōem sicut finē q̄ ē forma acq̄sita p̄ generatiōem. sed appetūt diuinā similitudinē sic finē grā cui⁹ et vltima tñ. Minor ptz qz duplex ē p̄ditio diuini esse. Una ē q̄ diuinū esse ē p̄petuū. Scđa ē q̄ diuinū eē ē cā oīm alioz. In his ḡ duob⁹ uiuētia sūt silia deo p̄ generatiōem. Priō quo ad p̄petuitatē essendi. qz uiuētia nō p̄nt manere eadē numero cū sint corruptibilia. ḡ oīz q̄ p̄petuitas i eis sumat penes sp̄m. qz ḡ p̄ generatiōez sp̄s diffūdit. ḡ p̄ generatiōem aliq̄d acq̄rit p̄petuitatē q̄ ē cōditio rei. Itē p̄ generatiōem aliq̄d est cā geniti. Et iō sic d̄ ē cā oīm rez. ita generās est cā geniti. Ex q̄ p̄cludit Aresto. q̄ p̄ generatiōnē aliq̄ res manet quodāmodo perpetua vel fit p̄petua nō fm idē i numero. s̄ fm idē in specie.

Querit Utrū naturalissimū opuz i uiuētib⁹ sit generare sibi sile. Dōm q̄ sic. Et hoc p̄bat trib⁹ rōnib⁹ fm q̄ tres sūt modi nature. Priō capis natura ut ē principū mouēdi zc. Scđo capis p̄ specie. Tercio capis ut opponitur huic qd̄ ē violētū. Est ḡ p̄ma rō. Illud est naturalissimū qd̄ cōuenit uiuētib⁹ z etiā alijs reb⁹ naturalib⁹. Sed generare etiā cōuenit alijs rebus naturalib⁹. ergo est naturalissimū. Minor ptz. q̄a ignis generat ignē. aqua aq̄m que sūt pure naturalia. Scđa rō. Illud opus d̄ naturalissimū p̄ qd̄ acq̄rit natura. S̄z p̄ opus generatiōis acq̄rit natura siue species ergo est naturalissimū. p̄ nutritiōnem enī p̄seruat

indiuuū. p. augmētationē acquirē pfecta q̄sti-
tas indiuuū. cuius ḡ indiuuū nō sit natura.
sic illa opa nō vocant naturalissima ex pte ter-
minoz. qz nō terminant ad specē. Tercia rō ē
Hoc est naturalissimū ad qd natura magis in-
clinat. Sed ad opus generationis natura ma-
gis inclinat. ḡ est opus naturalissimū. qz q̄nqz
natura in detrimentū siue corruptōez indiuuū
nutit cōseruare spēm. sic Aristo. dicit de lōgitu-
dine z breuitate vite q̄ aialia multi coitus sūt
brenis vite vt passerēs. Et sic op̄ generationis
dicit naturalissimū triplr. Primo ex pte mate-
rie siue subiecti. qz in rebus pure naturalib⁹ in-
uenit. Scdo ex pte termini. qz natura siue spe-
cies acquirē p generatōez sic dicit scda rō Ter-
cio ex pte finis qz ad eā natura inclinat vt ad
finem sicut dicit tertia ratio

Arguitur Si generatio repit̄ in reb⁹ pu-
re naturalib⁹. ergo nō est opus aie vegetatiue.

Ddm q̄ generatō accipit̄ duplr. Uno mō
generalit̄ z sic nō solū repit̄ i reb⁹ viuētib⁹ s̄ et̄
in nō viuētib⁹. z sic nō d̄z generari esse op̄ aie
vegetatiue. Alio mō accipit̄ generatio specialit̄
s̄z q̄ sit a principio intrinseco z sic est op̄ aie vege-
tatiue. Tripliciter ḡ differt generare qd̄ inuenit̄
in viuētib⁹ ab illo generare qd̄ ē in pure natu-
ralib⁹. Primo qz generatō in viuētib⁹ est a pn-
cipio intrinseco. qz semen decisū ab aiali est in
prima potētia ad h̄ q̄ sit ps ipsi⁹ viuēt̄ z iteo
libi d̄z intrinsecū nō s̄z actū sed s̄z potētia primā
qz qd̄ par̄ d̄est nihil d̄esse videt̄. Circa qd̄ scie-
dū q̄ in hoīe l̄ in aiali pfecto ē triplex digestio.
Una est digestio que est i stomacho z ibi sepa-
rat̄ pur̄ ab impuro z impurū mittit̄ ad intesti-
na. pur̄ at̄ mittit̄ s̄l̄ epar. in epate ḡ sit scda di-
gestio z itez sepat̄ pur̄ ab ipuro z a tli ipuro ge-
nerat̄ crines z vngues in aiali. h̄ aut̄ pur̄ sic re-
lictū mittit̄ in via s̄l̄ cor. z tūc s̄r̄ cordis z po-
tētia nutritia vl̄ s̄r̄ distributiua s̄m medicos
in corde ex̄ns distribuit illd̄ nutrimentū sic col-
lectū s̄m q̄ cōgruit sigul̄ membr̄is. Ista ḡ mate-
ria sic collecta ē i prima potētia ad h̄ q̄ vnatur
cui libet membro aialis. Quia igit̄ natura ma-
xime intendit̄ p̄seruationē speciei sic mittit̄ vnā
ptē illi⁹ materie q̄ debuit aggenerari cui libet pti
aialis vl̄ viuēt̄ ad vasa seminalia vt ex ea fiat
generatō. Dicit̄ ḡ illa materia seminalis a qua
fit generatio intrinseca ipi generat̄i nō s̄m actū
qz nūqz fuit ps generant̄ sed s̄m primā poten-
tia. qz illa materia est sic disposita q̄ nisi fuisset
transmissa ad vasa seminalia ipsa fuisset vnita
cui libet pti viuēt̄. Et ista est causa. qz ista s̄r̄
seminalis pot̄ pducere hoīem simile genera n

ti h̄ ei sit p virtutez i tali semine existentem.

Arguit̄ In oī generatōe fit resolutio vsqz
ad materiā primā. ḡ ista s̄tus formatiua in se/
mine corruptit̄ z p̄ns nō pot̄ fieri generatō s̄/
tute alic⁹ seīs decisū. Ddm q̄ in generatōe vi-
uentis sūt duo p̄ncipia scz passiū qd̄ est mā.
ex qua fit generatō. z h̄ in viuētibus amminis-
traf̄ a matre vl̄ ab illo qd̄ habet cōditionē ma-
tris ex tli p̄ncipio fit substātia geniti z tūc ē ve-
rū q̄ sit resolutō in tali embriōne vsqz ad mate-
riā primā. Alia ē ps effectiue cōcurrēs ad gene-
ratōez z amministrat̄ a p̄e. z illa materia sic am-
ministrata nō intrat subaz geniti s̄z solū agit ad
hoc q̄ forma introducat̄ i materiā si sit forma
introducibilis p agēs naturale sic sunt aia ve-
getatiua z sensitiua. vel disponit̄ materiā ad h̄
q̄ p agēs sup̄ior forma introducat̄. sic cōtingit
in generatōe hoīs. Exēpluz ad ista ē. vt in ouo
pull⁹ generat̄ ex vitello oui sic ex materia. z al-
bumē oui ē nutrimentū pulli. Uirt⁹ at̄ forma-
tiua cōiungit̄ vitello z tal̄ s̄tus cōsistit in qdā
hūido qd̄ humidū pducto pullo euanescit et
expirat. Ex h̄ p̄nt aliq̄ correlaria elici. Primū
ē q̄ sicut i nullo effectu intrat cā efficiēs s̄m s̄b
stātiāz. ita nec etiā in generatōe aialiu⁹ s̄r̄ for-
matiua intrat subaz geniti. Scdo pot̄ elici q̄re
ples plus sequit̄ q̄stiatē mris q̄ patris. qz m̄
administrat̄ materiā ex q̄ s̄z se q̄stiatas. Scda d̄za
p̄ncipalis qz generatio i viuētibus fit p̄ decisū
onē semis. sicut plāte generat̄ur ex semie plāte
poris. sic at̄ non ē in generatōe pure naturalū
sed i illis generatio fit p̄ cōuersionē vni⁹ i alte-
rū. vt ignis generat̄ ignē in lignis p̄ cōuersionē
lignoz i igne. Tercia d̄za est. qz s̄tus p̄ quā fit
generatio i viuētibus manet p̄ corruptōez pn-
cipal̄ agētis. z iō h̄z eundē effectū que haberet
si p̄ncipale agēs nō esset corruptū. Sicut at̄ n̄
est in inaiatis. qz cessante p̄ncipali agēte nō p̄t
fieri generatō. qz talis s̄tus generat̄is nō s̄p̄t eē
separata a generatē sic in viuētibus.

Arguit̄. Hoc qd̄ ē naturale oibus viuēti-
bus cōuenit oibus viuētibus. sed generare nō
cōuenit oibus viuētibus sed nutrire. qz vt d̄z
in textu. imp̄fecta viuētia nō generat̄. neqz or-
bata neqz illa que h̄nt sp̄taneaz generatōez. ḡ
actus nutritōis d̄z esse naturalior. Ddm q̄
auiqua opatō pot̄ dici naturalior duplr. Uno
mō extēsiue qz extendit̄ ad plurā in quib⁹ in-
uenitur. z sic opatō nutritōis ē naturalior q̄z
generatio. qz est coior. Alio mō d̄z aliqua opa-
tō naturalior intēsiue. qz. s̄. natura magis incli-
nat ad talē opationē. z sic generatio ē naturali-
or. In quibus enī omia ista opa simul inueni-

unt ibi generatio est opus perfecti. tñ a genera-
tione tria excipiuntur scz imperfecta orbata et habē-
tia spontaneā generationem.

Arguit. Operatio intellectiva est naturalior
q̄ generatiua. qz hō est maxime suus intellectus
q̄ est sibi magis naturalis. Dñm q̄ genera-
re nō d̄z cōparari ad opatōes cuiuscunqz pōne
sed ad opatōes pōnā anime vegetatiue vt sit
sensus generare sibi sile est naturalissimuz ope-
ruz inter ista opa. s. nutrire. augmentare et gene-
rare. et sic cōcedit argumentuz qz nō est p̄pō-

Arguit. Nutritio est naturalior. sicut
qz ē magis necessaria cū aīa sine nutritōe esse
nō pōt. sed bene sine generatōe. q̄ natura est ma-
gis sollicita circa nutritōem q̄ generatōem.

Dñm q̄ natura dupliciter ē sollicita circa aliqd
Uno mō absolute. et sic est magis sollicita cir-
ca generatōem. qz qñqz p defectū nutritōis dispo-
nit natura materiā p generatōem. Alio mō natu-
ra est sollicita circa aliqd ex suppone. et sic est
magis sollicita circa nutritōem qz nutritō subser-
uit ad generatōem. et ideo natura ē sollicita pro
nutritōe vt posset fieri generatō. Et hoc est qd̄
sub alijs s̄bis dicit q̄ nutritio capit dupliciter

Uno mō absolute et sic natura nō est sollicita
p nutritōem. Alio mō accipit s̄m q̄ subseruit ge-
neratōi. et sic natura est sollicita p nutritōem. Et
per hoc soluit replica qñ arguit. natura p gene-
ratōem totaliter corrūpit. vtz in multis. q̄ natu-
ra nō erit sollicita p generatōem sed p nutritōem

Dñm q̄ natura accipit dupliciter. Uno mō
s̄m q̄ est in indiuiduo. et eo mō corrūpitur per
se. et sic ē vez q̄ qñqz generatio tendit i corrup-
tionē nature s̄m q̄ est in indiuiduo. Alio mō
accipit put significat sp̄m. et sic natura nun-
q̄ destruit p generationē sed p̄seruatur p eam.

Arguitur. Magis naturale est q̄ aliquid
conseruat seipm q̄ alterum. sed p nutritōem
aliquid conseruat seipsum et p generationem al-
terum. Dicendum q̄ aliquid conseruat se-
ipsum dupliciter. Uno modo in numero. et h̄
fit p nutritōem. Alio modo conseruat seipm
in specie. et hoc fit p generationem. Tunc dicitur
dum est q̄ magis naturale est in omnibus vi-
uentibus q̄ aliquid conseruat seipm in specie.
qz impossibile est seipm conseruare in numero
et ergo inclinatio naturalis est ad hoc q̄ aliqd
conseruet seipsum in specie. quia tñc potest res
in specie p̄petuari. qd̄ nullo mō potest fieri in in-
diuiduo corruptibili. Et nota q̄ omnia ista ar-
gumenta p̄cedūt cōtra terciā rationē positā ad
hoc q̄ naturalissimū opm i viuentibus ē.

Queritur. Quis sit ordo istorū actū. Et
hic est ratō ordinis. Dicēduz q̄ in istis ope-

ratōibus potest assignari duplex ordo. s. gene-
ratōis s̄m quē procedit ab imperfectis ad per-
fecta. et sic actus nutritōis p̄cedit actum aug-
mentatōis. et actus augmentatōis p̄cedit
actum generationis. Sed s̄m ordinem p̄fecti-
onis est ecōtra. Et ratio ordinis sumitur ex tri-
bus rōnibus. Prima est qz actus nutritōis
ordinatur ad conseruandū indiuiduū. actus
augmentatōis ordinatur ad p̄ficiendū indi-
uiduū s̄m determinatā quantitātē. Actus ge-
nerationis ordinatur ad conseruandū rem in spe-
cie. sicut q̄ species ē dignior et prior indiuiduo
s̄m viam p̄fectionis. Ita etiaz generatio q̄nis
generatio p̄supponat nutritōem et augmentati-
onem. Secunda ratio qz nutritio est primus
actus s̄m viam generatōis ex q̄ p̄supponit
a generatōe et augmentatōe. q̄ generatō est vl-
tima operatio s̄m viam p̄fectionis et non ecōtra
Tercia ratio stat in hoc qz p actionē generati-
uā ipsa anima vegetatiua habet cōuenientiam
cum aīa sensitua. quia sicut anima sensitua p
suas potētias se extendit extra suū subiectum
qz agit in colorem p pōnāz visiuā que est extra
subiectū. sic etiaz p potētia generatiuā ipm vi-
uens se extendit ultra suū subiectū pducendo
genitū qd̄ est extra substantiā generatis.

Est autē anima cor

Postq̄ Aresto. ostendit q̄ operatio vegetatiua
est ab anima vegetatiua. Jā consequenter ostē-
dit hoc de omnibus operationibus anime ve-
getatiue. Dicebant enim antiqui q̄ iste operatio-
nes scz nutritiua et augmentatiua non pueni-
rent ex anima. sed ex natura. Et hoc sic p̄babāt
qz sicut natura vti in suis operationibus quali-
tatibus actiuis et passiuis. sicut ignis calefacit
calore. ita etiaz aīa vegetatiua facit suas opatō-
nes p qualitates naturales. Probat q̄ Aresto
ti. q̄ aīa est principium corporis viuentis in tri-
plici genere cause. scz formalis. finalis. et efficiē-
tis. Primū probat duabus rōnibus quarum
prima est. Illud qd̄ dat esse corpi est forma cor-
poris. sed aīa dat esse corpi. q̄ aīa est forma cor-
poris. Maior p̄z ex diffinitōe forme. qz forma
est que dat esse rei. Minor p̄bat i ter. qz aīa
dat viuere. sed viuere i viuentib⁹ est esse. Pri-
ma p̄s patet qz sepata aīa a corpe corp⁹ nō vi-
uit. Secda rō est. Illud qd̄ est act⁹ corporis ē for-
ma corporis. sed aīa est act⁹ corporis. q̄ aīa est cau-
sa formalis corporis. Maior p̄z qz ois forma
est actus. Minor p̄z ex diffinitōe aīe in qua
dicit q̄ aīa est actus corporis etc.

Arguit. Viuere i viuentib⁹ ē opari. q̄ nō ē ēē.

Dom q viuere accipit dupl'r. Uno mo p vi-
uere vita pma. et sic sigt effectū formalē ipius
aie. 7 nihil aliud ē tunc viuere qz esse aiaz i cor-
pore et informare corp'. Un dicit Aresto. pmo
elēchoz. q aia et vita idē sūt 7 sic viuere i viuē-
tibus ē esse. Alio mo accipit viuere p opatōe
vitali cōsequente aiaz existentes in corp'e. 7 sic
viuere est opari vitalit. 7 sic videre ē viuere. au-
dē est viuere 7 sic de alijs.

Manifestum autem

Consequēter pbat scdam partē scz q aia est cā
finalis ipius corp'is. 7 h' pbat. Sicut se habet
intellectus practic' in disponēdo materiā arti-
ficialē. ita se hz natura ad materiā naturalez. s3
intellectus pcticus disponit materiā artificia-
lē ppter formā artificialē. g natura disponit ma-
teriā naturalez ppter formā naturalez. Sed h'
qd est ppter alterū est finis e'. g aia est finis di-
spōitōis materie. Et addit Aresto. q nō soluz
aia est finis corp'is s3 etiā oim naturalū. Et h'
sic pbat. qz sp p'cipale est finis instrumētoz
Sed oia naturalia ordinātur in aiam sic que
dā instrumta quib' viuāt aiatā. g aia est finis
oim naturalū. Minor pz. qz plante nutriūt
ex mixtis. 7 g mixta ordinātur in plātas. 7 aia
lia nutriūtur plātis. sic plāte ordinātur in aia
lia. 7 homo nutriūt ex aialib'. sic aialia ordinānt
in hominē. 7 sic ptz q homo ē finis oim natu-
ralū. S3 addit Aresto. q duplex est finis. s. q
et grā cui'. Per quā distinctōem intēdit q aia
nō est finis simpl'r vltimat' ipōz naturalū si-
cut finis grā cui'. sed ē finis q mediāte natura-
lia tendūt in deū sicut i finez grā cui'. Un d'z i
ecclesiastico. Omnia p'p' seipm creauit dñs. 7 sic
ipē est simpl'r finis oim naturalū qz omnium
rerum creatarū.

Querit' Utrū hō possit dici finis oim re-
rū. Dom q sic. qz quodāmodo oim res cre-
ate sunt ppter hoiez. Sunt ei in rebus quedā
res artificiales. qdaz naturales. qdaz supnatu-
rales siue spūales. S3 oim iste res sunt p'p'
hoiez. g hō est finis oim rez creatarū. De reb'
artificialibus dicit Aresto. ij. phoz. q hō est fi-
nis oim artificialiū. Et rō illius ē. qz artificio-
lia sunt ab intellectu huāno. 7 iō fiunt in iuuā-
mentū naturalū. g vbi naturalia deficiūt arti-
ficialia iuuāt. Et iō si fiūt aliqua p' artē quib'
hoies nō iuuant. vel qstuz ad subaz artificio-
liū. vel qstuz ad modū faciendi artificialia nō
debent dici artes sed abusiones. Et iō ars faciē-
di taxillas ē phibita qz illis hoies vt in pluri-
mū abutūtur. In hoc scdo Aresto. dicit q ho-

mo est finis oim naturalū. qz hō ex omnibus
naturalibus iuuat' Iuuat' ei ex celo 7 terra 7 ex
alijs elemētis 7 oibus mixtis. S3 q hō est fi-
nis subaz spūaliū nullubi pōitur ab Aresto.
Sed scñs Thomas hoc idēz pbat sic in scdo
scpto. qz sube spūales vel sunt bone 7 in bono
pfirmate. 7 sic admīstrant hoibus 7 sic sunt p'p'
ter homines sicut mīstri. Et hoc est qd dicit
apls q ille sube administratorū spūs sunt p'p'
ter eos q hereditatē capiunt salutis. Aut sube
sunt in malo obstinate. 7 tunc tales sube p'sūt
homini p accūs ad exercitia qz p hoc q homo
restitit temptatōibus 7 malicijs taliū spūum
sic acqrit bonū victorie 7 meriti

Stuero et vñ prin

Hic consequēter Aresto. pbat terciā ptez scz q
anima est pncipiū 7 cā efficiēs corp'is. Et hoc
sic pbat. Omnis forma corp'is natural' est p'nci-
piū corp'is. S3 anima est forma natural'. g
est pncipiū corp'is fm q in corp'e est motus.
Maior pz exemplaris. qz forma ignis est p'nci-
piū motus ignis. S3 minor est manifesta.
Sed posset aliqs dicere q mot' q sunt in cor-
pore animato fiunt a natura. Sic addit Are-
sto. q isti motus sunt solū in viuētib' 7 hā-
bētib' animā. Ex q sic arguit'. Illi motus sūt
ab anima q solū inueniūtur in hūtib' animā
sed isti motus solū inueniūtur in hūtib' aiam
scz mot' local' pgressiuus 7 mot' fm augmen-
tū 7 decrementū qz nihil sentit nisi qd hz aiaz
neqz aliqd auget 7 decrescit nisi quod alit'. qz ni-
hil alit' qd nō coicet vita. g de pmo ad vltimū
hoc alit' solū qd habet animā.

Querit' Utrū anima sit cā 7 pncipiū
corp'is in triplici genere cāe. Dom q sic vt
patz in textu. scz in genere cāe efficiētis for-
malis 7 finalis.

Arguit'. Formaz efficiēs nunqz coincidūt
in vñ numero. g si anima est forma corp'is
non pōt esse cā efficiēs eius. Dom q forma
et finis nō coincidūt in idēz numero in ordie
ad eundēz effectū sed bene in ordine ad diuer-
sos effectus sicut est hic. Et hoc sic ptz. qz cor-
pus accipit dupl'r. Uno mo fm q est absolu-
te animatū. 7 sic anima est e' cā formalis. qz h'
esse aiatuz est ab anima. Alio mo accipit qstuz
ad eius organisatōez augmentū 7 pfectōes se-
cūdas q etiā sunt in corp'e 7 sic est cā efficiēs
Et hoc est qd alij dicūt. q anima est causa for-
malis corp'is qstuz ad actuz primuz sed est cā
efficiēs in ordine ad actuz scdm.

Arguit'. Anima nō est causa efficiēs pfecti

tionū scđarum in corpe. qz tunc esset aia causa suarū potētiarū qđ est impossibile. qz nihil agit p suā essentiā effectiue p̄c̄ primū principium

Dđm q duplex ē causa efficiēs creata. Que dā est principalit̄ efficiēs Alia autem est min⁹ principaliter efficiēs siue subeffectiua. Loquēdo ḡ de p̄ncipali cā efficiēte. sic nulla cā efficiēs creata pōt agere p suā essentiā s̄ bene subeffectiua cā. i. scđarie effectiua sicut est de aia qz pōne aie fluūt ab aia nō sicut a cā principalit̄ actiua. sic enī deus ē cā potētiarū aie rōnalis sic etiam est cā aie Juxta regulā p̄mētatoris. viij. p̄hoz. dans formā dat p̄na formā. cuz ḡ deus dat aiam s̄ rōnalez s̄l̄ cōcreat illa que naturaliter sequūtur aiaz rōnalem qualia sunt potētie aie. Dicit̄ at̄ aliqua cā effectiua q̄ principaliter t̄ pp̄ue agit effectū. Et d̄r cā subeffectiua p̄ cui⁹ mediuz effectus pducit̄. sic ḡ deus nō pducit pōnas nisi p aiam. ḡ pōt anima dici cā subeffectiua. Uel aliter dđm q duplex aliqd. p̄cedit ab alio. Uno mō p realē transmutatōem et sic non pōt ab aliq̄ ente creato aliquid p̄cedere nisi p pōnaz mediāz. Alio mō aliqd ab alio p̄cedit p simplice emanatōez. t̄ sic pōt etiā ab aliq̄ ente creato aliqd effectiue p̄cedere sicut potētie aie fluūt ab aia.

Arguit̄. Causa efficiēs p̄supponitur suo effectui. sed aia nō p̄supponit̄ corpi. ḡ nō est causa efficiēs corpis. p̄bat̄ qz materia est ante formā. Dđm q corpus accipit̄ duplicit̄. Uno mō s̄m suaz subaz t̄ sic corpus p̄supponit̄ aie. qz aia vnitur corpi disposito aliquibus dispositōibus que dispones nō sunt nisi in materia forme p̄supposita. Alio mō accipit̄ corpus ḡ t̄ ad debitū augmentū. t̄ sic aia p̄supponit̄ corpi. qz aia est añ p̄pletā q̄titate corpis.

Arguit̄. Anima est intrinseca forma corpis ḡ non est causa final̄ corpis. Dđm q aia accipitur duplicit̄. Quo mō s̄m eius essentiā. et sic aia ē extrinseca corpi. qz essentia t̄ natura aie multū distant a natura corpis. sicut sup̄dicat̄ Aristote. q actus t̄ pōna non p̄az d̄r̄nt. Alio mō accipit̄ aia s̄m q̄ informat̄ corp⁹. t̄ sic aia est cā formalis corpis t̄ intrinseca. P̄rio autē mō est cā finalis t̄ extrinseca corpis.

Empedocles enim

Postq̄ Aristote. posuit veritatē sc̄z q aia est p̄cipiū effectiuū opationuz vitaliū. i. illaruz opationū que s̄nt in corpe viuente. Cōsequēter excludit̄ duos errores q̄ sunt s̄r̄y ad talem veritatē sc̄z ipsius Empedoclis t̄ democriti. Dicit̄ enī Empedocles q opatōes nutritōis non sic

rent ab aia sed a natura ignis t̄ terre. Democritus autem dixit opationes aie esse a natura ignis t̄m. fuit ḡ opinio Empedoclis q̄ augmentatio t̄ nutritio fierent in plantis ex hoc q̄ in plantis esset quedā terrestris natura p̄ quā naturā terrestrē nutrent̄ radices. t̄ illa que s̄nt inferius i arborē. t̄ nutrirētur plante sursum p̄pter ignē qui naturalit̄ aliqd mouet sursum. qz ei Empedocles dixit effectus puenire i rebus ex necessitate materie. iō dixit q nutritiōem necessitate materie moueret sursum t̄ deorsum. Tūc reprobat̄ istā opinionē duabus rōibus quarū p̄ma est. Quia Empedocles male accepit̄ sursum t̄ deorsum in plātis. qz hoc qđ dixit esse sursum h̄ est deorsum. qz nō eodē modo sumitur sursum t̄ deorsum in plantis sicut i toto vniuerso. qz in toto vniuerso hoc ē sursum qđ est versus celuz. sed in viuētibus hoc ē sursum vbi viuēs sumit nutritiōem. qz ḡ p radices plāte sumunt nutritiōem manifestū est q radices s̄nt sursum in plantis. Et hoc ē qđ dicit̄ Aristote. q sicut se habet caput in aialibus. ita radices in plātis. Et hoc iō. qz illa instrumenta h̄nt se eodē mō q̄bus s̄nt eadē opa. s̄z eadē opa s̄nt p radices i arborib⁹ t̄ p caput i aialib⁹. i. acceptō nutritiōem

Querit̄. Utz in omnib⁹ eodē mō t̄ sumatur sursum t̄ deorsum. Dđm q nō. qz in quibusdā rebus sumuntur differētie positionū quo ad nos. in quibusdā at̄ s̄m naturā rei. t̄ in vtriusq̄ est d̄r̄na. Un̄ quo ad nos sumunt̄ d̄r̄ne positionū triplicit̄. sc̄z p iuxtapositōez. t̄ p contrapositionē. t̄ p similit̄ positōez. Per iuxtapositionē hoc dicit̄ dextz qđ ponit̄ iuxta dextruz nostrū. Et hoc sinistrū qđ ponit̄ iuxta sinistrū nostrū. Per p̄positōez sicut in imagine resultat̄ in speculo. qz in imagine hoc d̄r̄ dextrū qđ cōtraponit̄ dextro nostro. Et hoc sinistrū qđ p̄ponit̄ sinistro nostro. Et hoc iō est. qz imago in speculo p̄rio mō resultat̄ i speculo qz in imaginato. Per similit̄ positōez sicut in imaginibus sine statuis illa manus d̄r̄ dextra q̄ habet similitudinē cū dextra nostra. Dicuntur at̄ sumi d̄r̄ne positōez q̄ ad nos qn̄ ptes rei in quib⁹ sunt tales d̄r̄ne non distinguuntur s̄m diuersas p̄tutes. Qn̄ at̄ ptes sumunt̄ s̄m diuersas p̄tutes. tunc sumunt̄ d̄r̄ne positōez s̄m naturā rei in tali re. sicut p̄tz in hoīe. qz alia ē virtus in hoīe s̄m sursum deorsum ante retro dextz et sinistruz. sed hoc non est in statua. Alio mō inueniunt̄ d̄r̄ne positōez s̄m naturam rei. t̄ tunc different̄ inueniunt̄ d̄r̄ne positōez in celo in vniuerso corruptibili sc̄z in elemētis et in aiat̄is. In celo inueniunt̄ sex d̄r̄ne positōez.

nus fm q ptes hnt aliā z aliā influentiam ad influentiam aie nobilis. z ideo i celo sumuntur ille drne que sunt fm diuersas stutes i diuersis ptribus. Est enī alia stus in polo artico et antartico fm quas sumit sursuz z deorsuz. Itē est alia stus in oriente z occidente fm quas sumuntur dextrū z sinistrū. Itē alia est stus i meridie et septentrione fm qs sumuntur an z retro. sicut ptes scdo celi. Sed i vniuerso corruptibili sicut in elemētis sumit sursuz z deorsum fm motū localem grauiū z leuiū. Sed in aīaris sumit iste drne positionū fm opa vitalia. sumuntur enī sursuz z deorsuz fm motū alimentū. qz hoc ē sursuz vbi aīatus recipit nutrimentū. et hoc est deorsuz vbi nutritur supflua. Sed an et retro sumuntur fm motū sensatōis. qz hoc ē ante vbi viget sensus. z hoc ē retro vbi non viget sensus. Sed dextrū z sinistrū sumuntur fm motū localem in aīali. qz hoc est dextrū vbi naturaliter incipit motus. Et hoc sinistrū vbi naturaliter desinit motus. Ex qbus pz in quib⁹ inueniuntur iste drne positionū. qz in oibus hntibus nutritōez inueniuntur sursuz z deorsuz. z i oibus hntibus sensuz ante z retro. z in oibus habentibus motū localem dextrū z sinistrū. In quibus at sil inueniuntur sicut i pfectis aīalibus ibi etiā inueniuntur omīs drne positionū. Secūda rō est. si in aliq vniuerso sunt sil ignis z terra. tunc seqtur q hoc vniuerso nō possit pmanere in sua p̄sistētia. Qd sic pbat. qz ignis z terra sunt tria. z naturaliter mouētur ad contraria loca nisi aliqd cōtineat ea. opz q̄ aliquid ponere in vniuerso qd p̄tinet illa tria sicut aīas. q̄ aīa dz dici cā augmentatōis nō ignis z terra.

Arguit. Nutrimēta mouētur deorsuz. salte grossiora z subtiliora sursuz q̄ seqt q̄ ex natura terre z ignis fiat nutritō. Qd m q̄ dispositio nutrimentū fm calidū z frigidū subseruit bene nutritōni. qz oz grossiora p grossiora nutrimentū nutri. tñ nutritōis cā non est dispositio nutrimentū sed aīa que mittit nutrimentū ad diuersa loca.

videtur autē qui

Hic ponit scds error circa aīas vegetatiū qui est Democriti q̄ dixit q nutritō z augmentatō sūt a natura ignis z n p aīas vegetatiū. Difert q̄ hec opinio ab opinione Empedoclis qz ipē dixit nutritōez fieri ab igne z terra sil. Sz Democritus dixit nutritōez fieri solū ab igne. Et hoc sic pbat. qz nutritō z augmentatō sūt p calozē naturalē. oportz ei alimentum decoqui anteqz vniat substātie aliti. sed caloz ē ab igne

q̄ ignis est cā nutritōis z augmentatōis.

Hic autem concan

Hic Aresto. reprobat istū errorem Democriti. z dicit q ignis siue calor ignis ē bene cōcausa. i. instrumētalis cā nutritōis. qz sicut dictū ē. ne cesse est cōcurrere calozē ad nutritōez. sed non pōt dici q ignis siue calor sit pncipal cā nutritōis z augmentatōis. qz tñc vniuerso naturaliter accipet quācumqz indeterminatā q̄titatez per nutrimentū. qz ignis crescit i infinitū appositō p̄bustibili. sz h est impossibile. Qz oim natura cōstantiū certus ē imin⁹ magnitudinis et augmenti. Est q̄ tal certitudo siue determinatō q̄titatez nō ab igne. qz ignis fm se non hz certū terminū est q̄ ab aīa. determinare q̄ rem non spectat ad materiā que est de se incerta sed spectat ad formā que est de se determinata z p̄fecta.

Arguit. Entia naturalia sunt determinata ad minimū z maximū. pmo p̄hor. q̄ non pōt ignis crescere in infinitū. Qd m q̄ ignis capī tripliciter. Uno mō ex pte sue materie. z sic ignis nō pōt crescere in infinitū. qz est determinata materia i vniuerso q̄ est ignibilis qz materia que pōt fieri ignis est materia elemētōrū et mixtoz. z supposito q̄ illa essent p̄uersa i igne adhuc ignis eēt finitus. Alio mō capī ignis fm q̄ est ps totius vniuersi. z sic itez non pōt esse infinitus. Et hoc iō qz si ignis esset infinitus tñc destrueret totum vniuersū. qz conuerteret omīs ptes vniuersi in suā naturā. Et qz vniuersū p̄sistit in ordine partū diuersaz sic cessaret vniuersū z soluz esset ignis. Tertio mō capī ignis ex pte sue forme z sic ignis nō habet determinationē ad certā q̄titatez. z sic loq̄tur hic Aresto. sic autē hz omne aīatus materiam determinate q̄titatez. qz in aīatis non pōt eē materia indeterminate q̄ta qz si eēt indeterminate q̄ta tñc aīa nō in formaret illā materiā. Exempli grā. Repugnaret hoī ex pte aīe huāne q̄ suū corpus eēt indeterminate q̄titatez. qz n̄ haberet opationes suas. sed h non repugnat igni. qz ignis ex pte sue forme nō restringitur ad certā materiā seu ad certā q̄titatez materie. In intellectus q̄ textus ē. q ignis crescit i infinitū ex pte sue forme. qz non repugnat siue forme q̄ sit in materia indeterminate q̄ta. sed aīata requirunt certā materiā ex pte forme. Etiaz qd m q̄ ista p̄pō est cōditionalis c⁹ ambe ptes sunt false. z tñ tota p̄ditionalis est fa. sicut illa. si aīa volaret zc. cui⁹ ambe ptes sunt false. z tñ tota p̄ditionalis est fa. Siliter etiā si igni apponeret p̄bustibile infinitū ignis cresceret i infinitū

Querit. Utz calor qui est cā nutritōis sit eiusdem spēi cū calore ignis. Dōm q̄ est idē calor spēi z numero q̄ facit nutritōez instrumē taliter vt calor ignis in ipō aiato. Et h̄ pbatur qz omē mixtū pfectūz q̄le est mixtūz aiatur h̄z in se calozē ignis. si ḡ p̄ref talē calozē ignis es set alijs calor tunc duo accīa tm̄ numero dif ferētia essent i eodē subiecto. nō ei pōt calor fa ciēs nutritōez eē alteri spēi. qz sicut p̄us dcm̄ est aīa vegetatiā vtiē naturalib⁹ q̄litatebus eti am effectiue. vtiē ḡ calozē ignis ad efficiendūz nutritōez. z iō calor qui nutrit instrumētaliē est calor ignis.

Arguit. Nos distinguim⁹ res penes actō nes z pprietates. s̄z est alia actio calozis ignis et aīe. qz calor ignis incinerat. calor at̄ aīe car nificat. Dōm q̄ calor ignis pōt dupl̄r capi Uno mō absolute z fm̄ se. z sic calor ignis in cinerat z cōburit. Alio mō capīē fm̄ q̄ est iſtru mētūz aliē altioris agētis sc̄z aīe. z sic pōt ha bere altiorē opationē qz si p se ageret z sic habz carnificare. Tūc em̄ p̄iungit aīe vegetatiue q̄ ē forma pfectior forma naturali. Et sile est in ar tificialib⁹. qz securis fm̄ se accepta nō facit do mū sed si p̄iungat artifici tūc pōt facere domū

Quoniam autez ea

Postq̄z Aresto. p̄misit quedā necessaria q̄ exi gūtur ad intelligendū determinatōez de aīa ve getatiua. Dic p̄nr psequit̄ determinatōez de p re vegetatiua. Et primo determinat de obiecto. Sc̄do de opationib⁹. Tertio de potentijs. Et hoc facit iuxta ordinē p̄us pmissuz. Dicit ḡ p mo q̄ potētie vegetatiue d̄nt ab alijs potētys qz circa alimentū sant. iō p̄rio determinaduz ē de alimēto. quo ad h̄ em̄ sc̄z circa alimētūz esse cōueniūt om̄s potētie aīe vegetatiue. Et dicit Aresto. in textu q̄ sunt eodem pōne aīe nutriti ue z generatiue qd̄ est veruz fm̄ genus. qz h̄nt idē obiectūz fm̄ gen⁹ sicut infra patebit.

Videtur autem ali

Dic Aresto. psequit̄ determinatiōē de alimen to. Et pōit tria que alimēto pueniūt. Unuz ē q̄ alimentū est p̄riuz alito. Et hoc ideo qz ali mentū cōuertit̄ in subaz aliti s̄z oīs mutatiō fit de p̄rio in p̄trariū. Sc̄da p̄ditio ē q̄ alimē tū est ex h̄js p̄rijs que h̄nt generatōez ex sein uicē. Sunt ei aliq̄ p̄ria qz vnuz nō generat̄ ex alio. sic sanuz nō generat̄ ex laborate. d̄nt ḡ nu trimenta eē talia q̄ p̄nt generari ex suo p̄rio. Ter cia cōditio ē q̄ alimētūz d̄z facere augmētatio nē in alito. qz augmētūz sp̄ sequit̄ nutritiōez

capiendo augmētūz cōiter. Addit Aresto. q̄ aliq̄ sunt que h̄nt ex seinuicē nutritiōē sic q̄ vnū nutrit alterū z ecōtra. z sic pōt esse idēz ali mentū z alitū respectu diuersoz sicut in aīali bus homo pōt esse alimētūz lupi z eē. sed in q̄ buldaz hoc nō p̄tingit. qz aqua alit ignē s̄z ig nis nō alit aquā. Et h̄ est in simplicibus z sic apparet q̄ alterū est alimētūz z qd̄ alitur.

Arguit. Aqua extinguit ignē ḡ nō nutrit ignē Dōm q̄ aqua accipit̄ dupl̄r. Uno mō vt est simplex corp⁹ z sic aq̄ extinguit ignēz z nō nutrit. Alio mō accipit̄ aqua fm̄ qd̄ est aliqd̄ mixtūz h̄ns plus de elemēto aque qz de alio ele mēto vt oleū. z sic aq̄ nutrit ignēz. manifeste ei apparet q̄ oleū z p̄iguedo nutriūt ignem.

Arguit. Si ignis nutrit ḡ h̄z potētiāz nu tritiuā. z sic pōna nutritiua erit i inaiatis. Dōm q̄ nutritō capit̄ dupl̄r. Uno mō fm̄ q̄ hoc d̄z nutriti qd̄ cōseruat p nutritiōez idem in numero. z sic inaiata nō nutriunt. z in qb⁹ sic inuenit̄ nutritō i illis etiā repit̄ potētia nu tritiua. Exempli gr̄a. Idē homo p nutritōez seipm̄ cōseruat. Alio mō capit̄ nutritō impzo prie fm̄ q̄ p nutritōez nō cōseruat eadē res i numero s̄z in spē. z sic etiā in inaiatis inuenit̄ nutritio. z tales nutritōez nō oī fieri p pōnaz nutritiuam. Sic em̄ d̄z nutriti ignis qn̄ sibi apponūtur ligna noua. tūc ei manifestuz ē q̄ noua ligna apponūtur q̄ nō manet idēz ignis in numero sed ē alijs ignis i alijs lignis. Si milis pōt dici de augmētatione. qz q̄ncunqz est in aliq̄ augmētatio sic q̄ ipm̄ augmētē in nu mero in q̄ d̄z eē augmētatio h̄ est p pōnaz aug mētatiuā. s̄z qn̄ p appōez aliē noue s̄be fit aug mētatiō tal̄ est in nō viuentibus. fit e i aliē ge neratō in viuentib⁹ z i non viuentib⁹ sic dcm̄ est

Dubitationē autez

Postq̄z Aresto. posuit cōditōes alimenti. cōse quent̄ mouet vnā dubitatōez de alimēto. Et ē hec. An sile alaf p sile. i. an alimētūz sit simile alito vel dissile. Et obijcit Aresto. ad vtrāqz p tē. Sc̄do soluit. P̄rio arguit q̄ sic. Et stat rō i hoc. Sile auget̄ per sile. ḡ sile alit̄ p sile. An̄s p̄bat. qz augmētatio fit p hoc q̄ aliqd̄ aggene rat̄ illi qd̄ augmentat̄. sed qd̄ alicui aggenerat̄ est sile illi cui aggenerat̄. p̄na t̄z. qz ad oēm nu tritōez seq̄tur augmētatiō qz postq̄z res nutri ta est. est maior qz p̄us fuit.

Alijs autez sicut d̄i

Dic arguit ad oppositā prem̄ duabus rōnib⁹ Quam̄ prima ē. Om̄s mutatiō ē de cōtrario

in contrarium s; ipm alimentū mutat in sub/
stātiā aliti. ergo est contrarietas int̄ alimentum
z alitum. Maior pz. v. phoz. Minor pbatur
qz oportet alimentum decoq̄ p̄ calozē stomachi z
alioz mebroz. Secda rō ē. Dis passio fit a cō
trario. qz sic pz p̄ Aresto. p̄mo de generatōe. sile
non patitur a sili s; a p̄trario. s; alimentum pati
tur ab eo qd̄ alitur. s; alimentū ē contrariū ali
to. h; se ergo alimentū ad alitū sic materia ad
edificatōē. qz sic materia patitur ab edificato
re ita alimentum ab alito. sed p̄prie edificator
non patitur sed ducit de ocio ad actum.

Utrūq; autēz alimē

Hic soluit questionē pri^o morā. Et vult q̄ q̄li
bet illaz opinionū h; aliqd̄ veritatis. capitur
enī alimentum duplr. Uno mō quādo in prin
cipio cōiūgit̄ alito an̄ decoctionē. z tūc alimē
est cōtrariū alito qz h; in se aliq̄s q̄litates q̄s
oportet expelli an̄q; vniat̄ alito. Alio mō capit̄
alimētū fm̄ q̄ iā decoctū est p̄ calozē naturalē z
p̄paratū conformit̄ ad dispōes aliti. z sic alimē
tum est simile alito. q̄a tunc habet cōformes q̄
litates.

Arguitur. Substātie nihil est contrariū. s;
alitū nō est cōtrariū alimēto. Ddm̄ q̄ substā
tie capiūt̄ duplr. Uno mō fm̄ suū eē p̄cise sub
stātiāle. z sic substātie nō est aliqd̄ cōtrarium.
Alio mō capiūt̄ substātie fm̄ q̄litates q̄ in eis
sunt. z sic substātie est aliqd̄ p̄trariū. sic enī dic̄
Arest. scdo de generatōe q̄ elem̄ta sunt p̄traria
qz q̄litates que in eis sunt sunt cōtrarie.

Quoniam autem ni

Postq; Aresto. determinauit in generali de alimē
to cōsequēter determinat de alimēto in sp̄ali fm̄
q̄ scz p̄uenit diuersis potētis z opatōib; ip̄i^o
aie vegetatiue. Et p̄mo quō est obiectūz pōne
nutritiue. Secdo quō est obiectūz pōne augmē
tatiue. Tercio quō pōne generatiue. Intendit
ergo q̄ obiectūz pōne nutritiue est alimētū fm̄
q̄ pōna animatū. Et hoc pbatur sic. qz i potētis
actiuis tale est obiectūz in pōna q̄lis est ip̄a po
tentia actiua in actu. S; ipm̄ vinēs hns po
tētis nutritiua est actu aiātū. ergo etiā ei^o obie
ctūz erit alimētū fm̄ q̄ pōna aiātū. Circa ma
iorē cōsiderandūz ē q̄ est dēna inter pōnas ac
tiuas z passiuas qz potētie actiue ducunt ipm̄
obiectūz ad hoc q̄ obiectūz fiat sile pōne. Exem
pli grā. pōna nutritiua q̄ est actiua facit nutri
mentūz qd̄ pōna est aiātūz eē actu aiātū. S;
in potētis passiuis obiectum ducit pōnaz ad

actūz. z iō tale est obiectūz in actu q̄lis ē virt^o
in pōna. Exempli grā. Uisus est talis pōna q̄
lis est color in actu.

Est autem alterum

Hic Aresto. ont̄ quō alimentūz ē obiectūz pōne
augmētatiue. Et vult q̄ alimentūz fm̄ q̄ est aima
tūz q̄stūz ē obiectūz pōne augmētatiue. Qd̄ sic pz
qz alimentūz ē alterū fm̄ q̄ in se h; substātiā z h;
q̄ in se h; aliqūā q̄titatē. Scdz ei q̄ i se h; ali
quā substātiā sic ē obiectūz pōne nutritiue q̄ mu
tat alimentūz in substātiā aliti. Scdz at q̄ i alimē
to est aliq̄ q̄ntitas sic p̄tinet alimentūz ad pōnaz
augmētatiua sic e^o obiectūz. qz sic augmētāt ipm̄
alitūz z iō nutrimentum nō sp̄ se h; ad alitūz vt
obiectūz pōne augmētatiue. qz oportet sp̄ vi
uens nutrirī. sed nō semp̄ augmentari.

Et generationis

Hic p̄nt̄ ont̄ quō alimentūz est obiectūz pōne
generatiue. Et vult q̄ alimentūz fm̄ q̄ est factiūz
silis in specie est obiectum pōne generatiue. Et
hoc iō qz p̄ generatōnem nō p̄t aliqd̄ seipm̄ ge
nerare sicut aliqd̄ alit seipm̄ z augmētāt seipm̄.
Sed oportet q̄ p̄ pōnam generatiua generet̄
aliq̄ alia substātia. qz nihil generat seipm̄ sed
saluat. qz dum aliqd̄ est. nō generatur. sed tunc
generat̄ qm̄ nō est ergo oportet dicere q̄ alimen
tum fm̄ q̄ est factiūz simil̄ in specie sit obiectūz
potētie generatiue.

Arguit̄. Hoc qd̄ est factiūz simil̄ in specie
nō est alimētū pbatur qz est supflūū alimēti si
ue semē. ergo nō est alimētū. Ddm̄ q̄ virt^o
semialis q̄ est factiua similis in sp̄e accipit̄ du
plr. Uno mō fm̄ suā p̄pria naturā. z sic ē ali
mentū. qz illa materia sicut p̄us dictū est i sua
natura fuit disposita q̄ fuisset p̄iuncta cuilibet
pti animalis. qz est materia tercię digestionis z
vocat̄ fm̄ medicos chylus. Alio mō accipit̄ h;
semē ex ordinatōe nature z tūc d̄r supflūū ali
mēti. qz natura segregat illā materiā ab alia ma
teria que est nutrimentū fm̄ rē sic p̄us dictū est

Quare huiusmodi

Postq; determinauit de obiecto pōnaz vegetati
uaz. Hic p̄nt̄ determinat de ipsis potētis. Et
diffinit pōnam nutritiua. qz ex illa diffinitōe
facilit̄ p̄t haberi diffinitio augmētatiue z etiāz
generatiue. Potētia nutritiua est potentia po
tens saluare suum subiectū fm̄ q̄ huiusmōi. si
cut enī dictū est. pōne diffiniūt̄ p̄ act^o. cū ergo
actus pōne nutritiue sit cōseruare indiuidūz
ideo pōna nutritiua sic bene diffinit̄. Et ex illa

Diffinitione pnt etiā dari diffinitōes pōne au-
gmentatiue ⁊ generatiue. Quia pōna augmē-
tatiua est potētia pducēs suū subiectū ad debi-
tā q̄titatē. Sed potētia generatiua est poten-
tia generans sibi sile fm q̄ hmōi.

Alimentum autem

Hic qz possz aliqs obijcere q̄ alimētū saluat
ipm alitū ⁊ nō potētia nutritiua. Soluit taci-
tū dubiū ⁊ dicit q̄ q̄uis alimētū pferat ad salu-
tē viuētis tanqz pparans op̄ vlt̄ opatōez nutri-
tōis. ideo absqz alimēto nutritō esse nō pōt nō
tū alimētū est p̄cipalis causa nutritōis sed
ipsa aīa ⁊ pōna nutritiua. Circa hoc ponit tria
que cōcurrūt ad nutritōz. Unū est qd̄ alitur. s.
corp̄ aīatū. Scdm̄ est q̄ aliqd̄ alitur. s. alimē-
tū. Tercius est alens. s. aīa vegetatiua vlt̄ potē-
tia vegetatiua.

Quoniam autem a

Postqz Aresto. diffiniunt potētias vegetatias
Hic p̄nt diffinit ipam aīaz vegetatiuā. Et vult
q̄ aīa vegetatiua est q̄ est generatiua similis
quale est ipm generās. Et illā diffinitōez sic p-
bat. qz oīa a fine appellari iustū est. sed finis si-
ue finalis p̄fectio ipsi aīe vegetatiue est gene-
ratio sibi similis ergo pōt talis aīa vegetatiua
a tali p̄fectōe diffinitiuē denoiari.

Arguit. Ista diffinitio puenit pōne genera-
tiue qz illa est generatiua sibi sile q̄le est ipm
generās. Scdm̄ q̄ generare sile q̄le est ipm ge-
nerās p̄t intelligi dupl̄r. Uno mō appropate
sic q̄ non puenit alicui plus qz illa opatō. ⁊ sic
generare sibi sile est opatio pōne generatiue qz
ei nō puenit plus qz illa opatio. Alio mō acci-
pit̄ generate sibi sile. put̄ p̄supponit alias opa-
tōes scz nutritiua ⁊ augmētatiua. ⁊ sic puenit
aīe vegetatiue.

Arguit. Ex hoc seq̄ret̄ q̄ aīa debet diffiniri
p̄ alias opatōes scz p̄ nutritiua ⁊ augmētatiua
qz aīa vegetatiua est ec̄ p̄cipiū illaz opatio-
nū. Scdm̄ q̄ q̄uis aīa vegetatiua sit p̄cipi-
um nutritōis ⁊ augmētatiōis. diffinitiuē tū de-
noiā a generatōe. qz p̄ generatōz etiā includū-
tur q̄damodō alie opatōes. sicut posteri⁹ inclu-
dit in se p̄ora. ⁊ iō si aīa vegetatiua ē p̄cipiū
generatōis etiā p̄supponit̄ q̄ sit p̄cipiū aug-
mētationis ⁊ nutritōis. ⁊ ideo diffinit̄ aīa ve-
getatiua p̄ generatōez ⁊ nō p̄ alias opatōes.

Querit. Utr̄ oīa a fine appellari iustū sit.

Scdm̄ q̄ sic qz finis hic in textu significat fi-
nalē p̄fectōez s̄ a finali p̄fectōe sumit̄ dīna ali-
cui⁹ rei. a dīna aut̄ aliqd̄ denoiā diffinitiuē qz

dīna cōplet diffinitōez rei. vt hō nō d̄z denoiā-
ri ab aīalitate q̄ ē p̄fectio generica ⁊ nō final. s̄
debet denoiari a dīna finali. s. a rōnali.

Arguitur. Finis hominis est corruptio ei⁹.
sed homo nō debet denoiari a corruptione. ergo
nec a fine. Dicendū q̄ duplex est finis scz cō-
sumptōis qm̄ res finaliter p̄sumit̄ ⁊ a tali fine
nō debet res denoiari. qz ex cōsumptōe res redit
in nō esse sed a nō esse nihil denoiā. Ali⁹ est fi-
nis cōsummatōis fm̄ quē res est consummata
i. in se p̄fecta p̄ vltimā dīnam ⁊ a tali fine iuste
res denoiā. talis at̄ finis in aīa vegetatiua est
opatio generatiua. qz nihil generat nisi sit p̄fe-
ctū ⁊ in se cōsummatū.

Est autē quo alitur

Hic Aresto. exponit hoc qd̄ p̄us dictū est. s. q̄
calor est id quo aliquid alit̄ ⁊ etiā alimētū. Di-
cēs q̄ quo aliqd̄ alit̄ est duplex. Qz. s. aliquid
est mouens ⁊ motū sile ⁊ est calor. Aliqd̄ ē mo-
tū tū ⁊ est ipm alimētū. Ipsa at̄ aīa vegetati-
ua est solū mouens. Qd̄ sic p̄bat. quia oportz
alimētū prius decoqui p̄ caloz. ⁊ ideo mouet̄
calor ab aīa vegetatiua ⁊ mouet̄ nutrimentum
alterando ipm. Circa qd̄ sciendū q̄ ad nutri-
tionē quattuor cōcurrūt scz aīa vegetatiua que
est p̄ma ⁊ p̄cipale p̄cipiū nutritōis. Deide
cōcurrūt pōna vegetatiua que mouet̄ ab aīa ve-
getatiua. Deide pōna vegetatiua mouet̄ calozē
naturalē. ⁊ calor naturalis mouet̄ nutrimentū
Un̄ patz q̄ aīa vegetatiua est mouēs tū. ⁊ nu-
trimentū motum tū. ⁊ pōna vegetatiua ⁊ calor
sunt mouens ⁊ motū simul.

Querit. Utrum tū tres sint potentie ani-
me vegetatiue. Dicendū q̄ sic. Et rō est du-
plex. Prima est. tot sunt potentie aīe vegetati-
ue quot modis cōtingit obiectū variari ipsaz
potentiaz anime vegetatiue. Sed hoc cōtin-
git tū trib⁹ modis ergo. ⁊c. Maior est nota.
qz pōne distinguūt̄ p̄ actus ⁊ obiecta. Minor
p̄bat. qz alimētū qd̄ est obiectū aīe vegetatiue
accipit̄ tripl̄r. Uno mō vt potentia aīatū. ⁊ sic
est obiectū pōne nutritiue. Alio mō vt est potē-
tia aīatum q̄tuz. ⁊ sic est obiectū pōne augmē-
tatiue. Tercio modo accipit̄ fm̄ qd̄ est factiū
similis i sp̄z sic est obiectū potētie generatiue
Scda rō qz aīa vegetatiua est aīa corp̄is viuē-
tis. tot ergo necesse est esse pōnas in aīa vegeta-
tiua quot contigit esse opationes corp̄is viuē-
tis. qz p̄pter opationes ponunt̄ potētie in ali-
qua aīa. Sed est triplex opatio. Prima est p̄
quā acq̄rit esse ⁊ illa spectat ad potētia genrea-
tiua. Scda est p̄ quā conseruat se in esse. ⁊ illa

spectat ad potentiā nutritiā. Tercia est p quā ducitur ad esse perfectum et hoc fit p potentiaz augmentatiā.

Arguitur Iste poñe sunt naturales ergo nō sunt poñe anime que est supra naturā. Dicē dum q duplici aliqua poña dicitur natural. Uno modo quia oritur ex re pure naturali. et sic poña calefaciendi in igne dicitur naturalis. Et sic est verū q nulla poña aie dicit natural. Alio modo dicit aliqua poña naturalis p similitudinē quia est in animatis et tamē habet similitudinē cū potētis pure naturalibus. et sic potētie vegetatiue pnt dici naturales. qz iste poñe habent effectus similes cū effectib⁹ naturalib⁹ in tribus. Primo iste poñe hnt effectus siles cū effectibus naturalib⁹ qz sicut natura dat eē q̄tatem et cōseruatōem sic etiā anima vegetatiua p tres poñas sicut dictū est. Uex est tñ q ille opationes sunt altiori modo in aiatis qz in pure naturalib⁹. Scda similitudo est quia iste poñe aie in suis opationib⁹ vtunt qualitatis naturalib⁹ sicut poña nutritiua vtit calore ad dirigēdū cibū in stomacho. Tercō dicit poñe naturales qz nō obediūt rōni sic alie poñe sensitiue que ad minus nate sunt ad obedire rōni. Pōt enī homo videre et audire si velit. nō aut nutriri si velit.

Arguitur. Plures sunt potētie anime vegetatiue qz tres. pbatur qz est aliqua potētia retētiua attractiua digestiua et expulsiua. pbatur qz vbiqz sunt diuersi actus ibi sunt diuerse potētie sed hic sunt diuersi actus ergo. et Dicē dum q dnplex sunt actus. Quidā sunt oīno disparati et diuersi sicut sunt videre et audire et sic de alijs. et sic est veruz q tales diuersi actus spectant ad diuersas potentias. Alij sunt act⁹ adinuicē subordinati q sil reducuntur ad vnuz actuz pfectū et tales nō diuersificāt potētias vt recipe spēm sensibilem et diiudicare p eā spectat ad vnā poñam scz visiuā. Per hoc ergo ddm ē q isti actus sil reducuntur ad nutritiōnē. necesse est ei q si aial debeat nutriri q retineat cibuz in loco digestiōis. Scdo requiritur q digerat cibū. Tercio requiritur q cib⁹ digest⁹ trahatur ad ptes aliti. Quarto requirit expulsiō supfluoꝝ. qz ergo oēs isti act⁹ subordinati cōcurrūt ad nutritiōnē sic nō diuersificāt poñam nutritiā.

Arguitur. Ex isto sequeretur q potētia augmentatiua et nutritiua essent vna potentia. qz actus illaz semp adinuicem cōsequuntur. Dicendū q augmentatio capitur dupliciter. Uno modo pprie sic hoc dicitur augmētari qd recipit maiore q̄tate q vnqz prius hnt

et illa solū est in viuētib⁹ vbi plus cōuertitur i substātiā aliti q̄ amissuz fuit. et sic accipitur h augmentatio. Alio mō accipitur iprope fm q h dicitur augmētari qd est mai⁹ q̄ immediate an hoc fuit. et sic est veruz q ad oēm nutritiōnē seqtur augmentatio. qz post cibū acceptū aial ē mai⁹ q̄ immediate an hoc fuit. et illo mō augmētatiō nō est actus poñe augmentatiue. Patet ergo q augmentatio pprie dicta et nutritio inseparabiliter se nō cōsequuntur. Si tñ cōsequantur adinuicē adhuc nō tenet argumētū. qz illa opa q in nutritiōe inueniuntur respectant obiectū fm vnā rōnē. respiciūt enī obiectū fm q poña aiati. s augmentatiō et nutritio non respiciūt eodē mō alimētuz qz nutritio respicit alimētū fm q potētia aiatum. Sed augmentatiō respicit alimētuz fm q poña aiatur q̄tū. sed qz q̄titas distinguitur a substātia ergo nutritio et augmētatio distinguuntur.

Queritur. Utrum ad omnē nutritiōem seqtur augmentatio. Dicendum q capiēdo augmentatiōnē improprie tunc ad omnem nutritiōnē sequitur augmētatio vt prius patuit.

Queritur. Quot sunt in nutritiōe et quid significat nutritio. Dicendum q quattuor sunt in nutritiōe ex parte alimenti siue obiecti. Primum est alteratio nutrimenti que fit per calorem naturalem ipsius animati. et fit in aliquo determinato tpe. Scdo in fine alteratiōis est expulsiō forme alimenti qz alteratio p calorem disponit alimētuz ad corruptōē. Tercio est introductio forme aliti. Quarto est vnio ipsi nutrimenti ad formā aliti. Et ista tria vltima fiunt in instāti tps q̄uis vnuz pcedat alteruz fm ordinē nature. Ddm est ergo ad q̄situm q nutritio significat vltimuz puta vnionē nutrimenti ad nutrituz. Et hoc est qd dicit solet q nutritio est quedā partialis generatiō. qz sic p generatiōē acq̄ritur tota sba ita p nutritiōē ps sbe.

Arguitur. In inaiatis eadē p̄tute datur substātia et q̄titas ergo in aiatis p eadē poñam datur virtus generatiua et etiā nutritiua. cōtēta a simili. Dicendum q non est simile qz generatio in animatis est a principio intrinseco. s a semine qd in proxima poña fuit ad hoc q vniretur corpi. oportet ergo esse vnā potētiā in animatis p quā hoc semen pparat. s poñam generatiuā. Sed sic nō est in inanimatis q̄a inanimata nō generāt p dēcisionē seminis sed p hoc q conuertūt alter in suam naturam. et ido non oportet ibi p̄sistere aliquā potētiā generatiuā. et sic p vnā potētiā dantur substātia et q̄titas.

Queritur. Quē ordinē habēt iste poñe.
Ddm q̄ fm viā generatōis nutritiua est p̄ma.
Scda est augmētatiua. ⁊ Tercia generatiua.
Sed fm viā p̄fectōis ecōtra est.

Arguitur. Potētia nutritiua h̄z digni⁹ ob/
iectū q̄z augmētatiua q̄z potētie nutritiue ob/
iectū ē substātia ⁊ augmētatiue q̄ntitas ergo ⁊c.
Ddm q̄ potētia augmētatiua nō h̄z nudā q̄nti/
tatē p̄ obiecto sed substātiāz q̄ntā q̄uis ergo s̄b/
stan tia sit dignior quātitate tñ substātia q̄n/
ta est dignior ipsa substātia q̄z q̄ntitas addit
aliquā p̄fectōem ipsi substātie.

Queritur. Utrū iste potētie vegetatiue i di/
uersis aiatis sunt vni⁹ sp̄ei vel diuersaz sp̄eruz
vt in hoīe ⁊ in asino. Ddm q̄ sunt diuersaz
sp̄ez q̄ potētie distinguūt p̄ obiecta. sed ē aliū
obiectū potētie nutritiue in hoīe ⁊ in asino et
in alijs aiatis q̄z in hoīe obiectū poñe nutriti/
ue est alimētū fm q̄ est in poña aiātū aiā rōna/
li. Sed in asino obiectū poñe nutritiue est ali/
mentū poña aiatum anīa rudibili ⁊ sic de alijs
aiatis. Potētia aut nutritiua in arbore ē h̄ns
obiectū qd̄ ē alimētū fm q̄ poña aiātū fm sp̄e/
ciē illius arboris. Silr est ddm de poña augmē/
tatiua ⁊ generatiua. Est enī manifestū de poña
generatiua q̄z in hoīe est poña generatiua hoīs
⁊ in asino est poña generatiua asini.

Arguitur Potētie augmentatiue in diuer/
sis h̄nt idē obiectū ergo nō distinguūt sp̄e pro/
bat. q̄z q̄ntitas est eiusdem sp̄ei in diuersis ai/
tis Ddm q̄ nudā q̄ntitas nō est obiectū potētie
augmētatiue s̄z corp⁹ aiātū q̄ntū. Jā manifestū
est q̄ est aliqd̄ corp⁹ aiātū in aiāt⁹ diuersaz spe/
ciez. Scdo pōt dici q̄ quātitas accipitur du/
plicif. Uno mō fm se ⁊ absolute ⁊ sic quātitas
nō respicit poñam augmentatiuā sic enī p̄t esse
vni⁹ sp̄iei in diuersis aiatis Alio mō q̄ntitas
accipitur fm q̄ habet ordinē ad diuersas figu/
ras resultātes ex q̄ntitatib⁹ in diuersis aiatis
⁊ sic q̄ntitas in diuersis aiatis est diuersaz spe/
ciez q̄z q̄ntitas h̄z aliā figurā in hoīe q̄z in asi/
no vel in leone. Et sic poña augmentatiua res/
picit quantitatem.

Arguitur. Potētia localit motiua in aiāli/
bus diuersaz sp̄ciez est eiusdez sp̄iei. ergo iste
poñe vegetatiue. p̄na tenet a silr. Ddm q̄ nō
est silr. q̄z poñe localit motiue h̄nt idem p̄muz
principiuz qd̄ est cor vel aliqd̄ p̄portionabile
cordi. sed nō h̄nt eadez instrumta q̄z p̄ alia in/
strumta fit ambulatō ⁊ p̄ alia natatio ⁊ vola/
tio. Sed in potētijs vegetatiuis p̄cipiū di/
stinctiū est obiectū ⁊ hoc nō est eiusdez rōnis
in aiatis differētib⁹ sp̄cie. sicut dictū est.

Determinatis autē

Postq̄z Aresto. determinauit de aīa vegetatiua
⁊ de potētijs eius. Dic p̄r vult determinare de
potētijs sensitivis. Et diuidit in duas ptes
q̄z primo determinat de sensu ⁊ sensibili in cōi.
Scdo de sensibilibus in sp̄ali. Et hoc ibi. Lu/
ius sensus visus. Circa primū p̄mo cōtinuat
dicta dicendis. Et dic q̄ determinatis his. i. dic
to de potētijs vegetatiuis. Ddm est de oī sensu.

Sensus autem in

Dic p̄r Aresto. ponit cōem cōditōez p̄ueniē/
tem oī sensui. Et dicit q̄ sensus est virt⁹ passiuā
q̄z sensatio videt esse quedā alteratio sed altera/
tio est cū quadā passione. ergo sensus est virt⁹
passiuā. Et circa hoc Aresto. ponit alioz p̄hoz
errores q̄ dicebant simile p̄ silr sentiri. ⁊ p̄ oīs
sensus haberet actu in se sensibile aūq̄z sentiret.
Quā quidem opinionez reprobat Aresto. duā
bus rōnib⁹ p̄ quarū intellectu est sciendū. Dd
antiq̄ dicebant q̄ res sensibiles existerent i sen/
sibus fm esse naturale. Exempli grā Visus eēt
realiter composit⁹ ex oib⁹ colorib⁹ sic q̄ actu ha/
beret albedinez nigredinez ⁊ sic de alijs colorib⁹
Et si sic tūc sensus nō esset virt⁹ passiuā q̄z non
oporteret sensum suscipere similitudinez a sensu/
bili. Aresto. ergo p̄cedit duab⁹ rōnib⁹ p̄tra istaz
opinionez. Quaz p̄ma est. Si sensibilia actu
sunt in sensu. tūc ipoz sensuū erit sensus. i. sen/
sus fm se accepti deberent sentiri sicut visus de/
beret sentire seipm. q̄z tūc sensus sentit q̄n h̄z su/
um obiectū p̄ns s̄z fm antiq̄s sensibile sp̄e est
p̄ns sensui ergo. ⁊c. Scda rō est si sensibilia ac/
tu essent in sensib⁹ tūc fieret sensatio sine sensu/
bilib⁹ exteriorib⁹. Sed hoc patz esse manifeste
falsum. q̄z visus nō videt sine exteriori colore.
Reprobata ista opinione p̄cludit veritates. L
q̄ sensibilia nō sunt actu i sensu s̄z tñ in poña
Et hoc p̄bat p̄ simile. q̄z sicut cōbustibile non
cōburit a seipo sine cōbustiuo q̄z si sicut tūc non
oporteret ignez applicari ad cōbustibile. sic eē
sensus nō sentit seipsum absq̄ exteriori sensibi/
li. oportz ergo q̄ sensus sit virt⁹ passiuā ⁊ moue/
atur ad actum p̄ exterius sensibile. sicut visus
p̄ colorem. ⁊c.

Arguitur. Simile p̄ silr cognoscit q̄ antiq̄
bene dixerit q̄ in oī cognitōe silr a suo silr cog/
noscat. Dicendum q̄ duplex est similitudo.
Quedā est in natura specifica sic ignis est silr
igni. ⁊ sic est falsum q̄ aliqd̄ cognoscitur p̄ suū
simile ⁊ iō intellectū istū reprobat Aresto. q̄z nō

est verus q̄ realis z naturalis color fit in visu. ymmo si pupilla coloraret colore reali nō videret. Quia int̄ existes phibz exteri⁹ vt d̄r in tercio h̄. Alia est similitudo fm̄ p̄portōz siue int̄tō nalis fm̄ quā spēs sensibilis d̄r silis sensui. et sic cognitio bñ fit p̄ silē qz nō p̄t color cognoscī nisi eius similitudo prius sit in oculo.

Queritur. Utz sensus sit virtus passiva. Ddm̄ q̄ sensus capītr̄ triplr̄. Uno mō p̄ actu sentiendi. z sic dicim⁹ q̄ dormiens n̄ h̄z sensus exteriores qd̄ est vez de actu s̄z nō de pōna. Secūdo mō accipit̄ sensus p̄ organo sentiēdi. Et d̄r organū sentiēdi qd̄ ē p̄priuz subiectū pōne sensitivē. sic ocul⁹ ē organū visus z miringa audit⁹. z visus p̄rie nō est in hoīe s̄z in ocul⁹. Et sic dicit̄ Aresto. p̄rio de generatōe. q̄ sensus sunt de natura q̄tuor̄ elem̄toz z istis duob⁹ modis nō capit̄ hic sensus. qz istis duob⁹ modis sensus ē virt⁹ activa. Tercio mō accipit̄ sensus p̄ pōna de scda spē q̄litas. z sic sensus ē vt̄ passiva. i. talis pōna h̄z se passivē ad suū obiectū sic. s. q̄ sensus nō agūt in obiecta sic pōne vegetativē. s̄z qz recipiūt spēs ab obiectis sic obiectū agit in pōnam z facit eā esse in actu. Et pōne dicūt̄ actiue qz agunt in obiecta. z dicuntur passivē qz patiuntur ab obiectis.

Arguitur. Sensus ē virt⁹ activa qz indicat z indicare ē agere. Ddm̄ q̄ sensus capītr̄ duplici⁹. Uno mō fm̄ se z fm̄ suā naturā. z sic sensus est receptiv⁹ z passiv⁹. qz in se recipit similitudine obiecti. Alio mō accipit̄ sensus fm̄ q̄ est actuat⁹ p̄ spēs sensibilē. z sic sensus ē actius q̄ diu indicat de sensibili. Et si dicat̄ q̄re nō denomiāat̄ a diiudicatōe sicut a receptōe Ddm̄ q̄ iō qz denotatio erit ab illo qd̄ p̄uenit alicui fm̄ se z nō fm̄ alterū s̄z sensui p̄uenit fm̄ se q̄ sit vt̄ passiva iō ab illo denotari d̄z nō ab aliquo extrinseco sicut est diiudicare qd̄ cōuenit sensui p̄pter spēm ab extrinseco acceptā. Et hoc ē qd̄ alij dicūt̄ q̄ sensus habz se actiue in ordine ad actū. sed nō in ordine ad obiectū. S̄z dicit̄ ē q̄ illa ē pōna passiva q̄ patit̄ ab obiecto. z illa activa q̄ agit in obiectū. Ex hoc nūc seq̄t̄ q̄ videre est de p̄dicam̄to actōis. q̄a videre nō significat receptionē speciei qz si sic tūc speculū videret qz recipit i se ymaginarie spēs sensibilē. l̄ lepus dormiēs videret qz recipit in se spēm sensibilē sed qz nō diiudicat de re ideo nō videt.

Arguitur. In quibusdā aīalib⁹ visus ē vt̄ activa p̄bat̄. qz in muliere mēstruosa z in ocul⁹ cattoz vel basilisci qz ip̄a inficiūt visu. q̄ agūt visu. Dd̄z q̄ visus qnqz capītr̄ p̄ organo. qnqz p̄ pōna. si capiat̄ p̄ organo tūc visus agit quia

tūc est de p̄dicam̄to substātie z ps aīalis. z hoc mō p̄cedūt argum̄ta qz oculus basilisci inficit̄ aere z aer p̄r̄ hoīem. qz ab oculis ei⁹ emittunt̄ venenosi humores qui inficiūt hoīes. Sic ec̄ oculi cattoz emittūt lumē cū ocli eoz sint ml̄tū porosi sed tal̄ emissio lūis nō est visio s̄z p̄ q̄ lumen est emissuz z mediū illūiatū tūc recipit̄ color in potētiā visivā. z iudiciū de tali colore vocatur visio.

Arguitur. Si sensus est passiv⁹ ergo oportet ponere sensuz actiū. h̄na p̄batur. qz sic ponitur intellectus passivus z activus ita etiam ponet̄ sensus activus. Ddm̄ q̄ nō est simile de intellectu passivo z sensu passivo qz si ponit̄ intellectus possibilis etiā oportet ponere intellectum agentēz qz intelligibilia non sunt actu intelligibilia a pte rei. z ideo oportet q̄ fiant actu intelligibilia p̄ aliqd̄ agens. z sic oportet ponere intellectū agentē qui facit actu intelligibile. sed illa que mouent sensus sunt actualiter a pte rei z ideo nō oportet ponere aliquē sensum qui faciat talia sensibilia actu sensibilia.

Arguitur. Color nō est eodē mō in subiecto sicut in sensu. ergo oportet ponere sensum spiritalisante colorē. Ddm̄ q̄ spiritalisatio nō fit p̄ sensum sed p̄ mediū quia sensibile positū supra sensum nō facit sensatōem. Sed de intellectu oportet alij dici qz intelligibile ē totalit̄ alterius nature q̄ res ad extra ideo necesse est ponere intellectū agentē q̄ facit intelligibilia i actu.

Arguitur. Ex isto sequer̄ q̄ pōne vegetatiue essent digniores potētis sensitivis. Seq̄la p̄batur qz agens est dignius passio sed potētie vegetatiue sunt actiue ergo. zc. Dicendum q̄ si accipiant̄ agens z passum in eodē ordine. tūc semp̄ agens est digni⁹ passio sic ignis agens est dignior aqua passa. Sed nō est incōueniens q̄ patiens alicuius ordinis sit digni⁹ agente alterius ordinis. qz pōne sensitivē. patiunt̄ passione p̄fectiva que passio est p̄fectio rei. Sed pōne vegetatiue agūt actōne corruptiva qz realiter corrūpūt ip̄z nutrimentū. qz in eodē ordine nutrimentū patit̄ z pōna vegetatiua agit s̄z corruptivē.

Arguitur. Sentire est agere ergo sensus est actiū. h̄na tenet p̄ locum a cōiugatis. Dicendum q̄ sensus nō est abstractū de sentire s̄z sensatio. Et ergo sic debet argui. sentire est agere ergo sensatio est actio qz sensatio importat iudiciū qd̄ fit post receptōem speciei in sensu. z hoc iudiciū est agere.

Quoniam autē sen

Postq̄ Aristotle. pbavit q̄ sensus est virt⁹ passi-
ua p̄nr vult oñdere q̄no reducitur de potentia ad
actū. et hoc de duplici pōna. Q̄ndit enī inferi-
us q̄no pōna sensitiva reducitur ad actū de pōna
remota et p̄pinq̄. et q̄ pōna cognoscitur ex actu.
Iō distinguit q̄ dupl^r aliqd̄ ē in actu. Vult q̄
q̄ ad p̄mū q̄ dupl^r d̄r aliqd̄ sentire. Uno mō
q̄ h̄z pōnam sensitivā sic auditivā v̄l visivā ec̄
si aial fm̄ illas pōnas nō oparet sicut dormiēs
d̄r videre audire. et c̄. Alio mō d̄r aliquid senti-
re q̄ actu sentit p̄ sensum vt ille d̄r videre qui
actu opatur p̄ pōnam visivā diiudicādo de co-
lore. et q̄ sentire p̄mo mō h̄z pōnam ad sentire
sc̄do modo. ideo sentire primo modo pōt etiā
dici in potentia.

Primum quidē igi

Hic Aristotle. remouet vnā tacitā q̄stionē q̄z pos-
set aliquis dicere q̄ sensatio ē q̄n̄ l̄sus actu pa-
titur. nūc at̄ dicit̄ ē q̄ s̄satio fit q̄n̄ l̄sus ē i ac-
tu. R̄ndet aristote. q̄ l̄sus et̄ fit i actu p̄ aliquā
passionē. Et h̄ p̄bat. q̄z in phisicis eadē est for-
ma fm̄ quā agēs agit et patiens patit̄. q̄z ergo ob-
iectū agit i pōnaz sensitivā iō est eadē forma q̄
agit ab obiecto i sensū et fm̄ quā ip̄c s̄l⁹ patitur

Omnia autem pati

Hic ex p̄dictis oñdit q̄no positio antiquoz p̄t
ec̄ vera sc̄z q̄ s̄le patit̄ a suo s̄li. Et intēdit q̄
sensus et̄ sensibile habēt similitudinē in fine s̄z
nō in p̄ncipio. Et rō illi⁹ ē q̄z patiens in p̄nci-
pio est dissimile agenti in fine at̄ est ei simile si-
cut patet de aqua postq̄ calefacta est similis
est igni. sed in p̄ncipio est frigida. et t̄nc ē dissim-
ilis ei. et sic etiā est de sensu q̄z añq̄z obiectum
veniat ad sensū ē dissimile sensui. vt pōna visi-
ua nō est similis colori p̄ speciem añq̄z color im-
mutat visum. Et rō ē q̄z quicqd̄ trāsmutatur i
aliquid nō h̄z in p̄ncipio h̄ ad qd̄ trāsmutat̄.
quia t̄nc trāsmutatio esset frustra. et t̄n q̄z om̄e
agens agit sibi simile oportet q̄ p̄ trāsmuta-
tionē agens fiat simile patienti.

Arguitur. Ista inferiora s̄nt effect⁹ dei et aie
nobil⁹. et t̄n nō s̄nt similia deo nec aie nobili. q̄
nō om̄e patiens ē simile agēti in fine. D̄dm
q̄ duplex ē similitudo. quedā ē prope dicta q̄ ē in
esse nature siue in esse specifico. et sic agens vni-
uocū est s̄le patienti et ec̄tra. sicut hō generās
ē similis homini genito. Alia est similitudo in
causis equiuocis ad effectus. sicut sunt deus et
anima nobilis et in illis non est similitudo q̄ ē
in esse nature. sed est similitudo fm̄ proportio-
nem ydealem. q̄z talis causa habet in se ydeam

p̄ quā assimilatur ip̄i effectui et sic illo mō dici-
mus q̄ dom⁹ est s̄lis edificatori nō eodē modo
sic fili⁹ p̄ri. q̄z fili⁹ ē s̄lis p̄ri in natura specifica.
Dom⁹ at̄ ē s̄lis edificatori fm̄ p̄portōz ydeale
Arguitur. Celum nullo modo est ens simi-
le istis inferioribus q̄z nec habet ydeam nec na-
turam istis similem. Dicendū q̄ celum non
est causa principalis istoz inferioroz sed instru-
mental⁹. quia anima nobilis agit in celū. mō
in causa instrumētali non erit aliqua similitu-
do. Similit̄ securis nullā habet similitudinē
cum scamno qd̄ facit domificator q̄z securis so-
lum est agens instrumentale.

Diuidendum autē

Postq̄ Aristotle. ostēdit q̄ sensus ē in potētia p̄nr
intēdit dicere q̄no ducitur de pōna ad actū. Et
p̄mo distiguit multiplices pōnaz circa intellēz
ostēdens q̄no d̄nr ducitur intellēs de illis po-
tentis ad actum. Sc̄do applicat hoc ad sensū
Circa primū vult q̄ intellect⁹ est in triplici di-
spositōne. q̄nq̄z est simpliciter in actu sic q̄n̄ actu
considerat vt cū cōsiderat illā l̄raz a Sc̄do mō
intellect⁹ est in pōna et ille mod⁹ subdividit̄ in
duos et s̄nt tres modi. Q̄nq̄z enī est in potētia
remota sic aliquis d̄r sciēs q̄z pōt scire. et sic
homo ydeota d̄r sciēs q̄z est de numero habētū
uz sciāz Alio modo aliquid est in potētia p̄p̄
qua sic aliquid d̄r sciēs q̄z iā h̄z scientiā s̄z nō
cōsiderat p̄ eā sicut philosophus dormiēs d̄r
sciēs q̄z habet habitū. sed nō cōsiderat p̄ illū
habitū. Et ponitur d̄na in textu inter istas po-
tentias. q̄z qui est in potētia remota nō pōt exi-
re in actū quādo vult. sed necesse est ipsum pri-
mo mutari in habitū. et tunc ex habitu p̄cede-
re in actū. Et iō dicitur se habere sicut materia
prima Sed qui est in potētia p̄p̄inqua potest
cōsiderare quando vult nisi cōtingat aliqd̄ im-
pedimentū exterius. s̄. dolor vel ebrietas. et c̄

Arguitur. Substantie sepe sunt de genere
habētū scientiaz. ergo nō homo solū habz sci-
entiā. D̄dm q̄ scientia capit̄ dupliciter Uno
modo fm̄ q̄ est habitus p̄clusionis p̄ demon-
stratōem acquisitus. fm̄ q̄ scire d̄r rē p̄ causam
cognoscere p̄mo posterioroz et sic solus homo h̄z
potētiā scientie. quia solus homo vtitur dis-
cursu demonstratiuo. nō aut̄ substantie sepe.
Alio mō accipitur scī pro certa noticia alic⁹
siue illa sit accepta p̄ demonstratōnez siue nō. et
tunc in deo et substantis sepe est sciā. P̄rio
modo accipiēdo sciāz tunc sciā significat quan-
daz ip̄fectōz q̄ in deo nō ponit̄ nec in substantis
sepe. q̄z vt sic significat aliquid acquisitū de

monstratiue. sed reus intelligit simplici intuitu et etiam substantie separe.

Queritur. Utrum ebrietas impediat sciam. Ddm q sic. Arguit tñ q nō. qz intellectus ē immaterialis. ebrietas aut nō respicit aliqd immateriale sed corpale. ergo. zc. Ddm q scia qntū ad habitū scie q ē acq̄situs ex multis actibus nō impeditur p ebrietatem qz in ebrio manet habitus scie si pfuit in eo. Sed qñ capitur q ad vsum hoc cōtingit duplr. Uno mō p se. z sic iterū motus corpales nō pnt agere in sciam. Alio mō p accūs scz qñ impediuntur sensus interiores z pturbantur. z sic ex tali pturbatione siue indispositōe tales passiones corpales sciam bñ impediunt. Lurō rō ē. qz intellectus nī in sua opatōe vtiť sensibus interioribus. qz sic dī terciō hui⁹ oz quēcumqz intelligentē fantasmata speculari. cū igit p ebrietatē indisponitur sensus interiores. ideo impedit vsum scientie. Per hoc ergo m̄det. q q̄uis intellectus sit immaterialis fm ei⁹ essentia vtiť tñ organis corpilibus q̄tum ad eius operationes quib⁹ organis impeditis impeditur eius opus

Ambo quidez ergo

Hic Aresto. ostendit quō fit reductio de duplici pot̄a ad actū. Et vult q aliqd reducit de potentia ad actū qñ ducit ex alteratōe p doctrinā ad actū z multotiens a cōtrario. sicut puer nō hñs sciaz ducit p alteratōez ad sciam. z h qñqz cōtingit ex ignorantia cōtrarie dispositōis q cōtrariatur scie. Sz ille q ē in pot̄a propinq̄ ducit ad actū p h q pcedit de ocio in actū. l. de nō agere i agere. z sic sibi nō pueniūt p̄me due cōditiones.

Querit. Utrum scia acq̄rat p motū aut p alterationē. Ddm q duplr aliqd acq̄rit p motū. Uno mō p se qz ē imin⁹ motus. z sic scia nullo mō acq̄ritur p motū. qz mot⁹ phisicus solū ē in re naturali sed res naturalis ē materialis cū q intellectus sit immaterial non respicit alteratōz. Alio mō acq̄ritur aliqd p motuz ex p̄nti. qz seq̄tur motū factuz in alio. z sic scia acq̄ritur p motū factū in sensibus interiorib⁹ qz i acq̄sītōe scie oz fantasmata aliter disponi. Un doctor generās sciam in discipulo disponit sibi ordiate fantasmata qbus disposit⁹ intellectus recipit sciam. Ex quo pz quō scia aliqñ in aliq corrūpitur qñ scz fantasmata ordiatur cōtrario mō ad aliquā sciam. tñc enī elicitur habitus cōtrarius scie.

Arguit. Quicqd mutat de cōtrario i cōtrariū hui⁹ alteratur. sed intellectus accipit sciaz

ex cōtrario errore. q̄ alterat. Ddm q duplr mutatur aliqd de cōtrario in cōtrarium. Uno mō p se qz scz sp mutatur de cōtrario in cōtrariū. z sic intellectus nō mutatur qz qñqz sit immutatio ex ignorantia dispositōis. Qñqz vero fit mutatio ex ignorantia negatōis q ē cōtraria scie. Etia alteratio nō respicit intellectū sz fantasmata. Alio mō aliqd mutatur de cōtrario i cōtrariū p accūs qz scz nō sp mutat de cōtrario i cōtrariū. sic qñqz intellectus mutatur ex ignorantia dispositōis q ē cōtraria scie. Alteratio ei⁹ prope dicta p se fit de cōtrario in cōtrarium. Et hoc est qd dicit Aresto. in textu q multotiens fit mutatio scientie ex cōtrario in cōtrariū quia non semper acq̄ritur scientia ex errore cōtrario scientie. sed qñqz acq̄ritur ex ignorantia negatiua.

Nō est autez simili

Ex quo Aresto. prius dixit q pcedens de potētia remota ad actū in se habet quandā alterationē z alteratio est passio. ideo req̄rit Aresto. vltorius. Utrum reductio de potentia ad actū fiat fm passionē prope dictā. Et intendit dicere q non. Distinguit enī duplicē passionē. qz quedā ē passio corruptina que fit a cōtrario agente z fit p remotionē forme cōnaturalis sicut aqua dī calefieri qñ frigus r̄cedit. Alio mō accipitur passio pro passiōe pfectiua fm q ali quid ducitur de potentia ad actum z talis nō est passio proprie dicta. sed potius quedam perfectio qua passiōe tñc dicitur aliquid pati qñ ducitur de potentia remota ad actū quia talis alteratio. exempli grā. vt scia non fit p se ad remotōez alicui⁹ forme cōnaturalis q̄uis qñqz ex ignorantia dispositionis.

Arguitur. Pati nō est corruptio p se qz corruptio fit p progressū de esse ad non esse sz passio fit per qualitātē. Ddm q duplex est corruptio sicut duplex est actio. Est enī corruptio simplr dicta que remouet esse simpliciter dictū. Alia est corruptio fm quid que remouet esse fm quid. Quāuis ergo in proprie dicta alteratione non fit corruptio proprie dicta. fit tñ corruptio fm quid qz forme acc̄ntalis. Et sic dicit Aresto. in textu. q aliud est pati quod est corruptio qdam sicut est passio corruptiua.

Speculās enim fit

Hic Aresto. ostēdit an reductio de potentia p̄pinqua ad actū fiat fm alteratōz. Scdo facit hoc idē de potentia remota. Quo ad p̄mūz dī. Si aliqd pcedit de potētia propinq̄ ad actuz

tunc non alteratur. Quod sic probatur. quia quicquid procedit de potentia ad actum accipiendo suam perfectionem hoc non alteratur. Sed quod mutat de habitu scie in usum scie hoc procedit de potentia ad actum et accipit suam perfectionem ergo etc. Maior pars ex predictis. quia procedere de potentia ad actum non est alterari. quia hoc perficitur quod in actu suo recipit. Tunc ostendit idem de potentia remota. et quibus processibus potentia remota ad habitum fiat a didascalo. id est ab extrinseco non tamen intellectus alteratur quando recipit novam scientiam. Et quia Aresto. dixit quod procedens de potentia remota ad actum est alteratus. Ideo hoc distinguit duas alterationes. quia aliquid est alteratio perfecta scilicet secundum acquisitionem et tali alteratione intellectus alteratur quando recipit scientiam. Alia est alteratio proprie dicta que fit secundum contrarias dispositiones quod modo intellectus accipiendo scientiam non alteratur. Quia alterare est proprie rem alteram facere. ergo illa res fit altera que remouetur a suo naturali perfectione quod quando in aliqua res perficitur non alteratur. Unde patet quod dicitur ille est bonus et tu es alter non debet exponi. id est melior. quia alterari est remoueri a perfectione et non perfici. quod debet exponi alter. id est peior.

Arguitur. Non oportet sapientiam capi a didascalo. quia aliquid potest per se inuenire scientiam. ut dicit Aresto. primo metaphisice. quia sensus visus plures rerum dominas nobis ostendit. Quod dicitur quod in acquisitione scie aliquid cooccurrit per se sicut habitus assensiuus principiorum et intellectus agens. Et hoc idem quia per intellectum agentem abstrahuntur species a fantasmatibus et per habitum assensiuum principiorum assentimus principis ex quibus fit deductio conclusionum quarum est scia. Aliud est quod cooccurrit in acquisitione scie per accidens. sicut doctor quia non se cooccurrit in acquisitione scie. Per hoc dicitur ad argumentum quod in quolibet acquisitione scie oportet concurrere interiore didascalum siue magistrum scilicet intellectum agentem et habitum assensiuum principiorum quibus non semper oporteat concurrere exteriori didascalum sicut patet in illo quod per propriam inuentum accipit scientiam. Et ratio illius est. quia nihil procedit in actum nisi ab illo quod est in actu. Sed cum intellectus non sit in potentia ad scientiam antequam habeat illam. ergo oportet ponere apud intellectum aliquid quod agit ad scientiam acquirendam. Et potest sciri Thomas sile in medicina. quia oportet semper infirmum duci ad sanitatem per aliquid actu sanum sibi coniunctum. et sic quando alia membra sunt infirma et cor sanum possunt membra infirma per cor sanum ad sanitatem reduci et non est necesse concurrere medicum exteriori quibus tamen ille posset iuuare instrumentaliter ad acquirendam sanitatem. Sic etiam est in acquisitione scie quia doctor siue didascalus potest instrumentaliter agere

ad scientiam scilicet formando fantasmata in discipulo oportet tamen discipulum principaliter et proprie abstrahere species a fantasmatibus a doctore formatis.

Habitui autem quia

Postquam Aresto. posuit duplicem potentiam circa intellectum scilicet remotam et propinquam. Et dixit quod dicitur inter intellectus ducit de duplici potentia ad actum. dicitur applicat ad sensum. Et vult quod etiam circa sensum est duplex potentia scilicet remota quando aliquid non habet sensum. et propinquam quando aliquid habet sensum. scilicet actu non sentit sicut dormiens. Et tunc potest similitudinem reductionis intellectus de potentia ad actum et sensus. Et vult quod circa intellectum aliquid ducit ad scientiam de potentia remota ab alio et per alterationem sic etiam aliquid ducit de potentia sentiendi remota ab alio et per generationem ad actum. quia aliquid generans facit animam sensitivam in alio et per sensum etiam facit sensum. Et sicut aliquid de potentia propinquam intelligendi procedit ad actum sine alteratione coiter dicta. scilicet per nudum processum de ocio ad actum. sic similiter fit circa sensum quia habens sensum incipit per se sentire ab seque alteratione scilicet procedit de ocio ad actum.

Differt autem quia

Postquam Aresto. posuit convenientiam reductionis ad actum intellectus et sensus. id est dicitur ostendit differentiam reductionis utriusque ad actum. Et vult quod illud quod ducit sensum de potentia ad actum sentit. id est extra ipsum sensum sicut visibile audibile et silia. Et rationem addit quia sensus secundum actum est singularium sed singularia sunt a parte rei ad extra ergo etiam sensibilia. Sed obiecta facientia intellectum in actu sunt in anima. Cuius ratio est quia scia et intellectus sunt vniuersalia sed vltima sunt quodammodo in anima. ergo obiecta intellectus sunt quodammodo in anima. Ex quo vltimus aresto. elicit aliam dynamiam scilicet quod intellectus potest intelligere quando velit. sed sensus non potest sentire quando velit. Ex quo enim intellectus habet suum obiectum prope se sicut dicitur est. sequitur quod intellectus potest intelligere quando vult scilicet sensus non potest sentire nisi prius sit exterius sensibile.

Arguitur. Sensus est vltimum. quod ista autoritas est falsa. An s. probat. quia auditus non est istius soni scilicet soni in coeli. Nec visus est istius coloris scilicet coloris in coeli.

Quod dicitur quod sensus accipit dupliciter. Uno modo secundum quod copat ad suum actum et sic sepe est singularium sicut videre est istius coloris. Alio modo accipit sensus secundum quod copat ad suum obiectum absolute. et sic etiam sensus est vltimum. quia non fertur in suum obiectum sub particulari ratione talis obiecti. sed sub communi ratione sicut visus non fertur in colore secundum quod est iste color quia tunc

nō videret aliū colorē. sed intellectus utroq; mō est vniuersaliū qz etiā actus intelligēdi est circa vniuersale. Et iō hic dicit Aristoteles. notanter qz sensus sūm actū sunt singulariū.

Querit. Utrū vltia sint in aīa. Dōm qz dupl'r dicit aliqd esse in aīa. Uno mō subiectiue sic accūs est in subiecto. z sic spēs intelligibiles z scīe sunt in aīa. Alio mō aliqd ē in aīa obiectiue qz scz obijciē intellectui. Et sic vniuersale accipit mltis mōis. Uno mō p vli pfecto scz pro natura. put substat intētionē vltitatis. z sic vlt ē simpl'r in aīa obiectiue. Alio mō accipit natura sūm se z nō sūm pfectā rōez vltitatis. z tūc etiā ē a parte rei. Si at accipit vltē p scda intētionē sic significat relatōes rōnis que sunt in ipa natura sicut in subiecto z nō in intellectu nisi ex pnti. Pōt ei intellectus nī ea ab inuicē separe quoz vnū nō est de racōe alterius qz ergo singulare nō est de rōe vltis. p̄t intellect' noster cōcipe vltē. nō intelligēdo singulare sicut dictum est in prohēmio.

Arguitur. Cōtingit etiā sentire absq; sensibili ergo pōt aliqs sentire qn̄ vult. pbat qz per memoriā sentimus in absentia sensibiliū. Dōm qz duplex est sensus scz interior z exterior. Loq̄tur ergo Aristoteles. hic de sensibus exterioribus qui nō tenēt species sensibiliū sic faciunt sensus interiores que tenēt sensibilia p memoriā sensitiuaz. Et ideo exemplificat de audibili z visibili que etiā sunt obiecta sensuū exteriorū.

Hunc autem tantū

Hic recapitulat ea que p̄us dicta sunt. Et dicit qz nūc dictū est qz esse in pōna non dicit vno modo sed multip'l'r. Et exemplificat de pōna militandi qz aliqs pōt militare sūm pōnaz remotā sicut puer. Et aliqs pōt militare in pōna propinqua sicut existens in etate. Est em militare exercere opa militie. Et quis ista dīna inueniatur etiā in sensib' sūm duplicē pōnaz vt aliqs dicit senties sūm pōnaz propinquā z remotā tam nō sunt propa noīa imposita istis potētis z ergo vtimur istis noībus circūloquuntis dicētes qz aliqd est in pōna ad actū p̄mū z aliqd ē in pōna ad actū scdm z qz p hoc sensus est in actu qz sensibile mouet ipm sensum. Ideo ponitur ista autoritas in textu qz sensitiuū. i. sensus est talis in pōna quale est sensibili in actu. Et rō istius p̄us dicta ē scz de obiecto pōne vegetatiue qd est aliūtū. qz omne agens agit sibi sile z omne agens est tale in actu quale ē passum in pōna. Cū ergo sensibile agat in sensum manifestum est qz sensibile est tale in actu qua

lis est sensus in potentia.

Arguitur. Si sensus recipet formā sensibīlis tunc sequerē qz visus posset dici colorat'. qz recipit i se formā coloris. Dōm qz quis visus recipiat in se colorē sūm substantiā coloris z p hoc visus est similis colori sicut hic dicit nō tū recipit in se formā coloris sūm pfectū modū z ideo nō pōt visus p colorē denoiari. quia ad hoc qz accūs denoiēt subiectū requirit qz tale accūs insit satis intense. i. satis pfecte quod nō ptingit de colore. Et hoc est qd alij sic dicūt qz triplex est actio alicui' forme. Quedā ē pure vniuoca tam sūm formā qz sūm modum forme z sic agit ignis in aquā qz agit in aquā suā formā z etiā suā pfectionē. z talis forma p̄t denoiare sūm subiectū. Alia est actio pure equiuoca. vbi agens nec cōmunicat formā nec modū forme z sic sol dicitur generare ista inferiora. quia nec generat suā formā essentialē nec modū ei'. Alia est actio partim vniuoca z partim equiuoca qn̄ scz agens cōicat formā z nō modū forme. z sic sensibile agit in sensum qz color mouz visum. sic essentialiter color est in visu. sed tam habet impfectiorē modū in visu qz in subiecto quare visum non denominat.

Dicendum est autē

Postq; Aristoteles. determinauit de sensu in cōmuni scz qn̄o se habeat sensus ad sensibilia. Hic incipit determinare de vnoquoq; sensu. Et circa hoc p̄mo distinguit sensibilia. Et hoc idō qz sensus distinguuntur nō penes quecūq; sensibilia. sed penes sensibilia propa. P̄mo ergo pōt diuisione. Scdo expoit mēbra diuisionis. Diuio stat in hoc qz triplex est sensibile qz duo sūt p se z vnū ē sensibile p accūs. Est ḡ plex sensibile scz p se propriū. p se cōe z sensibile p accūs.

Querit. Quare Aristoteles. p̄us dēmiat de sensibilib' qz de sensib'. Dōm qz iō qz pōne distinguunt p obiecta. sed obiecta sunt p̄ora sensib' sūm rō em. cū ergo p̄ncipia distinguēdi p̄no scunt qz distinctū ideo prius oportet dicere de sensibilib' us qz de sensibus.

Dico autē propriū

Hic declarat mēbra p̄dicte diuisionis. Et p̄mo dicit qd sit sensibile p̄prium. Et ponit hic duas cōditōes sensibilib' p̄prium z postea ponit vnā aliā. P̄ria cōditio. sensibile p se p̄prium est qd nō contingit sentiri altero sensu qz ab illo a quo sentit. sicut color ē obiectū p̄prium visus qz nō pōt sentiri ab alijs sensib'. Scda cōditio est sensibile p se propriū est circa qd nō cōtingit

Liber

sensum errare. sicut color est obiectum visus sonus auditus et huiusmodi gustus. scilicet tactus habet multa obiecta scilicet calidum frigidum humidum et sic cetera. Et isti sensus non recipiuntur circa obiecta scilicet circa loca obiectorum vel circa subiecta obiectorum. Exempli gratia. ut auditus per se percipit sonum scilicet quod sonus fit et non recipitur circa sonum. sed quod sit sonorans et ubi sit sanorans circa hoc recipi potest quod talia non sunt sensibilia propria.

Arguitur. Color sentitur a pluribus sensibus. scilicet non tantum a visu. Anus probatur. quod sentitur a visu et a sensu communi. Dicitur quod prima conditio intelligitur de sensu exteriori sic quod sit sensus quod hoc est sensibile per se proprium sensus exterioris quod solum a sensu exteriori percipitur scilicet ab uno sic quod non ab alio sensu exteriori. Et sic exemplificat Aristoteles in textu. non est dubium est quod sensibilia propria percipiuntur a sensibus exterioribus et interioribus. Et sicut possunt argui de sensibilibus aliorum sensuum.

Arguitur. Contra secundam proprietatem Sensus sepe errat circa proprium obiectum. quod visus iudicat celum esse rubrum quod est falsum. et auditus iudicat campanam sonare aliter quam sonat. et febricitans iudicans dulce amarum decipitur. Dicitur quod sensus nunquam decipitur circa proprium obiectum licet sepe decipiat circa aliquid sibi circumstantis vel circa cetera obiectum scilicet circa sensibile ceterum per accidens. Dicitur est ergo ad argumentum quod visus iudicat celum esse rubrum et tamen non decipitur circa rubredinem. scilicet circa subiectum rubredinis quod est sensibile per accidens. quod iudicat talem rubredinem esse in celo que est in nube rosida. id est aquosa. Sicut auditus non decipitur circa sonum scilicet circa corpus sonans quod iterum est sensibile per accidens. Sicut febricitans iudicans dulce amarum decipitur circa sensibile per accidens. quod iudicat illam amaritudinem esse in cibo que est in saliva lingue habet enim illam amaritudinem in huiusmodi lingue sue. Similiter tactus iudicans unam fabam esse duas digitis cancellatis non decipitur circa proprium obiectum quod non decipitur circa duriciem fabae que est proprium obiectum scilicet circa numerum fabarum qui est sensibile ceterum. Sic etiam visus iudicans arbores moueri in litore extrinsecus in navi non decipitur circa proprium obiectum scilicet colorem scilicet decipitur circa motum. Ponit tamen Theophrastus tres rationes quibus observatis non quod sensus decipitur. Quarum prima est bona dispositio organi scilicet quod non sit defectus in organo. Et propter hoc deficit febricitans iudicans de sapore. Secunda est quod medium sit bene dispositum. et ideo non potest quod bene iudicare de coloribus in tenebris quod medium non est illuminatum. Sicut si aliquis videret hominem per rubrum vitrum diceret hominem esse rubrum quod tamen potest esse albus. Tercia ratio est quod non sit nimia distantia

Secundus

inter sensum et sensibile. et propter hoc non iudicat bene visus de conditionibus stellarum. quod dicitur sol esse bipedalis quantitate propter nimiam distantiam quod tamen maior est tota terra. Et similiter iudicat colores esse in celo quod est in nubibus

Communia autem qui

Hic dicitur declarat aliam partem divisionis scilicet quod quoniam sunt sensibilia communia. Secundo ponit eam que dicitur sensibilia communia. Dicitur ergo quod sunt quoniam scilicet motus. quies. magnitudo. numerus et figura. Et dicuntur communia per oppositum ad sensibilia propria. Sic enim aliquid dicitur propria quod nata sunt percipi ab uno sensu. Ita dicitur aliqua sensibilia communi a quod nata sunt percipi ab omnibus sensibus sicut motus numerus et quies. Aut a multis sicut magnitudo et figura. quod magnitudo et figura percipiuntur a tactu et visu non ab aliis sensibus. Ex quo patet quod non dicuntur illa sensibilia communia. quod sensu communi percipiuntur scilicet quod a pluribus sensibus exterioribus percipiuntur.

Queritur. Que sit ratio quod visus et tactus percipiunt ista duo sensibilia scilicet magnitudinem et figuram et non alium sensum. Dicitur quod ideo quod visus est principalissimus sensus in homine. ideo ex dignitate eius contingit quod percipiat aliqua sensibilia que alii sensus non percipiunt et tactus est principium omnium aliorum sensuum. et inuenitur sicut cum organis cuiuslibet alterius sensus propter quam communitatem tactus percipit aliqua sensibilia que aliis sensibus non percipiunt.

Arguitur. Auditus etiam percipit magnitudinem ergo non solum visus et tactus. Dicitur quod duplex est magnitudo scilicet molis siue extensionis scilicet quantitate. sicut aliquid dicitur longum latum et sic magnitudo est sensibile ceterum et hoc modo auditus non percipit magnitudinem. Alia est magnitudo scilicet que consistit in virtute alteratiua ipsius corporis sonantis. et talem magnitudinem percipit auditus non autem primam. Cuius ratio est quod sonus non proportionatur magnitudini corporis sonantis. et ergo sonus potest esse magnus in paruo corpore sonante et e contra

Secundum accidens

Hic dicitur declarat tertiam membrum predictae divisionis scilicet sensibile per accidens. Et ponit tres rationes sensibilibus per accidens. Prima est quod sensibile per accidens coniungitur sensibili per se ut dicitur filius dicitur sensibile per accidens. quod coniungitur albo quod est sensibile per se. Secunda est quod sensibile per accidens habet se extrinsece ad illud quod sentitur per se. sicut substantia particularis coniungitur albo homini extrinsece. Tercia conditio est quod sensus nihil patitur a sensibili per accidens nec quod ad immutationem sicut patitur a sensibili per se proprio. Nec quo ad modum immutandi. sicut patitur

titur a sensibili a se comuni. Pro cuius intellectu est sciendum. quod sensibile per se proprium per propria species immutat sensum sic quod eius propria similitudo est in sensu ut similitudo coloris est in visu sed non propria similitudo sue figure quia talis similitudo est alterius speciei non autem color. factum est sensibile commune ad modum immutandi. quod aliter immutat corpus habens unam figuram quod corpus habens aliam figuram. Et si corpus non habeat magnitudinem non immutat sensum sed substantia particularis nihil facit ad utrumque. quod siue hoc quod sentitur sit lignum vel lapis nihil refert.

Sensuum enim secum

Hic dicitur ponit diffinitionem sensibilis et hoc ideo quod per hoc sensibile postea distinguimus omnes sensus. Et ideo de nouo aliquid dicitur de ipso. Ut potest dici quod hoc ponat tertia proprietate sensibilis proprium. dicitur ergo sensibile per se proprium ad quod unusquisque sensus habet essentiali habitudine et quod unum quodque distinguit per suam essentiali dicitur. ergo singuli sensus distinguuntur penes eius sensibilia propria.

Queritur Que sit ratio quod triplex est sensibile.

Dicitur quod ista quod tot sunt sensibilia quod motus contingit sensum alterari. Sed hoc contingit tribus modis. quia vel sensus alteratur per propria species et sic est sensibile per se proprium. vel hoc sensibile facit ad modum immutandi et non ad species immutationis. et sic est sensibile per se commune. vel deficit utraque conditio et sic est sensibile per accidens. Ex quo patet quod ista est diuisio analogi in similia analogata. quod primo dicitur de sensibili per se proprio. Sunt ergo qualitates de se species sensibilia per se propria Quantitates et que ex eis dependet sensibilia communia. Et substantie particulares et que ab eis dependet sensibilia per accidens. Quod autem quantitates sunt sensibilia communia ostendit. quod sunt propria subiecta ad talia sensibilia propria. ideo proprie cum talibus qualitatibus sentiuntur. Et ergo dicuntur sensibilia per se communia. Aliter potest etiam capi distinctio secundum Egidium de roma. quod omne sensibile immutat sensum et hoc est vel secundum quod homini. et sic est sensibile per se proprium vel secundum quod aliquid commune in sensibus reperitur. et sic est sensibile per se commune. Exempli gratia. visus et tactus percipiunt magnitudinem non secundum quod visus aut tactus quod visus secundum quod visus percipit colorem. sed secundum quod in eis est aliquid commune innotatum. vel illud sensibile habet se omnino accedens. litem ad sensationem et sic est sensibile per accidens. Simile potest inueniri in quolibet specie rei naturalis que potest ab alia distinguuntur tripliciter scilicet per dicitur propria sicut distinguuntur homo ab asino per rationale. vel

per dicitur commune. sicut homo distinguitur a planta per sensibile. Aut per dicitur per accidens. ut homo distinguitur ab alijs per album vel nigrum.

Arguitur. Hoc non est sensibile quod non immutat sensum sed qualitates sensibiles sunt huiusmodi ergo et dicitur quod dupliciter aliquid dicitur agere siue immutare. Uno modo quod est tota ratio actionis siue immutationis et sic qualitas non immutat sensum sed subiectum acceptum cuius qualitate sic color non immutat sed coloratum. Alio modo dicitur aliquid immutare quod est principalis ratio immutandi. et sic qualitas dicitur immutare. quod est principalis ratio immutandi. Et siue est in formis rerum naturalium. quod dicimus quod forma est principalis actionis non quod agit. quod non potest per se subsistere. sed quia est principalis ratio que res naturalis agit. Sic ergo color dicitur sensibile per se proprium. quod scilicet est principalis ratio immutandi visum. Sed coloratum est totalis causa immutationis.

Arguitur. Omne per accidens reducitur ad per se. si ergo est aliquid sensibile per accidens. ergo reducitur ad sensibile per se. Maior patet quod sicut malum fundatur in bono ita per accidens non subsistit nisi in illo quod est per se. Sicut ista. homo est albus fundatur in ista homo est rationalis. Dicitur quod per accidens non reducitur ad per se. ut fiat idem cum ipso ad quod reducitur sed per coniunctionem. et sic intelligitur maior. quod per accidens coniungitur per se sicut substantia particularis coniuncta albedini vocatur sensibile per accidens. quod coniungitur albedini que est sensibile per se.

Arguitur. Omne sensibile est per accidens. quod quicquid est sensibile est sensibile per qualitate. si qualitas est accidens ideo omne sensibile erit sensibile per accidens. Dicitur negando minorem quod omne sensibile sit sensibile per qualitate. quod qualitas sensibilis non est sensibile per qualitate. quod sic esset processus in infinitum. Secundo potest dici quod sensibilis qualitas accipitur dupliciter. Uno modo per comparationem ad sensum. et sic simpliciter est per se sensibilis. quod qualitas primo et proprie immutat sensum. Alio modo qualitas sensibilis comparatur ad suum subiectum et sic subiectum non est sensibile nisi per qualitate ideo subiectum accedens vocatur sensibile per accidens. Et ideo quis sensibile per se sit accidens non tamen est sensibile per accidens.

Arguitur. Quicquid habet in se causam sensationis habet sensibile per se. Sed subiectum habens in se qualitate sensibile habet causam sue sensationis. ergo sensibile per se. Maior probatur. quod qualitas est causa que aliquid est per se sensibile. sic homo habet in se albedinem et albedo significat causam sue sensationis. Dicitur quod quis subiectus qualitatis habeat in se causam sensationis gratia qualitatis non tamen

Liberal

gratia sui. Et per hoc dicitur ad minorem q̄
subiectū accētis sensibilis accipit̄ dnpliciter
vno modo fm̄ se. et sic nullo modo habet in se
causam sensationis. Alio mō gratia q̄litas.
et sic habet causam sue sensatōis. Sēibilitas
enī attribuitur qualitati et non subiecto. et sic
qualitas est sensibilis per se q̄ habet in se cau-
sam sue sensationis.

Arguitur. Tempus est sensibile cōmune et
tamen non enumeratur hic. ergo plura sūt sen-
sibilia cōmuna q̄ q̄nq̄. Ddm̄ q̄ tempus ē
sensibile cōmune et cōprehenditur sub motu.
quia fm̄ p̄m̄ quarto p̄hōz̄ p̄cipiendo tēpus
percipimus motū et e contra. Sicut p̄z̄ de dor-
mientibus q̄ nō p̄cipiūt motū q̄ nec tempus.

Cuius quidē visus

Postq̄z̄ Aresto. determinavit de sensu in cōmu-
ni et sensibilib⁹ in cōi. Hic p̄nter determinat
de sensib⁹ et sēnsibilib⁹ ī speciali Et p̄mo de sensi-
bili visus. Scdo de sensibili auditus. Tercio
de sensibili olfactus. Quarto de sensibili gust⁹
Quinto de sensibili tact⁹ Scdm̄ ibi. nūc aut̄
Terciū ibi. de odore et olfactu. Quartum ibi.
De gustabili autē. Quintū ibi. De tangibili
autē. Circa primū ostendit quid sit visibile.
Scdo quō visibile videatur ibi. nūc aut̄ ite-
rum manifestū est. Circa primū dicit generali-
ter quid sit visibile. Scdo distinguit visibi-
lia ab invicem. Et tercio determinat de utroq̄z̄
Dicit ergo q̄ visibile est cuius ē sensus visus.
In illa enī diffinitione diffinitur obiectū per
potentiā quia visus est pōna et visibile est ob-
iectum eius.

Arguitur. Arestote. prius dixit q̄ potētie
distinguantur penes obiecta ergo male dif-
finit hic obiectū per potentiā. Ddm̄ q̄ ista
diffinitio est descriptiva siue a posteriori quia
ip̄m̄ obiectū diffinitur per potentiā. Illa aut̄
diffinitio qua pōna diffinitur per obiectū est
diffinitio a priori. quia obiectū est p̄us pōna
fm̄ rōem et fm̄ gen⁹ cāe finalis vt dictū ē p̄us.

Queritur. Utrū in potentijs aie sit ordo.
Ddm̄ q̄ sic. quia vbiq̄q̄z̄ multa procedunt
ab aliquo vno. necesse est q̄ procedant ab illo
vno quodam ordine. Sed ab vna aia fluunt
plures potētie ergo oportet q̄ procedant ab
āpa quodā ordine. Ad sciendū q̄s ordo in-
veniatur in potentijs aie est considerandum q̄
triplex reperitur ordo in potentijs aie. Unus ē
fm̄ dependentiā vni⁹ pōne ab alia fm̄ ordinē
nature. et sic pōne intellective sunt pōres alijs
potentijs sensitivis q̄ sunt p̄fectiores cū dūri-

Secundus

gant potētijs sensitivas et eis impant. Uel
pt̄ sumi in eis ordo generatōis et sic ecōtra po-
tentie sensitive sunt pōres intellectivis et ante
eas sunt vegetative q̄ sunt fundamētū sensi-
tiuarū et sensitive intellectivarū. Tercio p̄t su-
mi ordo in eis penes ordinē obiectoz̄ et fm̄ ra-
lem modū ordinatur pōne sensitive ad invicē.
q̄ visibile ē digni⁹ audibili. Ex q̄ soluit̄ alia
q̄stio in q̄ q̄rit̄ de ordine sensuū. Et d̄z̄ q̄ ex tri-
plici cā vnius sensus p̄cedit aliū. P̄ria causa ē
prop̄ dignitatē obiecti. et sic visibile ē digni⁹.
q̄ in digniorib⁹ corpibus reperit̄ sc̄z̄ ī celestib⁹
et nō obiecta alioz̄ sensuū et iō ē etiā cōmuni⁹
Scdo sumit̄ rō ordinis ex mō immutādi. q̄a
ei visus h̄z̄ digniorē modū immutādi q̄ au-
dit⁹. et audit⁹ q̄ alij sēsus. Dd̄ p̄z̄ q̄ visus im-
mutat̄ sine oī motu et ī instāti. S̄z̄ audit⁹ im-
mutat̄ p̄ motū locale q̄ ē p̄mus mot⁹ et dignior
oībus motib⁹. Alij at̄ sensus immutat̄ p̄ mo-
tū alteratōis q̄ motus seq̄tur motū locale et ē
minus dignus. Tercio sumit̄ ordo ex situati-
one organoz̄. q̄ ille sensus ē p̄or et dignior in
aiali. cui⁹ organū ē dignius situatū. S̄z̄ orga-
nū visus situat̄ dignius q̄ alti⁹ in aiali. vni⁹
auditus et sic de alijs. q̄ oculi modicū ponun-
tur sup̄ aures et muringa et aures supra nares.
et nares sup̄ linguā. et linguā supra alias p̄tes
corpis in q̄bus ē tactus. Sūt ei oculi organū
visus cum nervo optico. et aures cum muringa
sunt organū auditus.

Arguit̄. P̄ne aie sūt vni⁹ generis s̄z̄ species
sūt coeque sub suo genere. q̄ int̄ pōnas non est
ordo Ddm̄ q̄ spēs alicui⁹ generis p̄nt̄ dupl̄r
cōpari. Uno mō in ordie ad gen⁹ qd̄ dividūt
et sic nō h̄nt ordinē. Alio mō cōpan̄t̄ ad invicē
et tūc int̄ spēs eiusdē generis p̄t̄ esse ordo. Cui⁹
rō est q̄ tūc cōpan̄t̄ grā d̄n̄az̄ s̄z̄ d̄n̄a p̄stitu-
ens vna spēs p̄t̄ eē dignior d̄n̄a p̄stituēte aliā
spēm. et sic hō ē dignior asino q̄ h̄z̄ digniorē
d̄n̄am. Et siliter ē ddm̄ de potētijs aie q̄ si in-
ter se cōpantur. tūc vna est dignior alia.

Arguitur. In dispatis nō est ordo q̄ nul-
la dispata h̄nt ordinē. S̄z̄ pōne aie sunt dis-
pate q̄ nō h̄nt ordinē. Ddm̄ ad maiores q̄
duplex ē ordo. sc̄z̄ fm̄ gen⁹ et spēm et tūc maior
est vera q̄ talis ordo nō ē inter dispata. Ali⁹ ē
ordo fm̄ minus p̄fectū et magis p̄fectū. et talis
ordo bñ p̄t̄ esse inter dispata et talē ordinem
h̄nt pōne aie. Uñ multe spēs sub vno genere
sunt dispate et tū h̄nt illū ordinē. ordinantur
ergo pōne aie q̄ntū ad hoc q̄ aliq̄ue respiciūt
cōmuni⁹ obiectū sic pōna visiva respicit co-
lozē qui est cōmuni⁹ q̄ alia sensibilia.

Quenit Utruz vna potētia aīe oriāt ex aīa mediāte alia Dōm q̄ sic. Et rō est qz q̄cūqz fm naturalē ordinem pcedūt ab aliq̄ vno ibi semp̄ p̄mū est cā posterior. Sz iā dictū est in pcedenti q̄stioe q̄ potētie aīe pcedūt ab aīa p̄r quēdā ordinē. ergo ille potētie q̄ prius fluunt ab aīa sunt cāe q̄re posteriores fluunt ab aīa et sic posteriores oriunt̄ ab aīa p̄ potētiā p̄ores et p̄ p̄ns vna potētia oriūt ab aīa mediāte alia. Ad sciendū t̄n que potētie fluūt p̄us ab aīa ē sciendū q̄ duplex est ordo in potentis scz p̄fectōis q̄ ordo accipit̄ fm gen̄ cāe final̄ z efficiēt̄. z sic potētie intellectiue sunt p̄ores z p̄ p̄ns sunt cā aliaz potētiāz qz sensus ē quēdā p̄ticipatio intellectus. qz cognitio supior virtualit̄ est in inferiori. Alio modo p̄nt ordinari potētie fm viā generacōis z fm gen̄ cāe material̄ et sic potētie vegetatiue sunt p̄ores z fluunt ab aīa alie potētie scz sensitīue z intellectiue mediantibus vegetatiuis.

Arguit̄. quecūqz sunt sil' vñū nō oriūt ab altero. sed potētie aīe sunt sil'. ergo vna nō oriūt ab alia Dōm ad maiorē q̄ dupl'r aliq̄ sunt sil'. scz t̄per natura. q̄cūqz aut̄ sic sunt sil' vñū nō oriūt p̄ alterz. sed potētie aīe sic nō sunt sil'. qz vna potētia naturalit̄ pcedit aliā. Alio mō aliq̄ sunt sil' t̄pe sed nō natura z in ill' pōt esse ordo natural' q̄uis sit sil' t̄as t̄pis. Et sic est de potētis aīe qz q̄uis simul fluunt t̄pe ab aīa nō t̄n in t̄pe sed in instanti qz potētie aīe nō fluunt ab aīa p̄ aliquā trāsmutacōem realē que necō habet esse in t̄pe z in motu sed p̄ naturalē emanacōem que fit in instanti temporis.

Arguit̄. Una potētia nō pōt esse subiectuz alteri'. ergo vna nō fluit ab aīa mediante alia Dōm q̄ vna potētia nō pōt esse subiectū p̄cipale siue qd̄ aliaz potētiāz sz bñ pōt eē subiectū min' p̄cipale siue q̄. qz fm ordinē intelligēdi z cāe material' potētie vegetatiue sunt subiectū quo potētiāz sensitīuarum.

Arguit̄. Nulla opposita oriunt̄ a seinuicē. sed potētie sunt oppositae q̄ nō oriunt̄ a seinuicē. Dōm q̄ duplex est oppositio. Que dā est p̄fecta oppositio scz p̄trarioz v̄l p̄tradiatorioz z sic minor est falsa z maior est vera. Alio mō accipit̄ oppositio p̄ oppositōne que est fm p̄fectū z ip̄fectū z sic spēs sub vno genere opponūt scz oppositōne disparata z sic maior est falsa. qz sic opposita p̄nt ex seinuicē oriūti sicut p̄t̄ de spēs̄ numeroz q̄ opponunt̄ oppositōne disparata sub vno genere z t̄n vna spēs̄ oriūt ex alia. Sil'it̄ est dōm de potētis aīe q̄ opponunt̄ oppositōne p̄fecti z imp̄fecti que dicitur

oppositio disparata

Visibile autem est

Quia Aresto. dixit q̄ visus est ip̄i' visibilis. Consequenter distinguit visibile qz vult de vtro qz determinare dices q̄ visibile est duplex. Qd̄ dā est manifeste visibile sicut color q̄ est manifeste visibil' ex p̄pria rōe. Aliud est visibile innoiatū qd̄ scz nō habet vñū cōe nomē ip̄ositū sicut putredines quercū squame piscium zc. vident̄ em̄ ista nō sub rōe coloris sed sub rōne alie' innoiatū nec ī die vident̄ lucētia sz ī nocte.

Querit̄. Quid sit obiectuz visus. Dōm q̄ color. Arguit̄ q̄ nō. qz in textu dicit̄ q̄ obiectū visus est color vel aliqd̄ innoiatū visibile. ergo color t̄n non est obiectū visus. Dōm q̄ color accipit̄ duplicit̄. Uno mō generaliter p̄t̄ extendit̄ se ad lumē sicut dicit̄ Arestol. in p̄ncipio de sensu z sensato. q̄ oīa corpa colore p̄ticipant. colore. i. lumē vel colore p̄prie dicto als nō esset verū de corporibus celestib' q̄ nō habēt colore p̄prie dictū. Et q̄ color sic acceptus sit adequatū obiectū visus. probat̄ sic quia h' est obiectū alicui' potētie qd̄ se habz adequate ad illā potētiā sic q̄ nec excedit potētiā nec excedit. Sed sic se habet color ad visum. qz omne visibile est color z oīs color ē visibilis ergo zc. Alio mō accipit̄ color p̄prie fm q̄ est q̄litas causata ex lumē ignis z dya/phaneitate aeris z aque z ex opaco terre et sic color est solū in corporib' mixtis. z t̄nc veruz est q̄ color non est obiectū visus. et sic accipit̄ Aresto. colorem in textu cū dicit̄ q̄ est duplex visibile scz color z aliquod innoiatum.

Arguit̄. Visibile est obiectū visus ergo nō color. Ans̄ p̄bat̄ quia visibile mouet visuz. Sed illud est obiectuz qd̄ mouet potētiā.

Dicendū q̄ triplicit̄ pōt assignari obiectū alicui' potētie. Uno mō fm cōitatem p̄dicacōis. z sic illud dicit̄ obiectum alicui' potētie q̄ predicatur de oibus que cognoscūt̄ p̄ talem potētiā z sic ens pōt dici obiectum intellectus z visibile obiectum visus. qz quecūqz per visum cognoscunt̄ zprehendunt̄ sub visibili. Alio mō pōt capi fm formalitātē rōnis obiectalis. qz scz obiectū mouet potētiā sub aliqua formali rōne. z sic verū est obiectū nr̄i intellectus. quia intellectus mouet̄ ab aliquo sub rōne veri. z sic etiā lumen est obiectum visus. Sed istis duobus modis non accipitur obiectum alicuius potētie p̄prie. qz h' debz eē obiectū alie' potētie p̄prie qd̄ per p̄prie spēm immutat potētiā qd̄ nō fit in p̄dictis modis.

quia sub visibili includit visibile p accns qd
nō hz spēm in visu. Sumit ḡ tercio mō obiec
tū alic⁹ potēcie fm pncipalitatē appropacōis
qz scz obiectū tale est appropatū z adeqtū po
tencie. Et sic dicit illd obiectū alic⁹ potencie cui⁹
spēs est in potēcia. z sic color est obiectū visus
et quiditas rei material⁹ est obiectū intellctūs.
quia color mouet visum p ppriā similitudinē et
etiā nō extēdit se visus vltra colorē nec ecōtra
color vltra visu m

Arguit Hoc est obiectū alicui⁹ potēcie qd
imutat potēciā sz color otū immutat visum ḡ
nō color. qz accna nō agūt sine subiecto Di
cendū qz duplicat aliqd imutat potēciāz. Uno
mō qz est tota causa imutādi potēciam. z sic
subiectū acceptū cū qualitate sensibili imutat
potēciā sicut coloratū visus. Alio mō dicit ali
quid imutare qz est pncipalis rō imutandi al
terū z sic obiecta imutant potēcias. z sic color
est obiectū visus qz est pncipalis rō imutādi
visum

Arguit Nec iste color nec iste color est obiec
tū visus. ḡ nec color erit obiectū visus. qz ni
hil est i genere qn sit in aliq spēz. Vel sic Nul
lus color est obiectū visus ḡ nec color. qz ibi
arguit ab vli negatia ad suā indiffinitā. Di
cendū qz hic ē fallacia figure dictōis arguēdo
a suppone psonali ad simplices. vel a discreta
ad simplicē. Qz si dicat null⁹ color est obiec
tū visus. color supponit psonalitē cōfuse. z h color
est obiectū visus supponit simplicitē. Et si
dicat arguit ab vli ad indiffinitā. Negādum
est qz ista ppositō color ē obiectū visus sit idit
finita sed ē singlaris singlaritate nature sicut
ista homo est dignissima creaturaz

Arguit In obiecto visus inueniunt plures
prietates. sed vni⁹ sensus ē tm vna prietate
tas. z p pns visus nō est vn⁹ sensus. pbat Qz
inueniunt albū z nigrū. tenebrosū z lumino
sūz. Ddm pmo qz tenebre nō cōprehēdunt
sub obiecto visus qz illd nō cōtinēt sub potē
cia qd nō immutat potēciā neqz mouet potē
ciā. sed tenebre nō mouēt visus sicut silenciūz
nō cōphēdit sub obiecto audit⁹ Scdo di
cit qz iste cōtrarietates sunt adinuicē redutibi
les qz lumē reducit ad colorē albū. qz in albo
est multū de lumie. Et tenebre reducunt ad co
lorem nigrū qz tenebre sunt pūatio luminis.

Visibile ei ē color

Postqz Aresto. distinxit duplex visibile. Hic
cōsequēter dēmiat de vtroqz. z pmo de manifesto
visibili. s. colore. Scdo de imāifesto. Et h ibi

Non aut oia. Circa pmo intēdit istā conclusio
nē qz color fm se sit visibilis z tm non videt si
ne lumie exteriori. Propomit ḡ pma ptē z di
cit qz color ē visibilis p se non i pmo mō psci
tatis sic qz visibile sit de roē coloris. sz color ē
visibilis p se in qtro mō pscitatis. Est ei qrt⁹
mod⁹ qn subiectū hz in se cām qre pdicatū si
bi iest sz sic ē de colore qz color hz i se cām qre
ē visibilis. Et h pbat i textu qz aliqd ē visibi
le fm qz est motiū dyaphani fm actū sz color
fm se ē motiū dyaphani fm actū. ḡ ē de se vi
sibilis. Maior ptz qz color ex h videt qz mo
uet dyaphanū illūiatū et dyaphanū illūiatū
mouet visum. Minor ptz qz medio illūiato
diffundūt colores. Ex q textu p3 qz sicut se hz
visibile ad hoīem qd est ppria passio hoīs ita
visibile ad colorē qd est ppria passio coloris
Addit tm Aresto in textu qz quis color fm se
sit visibilis tm nō videt sine lumie z qz lumen
recipit in dyaphāo. ido de lumie z de dyapha
no dicendū est. Ex q textu accipit qz in eodez
non ē potēcia z act⁹ ex eodē pncipio. qz potē
cia siue pprietas orit⁹ ex pncipijs reiz couenit
sibi p se. Sz act⁹ pt oriri ab aliq extrinseco. sic
est de visibili z de ridere qz visibile oritur et pnc
cipijs intrinsec⁹ hoīs. Sz ridere ex ammiracione
Et sile est de mobilitate z de motu actuali. qz
mobilitas oueit enti naturali p se z id de illo
fm qz hmoi est sciēcia sed nō de actuali motu.

Querit vtz lumē reqratur ad vidēdū ppt
colores aut ppt mediū. Ddm qz quis color
fm se sit visibilis sine lumie non tamē videt
actualit⁹ sine lumie quia oportet mediū esse
illūiatū anteqz colores possunt se diffunde
re ad mediū. Mouetur ḡ talis questio. an lu
men tale reqratur ad vidēdū ppt ipsos co
lores sic scz qz colores de se non sint visibiles
nisi apponatur lumē l reqratur ppt mediū sic
scz qz si mediū non sit illūiatū colores non
diffundāt se ad mediū. Est ḡ mēdendū qz ē du
plex lumē in colorib⁹. Unū est intrinsecūz qd ē
de substātia coloris. Circa qd sciendū qz co
lor est qlitas scda causata a lumiofo ignis et
ex pspicuo aeris z aque z ex opaco terre. Qd
nō est sic intelligendū qz iste qlitates p se veni
ant ad ppositionē sine subiect⁹. Sed p hoc qz
elemēta adinuicē miscētur etiā miscētur qlita
tes qz sunt in elemēt⁹. Exempli grā quādo mis
cetur ignis aque z aeri tūc luminositas ignis
etiā miscetur pspicuo aeris z aq et opaco tre.
Qn ei est multū de lumie in aliqua mixtione
tūc est color alb⁹. et qn multum de opaco terre
tūc est color niger sic tamē qz iste qlitates non

manet fm substantia s3 fm stute. Requirit ergo hoc lumē intrinsecū prop̄t colores qz cōstitu- it colores formaliter sicut aīa rōnalis requiritur propter hoīez qz est ps constitutiva hominis. Aliud est lumē extrinsecū siue diffusuz ab aliq̄ corpe illumināte sicut ē lumē solis r de tali q̄ri- tur. Et d̄r qz tale lumē simpliciter requirit ppter mediū r nō propter colores. Qd̄ pbat̄ dupl̄r. Primo autoritate Aresto .in textu vbi dicit. qz color p se ē visibilis. i. visibilitas puenit co- lori fm se r n̄ ab extrinsecō. Si ei color esset visi- bilis p lumē. tñc visibilitas adueniret p aliq̄d accūs extrinsecū. Sc̄do pbat̄ur qz vnaqueqz forma requiritur ad disponēdū suū propuz sub- iectū. s3 lumē extraneū est in dyaphano sicut in propo subiecto ergo requiritur lumē extraneū p- pter mediū. Et sic p3 qz color ex sua natura pōt se diffundere. s3 qz qnqz se nō diffundit h̄ ē pro- pter indispositionē mediū qd̄ nō est illuminatū. medio ergo illuminato statim diffunduntur co- lores. Et sic p3 qz lumē requiritur prop̄t mediū. Alij tñ dicūt qz lumē requirit prop̄t colores. r h̄ ideo qz dicunt qz color existens in aliquo sub- iecto de se nō pōt mouere dyaphanū nisi exci- tare a lumine exteriori. exterius ergo lumē req̄- ritur ex parte colorū vt colores sint visibiles. Et simile ponūt de intellectu r fantasmatibus quia sicut lumen intellectus agentis requiritur prop̄t fantasmata ita etiā requiritur lumē corpa- le prop̄t colores. Sed istud ē manifeste contra Aresto. qui d̄t qz color est p se visibilis. qz in se h3 cāz vnde videat. Et sic qz color se qnqz dif- fundit r qnqz se nō diffundit hoc est prop̄t me- diū qd̄ nō recipit colorem nisi sit illuminatuz fuerit tñ aliqui volentes cōcordare istas opi- niones dicebāt qz duplex eēt esse coloris scilicet esse p̄mū r substantiale r sic manifestū est qz lu- men extrinsecū nō requirit propter colores qz colores habent h̄ esse in tenebris qz nisi sic ali- quis adducens lumē extrinsecū de nouo face- ret colores qd̄ est falsuz. Aliud ē esse sc̄d3 colo- ris fm qz est diffusuz ad visum. r sic lumen ex- trinsecū requirit propter colores. S3 ista cocor- dia nō valet qz etiā capiēdo colores q̄ ad esse sc̄dm. sic lumē extrinsecū nō requirit propter co- lores qz etiā colores ex sua natura sp̄ possunt se diffundere ad mediū nisi esset defectus ex p- te mediū. ergo oportet qz mediū sit illuminatū aīqz diffundant se colores.

Arguit. Color p se ē visibil̄ q̄ n̄ o3 ad visibili- tate cōiungere lumē extrinsecū. Qd̄m qz vi- sibile cap̄t dupl̄r. Uno mō fm propria e^o sig- nificatōez s3 fm qz significat aptitudiez ad visi-

bilitatem. r sic color fm se acceptus est visibil̄ sine lumine extrinsecō. Alio mō accipit visibile improprie fm qz importat actuz visionis r sic color nō est visibil̄ sine lumine defectus em̄ est ex pte mediū quo illuminato etiam colores dif- fundūt se r actu vident. Et simile pōt dari in alijs passionibus qz multa sunt entia habētia passiones naturales sed nō hnt actum illaruz nisi p aliq̄d extrinsecū. vt risibile cōuenit hoī ex sua natura r tamē actus ridendi cōuenit ho- mini p aliq̄d extrinsecū s3 p admiratōez q̄ ad- miratio p̄surgit ex aliq̄ extrinsecō. Simile est de corruptibili quia quuis corpus mirū sit per se corruptibile nō tñ corrumpit nisi p extrin- secam qualitatem. Sic etiā quuis color s3 se visibilis sit nō tñ videt nisi p lumē extrinsecū.

Arguitur. Sicut se habet lumē intellect^o ad fantasmata. ita se habet lumē extrinsecū ad colores. sed lumē intellectus agentis requirit ad intelligendū p̄t fantasmata. ergo lumē ex- trinsecū requirit p̄t colores. Qd̄m qz in h̄ ē simile. qz sic lumē intellectuale requirit ad intel- ligendū ita lumē corpale requirit ad videndum.

S3 i alio est dissile qz lumē corpale requirit p̄t mediū. sed lumen intellectuale requirit p̄t fantasmata que cū sint sp̄s reruz piculariū nō pnt mouere intellectū nisi p̄s depurēt. tales q̄ depuratō fit p lumē itellect^o agēt^o. Sic aut nō ē de colore qz color etiā acceptus fm suā na- turā adsqz depuratōe pōt mouere sensū. r sic nō oportet ponere lumē corpale p̄t colores vt lu- mē intellectuale p̄t fantasmata. Cū em̄ fan- tasmata sint de terciā specie qualitatis nō pnt de se diffundere immaterialē ymaginem de p̄ma specie qualitatis qual̄ est species intelligibilis oportet ergo qz p intellectum agentē p̄mo depu- rent. Sed obiectū visus r species visibil̄ sunt de vna specie qualitatis quuis sint alteri^o modi.

Arguitur. Stās i tenebris pōt videre il- lū q̄ stat i luce r nō econtra. q̄ lumē requirit p̄t colores. Qd̄ negādo p̄nāz. pbat̄ tñ qz nō videt alia cā nisi qz colores illius qui stat i te- nebris nō excitāt sed colores illius qui stat in luce excitāt. Qd̄ qz colores illi^o q̄ stat i tene- bris nō diffundunt. h̄ aut non est ex parte colo- ris sed ex parte illi^o in quo immediate color re- cipit s3 ex parte mediū. ex quo em̄ mediū circa illuz q̄ stat in tenebris nō est illuminatū idō colores nō diffundūt se ad tale mediū sed colo- res illius qui stat in luce diffundunt se. r sic vi- detur qz mediū ē dispositū p diffusionē colo- rū. Et si dicat stās i tenebris n̄ videbit illuz in luce qz mediūz circa eum nō est illuminatuz.

Ddm q̄ stans in tenebris videt stantes in luce ⁊ nō ecōtra. qz nō est simile in prima diffusionē colorz ⁊ in cōtinuatōe diffusi coloris ad visuz. qz ad diffusionē requirit lumē magnuz sed ad cōtinuatōz nō requirit magnū lumē post q̄ color diffusus est sed sufficit paruz.

Arguit. In vnoq̄q; genere p̄mum ē cā omniū sequētuz. Sed lumē est p̄mū oīm visibiliū. ḡ lumen ē causa colorz. **D**dm q̄ ē duplex lumen scz imbibitum siue intrinsecum coloribus qd̄ est p̄ncipiuz formale colorz ⁊ h̄ lumen est causa oīm colorz. qz est p̄ncipiū p̄ncipale cōstitutiuū. Aliud est lumen extrinsecū et illud lumē nō requiritur p̄pter colores sed p̄pter mediū. Cuius cā pōt esse qz est duplex agens. Aliqd̄ est qd̄ inducit formā cuz p̄uua dispositōe sicut ignis introducit in ligna siccitatem et formā ignis. Aliud est agens qd̄ introducit formā ⁊ tñ p̄regrit dispositō i subiecto ⁊ sic color d̄ agere i visuz. qz p̄supponit ip̄m lumē in aere anteq; se diffundat ad aerem.

Arguit. Dyaphanū recipit sonū sine lumine. ḡ recipit colores sine lumine. Tenet consequentia a simili. **D**icendū q̄ non est simile de colore ⁊ alijs qualitibus. qz alie qualitates p̄ter colorem non sunt in dyaphano sub rōne dyaphaneitatis sicut color. s; p̄m aliqua aliam rationē. qz sonus est in aere p̄m q̄ aer est faciliter mobilis. Odoz autez est i eo vt ē faciliter alterabilis. Lum ḡ color respicit dyaphanū p̄m q̄ hmōi ideo est i eo vt dyaphanū. Color enī nō diffunditur nisi p̄ dyaphanū illuminatū. Nō autē sic dicendū est de sono qz diffūdit sonus p̄m q̄ aer est faciliter mobilis.

Arguit. Odoz nō diffundit se nisi corp⁹ odoriferū excitetur. ḡ sic erit de colore q̄ sit corpus coloratum excitatum ad diffundendum colores. **D**dm q̄ non est simile de colore ⁊ odore. quia odor immutat p̄mum aerem realiter. ⁊ ideo oportet realem mutationem fieri i corpore odorifero anteq; odor diffundat. S; colores immutant proximum aerem sp̄nālī. ideo non oportet in illis fieri aliqua alterationem anteq; se diffundant ⁊ sic non oportet q̄ colores excitentur.

Arguitur. Eiusdem est aptitudo cuius est actus. ḡ si color p̄ se est visibilis sine lumē exteriori. etiā videtur sine lumine exteriori. **D**icendū ad maiorem q̄ licet eiusdem sint aptitudo ⁊ actus. tamē aptitudo ⁊ actus nō sunt eiusdem p̄m idem. qz q̄nq; aliquid plus requiritur in eodem subiecto p̄ actu q̄ p̄ aptitudie. q̄uis tñ eiusde; subiecti sint act⁹ ⁊ aptitudo.

Exemplū extra p̄positū vt eiusdem est risibilitas cui⁹ est ridere scz hominis tamē risibile ⁊ ridere p̄ueniūt homini p̄m diuersa. Et enī homo risibilis p̄m suā naturā. S; ridere p̄uenit hoī ex amiratoe que p̄surgit ex extrinsecō effectu cui⁹ causa ignorat. Similiter est hic dicendū q̄ visibile eē cōueit colorz s; sua intrinsecā p̄ncipiaz tñ videri p̄m actū cōuenit sibi p̄ lumē extrinsecū. S; pōt dici de corruptibili ⁊ corrupti. qz corruptibile eē cōueit corpi mixto s; sua p̄ncipia intrinsecā. S; corrupti p̄m actū cōuenit sibi ex qualitibus suis.

Est igitur aliquid.

Quia Aresto. dixit se de mīaturā de luie ⁊ subiectū lūis est dyaphanū. ergo p̄rio determinat de dyaphano ⁊ postea de luie dices. **D**dyaphanū est qd̄ est susceptiuuz coloris extranei. i. qd̄ suscipit in se colorē sp̄nālīter ⁊ nō p̄manenter. **Ex**pli grā. aer illuminat⁹ recipit in se colores p̄p̄ quos tali aere. Et iō dyaphanū nō est p̄m se visibile. sed ē visibile p̄pter colorē extraneū. Deinde addit q̄ corpa sunt dyaphana. Et dicit q̄ aer ⁊ aq̄ ⁊ multa alia sic viz. ⁊ cristall⁹ Deinde addit quō ista p̄p̄ietas p̄uenit istis corpib⁹ dices q̄ dyaphaneitas nō p̄uenit istis corpib⁹ p̄m p̄p̄a naturā qz si sic tunc dyaphaneitas esset alteri⁹ sp̄i in diuersis corpib⁹ qd̄ ē falsum s; p̄uenit eis p̄m aliqua cōem naturā quā h̄nt cū corpe celesti ⁊ ideo dyaphaneitas in illis corporibus est eiusdem sp̄i. **Ex** quibus pōt elici q̄ pōne aie in aīalibus diuersaz speciez possunt esse vni⁹ sp̄iciet qz tales pōne fluunt ab ip̄is animalib⁹ p̄m aliqd̄ cōmune reptum in illis.

Arguit. Corpa celestia sunt dyaphana ⁊ tñ sunt visibilia p̄m se. ergo dyaphanū ē p̄m se visibile. **D**dm q̄ dyaphanū accipit dupl̄. **U**no mō absolute p̄m rōez dyaphani ⁊ sic nō est visibile sic aer in tenebris nō videt nec etiā corpa celestia. **A**lio mō accipit dyaphanū p̄m q̄ ē illuminatū ⁊ sic ē duplex dyaphanū. **D**dm ē qd̄ est in corpe aliq̄ denso siue firmo sicut sunt corpora celestia ⁊ aqua. ⁊ tunc etiā dyaphanū est visibile. Est enī manifestū q̄ aqua ē visibilis ⁊ corpa celestia in quibus nō est color. sed p̄pter densitatē taliū corpōz sunt visibilia. Aliud est dyaphanū actuatū in corpe subtiliori si ē in aere ⁊ sic dyaphanū nullo modo est visibile nisi p̄ extrinsecū colorē. Et ideo nō diffinit dyaphanū qualitercūq; acceptū sed dyaphanū actuatū ⁊ illuminatū quia diffinit dyaphanū qd̄ fac ad visionē. hoc autē est dyaphanū illuminatū cū hoc sit mediū videndi.

Arguitur Contra diffinitionem. Ex ista diffinitione sequeretur quod lignum vel murus esset dyaphanum quia recipiunt in se colores extraneos. Dicitur quod dupliciter dicitur aliquid alteri extraneum Uno modo quia est extra naturam illius cui inest. et sic omnis color dicitur extraneus subiecto. et similiter omne accensum. scilicet sic non accipitur hic extraneum. Alio modo dicitur extraneus quod est facile ab eo separabile cui inest. et sic color dicitur extraneus dyaphano. quia colores sunt in dyaphano quando dyaphanum est illuminatum. recedente ergo lumine recedit et color.

Queritur In quo predicamento sit dyaphaneitas. Dicitur quod est in secunda specie qualitatibus et est naturalis potentia recipiendi lumen. Sicut enim risibile est naturalis potentia ad actum ridendi. ita etiam dyaphaneitas est naturalis potentia per receptionem luminis. et ideo corpora non dyaphana non possunt recipere lumen sicut sunt corpora opaca siue imitata.

Queritur utrum ista dyaphaneitas in diuersis corporibus sit unius speciei. Dicitur quod sic. Et ratio est quia distinctio aliquid ex parte subiecti non variat species rei quia ex subiecto sumitur distinctio numeralis accidentis et etiam distinctio secundum magis et minus. sed dyaphaneitas in diuersis corporibus distinguitur ex parte subiectorum. Aliqua enim sunt corpora dyaphana per totum. In quibus tamen est densitas. quia aliqua sunt per totum luminosa sic quod de se diffundunt lumen et alia illuminant. et sic planete in corporibus celestibus habent dyaphaneitatem. Alia sunt dyaphana per totum que habent luminositatem et tamen non illuminant sicut ignis elementaris. quia si talis ignis illuminaret tunc semper esset lumen circa terram quia semper aliqua pars ignis est super nos. Alia sunt dyaphana per totum que tamen non illuminant que ad primum nec habent in se naturalem luminositatem que ad secundum. sed solum recipiunt ab extrinseco lumen sicut sunt aer et aqua. Alia sunt dyaphana que recipiunt lumen solum in superficie sicut sunt corpora colorata. Et ideo dicitur Aresto. quod color est extremitas perspicui. id est dyaphani in corpore terminato.

Arguitur Corruptibile et incorruptibile dicitur plus quam genere ut dicitur. x. metaphisice. et ista corpora inferiora et corpora celestia non possunt in se habere unam formam. Dicitur quod ibi generum accipitur pro genere physico. id est materia. possunt tamen corpora et ea que sunt in corporibus convenire genere loyco ymo specie loyca et sic corpora inferiora et corpora celestia sunt simul in predicamento subiecti et accidentis eorum possunt esse unius speciei sicut dicitur de dyaphaneitate.

Arguitur Gravitas et leuitas aeris et aque dicitur specie. et etiam dyaphaneitas aeris et aque dicitur specie. Aliud exemplum. risibile et rudibile dicitur specie ergo etiam album in homine et azino. Dicitur quod non

est simile quia gravitas et leuitas in elementis fluunt ab ipsis elementis secundum ipsorum proprias naturas. Sed dyaphaneitas sic non fluunt ab eis sed secundum aliquid commune reatum in ipsis. et ideo potest talis forma sic fluens esse unius speciei. Similiter risibile et rudibile sunt diuersarum specierum quia fluunt ex propriis naturis hominis et azini. Sed albedo in homine et azino fluunt ab eis secundum aliquid commune. quia scilicet secundum quod sunt corpora mixta et ergo sunt eiusdem speciei.

Queritur Utrum lumen et color differant specie. Dicitur quod sic. Lumen duplex est ratio. Prima est quia simplex et mixtura nunquam sunt eiusdem speciei ut aer et lapis quia aer est corpus simplex et lapis est corpus mixtum. Sic in proposito lumen est qualitas simplex sed color est qualitas secunda causata ex luminoso ignis. perspicuo aeris et aque et ex opaco terre et fit mixtio coloris ex permutatione elementorum adinuicem ut dictum est. Secunda ratio est. quia illa sunt distincta specie que habent diuersa sibi opposita quia contrarietas est dicitur secundum speciem. ergo oportet quod quecumque habent eadem opposita sunt unius et eiusdem speciei. et per oppositum quecumque habent diuersa opposita non sunt unius speciei. Sed iste qualitates habent diuersa opposita quia oppositum luminis est tenebre que non opponuntur colori quorum oppositum est album et nigrum.

Arguitur Si color est qualitas composita ex quatuor elementis. ergo non est simplex. Dicitur quod bene sequeretur si ille qualitates manerent actualiter formaliter sed hoc non est verum quia tamen manent virtualiter. Et ideo est dicendum eodem modo de istis qualitatibus quo ad colores. et de elementis quo ad mixtura. Unum patet quod color est qualitas simplex secundum naturam habens tamen virtutem aliarum qualitarum et non substantiam.

Arguitur Calidum humidum frigidum et siccum sunt qualitates prime ergo non lumen. Ans patet quia ille sunt qualitates primorum corporum. Dicitur quod dupliciter alique qualitates dicuntur prime Uno modo comparando eas ad qualitates tangibiles. et sic calidum et frigidum humidum et siccum sunt qualitates prime. Alio modo dicuntur qualitates prime in ordine ad qualitates visibiles et sic lumen opacum et perspicuum sunt qualitates prime. Et principaliter lumen est qualitas prima propter duas causas. Prima causa est quia est qualitas primi corporis scilicet celi. Secunda causa est. quia cum alijs qualitatibus elementorum constituit alias qualitates visibiles ut puta colores. Grauius sciendum quod color constituitur ex tribus qualitatibus scilicet ex lumi

uoso ignis. ex dyaphano aeris et aqua et ex opaco terre. In qua constitucioe lumē habet se ut principium formale. et alia ut principia materialia Et si arguitur qualitates non possunt venire ad mixtionem. ergo non potest mixtio fieri ex qualitatibus. Dicendum quod quibus qualitates secundum se non concurrunt ad mixtionem tamen qualitates cum suis subiectis concurrunt ad mixtionem sicut in generacione mixtorum ubi quod concurrunt multum de luce fit mixtum album. et ubi multum de terra fit mixtum nigrum. Unde quoniam elementa vniuersum turvuntur qualitates tangibiles ex quorum unione resultat forma mixtionalis. Etiam ununtur qualitates visibiles ex quorum unione resultat color etiam in eodem. et sicut in mixto sequitur forma mixtionalis gratia qualitatibus tangibilium sic etiam sequitur color sic quod omne mixtum est coloratum gratia qualitatibus visibilium.

Arguitur Lumē est suba et tota ypostasis colorum. quod non est alterius speciei a colore. Dicendum quod dupliciter aliquid dicitur suba alterius. Uno modo quod intrinsece ipsum constituit. et sic generatio et dia sunt suba speciei. et sic verum est quod suba non est alterius speciei quod illud cuius est sed tunc lumē non est suba coloris. Alio modo quia est principalissimum in constitucioe rei. et sic lumē dicitur suba coloris quia est principalissimum in constitucioe coloris. Alie enim qualitates a lumē scilicet opacum et perspicuum concurrunt ut principia materialia et lumē ut principium formale. Formale autem est dignius ipso materiali. Ex his potest intelligi diffinitio coloris data in libro de sensu et sensato scilicet color est extremitas perspicui in corpore terminato. id est denso. Potest enim sic intelligi. Color est extremitas non quantitativa sed qualificativa quia color sequitur ipsum perspicuum quod est naturalis potentia. Et ideo addit perspicuum. Debet tamen hoc perspicuum non esse totaliter perspicuum. quod non secundum profundum et ideo addit in corpore terminato. id est denso. Item lux lumē radius et splendor dicitur ab invicem secundum rationem lez sint idem secundum rem. quod lux est qualitas secundum quod est in lucido Et dicitur lumē secundum quod participat a dyaphano Et dicitur splendor secundum quod recedit a corpore illuminato.

Lumen ergo est hu

Hic Aristoteles diffinit aliam qualitatem concurrentem ad visionem scilicet lumē. Et primo ponit veritatem de lumē. Secundo excludit errores. Primo quod dicit quod lumē est actus dyaphani secundum quod dyaphanum. Et hoc probat sic. quod contraria sunt apta nata fieri circa idem. Sed lumē et tenebre contrariantur extendendo contrarietatem ad partem oppositam ergo habent fieri circa idem subiectum. Sed subiectum ipsum tenebrarum est dyaphanum et etiam dyaphanum est subiectum luminis. et sic lumē est actus. id est forma dyaphani. Et addit Aristoteles. quod lumē est sicut color

dyaphani. id est actus eius. et istud lumen causat in dyaphano ab igne scilicet secundum ponentes corpora celestia esse ignea vel ab igne. id est ab alio illuminante igneo sicut est candelabum vel ignis mixtus vel causat lumen a corpore superiori. id est celesti

Arguitur Dyaphanum est actus ergo lumē non est in dyaphano sicut in subiecto. Dicendum quod duplex est subiectum ipsius luminis. scilicet quod mediante lumē est in alio subiecto et sic dyaphanum est subiectum luminis quod per dyaphaneitatem lumē recipit in alio corpore. Aliud est subiectum quod. et tale subiectum non potest esse actus. et sic subiectum luminis est corpus dyaphanum. sicut enim quantitas est subiectum quo qualitas corporalis. sic etiam una qualitas potest esse subiectum quo alterius qualitatis. et sic dyaphanum est subiectum luminis.

Arguitur Dicitur est plus quod dyaphanum est subiectum coloris. quod non est subiectum luminis. Dicendum quod dyaphanum accipit dupliciter. Uno modo secundum dyaphanum. id est absolute absque alio addito. et sic lumē est actus dyaphani. quod lumē est prima et prima forma actus ipsius dyaphani. Alio modo accipit dyaphanum secundum quod est actuatum per lumē et tunc dyaphanum suscipit in se colores. et sic est subiectum coloris. et ideo bene dicit Aristoteles. hic quod lumē sit actus dyaphani secundum quod dyaphanum. Unde patet quod lumē est actus lucidi sicut causa formalis et est actus dyaphani sicut forma prima et est actus corporis sicut forma remota. quod corpus est subiectum remotum luminis. Primum patet quod lumē et luci dicitur dicitur sicut abstractum et concretum

Arguitur. Color est actus terminati corporis ut dicitur in de sensu et sensato. ergo male dicitur hoc quod sit actus dyaphani illuminati. Dicendum quod color dupliciter accipit. Uno modo secundum esse reale et sic color est actus corporis terminati. id est corporis de se si quod non potest visu penetrari. Et sic loquitur Aristoteles. diffiniendo colorem in de sensu et sensato quod color est extremitas perspicui in corpore terminato. Alio modo accipit color secundum esse intentionale et spirituale. et sic color est actus dyaphani illuminati. quia color secundum esse spirituale recipit in medio quod medium est dyaphanum illuminatum.

Arguitur Si lumē est actus dyaphani secundum quod homini. quod lumē spiritus est in dyaphano quod est flammam. Dicendum quod hoc argumentum verum excludit. quoniam cum est lumē tunc est in dyaphano. est enim corpus dyaphanum habens in se lumē quibus non habet naturaliter lumē est tamen dyaphanum. quod lumen est spiritus in dyaphano

Quod quidem dia

Postquam Aristoteles posuit diffinitiones luminis hic dicitur ex illa diffinitione excludit flammam opinionem

Ex quo ei dictum est quod lumen est actus dyaphani sic satis patet quod lumen non est corpus. Corpus enim non est actus. id est forma alia. Dicebant enim antiqui quod lumen esset ignis ponentes triplicem ignem scilicet ignem carbonem. ignem flammam. et ignem lucem. Alii vero sicut Democritus dicebant quod lumen esset fluxus corporis et si sic tunc etiam lumen esset corpus. Dicebat enim Democritus quod lumen esset defluxus quorundam corporum atomalium in dyaphano. et sic lumen esset defluxus corporum. id est lumen esset corpora atomalia defluentia a corpore illuminato in dyaphano. Et quando eos arguebat sol quod illuminat terram. et si sic emittit illa corpora atomalia tunc sol iam esset valde pius. Runder ipse quod sol ulterius nutrireretur per vapores. sed hoc est magis inconueniens quod quicquid sic nutritur est corruptibile.

Neque enim possibile

Dicit Aristoteles reprobare istam opinionem. Et vult quod impossibile est lumen esse corpus. Et hoc sic quod si lumen esset corpus tunc multa corpora essent simul in eodem loco. Sed hoc est impossibile. quod illud ex quo sequitur. Maior patet quod aer est corpus et lumen est corpus aere simul. quod duo corpora essent simul. quod autem lumen sit in aere probat Aristoteles. quod tenebre sunt in aere. sed tenebre et lumen sunt tria que habent fieri circa idem subiectum. quod etiam lumen est in aere. Maior patet ex quarto philosophorum. quod si duo corpora essent in eodem loco tunc esset penetratio dimensionum. Est autem consideranda duplex contrarietas capit hic generaliter putat se extendit ad priuatiuam oppositionem. sic enim lumen et tenebre contrariatur. id est priuatiue opponuntur. Et per hoc non impedit argumentum textus. quod non solum tria priuatiue dicta habent fieri circa idem sed etiam priuatiue opposita.

Et non recte empe

Dicit reprobare Aristoteles. quorundam solutionem ipsius Empedocles. quod aliqui volentes probare quod lumen non esset corpus sic arguebant. Si lumen esset corpus tunc illuminatio non fieret in instanti. quod nullum corpus mouetur in instanti. ut philosophorum. Runderbat Empedocles quod etiam illuminatio non fieret in instanti sed fieret successiue et tamen illa successio lateret nos. Ista solutionem reprobare Aristoteles. dicit quod dicere lumen moueri successiue et illa successio non nos latere est demonstratio et demonstratio sensus. Primum patet. quod licet talis successio posset nos latere in primo spacio. tamen in magno spacio quale est ab oriente in occidentem non posset nos latere successio motus. Secundum patet. quod videmus ad sensum quod sol venit ad partes orientales super nostrum emisperium tunc etiam illuminat occidentem.

Arguit. Lumen successiue mouetur ab oriente in occidentem ut manifeste patet. quod male reprobat Empedocles. Dicit quod dupliciter aliquid mouetur successiue. Uno modo per se quod scilicet in ipso mobili est naturaliter talis successio. et sic lumen non mouetur sed corpus illuminans. et sic secundum tale intellectum excluditur opinio Empedocles. Alio modo aliquid mouetur successiue per accidens. id est per aliud quod scilicet ipsum de se habet mutationem instantaneam. sed coniungit illi quod mouetur successiue. et sic etiam lumen mouetur successiue. quod non potest esse lumen in dyaphano nisi per aduentum corporis illuminantis. et ideo illuminatio est mutatio simpliciter instantanea consequens tamen successiuum motum. Sicut est de aliquo portante candela per aliquam plateam vel stratam ciuitatis ibi manifestum est quod apporatio candele est successiua. sed postquam candela est apporata in instanti per aere fit diffusio luminis in locum ubi candela successiue

Queritur. Utrum lumen sit corpus. reprobatur Pro intellectu questionis est sciendum. quod de naturalibus fuerunt v. opiniones. Prima est quod lumen esset corpus et mouebatur ex hoc. quod quicquid habet in se passiones corporis est corpus sed lumen habet in se passiones corporis quod est corpus. Maior patet. quod passio non derelinquit suum subiectum. Maior patet quod redire reflecti et verberari sunt passiones corporis. quod sunt per motum localem qui motus solus conuenit corporibus ut philosophorum. Sed ista opinio reprobatur Aristoteles. in textu. Etiam non apparet vni possibile lumen corrumpi in aere si esset corpus. quod per absentiam corporis illuminantis non potest corpus corrumpi quous bene accidens corrumpatur. Alia fuit opinio quod lumen esset forma spiritualis quod sic probabat. quod illa est forma spiritualis quod utimur in spiritualibus et in immaterialibus. sed in immaterialibus utimur lumine. Dicimus enim quod est aliquid lumen intellectus agens. et tamen manifestum est quod intellectus agens est aliquid immateriale. sicut dicimus de intellectu angelico. Sed ista opinio non valet. quod nulla forma immaterialis perfecti facit effectum materiale. sed lumen facit effectum materiale et reale. quod non est qualitas immaterialis. Et licet anima rationalis faciat effectum materiale et reale. non tamen per se sed per medium. scilicet per corpus suum et anima nobilis per corpus celeste. Tercia opinio fuit. quod lumen esset euidetia coloris. quod hoc est euidetia coloris sine quo color non est euidens. sed sine lumine color non est euidens quod lumen est euidetia coloris. Ista opinio non valet. quod quicquid videtur luminosum non sub ratione coloris. sicut in nocte. Quarta opinio est quod lumen esset forma subtilis quod producit formam substantialem. quod producit multa mixta et mineralia. sicut patet de lumine celi. sed sicut a suo simili producit. Ista opinio non valet. quod nulla forma subtilis precipit

sensu qz tunc esset in tertia spē qualitatis. 7 sic esset forma accidentalis qd est impossibile. s3 lumen picipit sensu qz tñ. Quia opinio fuit 7 dicit qz lumen in aere habeat esse intentionale i corpore 7o luminoso habeat esse reale. Probatō ē qz ois forma realis d3 habere pmanētiā in suo subiecto. s3 lumen nō h3 pmanētiā in aere s3 pērit lumen p recessuz solis. S3 ista opinio reprobat. qz nulla forma intentionalis denoiat suuz subiectū. qz ois forma intentionalis est impfecte i suo subiecto. s3 lumen denoiat aerē realiter. qz d3 aer lūosus qñ h3 in se lumen 7 iō color i aere nō denoiat aerē. qz h3 ibi esse intentionale tñ. Pro veritate est scienduz qz lumen est qlitas de tertia spē qualitatis e' pprin subiectū ē dyaphanū sine pspiciū. Et hoc p3. qz qualitates que sentiuntur sensu exteriori sunt de tertia spē qlitatis. sed lumen sentit sensu visus. qz lumen ē de tertia spē qualitatis. Restat qz solvere qnz argumēta pbantia qnz opiniones pdictas. Ad pmiuz qz dicendū qz duplr alicui cōueniūt passionēs corpis. Uno mō pprie 7 tunc est verū qz hoc cui cōueniūt passionēs corpis ē corpus. qz passio nunqz derelinqit suuz subiectuz sed sic nō cōueniūt lumini passionēs corpis. Alio mō alicui cōueniūt passionēs corpis similitudinariē. 7 sic lumen cōueniūt passionēs corpis. 7 hoc nō oportz esse corpus. Et sic qd multiplicat circa obiectū sibi oppositū qd ē puz 7 politū d3 reuerberari 7 redire put redire valet tñ sicut seipm multiplicare. qz lumen multiplicat circa corp' politū sic si ponat canthela ad peluum lumen ei' d3 reuerberari 7 redire a pelui. Ad scdm d3 qz lumen accipit duplici' Uno mō put ē pncipiuz manifestandi alteruz siue tal' res sit spūalis siue corpalis. 7 sic lumen etiā inuenit in spūalibus. qz i spūalibus etiā inuenit pncipiū qd vocat lumen 7 sic dicim' in hoie esse lumen intellect' agētis. 7 sic lumen reperit pprie in spūalibus 7 metaphorice in corporalibus. Alio mō accipit lumen fm qz est pncipiū manifestandi colores corporales 7 sic lumen est qlitas materialis 7 in materia exns. 7 isto mō nunc loqmur de luce. 7 sic est act' dyaphani alluati. 7 sic pprie inuenit in materialibus 7 metaphorice i spūalibus. Ad terciū dicendū qz quis color nō videatur sine luce non tñ lumen est euidētia coloris qz i quibusdā est euidētia absqz colore sicut lumen est absqz euidētia coloris sicut i corporibus celestib'. sed qz sunt idēz non pnt ab inuicē separi. Et licz aliq sp cōiungant ad inuicē non tñ seqtur qz sint idēz. sicut hō 7 risibile. Ad quartū dicendū qz duplex ē

cā alic' sube. quedā est pncipalis 7 vniuoca. 7 sic effect' est silis cāe fm naturā. vel etiā fm pportione sicut fili' est silis patri. vl' domus est silis ydee qz est i mente artificis. Alia est cā instrumentalis alic' effectus. 7 tales cāz nō o3 eē silez effectui sicut semen ē cā instrumentalis geniti ex semine. mō lumen ē cā instrumentalis sbe qz eo mediāte aia nobil' pducit inferiora 7 mediāte celo sicut prio instrumto. Ad qntū dicē dū qz nō o3 formā esse intentionales qz non sp ē in subiecto qz duplex ē forma realis. quedāz ē que orit' ex pncipijs essentialib' subiecti vt risibile ex hoie. vl' ex cōmixtionalib'. vt albedo ex hoie. 7 tal' forma est sp pmanēs in subiecto fm dispōez quā h3. Alia ē forma real' qz oritur ab extrinseco 7 etiā cōseruat' ab extrinseco sic calor in aqua qz accipit' ab extrinseco scz ab igne et cōseruat' ab extrinseco. sic est ddm de luce qz aduenit dyaphano p pntiam corpis illuiantis. Et iō lumen differēter est in corpe lucido vt in sole 7 in aere aut dyaphano quous ei vtrobiqz sit realiter tñ non vtrobiqz pmanēt. Lū' cā est qz lumen in corpe lucido fluit ex pncipijs illius corpis. non at fluit a pncipijs illius corpis in qz est realiter trāseunter.

Arguit. Lumen ē qualitas fluēs a corpe qz est defluxus corpis. 7 si sic tūc est corp'. Ddm qz ista ppo lumen est defluxus corpis intelligit' duplici'. Uno mō qz lumen sit pue pncipule corp' defluēs a corpe. ac si diceretur lumen in aere nihil aliud est qz multa pua corpa athomalia resoluta a corpe solis. 7 sic Aresto. repbat istā ppoēz. Alio mō pōt ppo intelligi. qz lumen sit defluxus corpis. i. qualitas defluēs a corpe. 7 sic ppo est pua. qz lumen est qlitas naturalis ipius corpis lūosi nā ab ipō corpe luminoso naturaliter fluit.

Arguit. Ois qualitas sensibilis h3 p'riuz sed lumen non h3 p'riuz. qz nō est qualitas sensibilis. Ddm qz duplex est qualitas sensibilis. quedā est que reperitur i ipsis elemētis 7 elemētatis sicut sunt calidū frigidū 7c. 7 sic Aresto. bene loqtur di. qz ois qualitas sensibilis h3 p'riū. Alia est qualitas sensibilis qz inuenit' i celo qd omnino est incorruptibile. 7 tales qualitate non o3 h3e qualitatem p'riā nisi extendat' p'rietas ad p'riū oppōez. 7 sic tenebre sunt p'rie lūmi. Vel breuē d3 qz ois qualitas sensibilis sensu tactus h3 p'riuz. sed hoc nō oportz de qualitatibus sensibilib' alioz sensuuz.

Arguit. Lumen est corp'. qz Aresto. distinguit tres spēs ignis in scdo topicorū qz sunt ignis carbo. ignis flāma. 7 ignis lux. sed ignis ē

corpus. & etiā lux siue lumē erit corpus. Dicendum q̄ Aresto. loquitur ibi exōplanter s̄m opimonē antiq̄z qui distinxerunt triplicē ignē. Exēpla em̄ debēt pcedere ex notioribus. cum ḡ s̄m antiq̄s fuit notū. & p̄suppositū q̄ tres ec̄nt sp̄s ignis sic etiā exēplificat ibi Aresto.

Querit. Utz lumen equaliter reperiat in oibus. Ddm̄ sicut pus dictū est de dyaphanitate. Aliq̄ em̄ sunt dyaphana p̄ totū. & illa recipiunt lumē p̄ totū. Alia ḡo sunt dyaphana s̄m superficies. & illa recipiunt lumen s̄m vltimā eoz superficiē. Cui⁹ rō est. qz p̄p̄rius subiectū ipius luminis est dyaphanū. illa ḡ que sunt dyaphana p̄ totū sunt susceptiua luis p̄ totū. & illa que sunt dyaphana s̄m superficiem sunt susceptiua luis s̄m superficiē. In p̄mis ē tñ ista d̄na qz aliq̄ h̄nt de se lumen sic est corpus solis. Aliqua h̄nt lumen ab extrinseco sic aer & aqua.

Est autem coloris

Postq̄ Aresto. oñdit quō se habeat color ad videndū qui nō videt sine luie. Hic dicit quā se habet dyaphanū ad videndū. & p̄mo quō se habet ad colorē. Et p̄dit s̄le de sono di. q̄ sicut se h̄z aer ad sonū. ita dyaphanū ad colorē. & qz dyaphanū est sine colore sic est susceptiuus coloris. sic etiā qz aer est sine sono ḡ est susceptiu⁹ soni. & rō istius ē. qz om̄e suscipiens d̄z esse denudatū a natura suscepti al̄s nō capet ip̄m. cui⁹ ḡ dyaphanū recipit i se colorē qz q̄ sit denudatū a colore & s̄l̄r aer a sono. Et p̄ hoc soluit argumentū q̄ arguit q̄ dyaphanū est sine colore & tñ suscipit colorē. qz in p̄ncipio dyaphanū est sine colore. sed in visione est cū colore. qz suscipit in se colorē. & sic etiā aer est sine sono & nō suscipit in se sonū anteq̄ innotet̄ auditus. Deinde dicit quō dyaphanū videt. i. p̄ visu⁹ ḡgnoscat. & vult q̄ dyaphanū ḡgnoscat sicut tenebrosū. Ex q̄ em̄ ḡgnoscamus aliqd̄ ec̄ pus lucidum & postea tenebrosū p̄cipim⁹ q̄ est dyaphanū qz ē eadez natura ex p̄te subiecti q̄ sic q̄z in se h̄z tenebras & q̄n q̄ lumē sicut manifeste p̄z p̄ sensū.

Non autem omnia

Postq̄ Aresto. determinauit de manifestis visibilibus q̄ vident̄ p̄ lumē extrinsecū. Hic p̄nt determinat̄ de visibilibz innotatis di. q̄ nō oia sunt visibilia p̄ lumē exterius. sed solū illa q̄ tñ est p̄p̄rius color. sunt em̄ aliq̄ que i luie exteriori n̄ sunt visibilia sub rōe luis. sicut sunt lucētia de nocte. sed ista sunt visibilia i tene-

bris. ista at̄ nō sunt noiata vno noie coi sicut sunt putredines quercū. capita pisciū. squamopiscū. oculi catorz. & oculi lupoz. Rō at̄ quare ista vident̄ i nocte & nō in die stat in h̄. qz sunt duplicia corpa q̄daz sunt q̄ h̄nt p̄fecte lumē p̄p̄rius ab opaco & talia corpa p̄nt solūz videri p̄ lumē exterius sicut sunt corpa colorata. in coloratis em̄ corpibus lumē est p̄fecte p̄p̄rius ab opaco. Alia sunt corpa q̄ nō sunt p̄ se terminata vbi sc̄z lumē n̄ est p̄fecte comprehēsus ab opaco. & talia corpa p̄nt etiā videri sine luie exteriori. qz p̄ p̄p̄rius lumē p̄nt aliq̄z partē mediū illūiare. ista tñ nō vidēt̄ luminosa in luie exteriori. qz hoc lumē exterius obfuscat min⁹ lumen ḡ in die nō vident̄ talia luiosa sicut in nocte. Pro intellectu oim̄ istoz est sciendū. q̄ est triplex ḡdus visibiliuz. quedaz sunt q̄ vidēt̄ur sub luie alieno & colore p̄p̄rio. et ista visibilia solūz vidēt̄ur i die & nō in nocte. alia sunt q̄ vidēt̄ur sub lumine p̄p̄rio & colore alieno. & ista eq̄l̄iter vident̄ in die & in nocte sicut ignis. alia sunt q̄ se h̄nt medio mō. qz vident̄ in die sub luie alieno & colore p̄p̄rio. & in nocte sub lumine p̄p̄rio & colore alieno. sicut sunt oculi catorz. putredines quercū & filia que vidēt̄ur i die alba & ḡ vidēt̄ur sub colore p̄p̄rio & sub luie solis. sed i nocte vidēt̄ur sub p̄p̄o luie & nō vidēt̄ talia corpa alba s̄z luiosa.

Hunc autē intātuz

Quia Aresto. dixit de duplici visibili. Hic ostendit quō utrūq̄ videat̄ & p̄nt sumi due p̄clusiones. P̄ria est de colore & est ista. Color ē visibilis qz mouet dyaphanū pus illūiatuz sed innotata sunt visibilia qz mouet dyaphanū. i. ip̄m actuando p̄ lumē & iō in eis lumē nō p̄supponit̄ sicut in p̄mis visibilibus. Dicit ḡ Aresto. q̄ iā d̄m̄ ē q̄ color n̄ videt̄ sine luie. lumē at̄ est in dyaphano. mouz ḡ color dyaphanū actu illūiatuz qd̄ vlt̄erius mouet organū sibi aliqualit̄ cōtinuatū. qd̄ p̄bat rōe & signo. Rōe sic de rōe coloris est mouere dyaphanū s̄m actuz. i. actu illūiatuz. ḡ color pus mouet dyaphanū illūiatuz anteq̄ visus moueat a colore. Signū stat i hoc qz si aliq̄s h̄ns in se colorē. i. coloratus ponat sup̄ visum tunc tal̄ res nō videt̄. & iō ōz q̄ sit mediū inter oculūz & visibile qd̄ mediū pus moueat anteq̄ mouet̄.

Querit. Quare color pus mouet̄ visus. uet mediū ḡ sensūz visus. Ddm̄ q̄ iō. quia sensus quūis sit material̄ tñ etiā est vitalis potēs recipe formas ab extrinseco. qz ḡ nō p̄t tales formas recipe s̄m illam materialitātē s̄m quā sunt i subiecto. iō ōz q̄ tale sensibile sp̄ri-

tualisef in medio vt sic poffet recipi in fenfuz
g o3 q p mediū diffundat ad fenfuz vt in ipō
medio fpiritualisef.

Arguit. Uifio fit i inftāti ficut pbat Are
fto. in fine de fenfu 7 fenfato. g nō pmo color i
mutat mediuz 7 poftea fenfum. Ddm q q3/
uis uifio fiat i inftanti tps tñ in uifione pcur
runt plura q hnt ordine nature. qz vnum ē cā
alterius. in vno em inftanti color imutat me
diuz 7 organuz tñ fm naturā color pns imu
tat mediuz 7 mediuz vltari^o imutat organuz.
Pnt em in vno inftanti tps plura eē inftan
tia nature. Aresto. g intelligit q color pns im
mutat mediuz fm naturā q3 ipm organuz nō
āt fm tempus.

Arguit. Si color eēt in aere feqret q aer
eēt coloratus 7 filiter oculus qd ē faluz. Se
quela pbat. qz vbiqz ē forma ibi ē etiā de
noiatio forme. Ddm q ad hoc q aliq for
ma denoiat fubiectuz nō fufficit q in fit fubie
cto ymmo reqrit q in fit fubiecto fatis pfecte
et fatis intētie. 7 ppter hoc calor i aqua tepi
da nō denoiat aquā calidā. color at nō ē i me
dio 7 in organo fm eē pfectū. g etiā nō deno
minat mediū neq3 organū.

Querit. Utz. color fit vnius fpēi fm q ē
in obiecto medio 7 organo. Ddm q fic. Et
ponit rō in comēto doctozis circa libz de fen
fu 7 fenfato. qz diuerfitas fubiectoz nō facit i
formis diuerfitatē fpēificā fed folū numerā/
lē. fed ifta diuerfitas q ē i colore fm q ē in
fubiecto medio 7 organo fūmif folū fm draz
dyaphaneitatis q ē fubiectū primū coloris
qz color exns in fubiecto ē in dyaphano ter
minato. color i medio ē i dyaphano simplr
indeterminato. fed color in organo ē i dyapha
no ptim terminato 7 pti3 indeterminato. Et rō
ē qz oculus ē de natura aque vt dicit in de fenfu
et fenfato. fed aqua qdāmodo terminat ppter
fpiffitudinē fuā fpēs coloris 7 iō fpēs rez uifi
bilin apparēt in aqua.

Arguit. Color i aere nō denoiat. fed color i
pariete denoiat. g nō funt vnius fpēi. cōfequē
tia t3. qz eade forma h3 eundē modū denoiān
di. Ddm q forma vni^o fpēi nō fp equaliter
denoiat diuerfa fubiecta fi in fit talibus fubie
ctis fm diuerfuz modū. Exēpli grā. licz in ig
ne 7 aqua tepida calor fit vnius fpēi tñ ille ca
lor nō denoiat aquā tepidā calidā ficut ignez.
fic filiter ē ad ppositū q3uis em color fit vni
us fpēi in fubiecto 7 i medio nō tñ h3 eundē
modū ineflendi. 7 iō nō equaliter denoiat.

Arguit. Color h3 etiā in medio eē reale g

debet denoiare mediū. An3 pbat. qz h3 eē fpē/
cificū g h3 eē reale. Itē color exns in medio
ē in pdicamēto de tertia fpē qualitatis. g h3 eē
reale in medio. Ddm q duplr dicit habere ali
quid eē reale. Vno mō qz h3 eē fpēificū. 7
fic vtiq3 color h3 eē reale in medio. qz ē in eo
de3 pdicamēto ficut color i fubiecto. Alio mō
dicit aliqd habere eē reale 7 reali mō. i. pfecte. et
fic color folū h3 eē reale in fubiecto 7 nō i me
dio neq3 in organo. Et h3 eē qd dicit folet q co
lor in medio h3 eē intentionale. nō tñ accipie
do intentionē p intentionē loyca. qz talis inten
tio nō ē fenfibilis fed dicit habere eē intentio
nale. i. impfectū qd eē eē fepatū a materia. i.
a cōditionibus materie philice vt infra dicit.
et iō in medio pnt eē colores q in fubiecto eē
fent drij. qz fm hoc eē qd habet in medio nō
pstrariatur. In iftis cōfonat cōe dictū q color
h3 triplet eē fc3 in fubiecto in q h3 eē phifi
cū 7 reale. 7 in aere eē ficut i deferente. 7 in or
gano tanq3 in pncipio cognitōis.

Non enim bñ dicit

Dicit Aresto. excludit errorē Democriti circa
predicta qui dicebat q si totū mediuz a terra
v3q3 ad celū eē vacuū. i. fine corpe. tunc fm
maximā certitudinē videremus ea q funt cir
ca celū etiā si formica eē circa celū qz nihil
obftaret int rez videntē 7 rē vifaz. fed dicit Are
fto. q hoc eē ipoffibile. qz si nō eē mediū inf
rē videntē 7 rem vifaz tunc nihil oīno viderē
tur. Qd pbat Aresto. ex dictis. qz dictū eē q
obiectū pmo mouet mediū. 7 mediū motū vl
terius mouet fenfuz. fi g non ē mediuz ipm nō
pōt moueri. 7 si mediū non mouet etiā fenfuz
nō mouet a medio.

Ignis autē in vtrif

Dicit ponit aliā ptem fc3 de mō videndi corpa
lucida fiue inno iata vifibilia dicens. q ignis
et alia inno iata vifibilia vidētur nō in lumie
fed in tenebris. 7 iō ficut color eē vifibilis qz
mouet dyaphanū pns illuatiuz. ita inno iata
vifibilia funt vifibili a. qz mouet dyaphanuz
ipm actuādo p lumē. 7 hoc iō. qz talia lucētia
in nocte q dicitur vifibilia inno iata hnt in
tra fe lumē ibibitū q luie pnt etiā dyaphanū
in pte illuare 7 hoc cōtingit i eis ppter cōmix
tionē nature ignis a q igne eē luciditas vel lu
men i mixtis. Alia ei elemēta nō funt de fe lu
men i mixtis.

Arguit. Si ifta inno iata vifibilia eīda
eēnt lucētia ppter ignē feqret q etiā eēnt calida

propter ignem. Dicitur quod hoc non oportet. Cuius ratio est quod quicumque due forme sunt in aliquo quod a una naturaliter est per aliam. tunc potest talis res manere in aliquo forma prima forma et non forma ultima sed non est. cum si luciditas sit per forma quam caliditas. si potest ignis reperiri in aliquo forma luminositate et non forma caliditate. quod si luminositas sit per forma per quam ignis coeat lumine cum corporibus celestibus que sunt prima corpora.

Eadem autem ratio

Hic Aresto. redit ad materiam de qua prius fuit locutus scilicet quod color positus super sensum non facit sensationem de. quod hoc non solum verum est de colore sed etiam in aliis sensibilibus. quod etiam alia sensibilia posita super sensum non faciunt sensationem. Et primo declarat hoc in his in quibus est manifestum scilicet in quibus reperitur medium extraneum sicut sunt auditus et olfactus. quod in illis oportet prius medium moveri antequam moveatur sensus sicut sonus prius immutat aerem antequam immutat auditum et odor prius diffundit se per aerem antequam immutat odoratum. et quoniam hoc non appareat de gustu et tactu. quod videntur absque medio immutari tamen est ibi etiam sicut infra dicitur. quoniam cum gustus et tactus non habent medium extrinsecum tamen habent medium intrinsecum. Deinde ostendit quid sit medium in sensibus. Dicit autem medium per quod sensibile deferretur ad sensum. Et vult quod medium in sensu visus auditus et olfactus sunt aer et aqua. et hoc probat specialiter de odore. quod ibi videbatur esse manifestum. quod si odor percipiat per aerem manifestum est in respirantibus quod non odorant nisi per respiratores in aere. quod etiam fiat respiratio in aqua per quam animalia aquatica sicut sunt pisces habent utique sensum odoris. et sic in eis deferretur odor per aquam.

Arguit. Medium et sensus debent proportionari. si est idem medium in illis tribus sensibus non erunt sensus distincti. Dicitur quod quoniam sunt idem medium materialiter in ipsis sensibus per quod sensibilia deferuntur ad ipsos sensus tamen est aliud formaliter. Prout est aer et aqua capi tripliciter. Uno modo forma transparentiam et dyaphaneitatem. et sic sunt medium in visu. quod sic color deferretur per aerem et aquam. Alio modo accipiuntur forma quod sunt corpora facilliter mobilia forma locum. et sic sunt medium in auditu. quod sonus causatur per motum localem aeris et aquae. Tertio modo accipiuntur forma quod sunt facilliter alterabilia. et sic sunt medium in olfactu et gustu. quia odor alterat aerem antequam veniat ad odoratum et sicut alterat aquam.

Querit. Utrum sensibile positum super sensum faciat sensationem. Dicitur quod non ratio est. quod oportet

tet obiectum esse spiritualisatum antequam possit movere sensum. si enim sufficeret qualitercumque presentia forme ad cognitionem tunc etiam res naturales cognoscerent illas formas quas in se habent. requiritur ergo ad cognitionem aliam forme quod talis forma sit spiritualisata. sed spiritualisatio non potest fieri nisi per medium ergo oportet obiectum per medium diffundi. Maior pars ex ordine entium. quod si aliquid res in se habet formam magis spirituales tunc talis res magis cognoscitur. sunt enim quedam entia que habent formas materiales ut sunt entia pure materialia sicut panes habet in se colorem. quedam vero sunt entia que habent in se formas materiales cum quodam spiritualitate. habet autem pertinet dupliciter. Uno modo quod recipiunt tales formas absque materia et tamen cum additionibus materie mathematicae qualia sunt sentiencia et talia cognoscunt singularia. Alia autem sunt que recipiunt in se formas absque materia et etiam absque additionibus cuiuscumque materie. et talia cognoscunt res non solum singulares sed etiam universales. ex quibus patet quod causa cognitionis est ex hoc quod aliquid recipit formam absque materialitate et cum spiritualitate. Circa quod sciendum quod tripliciter potest impediri sensus a sua sensatione. Primum ex presentia maioris sensibilis. et sic impeditur visus nostra a visione stellarum in die propter maius lumen superueniens scilicet lumen solis. Secundo impeditur sensus propter indispositionem organi. sicut lingua febricitantis infecta amaro humore iudicat omnia amara. et isti modi non sunt ad propositum. Sed tertio impeditur ex suppositione sensibilis super sensum. et illius modum persequitur hic Aresto.

Arguit. Sensibile non potest poni super sensum ergo tertium est falsum. Ans. probatur. quod positum est solum corporum. sed sensibile non est corpus sed quodam qualitas. Dicitur quod quantum nunc sufficit quod sensibile accipit dupliciter sicut et sensus. Primum accipit sensibile forma quod est principalis ratio immutandi sensum. et sic sensibile est accens. Alio modo accipit sensibile per illo quod est tota ratio immutandi sensum. et sic accidens acceptum cum subiecto vocatur sensibile. et eo modo accipit hoc sensibile. et tunc sensibile est corpus et ponit super sensum. Similiter igitur sensus accipitur dupliciter. Uno modo per propria sensitiva. et sic sensibile non ponit super sensum. Alio modo accipit per organo in quo est sensus. et tunc sensus est corpus sicut sensus visus sunt oculi cum nervo optico. et eo modo sensibile debet poni super sensum. Unde in proxiimo textu Aresto. notant dicit si aliquid ponat habens colorem. id est corpus coloratum super visum. id est super organum non facit sensationem.

Ar. Quomodo movetur debet esse immediate cum motu septio per hoc. sed sensibile movet sensum. ergo debet esse sicut cum sensu. Dicitur quod duplex est movens. scilicet

principale et primum. Aliud est motus primus per hoc quod dicitur quod obiectum secundum quod est in subiecto per primum sic non est sicut cum motu. scilicet sensu. quia sic est motus primus. sed obiectum secundum quod est in medio est motus primus et hoc modo est sicut cum sensu. et sic etiam sensibile agit in sensu per contactum sicut in quantitate. Arguitur. Videtur quod tangibile positum super tactum acciat tactum. quia ista autoritas non est vniuersalis. Ans. probatur. quia si alicui inferatur vulnus tunc in loco vulneris est tactus et tamen ibi aliter sentit quod sensibile positum super sensum facit sensationem. Dicitur quod in illo casu etiam non fit tactus in illo loco in quo ponitur tangibile super tactum realiter. sed in locis propinquis ubi est tactus integer circa positionem sensibilis super tactum. quia in illis locis non est tactus lesus et ideo in illis potest fieri sensatio.

Hunc autem primum

Postquam Aristoteles determinauit de obiecto visus. hic dicitur vult determinare de obiecto sensus. quod scilicet sit obiectum auditus. quod autem visus plus sit auditu plus probatur est tribus rationibus de visibili. Arguitur. Auditus est perfectior visu quod dicitur per eundem. Ans. probatur. quia plus valet auditus ad sciendum quam visus. nam plus addiscimus audiendo quam videndo. In signum est dicitur Aristoteles in principio per uerborum naturalium. quod ceci a nativitate sunt prudentiores surdis et mutis. Dicitur quod visus et auditus potest dupliciter adinuicem comparari. Uno modo quantum ad ea que eis per se conueniunt. et sic visus est dignior auditu. quia per se comparatur ad obiecta. scilicet obiectum visus est dignius obiecto auditus. Alio modo comparantur adinuicem quantum ad aliquid accedens quod eis conuenit scilicet quantum ad receptionem discipline. et sic auditus est dignior visu. quia plura addiscimus audiendo ab alijs quam inueniendo per nos quod fit per visum. sed hoc non arguit dignitatem auditus simpliciter sed secundum quod. Sicut est de homine et equo quia homo est simpliciter dignior equo. sed secundum quod scilicet in cursu vel ad portandum onera equus est dignior homine. possit etiam dici quod quis plura addiscamus audiendo quam videndo tamen est maior certitudo in visu quam in auditu. et ideo scia accepta per visum est certior ea que accipitur per auditum. Intendens ergo Aristoteles de sono determinare. Primum determinat de sono in communi. Secundo de quodam specie soni scilicet de voce. tunc dicitur quod vox est sonus. Circa primum primum determinat de generatione soni. Secundo de immutatione soni. Circa primum primum determinat de generatione soni directi. Secundo reflexi ibi Echoni. Queritur. Quare Aristoteles determinat autem hic de generatione soni et tamen plus non determinat de generatione coloris nec per ea determinat de gene-

ratione obiectorum aliorum sensuum. Dicitur quod ideo quia obiecta sensuum exteriorum considerantur dupliciter. Uno modo secundum quod generantur in suis speciebus. et sic de eis determinatur in libro primum naturalium ibi enim determinatur de generatione coloris quod scilicet generatur ex lumine et ex opaco et dyaphanitate. Sicut determinatur ibi de generatione odoris et saporis. Alio modo considerantur obiecta secundum quod mutant ipsos sensus. et sic in hoc libro determinatur de eis. Per hoc ergo dicitur ad questionem quod illa duo scilicet existia specifica soni et immutatio sensus per sonum non distant in sono. quia quando sonus existit in sua specie tunc immutat sensum et e converso. et ideo non fuit alia determinatio habenda de generatione soni et e converso immutatione. sed alia determinatio habetur de alijs obiectis quantum ad generationem et quantum ad immutationem. quia tales qualitates sunt permanentes secundum naturam. et ideo potest esse et non immutari. non autem est sic de sono. Intendit ergo Aristoteles. primum determinare de generatione soni. et primum distinguit quod aliquid se habet ad sonum. et vult quod tripliciter aliquid se habet ad sonum. Uno modo privative. quia neque habet sonum in actu neque in potentia. ut spogea vel lana. quia non potest facere sonum. et ideo non habet sonum in potentia. Alio modo aliquid se habet ad sonum positive. et hoc contingit dupliciter. quia vel habet sonum in potentia sicut sunt es campana. et quecumque sunt plana et lenia quia habet in se potentiam faciendi sonum. Alia dicuntur habere sonum in actu sicut ipsum medium in quo est sonus realiter secundum aliquam partem. id est circa corpus sonans. et auditus in quo est sonus intentionaliter. Circa hunc textum est considerandum. quod sonus differt ab alijs sensibus quia sonus non est in actu nisi in medio quia in corpore sonante non est sonus nisi effectiue et non formaliter nec subiectiue. sed alia sensibilia non sunt tamen in medio actualiter et formaliter scilicet etiam sunt in alio subiecto actualiter. et hoc intendit Aristoteles in hoc textu dicitur quod in medio est solum sonus secundum actum.

Arguitur. Medium sicut aer etiam habet sonum in potentia. ergo bene dicitur quod corpus sonans habet sonum in potentia et medium in actu. Dicitur quod duplex est potentia scilicet effectiua quam scilicet aliquid potest facere alteri de se sicut edificator dicitur esse in potentia ad domum. id est effectiue et eodem modo corpus sonans est in potentia ad sonum. quia potest de se facere sonum scilicet in aere. Alio modo aliquid est in potentia subiectiue. et sic etiam medium est in potentia ad sonum. quia medium est subiectum in quo recipitur sonus. habet ergo medium quantum ad sonum in actu quantum scilicet percussit corpus sonans et quantum habet sonum in potentia scilicet antequam percussit corpus sonans vel postquam ipsum est percussus. Ans. Sicut per colorem dicitur nos videre coloratum.

sic p̄ auditū dicim⁹ nos p̄cipere sonū. ergo sic color est subiective in colorato sic eē son⁹ erit subiective in corpe sonāte. Ddm q̄ t̄les locutōes nō sunt eq̄līf̄ intelligēde in sono z obiectis aliorū sensuū. qz tales p̄dicatōes sunt subiective in alijs sensib⁹. Exepli grā. vt si dicam⁹ video coloratū sensus ē video corp⁹ h̄ns in se colorē subiective. s̄z iste p̄dicatōes de sono sunt effectiue. vt si dicatur audio cāpanā sensus ē q̄ cāpana effectiue facit de se sonū. z sic cāpana ē sensibile p̄ accūs sicut z corpn̄s coloratū.

Querit̄ tūc Lū in aere sit son⁹ subiective. q̄ re nō dicim⁹ audio aerē. Ddm q̄ rō est qz son⁹ nō h̄z eē p̄manēs i aere sic alia sensibilia h̄nt eē p̄manēs in suis subiectis. s̄z fm̄ laycos forma q̄ trāsēnt̄ est in subiecto nō denoiat̄ ip̄z subiectū sic p̄z de rubedine causata ex verecūdia q̄ nō denoiat̄ suū subiectū sic etiā son⁹ nō denoiat̄ aerē. Tūc querit̄ q̄re causa efficiēs coloris nō denoiat̄ a colore sic cā efficiēs soni a sono. vt q̄ re nō dicim⁹ video pictorē q̄ facit colorē sic dicim⁹ audio cāpanā q̄ facit sonū. Ddm q̄ nō est sile qz son⁹ q̄n̄ est tūc sp̄ cōiungit̄ actualr̄ sue cāe efficiēti qz nō est son⁹ nisi q̄n̄ corp⁹ sonās actualiter facit sonū sed nō semp̄ cōiungit̄ color cāe efficiēti ergo. zc̄.

Arguitur. Eiusdē est poñā cui⁹ ē act⁹ z econtra sed nunq̄ est son⁹ actu in sonāte ergo nec in poñā. Ddm q̄ act⁹ accipit̄ dupl̄r. Uno mō put̄ significat̄ opationē. z sic eiusdē est potētia opatiua cui⁹ ē act⁹. i. opatio. z sic son⁹ est in corpe sonāte tā in poñā qz in actu. Alio mō actus significat̄ formā z tūc eiusdē est act⁹ cui⁹ est potentia passiua siue subiectiua. z sic corp⁹ sonās nec est in poñā ad sonū nec h̄z actu sonū sic eī son⁹ actu est in medio z etiā in poñā qz in medio est vt in poñā subiectiua z etiā quandoqz actualiter.

Arguit̄. Si aer eēt mediū seq̄ret̄ q̄ idē esset mediū z subiectū. Ddm q̄ duplex ē ps aeris circa corp⁹ sonās. qdā est p̄pinq̄ z in illa ē son⁹ subiective sicut accūs in subiecto. z ibi ē son⁹ realiter. Alia est ps aeris distās a corpe sonante z in illo aere est son⁹ intēcionaliter sic etiā in organo siue in potentia

Fit autem qui secū

Quia Aresto. dixit q̄ son⁹ q̄nqz est in actu q̄nqz vero in poñā. Dic̄ p̄nt̄ ont̄ quō fit son⁹ in actu. Et p̄rio ont̄ q̄ req̄runt̄ ad hoc q̄ son⁹ fiat i actu. Scdo ont̄ q̄lia d̄nt̄ illa eē. ibi. sic at̄ diximus. Vult ergo q̄ tria req̄rūt̄ ad sonū. s. pcutiēs percussuz z mediū. z hoc p̄bat qz percussio alicuius

ad aliqd̄ est cā soni sic p̄z in sono cāpane vbi baptilus pcutit̄ ad cāpanā. s̄z in percussioe tria req̄runtur. s. aliqd̄ qd̄ pcutit̄ z aliqd̄ qd̄ pcutit̄ z qz nō fit percussio sine motu locali z mot⁹ local̄ nō fit sine medio. ergo oportet aliqd̄ eē mediū z in tali medio fit sonus.

Arguit̄. Q̄nqz fit son⁹ vbi nō sunt pcutiēs percussuz z mediū. p̄z in trib⁹. P̄rio in virga pcutiēte aerē. Scdo in fensa cuz q̄ auriga dirigit equū. Et in panno rupto. Ddm q̄ in istis casib⁹ aer h̄z rōez mediū z etiā percussio. z hoc idō qz q̄n̄ aliq̄ virga velociter mouet̄ p̄ aerē tūc ex tali veloci motu vnif̄ aer z p̄densat̄. z tal̄ aer condensat̄ pcutit̄ p̄ ip̄am virgā siue p̄ ip̄am fensaz aurige. vñ pcutiēs est fensa siue virga percussuz vero est aer p̄densatus z mediū est aer subtilis circa aerē p̄densatū. De panno rupto dicēdū q̄ due p̄tes aeris extranee se mutuo pcutiētes sūt cā illi⁹ soni qz p̄ rupturā illi⁹ p̄ani oportet subito intrare aerē ad replenduz locū in q̄ p̄ri⁹ erat pann⁹ ex q̄ motu p̄tes aeris adinuicē collidūt̄ z generat̄ sonus. Tūc Aresto. ont̄ q̄lia d̄nt̄ eē que requirūt̄ ad sonū. s. pcutiēs z percussuz. Scdo q̄le erit mediū. Circa p̄mū ont̄ q̄ pcutiēs z percussuz in sono d̄nt̄ eē corpa dura. z hoc idō qz son⁹ fit p̄ violētā motionē aeris s̄z mollia cedunt pcutienti z nō fit son⁹ p̄ corp⁹ molle qz nō fit diuisio aeris. Scdo req̄ritur q̄ sint lenia qz si acus pcutiatur acui nō fit son⁹ qz nō fit diuisio aeris. Et ad hoc q̄ sit magn⁹ z p̄fect⁹ son⁹ requirūt̄ q̄ corpa sint p̄caua qz corpa p̄caua p̄nt̄ p̄tinere multū aeris z ex illa p̄tinētia multi aeris fit magn⁹ son⁹ qz fit violētia magna aeris inclusi in tali p̄cauitate. z ista ē cā q̄re si pcutiāt̄ manus adinuicē fit magnus sonus.

Querit̄. Utz son⁹ pueniat ad auditū p̄ motū locale. Ddm q̄ son⁹ in p̄cipio necessario h̄z fieri per motū locale qz causat̄ ex motu locali aeris s̄z in p̄gressu nō est necesse sonū fieri per motū locale. z sic nō multiplicat̄ son⁹ vsqz ad auditū per motū locale. Prima pars sic p̄z. qz dicit̄ Arest. i scdo metheroz q̄ visus anticipat̄ auditū in tonitruo z in choruscatione qd̄ sic intelligit̄ quia q̄uis siml̄ tēpore fiat tonitruū z choruscatio t̄n videm⁹ prius choruscationē an qz audim⁹ tonitruū qd̄ esse nō posset nisi ex hoc q̄ son⁹ defert̄ per motū localem z visio fit in instanti. Scda rō est qz auditio impeditur p̄uētum nō autē visio s̄z ergo multiplicatio soni p̄ mediū impeditur per motū locale ergo fit per motū locale. Scda pars patz trib⁹ rōnibus. Prima est quia dicit̄ Arest. in hoc scdo. q̄ sensibile posituz sup̄ sensum nō facit sensatōnem. s̄

ergo p realē motū sensibile veniret ad sensuz tūc nō faceret sensatōez. Itē son^o factus in aere audit in aq̄ sicut patet de piscib^o qui mouētur p sonū illū q̄ stat in littoze s; nō p̄t dici q̄ real^o mot^o fiat sub aq̄. Et in hoc casu in aq̄ soluz fit intentional^o son^o. Tercio si real^o mot^o fieret sp̄ cū sono tūc aer realit^o moueret contrarijs motib^o realib^o. qz p̄tingit sonū fieri a duob^o stātib^o in oppositis locis qz vnusquisqz audit alterū si ergo mediū moueret realit^o tūc ille aer moueret oppositis motibus. Uer^o ergo est q̄ in p̄cipio circa corp^o sonās est realis mot^o. s; in aliq̄ distātia circa auditū nō oportet eē motū realē. sed solū sp̄em siue intētōem soni.

Arguit. In oī sensatōe sufficit p̄ntia sensibile. ergo nō oportet auditōz fieri p motū locale

Dōm q̄ dupl^r aliqd̄ facit ad sensatōz. Uno mō qz immutat sensum. z sic sensibile facit ad sensatōz. qz imutat sensuz. Alio mō aliqd̄ facit ad sensatōez p̄sbulant^r. s. sine q̄ nō fieret sensibile p̄ns sensui. P̄rio mō color req̄rit ad vidē dū qz pp̄rie imutat visū. s; sc̄do mō lumē req̄rit ad vidēdū sicut illd̄ siue q̄ nō est color p̄ns visui. sic ad p̄posituz dōm q̄ son^o req̄rit ad audēdū sicut qd̄ imutat auditū. sed mot^o local^o cōcurrit sicut sine q̄ nō p̄ntat sonus auditui.

Amplius autem au

Postqz Aresto. determinauit de pcutiēte z p̄cusso q̄ req̄runt ad sonū p̄nt determinat de medio z dicit q̄ mediū soni est aer z aq̄. tū aer est p̄fectius mediū qz aq̄. Lū^o rō est qz son^o causat^r ex diuisione violenta mediū. sed aer ē mediū facili^o diuisibile qz aq̄. ergo in aere magis sit son^o qz in aq̄. Addit tū Aresto. q̄ neqz aer neqz aq̄ hnt in se p̄p̄riū sonū qd̄ sic intelligit qz sunt mediū sonā di. sed mediū d̄z esse denudatū a forma obiecti sicut p̄rius dictū ē. req̄rit etiā q̄ mediū pcutiatur ad alterū qz si aer maneat nō p̄cussus tunc nō fit son^o. Itē si aer fortiter pcutiatur tūc est fortis son^o z p̄fect^o z hoc ē iō qz in veloci motu aeris causat^r son^o. si ergo aer tarde mouet tūc non fortiter diuidit^r z ergo fit paru^o sonus.

Querit. Uer^o son^o sit forma natural^o. Dicendū q̄ sic et hoc p̄bat^r dupl^r. P̄rio sic. omis forma q̄ est phisice cōsideratōis est natural^o. s; son^o est forma q̄ est phisice cōsideratōis ergo ē forma natural^o. Sc̄do sic. illa ē forma natural^o q̄ p̄ficit naturalē potentiā sed son^o est huiusmodi quia p̄ficit audituz. Maior patet qz inter obiectum z potētā debet esse proportio fm naturam.

Arguitur Sonus habet cām violentā qz vi

olenta fractura aeris est causa soni. ergo nō est forma naturalis. Dōm q̄ duplex est cām soni scz intrinseca q̄ est materia vt vox. z forma q̄ est sensibilis q̄litas. Alia est cām extrinseca scz cor^o p̄ sonās z pcutiēs q̄uis ergo cām extrinseca soni scz cām efficiēs soni sit violenta tū cām intrinseca est naturalis. nec sp̄ req̄ritur ad hoc q̄ aliquid sit naturale q̄ efficiēs sit naturale. sed suffic^o q̄ aptitudo materie ad formā sit naturalis. z hoc est qd̄ dicit Aresto. tercio Ethicoz. q̄ violentuz est qd̄ est extrinsecū sed hoc nō sufficit sed additur cui passum nō cōfert vim. sufficit ergo q̄ aer q̄ est subiectū soni habeat in se aptitudinē naturalē ad talē motū. Itē qnqz cōtingit aliquaz substantiā naturalē generari ex motu violento sicut ignis generat^r ex motu lapidis ad ferrū siue calibem.

Echo autē fit quā

Postqz Arest. determinauit de sono p̄cipali. hic p̄nt determinat de q̄dā sono sc̄dario q̄ d̄z echo. Et p̄mo determinat de e^o generatōe. Sc̄do de ei^o diuersitate. q̄ ad p̄mū vult q̄ Echo generat^r qn̄ ab aere moto p̄ p̄cipalē sonū fit son^o sc̄dario ex hoc scz q̄ tal^o aer mot^o inuenit aliqd̄ corp^o obstās z a tali corpe obstāte aer iter^o redit ad suū p̄cipiūz son^o ergo fact^o in tali reditōe vocat^r echo. Et exēplificat Ar^o. de spera siue de pila. qz pila p̄iecta ad aliqd̄ obstās resilit iter^o ad p̄cietē. Pōt eē dari exēplū extra tertuz de aq̄ mota. qz si aliq̄s p̄ciet lapidē ad aquā stāgnalē tūc tal^o motus facit circulatōes q̄ durāt donec veniāt ad litt^o. Et iter^o a littoze fiūt noue circulatōes p̄rie circulatōib^o p̄ozib^o. i illa ḡ reditōe fit son^o echo.

Videtur autē sem

Hic ponit diuersitatē z d̄maz in sono echo. z vult q̄ duplex ē son^o echo. s. manifest^o z certus z talis solū fit qn̄ mouet aer ad aliqd̄ corp^o p̄cauū z a tli corpe p̄cauo repcutit^r. Ali^o ē son^o echo imāifest^o z talis fit in q̄libz sono p̄cipali qd̄ sic oīnt Arest. qz aīalia facientia sonū sunt circa terrā. qz ergo dictū est q̄ in factōe soni aer mouet circularit^o sic oportet ad min^o aerē a terra re pcuti. Et ponit silē de lūie qz sp̄ fit repcussio lūminis qz nisi sic tūc solū ibi esset lumē vbi d̄ recte mittit^r radij sed nō est sp̄ tal^o repcussio nobis manifesta. in illo aut^o loco est nobis manifesta vbi directe mittit^r radij ad aliqd̄ corp^o.

Q̄. Uer^o son^o echo sit son^o. Dōz q̄ sic. Arguit tū q̄ nō qz ibi nō sunt pcutiēs p̄cussum z mediū. Dōm q̄ son^o echo accipit^r dupl^r Uno

modo sicut quod includit principale sonum et sic accipitur improprie. et tunc potest dici quod aer procedens est percussus. obstaculum est percussus et aer circumstantes est medium. Alio modo accipitur proprie per sonum rediit et ille est sonus echo proprie quod proprie secundario immutat auditus. Tunc est dicitur quod per aeris resiliens est percussus et aer qui nitebat procedere ad corpus est percussus et aer subtilior est medium. et sic aer est percussus percussus et medium. Simile est de aqua quod quicquid aqua tenet ad littus mouet aquam etiam volente tene ad littus et in illa motione causatur esse quodam sonus qui est similis sono echo ille autem sonus causatur ex collisione partium aque ad invicem.

Queritur. Utz sonus echo sit idem sonus cum sono principali. Respondetur quod sic. Et hoc est verum si sonus echo realiter causatur ex reali motu aeris.

Arguitur. Motus directus et motus reflexus non sunt unum motum numero ut dicitur viii. philosophorum. et nec sonus principalis et sonus echo est unum sonum. quod sonus principalis sit in motu recto et sonus echo in motu reflexo. Respondetur quod non oportet sonum echo fieri per motum reuertentem. quod tunc procederet argumentum. sed potest talis sonus fieri per motum circulare et in tali non est necesse interuenire quodammodo. ergo est sic ymaginandum quod in accessu aeris ad aliquod obstaculum. aer non directe redit per eandem viam per quam exiit. sed quando aer venit ad obstaculum tunc in alio circulo siue situ incipit redire. Sed potest aliter dici quod non oportet sonum echo fieri realiter per reale motum aeris. sed species principalis soni rediens potest dici sonus echo.

Circa quod sciendum quod quicquid in sono principali sit vehemens motus aeris et tunc sonus echo causatur ex reali motu aeris rediens a corpore obstaculo. Alio modo sonus principalis non mouet ita vehementer et tunc sonus echo non causatur per reale motum aeris. sed per hoc quod species principalis soni iterum redit ad auditum.

Queritur. Utz sonus echo fiat in aere realiter vel intentionaliter. Respondetur quod quicquid potest esse in aere realiter et quicquid intentionaliter et hoc sub ista dicitur quod quicquid corpus obstans parum distat a principali corpore sonante tunc potest etiam fieri realis motus aeris in reditione siue reflexione aeris. sed si corpus obstans multum distat a principali corpore sonante tunc reflexio aeris non fit secundum motum reale sed solum intentionale. et tunc sonus echo est solum intentionalis. Et ponunt doctores siue quod non est inconueniens quod aliquis ymago faciat nouam ymaginem. ut si quis videat in speculo ymaginem alicuius ymaginis quicquid ergo prima ymago causata sit a corpore non tamen secunda quod illa causatur ab ymagine. sic etiam contingit in sono echo quod principalis sonus per se causatur ex motu reali aeris sed ymago illius soni potest de nouo producere

sonum echo qui est intentionalis.

Vacuum enim rec

Postquam Aristoteles determinauit de duplici sono. hic consequenter determinat de immutatione auditus ab ipso medio et postea de immutatione organi a sono. et primo determinat de ipso medio per quod fit immutatio. Secundo determinat de organo quod immutat. Quantum ad primum dicit quod proprium medium audiendi recte dicitur vacuum. antiqui enim dixerunt quod ibi esset vacuum ubi est aer. et dicebant conformiter ad opinionem laycorum quam opinionem reprobatur Aristoteles. quarto philosophorum. Quod autem aer sit medium sic probatur quia illud est medium in sono quod aptum est frangi per motum localem. sed aer maxime est frangibilis. ergo aer est medium in sono. Maior pars quod ex fractura aeris moti causatur sonus sicut dictum est et sonus deferretur ad auditum per aerem continuatum. quicquid enim in aere circa corpus sonans fit realis motus. non tamen oportet tale motus continuari usque ad auditum ut dictum est.

Arguitur. Sonus facit audire ergo non aer quod est contra textum. Dicendum quod dupliciter aliquid facit audire. Uno modo quia est principalis ratio mouendi potentiam auditivam et sic obiectum vniuersumque potentie mouet ipsam potentiam et sic est verum quod sonus facit audire et non medium. Alio modo aliquid mouet potentiam quia est medium per quod fit motus potentie ab obiecto et sic aer facit audire. Loquitur ergo Aristoteles de illo modo quo medium facit audire.

Arguitur. Videtur quod non. quis sonus non facit audire sicut obiectum probatur. quia circa sonum decipimur sed circa obiectum non decipimur. Maior patet. quia quandoque iudicamus sonum remissum qui tamen est intensus et contra. Respondetur quod hoc iudicium quo aliquis iudicat sonum intensum vel remissum non accidit ex parte soni sed ex parte corporis sonantis. sed illa que accidunt ex parte subiecti non sunt sensibilia per se propria et ideo non est inconueniens sensum circa talia decipi. Vel potest aliter dici et melius quod talis receptio accidit ex distantia ipsius corporis sonantis ab auditu. Sicut sicut accidit in visu quia visus iudicat aliquem colorem purum qui est magnus propter distantiam visibilis. Est ergo intentio soni. id est magnitudo soni potius sensibile eorum quam sensibile per se proprium quia sicut se habet magnitudo motus ad visibile ita se habet intentio et remissio ad sonum. veridic.

Quod. Utz sit idem sonus qui percipitur in auribus dicitur

audientia. Ddm q son^o accipit^r dupl^r Uno mo^o fm q fit in aere circa corp^o sonas. 7 sic son^o est vn^o n^oero qz vna ps aeris cōtinua recipit in se sonū vt fit a corpe sonare. Alio mo^o accipit^r son^o n^o p^o q imutat diuersas po^onas n^oero diuersoz audietuz. 7 sic ē alius 7 ali^o son^o n^oero. qz son^o est in aere sic p^o dictuz ē. s^z ē alia ps aeris in auri b^o diuersoz audietuz. g^o ē ec ali^o son^o n^oero Si mlr pt rnderi d^o vnitare man^o. qz man^o pt du plr capi. Uno mo^o ex ea pte q cōiungit brachio 7 sic ē vna n^oero Alio mo^o accipit^r fm illas ptes a brachio distates 7 sic diuidit^r i qnq^z digitos 7 sic man^o nō est vna n^oero sed multa numero

Auditus autem est

Postq^z Aresto. dixit de imutatioe sensus audi tus q^o ad mediū. p^ont^r deimiat de imutatioe ei^o q^o ad organū. 7 vult q^o organū ipi^o audit^o est aliqd cōnaturale aeri. hoc at d^o organū audit^o in q^o imediate subiectat^r audit^o. pbat g^o Aresto. suā intētoez. qz sic se h^z humidū pupille i visu ita se h^z aer p^onatural^r in auditu. s^z humidū pu pille ē organū visus. g^o aer cōnatural^r ē organū audit^o. Maior pbat. qz vbi ē humidū pupil le ibi ē visio. 7 vbi ē aer cōnaturalis ibi ē audi tio 7 iō nō vbiq^z 7 vbiq^z audit. anial. i. nō in oī pte s^z solū in illa pte vbi aer exterior mouet aerem cōnaturalē hoc at ē in aurib^o. qz ibi est qdā pellicula interior q^o vocat^r miringa q^o p^otinz in se aerē p^onaturalē tal^r g^o aer cū miringa ē orga num audit^o. qz in ipō aere cuz miringa fundat^r i. subiectat^r imediate po^ona auditua.

Per se ergo quidem

Dic p^ont^r o^ont^r q^olis d^z ē iste aer q^o appropaf au ditui. 7 ponit duas cōditōes istius aeris. P^oria est q^o tal^r aer cōplātat^r auribus d^z ē cōnatu ral sic q^o nō possit facilt^r remoueri ab ip^o aurib^o 7 hoc d^o ad d^onam aeris exterioris qz tal^r ē facili ter remouibilis. Scōda cōditō ē q^o talis aer d^z ē imobilis. i. insonabilis 7 hoc p^oz ex p^obatōe adiūcta qz dic^r Aresto. q^o iste aer d^z ē imobilis vt sentiat oēs d^onas mot^o. i. soni. nō ei audit^o p^ocapit d^onas motū nisi accipit^r mot^o p^o sono nec ē tal^r expositio abusina qz son^o sp^o fit cū mo tu sc^z locali Ex q^obus vlt^ori^o Arest. cōcludit du plex ip^oditū ipi^o audit^o qz ei dicit q^o duplex cōditō req^orit ad organū auditus sic nūc cōclu dit q^o ex defectu vtriusq^z cōditōis ip^odit^r audit^o P^orio g^o ip^odit^r auditus p^o hoc q^o aer cōnatura lis corūpit. 7 ista ē cā q^ore non audimus in aq^o qz existet in aq^o recipiūt ad se aq^o p^o qua coz

rūpit aer cōnaturalis. ē tū ver^z q^o nō facilt^r in trat aq^o ad ipm aerē p^onaturalē 7 hoc p^opt^r reflecā o^one. i. tortuositate carniū in auribus. 7 iō silē accidit si miringa laborz. i. infirmet^r q^o ad audi tū sic si pupilla oculi laboret. i. infirmet^r in visu sine in oculo Scōdo ip^odit^r auditus ex h^o q^o aer cōnatural^r h^z in se sonū 7 iō si aures sonat sic cornu tūc nō bñ audimus. 7 hoc ē q^o h^znt om^o sensus silē cū auditu qz nullus sensus p^ot in se h^zre q^olitates sui obiecti fm rē 7 phisice. si g^o au ditus h^z in se sonū realē tūc nō p^ot audire. Si mile ē de pupilla oculi qz si h^z in se maculā tūc visus destruitur

Arguitur. Aer ē mobilis ad motū hoīs. g^o aer edificat^r in aurib^o nō est simplicit^r imobilis Ddm q^o imobile p^ot dupl^r accipi. Uno mo^o accipitur p^ope 7 p^o se 7 sic aer talis est imobilis p^o se sic p^oz ex p^oria cōditōe qz aer talis ē naturali ter cōplātat^r aurib^o q^oqd at p^o se mouet accipit nouū locū 7 iō nō naturalit^r cōplātare^r aurib^o si eēt p^o se mobilis. p^ot tū p^o accūs eē local^r mobi lis ad motū hoīs. Alio mo^o accipitur imobile put idē est q^o isonabile 7 sic accipitur imobile in textu. q^o ad scōdaz cōditionē qz aer d^z ē imo bilis in aurib^o. i. insonabilis sic q^o in se nō ha beat aliquā d^onam soni qz si sic tūc ip^odit^retur a p^oceptione alioz sonoz sicut iā dicit^r est.

Utrum autē sonat

Dic mouz circa p^odicta q^ondā dubitatōz q^o stat in hoc. vtz p^oberas. i. p^ocuties faciat sonū vel ver beratū vel vtz qz. 7 vult p^o solutioe q^o cā soni ē sil p^oberas 7 ipm p^oberatū s^z d^ont^r qz p^oberas causat sonuz qz mouet aerē ad aliquod. verberatum 7 p^oculsum causat sonū quia resistit motioni p^ocutientis 7 ex tali resistentia diuiditur aer medi^o in quo fit talis sonus. Ex quo manifestū est q^o si haberetur solū verberans 7 nō verberatuz vel ecōtra nō causaretur son^o. Addit tamē Aresto. q^o non omē verberas 7 verberatū causant sonuz qz si acus acui obijciatur nō fit son^o sed opoz tet illud q^o p^ocutitur esse regulare. i. planū 7 la tum. quia sic aer diuiditur 7 illo motu violen to aeris causatur son^o vt dicit^r est.

Arguitur. Si ad sonum cōcurrerent verbe rans actiue 7 verberatum passiue. tūc seq^oretur q^o sonus esset in p^oculso 7 nō in aere medio q^o est falsum. Sequela patet. quia actio phisica siue naturalis est in corpore passo. tercio phisicoz corūm Dicendum dupl^r. P^orio q^o p^oculsus nō cōcurrit ad sonuz solū passiue s^z etiā actiue. qz

ex aere resiliēte a corpe obstāte generat̄ sonus
sed ad talē motionē aeris etiā concurrat ipm p
cussum effectiue qz pcussuz etiā facit talē resili
tōem aut diuisionē aeris Secūdo p̄t dici p̄cesso
qz p̄currat pcussuz passiue. tūc ē dōm qz duplex
est effect⁹ agētis. vn⁹ ē qz causat̄ soluz ab agēte. ⁊
ille ē solū in passo subiectiue sic calor p̄cedēs
ab igne in aquā est solū in aq̄ ⁊ nō in igne. Ali
us ē effect⁹ agētis qz fit sil' ab agēte ⁊ patiēte et
illuz nō oportet eē in patiēte sed p̄t esse in aliq̄
tercio. ⁊ sic ē de sono qz causa soni sil' ē p̄cutiēs
⁊ pcussuz ⁊ ideo son⁹ nō est in pcusso nisi effecti
ue sed est in aere formaliter.

Differentie autem

Postq̄z Aresto. determinauit de sono q̄tū ad i
mutatōez tā ex pte mediū q̄z ex pte organi. Hic
determinat de differentijs sonoz. Et p̄rio dicit quō
ōndūt. i. p̄cipiunt dīne sonoz ⁊ vult qz nō p̄ci
piunt dīne soni in reb' sonatiuis q̄n son⁹ ē so
luz in pōna in reb' sonatiuis. s̄z q̄n fit son⁹ fm
actū. sil' est de colorib' qz nō manifestāt sine lu
mine fm actū. p̄t tū ibi eē similitudo ⁊ diffilitu
do qz etiā colores sunt i actu p̄mo absqz luce s̄z
soni nō sunt in corpi' sonatiuis. etiā fm actū
p̄mū capiēdo sonū. Dein d̄t quō sumūt noīa
in differentijs sonoz. ⁊ vult qz sumūt fm similitu
dinē ad q̄litates tāgibiles. Cui⁹ rō est qz tact⁹
est nobis notior ⁊ sil' q̄litates tāgibiles Dicū
tur ergo aliq̄ soni graues ⁊ aliq̄ acuti. Dicit̄ ei
acutū quod iu pauco tpe mouet multū. Et di
cit̄ graue qd̄ in multo tpe mouet parū. ⁊ hoc si
mil' fit in tactu ⁊ in auditu qz acutū multum
mouet sensuz tact⁹ ⁊ sil' sensuz audit⁹ ⁊ hoc est
qd̄ dicit Aresto. vij. phoz. ⁊ sil' p̄mo topicoz
qz acutū est equocū ad acutū qd̄ est in stilo qd̄
p̄ngit tactū ⁊ ad acutū qd̄ est in voce qd̄ mouz
auditū ⁊ ad acutū qd̄ est in vino qd̄ p̄ngit gu
stū. nec tū veloz mot⁹ est acut⁹ q̄uis son⁹ acut⁹
causat̄ ex velocitate mot⁹ ⁊ hoc est ver⁹ q̄n son⁹
causat̄ ab vno motu s̄z q̄n aliq̄s son⁹ causat̄ ex
diuersis motib' tūc velocitas mot⁹ nō causat
acutuz s̄z frēq̄ntia. i. cōtinuitas mot⁹ sic patz in
corda multum extensa qz q̄nto plus est extensa
tanto frēq̄ntius mouet si nō frangatur.

Vox autem sonus

Postq̄z Aresto. determinauit de ipso sono in coi.
p̄r vult determinare de voce qz est species soni. et
vult qz vox est solū son⁹ aiati Ex q̄ statū cognos
cit qz vox est spēs soni son⁹ enī est cōior voce qz
inuenit̄ tā in aiatis qz in aiati. Et rō isti⁹ deter

minatōis ē qz gen⁹ est de diffinitōe spēi ⁊ iō p̄
ponit̄ tractat⁹ de genere ⁊ postea subiūgit trac
tat⁹ de spē p̄bat ergo qd̄ p̄positū est. s̄. qz vox est
son⁹ aiati. ⁊ hoc sic qz ad vocē tria cōcurrūt s̄z
extēsiō. i. cōtinuitas. melos. i. melodia siue con
sonātia fm distinctōez grauis ⁊ acuti. tercō re
q̄rit̄ locutio. i. discretio. s̄z ista tria nō inueniūt
in sonis inaiatoz nisi p̄ similitudinē sic ⁊ tuba
vel lyra d̄z vocare. i. voces facere. ergo etiā vox
ibi inuenit̄ solum fm similitudinē.

Queritur Que sit rō qz ista tria req̄runt̄ ad
vocē. Dōm qz rō est qz vox d̄z a vocado ⁊ iō
p̄ vocē exp̄mitur affect⁹. s̄z talis affect⁹ nō p̄t ex
p̄mi nisi p̄ sonū h̄ntē in se ista tria qz si nō fiat
cōtinuatio in voce tunc nō exp̄mit̄ affect⁹. Si
militer qz sunt diuersi affect⁹ in aiatis oportz
qz ad exp̄mendū diuersos affect⁹ d̄nt p̄ferant̄
voces ⁊ req̄ritur melodia ⁊ eē locutio in diuer
sis vocib' ⁊ ergo ista tria req̄runtur ad vocem.

Arguitur Ista tria etiā repiuntur in instris
musicalib' ⁊ tū illoz soni nō sunt voces. qz di
cit̄ text⁹ qz vox soluz in aiatis sit. Dōz qz q̄z
uis in instris musicalib' inueniāt ista tria pre
dicta p̄ similitudinē. tū ibi nō repiuntur sicut
in voce qz voces significāt affect⁹. s̄z talia non
repiuntur i instris musicalib' p̄ exp̄sione affec
tus. Et rō illi⁹ est. qz talis distinctio nō fit per
instrumenta naturalia qz instrumēta natura
lia sunt nata exp̄mere affectū illius cuius sunt
instrumenta.

Queritur. Quot modis differant sonus ⁊
vox. Dicendum qz tribus modis. Primo ex
parte cause efficientis. secundo ex parte materie
⁊ tercio ex parte finis. Ex parte efficientis quia
sonus causatur p̄ illa que nō habent in se prin
cipia suoz motuum. quia sonus causatur ex vi
olenta fractura aeris. sed principia vocis sunt
ab aīa que naturaliter mouet corp⁹ ⁊ illa mem
bra quibus generatur vox. Secundo differunt
ex pte materie quia oportet in voce esse attracti
onē aeris. ⁊ ideo in nō respirantib' non fit vox
vt infra patebit hoc autē non semp fit in sono
Tercio d̄nt ex parte finis quia vox significat
affectōem aīe nō autē sonus. Et nō d̄nt pprie
ex parte forme quia habent se sicut superi⁹ ⁊ in
ferius ⁊ illoz est vna forma.

Multa autē anima

Quia nunc dictū sit qz vox est son⁹ aiati. hic
Aresto. remouet quādā dubitatōem qz aliquis
querere posset. An oīa aiata habeāt vocem. Et

vult Aresto. q̄ nō q̄ animalia nō h̄ntia sanguine nō faciūt vocē sicut cancri ostree z testudies Nec oīa aīalia h̄ntia sanguinē faciūt vocē sed solū illa que habēt calidū sanguinē Et rō hui⁹ est q̄a vox generat̄ in aere p̄ attractōz z respiratōem aeris. sed aīalia nō h̄ntia calidū sanguinē nō attrahūt neq̄ respirāt aerē ergo nō faciūt vocē. Et q̄uis q̄da pisces videāt facere sonū sicut sunt pisces in achileo. i. tali flumio q̄ bran- chys. i. suis fancib⁹ expellūt aquā z attrahunt itez aquā sed nō faciūt sonū vocē in tali attractione. q̄ in voce req̄rit̄ locutio. i. discretio vt dictū est s̄z nō sunt instra in piscib⁹ q̄b⁹ talis discretio fiat z ideo nō faciūt sonū vocē.

Querit̄. Quare solū aīalia h̄ntia calidum sanguinē faciūt sonū vocē **Dōm** q̄ rō est q̄ vox causat̄ ex aere inspirato. sed aīalia nō habētia calidū sanguinē nō respirāt ergo. zc̄ **Minor** p̄t̄ q̄ respiratio aeris valz ad refrigeriū cordis vt infra dicit̄. s̄z aīalia que nō h̄nt calidū sanguinē nō indigēt tali refrigerio ergo etiā nō respirāt. **Pro declaratione maioris** est sciēduz q̄ vox est son⁹ discretus z h̄m certā discretōz factus. Illud ergo q̄d req̄rit̄ ex pte soni etiā req̄ritur ex parte formate vocis z cū hoc aliqd̄ plus. **Ad sonū autē** tria requirūt̄ s̄z pcutiēs pcutiū z mediū. ergo etiā ista tria requirūt̄ ad vocem **In aere** igit̄ inspirato lingua aīalis est pcutiens. pallatū pcutsum. z aer inspirat⁹ est mediū. q̄ tñ ex pte vocis etiā req̄ritur certa discretio. ideo oportet q̄ cōiungāt̄ aliq̄ instrumēta naturalia quib⁹ vox certo mō distinguat̄. Et sic ad hoc q̄ erit vox requirūt̄ q̄ fiat in aere inspirato z q̄ cōiungāt̄ instrumētis naturalib⁹ distinguētib⁹ talē vocē. z ad hoc valēt labia z dentes. q̄ dentes inuāt ad hoc vt aer nō sil̄ expellatur per expiratōem q̄ si siml̄ expelleretur tñc nō fieret distinctio in aere que requiritur ad vocē.

Arguitur. Tussis fit p̄ instrumēta naturalia z in aiali z tñ nō est vox. **Dōm** q̄ in tussi nō est discretio soni p̄ instra naturalia z ergo p̄ h̄ excluditur a diffinitōe vocis q̄d d̄z plat⁹ quia platio fit p̄ discretionē

Arguitur. Ex hoc seq̄retur q̄ alia aīalia ab homine nō facerēt vocē q̄ ibi nō est discretio.

Dōm q̄ duplex est discretio in voce. Una ē simplr̄ p̄fecta q̄ ita p̄fecta est q̄ pōt scribi litteris. z talis vocatur vox l̄rata z talis vox solum reperitur in hoīb⁹. Alia est discretio que est ip̄fecta in ordine ad p̄dictā discretionē. est tñ talis distinctō in voce que sufficit ad exp̄mendū affectū aīe. z talis est etiā in vocib⁹ brutoz aīalium q̄ voces aīalium etiā significāt effect⁹ aīalium

vt qñ canis latrat significatur affectus eius

Vox autem sonus

Quia Aresto. nūc ondit in q̄b⁹ repit̄ vox hic vult ondere q̄d sit organuz ipsi⁹ vocis z instrū p̄ q̄d vox immediate generat̄ Et p̄rio dicit̄ q̄ idē est organuz vocis z respiratōis z hoc sic probat **Quia** q̄uis vox sit lon⁹ aīalis nō tñ in qlibet pte aīal facit sonū vocem s̄z soluz in illa pte in qua animalia recipiunt aerē inspiratuz. Ex q̄ sic arguitur. hoc ē organū vocis vbi aīalia respirāt aerē. sed vbi aīalia respirāt aerē hoc est organuz respiratōis. ergo ē idē organuz respiratōis z vocis. fit enī vox in aere respirato sicut dictuz est. Et q̄ posset aliqs̄ arguere q̄ aer inspiratus valeat aīalib⁹ ad refrigeriū calor̄ cordis. z sic videtur q̄ nō valeat ad faciēdu vocē.

Rūdet Aresto. q̄ natura vtitur inspirato aere ad duo s̄z ad esse aīalis q̄ aīal nō pōt esse sine tali aere inspirato z sic aer inspirat⁹ valet ad refrigeriū calor̄ cordis. z tō aīalia nō respirantia q̄ nata sunt respirare nō pnt̄ viuere absq̄re spiratōe. **Scdo** vtitur natura respiratione ad faciēduz vocē. z sic vtitur aere inspirato q̄ ad bñ eē. Et ponit̄ Aresto. silē de lingua in aniato. **Quia** natura vno mō vtitur lingua ad gustuz vt discernat int̄ pueniēs z discōueniēs nutrimentum. **Scdo** vtitur lingua ad locutionē. q̄ lingua ē q̄ facit distinctōz aeris inspirati. z tal̄ distinctio est de ratione vocis.

Arguitur. Natura ē d̄tmiata ad vnuz q̄ nō vtitur natura lingua ad duo **Dōz** q̄ hoc sic intelligitur q̄ natura est d̄tmiata ad vnuz sic q̄ nō ad opposita p̄ se. Et hoc p̄batur duplici q̄ nisi sic ignis nō esset ens naturale q̄ ignis calefacit naturalit̄ z etiā exicat z eleuat z leue facit. **Scdo** p̄z idē q̄ ista p̄pō ponit̄ i assignatōe d̄ne int̄ nafalia z voltaria q̄ volūtaria n̄ sūt d̄tmiata ad vnuz sed h̄nt ordinē ad opposita. sicut homo p̄t aliqd̄ opari vl̄ opposituz. s̄z natura est d̄tmiata ad vnuz q̄ nō ad opposita. p̄t etiā ista d̄na assignari int̄ naturā z aīam vt sup̄ patuit de anima vegetatiua. Per hoc q̄ dicitur q̄ ista duo non opponuntur.

Organum autē res

Hic declarat quid sit organuz respirationis q̄ ex hoc scitur q̄d ē organuz vocis. Et vult q̄ organuz respirationis ē vocalis arterea. Et hoc sic onditur. q̄ hoc ē organuz respiratōis in q̄ aīalia recipiunt aerē inspiratuz. sed hoc est vocal̄ arterea **Maioz** est manifesta **Minor** p̄z q̄ vox

calis arterea ordinat circa pulmonē in aīali. et pulmo cōiungit cordi. qz g aīalia respirantia habet magnū calozē in corde et sic indigent in spiratōe p vocalē artereā vt sic aer inspiratus cōiungat cordi. Circa qd sciendū q in collo pfecti aīalis est duplex vena. qdā est p quā trāseunt cibus et potus q vena est sine coopcullo et p̄tinuat stomacho. Alia ē vena i collo habens coopculū qd̄ deponit cū inspiratōe. et ista est magis arta qz p̄ria. et iō vocat arterea q̄i arta vena ad d̄riāz alterius. Ista ei vocalis arterea claudif ne cibus illā artereāz iutret. qz si cibus intraret tūc impediret respiratōz et aīal suffocaret ppter calozē cordis. et iō piculosuz est tpe sumptōnis cibi illā venā artāz aperire. Sic ḡ fit vox qn̄ aer inspiratus ē in pulmōe tunc em̄ p vocalē artereā vel respiratōez expellit itez vī qz ad palatū. qz ḡ in ore est quedāz cōcauitas. et iō talis aer ibi colligit et reseruat. qn̄ igit p linguā talis aer certo mō diuidit fit vox. Ex q̄ patet q vox est i aere respirato sicut in subiecto.

Quare repercussio

Dic cōcludit ex p̄dictis diffinitōnez vocis et vult q vox ē repercussio aeris inspirati ab aīa ad vocalē artereā facta cū imagine significādi. et q̄nis illā p̄iculā nō ponat Aresto. in diffinitōe tñ addit eā postea i ter. di. q nō oīs son⁹ aīalis ē vox qz tussientes faciūt sonuz lingua. vtz et tñ tussis n̄ est vox. qz nō fit ab aīato fm̄ q̄ aīatus est. qz fit p membra deseruiētia aīe vegetatiue et nō sensitīue. illa em̄ que sūt p aīaz sensitīuā subijciūt rōi. tussis at̄ nō subijciūt rōi. nec etiā fit cū imagine aliqua. i. cū imagi/ ne significādi.

Signuz autē est nō

Dic p̄r declarat aliaz ptem diffinitōis scz q repercussio p quā fit sonus sit in aere inspirato. Et ad hoc pōit duo signa. Primū est q si ali q̄s retinet aerē et nō respirat nō facit vocē. Secūduz signū. pisces sunt sine voce qz nō respirāt aerē. et q̄ dicūt pisces respirare peccāt fm̄ intellectū. i. falsuz dicūt. Et dic̄ Aresto. q p̄nere ppter quā cāz pisces non respirāt spectat ad libz de aīalibus.

Arguit. Aliqui pisces respirāt. ḡ nō bene dicit q pisces non respirāt. p̄bat qz Chamaleon viuit i aere ḡ respirat. Ddm̄ q nulluz aīal viuit ex puro elemēto sicut p̄t p̄ Aresto. sc̄do de generatōe q̄ sic dicit. ex eisdez sumus et

nutrimur. cuz ḡ nullū aīal possit consistere ex puro elemēto ḡ nulluz aīal pōt viuere ex puro elemēto. Ddm̄ ḡ ad metristam q̄ sic dicit Sunt tria que puris vitam ducūt elemētis. Allec vnda fouet Chamaleon aere viuit et. Sciendū est q aliqd̄ nutrimētuz pōt dici aer vel aqua vel terra duplr. Uno mō qz non h̄z murtionē alioz elemētoz. et sic nullū aīal nutrit puro elemēto. Alio mō d̄r aliqd̄ nutrimētū aer vel aqua. qz aer excedit alia elemēta in tali nutrimēto. et sic pōt dici q Chamaleō viuat ex aere. i. viuit de illo nutrimēto qd̄ p̄ compositōez ad nutrimēta alioz aīalium h̄z plus de cōpositōe aeris qz de alijs elemētis. et sic aq̄ fouet allec qz h̄ nutrimētuz h̄z plus de aqua qz de alijs elemētis.

Arguit Aqua cōgelata pisces suffocātur et moriūtur nisi glacies aperiat. ḡ videt q pisces respirēt. Ddm̄ q pisces nō moriūt in aq̄ p̄ gelata ex defectu inspiratōis aeris. s̄z ex frigiditate aque. qz si aq̄ sit degelata siue q̄ litercunqz apta ita q radij solares p̄nt tpare frigus aque tunc etiā tpat frigus in corpibus p̄ciuz. In signū c̄ pisces in hyeme manēt circa funduz aque vbi ē maior caloz p̄ antiparistelum. manifestuz est em̄ q aqua ē grauior aere. ḡ aer nō pōt esse i aqua. ḡ si pisces indigerēt inspiratōe tunc oporteret pisces sp̄ esse sup aquā. Etiā p̄t dici q aq̄ stagnalis putrefit. et ex putrefactōne aque pisces moriūtur.

Querit. Utz ista diffinitō vocis sit bene assignata. Ddm̄ q sic et rō est. qz res naturalis pprie diffinit p suas cās vtz. y. phoz. sed i hac diffinitōe ponūtur q̄tuor cāe vocis ḡ diffinitō est bene assignata. In hoc em̄ q d̄r repercussio tāgit cā formalis. p̄cussio em̄ pprie format vocē. In h̄ em̄ q d̄r aeris inspirati tangitur cā material. i. subiectū vocis. qz subiectuz vocis est aer inspiratus. In h̄ at̄ q d̄r facta ab aīa ad vocalē artereāz tāgunt cā efficiens prima et etiā p̄ria. P̄ria em̄ cuz d̄r ab aīa et etiā am̄ prima cuz d̄r ad vocalē artereāz. Deinde tangit causa final cū d̄r cuz imagine signū qz finis vocis ē siḡtio affectus vt dcm̄ est.

Arguit. Repercussio est actio. s̄z vox nō est actio sed q̄litas. ḡ nō est repercussio. Et itez actō nō est causa formal̄ ip̄tis vocis. ḡ male d̄r q repercussio sit cā formal̄ vocis. Ddm̄ q repercussio capit̄ triplr. Uno mō passīue et sic nō ē ad p̄positū. Alio mō actīue fm̄ q̄ siḡt actū repcūtiendi. et sic ista diffinitō ē causal̄ et nō ydemp̄tica. qz vox causat̄ ex repercussione aeris p̄ naturalia instrumēta. Tercō mō sumit̄ repercussio

neutralis put significat motū sine aliqd causa
tum ex actiua percussione sicut calefactio signifi
cās motū importat aliqd causatū ex actiua ca
lefactioe et sic significat calozē. Similiter etiā p
cussio p̄t significare sonū causatū ex percussioe et
tūc est p̄dicatio simplicit̄ ydeptica. qz p̄dicat
genus de sua specie. percussio enī vt sic signifi
cat sonū qui est gen^o ad vocē. Et p hoc soluit
argumētū quo arguit̄. q̄ actio nō est causa for
malis qualitatis. ergo percussio nō p̄t esse causa
formal^{is} vocis. Ddm q̄ accipiēdo formā p
ut dicit̄ a formādo tūc percussio actiue accepta
p̄t bene esse forma. qz format. i. efficit vocem
Si aut̄ forma dicit̄ ab informādo tūc percus
sio neutralis accepta est forma quia idem signi
ficat qd̄ sonus.

Arguit̄. Si diffinitō esset bona sequerē q̄
omnis vox eēt signiua qd̄ ē falsuz. pbat. qz dicit̄
diffinitō cū imagine signi. Ddm q̄ sigre
capit̄ dupl̄. Uno mō fm̄ illud qd̄ ē aliqd ali
ud a se p̄ntare. et sic nō oīs vox ē signiua qz ali
que voces nihil rep̄ntant. Alio mō accipit̄ si
gnificare generalr̄ put̄ ē quocūqz mō aliqd p̄
sentare et sic oīs vox ē significatiua. qz admin^o
p̄ntat seipam p̄us imaginatā. et isto mō hic lo
quit̄ Aresto. et iō p̄tinent dicit̄. cū imagine sig
nificādi et nō cuz significatōe. qz oīs vox sigt̄
aliqd imaginatū prius s̄z nō sp̄ sigt̄ rem.

De odore autē et

Postq̄ Aresto. determinauit de obiecto audit^o
sc̄z de sono. hic p̄nt̄ vult determinare de obiecto
olfactus sc̄z de odore. Et rō ordinis q̄re prius
determinat de odore q̄z de sapore sumit̄ ex trib^o.
Priō ex situatōe organi. qz organū olfact^o est
situatū sup̄ organū gustus infra organū audi
tus. Sc̄da rō sumit̄ ex pte obiecti. qz obiectū
olfactus sp̄nialius diffundit̄ q̄z obiectuz gust^o
qz p̄ mediū extraneū et tū minus sp̄nialr̄ q̄z ob
iectū auditus. qz sonus diffundit̄ p̄ motū lo
calē et odor p̄ motū a lteratōis. sed motus loca
lis est sp̄nialior motu alteratōis vt manifestuz
est. Tercia rō ponit̄ ab Aresto. in libro de sen
su et sensato. qz olfactus h̄z pueniētiaz cuz vi
su et auditu. qz diffundit̄ p̄ mediū extraneū. eti
am h̄z pueniētiaz cū gustu et tactu. qz ē sensus
alimēti sicut gustus et tactus. Determinando
q̄ de odore p̄mo determinat qd̄ ē odorabile. Se
cūdo determinat de ipō qd̄ immutat sensum sc̄z
olfactū ibi. videt̄ em̄. Priō pbat̄ difficultates
determinationis de odore. Sc̄do d̄t quō acci
pit̄ cognitō de odore. Quo ad p̄mū dicit̄ q̄
nō p̄t aliq̄s taz facilliter et bene determinare de

odore sicut p̄us determinatuz est de colore et
sono. et hoc ideo. qz odores nō sunt nob̄ mani
festi sicut soni et colores. qd̄ sic pbat. qz illd̄ ob
iectū impfectissime percipim^o p̄ aliquē sensum
vbi cōditio obiecti et sensus h̄nt repugnātiāz.
sed sic est in hoīe q̄tuz ad eius olfactū. p̄ditō
em̄ obiecti ē habere caliditatē et siccitatē. quia
odor ē siccus et calidus. sed organū ipius ol
factus in hoīe est humidū et frigidū. qz em̄ ol
factus p̄iūgit̄ cerebro qd̄ est humiduz et frigidū
sic p̄hit naturā ex natura cerebri. et hoc est qd̄
dicit̄ Aresto. q̄ h̄nc sensuz habem^o p̄iorē mul
tis aīalibus. vnde hō soluz percipit̄ excellentes
odores et nō odorat sine leticia aut tristitia. et
sile est q̄ ad visuz in q̄busdāz aīalibus. qdam
em̄ h̄nt fortes oculos sicut pisces q̄ non habēt
coopcula sup̄ oculos. et i illis nō sunt colores
p̄manifesti. i. p̄fecte cogniti qz nō percipiūt nisi
excellētes colores ex q̄bus terretur. Ex q̄b^o su
mit̄ vna generalis regula sc̄z ista. q̄ quocūqz i
aliq̄ aīali organū sensus ē male disposituz tūc
impfecte cognoscit̄ sensibilia illi^o sensus.

Querit̄. Que sit causa q̄ hō h̄z p̄uūz ol
factuz. Ddm q̄ ista qz ad hoc q̄ sensus b̄n
percipiat suuz obiectū requirit̄ q̄ sit p̄porcō sen
sus ad obiectū. qz ex obiecto et sensu fit aliqd
vnū. sed illa q̄ debēt vniri adinuicē debēt eē p̄
porcōnata. sed organū olfactus h̄z p̄ditōnes
omnino p̄rias obiecto sui sensus. qz obiectuz
est calidū et siccū. et olfactus ē humidus et frigi
dus p̄pter p̄pinq̄tatez ad cerebrū. sed hō habz
magnū cerebrū q̄ malū habet olfactū.

Arguit̄. Aresto. dicit̄ i libro de sensu et sen
sato q̄ organū olfactus ē ignee nature. q̄ nō ē
humiduz. Ddm q̄ olfactus accipit̄ duplici
ter. Uno mō fm̄ q̄ h̄z in se actualiter suuz ob
iectū. et sic ē de natura ignis p̄pter obiectuz. et
sic loq̄tur Aresto. in de sensu et sensato. qz non
dicit̄ ibi q̄ olfactus sit de natura ignis s̄z odo
ratū. odoratus at̄ sigt̄ actū e^o. Alio mō accipi
tur olfactus fm̄ se et sic est de natura aq̄ p̄pter
p̄pinq̄tatez ad cerebrū cui^o naturāz p̄hit quia
ei cōiungitur.

Arguit̄. Tunc seq̄ret̄ q̄ oē aīal haberet pra
uū olfactuz. qz in oī aīali olfactus ē situat^o cir
ca cerebrū. Ddm q̄ quīs i aīalibus brutis
etiā impediāt odor ex p̄pinq̄tate olfactus ad
cerebrū nō tū sicut in hoīe. qz in hoīe est maxi
mū cerebrū fm̄ q̄titate sui corporis et iō impedi
olfactus plus i hoīe q̄z in alijs aīalibus.

Querit̄. Que sit cā q̄ hō h̄z manus cerebrū
q̄z alia aīalia. Ddm q̄ rō est duplex. Priā ē
qz hō h̄z calidissimuz cor̄ inl̄ oīa aīalia. q̄ h̄z

maximū cerebry. p̄na p̄z. qz calor cordis miti-
gat p̄ frigiditatem cerebri. vbi ḡ maior est ca-
lor ibi requiritur maior mitigatio caloris cordis
eiusdem. et illa fit p̄ maius cerebry. Secūda rō est
qz hō h̄z p̄fectiores sensus interiores q̄ aliqd
aliud aīal. qz sensus interiores ī hoīe subserui-
unt intellectui. ḡ oportet eē maiore distantia
sensuum interiorum adinuicē q̄ distantia nō pōt
esse absq̄ magnitudine cerebri.

Querit Quare hō h̄z calidissimuz cor inf̄
cetera aīalia. Ddm q̄ p̄pter duas cās. Pri-
ma est p̄pter directā staturā. qz hō inter cetera
aīalia directius ābulat habēdo caput versus
celū. alia āt aīalia h̄nt staturā obliquā vl̄ late-
ralē. in signū c̄o deficiente calore deficit recta
statura. et iō recta statura deficit ī senib̄. Se-
cūda rō qz ī hoīe sunt plures opatōes vita-
les q̄ ī alijs aīalibus. sed opatōes vitales ex-
ercētur p̄ calorem. vbi ḡ sunt plures opatōes vi-
tales ibi requiritur maior calor.

Arguit. Si p̄pter hūiditatez cerebri olfac-
tus impediret tunc debuisset natura ip̄m or-
dinasse ī alio loco. Ddm q̄ p̄pter duas cās
necesse est olfactus poni iuxta cerebry. Pri-
ma est p̄pter ip̄m sensuz qz necesse est om̄es sensuz fm̄
nari ad cerebry in q̄ est sensus cois. in sensu ei-
cōi est terminus sensuū exteriorum et iō oīs om̄s
sensus eē cōiunctos ī cerebro vt vult Aresto.
infra. Secūda rō est p̄pter cerebry qd̄ fm̄ se ē ml̄-
tū frigidū. sed illa frigiditas tpatur p̄ odores
et iō dicit Aresto. in de sensu et sensato. q̄ odo-
res nō nutrimentales cōferunt ad sanitatē cere-
bri. p̄ accūs tñ pōt ledere cerebry.

Arguit. Homo percipit odores tā nutrime-
tales q̄ nō nutrimentales. ḡ h̄z meliorem odorem
et certiore olfactū q̄ alia aīalia. p̄na t̄z. qz alia
aīalia soluz percipiunt odores nutrimentales.
Circa argumentū est sciendū q̄ odores dicuntur
nutrimentales quibus percipiunt nutrimentuz. vel q̄
sunt ī nutrimento sicut odores carniū bulitaz
sed odores dicuntur nō nutrimentales quibus nō
percipiunt nutrimenta sicut sunt odores florum
ex quibus aīal nō nutrit. aīalia ḡ bruta vt canes
solū percipiunt odores nutrimentales et etiā non
nutrimentales s̄z nō percipiunt tales cū delectatō-
ne aut tristitia. Ddm ē ḡ ad argumentuz q̄
hō percipit plures odores extēsiue q̄ alia aīalia
tñ alia aīalia magis cognoscunt intēsiue vt p̄z
de canib̄ qui p̄pter colericū cerebry qd̄ est in-
tēsius siccū p̄fectius percipiunt odores. Vel di-
cendū q̄ etiā alia aīalia percipiunt odores nō nu-
trimentales sicut hō sed nō cūz delectatōe aut
tristitia sicut hō. qz cerebry nō p̄fortat in aīali

bus brutis ex odoribus sicut in hoīe nisi for-
san odor corrūpat aīal sicut est odor sulphu-
rius vel carbonū

Uidetur enī et ana

Quia dictū est q̄ odores fm̄ se sunt nobis ig-
noti. Hic ostendit p̄ quē moduz accipiat cog-
nitio odorū Et vult q̄ d̄ne odorū innotescūt no-
bis p̄ cōparatōez ad d̄naz saporū. Secūdo ostē-
dūt quō adinuicē correspondēt ibi. et apd̄. Primū
ḡ sic p̄bat. Ignota notificatur p̄ nota. sed spēs
saporū sunt nob̄ note fm̄ se et spēs odorū ignote
ḡ spēs odorū notificatur p̄ spēs saporū. Maior
ē manifesta. qz oīs p̄gnitō fit p̄ aliqd̄ manife-
stius. Minorē p̄bat p̄hs. qz obiecta illi^o sen-
sus sunt nob̄ notiora q̄z sensuz habem^o certio-
rē. qz p̄ sensuz p̄gnoscuntur obiecta. sed sensum
gustus habem^o certiore. ḡ etiā certius cognos-
cimus obiecta gustus. Minor itez p̄bat. qz
gustus ē quidā tactus et tactū habem^o certiore
et certissimū. qd̄ sic p̄bat. qz ī illo aīali est cer-
tior tactus qd̄ ē magis ingeniosum et pruden-
tissimuz. s̄z hō est prudentissimū aīaluz et ma-
gis ingeniosuz. ḡ h̄z p̄fectissimū tactū. Minor
est manifesta. Maior p̄bat. qz p̄ tactū aliq̄ di-
cuntur ingeniosi et non ingeniosi. qz molles car-
ne. i. habētes bonū tactū sunt apti mente et for-
tes carne. i. habētes grossum tactū sunt inepti
mente.

Querit Quare hoīes iudicantur potius in-
geniosi penes tactū q̄ penes alios sensus.
Ddm q̄ iō qz tactus p̄stituitur ex mixtione q̄t-
tuor qualitatum p̄maz sicut ī capitulo de tactu
patebit. Mixtio āt quattuor elementorū facit
cōmixtionez ī aīali. vbi cūq̄ ḡ est melior tact^o
ibi ē melior cōmixtio. et ad bonitatē p̄mixtōis
sequitur bonitas oīm organoz ip̄oz sensuū. vbi
cūq̄ ḡ est bonus tactus ibi naturalr om̄es sen-
sus sunt bene dispositi et p̄cipue sensus interio-
res. qz ḡ sensus interiores subseruiunt intelle-
ctui. vbi cūq̄ ḡ sunt boni sensus interiores ibi
intellectus pōt exercere suas opationes debite
et ex h̄ dicuntur aliqui ingeniosi qui h̄nt bonā
disposēz sensuū interiorū. quis em̄ aīa rōnalis
fm̄ essentia sit eq̄luter ī qlibet hoīe non tñ fm̄
opationē. qz fm̄ ph̄m aīe sequuntur corpora in q̄-
bus sunt. qd̄ ē vez q̄stuz ad opatōez.

Arguit. Priō metaphisice dicit Aresto.
q̄ visus ē certissim^o sensus. ḡ male hic d̄z q̄ ta-
ctus sit certissimus. Et itez auditus ē sensus
discipline ḡ penes sensuz visus vel auditus de-
bet aliq̄s iudicari ingeniosus. Ddm duplr
Uno mō q̄ ex bonitate sensus visus nō sumit

bonitas intellectus sicut ex bonitate tactus. qz sensus visus nō immediate inbseruit intellectui sicut sensus interiores. cū ḡ ex bonitate tactus iudicatur sensus interiores z iō nō ex bonitate visus sed ex boitate tactus aliq̄s d̄r ingeniosus vel bone mētis. z ex bonitate visus iudicat intellectus bonus s̄m q̄d. sed ex bonitate tactus simpl̄r. qz ad bonitatē tactus seq̄t bonitas oīm sensuū s̄z nō ē. Sc̄do p̄r dici q̄ hic nō fit cōparatio tactus ad alios sensus in hoīe. qz visus ē certior tactu. qz q̄nqz corrigat tactū sicut p̄z i digitis cācellatis. nā digiti cācellati iudicāt vnā fabā esse duas. visus at̄ corrigat iudiciū tactus. sed h̄ fit cōparatio tactus in hoīe ad tactū alioz aīalūz. qz tactus i hoīe est certissimus.

Arguit. Aranea excellit hoīez in tactu. ḡ tactus nō est certior in hoīe q̄z in alijs aīalibus. Ans̄ p̄z in istis metris. Nos aper̄ auditu p̄cellit aranea tactu. Uultur odoratu. linc̄ visu s̄ynea gustu. D̄m q̄ tactus capit̄ duplici. Uno mō q̄stuz ad p̄ceptōnez tangibilis. z sic aranea excellit tactu hoīez. qz q̄ncunqz tāgitur rethe vel tela aranee. tūc aranea statim p̄cipit talē motū p̄pter p̄tinuatōez tele ad corp̄ aranee sicut hō statim p̄ciperet si traheret p̄ crines. Alio mō accipit̄ tactus q̄stuz ad iudiciūz tangibilis. z sic hō certius iudicat de sensibili tactus q̄z aranea v̄l aliq̄d aliud aīal.

Arguit. Ex h̄ seq̄ret̄ q̄ mulieres essent aptiores ad studiūz q̄z viri qz sunt magis molles carne ipsi viris. D̄m q̄ duplex est mollicies. q̄daz ē aq̄tica siue flegmatica. z illa mollicies nō facit bonūz ingeniūz. z illa mollicies abundat i mulieribus z etiā in pueris qui nō sunt apti ad studiūz. Alia ē mollicies aerea q̄ est bene receptiua z cū h̄ iudicatiua. z tal̄ mollicies arguit bonitatē tactus. z iō nō repit̄ nisi in bene dispositis. z p̄t vocari mollicies sanguinea.

Arguit. Suplatiu⁹ p̄supponit positū suū z p̄patiuū. sed alia aīalia ab hoīe nō sunt prudētia. ḡ homo nō est prudētissimū aīaliū.

D̄m q̄ prudētia accipit̄ dupl̄r. Uno mō p̄prie p̄ habitu intellectuali s̄m q̄ est̄ recta rō rez agibiliūz. z sic nō p̄t repiri in brutis cuz ibi nō sit recta rō rez agibiliū. Alio mō accipit̄ p̄ quadā naturali industria ad aliq̄d op̄ faciendū. z sic etiā aīalia bruta h̄nt prudētiā qz h̄nt naturalē industriā ad opandūz. qz s̄m. Aresto. p̄mo methaphisice quedā aīalia sunt disciplinabilia sicut q̄ habet̄ auditūz vt canis docetur corisare.

Querit̄. Quare magis sumūtur d̄r̄ne odorū penes d̄r̄naz saporū q̄z penes q̄litates tangibiles cū ille sint nob̄ notissime. D̄m q̄ iō qz qualitates tāgibiles sunt simplices cū sint simpliciū corpoz. sed saporē sunt mixti qz solū sunt i corpibus mixtis. Et iō dicit Aresto. in libro de sensu z sensato q̄ tā odor q̄z sapor causant̄ ex hūido calido z sicco. sub ista tamē d̄r̄na. qz sapor est passio facta in hūido p̄cur rētibz calido z sicco. s̄z odor ē passio facta in sicco cōcurrētibz calido z humido.

Est autem sicut hu

Quia nūc dictuz est q̄ spēs odorū debent sumi penes spēs saporū. Sic dicit̄ quōd corrdent ad i uicē di. q̄ corrdent tā in extremis spēbz q̄z in medijs. qz sicut extremi saporē sunt dulce z amarū. sic etiā extremi odorē sunt dulce et amarū. Etiā corrdent i medijs qz sicut est sapor acer austerus acutus z pinguis. ita etiā sunt tales odorē. Ex q̄ patz q̄ corrdent quo ad noīa. s̄z addit Aresto. q̄ nō corrdent q̄ ad subiecta. qz ē aliq̄d subiectū in q̄ iuuenit̄ bon⁹ sapor z malus odor. z ē. Et rō istius est extractū. qz sicut statim dictū est. sapor ē passio facta in hūido. z odor ē passio facta i sicco. vbi ḡ est humidū temperatū z debite digestū p̄ calore est bonus sapor. z vbi ē siccū bene digestum p̄ calidū in humido ibi est bonus odor. z idō que sunt multū exsiccata h̄nt bonū odorē. sed nō bonūz saporē.

Arguit. Spēs saporū immutāt suaz pōnaz absq̄ medio. s̄z spēs odorū immutāt suaz potētā cuz medio. ḡ nō est similitudo. D̄m q̄ species saporū z odorū non h̄nt similitudinez q̄stuz ad modū immutādi nec etiā q̄stuz ad subiecta sicut d̄r in textu. sed soluz q̄stuz ad silēz nominatōez. z h̄ intēdit Aresto. in textu.

Adhuc autez sicut

Consequēter oīnt Aresto. que p̄cipiūtur p̄ olfactū. z intēdit q̄ sicut alij sensus sunt oppositorū vt visus ē visibilis z nō visibilis. auditus ē audibilis z nō audibilis. sic olfactus ē odorabilis z nō odorabilis. Et qz posset aliq̄s dicere q̄ obiectū debet p̄porcōnari sue pōne. ḡ olfact⁹ n̄ ē ipsi⁹ odorabil̄ z n̄ odorabil̄. iō aresto. distiguit de nō odorabili dicēs. q̄ nō odorabile dupl̄r accipit̄. Uno mō negatiue. qz nullo mō natū est h̄re odorē sicut lapis. z illo mō olfactus nō est ipsius n̄ odorabil̄. qz sic nō odorabile nō p̄tinet̄ sub obiecto qd̄ ē odor. Alio mō accipit̄ nō odorabile p̄uatiue. p̄ illo qd̄ h̄z

pariū odorē sicut corpus odorabile pue quā
titatis et sic olfact⁹ est ipsius non odorabilis
Dicif etiā terciō mō inodorabile cōtrarie. qz
corrūpit olfactū. et tale inodorabile etiā cōri
netur sub olfactu.

Arguit. Odorare etiā puenit inaiatis. er
go non solū cōuenit aiatis. qz dicif. pomū be
ne odorat. Ddm q odorare accipit duplici
ter. Uno mō fm qd est odorē facere. et sic po
mū dicif odorare. qz de se facit. i. odorē emit
tit. Alio mō odorare idē ē q odorē pcepe siue d
odore iudicare et sic odorare n cōuenit inaiatis
sed solū pōne olfactine vel alicui alteri pōne si
ue sensui iteriori. sicut qn aer recipit in se odorē
nō dicif odorare id est odorē pcepe.

Est autez olfactus

Hic determinat de immutacōe odorat⁹ ab ipso
odorabili. Et pmo qstuz ad mediū. Scdo qz
tū ad organū. In fine autē de obiecto. qstuz
ad mediū intēdit q mediū ipi⁹ olfact⁹ ē aq̄ z
aer. Et hoc pbat de aqua. qz aialia viuētia in
aquis sentiūt odorē. qz p odorē mouentur ad
alimētuz distans. q odor ibi diffundit p me
diū aque z ibi aq̄ est mediū. Sicut pbat q
aer ē mediū qz aliqua aialia hntia sanguinem
sicut volucres. z aliq̄ aialia sine sanguine
vt apes picipiūt odorēz i aere. qz qdaz aues cō
currūt ad alimētuz alonge. ppter qd mouētur
ab odore diffuso in aere.

Querit. Utz odores sint in aere realiter l
intentionaliter. Ddm q odor hz duplex esse
scz i aere. pping circa corp⁹ odoriferū. z ibi hz
esse reale z sic saluat opinio Auicēne q dixit q
odor eet realiter i aere. Aliud ē esse ipius odo
ris in distātia a corpore odorabili z ibi est odor
fm esse spūale. Pria ps pbat qnqz rōibus si
ue signis. Pria stat i hoc. odor pfortat realit
cerebrz alterādo ipm ad oppositā qualitātē. s
forma intentionalis nō agit realit qz odorēz
esse realiter i aere. Scda est qz odor qnz inter
ficat aialia vt odor carbonū z sulphuris qd n
cōtingeret si nō esset odor realiter i aere. Ter
cia ē qz frigus ipedit odores z nō impedit colo
res. qz colores diffundūtur solū spūalit p me
diū. Itē odor impedit p aere z vel p ventuz. q
signū est q odor mouet curiare z q ē realiter i
aere et n spūalr Itē corpora odorifera minuū
tur ex h q emittūt odores z sūt rugosa. Se
cūda ps pbat qz ois sansus ē susceptiuus spē
rū sine materia. qz q odor q est circa sensum
recipiat i sensuz absqz p dicitōib⁹ materie. i. intē
tionalr. Et hoc pz ex signo qz legit de bello tro

yano q vultures venerūt circū quāqz a qngen
tis miliarib⁹ ns vt hētur i historia. s. impossibi
bile fuit q odor de illis corpib⁹ fuisset delatus
p tantā distātia realit. qz si corpora fuissent re
soluta i fumos adhuc nō potuissent fumi extrē
di ad tantā distātia.

Arguit. Odor hz esse i sicco pphēso ab hu
mido. s. i aere z aqua nō est sicco. q ibi nō pōt
esse odor. Ddm q sicut nūc dictū ē q odor
hz duplex ee. scz esse spūale z sic nihil impedit
odorē esse in huīdo absqz sicco. qz sic pōt esse i
puro aere in q tū nullū est sicco. Alio mō acci
pit odor fm esse reale z sic impossibile ē odorē
esse absqz sicco sicut pbat argumētuz. Et iō in
illo aere q est circa corp⁹ odoriferū in q ē odor
realit est qdaz fumalis euaporatō q euaporatō
fumal est calida z sicca naturalr. z i tali ē odor
sicut i primo subiecto. Et iō poma sūt muno
nora postqz emiserūt odores. Sicut ex istis pōt
sumi cā qre aliq̄ locus odorat etiā subtractz
odoriferis corpibus. qz i tali aere in q fuerūt
corpa odorifera manēt fumales euaporatōes
in qbus etiā realiter ptingēt odor. Et si arguat
accūs nō migrat de subiecto i subiectū. q odor
nō pōt esse i fumali euaporatōe q prius fuit in
corpore odorifero. Ddm q iste odor n est idē
numero q est i corpore odorifero z i fumali euap
poratōe. sed iste odor q est i fumali euaporatō
ne ē causatus ab odore extrē in corpore odorife
ro. sed idē nō causat seipm. Ex qbus pōt solui
alia questio q queri pōt vtz odor sit fumalis
euaporatō. Ddm q nō qd sic pz. qz fumal
euaporatō ē corpus resolutū a corpore odorife
ro ad modū fumi q est de pdicamto sube extrē
immediatū subiectū ipius odoris. s. odor est
qlitas de tercia spē qlitatis z i tali fumali euap
poratōe subiectat. Et si arguat odor z fumalis
euaporatō sp adinuicē ptingunt. q sunt idem.
Ddm q est duplex ydemptitas numeral scz
essentialis z accntalis. mō licz sint idēz nume
ro accntali nō tū essentiali. ymmo distinguūt
pdicamētaliter vt dcm est. Et si est de hoīe z
risibili q licet sint idem numero accntali non
tameu essentiali.

Unde et dubiū vi

Hic cōsequēter Ares. circa pdicta monet vnā
dubitacōez que stat i hoc. Utz oia odorātia
sūt odorēt sic scz q habeāt vnū sensuz odoris
fm spēz. Et pmo arguit q nō sit vnus olfact⁹ i
oibus odorātib⁹. z h sic qz aliq̄ aialia odo
rāt p respiratōez sicut aialia hntia calidū san
guinē vt hō. qz illa nō odorāt nisi alonge. qz

si odorabile ponat sup olfactu n odorat. Alia sunt aialia no habetia calidu sanguine vt aialia aqtica z illa no odorat p respiratoez sz absqz respiratone. g videt q no sit vnus olfactus in oibus animalibus.

Bed impossibile e

Hic pbat duab⁹ roibus q olfact⁹ sit vn⁹ sensus fm spes in oibus aialib⁹. Quaz pma stat in h. sensus distiguuntur penes obiecta. sz e ide obiectu in respiratib⁹ z n respiratib⁹. qz odor ab vtrisz picipit g e eade pona fm spes. Scda ro stat in h qz ille pone sunt vn⁹ spei q hnt eadez corruptia. sz olfactus ta in respiratib⁹ qz n respiratib⁹ hz eade corruptia qz vtrobiqz corripit olfact⁹ a fortibus odorib⁹ sic e odor sulphure⁹ q corripit organu ta in respiratibus qz in no respiratibus. Maior p⁹ qz diuerse res hnt diuersa p⁹ria si e g idez p⁹riuz olfactu respiratiu z n respiratiu g et⁹ sz e ide fm spes

Videtur autem in

Hic soluit qoez p⁹us mota di. q olfact⁹ e vn⁹ spei taz in respiratibus aialibus qz in no respiratibus. z h pbat sic. qz sicut se hz visus i habetibus duos oculos z molles. ita se hz olfactus in aialibus respiratibus z no respiratib⁹ sz visus i habetibus duos oculos z molles e vnus spei. g etia olfact⁹ in aialibus respiratibus z no respiratibus. Maior p⁹. qz sicut aialia hntia molles oclos hnt palpebras sup oculos qbus no remotis no sit visio sicut i hoiez in alijs aialibus pfectis. sic etia aialia q olfaciunt p respiratoz hnt coopculuz sup organu respiratois q non remoto non sit respiratio nec actus olfaciendi. sed illa q no habent coopculu sup organu respiratois etiaz respirat absqz remotione coopculi. z p p⁹ns etia olfaciunt. sic g hnt fortes oculos statim videt ea q sunt i lucido absqz ablatoe coopculi. sic silr aialia coopculu no habetia sup organu olfactus statiz odorant pnte odorabili.

Arguit. Diuersa conditio forme arguit diuersitate spei in forma. sz e alia p⁹ditio olfactus in respiratib⁹ z in no respiratibus. g etia in illis olfactus erit diuersaruz spes. Ddm ad maiore q duplex e p⁹ditio forme. quedā est que orit ex ipa forma fm se accepta z talis si est diuersa arguit distinctoez in forma. Alia e coditio forme orta ex pte subiecti. z illa non arguit diuersitate forme. qz si sic tuc albedo in homine pfecte albo z no pfecte albo essent diuersa. ruz spes. p hoc g dz. q ista diuersitas i olfactu

tenet se ex pte organi qd est p⁹imū subiectum pone. spes at potētie sumit p cōpationē ad ipz obiectū. sz material' siue modalis distinctō sumit ex pte subiecti. Ex qbus pōt sumi q mani feste Ares. hic intēdit omēs pōnas in diuersis aialibus esse eiusdez spei. vt visus i hoiez i piscibus q hnt duos oculos. Silr auditus olfactus gustus z tactus i diuersis aialib⁹ sunt eiusdez spei sicut prius dictū est.

Est autem odor sicci

Hic determinat de instrumēto siue de organo olfactus. Et vult q organuz debet eē siccu z h pbat sic. In potētis passiuis organū dz esse tale in pōna quale e obiectū in actu. qz obiectuz agit i pōnaz. z g pōna sit silis obiecto. sz odor cu generez ex qdam fumo i actu calido z sicco g etia organū dz esse tale in pōna. s. caliduz z siccu quale e ipm obiectū in actu. Est tñ circa textuz p⁹siderandū sicut dictū est q organū olfactus ppter p⁹pinqtatē ad cerebuz est actu humidū z tñ in potētia siccu z sit i actu siccu per hoc q odor actu immutat ipm.

Gustabile at quod

Postqz Ares. determinauit de visibili. audibili. et olfactibili. n⁹r vult determinare de gustabili. Et rō ordinis qre gustus pcedit tactū est duplex. P⁹ria est qz gustus p⁹rie dictus inuenit in pfectōribus aialibus qz tactus. hz ei ome aial tactū. sz pfectiora aialia solū hnt gustum p⁹rie dcm. Scda rō est qz gust⁹ e sensus min⁹ material' qz sensus tact⁹. qz tāgibile imutat tactum qdammodo sicut e in ipō subiecto tāgibile no at gustus imutat sic a gustabili. P⁹rio g determinat de gustabili in cōi siue de sapore. Scdo de spibus e⁹ ibi. spes at. Circa p⁹imū duo facit. pmo inqrit an gustabile p⁹cipiat p mediū. scdo ont qd p⁹cipit p gustuz z de organo e⁹. Circa p⁹imū intendit dicere q gustabile. s. sapor no p⁹cipit p mediū extraneū sicut alia sensibilia de qbus dcm est q⁹uis bñ p mediū intraneū. Circa qd sciēduz q mediū extraneū e qd e sepatuz ab aiali z n e ps aial sic aer vl aq. Et p t⁹e mediū diffūduz color son⁹ et odor Sz mediū intraneū e qd e p⁹inctuz animali. rest pars animalis sicut supior caro ipsius lingue vocatur medium intraneū. qz e conuinctum organo gustus scz inferiori carne ipsius lingue que est organū gustus. Probat ergo Arestote. quod dictum est scz q gustabile non percipitur p medium extraneum. Et h sic quia gustus e quidā tactus sed tactus no p⁹ci

pit suū obiectū p mediū extraneū. ḡ nec gust^o.
 Minor est maifesta Maior pbat. qz gustabi
 le ē qdā tāgibile ḡ gust^o z qdā tact^o. pna tenz.
 qz distinctō pōnaz sumit ex obiectis. An̄s pbat
 in textu. qz sic humidū ē tāgibile cū sit vna de
 q̄ttuor q̄litatib⁹ p̄mis sic ec̄ hūidū ē gustabile

Unde et si in aqua

Hic excludit tacitā q̄stionē q̄ possz fieri circa p̄
 dicta qz possz aliq̄s dicere qz pisces in aq̄ exis/
 tētes p̄cipiūt saporē p aquā s̄z aq̄ est mediū ex
 tranēū ḡ sapor ec̄ p mediū extraneū p̄cipit. Rū
 det. Arest. qz tal̄ receptio saporis nō fit p aquaz
 sic p mediū. s̄z p̄tingit qz sapor realr̄ miscet̄ cū
 aq̄ sic nūc in potu p̄tingit. vñ sic sapid^o potus
 realr̄ p̄iungit lingue z pt̄ p̄cipi. sic ec̄ p̄tingit q̄n
 aliqd̄ p̄iungit aq̄ qd̄ pisces p̄cipiūt sic at̄ nō est
 de visu z de alijs sensib⁹ q̄a visus nō p̄iungit rea
 liter medio sed solū sp̄nialiter.

Arguitur. Gust^o z tact^o sunt sensus specif. ce
 distincti. ḡ vn^o nō p̄t de alio p̄dicari. An̄s pba
 tur. q̄a als nō ec̄nt q̄nqz sensus exteriores. Di
 cēduz qz gust^o accipit̄ duplr̄. Uno mō fm̄ qz est
 sensus discretiū^o alimētū sc̄dm̄ qz alimētum est
 calidū frigidū humidū vl̄ siccū. z sic gust^o ē re
 aliter tact^o qz sic h̄nt eadē obiecta. Et sic dicit
 Aresto. in fine h^o terciū z in p̄ncipio de sensu et
 sensato qz oī aīali inest gust^o sic z tact^o. Alio mō
 accipit̄ gust^o pp̄rie fm̄ qz est discretiū^o alimenti
 fm̄ qz tale alimētū est saporosum. Et sic gust^o
 p̄t capi triplr̄ sc̄z rōe organi. rōe mediū. z rōe
 obiecti. Si at̄ capiat̄ p̄mo mō tūc itez gust^o ē
 qdā tact^o. qz tact^o ē exp̄sus p totū corp^o z gust^o
 tus est solū in lingua. h̄z ḡ gust^o q̄ndā p̄tē tac/
 tus rōe organi. Si at̄ capiat̄ rōe mediū imutā
 di tūc itez gust^o ē qdā tact^o qz vterqz sensus h̄z
 mediū intraneū. S̄z si accipiat̄ rōe obiecti est
 distinguēdū qz vel accipit̄ sapor rōe sui funda
 mētī z sic itez gust^o ē tact^o qz gustabile ē tāgibi
 le. fundat̄ enī sapor in humido qd̄ ē q̄litas tā/
 gibilis. z sic loq̄t̄ Aresto. in textu. Alio mō ac/
 cipit̄ obiectū fm̄ suā pp̄riā sp̄m̄. z sic simplr̄ ē
 aliū gustabile z tāgibile qz tāgibilia sunt q̄ttu
 or q̄litates p̄me z alie q̄litates tāgibiles ex ip̄s
 causate. de q̄b⁹ d̄z in sc̄do de generatōe. Et qz gu
 stable ē sapor q̄ manifeste distinguit̄ a q̄litati/
 b⁹ tāgilib⁹. sic seq̄t̄ qz sunt diuersi sensus.

Arguit̄. Sensibile positū sup̄ sensum nō fac̄
 sensatoez. ḡ nō p̄t sapor p̄cipi nisi p mediū.

Ddm̄ qz est duplex mediū. i. extraneū. z per
 tale mediū sapor nō p̄cipit̄. qz necesse est corp^o
 sapidū p̄iungi lingue. Aliud est mediū intraneū
 z p tale mediū etiā fit sensatio in gustu. Circa

qd̄ sciendū qz in lingua ē duplex ps Una sup̄
 or q̄ est porosa h̄ns in se humidū qd̄ dā salina/
 le. Alia ē ps infra sup̄iore p̄tē. z illa ps est orga
 nū in q̄ subiectat̄ pōna gustatiua. sic exp̄mētū
 habem⁹ in lingua bouis bullita. qz sup̄ior ps
 deponit̄. i. pellis. ista ergo ps sup̄ior ē mediū in
 tranēū. sapor ergo imutat̄ p̄mo tale mediū. z h̄
 mediū vltēr^o imutat̄ ipsaz pōnaz. z sic n̄ ponit̄
 sensibile realr̄ sup̄ sensum sed sup̄ mediū.

Arguit̄ Mediū d̄z ec̄ sepatū a pōna. s̄z istd̄
 mediū nō est sepatū ab organo siue pōna ḡ nō
 est mediū. Ddm̄ qz duplex est sepatio. qdaz
 est p localem distāciam. z sic mediū in visu ol/
 factu z auditu est sepatū ab organo nō autēz
 in gustu z tactu. Alia est sepatio per realem
 distinctionē z sic mediū in gustu etiā est separa
 tum ab organo quia vna pars realiter est di/
 sticta ab alia sicut illa pars q̄ est mediū est alia
 ab illa p̄tē q̄ est organum z sic ibi est realis di/
 stinctio.

Arguit̄ Videt̄ qz collū sit organū gust^o ḡ nō
 lingua. An̄s pbat̄ autoritate Epicuroz qz ap
 petebant colla sicut grues. Ddm̄ qz in collo
 nullo mō p̄cipit̄ gustus alicui^o alimenti sed so
 lum in lingua. est enī in collo qdaz delectabil̄
 tactus caulatus ex p̄iunctione nutrimentī delec
 tabilis ad p̄tes que sunt in collo. Et sic etiā
 dicit Aresto. terciū. Ethicoz qz tp̄antia est cir
 ca gustū. accipitur enī tūc gustus vt est qdam
 tactus vt dictū est.

Nullū autem facit.

Postqz Aresto. d̄terminauit de p̄ditione ipsius
 pōne gust^o. Hic p̄nt̄ oīnt̄ quid requirat̄ ex parte
 obiecti. i. gustabilis. z vult qz ex p̄tē obiecti req̄
 ritur ad hoc qz se diffundat in pōnam qz gusta
 bile sit humidū actu vl̄ pōna. Et hoc sic pbat.
 qz sicut se h̄z lumen ad vidēdū ita humidū ad
 gustandū sed lumen req̄ritur ad vidēdū ḡ req̄
 ritur humidū ad gustandū. Cui^o rō est qz p hu
 midū qd̄ est i gustabili ip̄e sapor p̄iungitur hu
 mido saluali qd̄ est in medio z sic p humidū
 saluale defertur sapor ad gustū sic p lumē i me
 dio defert̄ color in visum.

Sicut autem visus

Conseq̄nter Aresto. oīnt̄ quid p̄cipiatur p ip̄m
 gustū. Et intendit dicere qz sicut visus est ip̄s
 visibilis z inuisibilis ita gust^o ē ip̄s gustabilis
 z ingustabil̄. Inuisibile ei capitur duplr̄. Uno
 mō aliqd̄ d̄z inuisibile p excessū qz excedit p̄or

portionem organi visus. Alio modo dicitur aliquid inuisibile per defectum visibilitatis sicut tenebre dicuntur inuisibiles quia non possunt mouere visum. Sicut autem est de audibili et non audibili quia aliquid est non audibile quia corrumpit auditum sicut magnus sonus. Aliud est non audibile quia deficit a mouendo auditum sicut paruus sonus et istis duobus modis inuisibile capitur prout dicitur Potest etiam inuisibile capi negatiue et sic dicitur inuisibile quod nullo modo prouideri sic dicitur et substantie sepe. Sicut dicitur ingressibile Uno modo quod nullo modo potest ambulare. Alio modo dicitur prout idem est quod difficulter potest ambulare Et per hoc applicando ad propositum dicitur Aristoteles quod gustus est gustabilis et ingustabilis. Et dicitur ingustabile. Uno modo prout rarie. Alio modo prout uatiue. Contrarie dicitur ingustabile dupliciter. scilicet quod habet prout uatiue gustum vel quod est corruptiuum gustus. Prout uatiue dicitur ingustabile quod habet paruum gustum.

Arguitur. Nulla potest extendi se ultra suum obiectum. sed gustabile est prout prout uatiue obiectum gustus. ergo gustus non extendit se ad non gustabile. Dicitur quod ingustabile capitur dupliciter. Uno modo negatiue et sic dicitur ingustabile quod nullo modo potest gustari et sic ingustabile non pertinet sub obiecto gustus. neque est prout gustum cognoscitur et sic lapis potest dici ingustabilis. Alio modo dicitur ingustabile prout uatiue vel prout rarie quia scilicet habet paruum vel prout uatiue gustum et sic est ingustabile pertinetur sub obiecto ipsius gustus et cognoscitur prout gustum. Similiter dicendum est de inuisibili inaudibili et inodorabili.

Quonia autem hu

Postquam Aristoteles determinauit de potestate et obiecto gustus. Hic dicitur determinat de organo gustus. Et vult quod organum gustus non dicitur esse humidum et saporosum in actu nec etiam dicitur esse dispositum ita quod impossibile sit ipsum humectari. Cuius ratio est quia si esset organum actualiter humidum humiditate saporosa. tunc ille sapor intus existens prohiberet extraneum et sic non possit recipi alius alius sapor in gustum. Ratio secunda est quia sensus est virtus passiva. oportet ergo sensum esse tale in potestate quod est obiectum in actu. cum ergo obiectum sit actu saporosum oportet organum esse tale in potestate. Et hoc manifestat Aristoteles. per signum quia non pertingit illud bene gustare quod habet linguam nimis siccam quia illa non est faciliter humectabilis sapore. neque pertingit illud bene sapere quod habet linguam nimis humidam et ideo laborantibus et infirmantibus omnia apparent amara. quia habent linguam plenam tali humiditate. scilicet saporosa. id est humiditate amara.

Arguitur. Lingua est spiritus actualiter humidus ergo sequitur quod organum gustus erit spiritus actualiter humidus. Dicitur quod est duplex humiditas. scilicet non saporosa et tali humiditate

ditate lingua est semper humidus quia oportet humiditate saporosam coniungi tali humiditate sic fiat sensatio saporis et sic salua supra linguam est semper humidus in gustu bene disposito. Aliud est humidum saporosum. et tali humore non dicitur esse organum humidum nisi in gustu male disposito sicut in gustu laborantium. id est infirmantium.

Species autem hu

Consequenter determinat Aristoteles de speciebus saporis. Et vult quod species saporis dicitur sumi sicut species coloris quia sicut extremi colores sunt contrarii et simplices sic quod non causantur ex medijs coloribus sed e contra medijs ex ipsis. sicut etiam est de saporibus quia extremi saporis sunt contrarii et etiam simplices sic quod non causantur ex medijs sed medijs ex ipsis. Sunt ergo extremi saporis dulcis et amarus medij autem sunt sapor pinguis. salus. acer auster potius et acutus. et pertinet stipticus sub potico. sunt ergo septem species saporis. Et habent istum ordinem dulcis sapor quod causatur ex humido bene digesto est primus. deinde est pinguis quod causatur ex humido non bene digesto. Deinde est acetosus. sed sapor acutus est medius quia habet tres predeces et tres sequentes. Deinde sequitur potius et stipticus. Deinde salus. et ultimo amarus. Et dicitur extremi simplices non ex eo quia non causantur ex mixtione aliquid immo causantur ex mixtione calida et frigida. sed dicuntur simplices quia non causantur ex alijs saporibus. hoc tamen prouenit medijs saporibus quod causantur ex extremis non secundum se sed secundum eorum causas. causa enim saporis dulcis est humidum et causa amari saporis est siccum. medij ergo saporis causantur ex humido et sicco. et dicuntur causari ex extremis quia sunt ex causis extremorum saporis. Concludit ergo Aristoteles. in fine quod organum gustus est tale in potestate quod est ipsius obiectum in actu.

De tangibili autem

Postquam Aristoteles determinauit de quattuor sensibus exterioribus et eorum sensibilibus. Hic dicitur determinat de tactu et tangibili. Et ratio ordinis est quia tactus est minimus spiritualis inter omnes alios sensus quia quodammodo recipit suum obiectum eodem modo quo est in materia. Item tactus est in omnibus partibus animalis. alij autem sensus sunt principaliter in cerebro sicut ergo cerebrum est dignus alijs partibus animalis ita etiam alij sensus sunt digniores tactu.

Arguitur. Tactus est fundamentum omnium sensuum sed fundamentum est prius fundato ergo. Dicitur quod dupliciter sumitur ordo in aliquibus. Uno modo secundum viam generationis et sic imperfectiora sunt priora.

et sicut fundamentum precedit suum fundatum et illo modo tactus precedit alios sensus. sic patet argumentum. Alio modo sumitur ordo aliorum secundum viam perfectionis et sic alii sensus sunt priores. quia visus est perfectior auditu et auditus olfactu. etc.

Arguitur. Tactus est in nobis certissimus et perfectissimus. ergo erit prior aliis sensibus. Ans. patet in capitulo de odore. Dicitur quod tactus in homine potest dupliciter comparari. Uno modo ad tactum in aliis animalibus et sic tactus in homine est certissimus quia homo habet meliorem complexionem quam aliquid aliud animal. sed in bonitate complexionis fundatur bonitas tactus sic patet dictum est. Alio modo comparatur tactus in homine ad alios sensus et sic est falsum quia visus est perfectior cum corrigat tactum. Aristo. ergo determinat de tactu et tangibili. et quia posset aliquid arguere quod prius erit de terminanda de tangibili quam de tactu. idem Aristo. premitte quod quantum ad illa de quibus est inquirendum non refert an determinet prius de tangibili quam de tactu quia si tangibilia sunt plura necesse est plures tactus esse et e contra si sunt plures tactus etiam necesse est plura tangibilia esse.

Habet autem dubi

Hic remouet duas dubitationes quarum prima est. Utrum tactus sit unus sensus vel plures. Secunda est. Utrum organum ipsius tactus sit caro exterior vel aliquid proportionabile carni sic est in non habentibus carnem. aut organum tactus sit aliquid positum infra superiores carnem. Prius ergo procedit ad primam dubitationem. Et arguit prius quod tactus non sit unus sensus sed plures. Et hoc sic patet quia omnis sensus est unus contrarietatis que ad suum sensibile. sic visus est albi et nigri auditus grauis et acuti. et gustus amari et dulcis sed in tangibili sunt multe contrarietates. scilicet calidus frigidus. humidus. siccus. durus et molle. et alie contrarietates que ponuntur in secundo de generatione ubi ponuntur septem contrarietates.

Habet autem solu.

Hic ponit solutionem ad precedentem argumentum quam solutionem postea reprobat. et ideo est solutio apparenis. Et propter hoc dicitur in textu quod ista predicta ratio habet quandam. id est apparentem solutionem. Et stat solutio in hoc. alii sensus que veraciter et simpliciter sunt unus sensus tamen esse habent multas contrarietates in suis obiectis et tamen ex hoc non impedit unitas sensus ergo nec multe contrarietates in obiecto tactus impediunt unitatem sensus tactus. Ans. patet in visu ubi sunt albi et nigri pulchrum turpe. tenebre et lumen et sic de aliis. Et de sono ubi sunt acutum graue primum magnum asperum et lenem

Bed quod sit vnu

Hic excludit solutionem nunc datam. Et vult quod non est simile de sensu tactus et de aliis sensibus. quia quibus in obiectis aliorum sensuum continentur multe contrarietates tamen sunt reducibiles ad unum commune subiectum. id est genus quod continet tamen sub se vnica principalem contrarietatem ad quam alie contrarietates reducuntur. Exempli gratia. in visu continentur albi et nigri. tenebre et lumen. et lumine videtur sub ratione albi et tenebre sub ratione nigri. Etiam est unum commune genus scilicet color sub quo omnia alia continentur. et ad quod omnia alia reducuntur. sed sic non est de tactu quia obiecta tactus non sunt reducibilia ad unum commune genus quod sub se contineat tamen vnica principalem contrarietatem quia iste contrarietates calidum et humidum frigidum siccum non sunt adinuicem reducibiles et ideo sensus tactus est duo sensus.

Arguitur Sensibilia omnium sensuum prout esse vno subiecto ergo male dicitur quod quibus prout esse in vno subiecto et quibus non. quia omnes qualitates sensibiles prout esse in homine. Dicitur quod subiectum potest capi dupliciter. Uno modo per subiectum inhesionis quod est substantia et sic omnes sensibilia prout esse vno subiectum. Alio modo accipitur subiectum per genere loyco propter similitudinem quam habet subiectum cum genere loyco in hoc. scilicet quia sic genus loyco est in potentia ad multas diuersas ita subiectum inhesionis est in potentia ad multa accidentia et ideo subiectum potest etiam capi per genere loyco ut dicitur est et sic accipitur hic.

Queritur. Utrum tactus sit unus sensus vel plures.

Dicitur quod tactus potest capi dupliciter. Uno modo materialiter. scilicet secundum organum in quo fundatur et sic tactus est unus sensus. Cuius ratio est quia organum tactus est compositum ex medietate qualitatum tangibilium sic infra patebit quod medietas surgat ex mixtione quattuor elementorum. cum ergo quilibet pars animal habet in se mixtione quattuor elementorum ergo quilibet pars habet in se tactum omnium qualitatum tangibilium ut manifeste patet. et sic non est in vna parte animalis tactus frigidus et calidus et in alia humidus et siccus. et sic patet quod non distinguuntur secundum organa. id est materialiter. Alio modo accipitur tactus formaliter et secundum suam propriam diuersam quam sumitur per operationes ad obiecta et sic sunt duo sensus tactus. Unus calidus et frigidus. alius humidus et siccus. Cuius ratio est quia quicunque sunt obiecta alicuius sensus non reducibilia ad unum genus quod habet sub se vnica principalem contrarietatem tamen non est vnus sensus sed plures. sed obiecta in tactu non sunt reducibilia ad unum genus quod habet sub se tamen vnica principalem contrarietatem quia in obiecto tactus continentur due contrarietates nullo modo adinuicem reducibiles. scilicet calidum frigidum humidum et siccum et ideo ponuntur formaliter duo tactus. scilicet vnus calidus et frigidus. alius humidus et siccus.

Arguit. Omnes contrarietates existentes in ob-
 jecto tactu reducuntur ad unum genus. scilicet tangibile. quod
 sensus tactus erit unum sensus formalis sic alij sen-
 sus. Dominum quod ad unitatem sensus requiritur quod omnes
 contrarietates sub obiecto potestate reducuntur ad unum
 eorum genus quod est per se obiectum illi. sic quod ad eum re-
 spectu illius sensus sic est de colore et visu et sono
 et auditu. sed sic non est de tangibili et tactu quod tangi-
 bile etiam se extendit ad tangibile eorum et per accens
 de quibus manifestum est quod non continentur per se pro-
 prie sub obiecto tactus.

Arguit. Tunc ad unum reducuntur obiecta sen-
 sus tactus ad hoc genus quod est tangibile per se. quod hoc
 est adequatum obiectum ipsius sensus tactus. Dominum
 est duplex. Primum quod non est aliquid unum nomen im-
 positum ad quod possunt reduci omnia tangibilia sic in alijs
 sensibus est unum nomen genericum impositum sub quo
 continentur omnia respectiva tale ponatur per se. Secundo
 est dicendum et melius quod etiam si haberet unum nomen
 genericum comprehendens sub se omnia propria tangibi-
 lia adhuc non potest tactus esse unum sensus. quod non solum
 requiritur unitas nominis secundum genus. sed propter hoc requiritur
 quod tale genus contineat sub se solum unam contrarietatem
 principalem ad quam alie contrarietates sunt reducti-
 biles et hoc propter ordinem ponatur quod quidam ponit
 ut ponit naturales sunt unum partis contrarietatis
 ut puta ignis est calidus. Alie sunt ponit que sunt to-
 ti contrarietatis sed non sunt plurimum contrarietatum
 ut ponit sensitive exteriores. alie sunt que sunt
 plurimum contrarietatum ut sunt sensus interiores.

Alie autem sunt que sunt omnium contrarietatum ut in-
 tellectus. sed tangibile per se continet sub se duas con-
 trarietates eorum principales et ad invicem nullo modo
 reducibiles. quibus enim omnes qualitates tangibiles re-
 ducuntur ad calidum et frigidum. humidum et siccum. ut
 dicitur in secundo de generatione tamen iste due contrarietates
 non possunt ad invicem reduci.

Arguit. Humidum et siccum reducuntur ad calidum
 et frigidum. quod iste contrarietates reducuntur ad invicem
 Ans. probatur. quod unum est causa alteri quod frigida sunt
 humida et sicca sunt calida. Dominum quod iste quatuor
 qualitates possunt dupliciter capi. Uno modo quod ad esse
 causalitatis et hoc dupliciter. Uno modo secundum quod repiuntur
 in primis corporibus scilicet elementis et sic non continentur
 se invicem sic enim dicitur Aresto. secundo de generatione
 quod iste quatuor qualitates sunt principia elementorum si-
 cut quod unum elementum non causatur ab alio sic qualita-
 tes unum elementi non causantur ex qualitatibus alterius
 nec forma unum elementi causatur ex forma alterius
 Alio modo accipiuntur secundum quod repiuntur in quibusdam mix-
 tis. et sic calidum et frigidum possunt esse causa sicci et humi-
 di quod calidum causat siccum et frigidum causat hu-
 midum. sed istis modis non loquimur nunc de istis qua-

litatibus. Alio modo accipiuntur secundum esse imitatiois scilicet
 quod immutat tactum et sic nullo modo unum causatur ex
 alio. sic autem non contingit in obiectis aliorum sensuum
 um quod lumen et tenebre visu percipiuntur sub ratione al-
 bi et nigri. et sic non potest dici de tactu quod humidum et
 siccum percipiuntur sub ratione calidi et frigidi. Ex quibus
 omnibus concluditur quod duplex est tactus formalis sumpsit.
 Unus est calidi et frigidi. Alius est humidum et sicci.

Arguit. Ex hoc sequitur quod essent sex sensus exte-
 riores. quod sunt duo sensus tactus. Dominum quod sen-
 sus tactus acceptus secundum organum est unus sensus. quod
 ubicumque est unum tactus ibi etiam est alius ut dicitur in secundo
 penes obiectum sunt duo. Quia quod organum est no-
 bis notum in penes organum notam sensus esse di-
 versos et non penes obiecta. Et sicut facit Aresto. in
 ferri distinguens quibus sensus exteriores distin-
 guit eos secundum organa.

Arguit. Ex hoc sequitur quod essent tantum quatuor
 sensus quod gustus et tactus sunt in uno organo. Di-
 cendum quod quis in eodem organo sunt gustus et tactus
 tamen non convertitur quod ubicumque est tactus quod ibi sit gustus
 et sic autem est de duobus tactibus ex parte organum. quod ubi-
 cumque est tactus frigidi et calidi ibi etiam est tactus hu-
 midum et sicci.

Utrum autem sensus.

Hic Aresto. determinat aliam questionem prius mo-
 ta. Et vult quod caro exterior non est organum tactus.
 quod tunc sensibile positum super sensum faceret sensatio-
 nem. sed aliqua alia caro interior. Et hoc probat
 Aresto. soluendo aliorum argumenta. arguebant enim
 alij sic. hoc est organum alius sensus ad esse imuta-
 tiois fit sensatio. sicut oculi sunt organum visus
 quod quando oculi immutatur colore tunc fit visio sic quod
 secundum immutatiois carnis exterioris fit tactus quod ca-
 ro exterior est organum tactus. Respondet Aresto. ad istud
 argumentum quod non valet. quod si sic dicitur posset. si ali-
 quis per manum circumponeret quandam pelliculam
 tunc statim ad immutatioem pellicule fieret ta-
 ctus. sed tamen manifestum est quod pellicula non
 esset organum tactus.

Propter quid tales

Hic Aresto. ponit duo ad manifestatioem solu-
 tiois prime questionis ubi dictum fuit quod tactus est
 unum sensus materialis sed sunt duo formaliter
 Primum est quod si aer qui est circa nos fieret no-
 bis conaturalis tunc idem esset organum sensus
 visus auditus et olfactus materialis. quod aer est me-
 dium in illis sensibus et tamen apparet esse organum
 et tales sensus sentiret per medium intermedium. sicut quod

tūc dicerem⁹ q̄ esset vn⁹ sensus visus audit⁹ et olfactus ppter vnitatē organi. ita eē est nūc dicendū q̄ duo tact⁹ sunt vn⁹ sensus materialiter. Addit tñ Aresto. q̄ pur⁹ aer z pura aq̄ nō pnt esse in nobis. q̄a impossibile est q̄ ex puro aere z ex pura aq̄ existeret corp⁹ aiātū cū corp⁹ anīa tum debeat eē fixū z firmū qd̄ nō fit sine terra. p̄tñ ille text⁹ refertur ad solutōez scōe q̄stionis z tūc sic exponit. qz si aer fieret naturalis nob tūc appareret nobis q̄ aer esset organū in visu z auditu z tñ est natural^r mediū. ergo sic ē in supiori carne q̄ apparet esse organūz tact⁹ z tamen est mediū.

Demonstrat autēz

Hic ponit scdm qd̄ valet ad maifestatōz solutionis p̄ie q̄stionis. Et dicit qd̄ gust⁹ z tact⁹ videt eē vn⁹ sensus qz hnt vnū organū. s. ligūā qz nō tñ hnt se p oīa p̄uertibil^r sit nūc distinguim⁹ gustū a tactu etiā penes organū s. si simpliciter p̄currerēt in oī organo tūc etiā nō esset distinctio inter gustū z tactū sic nūc nō ponit distinctio inter duos sensus tactus.

Dubitaret autē ali

Postqz Aresto. dixit de vnitatē tact⁹ z organi. Hic p̄nt inq̄rit an in tactu etiā req̄rat mediūz extraneū. Et arguit q̄ sic qz necesse ē duo corpora dura se tāgere p mediū. sed qnqz sit tact⁹ corporoz diuersoz duroz ergo oportz ibi eē mediū extraneū. sicut ei est in aq̄ ita d̄z eē in aere quia aer est humidior aq̄ q̄uis ei hoc lateat nos pl⁹ de aere qz de aq̄. manifestū ei est si aliq̄s tangat aliquid p aquā tūc aq̄ est mediū inter tangēs z tactū. ergo hoc idēz erit in aere sed in aere nō est nobis ita maifestū ppter duas causas. Prima est qz nos sum⁹ continue in aere z ideo non p̄cipim⁹ qn̄ tāgim⁹ aliq̄z rez p aere. Secda cā qz aer est subtilior aq̄ z ergo est min⁹ p̄ceptibile q̄ aer mediat qz aqua.

Querit. Utz aer sit humidior aq̄. Ddm q̄ sic. z hoc p̄z ex diffinitōe humidū data in secūdo de generatōe q̄ est. Humidū est qd̄ est facilius terminabile termino alieno z male termino p̄prio. sicū est qd̄ est bene terminabile termino p̄prio sed nō alieno. z capit hic terminare put est figurare q̄stiatē humidū qd̄ capit figurā qz titatiūā ex vase vel ex corpe alieno. z ido humidū nō figurā ex se sed ex illo in q̄ repit. s. sicca hnt figurā ex se z nō ex alio. sicut labis non hz figurā ex aliq̄ vase in q̄ ponit. q̄uis at tñ aer qz aq̄ terminant termino alieno. s. ad figurā al

teri⁹ p̄t tñ aq̄ terminari terminis p̄p̄is sicut quādo aqua est congelata sed hoc nō contingit in aere.

Arguitur. Humectare est p̄p̄iū humidū s. aer nō humectat plus qz aq̄. ergo aer nō est humidior aq̄. Ddm q̄ humectare ē accidētalī cōditio humidū z nō essentialis ideo nō est in cōueniēs q̄ aq̄ ppter grossiciē materie plus humectet qz aer. aer enī nō humectat nisi p̄uertat in aquā humectare enī est cōditio illi⁹ humidū qd̄ alteri adherz sic aut nō est de aere ppter subtilitatē materie.

Queritur. Utz inter duo corpora se tangētia necesse sit eē mediū. Ddm q̄ inī duo corpora dura se tāgētia necesse est esse mediū. s. hoc nō est necesse si ambo corpora sint mollia vel si vnū durū z alterū molle quia tūc corp⁹ molle statim cōiungit sup̄ficiēi corporis duri. sic p̄z de ligno posito in aq̄ qz aq̄ imediate tangit sup̄ficiēi ligni. Rō primi ē qz si duo corpora dura imediate se tāgeret vel pmitteretur vacuū vel mot⁹ localis fieret subito sed utz qz istoz est incōueniēs ergo illd̄ ex q̄ seq̄tur. Seq̄la p̄z qz cōtingit duo corpora dura iuxta se inuicē poni p cōtactū sicut p̄t asser p̄iungi asseri si ergo asser diuidat p motū locale ab asserē tūc nō p̄t aer intrare ita subito sicut diuidit asser ab asserē. ergo fuit aer ibi medi⁹ vel pmitteret vacuūz qz aliq̄ tpe erit loc⁹ sine corpe. Signūz ē ist⁹ qz si ponat asser latus in aq̄ z aliq̄s conetur asserēz lenare eqlit fm oēs partes tūc seq̄tur aq̄ ad motū asseris. z hoc venit ex eo qz nō p̄t ita subito intrare aer sic seq̄tur aq̄ donec possit aer intrare. s. p̄tingit in aere z p̄tingeret visibiliter si aer esset visibil^r.

Arguit. Si inī duo corpora dura eēt corpus mediū s. aer. tūc seq̄retur q̄ aer sculperet lapidē qd̄ est ipossibile. Seq̄la p̄bat qz aer imediate tāgit lapidē. Ddm q̄ duplex ē mediū. Aliqd̄ est mediū causale qd̄ causat effectū i illo corpe in q̄ mediat sic aer calefact⁹ calefacit manus. Aliud est mediū inter duo solū situale qz. s. iniponitur inter aliq̄ duo corpora q̄uis nihil causet. Et illo mō aer ē mediū in sculptura lapidis. z ideo aer nō est causa sculpture lapidis sic ferr⁹ vel acuties ferr⁹.

Arguit. Cōtingit lapidē descēdere z diuidere terrā. cū q̄ in fra nō sit aer iō ibi nō ē mediūz inī lapidē z terrā. Ddm q̄ in descēsu lapidis lapis secū aliquā p̄tē aer⁹ ducit z tal^r aer eē p̄tinet sub terra cū terra ē diuisa z iō inī illū lapidē z terrā est aer medi⁹ nō q̄ aer ibi p̄us fuit s. qz de nouo aer cū lapide descēdit ad talē locum. Simile eēt si lapis descēderet per aquā.

Arguitur. Idē nō est mediū z obiectūz. sed ista corpa .s. aer z aq̄ sunt obiecta ergo nō sunt media. Dd̄z q̄ aer z aq̄ capiūtur dupl̄r. Uno mō fm̄ q̄ facill̄ mobilia z h̄ntia humiditates z sic sunt mediū i tactu corpū duroz. Alio mō accipiūnt̄ put in se h̄nt̄ q̄litates tangibiles que sunt calidū frigidū humidūz z siccū z sic sunt obiecta. i. h̄nt in se q̄litates q̄ sunt obiectūz tactus.

Arguitur. Om̄e mediū dz eē denudatū a q̄litatib̄ sui obiecti. sed aer z aq̄ nō sunt denudata a q̄litate obiecti ergo nō sunt mediū. Dd̄z q̄ aer z aq̄ accipiūnt̄ dupl̄r. Uno mō fm̄ q̄ in se h̄nt̄ q̄litates tāgibiles fm̄ eē tpatū z remissuz z sic sunt mediū in tactu qz sic nō p̄cipiūtur a tactu vt qn̄ aer est tpat̄ .s. t̄pate calid̄ z frigid̄ tūc nō p̄cipiūt̄. Alio mō accipiūnt̄ aer z aq̄ fm̄ q̄ h̄nt̄ istas q̄litates fm̄ eē intesuz. z sic sunt obiecta tact̄ z imutāt tactū p̄ q̄litates. Per h̄ dd̄z est q̄ mediū in tactu est denudatū a q̄litatibus obiecti acceptis fm̄ excellētiā z hoc sufficit i tactu. qz mediū dz eē denudatū a q̄litatib̄ obiecti fm̄ illū modū fm̄ quē obiecta p̄cipiūnt̄ ab ipsis sensib̄. Circa qd̄ est sciēdū q̄ cōmētator Auerrois dixit q̄ mediū in tactu debet eē oīno denudatū a q̄litatib̄ tāgibilib̄ z iō dixit q̄ illa corpa q̄ locat̄ in aere nō sentiūnt̄ q̄litates aeris z illa aialia q̄ naturalr̄ locant̄ in aq̄ nō sentiūnt̄ q̄litates aq̄. Et ergo si qn̄qz corrūpan̄ vt alterant̄ hoc accidit p̄pter admixtionē aliaz q̄litatez exterioroz. Ex q̄ sequūt̄ duo incōueniētia. Pri mū est q̄ corpa nō patiāt̄ in suis locis qd̄ eē cōtra Aresto. in q̄rto phoz. Scd̄z incōueniēs est q̄ aer z aq̄ nō alterāt̄ adinuicē nisi p̄ admixtionēz alicuī extranei qd̄ est cōtra phm̄ scd̄o de generatōe. q̄ dicit q̄ etiā elemēta alterāt̄ se si accipiāt̄ fm̄ ppriā spēm. Probauit autē cōmētator op̄inione suā sic. qz loc̄ nō est cōtrarī locato sed eē locati cōseruatiū̄ q̄ loc̄ nō p̄t alterare locatū. Ad qd̄ argumētū sic r̄ndetur q̄ locus accipiūt̄ dupl̄r. Uno mō fm̄ q̄litates actinas q̄ sunt in loco. z sic loc̄ b̄n̄ p̄t esse cōtrarī locato. sicut p̄tz de aere q̄ aer locas aquā est calid̄ z aq̄ est frigidā. Alio mō accipitur loc̄ fm̄ suā virtutē locatiuā quā recipit a corpibus celestibus z sic loc̄ est cōseruatiū̄ locati qz fm̄ illū modū locus est p̄portionatus locato

Utrum igitur om̄.

Quia nūc Arest. dixit q̄ qn̄qz etiā in tactu requirit̄ mediū extraneū. p̄nter ponit differētiāz inter alios sensus sentiētes p̄ mediū extraneūz z inter gustū z tactū. Et p̄mo excludit d̄nam

estimata ab alijs. Et fuit ista q̄ alij tres sensus scz visus audit̄ olfact̄ sentiūt̄ p̄ mediū multū distās ab ip̄o sensibili. sed gust̄ z tact̄ sentiunt̄ p̄ mediū extraneū cōiunctū ipsi sensui. Dicit Arest. q̄ hec d̄na n̄ valet. qz etiā mediū i alijs sensib̄ statū cōiūgitur ipsi sensui qz eē aliq̄s aer circa oculū in q̄ est spēs visibilis fm̄ eē sp̄nale z ille aer p̄prime imutat̄ visuz. Sile eē in auditu

Bed differt tangibi

Hic ponit verā d̄naz inē visibilia sonatina z tāgibilia. Et colligunt̄ due d̄ne inē tactū z alios sensus sentiētes p̄ mediū extraneū. qz tact̄ h̄z mediū extraneū situale z nō causale sicut in alijs qd̄ sic intelligitur qz mediū in sentiētib̄ p̄ mediū extraneū est cā immutatōis sensuū qz admitt̄ fm̄ naturā p̄rio imutatur mediū z mediū causat̄ imutatōez in sensib̄. sicut aer h̄ns i se colorē sonū vel odorē causat̄ sensatōz in visu auditu z olfactu. sed aer nō causat̄ sensatōz tactus qz sil̄ fm̄ naturā mediū imutat̄ z tact̄. Scd̄a d̄na eē qz mediū in sensu tact̄ solū cōcurr̄ p̄ accūs ad imutatōez qz nō sp̄ cōcurr̄ mediū extrinsecū sz solū in tactu duroz corpū sz mediū in alijs sensib̄ cōcurr̄ p̄ se quia semper concurr̄.

Arguitur. In visu siml̄ immutat̄ mediū z sensus. ergo nō est mediū causa immutatōis sensus. Ans probat̄. quia visio fit in instanti. Dicēdum q̄ siml̄ capitur dupliciter. Uno mō pro similitate tempis z sic est ver̄ q̄ siml̄ imutantur mediū z sensus visus. Alio mō accipiūt̄ sil̄ p̄ similitate nature z sic est falsum z illo mō loq̄tur hic Aresto. qz sic immutatio mediū causat̄ immutationē in sensu z p̄cedit immutatōez sensus fm̄ naturam. In alijs tamē sensibus immutatio mediū p̄cedit immutatōez sensus fm̄ tps. Et ideo bene dicit Aresto. q̄ mediū in visu est etiā causa quia causat̄ immutationē in sensu.

Tangibilia vero nō

Postq̄ Aresto. determinauit de vnitāte sensus tactus z de locatione organi. Hic p̄nt̄ determinat̄ de ip̄o sensu tactus quoad mediūz organū z obiectūz. Et vult q̄ sicut se h̄nt aer z aqua ad visum auditum z olfactū q̄stuz ad h̄ qd̄ est esse mediū. ita se h̄z caro exterior ad sensum tact̄ quia est mediū q̄uis sit mediū intraneū. Ex q̄ vlt̄erius elicit q̄ eodē mō sicut in alijs sensib̄ sensibile positū supra sensum nō facit sensatōz ita similit̄er accidit in tactu quia tāgibile posi

tum supra tactum non facit tactum quia ergo tangibile positum supra carnem facit tactus ergo caro non est organum.

Tangibiles quidem

Dicendum quod quales sit organum ipsius tactus. Et primo promittit quod quattuor sunt qualitates elementorum de quibus tractatur in secundo de generatione. vult ergo Aristoteles. quod tactus est compositus ex mixtura quattuor qualitatuum primarum scilicet calidi frigidi humidum et siccum. et hoc sic probatur. quod tale dicitur esse organum in portione quales est ipsum obiectum in actu quod ipsum organum est compositum portione passivae sive in patiente est tale in portione quales est agens in actu. cum ergo obiecta tactus sunt calidum frigidum humidum et siccum. sic tactus erit in portione calidus et frigidus humidus et siccus. scilicet medietas illarum qualitatuum est in portione ad extremitatem talium qualitatuum ergo tactus dicitur esse compositus ex medietate illarum qualitatuum. id est ex illis qualitatibus acceptis secundum esse remissius. Et ista est causa quare necesse est esse animal esse compositum ex quattuor elementis quod omne animal necessario habet in se tactum. et per hoc distinguitur animal a non animali ut dicitur in principio de sensu et sensato. cum ergo tactus componatur ex medietate elementorum sic hoc dicitur. id est necesse est omne animal esse compositum ex quattuor elementis. ex quo sequitur quod calodemones et cacodemones non sunt animalia quod habet corpus simplex compositum ex aere quod non potest in se habere tactum.

Et oportet sicut de

Dicendum determinat de obiecto tactus. Et vult quod sicut alij sensus sunt contrarii sic visus est visibilis et invisibilis. ita tactus est tangibilis et intangibilis. Et non dicitur capi intangibile contradicторie secundum quod intangibile dicitur nullo modo tangibile. quod hoc non pertinet sub obiecto tactus. scilicet capi intangibile privative vel contrarie. dicitur enim privative intangibile quod habet partem tactum sic aer qui videtur tangibilis. vel dicitur intangibile contrarie quod corrumpit tactum. Concludit in fine quod dicitur esse de unoquoque sensu figurali. id est communiter.

Oportet autem animi

Postquam Aristoteles determinavit de sensibilibus et sensibus in particulari. Dicendum determinat de sensibus in generali. et primo facit hoc de sensibus. secundo de organo. Potest ergo primo unam conditionem convenientem omnibus sensibus que conditio potest esse descriptio ipsius sensus. Et est ista quod sensus est quodammodo organica susceptiva spirituum sine materia. et hoc est quod dicitur textus quod sensus est susceptivus spirituum sine materia. et ponit Aristoteles simile de figura sigilli que figura recipitur in cera absque conditionibus materie ipsius sigilli.

quod sive sigillum sit aurum sive argentum sive cuprum. equaliter recipitur figura in cera. quoniam cum materia auri sit rubra et materia argenti alba cum illis tamen conditionibus non recipitur figura sigilli. sic etiam color suscipitur in visu non cum conditionibus que color habet in subiecto quod ibi est causa duricie gravitate sive cum calore et frigore et tamen sic non recipitur color in visum.

Arguitur. Omnis conditio dicitur esse propria illi cui convenit scilicet suscipere formam sine materia est compositum omnibus rebus naturalibus. ergo non est proprium sensibus.

Respondetur quod in rebus compositis suas formas invenit triplex ordo. quodammodo enim res comitant suas formas cum aliquo parte materie sic agētia que generantur de scissione seminis quod ex parte materie ipsius generationis ingredi ipsum genitum. Alia sunt agētia que communicant suas formas absque aliquo parte materie. quod scilicet forma que comitantur ab agente eodem modo habet esse in patiente ut in agente quoniam tamen nulla pars materie comitantur sive participantur et hoc contingit de agentibus naturalibus. quod agētia naturalia eodem modo agunt formam in passivum sic habet esse in propria materia. Exempli gratia. Ignis generans ignem in ligna generat ignem in lignum cum calore cum levitate et consimilibus conditionibus que sunt habet ignis. Ratio huius est. quod quoniam cumque agens et patientes habent eandem dispositionem ad recipiendum aliquam formam equaliter recipitur in agente et in patiente ipsa forma. Tercio modo aliquo res communicat suam formam nec dādo parte materie. nec sic quod forma habet similes dispositiones in agente et in patiente. scilicet forma comitantur absque conditionibus materie scilicet physice et hoc est proprium sensibilibus quod agunt in sensus absque materia. Exempli gratia. color est in pariete cum densitate cum frigiditate vel caliditate scilicet sic non impeditur se in sensum. quod secundum quod agit in sensum non habet gravitatem vel levitatem caliditatem vel frigiditatem. Et idem comparat Aristoteles. immutatos sensus ad impressionem sigilli in cera quod cera recipit sigillum cum conditionibus mathematicis que sunt figura situs et sic de alijs. que dicuntur conditiones mathematice quod sequuntur quantitatem scilicet non cum conditionibus materie physice que sunt qualificatione dispositiones quia non recipitur figura sigilli in cera cum colore sigilli. potest tamen esse ista dicitur quod figura sigilli solam est in cera secundum superficiem. scilicet immutatio sensus etiam sit secundum profunditatem.

Arguitur. Proprium est intellectui formam suscipere sine materia ergo non dicitur sensui. Respondetur quod suscipere formam sine materia potest dupliciter intelligi. Uno modo absolute et simpliciter. quod scilicet recipit formam omnino imaterialē et hoc solum dicitur intellectui quod spiritus intelligibilis est omnino imaterialis. Alio modo intelligitur quod aliquid suscipit formam sine materia. id est.

sine cōditōibus materie phisice sed cū cōditō
nibus materie mathematice. Dicuntur ei cōdi
tōes materie mathematice q̄ sequuntur materi
am ex pte quātitat̄. sicut sunt figura et situs et
illas cōditōes h̄z etiā spēs sensibilis in sensu.
Et p̄ hoc soluit istd̄ argumētū. p̄opetas nō de
relinq̄t suū subiectū ergo si sensus recipit suū
sensibile cū cōditōib⁹ materie q̄ etiā cū mate
ria. Ddm̄ q̄ p̄opetas nō derelinq̄t suū pro
p̄riū subiectū. et iō sic sensibile recipit in sensu
cū cōditōib⁹ materie mathematice ita etiā reci
pitur cū materia mathematica. i. cum materia
h̄ntē q̄ntitatē. Recipiunt̄ ei spēs sensibiles in
materiale organū qd̄ in se h̄z situm et figurā et
alia q̄ requiruntur ad materiā mathematicā et cō
similes cōditōes h̄z spēs sensibilis in organū
recepta.

Arguit. Sēnsus ē material' q̄ suscipiet obie
ctū materiale qz inī obiectū et sensum debz eē
proportio. Ddm̄ q̄ organū sensus accipit
dupl'r. Uno mō fm̄ q̄ ē materiale. i. h̄ns ma
teriā et sic recipit suū obiectū cū cōditōib⁹ ma
terie mathematice. Alio mō accipit vt ē vita
le. i. fm̄ q̄ ē p̄ncipiū opationū vitaliū. et sic re
cipit suā formā supra modū entū pure natu
raliū qz q̄ pure naturalia recipiūt formas cuz
materia. i. cū cōditōib⁹ materie phisice. sic sen
sus d̄z recipit suā formā sine cōditōib⁹ materie
phisice.

Arguit. Nihil agit vltra suā spēs s̄z sensibi
le ē materialiter in subiecto. q̄ nō p̄t agere suāz
spēm sp̄ialē in sensum. Ddm̄ q̄ sensibile h̄z
eandē spēm in subiecto et sensu s̄z h̄z impfectio
rem modū in sensu qz in subiecto. et iō sensibile
agēs suā spēm in sensum nō agit vltra suā spe
cie s̄z poti⁹ infra ipam qz agit formā h̄ntē imp
fectius eē qz habuit in subiecto. sic aut̄ nō ē de
specie intelligibili qz spēs intelligibilis est p̄
fectior fantasmate a q̄ diffundit̄ et ergo nō p̄t
fantasma diffundi nisi p̄ intellectū agentē. sic
dicitur tercio huius.

Arguitur. Om̄ne agēs assimilāt sibi passūz.
s̄z materia sensibilis cū forma sensitua agit i
sensum. ergo d̄z fieri similitudo tam ex pte mate
rie qz ex pte forme. Minor patz. qz color non
agit in visum s̄z coloratū vt p̄us dictū est.
Ddm̄ q̄ agens nō assimilāt sibi passum fm̄ su
um totū esse. sed fm̄ formā fm̄ quā agit sic p̄z
in calefactione aque. qz ignis calidus agit in
aquā et tñ nō agit ignē in aquā sed calorem. sic
etiā est in actōe sensibilis in sensum. qz quīs
materia sensibilis cū forma sensibili agit i sen
sum. nō tñ fit assimilatio nisi respectu forme et

nō respectu materie.

Arguit. Suscipe formā sine materia etiāz
cōuenit medio. q̄ nō est propriū ipius sensus.
Ans̄ p̄bat. qz etiā i medio nō ē cōditio mate
rie phisice. Ddm̄ q̄ mediū non prope susci
pit formā sensibilis qz in medio nō terminat̄
susceptio talis forme. s̄z fit relacō ad sensūz p̄
mediū. Sile ē si p̄familias dat famulo dena
riū ad deferendū paupi tñc famulus nō prope
d̄z suscipe denariū s̄z paup. Et quīs contraria
fm̄ eē reale nō possint esse in eodē tñ bñ fm̄ eē
intentionale. sic enī sunt in medio et i organo.
s̄z si cōtraria simul referatur ad intellectū tñc
vnū est p̄ncipiū intelligendi reliquū.

Sensitivum autēz

Postqz Aresto. posuit cōditionē sensus in cōi.
Hic p̄nter d̄t qd̄ sit organū sensus in cōi. et h̄
iō qz recipe spēm absqz materia videt̄ eē cōdi
tio intellectus et sic videret̄ q̄ sensus esset itel
lectus sic antiqui opinabant̄ et iō assignat or
ganū ipi sensui p̄ qd̄ exp̄sse distinguit̄ ab ipso
intellectu. Dicit ergo p̄mo q̄ organū sensus ē
in q̄ p̄mū ē pōna sensitua q̄ s̄z ē sususceptua
spēz sine materia. et iō sensus et organū nō di
stinguuntur subiecto s̄z rōe. i. essentia p̄dicamēta
li. qz organū ē in p̄dicamēto substātie et sensus
in p̄dicamēto q̄litaris. In descriptōne organi
notāter dicebat. P̄rio qz si organū esset illud
in q̄ ē pōna sensitua absolute tñc seq̄ret̄ q̄ tor
tū aīal essz organū sensus qz sensus ē in aīali
sicut in subiecto s̄z nō est p̄mo in aīali. i. sic in
p̄mo subiecto licet sit p̄mo in aīali sic i p̄n
cipali subiecto.

Queritur. Quare sensus sit p̄tus in orga
no. Ddm̄ q̄ p̄op̄ tres causas. P̄ria sumit̄
est pte sp̄ci sensibilis qz nisi spēs sensibilis re
ciperet in aliq̄ organo materiali seq̄ret̄ q̄ rep̄se
taret v̄le et p̄ sensum cognoscerem⁹ v̄le qd̄ ē sim
pliciter falsum. Seq̄la p̄z qz forma immateri
alis rep̄ntat v̄le sic p̄z de sp̄e intelligibili q̄ qz
uis sit singularis apd̄ intellectū p̄op̄ singu
laritē aīe est tñ immaterialis et iō rep̄ntat v̄le.
Secda cā ē. q̄ncūqz act⁹ orit̄ ex dispositōe cor
pali tē necē ē actū eē corpale et materialē. s̄z act⁹
ipoz sensuū fit p̄ dispositōz ipoz organoz er
go necesse ē illū actū eē corpale et materiale.
Et tñc ex isto sic arguit. q̄ncūqz ē act⁹ corpalis
tñc or spēm a q̄ talis act⁹ est etiā eē corpalem.
S̄z iā p̄batū ē q̄ act⁹ sensatōis ē corpalis er
go or spēm eē corpale. Tercia cā sumit̄ ex pte
immutatōis qz agēs et paties d̄nt proportio
nari. s̄z obiecta s̄nt corpalia sic albedo q̄ recipit

in sensu cum sit. ergo o3 etiā pōnas eē corpales sed pōne corpales suscipiunt spēm corpale. ergo o3 sensum esse h̄tūre in organo.

Arguit. Sicut se h3 sensus ad sensibile ita intellectus ad intelligibile. s3 intellectus est h̄tus incorporealis ergo etiā sensus est h̄tus incorporealis.

Ddm q̄ est duplex cōpatio. Quedā est in forma uniuoca et sic non cōpanit adinuicē sensus et intellectus qz sensus est materialis et intellectus immaterialis. Alia est cōpatio aliqz fm cōuenientiā proportōis fm q̄ illa cōpanit adinuicē q̄ sunt diuersoz generū sicut forma substantialis et accidentalis et sic cōpanit adinuicem intellectus et sensus qz cōpanit adinuicē fm pportione agētis et patiētis. sicut ei se h3 sensus passive ad sensibilia sic intellectus se h3 passive ad intelligibilia nō aut pueniūt q̄ ad naturā qz tūc in eis est cōpatō uniuoca fm formā unius speciei.

Arguit. Intelligibile agit in intellectum et actio est p cōtactū. s3 cōtactus solū puenit corporibus. q̄ intellectus est h̄tus corporealis. Ddm q̄ duplex est cōtactus. scz phisicus et ille est corporū. Alius est cōtactus h̄tualis et metaphoricus. et sic etiā tangūt se q̄ nō sūt corpora. sic ei dicimus q̄ aīa rōnalis tangit corpus et tūc manifestū est q̄ ipa aīa nō est corpus. sicut etiā aīa nobilis tangit celū q̄ nō est corpus.

Manifestum autem

Ex iam dictis concludit Aresto. duas solutiones duarū dubitationū. Et p̄ma solutio sumitur ex hoc q̄ sensus est h̄tus in organo. et scda ex hoc q̄ sensus recipit spēs sine materia. Quaz dubitationū p̄ma est q̄ sit cā q̄ sensus corrūpitur ex excellentib⁹ sensibilib⁹. et dicit q̄ h̄ ex eo est. qz sensus p̄sistit subiectine in organo corporeo qd organū h3 certā armoniā cōplexionis q̄ armonia corrupta corrūpit sensus q̄ est in tali organo sic excellens visibile corrūpit visū. Et dicit Aresto. q̄ sile est in instrumentis musicalib⁹ qz bonitas soni impedit ex forti tractiōe cordaz.

Arguit. Sensibile pficit sensus. q̄ nō corrūpit sensum. Ddm q̄ idē eodē mō sumptum nō pficit et corrūpit s3 bñ idē diuersimode sūp̄tū pficit et corrūpit. sic est de sensibili nā sensibile fm eē reale et excellens corrūpit sensum. s3 fm eē sp̄nale et proportionatū pficit sensus sic cibus debite et proportionate acceptus p̄suat aīal. s3 cibus in abundantia acceptus destruit et corrūpit aīal.

Et propter quid

Hic soluit aliā dubitatōz scz q̄re plāte nō sentiūt. Et pōit talē rōem. qz ois sensus suscipit spēs sine materia. s3 nō pnt plāte suscipere spēs sine materia q̄ nō hnt sensus. Minor p̄t. qz plāte recipiūt q̄litates in se eodē mō sic hnt eē in subiecto et i agēte. et iō recipiūt formas cum materia. i. cū cōditōib⁹ materie phisice. et h̄ contingit ex eo qz plāte sūt res pure naturales qz tū ad receptōes aliaz formaz q̄s nōdum hnt nō em recipiūt i se cognitiue aliq̄s formas sic hntia aīam sensitiuā et iō nō recipiūt formas altiori mō qz alie res naturales.

Dubitabit autem

Quia iā Aresto. dixit q̄ etiā plāte recipiūt in se q̄litates tangibiles et tamen non habent in se sensum tactus iō mouet aliā dubitatōz. Utz scz nō hnt sensum tactus possit etiā pati ab alijs sensibilib⁹ qz a tangibilib⁹ sic plāte patiūt a calore et frigore. vtrū etiā possint pati ab odore. Et arguit Aresto. p̄ p̄negatiua duab⁹ rōibus. qz p̄ma stat i h̄. Dime olfactibile facit olfactū q̄ nō hnt olfactū nō p̄cipit olfactibile. i. odorē. Scda rō stat i q̄dā exp̄mto. qz videm⁹ q̄ lumē et son⁹ nō agūt i corpora nō hntia sensū visus et audit⁹ nisi forsan p̄ accēs sic q̄n tonitruum diuidit lignū qd n̄ accidit a sono s3 ab arre moto. Pro solutiōe intēdit Arest. q̄ oia alia sensibilia a sensibilib⁹ tactus agūt i q̄sdā res in aīatas si tales res sint faciliter alterabiles sic aer et aqua. q̄ patiūt ab odore et sono s3 tangibilia pnt idifferēter agere i q̄cūqz corpora siue sint faciliter alterabilia siue nō. et h̄ p̄tingit p̄opt p̄mitatē et generalitatē illaz q̄litarum p̄maz. nec tū scq̄t q̄ illa corpora inaiata sentiāt. qz t̄les q̄litates nō agūt i illa corpora app̄hēsiue immutādo ipa sic tū app̄hēsiue immutat sensū s3 recipiūt in corpora fm phisicā alteratōez. et iō licet aer patiāt ab odore n̄ tū sentit odorē. qz odor nō app̄hēsiue immutat aerē sic app̄hēsiue immutat olfactū s3 solūmō alterat aerē.

Quod autem nō sit

Postqz Aresto. determinauit p̄ticulariter de sensib⁹ exteriorib⁹ et posuit vnā cōmunē cōditōez cōuenientē oib⁹ sensib⁹. iā p̄nter vult determinare de sensib⁹ interiorib⁹. Intēdit q̄ Aresto. istaz p̄clusionē q̄ p̄ter q̄nqz sensus exteriores. necesse est ponere aliquē sensum interiorē. et iō Greci h̄ incipiūt terciū librū de aīa. Et hoc iō qz fm om̄s distinguētes libros de aīa. tercius liber incipit vbi Aresto. incipit determinare de intellectu. s3 fm antiq̄s intellectus est sensus in

terior ergo fm antiq̄s hic incipit tercius liber
Et iō fm dñm Albertum terci⁹ liber incipit vbi
Aresto. ponit dñam inter sensum ⁊ intellectū
ibi. qm̄ aut. S; sc̄tus Thomas incipit terciū
librū vbi Aresto. incipit dēterminare de intelle
ctu fm se. Et h̄ ibi. de pre aut aīme. Quia ergo
Aresto. in cōclusionē pdicta vnū p̄supponit sc̄z
q̄ q̄nq; sunt sensus exteriores. iō Aresto. nunc
hoc p̄mo pbat. et hoc sic. Tot sunt sensus ex
teriores. i. sensus p̄ceptiu⁹ sensibilī exteriorū
q̄t sunt organa q̄bus apta nata sunt sensibilia
cognosci. s; in aīalib⁹ p̄fectis sunt tm̄ q̄nq; or
gana ⁊ tm̄ p̄fectū aīal h; oīa organa sic manife
ste p̄t; Maior p̄t; rōe ⁊ inductōe. Rōe sic. qz
q̄libet sensus ē p se p̄ceptiu⁹ oīm q̄ nata sūt p ta
le organū cognosci. ⁊ ergo ē eq̄lis multiplica
tio sensuū ⁊ organoz. Ans pbat. qz sensus et
mediū dñt proporcionari p qd̄ mediū sit sen
satio. s; q̄libet sensus p̄cipit oīa q̄ p tale mediū
pnt cognosci fm illā rōem fm quā ē mediū
Exēpli grā. Visus cognoscit oīa illa que nata
sunt cognosci p aerē fm q̄ ē dyaphanus. et au
ditus cognoscit oīa q̄ nata sunt cognosci p ae
rem fm q̄ ē mobilis localiter Inductiue pbat
qz tactus ē p̄ceptiu⁹ oīm aq̄bus organū na
tū ē immutari. Silr ē de alijs sensibus.

Querit. Que sit rō istius q̄ sensus pnt di
stingui p organa. Ddm q̄ ista qz accidētia
numerāt ad numerū suoz subiectoz s; sensus
sunt accētia organoz ergo rē.

Arguit. Accētia hnt numerū a subiecto. sed
Aresto. loq̄t hic de specifica distinctōe sensuū.
ergo male hic inq̄rit p organa q̄ quinq; sunt
sensus. Ddm q̄ licet accētia cōmunia solū
habēt dñam numeralē a suis subiectis tam
accētia propria cuiusmodi sunt sensus respec
tu organoz hnt etiā speciē a subiectis | circūlo
cutiue. qz possumus p subiecta circūloqui di
stinctione specifica talū accidentiū. Et rōest.
qz talia accētia sunt specificē diuersa i diuersis
organis. qz oriūt ex pncipis organoz vt risi
bile in hoīe ⁊ rudibile in asino distinguūt sp̄

Arguit. Dictū ē q̄ distinctio ponat sumit
penes obiecta ergo male h̄ d; q̄ sumat penes
organā. Ddm q̄ ponē distinguuntur penes
obiecta a p̄ori sic p̄us dictū est. s; q̄ ad nos ⁊ a
posteriori distinguuntur penes organa in qb⁹
sunt. Ex q̄ p̄t; q̄ distinctio penes organa ē ma
terialis ⁊ materia ē nobis notior s; distinctio
penes obiecta est formalis. Un̄ nō ponūt hic
sex sensus exteriores q̄uis Aresto. p̄us dixit. q̄
tactus sit duo sensus formalr qz distinguēdo
sensū penes organa sensus tact⁹ ē vn⁹ ⁊ nō duo.

Arguit. Aliq̄ aīmalia hnt organa sensus ⁊
tm̄ nō p̄cipiūt oīa sensibilia illi⁹ sensus. vt sūt
pisces hntes duos oculos q̄ solū p̄cipiūt ex
cellētes colores. Ddm q̄ duplicia sunt aīa
lia. quedā hnt p̄fecta organa sensitua. Et ta
lia pnt p̄cipe oīa sensibilia q̄ nata sūt. p̄cipi a
tali organo. Alia sunt aīalia hntia organa im
p̄fecta ⁊ talia nō pnt cognoscere oīa sensibilia.
s; h̄ nō p̄cipit eis fm se s; ex imp̄fectōe organi.

Simplicium autēz

Hic manifestat sc̄dam ppōnez quā p̄us sup
ponebat. Et ē q̄ aīalia p̄fecta hnt omīa orga
na q̄bus nata sunt sensibilia cognosci. p̄batur
qz aīalia sunt cōposita ex q̄ttuoz elemētis sed
oīa organa etiā cōponūtur ex q̄ttuoz elemētis
⁊ p̄cipue ex aere ⁊ aqua. ergo aīalia p̄fecta ha
bēt oīa organa. Circa minorē ondīt cui⁹ natu
re sūt organa. Et vult q̄ sint de natura aeris ⁊
aque Cui⁹ rō est. qz organa sūt de natura q̄ttu
oz elemētōz. s; nō pnt esse de natura ire ⁊ ignis
ergo sūt de natura aeris ⁊ aque. Minor p̄t;
qz sensus d; ē passiu⁹ et receptiu⁹. s; terra n̄
ē receptiua prop̄ eius grossiciē. ⁊ ignis nō est
passiu⁹ s; actiu⁹. Addit tm̄ Aresto. q̄ ignis
ē cōis oibus sensibus. i. organis sensuū. ⁊ hoc
sic p̄bari p̄t. qz nihil ē sensitiuū sine calore. s;
calor ē ex igne q̄ aliqd̄ ē sensitiuū ex igne. s; ter
ra maxie miscet in tactu. Ex q̄bus cōcludit q̄
oēs sensus sūt in aīalibus p̄fectis ⁊ nō orba
tis. qz talpa videt sub pelle h̄re oculos.

Arguitur. Iste textus ē cōtrarius textui de
sensu ⁊ sensato. vbi d; q̄ odoratus ē de natura
ignis. ⁊ gustus ⁊ tactus sūt de natura terre

Ddm q̄ organū olfact⁹ accipit dupliciter.
Uno mō fm se et sic ē de natura aque propter
propinquitatē ad cerebrū sic p̄us dictum est.
Alio mō accipit organū olfactus fm q̄ factū
est in actu p odorē. ⁊ sic ē de natura ignis pro
pter naturā odoris q̄ ē de natura ignis. causat
enī odor a fumo igneo. Et iō Aresto. nō d; in
de sensu et sensato q̄ olfact⁹ sit de natura ignis
s; odoratū. i. organū odorandi factū in actu ē
de natura ignis. De gustu et tactu ddm ē q̄
gustus et tactus accipiuntur duplr. Uno mō
fm se et sic sūt de natura aeris et aque a domi
nio. qz nisi sic nō recipient in se sp̄es sensibiles
Alio mō accipiuntur per cōparatōnē ad orga
na alioz sensuū. ⁊ sic sūt de natura terre quia
plus hnt de mixtione terre q̄ organa aliozum
sensuū. Et hoc ē qd̄ dicit Arest. in textu. q̄ in
tactu maxie miscetur terra.

Arguit. Nihil facit deus frustra sed si talpa

habet oculos sub pelle ergo potest videre. Dicitur quod potentia anime ex duplici causa est in anima. Una est ad significandum perfectionem anime. Alia est ad operandum per tale potentiam. Quis ergo talpa non habet potentiam visivam secundum secundam causam habet tamen secundum primam. quia potentia visiva in talpa significat perfectionem anime sensitivae. Sicut est de potentibus vegetativis post ultimam resurrectionem mortuorum. quia tunc tales potentie non erunt in actu secundo. sed significabunt perfectionem nature humane.

Atuero neque communia

Dicitur Aristotelem respondet vni tacite questioni in qua quod possit obijcere quod quis non sint nisi quatuor sensus exteriores percipientes sensibilia per se propria. tamen adhuc possit esse alius sensus exterior percipiens sensibilia communia. ad hoc ergo excludendum probatur quod non est exterior sensus cuius obiectum sit sensibile per se commune. Et hoc sic. quod quod sentimus ab alio sensu exteriori prope hoc sentimus per alios sensus exteriores per accidens sicut color percipitur per accidens ab auditu. sonus per accidens a visu. si ergo sensibilia per se communia sentirentur ab alio sensu exteriori sic proprium obiectum eius ergo ab aliis sensibus sentirentur per accidens quod est falsum. Et dicitur notate de sensu exteriori quia sensibile per se proprium alicuius sensus exterioris potest etiam percipi per se a sensu interiori sed non ab alio sensu exteriori.

Hic enim erit sicut

Dicitur ostendit quod supponit scilicet quod sensibilia communia percipiuntur per se a sensibus exterioribus et statim ratio in hoc. Illud sensibile per se sentitur quod facit per se ad immutandum scilicet sensibilia communia per se faciunt ad immutandum ergo per se sentuntur. Maior pars. quia de ratione sensibilis est immutare sensum. Minor ostendit precipue de magnitudine. quia qualitates non agunt sine subiectis. sed magnitudo est propria subiectum qualitatis sensibilis. ergo non agit sine magnitudine.

Inquiret autem alii

Dicitur Aristotelem inquit pluralitatem sensuum exteriorum. Et dicit quod pluralitas sensuum exteriorum est utilis. ad hoc ut sciamus distinctionem inter sensibilia per se communia et per se propria. si enim esset tamen unus sensus puta visus tunc non cognosceret differentiam inter colorem et magnitudinem. quia per vnum sensum sentirentur scilicet nunc apparet nobis manifesta differentia. quia color solum percipitur a visu. sed magnitudo etiam percipitur a tactu. ex quo statim cognoscatur et arguitur distinctio inter colorem et magnitudinem. Ex

quo etiam arguitur distinctio predicamentorum. si tamen color et magnitudo habent diversitates quantum ad cognitionem sensitivam sensuum exteriorum. ergo etiam ex cognitione sensitiva sequitur contra modernos quod predicamenta realiter distinguuntur.

Queritur. Utrum sint quatuor sensus exteriores.

Dicendum quod sic. Et sufficientia potest sic sumi. quia potentie distinguuntur per obiecta. vel ergo obiectum immutat potentiam per medium coniunctum vel separatim. si per medium coniunctum hoc est dupliciter. quia vel sensus indicat et cognoscit illas qualitates ex quibus consistit anima et sic est tactus. quia aliter consistit ex quatuor qualitatibus. vel iudicat convenientiam alimentum ex quo aliter servatur. et sic est sensus gustus. Si autem obiectum immutat per medium extraneum hoc est dupliciter. quia vel immutat cum motu vel sine motu. si sine motu et sic est sensus visus. quia color in instanti diffunditur ad visum. Si cum motu. hoc est dupliciter. quia vel cum motu locali et sic est auditus. vel cum motu alteratois et sic est olfactus. quia olfactus alterat medium per fumalem evaporatum procedentem a corpore odorifero.

Arguitur. Nullus est sensus exterior. quia sensus sunt intra corpus sic visus est intra oculum non extra oculum. Dicitur quod esse aliquem sensum exteriorum potest dupliciter intelligi. Uno modo quia est in exteriori parte corporis et sic nullus sensus est exterior. quia sensatio principaliter attenditur per iudicium sensus sed hoc iudicium fit infra exteriorem partem animalem. ut iudicium de visibili non fit in exteriori parte oculorum sed fit in quadam nervo coniungente duos oculos inter carnem et nervum dicitur opticus. id est iudicium. Sicut est de aliis sensibus. Alio modo dicitur sensus exterior quia immediate cognoscit sensibilia exteriora sine media cognitione. et sic dicimus alios sensus exteriores esse ad differentiam sensuum interiorum. quia sensus interiores non cognoscunt sensibilia nisi media cognitione sensuum exteriorum.

Arguitur. Omnis differentia per se potest distinguere species. sed sensibilia communia sunt per se sensibilia. ergo per sensibilia communia potest distinguere species. Dicitur quod est duplex differentia per se. Quaedam est generica et illa non potest distinguere speciem specialissimam sicut species non distinguit speciem sed generum. Alia est differentia per se propria et talis constituit et distinguit speciem cuius modi non sunt sensibilia communia. quia talia habent se sic differentie generice. sed sensibilia per se propria sic differentie specificice.

Arguitur. Sensus est respectu accidentium sed sunt plura genera accidentium quia quatuor. ergo sunt plures sensus quia quatuor. Dicitur quod sensus non distinguuntur penes quemlibet accidentem. sed penes

accidentia que sunt sensibilia per se propria sed sunt solum qnqz genera talium sensibili/ um que sensibilia sunt de tercia specie qlitatis et ideo penes alia accidentia no distinguuntur sensus.

Arguit. Omne p accns reducitur ad p se. sed sunt aliqua sensibilia p accns. q illa dnt redy/ ci ad aliquem sensum a quo per se cognoscuntur.

Adm qd e duplex reductio alicui ad alteru/ quedam est reductio p ydepritate. et sic no redu/ citur p accns ad p se qsi fieret ide cu p se. Alia est reductio p coiunctione. qa p accns ptingit illi qd e p se et h e vez de sensibili p accns. qz n/ dz sensibile p accns nisi ptingat sensibili p se.

Arguit. Sunt duo oculi in hoie. q sunt duo visus. pna pbat. qz pone distinguunt p organa. sz duo sunt organa visus. ergo sunt duob/ visus. Adm q oculi accipiuntur duplr. Uno mo fm q apparer in exteriori parte corporis. et sic sunt duo et no sunt organa visus. Alio mo accipiunt vt coiunguntur i vno neruo optico. et sic sunt organa visus et sunt aliqd vnu. Sile e de auditu. qz d/ g aures coiunguntur in aliquo tercio in quo hnt vnitatem.

Quoniam autem

Hic Aresto. psequitur aliam pte pclusi/ onis pns posite dicens. q pter sensus exteriores sunt aliqui sensus interiores et hoc pbat ex duabus opatombus sensum q no pnt attribui sensibus exterioribus et sic necesse est q dicatur actus sensum interiorum. Pna opato/ e cognoscere actus sensum exteriorum. Et primo mouet Aresto. qstioz vtru cognoscere act/ sensum exteriorum pteat ad sensum exteriorem vel ad aliquem sensum interiorem. Et arguit primo duabus rationibus ad vnam partem scilicet q visus videat se videre. Et stat prima ro in hoc. manifestu e q ho sentit se videre sed hoc no pt alio sensu esse qz sensu visus. q h fit sensu visus. Minor e pbat. qz si ali/ sensus se/ tit se videre. q duo sensus hnt vnu obiectu qz qcunqz sentit se videre pcepit colore. qz videre est colore sentire. q ille sensus ali/ cognoscit colore sic visus exterior.

Amplius autem et si

Hic pot scdam roem. et stat in hoc. Si visus no videt se videre sz alius sensus. tnc est pces/ sus in infinitu. qz sp supior sensus cognosce/ ret actum inferioris. sz talis pcessus e impossi/ bilis q ent aliqs sensus q cognoscit suu actum.

et si sic pari rone visus cognosceret suu actum.

Habet autem dubi

Hic Aresto. obicit in pparatu vnica roe. et stat in hoc. Si sensus visus videat se videre. ergo visus est coloratus. qz qd videt se videre h vi/ det colore qz videre e sentire colore. si ergo vi/ sus videt se videre ergo videt in se colore. sz h est falsum. ergo illud ex quo sequitur.

Manifestum est igitur

Hic ponit duas solutioes qstionis pposite. q/ rum pma e. q visus accipit duplr. Uno mo/ do fm immutatioez organi ab exteriori sensibi/ li et sic nihil pcepit a visu nisi color. Alio mo accipit visus post immutatione facta a visibi/ li. et sic etia visus sentit se videre. qz postqz im/ mutato e facta a sensibili te pt cognoscere actum q actus e ex cognitoe sensibilis ad sensum.

Amplius autem et

Hic ponit scdam solutioz et dicit q etia oclus videt e qdamo coloratus. et h sic pbat. qz i ab sentia sensibiliu aialia indicat de sensibilibus sz no fit iudiciuz de sensibilib/ nisi sensibile sit pns sensui. ergo necesse est q sensibile maneat pns sensui in absentia sensibilis. Ex q sequit. q ide e actus sensus et sensibilis fm rem dz ns fm roem. qz est vna forma q diffundit a sensibi/ bili et accipit in sensum qzuis alia rone. qz est alio mo in subiecto et in pna. Et h pnt pbat Aresto. in textu et h sic. Un/ e act/ mouetis et mobilis tercio p h o z. sz sensibile mouet et sen/ sus mouet. ergo e vn/ act/ et io e vna forma q diffundit a sensibili et in sensum recipitur.

Quoniam autem vnus

Hic Aresto. ex pdictis soluit duas qstioes. q/ rum pma e. Utru sensus et sensibilia simul cor/ rumpant. et vult pro solutioe q si sensus et sensibi/ bile accipiatur prout sunt simul in actu. et sic simul corrumpunt et saluatur. vl si accipiatur si/ mul in pna. tnc etia sil/ sunt et no sunt. si autem vnu eoz accipiatur vt e in actu alteru/ ho vt i pna sic no simul corrumpunt et saluantur. quia tunc sensibile pot esse absqz sensu. et sic Aresto. i libro pdicamentoz pbat duab/ roib/ q sensibi/ le pot esse sensu non existente. et etia pot esse si/ sensus sit corruptus. et ex hoc pot solui questio/ qua mouet Aresto. ptra illa p o p tate relati/ uoz. Relatiua snt sil/ natura. qz si sensus et sen/

sibile accipiatur vniformiter scz sil' in actu vl' sil' in poña. tñc dicuntur relatiue z mutuo se ponit z pempta se pñunt. Sed si capiat vnñ in actu z aliud in poña. tunc nō sunt sil' sic Arest. ibi pbat. Ex hoc elicit Aresto. q' antiqui dice/ res nihil esse albū vel nigrū nisi dñ videretur quodā mō recte dicebāt et quodā mō nō. Non dicebāt recte loquēdo de sensu z sensibili i po/ tentia. qz sic albū est z iam si nō sentiret. Sed loquēdo de sensu z sensibili in actu tñc nō est color nisi sentiatur.

Bicut in simplici

Hic Aresto. ponit aliā questionē et ē ista. qre quedā sensibilia delectāt sensum z quedāz cor/ rumpunt ipm. Ad h' rñdet. qz organū sensus pñstit in quadā proportione z armonia. sz ex/ cellēs sensibile corrūpit talē armoniā. q' excel/ lens sensibile corrūpit sensuz. sz sensibile pro/ porcionatū delectat sensuz. Et sile est in eupho/ nijs in ordine ad auditū. qz corde in instrum/ to musicali si' proportione ordinatur tñc faci/ unt armoniā z delectāt auditū. sz si excellenter tāgant impedūt armoniā z cōtristāt auditū. Ad istū textū in fine terciū addit Aresto. q' ali/ qua sunt sensibilia que nō solū corrūpunt sen/ sum sz etiā totū aīal sic sensibilia tactus. Pñt ergo in summa hēe triplicia sensibilia Aliqua sunt sensibilia q' corrūpunt sensum et non al'. sic son' fact' in cornu pñt corrūpe auditū non tñ totū al'. Aliq' sunt q' pñstāt sensum. z non corrūpunt ipm sic lumē solis. Alia sunt sensi/ bilia excellentia q' nō solū corrūpunt sensum sz etiā totū al' sic sensibilia tact'. calor ei excel/ lēs nō solū corrūpit organū tact' sz totū aīal

Querit circa textū pñabitū. Utrum visus videat se videre. Dñm q' visus accipit du/ pliciter. Uno mō fm q' significat quendā pti/ cularē sensum respectu coloris. z sic nō pñt dici q' visus videat se videre. Cuius rō ē. qz nulla poña corpāl pñt se flectē sup seipaz qz h' fieri mō corpāl z si mō corpāl tē vna ps penetrar' aliā z effz penetratio dimensionū. Et iō aliter ē di/ cendū de poña immateriali q'lis ē poña intelle/ ctua. nā talis p se pñt se reflectere supra seipaz Alio mō accipit visus pro suo termino ad quē terminat sic alij sensus exteriores z tñc visus ac/ cipit p sensu cōi. qz in sensum cōem terminā/ tur omis sensus exteriores. z sic visus videt se videre. qz sensus cōis q' superior est ad alios sen/ sus exteriores pñt cognoscere actus sensuū ex/ terioz. Per h' pñt dici ad duo argumta q' tac/ ta sunt in textū q' pñm fuit Si alius sensus

pñter visum videat se videre. tunc vnñ erit ob/ iectū diuersaz poñaz. qz quicūqz sensus perci/ pit se videre. etiam percipit colorem.

Dicendum. nō est incōueniēs q' due poñe subordinate pñcipiāt idē obiectū dñmō tñ il/ lud obiectū nō sit adequatū z propriū vnicui qz sensui sic color pñcipit a visu z a sensu cōmu/ ni. qz ē superior poña. sz color nō ē obiectū pro/ priū sensus cōis sic ē propriū obiectū sensus visus. sz obiectū propriū sensus cōis ē sensibi/ le p se sensatū qd pñhendit sub se colozē z alia sensibilia p se propa oim exterior' sensuū Ad scdm q' arguebat q' si alius sensus a visu vide/ at se videre tñc effz pcessus in infinituz. Dñm q' ē stat' in intellectu. Et si dicat q' poña cogno/ scit actū intellect'. Dñm q' ipemet intellect'. qz nō ē incōueniēs q' poña imaterialis cogno/ scat suū propriū actū.

Unusquisqz autes

Postqz Aresto. pñbavit aliquē sensū eē interio/ rē ex h' qd ē cognoscere actū sensus exterioris. Hic pñt inqrit aliquē sensū eē intiozē ex h' qd ē discernere int' sensibilia diuersoz sensuū. Et circa h' pmo ondit ad qz tñ se extēdat cognitio sensus exterioris z h' fac iō vt onderet ad q' nō pñt se extēdere. Et vult q' scsus extioz pñt discer/ nere int' dñas sui propriū sensibilis. sic visus pñt discernere int' albū z nigrum. z gustus inter/ dulce z amarū.

Quoniam autes al

Hic ondit ad quā poñaz pñnet discernere int' diuersa sensibilia diuersoz sensuū. Et pmo p/ bat q' h' spectat ad sensū. Scdo q' ad vnñ sen/ suz. Pñmū sic pbat. qz opatō circa sensibilia spectat ad sensū. sz pñnere dñam int' sensibilia diuersoz sensuū ē opari circa sensibilia. ergo h' spectat ad sensū. nō ei pñt pñnere ad intellectū. qz intellectus est vniuersaliū. z ponit dñam inter vniuersalia z nō pñcularia.

Neqz utiqz in sepa

Hic ondit scdm scz q' discernere int' sensibilia diuersoz sensuū spectat ad vnñ sensū. possz ei sic aliqz dicere q' ponere dñam int' sensibilia diuersoz sensuū etiā spectat ad sensū extiozē qz discernere int' colozē z sapozem spectat ad visuū z gustū. Dñm est igit' q' necesse ē vnñ sen/ sū eē q' h' fac. z h' sic pbat Aresto. qz nō pñt aliqd int' q'cūqz duo discernere nisi pñnoscat vtrūqz cū q' null' scsus extioz possz cognoscere vtrūqz

Liberal

scz sensibilia diuersoz sensu. ergo necesse est propi
tale actum ponere vnu sensum interiore qui
discernit inter sensibilia diuersoz sensu.

Quod autem neqz

Hic Aresto. ondit q iudiciu de sensibus diuer
soz sensu no fit in tpe diuisibili ab vna pote
tia sz in indiuisibili qz si fieret in tpe diuisibi
li tnc fier et relatō ad diuersas poñas. sz qz per
vna poñaz ista fiut iō fiut in indiuisibili tpe.

Atuero impossibile

Hic obicit in cōtrariū scz q p eandē poñaz n
pōt fieri iudiciū de sensibilib⁹ diuersoz sensu
um z stat rō in hoc. Unū z idē nō pōt moneri
diuersis z oppositis motib⁹. ergo nō pōt dici
q vna poña iudicet inter sensibilia diuersoz
sensu Aresto. soluēdo dt q quuis talis poña
sit vna subiecto. ē tñ alia z alia rōe z sic qdam
mō est plures. Quā solutōz sic reprobat. Illō
qd est idē subiecto z plura rōe pōt in se suscipe
diuersa z cōtraria fm poñaz z nō fm actū. sed
ista poña hz in se cōtraria fm actū ergo non ē
vna subiecto.

Bed sicut quod vo

Hic poit Aresto. verā soltuōez. z vult q sensi
bilia diuersoz sensu nō quuis habeat oppositōz
z diuersitatē z disparatōz fm q sunt in diuersis
subiectis. nō tñ hnt illā disparatōz oppositōem
fm q sunt in poña cognitiua. Et iō dt Aresto.
q iste sensus interior hz se sic punctū in q cō
iunguntur diuersē linee. qz quuis tale punctum
sit diuersum in ordine ad lineas ad punctum
pcedentes tñ omīs linee in puncto iungunt
z sunt vnu in illo. sic etiā diuersa sensibilia ha
bent vnitatē in ordine ad sensum cōmunē.

Querit. Utrū necesse sit ponere aliqs sensus
interiores. Ddm q sic. z h propi duas cās
positas in textu. Pria ē. qz nullus sensus exte
rior pōt se reflectere sup suū actū cognoscēdo ip
sum sz cognitio ipius sensus exterioris cui sit
aliqd singulare. oz q etiā cognoscat p sensum
aliquē z qz nō p sensū exteriorē pōt cognosci q
cognoscat p sensū interiorē. Scda rō posita in
textu ē. qz ponere dñaz int sensibilia diuerso
rum sensu spectat ad sensū cū iudiciū sensibi
liū diuersoz sensu spectet ad sensum. sz h nō
pōt fieri p sensus exteriores. qz nullus talis co
gnoscat sensibilia diuersoz sensu q oz h fieri
p sensū interiorē. Tercia rō pōt adiūgi quā et
Aresto. tagit licz nō sub mō rōis z ē ista. quia

Secundus

sensibilia picipiuntur in eoz absētia. q oz q ma
neat similitudines sensibiliū i sensu p qz fit tal
cognitio. sz ille similitudies nō maneāt i sensibus
exteriorib⁹. q in sensibus interioribus.

Arguitur cōtra scdam rōem sic. Sensus ex
teriores pōt cognoscere sua obiecta. ergo non
oz ponere sensū interiorē. Ddm q licz sen
sus exterior cognoscat suū obiectū nō tñ cog
noscat sensibilia diuersoz sensu. Circa q
sciendū q quuis sensus ponat dñam int sensu
bilia sui obiecti tñ h nō fit nisi p cōtactū ad
sensū cōez. pōt ei sensus exterior etiā fm se pfect
te iudicare de suis sensibilib⁹ sz ponere dñaz
cōuenit sibi p cōtactū ad sensum cōem.

Arguit. Ponere dñam int res puenit itel
lectui q nō puenit sensui. Ddm q ponere
dñam int aliq vlr h spectat ad intellectū. sed
ponere dñam int sensibilia spectat ad sensum
quuis em intellect⁹ cognoscat quqz singularia
hec tñ cogtō nō ē directa sz reflexa vt pz scio h⁹

Arguitur cōtra pmā rōem. Sensus exterior
pōt pcipe suū obiectū ergo etiā suū actū. pñā
pbat. qz act⁹ ē mediū int poñam z obiectū. q
si cognoscat obiectū etiā cognoscat suū actū

Dd⁹ q obiectū alicui⁹ sensus capiat duplr
Uno mō fm eē materiale qd hz in suo subiecto
z sic plus distat obiectū a poña qz act⁹. qz sic
actus ē in poña z ē mediū cognoscēdi obiectū
p poñaz. Alio mō accipit obiectū fm eē spūa
le fm qd immutat sensum. z sic obiectū ē pro
pinqui⁹ poñe qz actus. qz oportet obiectū pri
us recipi in poñaz. anqz fiat actus. Exēpli grā
oportet pūspēm visibilem recipi in visum an
qz fiat visio. z illa spēs visibilis ē obiectū ac
ceptum fm esse spirituale.

Querit. Utrū necesse sit ponere plures sen
sus interiores. vl vtrū sit tm vn⁹ sensus interi
or. Ddm q nō sufficit vn⁹ sensus interior.
sz requirunt qtuor sensus interiores. Cui⁹ rō ē
qz oīs opatio ē ab aliq poña cum nihil circa
pmā agat p suā essentia. quicūqz ergo sūt ples
opatioes ad idē pncipiū opatiū siue ad eadē
poñaz non reducibiles. tñc oportz ponere plu
res poñas siue plura pncipia illaz nō operatio
nū. sed in aialibus pfectis inueniunt plures
opatioes ad idē pncipiū nō reducibiles. Prio
ei inuenit opatio in aiali qua cognoscat sensi
bilia sensata p sensus exteriores i absentia sen
sibiliū ergo oportet ponere vna poñaz q app
hendit sensibile absens. In sensibus aut exte
rioribus soluz cōphendit sensibile pñs. ergo
oz ponere aliū sensum scz sensum cōem q app
hendat sensibilia absentia. Et qz in materialib⁹

eadem pōna nō est bene receptiua spērūz rēte
 tiua qz humida sūt bene receptiua r sicca sunt
 bene retentiua. ergo oportet p̄ter sensum app̄
 hēsiuū qui est receptiu⁹ spērūz ponere pōnāz re
 seruatiuam spērūz r talis est virtus ymaginatiua
 que reseruat has spēs p quas cognoscit sensus
 cōmunis. Et qz in aialib⁹ p̄fectis inuenit vna
 alia opatio scz elicere intentōes nō sensatas ex
 rebus sensatis que opatō nō p̄t reduci ad sen
 sus nūc dictos. ergo oꝝ adhuc ponere sensum
 altiozem Pr̄ma ps assumpti p̄z exemplariter
 quia ouis ex specie lupi cognita r visa elicit h̄
 al esse inimicū sue nature que inimicicia n̄ po
 tuit esse sensata per sensus exteriores Patz qz
 nō est obiectū alicui⁹ sensus exterioris r qz ni
 hil percipitur per cōem sensū nisi sensibile sen
 satum p se vl̄ cōiter p̄pter immediatā cōiunctō
 nem sensuū exteriorū ad sensum cōem. ideo nō
 p̄t tali ini micicia esse cognita p sensuz cōem
 ideo oportet ponere sensum supiozem. r ille sen
 sus in brutis vocat̄ virt⁹ estimatiua r in hoīb⁹
 virtus cogitatiua que est vni⁹ sp̄i in homie r in
 brutis s̄z habet diuersa noīa qz homo habz al
 tiorē opatōem p illā pōnā qz brutaz quia
 oportet isti pōne app̄hēsiue cōiungere vna po
 tenitā reseratiuā spērūz ideo quarta pōna adin
 git scz memoria que cōsuat illas ymaginez p
 qz virtus cogitatiua cognoscit

Queritur. Un̄ p̄t haberi ex Aresto. q̄ sint q̄t
 tuoz sensus interiores Dōm q̄ de sensu cōi
 manifestū ē cū Aresto. ponat duos act⁹ ei⁹ vt
 dictū est Etiam fundamentū virtutis ymagi
 nativē p̄t haberi ex isto textu qz dicit Aresto
 q̄ abeuntibus sensibilib⁹ adhuc manet sensus
 Ex quo arguit̄ q̄ sensibilia manēt in sensib⁹ in
 eoz absentia. sed n̄ manēt nisi in virtute ymagi
 nativā ergo rē Quo ad alios sensus p̄t dici
 q̄ Aresto. de eis loq̄t in fine capli seq̄nt̄ circa
 diffinitōez fātālie vbi Aresto. d̄t q̄ aialia ml̄
 tum opant̄ fm fantasia. fantasia aut̄ determi
 nata p̄ncipaliter est act⁹ virtutis cogitativē seu
 estimativē r quia oportet circa quēcūqz sensū
 cognitiuū etiā adingere pōnāz reseratiuā ergo
 oportz adhuc ponere aliū sensū q̄ reseruat tales
 sensus p quas fit talis fantasiaz ideo q̄uis in
 hoc textu Aresto. solū ponat fundamentū duo
 rum sensuū scz sensus cōmunis r virtutis yma
 ginativē tñ i sequētibus ponit estimatiuā seu
 cogitativā r memoriā

Queritur. Quid sit obiectū sensus cōis
 Dōm q̄ q̄to aliqua pōna est altior t̄to h̄z
 cōmuni⁹ r alti⁹ obiectū. cū ḡ sensus infiores
 sint altiores exteriorib⁹ etiāz h̄nt cōmuniōza

obiecta. Obiectū aut̄ sensus exterioris ē sensibi
 le p se p̄p̄ ḡ obiectū sensus cōis erit sensibi
 le p se sensatū. r addit̄ p se p̄p̄ substantiā p̄ticu
 larem que est sensibile p accūs qz talis nō cog
 noscit̄ p sensuz cōem s̄z p virtutem cogitativā
 Qui⁹ obiectū est sensibile in cōi qd̄ euiā p̄tinet
 sub se sensibile p accūs. quia talis pōna cogno
 scit̄ sensibile p accūs. Obiectū v̄o intellect⁹ hu
 mani ē q̄ditas rei material̄ Obiectū intellect⁹
 āgelici est ens creatū. Obiectū aut̄ intellect⁹
 diuini ē ens inq̄tū ens S̄z si querat̄ de ob
 iecto virtutis ymaginativē. r de obiecto virtutis
 memorativē. Dōm q̄ virtus ymaginativāz sen
 sus cōmunis h̄nt idē obiectū sub diuersa rōe
 quia p se sensibile p se sensatū vt est app̄hēsi
 le. i. cognoscibile est obiectū sensus cōis. sed vt
 reserabile ē obiectū virtutis ymaginativē Sic
 etiam idem est obiectū virtutis memorativēz co
 gitativē sub diuersa tñ rōe vt dictū est d̄ sensu
 cōmuni r de virtute ymaginativā Et rō isti⁹ est
 quia illa que cognoscit sensus cōmunis illare
 suat virtus ymaginativā r q̄ cognoscit virtus
 cogitativā illa reseruat virtus memorativā r sic
 habent idem obiectum.

Queritur. Qui sint act⁹ istoz sensuū. Et
 p̄rio q̄s sit act⁹ sensus cōis Dōm. q̄ h̄z tres
 act⁹ Prim⁹ ē cognoscere act⁹ sensuū exteriorū
 Scōs est ponere differētiā inter sensibilia di
 versoz sensuū. Terci⁹ ē cognoscere sensibilia
 p se cōmunia r ideo magnitudo. motus r nu
 merus p se cognoscunt̄ p sensū interiorēz etiā
 p̄p̄. p se n̄ at̄ exteriorē cognoscunt̄ p se s̄z nō p̄p̄
 act⁹ em̄ virtutis ymaginativē ē reserare illas spēs si
 ue ymaginez q̄bus cognoscit sensus cōis. ē ei
 illa ps magi sicca in q̄ ē virt⁹ ymaginativā qz illa
 i q̄ ē sensus cōis r ideo ē aptior p reseratiōe spērūz

Querit̄. Quot sint act⁹ virtutis cogitativē
 Dōz q̄ q̄ttuoz q̄z p̄m⁹ ē cognoscere oia illa
 q̄ p sensū cōem aliq̄ mō cognosci p̄nt qz q̄cūq̄
 p̄t virtus inferior h̄ p̄t virtus superior r cū h̄ pl⁹
 Scōs act⁹ ē elicere. ex sp̄ibus sensat̄z intentōes
 nō sensatas. Terti⁹ act⁹ ē cognoscere sbas p̄ti
 culares Et iō illius ē qz p̄p̄ supioritatez virtu
 tis cogitativē spēs sensibiles p qz sensus cogno
 scit̄ sensibilia p̄p̄a r communia delata ad illaz
 pōnāz ē p̄ncipiū cognoscendi sbām p̄ticularez
 Quart⁹ act⁹ est q̄ p̄uenit virtuti cogitativēz q̄
 est cogitativā id ē s̄z q̄ ē in hoīb⁹ cognoscere scz
 naturā idividuatā siue singlarisatā sic hoīem
 in sorte. Ista etiam virtus cogitativā ex redūdā
 tiā rōis etiā cōponit spēm cū intentione vl̄ spe
 tiem cū sp̄e r intentōez cū sp̄e r elicit ex vno p̄
 ticulari alterū. lex quo actu vocat̄ p̄ticula
 ris sicut p̄z in actu reminiscētie

Querit Quid sit spes et quod intentio. Dicendum quod spes sensibilis de qua hic loquimur est similitudo rei sensate relicta in sensibus exterioribus. sicut enim prius dictum est quod res visibilis exterior facit suam similitudinem in visu quod similitudo ulterius facit novam numeralem similitudinem in sensu communi. et ab illa similitudine diffunditur alia similitudo ad virtutem ymaginativam. illa ergo spes sic existens in sensibus interioribus vocatur spes sensata quia est spes rei sensate et per sensum presentate. Elicere ergo speciem non sensatam ex speciebus sensatis est elicere aliquid intus tentum in speciebus quod propter specialitates et efficaciam sensus superioris agnoscitur a sensu superiori et non ab inferiori. Exepli gratia. Illa spes quae fuit prius reservata in virtute ymaginativa diffunditur aliam numeralem ad virtutem cogitativam et ibi exterius representat aliquid altius quod prius representabat in sensu communi. ut ovium habens speciem lupi in sensu communi per talem speciem representatur figura lupi et color. sed illa spes existens in virtute estimativa ovium representat inimicitiam. et inimicitia dicitur intentio quia elicitur ex specie sensata per sensum inferiorem. Ex quibus potest etiam intelligi ultima operatio virtutis cogitativae quae scilicet est proponere speciem cum intentione aut intentionem cum specie. quia proponere intentionem cum specie est proponere aliquid intus tentum in specie non representatum per speciem cum illo quod est representatum per speciem sicut per speciem lupi representatur figura et magnitudo lupi si ergo illa magnitudo proponatur cum inimicitia quae inimicitia est intentio et figura dicitur spes quia est aliquid representatum per speciem et tunc proponitur intentio cum specie.

Arguitur Virtus estimativa non agnoscit substantiam particularem. ergo tertia operatio non est bene posita. Dicendum quod substantia particularis dupliciter agnoscitur. Uno modo absolute et secundum se. et sic agnoscitur solus per virtutem cogitativam in hominibus. Alio modo accipitur substantia particularis in ordine ad actionem et passionem. et sic etiam brutum agnoscit substantiam particularem per virtutem estimativam. sic enim ovium agnoscit lupum non secundum se et absolute sed secundum quod conatur inferre incommodum ovium. et ideo etiam quarta actio pervenit virtuti cogitativae in homine et non virtuti estimativae in brutis. Et si arguatur virtus estimativa in brutis et cogitativa in hominibus sunt unius speciei. ergo habebunt eandem operationem. Dicendum quod non est inconveniens aliquam formam eiusdem speciei habere altiore operationem secundum quod coniungitur diversis principibus agentibus sicut calor in igne et calor in vivente sunt unius speciei et tamen calor in igne habet incinerare scilicet calor in vivente habet carnificare. Per hoc dicitur ad propositum quod virtus estimativa in homine quae vocatur cogita-

tiva coniungitur ipsi intellectui et ex tali coniunctione habet altiore operationem quam si secundum se acciperetur.

Arguitur. Nihil agit ultra suam speciem ergo spes sensibilis quae est accensum non potest representare substantiam.

Dicendum quod representare proprie non significat agere scilicet potest esse disponere ad agere scilicet ad cognitionem. Unde quavis color non agit in substantia producendo ipsam potest tamen substantiam representare. et hoc ideo quia spes coloris recipitur in sensu etiam cum figura rei colorate sed figura est propria conditio substantiae. et potest statim substantiam representare. ergo etiam talis spes potest substantiam representare. Simile est de ymagine regis quae ymago si est cum figura potest representare substantiam regis. sed si ymago esset ibi solum ex parte coloris tunc non representaret substantiam regis.

Queritur. Ubi sint organa istorum sensuum.

Dicendum quod organum sensus communis est in anteriori parte capitis super dextrum oculum. Et organum virtutis ymaginativae est in anteriori parte capitis super sinistrum oculum. Organum autem virtutis cogitativae est in superiori parte capitis scilicet in cacumine. Et organum memoriae est in posteriori parte capitis scilicet in sincipite. Et ratio ista est quia secundum Aristotem in textu sensus communis est sic commune centrum ad quod terminantur omnes sensus exteriores. et ergo oportet suum organum poni ubi omnes sensus exteriores habent aliqualem terminationem et hoc est in anteriori parte capitis. Ratio secunda est quia potentia ymaginativa est reservativa illarum specierum quibus cognoscit sensus communis. ergo oportet quod sensui communi coniungatur potentia reservativa quia oportet quod quae spes sensibilis diffunditur ab ymaginativa ad sensum commune. cum ergo sensus communis ponatur in anteriori parte capitis ex una parte. similiter virtus ymaginativa ponitur in anteriori parte capitis ex alia parte. Ratio tertia scilicet quare organum virtutis cogitativae est in superiori parte capitis. quia quanto aliquis sensus est altior tanto habet organum altius situm in animali ut oculi supra aures. aures supra nares et sic de alijs. cum ergo virtus cogitativa sit altior sensus sequitur quod habeat organum ergo altissimum in animali est organum virtutis cogitativae. Et licet intellectus sit altior tamen non est virtus organica de qua hic intelligitur. Ratio quarta est quia virtus memorativa est quedam potentia reservativa illarum specierum quibus cognoscit virtus cogitativa. ergo necesse est tale organum coniungi organo virtutis cogitativae ergo locatur in posteriori parte capitis.

Arguitur. Omnes sensus sunt in corde sic in organo ergo non in capite. Ans. probatur dupliciter. Prius quia omnes actus ipsorum sensuum veniunt ex calore scilicet principio caloris est cor. Secunda quia cor est nobilissimum in animali.

Adz q̄ sensus capiunt̄ dupl̄r. Uno mō q̄tū ad organū 7 q̄tū ad ipam opatōnem s̄m se acceptaz. et sic sensus sūt in capite quia ibi habent sua organa et opatōes. Alio mō accipiunt̄ q̄tū ad efficaciam opandi et sic p̄ncipiū op̄ratōnis ē ex corde qz efficacia opandi ē ex spū vitali existēte i corde. et ideo corrupto seu lesō spū vitali cessat opatio in aīali. ideo oīs opatio est in corde sicut in p̄ncipio nō at sic in organo. Ad aliud d̄m q̄ in aīali sunt duo cōsideranda scz vitalis opatō 7 cognitio q̄tū ad vitalem opatōem cor est nobilissima pars. sed q̄tū ad cognitōem caput est nobilior ps. qz cognitio plus est in capite q̄ in corde.

Arguitur. Cerebrū ex toto est humidū q̄ nō potest esse organum potentie reseruatue. consequentia tenet quia humida sūt male retētia sed bene receptiua.

D̄m q̄uis cerebrum sit humidū a d̄m tamen est distinctō in partib⁹ cerebri quo ad humores. qz maior siccitas est in vna parte q̄ in alia. ergo i parte sicciori sunt pōne reseruatue. 7 i parte humidiori sūt pōne p̄tinue. p hoc soluit̄ argumētū q̄uis em̄ nō sit distinctō cerebri p ossa. est tū distinctō cerebri p̄nes humores 7 neruos. 7 in illis diuersis humorib⁹ est distinctō local̄ ipoz sensuū.

Arguitur. Cōmune nō distinguit̄ p̄p̄riū vt aīal nō distinguit̄ hōiem. ergo sensus cōmunis nō distinguit̄ cōtra p̄ticulares sensus.

D̄z q̄ duplex ē cōmune. aliqd̄ est cōmune loyū 7 p̄dicatōez. sic gen⁹ d̄r cōmune in ordie ad suas sp̄s. 7 sic cōmune n̄ distinguit̄ realit̄ p̄p̄riū 7 sic nō ē aliqs̄ sensus cōmunis qz ille nō p̄t̄ p̄dicari de alijs sensib⁹. Aliud est cōmune p causalitatē siue p influentiā causalem sicut d̄r dicit̄ cōis i ordie ad ista inferiora. 7 sic aliqs̄ sensus est cōmunis in ordine ad sensus exteriores qz oībus eis influit̄.

Arguitur. Sensus cōis cognoscit oīa sensibilia exteriora. q̄ alij sensus sūt sup̄flui. D̄z q̄ q̄uis sensus cōmunis cognoscit oīa sensibilia exteriora sensuū. h̄ tū nullo mō fieret nisi p sensus exteriores qz illi immutati vlt̄er⁹ immutant sensus interiores. 7 ideo obiectū sensus cōmunis est sensibile p se sensatū. n̄ aut̄ p̄t̄ sensibile esse sensatū nisi per sensus exteriores. Et ideo ap̄tius esset arguēdū. si sensus cōmunis debet cognoscere sensibilia sensuū exteriora tūc oportet ponere sensus exteriores quib⁹ deferant̄ sensibilia ad sensum cōmunem.

Arguitur. Omnes s̄sus debēt sentire. sed

duo sensus n̄ sentiūt s̄ tū reseruat. q̄ videt̄ q̄ sint tū duo sensus interiores. D̄z q̄ n̄ oīs q̄ s̄sus dicit̄ a sentire aut cognoscere sensibilia sed illa pō n̄a sensitua dicit̄ sensus que aliqd̄ facit ad se nsatōez. 7 sic cū isti duo sensus refuat sp̄s sensibiles quib⁹ alij sensus interiores cognoscunt res sensibiles pueniēter et dicit̄ sensus. Et simile est de intellectu qz nō semper dicit̄ hoc intellect⁹ qd̄ intelligit qz tūc nō ēt aliquis intellect⁹ agens sed etiā d̄r intellect⁹ quia facit species quibus intellectus possibilis intelligit.

Arguitur. Memoria intellectiua nō differt ab intellectu ergo nec memoriā sensitua differt a sensu. D̄m q̄ nō ē s̄le i potētis materiali 7 i materialib⁹ qz in materialib⁹ vna pōna nō p̄t̄ eē cognitua 7 reseruatua qz cognitua d̄r eē receptiua ymaginū s̄ reseruatua d̄r illas reseruare. Sed i immaterialib⁹ ideo p̄t̄ facili ter recipere 7 retinere. sic memoria que ē reseruatua nō differt ab intellectu q̄ ē pōna cognitua.

Arguitur. Si memoria ē special̄ sensus q̄ et̄ reminiscētia 7 sic nō erūt tū q̄tuor sensus interiores. D̄m q̄ memoriā accipit̄ dupl̄r. Uno mō p̄actu memoradi. 7 sic diffinitur ab Aresto. i libro de memoriā 7 reminiscētia sic Memoria ē habit⁹ vl̄ passio p̄mi sensitui cū sc̄m fuerit tps. i. memoria ē act⁹ sensus cōmunis q̄ est p̄mū sensitui. i. p̄mus sensus interior. 7 sic memoria nō est pōna sed act⁹ pōnaz sensitua r̄ interior. 7 sic in eodē libro diffinit Aresto. reminiscētia dicit̄. Reminiscētia est res̄ptō alicui⁹ lapsi a memoria p̄ aliqd̄ tentū in memoriā. manifestū est aut̄ q̄ res̄ptio nō dicit̄ potētiaz s̄ opatōez 7 ideo reminiscētia nō est potētiaz s̄ opatō p̄t̄ cogitatie. Alio mō accipitur memoriā s̄m q̄ ē pōna reseruatua specierū per quas cognoscit̄ vtus cogitatie. 7 sic ē sp̄alis pōna habēs sp̄alē actū scz resuare tales sp̄s 7 sp̄ale organū quia est i posteriori parte capitis. Sed reminiscētia nō capit̄ sic dupl̄r sicut memoria. sed solū p̄ actu 7 ideo nunq̄ significat potentiam sicut memoria.

Queritur. Utrūq̄ fantasia sit vna potentia ab alijs distincta. Dicendum q̄ non.

Arguitur. Qd̄ sic qz Aresto. postea d̄m̄iat de fantasia q̄ d̄r pōni sp̄al̄ sensus. D̄z q̄ Arestoles pōit fantasia vt est actus sensuū interior qz d̄r q̄ est motus factus a sensu s̄m actū.

Arguitur. Est vna opatō i aīalib⁹ q̄ nō p̄ueit alicui p̄dictoz sensuū scz p̄ponere sp̄s cū sp̄e 7 int̄tōem cū sp̄e. q̄ erit vna noua pōna scz fan-

tafia. Ddm q illa opatio reducit ad virtute cogitativa et hoc sic patet. qz tales opationes non fiunt in oib' animalib'. sed solum in hominibus. si enim fierent in oibus alijs animalib' cum fantasia sit principium motus sequeretur qz animalia indeterminate moverentur. non enim possunt habere indicare esse fantasma sic contingit in hominibus. et ideo secundum omnem fantasiam moverentur et per se indeterminate. Finit ergo iste opationes per virtute cogitativa in quantum cogitativa. quod dicitur notate qz sic in ea est redudantia rationis et propter tales redundancia habet altioris operationem quam estimativa in brutis.

Queritur Utrum sensus interiores sint perfectiores exterioribus vel econtra. Ddm q interiores sunt perfectiores. qz tanto aliqua potentia est perfectior quanto habet communius obiectum. quia omnis potentia fertur in omnia illa que continentur sub eius obiecto ergo si obiectum est commune in plura fertur sensus. Sed sensus interiores habent digniora obiecta et communiora ut dictum est prius ergo tales potentie sunt digniores.

Arguitur. Agens est dignius passio. scilicet sensus exteriores agunt in inferiores ergo exteriores sunt digniores sensibus interioribus. Ddm q duplex aliquid agit in alterum. Uno modo actione physica et reali quo modo ignis agit in aquam et sic agens est simpliciter dignius patiente. Alio modo aliquid agit in alterum actione intentionali sicut sensibilia agunt in sensus. et sic non oportet agens dignius esse patiente. Et ratio illius est qz tunc patientes recipit formam dignius quam est in agente et sic sensus exteriores sunt principia immutandi sensus interiores secundum speciem intentionales et ideo species sensibilis digniori modo est in sensu superiori quam in sensu inferiori. Et si iste potest sumi de sensibili et sensu qz manifestum est qz sensibile agit in sensum et tamen sensus est imperfectior sensibili.

Quoniam autem dua

Postquam Aristotle determinavit de sensibus interioribus hic intendit ostendere differentiam inter sensum et intellectum et hoc propter antiquos qui dicebant sensum et intellectum esse idem. Primo ergo ponit opiniones antiquorum. Secundo ponit propria sententiam ibi. de parte autem anime. Primo ponit opiniones. secundo reprobat eam. et ex eius reprobatione inquirat quid sit fantasia. Fuit ergo opinio antiquorum q intellectus esset sensus. Et primo probat hanc opinionem omnium antiquorum. Secundo adducit auctoritates aliquorum antiquorum in speciali. Circa primum ponit rationes omnium antiquorum. qz sic est qz animalia et inanimata dunt motu et sensu. arguebant antiqui qz intelligere esset sentire. Et hoc sic qz intellectus iudicat et cognoscit et etiam sensus er

go intellectus est sensus. quia potentie distinguuntur et ydemptificantur penes actus.

Arguitur Contra suppositum. Sunt multa animalia que non habent sensum ergo suppositum est falsum scilicet qz animalia dunt ab inanimatis motu et sensu. Ddm q Aristotle. h loquitur de perfectis animalis qualia sunt animalia quia omnia animalia habent sensum. de motu specialiter est ddm quia etiam animalia omnia habent in se motum et licet non habeant motum progressivum et localem habent tamen motum alimenti et nutrimenti ad omnem differentiam positionis.

Queritur. Utrum argumentum antiquorum quod ponitur in textu valeat. Ddm q non. qz arguitur ex parte affirmatis in secunda figura et ideo est fallacia accidentis. non enim oportet qz si aliqua duo qualitercumque conveniant in uno tercio qz illa duo conveniant in se est enim magna differentia in cognitione intellectiva et sensitiva. qz non omne iudicium spectat ad sensum sed iudicium de sensibilibus. et non omne iudicium spectat ad intellectum sed iudicium de intelligibilibus. Et per hoc soluitur argumentum quoniam sic arguitur. Ubi cumque est unus actus ibi est una potentia. scilicet sensus et intellectus habent unum actum. ergo sunt una potentia. Ddm ad maiorem qz quecumque habent unum actum propter illa sunt una potentia. sed iudicium est actus communis ipsius sensus qz etiam convenit intellectui iudicare autem de sensibilibus est proprius actus sensus sic dictum est. si enim distingueretur potest per actus communes tunc visus et auditus essent una potentia quia ambo iudicant quod tamen est falsum. qz visus iudicat de colore et auditus de sono.

Et antiqui sapere et

Hic ostendit specialiter de quibusdam antiquis quoniam dicebant sensum et intellectum esse idem et adducit duos scilicet Empedocle et Homerum. Dicebat enim Empedocles qz voluntas augeret in hominibus et in alijs scilicet brutis ad principium. Et tempore prestat altera sapere. id est voluntas et intellectus habent aliam et aliam operationem propter influxum corporum celestium. Deinde allegat dictum Homeri qz dixit qz talis est intellectus in terrenis hominibus qualis inducit in die patrum deorum scilicet sol. id est talis est intellectus in hominibus qualem inducit virtus corporum celestium que virtus hic intelligitur per sole. sol enim dicitur pater virorum. quia sol et homo generant homines. et etiam deorum. id est planetarum qui planete dicebantur apud antiquos. Et istis auctoritatibus volebat sic arguere. Illud est in organo corporeo quod subditur influxui corporum celestium. qz corpora celestia non possunt agere nisi in corpora. sed secundum istas auctoritates intellectus et voluntas subduntur corporibus celestibus. qz immutantur alio et alio influ

ru. ergo intellectus et voluntas sunt in organo corporali. illud autem quod est in organo corporali est sensus ergo intellectus est sensus

Queritur Utrum voluntas augetur in hominibus

Respondetur quod voluntas potest dupliciter capi. Uno modo per habitum et sic augetur per comparationem ad obiectum quod quicquid voluntas vult plura quam prius habuit et illo modo intellectus etiam potest augeri. Alio modo accipitur voluntas per potentiam. et sic voluntas proprie non augetur. Utrumque auctoritas Empedoclis non est vera que voluit quod voluntas augetur influxu corporum celestium que auctoritas sic intellecta est omnino falsa sicut infra patebit

Queritur Quis dicatur pater virorum et deorum

Respondetur quod antiqui intellexerunt per patrem virorum et deorum ipsum solem. Et ratio est quia sol dicitur pater virorum et hominum sicut patet secundo philosophorum ubi dicitur. sol et homo generant homines. Est tamen verum quod per solem non intelligitur corpus solare. sed influxus omnium corporum celestium qui potest conveniens significari per solem. Ex duabus causis. Prima est. quod influxus fit principaliter per planetas. et sol est principium planetarum. quod illuminat omnes alios planetas et per lumen fit influxio siue actio in ista inferiora. Secunda quod influxus solis est nobis notior quam influxus aliorum planetarum. Videmus enim quod per motum et fluxum solis ista inferiora alterantur quod per eius accessum crescunt terrenascentia et per recessum decrescunt sed a notioribus nobis alia tenemus. Secundo dicitur sol esse pater deorum. id est aliorum planetarum quod planetas antiqui dixerunt esse deos quod habent causalitatem istorum inferiorum proprie participationem actionis diuine. quod planete sunt particulares cause aliquorum effectuum sic deus est causa vltima omnium rerum. Item quod credebatur corpora vniuersi esse animata per informationem deorum. Est ergo secundum veritatem sol pater deorum. id est planetarum non secundum substantiam quod alii planete non causantur a sole secundum substantiam sed secundum aliquid quod accendit scilicet lumen. quod omnes planete recipiunt lumen a sole.

Queritur Utrum corpora celestia possint agere in nostrum intellectum. Respondetur quod dupliciter aliquid dicitur agere in alterum. Uno modo directe et per se et sic corpora celestia non possunt agere in nostrum intellectum. quod hoc dicitur directe et per se agere in alterum cuius propria actio directe recipitur in passum. Exempli gratia. nos dicimus quod ignis agit directe in aquam quod aqua recipit formam ignis directe. scilicet calorem. quod autem corpora celestia non possunt sic agere in nostrum intellectum patet. quod forme et accidentia corporum celestium sunt corporales scilicet tales forme non possunt esse in intellectu qui est incorporeus. et ideo nulla forma corporis celestis potest per influxum eius duci in intellectum. Item ex alio. omne agens debet esse

dignus passo. sed ex tota natura intellectus est dignior corporibus celestibus quod immaterialia et incorporea sunt digniora corporibus et materialibus. Alio potest aliquid agere in alterum indirecte et per accidens. et hoc contingit quando aliquid agit in alterum per se cui coniungitur aliquid quod virtutem actionis eius in quod alterum per se agit et sic corpora celestia agunt in nostrum intellectum in quantum sunt corpora celestia agunt in virtutes sensitivas quibus coniungitur intellectus et eisdem virtutibus in ministerium. Utrumque actio in intellectu potest impediri ex turbatione sensuum interiorum. sicut patet in eo qui ambulat ministerio baculi in quo potest impediri ambulatione sine eo quod operatio fiat circa eum sed solum per abstractionem baculi potest impediri ambulatione eius. Est tamen sciendum quod dicitur agunt corpora celestia in intellectum et voluntatem quoduis indirecte. quod intellectus potest omnino impediri a sua operatione proprie impedimentum virtutem sensitivam. quod impedimentum quod potest fieri a corporibus celestibus. ideo corpora celestia possunt per accidens impedire omnino operationem intellectus. sic autem non est de voluntate quod quoduis voluntas possit aliquantulum inclinari ex virtutibus sensitivis non tamen potest omnino impediri. Et ratio ista est quod intellectus proprie virtutem sensitivam quam voluntas. Necessarium est enim quicquid intelligitur fatalis mata speculari. sed non oportet in actu voluntatis fieri conversionem ad fatalis mata. Ex quo sequitur quod dicitur ab aliquo mouetur voluntas intellectus fantasia et corpus quod voluntas efficaciter mouetur a solo deo et hoc ideo quia ex quo sol deus est summum bonum sic potest efficaciter voluntatem inclinare. sed intellectus mouetur a bono angelo sed non voluntas saltim efficaciter. Fatalis autem mouetur a malo angelo sed non intellectus nec voluntas sed corpus immediate mouetur a celo et etiam ab aliis precedentibus scilicet a deo et a bono angelo et a malo angelo.

Arguitur Omne multiforme habet reduci ad vniiforme scilicet operationes humane sunt multiformes ergo habent reduci ad actiones vniiformes scilicet corporum celestium. Respondetur quod in istis inferioribus sunt duplices actiones. Quedam sunt naturales et tales actus reducuntur ad vniiformem motum celi qui motus celi est causa omnium talium actionum. Alie sunt actiones spirituales. et tales reducuntur ad aliquid immateriale et incorporeale sic est intellectus diuinus. Per hoc ergo dicitur ad argumentum quod omne multiforme reducitur ad vniiforme sibi proportionatum sic multiforme spirituale reducitur ad vniiforme spirituale.

Arguitur Utrumque quod corpora celestia etiam possunt influere in aliquid spirituale quod corpora celestia mouentur ab intelligentibus immaterialibus. ergo gratia talium substantiarum immaterialium possunt influere in aliquid immateriale

Dom q̄ substātia sp̄nal' p̄t agere i aliqd̄ dupli. Uno mō absq̄ instrumēto medio cor/pali. 7 sic utiq̄ suba sp̄nalis p̄t agere i imma- teriale. sic em̄ dictū ē q̄ intellect' moueat a bo- no āgelo. Alio mō substātia sp̄nalis agit i alte- rā p̄ mediū corpale quo utit̄ sicut instrumēto et sic solū substātia sp̄nal' p̄t agere in corpale qz tūc effect' nō sequit̄ naturā p̄ncipal' agētis sed naturā ip̄i' instrumēti. sic p̄t in fili' quis artifex per intellectuz practicū faciat domū tū qz in tali opatōe utit̄ instrumēto materiali sic facit aliqd̄ materiale scz domū. cū igit̄ intelli- gētia opet̄ p̄ mediū corpale qd̄ ē celū. sic per ta- lē influēciā nō p̄t influere nisi i aliqd̄ corpale

Arguit̄ Astrologi iudicat̄ de intellectib' humanis ex corpib' celestibus. q̄ act' hūani subdūt̄ corpibus celestib' Dd̄z q̄ ē duplex iudiciū. aliqd̄ est iudiciū certū qd̄ sumit̄ a cā- cā z vera. 7 tale iudiciū de actib' hūanis nō p̄t sumi ex corpibus celestib' qz corpora celestia nō sūt cā hūanaz actionū sic dictū est. Aliud ē iudiciū cōiecturale qd̄ ē multū incertū. 7 sic p̄nt astrologi ex corporibus celestib' cōiectura- re de opibus hūanis. Cuius rō ē qz hoies ple- rūqz p̄sequūt̄ inclinatioēs causatas ex passioi- b' sensitivis sic hoies irati naturalit̄ appetūt bellaz lites qz ergo corpa celestia p̄nt agere i or- gana sensitiva. ideo p̄nt incliare hoiem ad ali- quā passionē. 7 qz hoies sequūt̄ passiones ut dictū ē. q̄ p̄nt cōiecturalit̄ p̄dicere illd̄ qd̄ na- turalit̄ p̄sequūt̄ tales passiones. Ista tū natura- lis inclinatio nō necessitat hoies ad agēdū sic nec hō necessario sequit̄ passioēs qz iratus nō sp̄ litigat. Et sic d̄t P̄tholomeus in centilo- gio. sapiēs dñabit̄ astris. i. incliationi causate ex astris Ex quo p̄t elici q̄ duplices sūt opa- tōes i rebus Quedā sūt pure naturales 7 sup̄- tales opatōes corp' celeste hz plenū dominiū 7 ido p̄t astrologus iudicare d̄ ill' opatōibus sic de futura pluvia. Alie sūt opatōes q̄ depē- dēt ab intellectu 7 volūtatē de ill' solū p̄t iu- dicare cōiecturaliter 7 ideo vanum 7 superstici- osū est iudicare de actionibus voluntariis.

Omnes enī hī intel

Hic p̄nter Aristo. ondit cāz positionis ātiqz q̄re scz dixerūt intellectū esse corporalē in or- gano corporeo. Fuit em̄ rō eoz ista. Omne si- mile cognoscit̄ p̄ silē. Sed intellectus cognos- cit res corporales q̄ habet naturalē similitudi- nē ad res corporales. Exempli grā. ut intellec- tus cognoscēs asinū habet in se naturalem si- militudinē asini Sed d̄m q̄ duplex est fili-

tudo Quedā ē similitudo aliqz in natura sic filius ē sil' is patri. 7 omne genitū est sil' gene- rāti 7 sic intelligebāt antiq̄ istā ppōem q̄ mō ē simpl' r̄ flā Alia est sil'itudo p̄portōnis que ē fm spēm illius qd̄ cognoscit. 7 sic ē vez q̄ silē a fili' cognoscit. qz intellect' cognoscēs hoies ha- bet in se spēm intelligibilē 7 immatateriale ip- sius hois 7 sic intellect' ē sil' is hoī fm p̄por- tōnem quia fm spēm intelligibilem.

Et tamen oportuit

Hic ip̄bat opinionez ātiqoz P̄rio q̄stū ad cām positionis. Secdo q̄stū ad ipaz positionē Et p̄mo q̄stū ad cām dices. q̄ ātiq̄ assignātes cām cognitōnis esse sil'itudiez cognoscent̄ ad cognitū insufficiēt locuti sūt. qz etiaz debebant assignasse cām deceptōnis. 7 h' ideo qz ignorā- tia vl' deceptio est magis p̄pa hoibus qz cogni- tio. P̄rio qz hō nascit̄ in ignorantia ideo ma- iori tpe inest hoibus. Irē ignorantia hz hō a se. sciam aut̄ ab alio. q̄ magis p̄p̄riū ē hoī habe- re ignorātiā qz sciam Nec p̄t dici q̄ cōtac- tus rei similis sit scientia et contactus dissimi- lis sit deceptio qz eadē est scia P̄rioqz 7 sic erit idē mediū de scia 7 ignorātia siue de deceptōne

Quod quidē igitur

Hic Aristo. imp̄bat apinione ātiqoz fm se postqz eā ip̄bant hz snā cāz. Et h' facit Aristo ex tribus P̄rio p̄bato q̄ sapere nō ē sentire. q̄ intellectus nō est sensus. qz sape spectat ad in- tellectum et sentire ad sensū Secundo senti- re 7 intelligere differunt. q̄ sensus 7 intellect' Tertio. qz ea que sequunt̄ itellectum d̄nt ab his que sequunt̄ sensū. ergo etiā d̄nt sensus 7 intellect' P̄rimū ergo sic p̄bat qz sentire in- est omnibus animalibus. sapere autem inest paucis aialibus. i. hominibus. Vel etiā inest alijs aialibus per similitudinē. p̄t em̄ dici q̄ aialibus disciplinabilibus insit sapere

Intelligere aut̄ con

Hic p̄bat duabus rōnib' q̄ differant̄ sentire 7 intelligere Quarū p̄ma stat in hoc. quia cōtin- git intelligere recte 7 nō recte. i. vere 7 false. qz quidā sūt habitus quibus nō p̄tigit assentire falso sicut sūt prudentia 7 scia Aliqui sūt ha- bitus quibus contingit assentire falso sic opi- nio 7 suspiciū qb' cōtingit intelligere nō recte id est false. s̄z sensus ois est verus qui est circa proprium sensibile.

Arguitur. Ista probatio non differt a p̄iori quia sapere 7 intelligere idem sunt.

Dom q̄ sapere ⁊ intelligere p̄ueniūt in hoc q̄ sunt actus intellectus sed tñ in alio dñt. qz sapere significat iudiciū de ip̄o intelligibili. s; intelligere significat app̄hensionē ipsi⁹ intelligibilis. ⁊ ideo aliquis habitualit̄ intelligit aliqd̄ quod tamen non sapit.

Arguitur. Contra p̄mā p̄tes rōis Intellect⁹ ē sp̄ ver⁹ ḡ male dicit̄ q̄ intellect⁹ aliquñ sit ver⁹ ⁊ aliquñ falsus Dom q̄ intellect⁹ accipitur dupl̄r. Uno mō vt significat habitū intellectuale ⁊ sic intellect⁹ est vn⁹ habit⁹ ex his habitib⁹ quib⁹ nō contingit assentire falso. Alio mō accipit̄ intellect⁹ p̄ pōnā intellectiua Et sic intellect⁹ pōt tripl̄r capi quo ad triplicē op̄atōem. Capiendo ḡ intellectus quo ad p̄mā ei⁹ op̄atōnem Dom est q̄ intellect⁹ in p̄mā op̄atōe p̄ se semp̄ est ver⁹. i. fm̄ q̄ fert̄ in p̄p̄uz suū obiectū qd̄ cōuenit sibi p̄ se ⁊ sic circa q̄ dicitatē rei material̄ nō decipit̄ intellectus Alio mō capit̄ intellect⁹ in p̄mā op̄atōe p̄ accñs in q̄tū s; misceat̄ intellectui aliq̄ cōpositō qd̄ accidit̄ intellectui in p̄mā op̄atōe intellect⁹ et tñc etiā intellect⁹ pōt esse falsus in p̄mā op̄atōe Hoc aut̄ cōtingit dupl̄r. Uno mō qñ diffinitio vni⁹ rei attribuit̄ alteri sicut si diffinitio a fini attribuat̄ hōi. hoc aut̄ fieri non pōt absq; cōpositōe. Alio mō cōtingit falsitas in p̄mā op̄atōe qñ p̄tes diffinitōnis inepte adinuicēz cōponūt̄ sic si aliquis p̄ diffinitōe hōis cōponat̄ al̄ rudibile. Si ḡ loq̄mur de sc̄da op̄atōe intellect⁹ tñc est distinguendū qz vlt̄ tal̄ se cūda op̄atō intellect⁹ versat̄ circa p̄ncipia vlt̄ circa cōclusiones. Si circa cōclusiones tñc pōt esse falsitas in intellectu sicut p̄tes in cōclusionib⁹ syllogismi dyalectici vlt̄ sophistici Vlt̄ tal̄ op̄atō versat̄ circa p̄ncipia. hoc iterum cōtingit dupl̄r. quia vlt̄ sūt talia p̄ncipia p̄pria. i. sp̄alia vlt̄ cōmunia id ē ex cōib⁹ terminis cōposita. P̄rio cōtingit receptōz fieri circa p̄ncipia qz vt dicit̄ Aresto. p̄rio posterior̄. Nō ē necesse quēlibz docēdū p̄cognoscere sup̄pōes. i. p̄ncipia sp̄alia. sed necesse ē eñ p̄cognoscere dignitates. i. p̄ncipia cōmunia Alio mō versat̄ intellect⁹ noster circa p̄ncipia cōmunia in eius op̄atōe sc̄da ⁊ sic sp̄ est ver⁹ qz assentit absq; errore p̄ncipijs speculabiliñ p̄ habitū innatū intellectui speculatio q̄ dicit̄ intellect⁹. ⁊ assentit certitudinalit̄ p̄ncipijs p̄acticis p̄ habitum innatū intellectui p̄actico q̄ dicit̄ sinderē. Si intelligat̄ de intellectu fm̄ tertiā op̄ationē. tñc ē q̄druplex discursus sc̄z demonstratiu⁹ dyalectic⁹ sofistc⁹. falsigraphus. Nō ḡ dicit̄ intellect⁹ decipi in tertiā op̄atōe in discursu demonstratio s;

bene decipit̄ i alijs ⁊ sep̄ in sophistico ⁊ falsiḡ pho ⁊ qñq; in dyalectico. Ex q̄ sumit̄ intellect⁹ tert⁹ q̄ loquēdo de op̄atōe sc̄da ip̄i⁹ intellect⁹ tñc intellect⁹ quodāmodo cōtrariat̄ sēsui i mō cognoscēdi. qz intellect⁹ mlt̄ociēs decipit̄ circa p̄p̄riū suū obiectū. qz circa p̄pria p̄ncipia et cōclusiones. s; sensus nō decipit̄ circa p̄p̄riū obiectū licet circa sensibile cōmune. Sc̄da rō stat in h̄ qz sentire in est oib⁹ aialib⁹. s; intelligere inest solū aialibus q̄b⁹ inest rō. i. aialibus rōnalibus. ⁊ sic inest solis homibus Et quo potest sumi tale argumētū qz illa nō sūt eadē que abinuicēz sepant̄ ⁊ in diuersis repiūt̄ sed intelligere ⁊ sentire abinuicēz sepant̄ ⁊ in diuersis repiūt̄. ergo non sunt idem

Fantasia autē alte

Hic p̄sequēter p̄bat sc̄dm sc̄z sensū nō eē intellectū p̄ ea que sequūt̄ sensū ⁊ intellectū. Et pōt sic sumi rō. illa sūt diuersa q̄m p̄p̄rietates sūt diuersē s; alia ē p̄p̄rietas p̄sequēs intellectū s; opinio ⁊ alia ē p̄p̄rietas p̄ns sensū s; fantasia ḡ intellect⁹ ⁊ sensus nō sūt idē. q̄ aut̄ fantasia nō sit opinio p̄bat duabus rōnibus. P̄ria est. fantasia habem⁹ cū volumus. s; opinionē nō habemus cū volum⁹ ḡ fantasia nō ē opinio. Rō ē qz fantasia. vt infra dicitur ē op̄atō sensuū interior̄ ⁊ p̄cipue h̄tut⁹ cogitatiue. s; h̄tut⁹ cogitatiua pōt cōponere sp̄s rez sensibiliū ad inuicē. ⁊ sic pōt fantasiari qñ vult. s; opinio i aliquo generat̄ p̄ aliquā rōez vlt̄ autoritatē. s; tal̄ rō nō habet̄ ad placitū ergo nō possumus opinari quando volumus

Arguitur Opinio nō sep̄at̄ a fantasia ḡ sūt idē Dom q̄ p̄na nō v; p̄p̄i duo. qz quis opinio nō posset separari a fantasia cū op̄atio intellectiua depēdat a sensitiua tñ fantasia pōt separari ab opinione sicut in brut⁹ Sc̄do ē dicendū q̄ quis etiā nūq; sep̄aret̄ adhuc nō sequit̄ q̄ sūt idē. sic p̄tes i simili de hōie ⁊ risibili

Amplius aut̄ tamē

Hic ponitur sc̄da rō q̄re fantasia nō ē opinio ⁊ stat in hoc. Illa sūt diuersa que habēt diuersas cōditōes. s; opinio ⁊ fantasia habēt diuersas cōditōes qz ad opinionē sequit̄ passio i appetitu. qz si aliq; opinet̄ aliqd̄ terribile vlt̄ sperabile tñc statim speramus vlt̄ timem⁹ sic aut̄ non ē de fantasia quia si fantasiemur aliquod terribile tñc nō timem⁹ s; p̄sideram⁹ illa q̄ sūt fm̄ fantasia ac si appareret̄ nobis in picturis In picturis aut̄ tribiliū nō terremur Dem̄ enumerat̄ Aresto. illa que spectat̄ ad op̄atōez

intellectualē. Et ponit tria scz sciam. opiniōez et prudētiā. Rō dīe posita in scda rōe p̄mīsa iter opiniōem et fantasiā est ista. qz appetit⁹ nō mouet ad simplicē apphēsiōez rei q̄lē significat fantasia. sed si appetit⁹ debeat moueri opz qz aliqd apphēdat sub rōe boni vel mali. hoc aut facit opinio scz p̄ponēdo aliqd fantasiatū esse terribile vel sperabile. et h̄ idō est qz p̄ opinionē nos iudicam⁹ aliqd ita eē sicut opinat⁹. sed p̄ fantasiā nō iudicam⁹ ita eē sicut fantasia mur ḡ fantasia non mouet appetitū. Circa qd̄ tñ sciendū est qz in brutis ex fantasia sequit⁹ passio ī appetitū. et h̄ est iō qz virt⁹ estimatiua opat⁹ in eis sicut opinio in hoibus. et iō qñ fantasiatur bruta tñc nō p̄gnoscent talē fantasiā eē fantasiaz. h̄ aut fit in hoibus in q̄bus rō iudicat fantasiam sensibilem esse fantasiam.

Arguit⁹ Uidet⁹ qz in hoīe fantasia seq̄tur appetitū sicut in melācolicis. tales em̄ h̄nt fantasia de rebus quā sequit⁹ et fm̄ quā opant⁹. Dicēdū qz fantasia accipit⁹ dupl̄r. Uno mō put apphēdit fantasma sub rōe fantasmat⁹. et sic nunqz ad fantasma sub rōe fantasmat⁹ seq̄tur passio. Alio mō accipit⁹ put apphēdit fantasma sub rōe veri boni aut mali. et sic melācolici apphēdūt fantasma qz eoz organa sunt multū sicca qz sunt de natura terre ex dominio. i sic cis aut organa spēs multū firmatur idō iudicat de spēsibus sicut de rebus apphēnsis. ḡ fantasia in eis accepta illo mō pōt h̄re appetitū con formē ad tale fantasma.

Querit⁹ Quare Aresto. solū enumerat tria p̄ncipia p̄gnoscedi. Dōm qz p̄ncipia cognoscēdi p̄nt multipl̄r capi. Uno mō fm̄ generalē rōem iuentā in p̄ncipiis cognoscēdi. et sic sunt solū tria. qz oīs p̄gnitio est de re certa vel de re dubia. Si de re dubia sic ē opinio sub q̄ p̄phēditur suspiciū. Si est de re certa l̄ ē circa p̄ncipia v̄l circa p̄clusiōes. Si circa p̄ncipia sic est itellc̄ns sub q̄ p̄phēditur sinderesis et sapia. Si ē circa p̄ncipiata. i. p̄clusiōes sic est scia sub q̄ p̄phēditur prudētia et ars. Alio mō p̄nt capi p̄ncipia p̄gnoscedi fm̄ relacōem ad originē. i. in ordīe ad illa ex q̄bus oriūtur. et sic fm̄ platonē sūt q̄ttuor p̄ncipia p̄gnoscedi. qz plato attribuebat itellc̄m ydee vnitatis sicut p̄ncipio. et attribuebat sciam dualitati et opinionē trinitati et sensum attribuebat q̄ternario. Tertio et vere p̄nt p̄ncipia p̄gnoscedi ordinari p̄ p̄pacōem ad obiecta et sic sunt septem. qz sunt q̄nqz q̄bus nō p̄tingit assentire falso. i. qz obiecta nō decipiunt in falsitate. et sunt intellectus. sapia. scia. prudētia. et ars. qz circa

obiecta scie nō decipimur. si em̄ aliqd scia⁹ tñc circa h̄ decipi nō possum⁹. Sūt aut duo quib⁹ p̄tingit assentire falso sicut opinio et suspiciū. Et sufficientia illoz sic sūt. Oīs habitus intellectual⁹ aut sic informat intellectū qz circa eius obiecta nō p̄tingit assentire falso v̄l p̄tingit assentire falso. Si scdm̄ h̄ est dupl̄r. qz v̄l itellc̄ns tenet obiectū talis habit⁹ cū formidine debili de opposito et sic est opinio. v̄l cum formidine de opposito et sic ē suspiciū. Si p̄mū h̄ est dupl̄r vel est circa p̄ncipia v̄l circa cōclusiones. Si p̄mū. v̄l est circa p̄ncipia eēdi et sic est sapientia. qz sapia est de p̄mis causis essendi rerū sicut sunt deus et intelligentie v̄l est circa p̄ncipia p̄gnoscedi et sic est itellc̄ns sub quo p̄phēditur sinderesis. qz sicut itellc̄ns ē habitus p̄creatus circa p̄ncipia speculabiliū existens in intellectu practico in ordine ad p̄ncipia practica siue rerū opabiliū. v̄l est circa p̄clusiones et h̄ est dupl̄r. qz vel tales p̄clusiones sunt necessarie vel p̄tingētes. si sunt necessarie sic est sciētia. si sunt p̄tingētes h̄ est dupliciter. qz v̄l circa agibilia aut circa factibilia. Si circa agibilia sic est prudētia que ē circa illa q̄ fiūt p̄ opationē immanētem. Si aut est circa factibilia et circa illa que fiūt per opationē trāscuntem sic est ars.

Arguitur. Intellect⁹ est potētia ergo nō est habitus. Dōm qz itellc̄ns sumit q̄nqz modis. Primo mō p̄ tota substātia anime intellectiue et sic dicim⁹ qz itellc̄ns est sepabilis a corpe. i. tota substātia aīe itellc̄tiue est sepabilis a corpe. Alio mō accipit⁹ pro potentia intellectiua et sic dicimus qz duplex est intellectus in anima rationali scz agens et possibilis. Tertio mō sumit intellectus p̄ habitu itellc̄nali q̄ est in tali potentia. et sic dicim⁹ qz sunt q̄nqz habitus intellectuales. i. q̄nqz sunt habitus qui sunt in intellectu. Et hoc dicim⁹ ad dīam habitū moralium quia virtutes morales nō sunt in intellectu sed in appetitu. Quarto modo accipitur intellectus pro actu intelligendi et sic dicim⁹ petrū habere bonū intellectū. i. bonū actū intelligendi. Quinto modo accipitur intellectus pro re intellecta. et sic dicim⁹ qz Iohes et petrus habent vnum intellectum id est vnum obiectū intellectus. vel vnā rem intellectam. et sic Aresto. tertio hui⁹ dicit qz secūda opatio intellectus est compositio intellectū id est rerum intellectarum. Per hoc ergo dicēdū est qz intellectus q̄nqz significat potētia q̄nqz habitū. Cui⁹ rō est qz q̄nqz aliq̄ potētia fert in aliq̄ qdā ordine tñc illō p̄ncipiū latōis pōne

in primū in qđ fertur talis poñā vocat nomie
pone qz ergo intellect^o pri^o fert in principia qz
in clusiones ideo habit^o quo fert in principia
vocatur noie poñe. Sile est de volūtate qz ille
actus quo voluntas fert in finē vocatur volun-
tas sed ille actus siue illa actio qua voluntas
fert in media vocatur electio

Arguit Intellectus noster vnica relatōe fert
in principia z clusiones. q̄ nō oz ponere plu-
res habitus Dōm q̄ intellectus n̄r pt ferri in
principia duplr fm q̄ p̄cipia capiunt duplr
Uno mō absolute z sic nō fert sil in principia
z clusiones sed in principia tm̄ Alio mō acci-
piunt p̄cipia cū applicatione ad clusionē. z
sic fert intellect^o sil in p̄cipia z clusiones. p̄-
mū fit p̄ habitū intellect^o. scdm fit p̄ habitū sci-
entie quia aliq̄s p̄ intellectū assentit p̄cipijs
z p̄ sciam sil cognoscit principia z clusiones
q̄a cognoscit totā demonstrationē

Querit Quare nō est aliq̄s habit^o in volū-
tate inclinās ad bonū sicut ē habitus intellect^o
inclinans ad verū. Dōm q̄ volūtate de se si-
gnificat inclinationē ad bonū v̄le z ideo nō oz
q̄ sibi p̄iungat habit^o inclinans ad bonū. sed in
intellectus nō significat inclinationē ad verum
z iō oz q̄ sibi p̄iungatur habitus inclinans ad
verū. si igitur hoc verū est speculatiū. tunc est
ipse intellectus. si aut hoc verū est practiciū tūc
est habit^o q̄ vocat sinderisis.

De eo aut q̄ intel.

Postq̄ Aresto. determinauit q̄ fantasia nō sit
opinio. n̄r incipit determinare quid sit fanta-
sia Et dicit q̄ cū fantasia sit p̄tus fm̄ quam in
nobis fantasima dicim^o fieri. ergo fantasia erit
habitus aut potentia quib^o discernim^o fm̄ a
falso cuiusmōi sūt q̄ttuor fm̄ Platonē. s. p̄sus
intellectus. scientia z opinio. Intellectū hō atq̄
buebat ydee vnitatis. qz intellect^o est circa p̄ci-
pia tm̄ Scientiā attribuebat dualitati. qz p̄ce-
dit ex p̄cipijs ad clusionē Opinione attri-
buebat trinitati quia opinio p̄cedit ex vna sci-
ta z alia opinata. Sed sensuz attribuebat q̄ter-
nario quia inter figuras corpales quadrāgul^o
est prima figura. p̄ h̄ soluit argumentū si dicat^o
q̄ sūt plura principia q̄ q̄ttuor Dicendum q̄
Arestoteles ponit tantum h̄ principia cogno-
scendi fm̄ platonē.

Quod quidem non

Quia Aresto. dixit q̄ fantasia p̄tineat sub aliq̄
genere poñaz siue habitū. h̄ n̄r intendit in-
quirere sub quo genere p̄tineat. Et p̄bat q̄ sub
nullo iam dicto Primo q̄ nō p̄tinet sub sensu.

Secundo q̄ nō sub scia vel intellectu. Tertio
q̄ nō sub opinione Quo ad primū oñt q̄ fan-
sia nō sit sensus neq̄ fm̄ actū neq̄ fm̄ poñam
Non primū qz dormienti apparent multa fm̄
fantasiam. sed in dormiente non est sensus fm̄
actū. z hoc est verū de sensu exteriori q̄a somn^o
est ligatio sensuū exteriorū. Deinde oñdit q̄ nō
est sensus fm̄ poñam q̄a sic semp̄ adest sensus
q̄a aial semp̄ h̄z sensum. i. poñam sensituiā. sed
fantasia nō sp̄ adest aialib^o ergo fantasia nō est
sensus fm̄ poñam.

Si vero ei idē non

Hic p̄bat q̄ttuor rōnibus q̄ fantasia nō ē sen-
sus Prima stat in hoc Sentire p̄uenit omni-
bus aialibus quia p̄ sensum aial differt a non
aiali. sed fantasia nō inest omnibus animalib^o
quia nō p̄uenit formice api nec vermi q̄ fanta-
sia nō est sensus.

Arguit Aresto. dixit in p̄cipio hui^o scđi q̄
fantasia oib^o aialib^o insit. q̄ male dic̄ h̄ q̄ aliq̄
bus nō insit Dōm q̄ fantasia capit duplicif
Uno mō p̄ fantasia determinata tm̄ z sic solū
p̄fectis animalib^o inest fantasia z sic nō imp̄se-
ctis Est em̄ fantasia determinata que fit in ab-
sentia sensibilis sicut p̄tigit in hominib^o. quia
q̄a sensibilia sūt absentia adhuc hō si vult h̄z
de ipsis fantasiam. Alio mō accipit fantasia ge-
neraliter p̄t se extendit tā ad fantasiam deter-
minatā qz indeterminatā. z sic omnib^o aialibus
inest. tūc em̄ nihil aliud est fantasia qz app̄hē-
sio sensibilis in eius p̄ntia. z sic imp̄fectis aiali-
bus inest fantasia.

Arguitur. Uidet q̄ apes z formice habeāt de-
terminatā fantasiam. q̄a in absentia sensibilū re-
deūt ad locū v̄n̄ exiuerūt. Dōm q̄ apes nō re-
deūt ad loca a quibus exiuerunt p̄pter cognitō-
nē loci quā seruāt in memoria. sed p̄ ordinatio-
nē autoris nature qui ordinat talia aimalia in
suos fines. etiā absq̄ cognitione. h̄nt em̄ ordi-
nē ad talē finē ex naturali inclinationē q̄ p̄uenit
eis ex instinctu nature. Sile est de aranea faciē-
te telā q̄ ei p̄ talē telā capiat muscas nō intēdit
sed facit telā ex naturali inclinationē z tūc absq̄ oi-
cognitione tal telā ordinat in suū finē

Postea hi quidem

Hic ponit scđam rōem z stat in h̄. Sensus sūt
sp̄ veri circa p̄pria sensibilia. sed multe fantasie
sunt false. q̄ sensus nō est fantasia. q̄ aut fanta-
sie sunt false p̄z. qz res nō sp̄ cor̄ndet imaginati-
oni n̄re in q̄ fundat fantasia

Amplius aut non

Hic ponit tertiā rōnem. Et stat in hoc q̄a q̄n manifeste fantasiāmur tūc nō dicimus hoc est sed hoc apparet nobis. sed q̄n manifeste senti- mus tunc dicimus hoc est et nō dicim⁹ apparz nobis. q̄ fantasia nō est sensus Et dicebat no- tanter q̄n manifeste fantasiāmur qz q̄nqz in no- bis est fantasia que nō apparet nob fantasia vt in somno tunc em iudicam⁹ de speciebus sicut de rebus. sed in vigilia intellectus cognoscit h esse fantasia. et iō nullo mō admittit intellect⁹ vt fm qd p fantasiā appet nobis

Et quod quidē dī.

Hic ponitur q̄rta rō et est ista. Q̄nqz in aliquo est fantasia et tñ nō sensus ergo nō sunt idē. sic p̄z in dormientib⁹. qz in ipsis est fantasia et tñ in eis nō est sensus exterior

At uero neqz sēper

Hic pbat aliā ptē scz q fantasia nō ē intellect⁹ vel scia vnica rōne. et stat in hoc Intellectus et scia sunt semp veroz. sed fantasia q̄nqz ē falsa. ergo nō sunt idem.

Reliquitur ergo si

Hic inquit de tertio mēbro an fantasia sit opi- mo. Et pbat q nō duab⁹ rōnib⁹ quarū p̄ma ē. Ad opinionē sequit fides cū vnusquisqz credit qd opinat. sed i multis aīalibus ē fantasia qui- bus nō inest fides credulitas vel assensus. Se- cunda rō. ad opinionē sequit fides et ad fidem sequit persuasio ad psuasionē sequit rō. ergo de p̄mo ad vltimū in quib⁹ est opinio in illis est ratio Sed multa sunt aīalia in quib⁹ est fanta- sia sine ratione. q̄ hnt fantasiā sine opinione.

Arguit. fides nō semp sequit opinionē q̄a fides est circa aliqd certū. opinio vero est sine certitudine. Ddm q fides capit duplr. Uno mō p quacunqz adhesionē intellect⁹ ad aliqd cognitū siue sit necessariū siue pbabile. Et sic d̄r in q̄nto tractatu petri hīspani q argumentū est ratio rei dybie faciens fidē. i. assensum pba- bilē Alio mō accipit fides p adhesionē firmo alicui⁹. et sic fides dicit adhesionē articuloz fidei. et sic nō capit h. Per hoc dicitur ad argumētū q fides debet h capi p̄mo mō Est tñ p̄sideradū q in adhesionē articuloz fidei est aliq̄ p̄uemen- tia cū opinione et aliqua cū scientia In hoc em q fides est firmitas adhesionis sic p̄uenit prin- cipaliter cum scientia. in hoc aut q nō est eni- dentia p̄fecta in hīs quibus assentimus p fidē conuenit cū opinione.

Manifestus igitur

Hic ponit duas rōnes ad pbandū q fantasia nō sit aliquid compositū ex opinione et sensu. Prima est si fantasia p̄poneret ex sensu et opi- nione sequeretur q eadem opinio sil in eodē esset vera et falsa. sed hoc est impossibile cum p̄traria nō pnt simul esse in eodē Sequela tñ p̄z quia p̄tingit q aliquis de eadem re habet iudicium secundum sensum quod est falsum et iudicium fm opinionē qd est verū vt solem esse maiorez tota terra tenetur p opinione q̄tū ad intellectū et solē esse bipedalis q̄ntitatis tenet cognitue p sensum. ergo nō p̄t fantasia p̄poni ex opinioe et sensu Secda ratio stat in hoc. Si fantasia cō- poneret ex opinione et sensu sequeretur q aliquis amitteret verā opinionē nō oblitus. saluata re neqz discredens. quia sensus iudicat opposituz qd tenet pro opinioe ideo ex iudicio sensus va- riaret vera opinio manente re. Exempligratia. Ista opinio solē esse maiorez tota terra pōt mu- tari ex iudicio flus. sicut h q mutet sol sine h q obliuiscat opinioez. et etiā abs h q discredat

Et quoniā ē moto

Postq̄ Aresto. dixit quid nō sit fantasia qz nō est sensus nec scientia nec opinio nec aliquid cō- positū ex sensu et opinione. p̄nter vult ostēdere quid sit fantasia ponēdo eius diffinitionē. Et anteqz h facit p̄mittit aliquas sup̄pōes quarū sunt quinqz Prima est q p̄tingit aliquid moue- re alterū qd est pri⁹ motū ab alio. et est. sup̄posi- cio respicit motū sensuū exteriorz et interiorum quia si sensus exterior sit primo mot⁹ a sensibi- li tunc pōt alteri⁹ mouere sensum interiorē q̄a species sensibilis accepta p sensum exteriorem facit nouam spciem in sensu interiori Secnda sup̄positio est. fantasia videt esse quidā motus et h est verū capiēdo fantasiā p actu fantasian- di. Tertia fantasia ē solū i habentibus sensum Quarta est q p̄tingit fieri aliq̄e motū in sen- su facto in actu q̄n scz sensus est p̄mo motus a sensibili tūc etiā in absentia sensibilis pōt esse in sensu aliquis mot⁹ et hoc in sensu interiori. Quinta sup̄pō est. motus in quo sensus exteri- or mouet interiorē est silis illi motui fm quem sensibile exteri⁹ mouet sensum exteriore. et hoc ideo quia est vna species sensibilis fm essentiaz que pri⁹ est in sensu exteriori et postea in sensu interiori.

Et multa autez est

ponit duas proprietates fantasie. Prima est qd animalia multum operantur secundum fantasiam. Secunda est qd fantasie quoniamque vera et quoniamque falsa. Et in istis proprietatibus sic procedit. primo probat secundam proprietatem interponendo definitionem fantasie. et post definitionem probat primam. Probat ergo secundam proprietatem sic. quod fantasia est motus factus a sensu. sed sensus quoniamque decipit circa suum sensibile et quoniamque non decipit. quod circa sensibilia propria sensus non decipit ideo circa talia est sensus vera fantasia. sed sensus sepe decipit circa sensibilia communia et per accidens ideo fantasia que est circa talia sensibilia potest esse falsa. Item sensus decipit etiam propter magnam distantiam a sensibili ideo fantasia que est de rebus absentibus potest esse quoniamque falsa.

Si quidem igitur

Hic concludit definitionem fantasie et dicit Si illa que dicta sunt in suppositionibus sunt vera scilicet que fantasia est solum in habentibus sensum in actu et que exterior sensus mouet interiorum. Tunc fantasia est motus factus et sensu secundum actum.

Quonia autem visus

Hic Aresto assignat rationem vocis quare fantasia dicitur hoc nomine fantasia. Et dicit que fantasia dicitur a phos grece quod est lumen latine. lumen autem est principium sentiendi in sensu visus. cum ergo sensus visus sit principalissimus sensus inter sensus exteriores ideo fantasia bene denominatur a lumine et a sensu visus quia a principali debet fieri denominatio.

Et quonia imaneant

Hic ponit rationem prime proprietatis scilicet que animalia multa agunt et patiuntur secundum fantasiam. Et est ista. Species sensibiles manent in sensibus interioribus in absentia sensibilium. Ex quo sic arguitur Sicut sensus secundum actum mouet appetitum in presentia sensibilis quia ex hoc que aliquis cognoscit aliquid statim appetit illud. ita fantasia mouet appetitum in absentia sensibilis. sed ex motione appetitus animalia agunt et patiuntur. ergo originaliter secundum fantasiam agunt et patiuntur. Unde patet que animalia agunt secundum fantasiam et sequuntur fantasiam. et sicut homines habentes intellectum velatum id est impeditum passione infirmitate vel somno. sed homines utentes ratione agunt et patiuntur per iudicium rationis siue intellectus.

Queritur Utrum ex isto textu possit elici que sit aliquis sensus altior sensu communi. Respondetur que sic que Arestoteles in textu capituli precedentis solum efficaciter probauit que sit aliquis sensus interior

habens illos duos actus de quibus dictum est. et ideo nihil ibi probauit de virtute cogitativa et estimatiua. sed in isto textu dicit Aresto. que animalia multum operantur secundum fantasiam et quoniamque habent operationem circa illa que non possunt cognosci per sensum commune ideo hoc elicitur que sit sensus altior sensu communi ut est virtus cogitativa.

Queritur Utrum intellectus possit velari per infirmitatem passionem a somno. Respondetur que sic. quod intellectum velari est ipsum impediri in suo iudicio. sic homo dicitur velari oculis quoniam impeditur iudicium visus de visibilibus. quod ergo contingit intellectum impediri ex passione infirmitate vel somno ideo intellectus dicitur ex eis velari.

Arguitur Materiale non potest agere in imateriale sed egritudo siue passio aliquando respicit aliquid corporale. ergo non potest impedire intellectum qui est imaterialis. Respondetur que aliquid dicitur impediri dupliciter. Uno modo per se quia scilicet impedimentum intrinsece tangit illam rem que impeditur. et sic intellectus non potest impediri per aliquid materiale ut probat argumentum. Alio modo aliquid impeditur per accidens quia scilicet fit impedimentum in illo quod alteri coniungit sine quo eius operatio esse non potest. et sic impeditur intellectus ex impedimento sensus. quia necesse est intellectum operari per virtutes sensitivas. sensus autem impediuntur per se ex passione infirmitate et somno. Et hoc est quod solet dici que amor et odium pervertunt iudicium. quia tales passiones trahunt ad se iudicium rationis.

Queritur Utrum definitio fantasie sit bene assignata. Respondetur que sic. Arguitur que non. fantasia est quedam cognitio sensitiva interior. ergo non est motus. Respondetur que motus capit tripliciter. Uno modo proprie secundum quod diuiditur per suas species. et sic non est hoc ad propositum quia nec est motus augmentationis nec generationis et sic de alijs. Alio modo accipitur motus per diffusionem speciei sensibilis ex vna potentia scilicet reseruatua in potentiam cognitiuam. et sic est predicatio casualis. quia fantasia causatur ex tali diffusionem specierum. Tertio modo accipitur motus per actionem quam habet sensus post diffusionem speciei ad potentiam cognitiuam. et sic est predicatio ydemptica quia hoc est ydemptice fantasia. Circa quod sciendum que fantasia significat cognitionem sensuum interiorum et precipue virtutem cogitativam estimatiuam. talis autem cognitio sequebatur motum speciei sensibilis a potentia reseruatua ad cognitiuam. concurrunt enim omnes sensus ad fantasiam quia omnes que species sensibilis deferatur a potentia reseruatua ad cognitiuam quia tamen cognitio est principaliter significatum per fantasiam ideo sensus cognitiui principaliter concurrunt.

Arguitur Ex ista definitione sequeretur que videre esset fantasia quod est motus factus a sensu secundum

actū. Ddm q nō omnis motus ⁊ cognitio facta a sensu ⁊ fantasia. sed motus factus a sensu interiori. Et hoc pbatur ex textu Aresto. q̄a dicit q̄ aīalia multū opant̄ fm̄ fantasiam qd̄ ē verū de cognitione sensuū interiorū. qz passiones appetitūū p̄iungunt̄ sensibus interiorib⁹ sicut ⁊ ipse appetitus

Arguitur fantasia est poña. ergo nō est opatio qz est poña media inter s̄tutē cogitativam in memoratiuā Ddm̄ dupl̄r̄ Primo q̄ non est aliqua potētia media inter potētia cogitativā et memoratiuā sicut p̄us pbatum est. quia opatio que fm̄ aliquos attribuit̄ fantasie fm̄ veritatem cōuenit s̄tuti cogitative. Secūdo Ddm̄ q̄ posito q̄ sit vna potētia media adhuc nō accipit̄ hic fantasia p̄ tali potētia. sed accipit̄ hic p̄ actu fantasiandi Sile est de memoria. qz quis significat vna poñam ab alijs distinctaz tñ Aresto. diffiniendo memoriā in libro de memoria ⁊ reminiscencia nō accipit̄ memoriā p̄ potentia sed pro actu. Et tantū de scdo libro.

Incipiunt copulata tertij libri de aīa

E parte at

anime. Iste est tertius liber de anima fm̄ sanctū Thomā in quo postqz Aresto. determinavit de potentijs sensitivis ⁊ de eoz obiectis. Consequenter determinat de ipsa potentia intellectiva siue intellectu fm̄ substantiam eius. Ratio ordinis est q̄a ex quo in ista pte incipit pprie determinare de intellectu fm̄ ei⁹ naturā Ex hoc sic arguit̄ p̄muniora sunt priora vt habet. i. phisicorū. sed poñe sensitive sūt p̄muniores intellectivis q̄a repiunt̄ in plurib⁹. ergo determinatio poñarū sensitivaz p̄cedit determinationē potentie intellectivae. Secūda rō. qz poñe sensitive subseruiunt poñe intellectivae. q̄ oꝝ p̄cognoscere opationē poñaz sensitivaz anteqz opatio intellectus cognoscatur

Querit̄ q̄ sit rō ordinis q̄ potētie intellectivae p̄cedit poñam fm̄ locū motuā. cū tñ poña motiva sit generalior. ⁊ fm̄ naturā p̄muniora sūt priora Ddm̄ q̄ duplex est ordo scz quo ad nos ⁊ quo ad naturā Ordine quo ad nos illa sunt priora que sunt nobis notiora. ⁊ sic poña motiva p̄cedit intellectivā tanqz nobis notior Ordo aut̄ nature est duplex scz generationis. fm̄ que ordinem imperfectiora sunt priora. ⁊ sic

itez poña motiva ē prior intellectiva. Et hoc ex duobus quia p̄muniora sunt priora. sed potentia motiva est p̄munior Secūdo qz potentia motiva est materialior poña intellectiva. sed materialia a toto genere sunt imperfectiora imaterialibus. Alius est ordo nature p̄fectois ⁊ sic p̄fectiora sunt priora ⁊ sic poña intellectiva p̄cedit poñam motivā tanqz p̄fectior Et hoc p̄ ex duob⁹ q̄a potentia intellectiva est imaterial̄ vt dictū est. ergo est p̄fectior. Secūdo qz potentia localiter motiva p̄incipiat̄ ab intellectu. sed fm̄ naturā p̄incipiū p̄cedit p̄incipiatū. q̄ rē. Etia p̄siderandū est q̄ ordine doctrine potētia intellectiva debet p̄cedere motivā. Et hoc p̄pter duas causas. Prima est q̄a debet imediate p̄ i apud potētia sensitivā cū potentia sensitiva sit etiā cogitativa sicut intellectiva sed motiva executiva nō est cogitativa Secūda est qz potentie sensitive subseruiunt intellectui. q̄ imediate post determinationē de sensu debet fieri determinatio de intellectu. Aresto. ergo. q̄a nunc p̄siderandū est de pte aīe qua cognoscit et sapit anīa. mouet talē questionē. Utrū talis ps anime sit sepabilia ab alijs p̄tibus siue fm̄ magnitudinē. i. loco ⁊ subiecto sicut Plato qui posuit animā intellectivā esse in capite. vel ista ps sit sepabilis ab alijs p̄tibus fm̄ rōnem. Et itez p̄siderandū est quā dñam hz illa ps ab alijs Et iterū quō fiat ⁊ quid sit intelligere. i. quis sit act⁹ intellectus ⁊ quō p̄pleat̄

Querit̄ De q̄ determinat̄ in isto tertio libro Ddm̄ q̄ p̄mo de pte intellectiva. scdo de pte motiva. ⁊ in fine hui⁹ tertij p̄panit̄ pres aīe ad inuicē. Scda ps ibi. de mouete aut̄ Tertia ps ibi Vegetabile quidē.

Querit̄ Quare dic̄ Ar̄. de pte aīe. Ddm̄ q̄ dicit̄ p̄tra opinionē antiquorum. ⁊ p̄cipue Auerrois ⁊ Auicenne qui dixerūt q̄ intellect⁹ esset substantia sepata ⁊ p̄tinuaret̄ ipsi aīe p̄ fantasmatā ⁊ p̄ talē p̄tinuationē aīa intelligeret. Contra qd̄ dicit̄ Aristoteles q̄ est ps ⁊ nō tota substantia.

Arguit̄ Aīa ē simplex forma q̄ nō hz ptes integales. Ddm̄ q̄uis aīa nō habeat ptes integales ⁊ q̄titatiuas sicut habet res materiales neqz hz ptes essentielles phisicas quia nō p̄ponit̄ ex materia ⁊ forma q̄uis bene habeat ptes essentielles diffinitiuas hz tñ ptes potestatiuas ⁊ subiectiuas. qz hz potentias que sunt ptes potestatiue et ptes eius subiectivae sunt aīa vegetativa sensitiva ⁊ intellectiva

Arguitur Ille particule cognoscere et sapere idem sunt. ergo in h̄ loco ponunt̄ supflue. Di

tendū q̄ quis scire & cognoscere sint idem sub-
iecto quia spectant ad intellectum differunt tñ
rōe. Et h̄ dupliciter q̄ aīa d̄r cognoscere q̄tū
ad apprehensionē simplicē. & d̄r scire q̄tū
ad iudiciū. vel dicitur cognoscere q̄tū ad intel-
lectū practicū. & dicit scire q̄tū ad intellectū
speculatiū cui⁹ principalis habitus est sapia.

Querit Quare Aresto. mouet istā questio-
nē & nō soluit eā & quō debeat solui. Ddm q̄ in
tellectus capit̄ dupl̄r. Uno mō p̄ tota essentia
aīe intellectiue & sic Aresto. prius soluit istā q̄-
stionē in scdo hui⁹ ubi dicit. separatur aūt h̄ ab
hoc sicut p̄petuū a corruptibili. Alio mō acci-
pit̄ intellectus p̄t̄ significat potentiam et tūc
ipsū intellectū esse separātū vel sepabile a corpe
est ipsū nō uti organo corpeo. & sic Aresto. po-
stea p̄bat intellectū esse separātū.

Queritur Utrū intellectus sit sepabilis ab
alijs potētis magnitudine. i. loco vel subiecto
vel ratione. Ddm q̄ intellect⁹ differt ab alijs
potētis aīe ratione. i. essentiali diffinitione
sed proprie nō differt ab eis subiecto id est ma-
teria. quia intellectus nō ē in aliquo subiecto
sicut in materia.

Si igitur est intelli

Hic soluit q̄stionem ultimo motā scz quō fiat
ipsū intelligere. Et vult q̄ intelligere sit sic sen-
tire. sic em̄ sentire sit p̄ h̄ q̄ scibile mouet p̄sum
& sensus patitur a sensibili. sic intelligere sit per
h̄ q̄ intelligibile mouet intellectū & intellect⁹
patitur ab intelligibili. Distinguit tñ Aresto.
passionē in textu. Et vult q̄ ipsa passio q̄ intel-
lect⁹ patit̄ ab intelligibili nō est passio pprie di-
cta que fit p̄ abiectiōnē alicui⁹ p̄fectionis a pa-
tiente. Loquendo ergo de passione pprie dicta
tūc intellectus habet oppositā p̄ditionē scz q̄ ē
impassibilis. quia passio pprie dicta est p̄nci-
piū corruptibilitatis. sed intellectus est incor-
ruptibilis ergo nō p̄t̄ pati passione pprie di-
cta licet bene improprie dicta que nihil aliud
est q̄ reductio de pōna ad actū. & ideo intellect⁹
est in pōna ad intelligibilia sicut sensus ad sen-
sibilia. Ex quo p̄cludit Aresto. istā p̄clusionem.
Sicut se h̄z sensitū ad sensibilia ita intelle-
ctū ad intelligibilia.

Arguitur. Iste p̄ditiones sunt opposite scz
q̄ intellectus sit passibilis & impassibilis. ergo
nō p̄t̄ vni uenire. Ddm q̄ si passio capiat̄
eode modo tūc nō p̄t̄ aliquid esse sil̄ passibile
& impassibile. h̄ aut̄ caput Aresto. passionē di-
uersimode. dicit em̄ intellectū eē passibile pas-
sione improprie dicta que est passio p̄fectiua. &

dicit intellectum esse impassibile sed tunc loq̄-
tur de passione corruptiua que solū p̄tingit in
h̄al. n̄tibus materiam. Circa qd̄ sciendū q̄ pati
capit̄ tripliciter. Uno mō p̄m q̄ fit cū abiectiōe
forme naturalis & sic dicim⁹ q̄ aqua patit̄ ab
igne q̄n̄ abijcit̄ frigiditas. Alio mō dicit̄ pati
q̄n̄ abijcit̄ forma ab aliquo subiecto siue talis
forma sit naturalis siue nō naturalis. sic abie-
ctio caloris in aqua calida dicitur passio quia
abijcit̄ calor qui non est forma naturalis aq̄
Tertio mō oīs reductio de potentia ad actum
d̄r passio. & illa dicit̄ passio p̄fectiua cū actio sit
p̄fectio pōne. Et istā tertiā passionē habet tam
intellectus q̄z sensus

Recesse ē itaqz quo

Hic Aresto. ex p̄dicta p̄ditione intellect⁹ scz q̄
est passibilis passione p̄fectiua p̄cludit natura
intellect⁹ scz q̄ intellectus est immixtus ex re-
bus corp̄alibus id est nō compositus ex natu-
ris rerū corp̄alium sicut dicebant antiqui Ar-
guebant em̄ sic. necesse eē intellectū eē compo-
sitū ex omnibus reb⁹ ut omnia cognosceret. q̄a
simile a sili cognoscit. S̄z Aresto. arguit p̄cūe
oppositū sic. Si intellectus d̄z cognoscere oēs
res sicut cognoscit q̄ est necesse q̄ nō habeat cō-
p̄sitionē in se aliaz rerū. quia int⁹ existens pro-
hibet extraneū. i. si intellect⁹ haberet in se com-
p̄sitionē ex aliquib⁹ rebus intelligibilib⁹ tūc
impediret̄ ne posset alia intelligere. & sil̄ est de
sensu quia si sensus eēt compositus ex reb⁹ sen-
sibilibus tūc impediret̄ a cognitione sensu-
biliū sic si pupilla oculi eēt colorata aliq̄ colo-
re tūc nō videret alios colores. & id̄ vult Ar̄. q̄
intellectus nō p̄t̄ eē alicuius determinate na-
ture materialis. nec etiaz p̄t̄ eē compositus ex
omnibus rebus quia ex vtroqz impediret̄ ab i-
ntelligibilitate aliaz rerū. Et in h̄ etiam concor-
dabat Anaxagoras qui posuit intellectum esse
immixtum. Dixit em̄ Anaxagoras q̄ intellect⁹
eēt immixtus ex omnibus rebus corp̄alib⁹ ut
ipsis imperaret. i. suo impio oīs res corp̄ales
moueret. Circa qd̄ notandū q̄ Anaxagoras
posuit p̄ p̄ncipio toti⁹ entis vni caos p̄fusū
in quo sil̄ p̄t̄nerent p̄fuso. i. sine ordine oīa q̄ sūt
in vniuerso. ad hoc aut̄ q̄ ex illis reb⁹ p̄stitueret̄
vniuersum requirebat q̄ haberent ordinē adinui-
cem sicut iam h̄nt elementa admixta. istū autē
ordinē acquirebāt ab vno intellectu segregate
ratia corpa ex caos p̄fuso. Ex quo p̄z q̄ iste in-
tellectus habuit impium supra oīs alias res
corp̄ales. si em̄ iste intellectus esset corp̄alis tūc
nō haberet impium supra res corp̄ales quia par-

in parem non h3 imperiū vt dicit regula iuris
 Queritur Utruz positio Anaxogore posset
 aliquatū eē vera. Ddm q̄ positio Anaxogore
 nō pōt eē vera de intellectu humano de q̄ Ar3.
 loq̄tur hic. quia ille nō p̄t oibus rebus natura
 libus imperare cū nō sit supra res naturales vl
 corpales sed naturaliter iunct⁹ corpi. Potest
 tñ illa opinio eē vera de intellectu diuino quia
 intellectus diuin⁹ h3 imperiū supra oia corpa
 ⁊ etiā in principio res fuerūt p̄ducte absq̄ illa
 distinctione quā iam hñt. ⁊ postea fuerūt trib⁹
 dieb⁹ distincte. vel pōt dici loq̄ndo de intelle
 ctu diuino q̄ res fuerunt in chaos p̄fuso. id est
 in nihilo ante p̄ductionē rez ⁊ ex tali chaos .i.
 nihilo res sunt p̄ talē intellectū p̄ducte. Deficit
 ergo Anaxogoras in hoc q̄ dixit in chaos p̄fu
 so res p̄sistere s̄m subaz q̄ est falsū quia sunt a
 deo ex nihilo p̄ducte.

Dico at̄ intellectuz

Hic Aresto. exponit de q̄ intellectu intelligat
 dictū suū. Et dicit q̄ suū dictū debeat intelligi
 de intellectu quo aīa opinat̄. .i. cognoscit p̄tingē
 tia que subduntur opinioni. ⁊ intelligit q̄ ad
 necessaria que cadūt sub scientia vel sub intelle
 ctu. ⁊ hoc dicit ad excludendū intellectū diui
 nū de quo loquitur Anaxogoras Deinde p̄clu
 dit contra antiquos q̄ aīa est nihil actu eoz q̄
 sunt ante intelligere. .i. q̄ aīa nō est in actu ali
 qd̄ intelligibiliū anteq̄ intelligit q̄a qñ intelli
 git tunc intelligibilia sunt in aīa s̄m suas spēs
 ⁊ ideo postq̄ intelligit tunc sunt res in aīa sed
 nō ante intelligere. in hoc em̄ differt intellect⁹
 noster ab intellectu diuino q̄a intellectus diui
 nus etiā anteq̄ intelligit est in actu. q̄a nō in
 telligit p̄ spēs acceptas a reb⁹ sed intelligit oia
 p̄ suā eētā in qua oia vident̄.

Arguit̄. Intellectus est alicui⁹ determinate
 nature. q̄ nullas als res p̄t intelligere Ddm
 q̄ natura accipit̄ dupl̄. Uno mō p̄ natura cor
 pali. ⁊ sic est verū q̄ si intellect⁹ haberet aliquā
 determinatā naturā corpale tñc nō posset oia i
 telligere. Alia est natura spiritual̄ ⁊ illa nō ipe
 dit intellectiōnē. Et rō est quia q̄sto aliqd̄ est
 plus segregatū a materia tanto est pl⁹ capax ali
 az formaz. qz ergo intellectus est imaterialis
 q̄ p̄t in se recipe formas ⁊ spēs itelligibiles om
 niū rez corpaliū

Arguitur Intellectus est aliquid̄ intelli
 gibiliū ante intelligere ergo Aresto. incōueniēter
 ponit istā p̄positionē p̄batur qz intellectus p̄t
 seipsum intelligere Ddm q̄ duplicia sunt in
 telligibilia. Quedā sunt que primo ⁊ p̄prie p̄

intellectū cognoscunt̄ ⁊ sūt illa cui⁹ spēs intel
 ligibiles sunt in intellectu. ⁊ de talibus loquit̄
 Aresto. q̄a sic intellect⁹ anteq̄ intelligit nō est
 aliquid̄ taliū intelligibiliū. talia em̄ intelli
 gibilia sunt q̄ditates rerū materialū. Alia sunt
 intelligibilia que nō p̄mo sed ex p̄sequēti ⁊ se
 cūdario cognoscūtur sicut sunt ipsa poīa intel
 lectiua habitus intellectualis actus intellect⁹
 ⁊ eētia aīe. ⁊ tunc p̄positio est falsa quia in
 tellectus est vel h3 in se talia intelligibilia ante
 q̄ incipiat intelligere ⁊ q̄a seipsuz intelligit iō
 ē aliqd̄ intelligibiliū añ intelligere

Neqz misceri ēra.

Hic p̄r Aresto. oñt q̄ intellectus nō sit virt⁹
 organica ⁊ hoc ideo q̄a prius dictum est q̄ sicut
 se h3 sensibile ad sensum sic se h3 intelligibile
 ad intellectū. cū ergo sensus sit virtus organi
 ca idē videt̄ ddm de intellectu. hoc ergo exclu
 dit Aresto. ⁊ vult q̄ intellectus nō miscet̄ cor
 porū s̄z s̄m organū. qd̄ sic probat̄ Si intelle
 ctus esset in organo corpeo tñc nō posset omia
 corpalia intelligere. sed intellect⁹ intelligit oia
 corpalia. ergo nō est i organo corpeo. Minor
 p3 q̄a quiditas rei materialis est obiectū nri in
 tellectus. ⁊ sic intelligit omnē quiditatē mate
 riale. Maiorē probat Aresto. q̄a qlibet potē
 tia organica p̄format̄ organo. ⁊ ideo si organū
 in se habeat aliquā formā obiecti tunc non pōt
 aliqd̄ obiecti cognoscere. vt si oculus habeat in
 se aliquē colorē tñc nō pōt poīa visua videre
 aliquem colorem.

Arguit̄ Oculus qñqz est calidus ⁊ qñqz fri
 gidus ⁊ tñ pōt cognoscere oia visibilia. ergo nō
 est verū q̄ organū hñs in se aliquā qualitatem
 impediatur a cognitione alioz obiectoz. Di
 cendū q̄ nō est sic intelligendū q̄ organū hñs
 in se formā cuiuscūqz obiecti impediatur a cog
 nitione alioz. sed organū hñs in se formā sui ob
 iecti impedit̄ a cognitione alioz. sic ad proposi
 tum obiectū intellect⁹ est q̄ditas rei materialis
 in cōmuni. si ergo organū eius esset qlitercūqz
 p̄positū ex aliqua re materiali tunc impediret̄
 intellectus a cognitione aliaz rez materialūz
 quia quelibz res materialis p̄tinet̄ sub obiecto
 intellectus.

Et bene iaz dicētes

Hic p̄r adaptat hoc qd̄ dictū est de opinione
 antiquoz quia em̄ dictū est q̄ intellect⁹ nō pōt
 esse in organo corpali ex hoc q̄ tunc nō reciperet
 spēs aliaz rerū. bene dicebant antiqui q̄ aīa
 esset locus spēs intelligibiliū nō tñ quelibet s̄z

aia intellectiua qz intellectus non est habes organum. sed alie potetie vegetatiue et sensitue sunt in aliquo organo corporali. quibus ergo possit dici de sensibus particularibus quod sunt loca specierum. quod visus recipit species visibiles. auditus species audibiles. et sic de alijs. non tamen potest vltro dici quod aliquis sit locus vltro omnium specierum quam intellectus.

Querit. Que errore hic excludit. Aresto. Cum dicitur aiaz esse locus specierum. Dicitur quod hic excludit opinio Auicene. qui dicit quod in intellectu nostro non maneant species intelligibiles post actualem intellectiue. hoc autem est contra naturam loci quod locus habet conseruare locatum. si ergo species intelligibiles non reseruarerent in intellectu nostro imptinenter diceretur quod intellectus esset locus specierum.

Arguit. Si intellectus esset locus specierum. sequeretur quod species non essent subiectate in intellectu quod locatum non est subiectatum in loco. Dicitur quod ista locutio est metaphorica et similitudinaria et ideo non oportet quod sit similitudo secundum omnia. sed sicut similitudo secundum aliqua. Est ergo quadruplex similitudo. Prima est. sicut locus terminatur per locatum ita intellectus terminatur ad operandum per species intelligibiles. quod propter diuersas species intelligibiles operatur diuersa. Potest etiam vltro locus successiue multa locata in se recipere. ita intellectus suscipere potest successiue plures species intelligibiles. Item locus habens in se vnum locatum non potest naturaliter aliud recipere. sic etiam intellectus non potest recipere plures species intelligibiles illis simul vtendo quia quando vtitur vna specie intelligibili non potest simul alia vti. Secunda similitudo est. sicut locus est reseruatium locati ita intellectus est reseruatium specierum intelligibilium. et ideo dicitur intellectus memoria quia reseruat species intelligibiles. et ista similitudinem tangit Aresto. in textu. Tertia similitudo est. sicut locus est principium generationis rerum genitarum. sic intellectus agens est principium generationis specierum intelligibilium. Quarta est. sicut vnumquodque tendit in suum locum naturale ita species sensibiles accepte sub lumine intellectus agentis naturali tendunt ad intellectum possibilem. Est tamen diuersa inter intellectum et locum et speciem intelligibilem et locatum. quia locatum non est in loco subiectiue. sed species intelligibilis est in intellectu subiectiue.

Arguitur Species intelligibiles sunt singulares. ergo sunt in aliqua parte organica. contra tamen quia indiuiduatio fit per materiam. Dicitur quod dupliciter aliquid dicitur singulare. Vno modo primo et per se et quod sic est singulare hoc est in materia. Alio modo aliquid est singulare et sequenti quod scilicet est in aliquo quod vltro est in alio quod est in materia

et quibus talis singularitas originaliter fit ex materia. non tamen est prime ex materia. et sic est de specie intelligibili quod species intelligibilis prime est in intellectu quod est immaterialis. et vltro intellectus est in anima. et aia in corpore. aia ergo immediate indiuiduatur ex corpore sed intellectus habet indiuiduationem mediatam ex corpore quia per animam.

Querit. Vtrum species intelligibiles semper maneant in intellectu. vltro vtrum ille species sic recepte corrumpantur. Dicitur quod postquam species intelligibiles sunt semel recepte in intellectu non possunt corrumpi quod sic patet. quia forma existens in subiecto tripliciter potest corrumpi. sed nullo istorum modorum species intelligibilis corrumpitur. Corruptur enim. Primo forma existens in subiecto a suo contrario. sicut frigiditas existens in aqua corrumpitur ex calore ignis. et sic species intelligibiles non possunt corrumpi cum non habent contrarium. Secundo aliqua forma existens in subiecto corrumpitur ad corruptionem subiecti. sicut albedo existens in homine corrumpitur ad corruptionem hominis. et sic species intelligibiles non possunt corrumpi. quia sunt in intellectu qui est corruptibilis. Tertio corrumpitur aliqua forma existens in subiecto per defectum conseruatis. et sic lumen in aere corrumpitur deficiente sole. et sic species intelligibiles non possunt corrumpi. quia lumen intellectus agentis est semper presens intellectui possibili. et per consequens semper illuminat species ibi existentes.

Arguit. Species sensibiles corrumpuntur in sensu ergo etiam species intelligibiles in intellectu. consequencia tamen a simili. Dicitur quod non est simile. quia species sensibiles sunt in organo corporali. quia sunt in sensibus interioribus. cum ergo accidens corrumpatur ad corruptionem subiecti possunt species sensibiles corrumpi ad corruptionem organorum sensitiuorum. et ideo corrupto corpore non corrumpuntur species intelligibiles sicut species sensibiles. possunt etiam species sensibiles corrumpi per indispositionem organorum manentibus tamen organo incorruptis. vt patet ad sensum.

Arguit. Ex hoc sequeretur quod scientia semper maneret in nobis. quia per species intelligibiles nos cognoscimus res sed species manent species intelligibiles ergo semper manet scientia. Dicitur quod non est simile de speciebus intelligibilibus et de scientia. quia species intelligibiles sunt simplices forme existentes in intellectu non habentes contrarium vt dictum est. In secunda autem operatione intellectus. et in tertia inuenitur contrarietas. in secunda in qua est verum vltro falsum falsum opponitur vero. et ideo intellectus in secunda operatione potest corrumpi quantum ad eius obiectum sic scilicet quod intellectus assentiatur falso qui prius assentiatur vero. Etiam in tertia operatione intellectus

per quam in nobis generatur scientia potest in
 intellectus corrumpi et hoc dupl'r. Uno mō p
 ceptionē argumētationis false. q̄a sicut per syllo
 gismū demonstratiuū generat in nobis scia fm
 tertiā operationē intellect⁹. ita per syllogismū
 falsigraphū q̄ p̄triat syllogismo demonstrati
 uo generat in nobis error p̄trarius scientie. et h̄
 nō fit per alterationē in intellectu factā. s̄ per
 alterationē factā in fantasia. per h̄ em̄ q̄ aliter
 disponūtur fantasmatā eliciunt alie p̄positōes
 fm ordinationē fantasmatū. q̄a ergo per falsā
 argumentationē fantasmatā inordinate dispo
 nunt. sic eliciunt false p̄pōes in intellectu et fit
 receptio. Alio mō p̄tingit sciam periri ab intel
 lectu per obliuionē. Ratio illius est q̄a sic ali
 quid generat ita etiam p̄seruat et per illi⁹ oppo
 situm corrumpit. sed scientia in nobis generat
 per vsum et operationē q̄a ex actibus sepe reite
 ratis generat habit⁹. q̄n ergo aliq̄s nō vtit sci
 entia habita perit habitus ab intellectu. et q̄a
 q̄nq̄ p̄tingit q̄ nō possum⁹ vti scientia p̄pter in
 dispositionē sensū interiorū ideo dicit scia cor
 rumpi per egritudinē

Quonia autē non.

Quia dictum est q̄ intellectus est virtus passi
 ua sicut sensus. Hic Aristoteles ponit differen
 tiam inter passibilitatem sensus et intellectus.
 Et intendit Aristoteles q̄ q̄uis tam sensus q̄
 intellectus patiantur a suis obiectis passione
 perfectiua. est tamen differentia q̄stum ad obie
 ctum excellenter acceptum. quia excellens sensi
 bile corrumpit sensum. sed excellens intelli
 gibile non corrumpit intellectum sed magis per
 ficit ipsum. Ratio diuersitatis est. quia sensus
 est virtus in organo corporali et ideo excellens
 sensibile corrumpit proportionem organi. sed
 intellectus est virtus immaterialis et ideo non
 potest corrumpi ad corruptionem organi quia
 non habet organum. et ideo maxime intelli
 gibile magis perficiunt ipsum intellectū Quia
 dicit textus sensitivū nō est sine corpore sed intel
 lectus est separatus.

Arguitur Intellectus non est separatus. p
 batur quia ab essentia coniuncta non fluit po
 tentia separata sed anima est essentia cōiuncta
 corpori. ergo ab ea non fluit aliqua potentia se
 parata Dicendum q̄ dupl'r aliqua eēntia est
 p̄iuncta corpori. Uno mō per informatōz tm̄ et
 nō per imersionē et sic aīa rōnalis ē p̄iuncta cor
 pori. et a tali forma p̄iuncta bene p̄t fluere potē
 tia separata. quia q̄uis talis forma sit in corpo
 re nō tm̄ habet legem corporis quia est immate

tialis. Alia est essentia p̄iuncta corpori p̄ info
 mationē et imersionē simul quia sequit legē cor
 poris sicut essentie brutoz et alioz inaiatorum
 et ab essentia sic p̄iuncta p̄ imersionē nō fluit
 potētia separata.

Querit Utr aīa debeat pl⁹ dici separata a cor
 pe vel intellect⁹. Ddm q̄ aīa rōnalis accipit
 dupl'r Uno⁹ p̄t includit in se potēnas p̄sitivas
 et vegetatiuas. et sic aīa est min⁹ separata q̄ intel
 lectus. Ulio mō accipit aīa fm potēntias in
 tellectiuas tm̄. et sic aīa est plus separata q̄ intel
 lectus. q̄a tunc intellectus separatur ad sepatio
 nē anime. et ideo sepabilitas prius est in aīa et
 postea in intellectu. quia quicqd̄ reperit in causā
 et in effectibus hoc potiori mō p̄uenit causis q̄
 effectib⁹. sed sepabilitas p̄uenit aīe sicut cause.
 ergo pl⁹ p̄uenit aīe q̄ intellectui.

Arguitur Si intellectus esset separat⁹ ab ho
 mine tunc seq̄ret q̄ hō nō esset intellectual'. q̄a
 qd̄ est separatū ab aliquo nō denoiat ipm Ddm
 q̄ dupliciter aliqd̄ est separatū ab alio Uno mō
 fm esse et opationē simul. et hoc nō denominat
 illud a quo est sic separatū. sicut albedo separata ab
 homine nō denomiat hominē. Alio mō aliqd̄
 est separatū ab alio fm opationē q̄uis sit ei p̄iun
 ctū fm esse. et sic intellect⁹ est separat⁹ a corpe. q̄a
 intellect⁹ nō opat p̄ aliqd̄ organū corpale tanq̄
 in eo existens subiectiue q̄uis vtaf organis sen
 suū interiorū sicut ipsis sensib⁹ p̄ misteriu. si tm̄
 intelligat de essentia aīe rōnalis tunc illa etiam
 d̄r separata a corpe q̄a nō dependet a corpe in esse
 q̄uis bene in fieri. et hoc ideo est q̄a ipsa non est
 forma educta de potētia materie p̄tute agentis na
 turalis sicut alie forme naturales. et iō sicut nō
 est facta p̄tute materie seminalis ita nō dependet
 in suo esse a materia. secus est de alijs animab⁹
 q̄a alie aīe virtute seminis p̄ducunt. ergo etiaz
 cū materia corrumpunt

Arguit Intellect⁹ impedit a corpe. q̄ depen
 det a corpe et p̄ p̄ns nō est separat⁹ a corpe Ddm
 q̄ dupl'r aliqd̄ impedit p̄ alterū. Uno mō p̄ se
 et qd̄ sic impedit a corpe est in corpe. et sic sens⁹
 impedit a corpe sicut visus impedit si oculi in
 disponant. Alio mō aliquid impedit p̄ accūs
 q̄a scz in sua opatione vtit corpore ministeriali
 ter q̄uis nō sit in corpore subiectiue. et qd̄ sic i
 pediat a corpe nō est necesse esse in corpore. et sic
 intellect⁹ impedit a corpe q̄a scz intelligit p̄ mi
 nisteriu sensū interiorū

Qr. Utr intellect⁹ possibilis de q̄ Ar. hic
 loquit sit substantia separata. Ddm q̄ Ar.
 manifeste h̄ p̄parat intellectū ad sensum. vult
 ergo q̄ sensus nō est sine corpore. i. sine organo

corpali. sed intellectus est sepatus scz ab orga /
no corpali. q̄ aut̄ nō posset dici q̄ intellect⁹ pos /
sibilis sit substantia sepata. Patet primo p̄ ex /
perientiā. qz q̄libet in seip̄o cognoscit se intelli /
gere q̄ ōz q̄ i ip̄o sit principiu illi⁹ opatōis. Se /
cūdo qz nihil d̄r agere formaliter nisi per for /
mā que ē in agente. sed homo d̄r formalit̄ intel /
ligere. q̄ ōz q̄ principiu illi⁹ actōis sit in hoīe /
ergo nō ē sepa ratū ab eo sic q̄ sit substantia sepa /
ta. Et sile est. nam aqua nō d̄r calefacere calore /
ignis q̄ ē extra ip̄m sed calore pp̄rio q̄ est i ip̄o /
Tercio. qz sequeretur q̄ homo nō esset intel /
lectualis vel rōnalis. z tūc in hoīe p̄fectissima /
aīa eēt sensitua. nō enī p̄t forma sepata aliq̄nā /
rem denoiare. Quarto si intellectus possibilis /
esset substantia sepata sequeretur q̄ vno hoīe intel /
ligente oēs hoīes intelligerent. Sequela patz /
qz vnitas operationis sequit̄ vnitatē operan /
tis. cū ergo sit vna substantia sepata q̄ est intelle /
ctus possibilis. sequeret̄ q̄ illa substantia intelli /
gente omnes intellectus intelligeret. verū ē tū /
q̄ Auerrois soluebat istud vltimū argumētū /
q̄ spēs quib⁹ sit intellectio sunt actu in intelle /
ctu separato et potentia in fantasmatibus. et ideo /
posset intellectus mouere fantasīā vni⁹ homīs /
et nō alterius. z sic vni⁹ homo intelligeret alio /
non intelligente. sed istud ē magis incōueniēs /
qz cū spēs intelligibilis sit accūs vni⁹ accūs es /
set in diuersis subiectis scz in intellectu sepato /
et in diuersis fantasmatibus.

Arguit̄ Nisi intellectus sit sepatus sequere /
tur q̄ intellectus erit corruptibilis. Sequela /
patet. quia si intellectus numerat̄ ad numerū /
corpōrū tūc pereunte corpe perit intellectus.

Dōm q̄ duplici aliq̄a forma dependet ab /
aliq̄a materia. Uno⁹ in fieri z conseruari. z /
sic aīe brutoz dependent a materia. qz necessē ē /
tales aīas et fieri z cōseruari a materia. Alio⁹ /
dependet aliq̄ forma a materia s̄m indiuidua /
tionē q̄stū ad fieri sed nō q̄stū ad cōseruari. et /
sic aīa rōnalis in corpe dependet. qz nō p̄t fieri i /
principio nisi a corpe. qz si deus crearet aīaz rō /
nalē extra corpus tūc esset substantia sepata /
et nō aīa. Simile est de intellectu qui indiui /
duatur p̄ accūs a corpe. vt supra dictū est.

Arguit̄. Si spēs intelligibiles essent in in /
tellectu singularitate tūc non representaret̄ v̄le /
qz essent indiuidue. Dōm q̄ species intelli /
gibiles capiunt̄ duplici. Uno⁹ put̄ compan̄ /
ad subiectū in quo sunt. z sic sunt singulares. /
qz intellectus est in aīa singulari q̄ indiuiduat̄ /
ad indiuiduationē corpis. Alio mō compan̄ /
spēs intelligibiles ad obiectū qd̄ representant et

sic sunt v̄les qz representant v̄le. Simile ē de /
statua regis. qz statua regis nō representat hunc /
vel illū regē sed regē in cōi. et hoc cōtingit ideo /
qz intellect⁹ noster ē immaterialis. et ideo spe /
cies intelligibilis immaterialis p̄t representare /
aliqd̄ vniuersale qd̄ non potest species sensibi /
lis que est in organo corpali.

Ar. Plures hoīes intelligūt vni⁹ obiectum /
ergo hnt̄ vnā intellectionē. n̄a tenet. qz vni /
tas opatōis sequit̄ vnitatē obiecti Dōm q̄ /
cōcept⁹ siue intellect⁹ capit̄ duplici. Uno⁹ p̄ /
actu cōcipiēdi. z sic plures hoīes nō hnt̄ vni⁹ /
cōceptū. actus enī variat̄ ad variatōem princi /
pioz. sic q̄ sunt plures intellect⁹ numero. ita sūt /
plures cōcept⁹ numero. Alio⁹ accipit̄ cōcept⁹ /
p̄ re concepta siue p̄ obiecto. z sic plures hoīes /
pnt̄ h̄re vni⁹ cōceptū siue intellectū. qz pnt̄ con /
cipe vni⁹ obiectū. et sile ē de visu qz plures ho /
mies pnt̄ h̄re vni⁹ obiectū visus. nō aut̄ vni⁹ /
actū vidēdi. Nec ē vez q̄ vnitas opatōis sequit̄ /
vnitatē obiecti. s̄ sequit̄ vnitatē forme opanti.

Lum autez sic fin.

Postq̄ Aresto determinauit de natura intelle /
ctus possibilis. hic cōsequēter determinat quō /
intellect⁹ ducit̄ de potētia ad actū. Et p̄rio quō /
ducit̄ ad actū p̄ spēm intelligibilē. scdo quō du /
citur ad actū p̄ obiectū. Primo dicit̄ q̄ tūc /
intellectus possibilis sit in actu qn̄ sit singula. /
id ē qn̄ recipit in se spēs intelligibiles oīm rez /
et qn̄ recipit tales spēs tūc p̄t opari p̄ seip̄m. et /
ideo tūc intellect⁹ ē in actu et in potentia. Est /
enī in actu p̄ spēm intelligibilē. z sic est i actu /
primo. sed ē in potētia ad opatōnem. z ideo est /
in potētia ad actū scdm. Ex quo sequit̄ q̄ intel /
lect⁹ ē differēter in potētia qn̄ hz specie intelli /
gibilē. et anq̄z recepit̄ eā. qz anq̄z recepit̄ specie i /
telligibilē scz ante addiscere vel inuenire est in /
potentia simpliciter. qz ē in potētia tā quo ad /
actū primū qz quo ad actū scdm. Sed habēs /
speciem intelligibilem est in potentia ad actū /
scdm. z habet actū primū. qn̄ ergo intellectus /
sic est in actu. tūc potest seip̄m intelligere.

Querit̄ Quot dispositōes p̄t h̄re intellect⁹ /
noster. Dōm q̄ tres. qz qn̄qz intellect⁹ ē sim /
pliciter i potētia qn̄ nōdū acquisiuit spēs intelli /
gibiles. sicut est intellectus pueri anq̄z hz vsuz /
rōnis. qz in intellectu pueri nulla est spēs itel /
ligibilis. Alio⁹ accipit̄ intellect⁹ put̄ ē simplr /
in actu qn̄ scz vtiē specie intelligibili quā in se /
hz. sicut p̄z in p̄ho cōsiderante aliquid i p̄hā /
Tercio modo intellect⁹ est prim in actu z par /
tim in potentia scz qn̄ hz spēm intelligibilē s̄

per ipam non considerat. sicut p3 in pho dor /
mune. et sic intellectus dicitur esse in potentia ppinq fm
Aresto. scdo huius. Tunc ergo intellectus dicitur
in actu qm h3 spem intelligibilem sic in textu dicitur

Quare Aresto. dicit in textu q intellectus
h3 spem non e eode modo in potentia sicut an /
te addiscere aut an inuenire. Ddm q hoc dicitur
ad denotandu q aliqs dupliciter potest reduci ad a /
ctum sciendi siue ad habendu spem intelligibilem
Uno p ppria inuentione. et talis modus prin /
cipaliter fit p sensum visus. Scdo contingit per
hoc q aliqs ab alio addiscit. et talis modus acq /
rendi sciam fit p auditu. et hoc e qd dicit Ares /
to. q sunt duo sensus discipline scz visus et au /
ditus. qz p illos senti possunt disciplina recipe

Querit Luit nature sit spes intelligibilis.
et ut sit substantia vel accidens. Ddm q spes i /
ntelligibilis e accidens exis in intellectu sic in sub /
iecto qd pbat duabus rationibus. Prima e. illud est
forma quo aliquid est in actu. quia actus et for /
ma idem sunt. Sed p spem intelligibilem intel /
lectus e in actu. g spes intelligibilis e forma
ipius intellectus. sed non potest esse forma substantia /
lis. qz non dat esse substantiale alicui materie. g
e forma accidentalis. Scda ro e. intellectus non fm
Aresto. e in potentia. g e in potentia ad aliquam formam in /
formante. g spes intelligibilis e forma infor /
mans intellectum et non potest esse talis forma substā /
tialis. ergo est accidentalis.

Querit In q predicamento sit illa forma acci /
dentalis. Ddm q e accidens de prima spe qlitatis

Ar. q non. qz si sic tunc esset habitus vl' di /
spositio. sed nullum illorum e ddm. Ddm q est
habitus qz e qlitas difficulter mobilis cu prius
dictum sit q sps maneat in intellectu. Et qm arguitur
disponit hominem ad sciam. g e dispositio. Dicitur
q spes intelligibilis accipit dupliciter. Uno mo /
fm se et absolute. et sic est habitus. qz est qlitas
difficulter mobilis. qz non potest remoueri ab intel /
lectu. Alio accipit spes intelligibilis in ordine
ad sciam q resultat ex speciebus intelligibilibus
sicut cu lumine intellectuali. et sic potest dici dispositio
qz disponit intellectum ad hoc q talis habitus
resultat in intellectu. Ex qb' p3 q realiter diffe /
runt spes intelligibilis et scia quis enim spes intel /
ligibilis et scia sunt de vna spe qlitatis. tñ dif /
fert sicut originas et originatum qz species intel /
ligibilis e origo scie resultantis ex spe et lumine
intellectus.

Ar. Species sensibilis e eiusdem nature cum
re sensibili. g spes intelligibilis erit eiusdem na /
ture cu re intellecta. sed res intellecta e substan /
tia. ergo spes intelligibilis e substantia. Dd3

q nullo modo e simile de specie intelligibili et sen /
sibili. quia species sensibilis a toto genere e ac /
cidens. et ideo potest esse eiusdem nature in organo
sicut in subiecto. sed species intelligibilis e ne /
cessario accidens. qz dicitur esse in intellectu sic forma
sz intelligibilia sunt qm qz sbe. et sic e impossibi /
le q species intelligibilis sit eiusdem nature cu re
intellecta. quia accidens non est eiusdem natu /
re cum substantia.

Arguitur Si species intelligibilis est acci /
dens. ergo accidens erit principium cognitiois sub /
stantie. Ddm q duplex e principium cognitio /
nis. Aliquod est qd tenet se ex parte cognoscentis et
hoc semper erit accidens. qz debet esse in cognoscen /
te. et sic species intelligibilis e principium cogni /
tionis. qz nisi intellectus habeat specie intelli /
gibilem non erit in ipso intellectu cognitio.
Aliud est principium cognoscendi ex parte rei co /
gnite siue ex parte rei cognoscibilis. et sic quidi /
tas seu diffinitio rei dicitur principium cognoscendi.
et sic dicimus q vnū qd qz cognoscimus p sua
diffinitionem. et illo modo accidens non e prin /
cipium substantie.

Arguitur Nihil agit vltra sua spem. g accidens
non e principium cognitiois substantie. Ddm q
agere accipit dupliciter. Uno ppprie fm q age /
re est aliquem effectum pducere. et sic nihil agit vl /
tra sua spem qz effectus cause efficiētis non dicitur
esse dignior causa. Alio accipit agere comuniter
put se extendit ad repntare. et sic aliqd potest age /
re vltra sua spem siue naturam. qz effectus sunt
repntatiui suarum causarum. et tñ causa excedit spem
effectus. vt imago regis representat regem. et
tamen imago est accidens.

Quoniam at aliud

Postqz Aresto. dixit quomodo intellectus fit in actu
per spem intelligibilem. hic pnter determinat quomodo
intellectus fit in actu p obiectum. Et intedit q qdi /
tas rei materialis e obiectum nri intellectus. Et h
sic pbat. qz aliud e magnitudo. i. suppositum in
mathematicis et magnitudinis ee. i. qditas
siue diffinitio. et etia aliud e aqua. i. suppositum
in rebus phisicalibus. et aque esse id est quiditas
in rebus phisicalibus et sicut e in oib' alijs rebus ta
mathematicis qz phisicalibus hoc tñ non est
vle. vt cu in oib'. scz q aliud sit suppositum et a /
liud qditas. qz in quibusda scz i sepatis a mate /
ria. id e est caro et carnis esse. i. idem est supposi /
tum et qditas. Et ponit ibi caro p exemplo in sepa /
ratis. qz separata sunt nobis ignota sub suis
pprijs noib'. ergo oportuit circuloq talia se /
parata p aliq materialia nobis nota. Ex his

ergo sic dicitur Aresto. qd aliud sunt suppositum et natura in materialibus aliud scilicet in ordine ad potentiam cognitivam. sicut ergo suppositum cognoscitur per sensum. ita quidditas cognoscitur per intellectum quicquid autem cognoscitur per aliquam potentiam est eius obiectum. est ergo alia potentia in nobis quam cognoscuntur singularia scilicet sensus qui per se directe cognoscit hoc calidum hoc frigidum et alia particularia. Aut si sic eadem potentia cognoscens utriusque tunc illa potentia habet se aliter et aliter. quia talis potentia directe cognoscit universale scilicet intellectus sed reflexe cognoscit singulare

Iterum autem ex his

Hic Aresto. respondit uni tacite questionem. quod possit aliis dicere quod mathematicalia sunt abstracta a materia sic dicitur. ii. phisicorum. ergo videtur quod etiam in eis idem sit suppositum et natura sicut in aliis separatim et vult Aresto. quod quibus mathematicalia sunt abstracta a determinata et certa materia. quod non sunt in materia sensibili secundum rationem. non tamen sunt separata ab omni materia sicut metaphisicalia. differunt enim mathematicalia a phisicalibus. sicut rectum a symo. quod rectum determinat sibi materiam non tamen determinatam et certam. sed symum determinat sibi materiam certam scilicet nasum. oportet ergo quod si debeant mathematicalia intelligi quod etiam separata a materia singulari imaginabili. Ex quo concludit Aresto. unam autoritatem quod sicut res sunt separabiles a materia. ita sunt intelligibiles. quod est verum si materia accipiat per materia individua siue signata. quod res existentes in tali materia non sunt intelligibiles directe. sed directe sunt sensibiles. oportet ergo quod res intellecta separetur a materia. Unde patet quod illa que sunt simpliciter separata a materia sunt simpliciter intelligibilia et nullo modo sensibilia. Queritur Utrum idem sint essentia et suppositum. id est natura et suppositum

Quod dicitur quod suppositum et natura prout dupliciter capi. Uno modo prout referuntur ad potentias cognitivas sic Aresto. accipit hic naturam et suppositum in textu. Et sic differunt natura et suppositum in materialibus. quod per aliam et aliam potentiam cognoscuntur cum suppositum cognoscatur per sensum et natura per intellectum. sed non in immaterialibus. quod ibi natura et suppositum per eandem potentiam cognoscuntur Alio modo capiuntur natura et suppositum absolute. scilicet absque comparatione ad potentias cognitivas. et sic vel inveniuntur natura et suppositum in ente increato scilicet in deo. et sic sunt simpliciter idem propter simplicitatem divinam que nullam secum patitur compositionem Vel intelligitur de natura et supposito in creatis et tunc natura et suppositum prout capi dupliciter.

Uno modo precise secundum quod reperiuntur in predicamento substantie seclusis omnibus accidentibus que sunt in supposito et tunc natura et suppositum solum distinguuntur secundum rationem et non realiter. quod tunc se habent sicut superius et inferius que sunt idem realiter. Alio modo accipiuntur secundum quod suppositum accipitur secundum ea que sunt in supposito. et sic differunt realiter suppositum et natura. quod multa sunt accidentia in supposito tam in materialibus quam in immaterialibus que realiter distinguuntur a natura Exempli gratia. in substantiis separatim sunt ista accidentia intellectus et voluntas que realiter distinguuntur a natura substantie separete. Et si arguatur. ex hoc sequeretur quod non erit maior differentia inter naturam et suppositum in separatim quam in materialibus quod est contra Aresto. vii. metaphisicorum. Dicendum quod natura et suppositum in materialibus et separatim accipiuntur dupliciter. Uno modo quantum ad res distinctas. et sic est eadem distinctio manens in predicamento substantie in separatim et materialibus inter naturam et suppositum quia est solus distinctio rationis. Alio modo accipiuntur natura et suppositum quantum ad illa que faciunt in ipsis distinctio nem. et sic est maior differentia nature et suppositi in materialibus quam in separatim et hoc propter duo. Primo quod inveniuntur realiter distinctio in toto contra quolibet partem comparatam ad totum quod est quidditas vel natura in materialibus. Exempli gratia. tam anima quam corpus separatim accepta distinguuntur realiter ab homine. hoc autem non est in separatim cum ibi non sint partes constituentes totum. quod sunt forme tamen. Secundo quod accidentia in materialibus que sunt in supposito gratia quorum suppositum distinguuntur realiter a natura non sunt de ratione nature nec spectant ad naturam secundum quod homini. scilicet accidentia in separatim que reperiuntur in supposito etiam consequuntur naturam secundum quod homini. Exempli gratia. in substantiis separatim sunt intellectus et voluntas que consequuntur naturam. et suppositum in separatim. ex quo quodlibet suppositum habet in se totam suam naturam. sed in materialibus accidentia individualia non consequuntur naturam nec accidentia propria sequuntur suppositum.

Queritur Utrum quidditas rei materialis sit obiectum nostri intellectus. Quod dicitur quod sic quod probatur duobus rationibus. Prima. illud est proprium obiectum alie potentie quod per propriam speciem imutat tale potentiam. scilicet quidditas rei materialis imutat intellectum per propriam speciem. Maior patet in singulis potentiis. quia hoc est obiectum sensus cuius propria species recipitur in sensu ut color in visum. sonus in auditum. et sic de aliis. Minor probatur quod illi species intelligibilis est apud intellectum cuius fantasma est apud sensum sed manifestum est quod solum res materialis habet fantasma apud sensum. ergo solum talis res habet

spem intelligibilem apud intellectum. Maior probatur quia species intelligibilis aduenit intellectui possibili ex resultatione fantasmatum per lumen intellectus agentis. si ergo resultat species intelligibilis a fantasmate. ergo cuius fantasma non est apud sensum illius species intelligibilis non est apud intellectum. quia deficiente causa deficit et effectus. sed fantasma est causa quare species intelligibilis est apud intellectum. Minor probatur quia immaterialia non habent propria fantasmata cum fantasmata diffundantur per aliquam quantitatem que non potest esse in immaterialibus cum ibi non sit materia. Secunda ratio stat in hoc obiectum et potentia dicitur proportionari. sed intellectus est forma coniuncta materie scilicet corpori licet non sit in organo corporeo. ergo eius obiectum debet esse aliquid materiale. sed non potest esse materiale singulare quia hoc solum cognoscitur per sensum. ergo debet esse materiale velle siue quidditas rei materialis. Maior probatur quia obiectum coniungitur ipsi potentie. scilicet inter illa que sunt coniungibilia adinuicem necesse est esse proportionem. Ex quo sequitur quod intellectus solum habet apud se similitudines specierum specialissimarum et non generum. cuius ratio est ex dictis sumenda. quia ex fantasmatibus resultat species in intellectu et fantasmata sunt species singularium. ergo ille species resultat a fantasmatibus que reperiuntur vltra proportionem ipsius singularibus. sed illa est similitudo speciei specialissime. ergo apud intellectum solum sunt similitudines specierum specialissimarum.

Ad. Ex hoc sequeretur quod solum intelligeremur specie specialissima quod est falsum. Sequela probatur quia solum hoc percipimus per aliquam potentiam cuius similitudo est apud illam potentiam. Dicitur quod ista species intelligibilis speciei specialissime etiam est imago representans omnia superiora essentialiter ad speciem specialissimam. quia quicquid sunt realiter eadem per eandem imaginem representant. sic probatur de imagine regis. que representat hominem. animal. corpus animatum. corpus. et sic de alijs. Sic igitur est dicitur ex quo superiora sunt realiter eadem cum inferioribus. ergo etiam imago siue species intelligibilis speciei specialissime representat omnia superiora que sunt essentialiter eadem cum specie specialissima.

Queritur Quare tunc non intelligimur primo specie specialissima per tale imaginem. sed primo intelligimur per eam ens. Dicitur quod hoc puenit ex defectu intellectus. ex quo enim intellectus noster est in potentia sic etiam primo intelligit illa que sunt magis potentialia et illa sunt magis communia. Sicut est de sensu quia sensus visus per imaginem visibilem alicuius determinate rei primo percipit aliquid singulare ipsius corporis. sic alius videns hominem venientem primo cognoscit eum esse substantiam animam cognoscit eum esse Sortem. et tunc in visu suo habet

speciem visibilem Sortis. In signum cuius ubi est perceptus intellectus. sicut in substantiis separatis ibi primo intelligit per tale imaginem speciem specialissimam quod contingit propter perfectionem intellectus earum.

Ad. Si solum similitudines specierum specialissimarum sunt apud intellectum. ergo quidditas rei materialis non est obiectum nostri intellectus. quia quidditas non est species sed genus. Dicitur quod ista locutio similitudines specierum specialissimarum vel quidditatis sunt apud nostrum intellectum potest dupliciter intelligi. Uno modo secundum quod ibi accipiat quidditas secundum suppositionem personalem. sic quod vna quidditas rei materialis sit apud nostrum intellectum. et sic est locutio falsa. Alio modo potest intelligi secundum suppositionem simplicem. et sic est vera. quia species illius quidditatis. et illius sunt apud nostrum intellectum. quia quilibet quidditas rei materialis si est intellecta habet suam propriam speciem apud nostrum intellectum.

Arguitur Substantie sepe percipiuntur per nostrum intellectum et non continentur sub quidditate rei materialis. quia talem non habent. ergo quidditas rei materialis non est obiectum nostri intellectus sed aliquid commune. Dicitur quod non omne quod quocumque modo cognoscitur per aliquam potentiam est obiectum illius potentie. sed quod cognoscitur per tale potentiam secundum eius propriam speciem. sicut visus cognoscit magnitudinem que tamen non est obiectum visus. quia species magnitudinis non venit ad visum sed coloris. Sicut est hic dicendum quod substantie sepe non cognoscuntur per intellectum sic quod species earum sunt apud intellectum. sed ex cognitione rerum materialium nos manuducimur in cognitionem rerum immaterialium. et hoc potest tripliciter. Uno modo per viam similitudinis siue relucencie. Alio modo per viam remotionis. Tercio modo per viam proportionis. Per viam similitudinis. quia quicquid inuenimus in istis inferioribus aliquam similitudinem ad substantias separatas. et per totam similitudinem dicimus hoc idem esse in substantiis separatis. quod est in istis inferioribus. sicut cognoscimus deum intelligere ex hoc quod homo intelligit. Per viam remotionis. sicut dicimus deum non esse lapidem. quia lapis est imperfectus. Item per viam proportionis cognoscimus numerum substantiarum separatarum per numerum motuum celestium.

Ad. Intellectus est immaterialis. ergo eius obiectum erit immateriale. Dicitur quod materia capitur dupliciter. Uno pro materia signata. id est determinata et sic obiectum intellectus est immateriale. id est abstractum a tali materia. quia talis materia facit in rebus singularitatem siue indiuiduationem. scilicet singulare materiale non potest directe intelligi per intellectum. ergo

talis materia impedit directā intellectionē in-
tellectus. Alio^o accipit materia p materia i spē
cie siue in cōi. 7 sic etiā materia ē aliquo mō for-
male. 7 h3 se sic aliqd imateriale p comparōnē
ad materiā signatā. Et sic dicit Aresto. in scdo
phicoz. q ptes diffinitōis sunt formales 7 per
pns imaterialis. p hoc d3 q qditas rei materi-
alis ē imaterial. qz n̄ icludit matiā idiuidualē

Arguit maior ē ppō immaterialiū ad ima-
terialia qz immaterialiū ad materialia. sed itel-
lectus ē imaterialis. g^o ei^o obiectū erit qditas
rei imaterialis. Ddm q duplex ē pportio. q/
dam est in natura. 7 talis pportio nihil facit
ad cognoscibilitatē. qz illa q sunt similia in na-
tura non sp abinuicē cognoscunt. Alia ē ppor-
tio fm spēm rei cognite fm q dicim^o q similitu-
do rei cognite ē in cognoscente. 7 talis similitu-
do facit ad cognitōez alicui^o. 7 talē similitudi-
nē hnt materialia ad intellectū nostrū. qz pos-
sunt esse in intellectu fm spēm intelligibilem.
Simile p̄t inueniri in sensu. qz illud non co-
gnoscat p visum qd ē ei simile in natura. quia
tūc visus cognosceret auditū. qz auditus ē na-
turalis pōna sic visus. s3 visus mag^o cognoscit
illud qd ē in ipō fm spēm visibilem sicut ē color

Arguit Uidet q ens sit obiectū intellectus
qz illud ē obiectū nostrū intellect^o qd primo ca-
dit in nostrū intellectū. sed fm Auicennā ens
primo cadit in intellectū. ergo ē ei^o obiectum.

Ddm q illud nō ē obiectū alicui^o potentie
qd qlitercūqz cognoscit p talē potentiā sed qd
cadit in ipam p p̄p̄riā spēm. sed spēs entis non
cadit in nostrū intellectū. sed species intelli-
bilis quiditatis rei materialis. cum talis stati-
diffundatur a fantas mate vt dictum est.

Arguit Obiectū alicui^o habitus nō p̄t ex-
cedere obiectū potentie in q est talis habitus.
sed ens est obiectū sapie q est habitus intelle-
ctus. ergo etiā erit obiectū intellectus. Dd3
q obiectū alicui^o potentie p̄t tripliciter assigna-
ri. Uno^o fm cōmunitatē pdicatōis fm q illd
dicat obiectū alicui^o potentie qd quocūqz mo-
do p talē potentiā p̄t cognosci. et sic visibile p̄t
dici obiectū visus. 7 ens obiectū intellectus.
Alio^o assignat obiectū alicui^o potentie fm pri-
mitatē appropriationis 7 tunc illud d3 obie-
ctū alicui^o potentie qd primo appropriat tali
potentie. i. qd p p̄p̄riā speciē immutat potētā
et sic color est obiectū visus 7 qditas rei mate-
rialis ē obiectū intellect^o. Tercio^o assignat ob-
iectū penes formalitatē obiectalis rōis. 7 tūc
d3 illud obiectū sub cui^o rōe refert res cognita
ad ipam potētā. 7 sic lumē p̄t dici obiectū vis^o

et vez obiectū intellect^o. qz oīa que vident sub
lumine vident. et oīa que intelliguntur sub rōe
veri intelliguntur. Per hoc ergo ad argumentū
dicat q obiectū alicui^o habitus nō p̄t excedere
obiectum sue potentie vel p̄p̄riuz vel cōmune
qzuis ergo obiectū sapientie excedat obiectum
p̄p̄riū intellectus sc3 quiditatē rei materialis.
non tū excedit obiectū qd sumit fm cōitatem
pdicatōis qd ē ens. Vel p̄t dici q quiditas
rei materialis capit duplici^o. Uno^o fm se. 7 sic
ens multū excedit quiditatē rei materialis. A-
lio^o mō accipit fm illa q aliquo modo sunt re-
ducibilia ad quiditatē vel sicut p̄ncipia vel
sicut p̄p̄rietates vel sicut effectus. 7 sic omne
ens cōprehendit sub quiditate. qz de^o 7 substā-
tie separte sunt p̄ncipia qditatis 7 accna sunt
p̄p̄rietates quiditatis. ergo oīa entia p ipam q
ditatem cognosci possunt.

Arguit Uidet q vez sit obiectū nostrū itel-
lectus. pbat qz sicut se h3 bonū ad appetitum
ita se h3 vez ad intellectū. sed bonū ē obiectū
appetit^o. g^o vez erit obiectū intellect^o. Dd3
q vez capit duplici^o. Uno^o mō formalit^o fm q
est passio entis. 7 sic nō ē obiectū nostrū intelle-
ctus ppter duas causas. Prima ē qz nimis ex-
cedit nostrū intellectū cū cōuertat cū ente. Se-
cūda cā ē. qz est conditio circa rem intellectam
et nō ē res itellecta. Alio^o accipit vez materia-
liter p illo qd ē vez. 7 sic adhuc capit duplici-
ter. Uno^o incōtracte 7 sic excedit intellectū no-
strū. qz sic etiā inuenit in immaterialib^o q nō
pnt cognosci a nobis. Alio^o accipit p vero cō-
tracto ad vez materiale. 7 tūc itez excedit itel-
lectū nostrū fm primā eius opatōnem. si ergo
vez d3 esse obiectū pporcionatū intellect^o fm
primā ei^o opatōnem. oportet accipe vez materi-
aliter cōtractū ad vez materiale qd ē simplex
et sic ē idē qd quiditas rei materialis. qz tū ve-
rū significat quandā conditionē circa obiectū i-
tellect^o. g^o n̄ pueniēter p̄t poni obiectum intel-
lectus.

Ar. Ule ē obiectū intellect^o. qz nihil intelli-
git nisi vle saltē directe. Dd3 q vle capit du-
plici^o. Uno^o formalit^o put significat quedā in-
tentionē scdāz factā p intellectū. 7 sic vle nō p̄t
esse obiectū intellect^o. qz sic sequit cognitōnem
primā intellect^o ex hoc enī q qditas cognoscit
vt cōicabilis multis intellect^o sibi attribuit se-
cūdā intentionē vt esse gen^o vel speciē. Alio^o
capit vle materialit^o et sic significat naturā cui
p̄t attribui scdā intentio. et sic iterum capit du-
plici^o. Uno^o modo cōiter put se excedit ad oē
vle. 7 sic est nimis cōe. qz vle in immateriali

Libet

bus nō immutat intellectū p propria spēm. Alio accipit vñe pro vñi materiali. et sic ē idem q quiditas rei materialis. et ideo pōt poni obiectū sicut quiditas sed nullo modo formaliter. sed tñ cōuenientius ponit quiditas pro obiecto. qz vñe materiale etiā extendit se ad genera sed genus nō habet suā spēm in intellectu sicut spēs specialissima.

Querit Utrū singulare posset cognosci per nostrū intellectū. Dōm q duplex est singulare. qōdam ē materiale vt Sortes. qōdā est immateriale vt hic Gabriel. Si ergo intelligat qōstio de singulari imateriali. Dōm ē q directe p intellectū cognosci pōt qz nō proprie cognoscat ab intellectu nō propter defectū intellectualitatis nre. Ex quo pōt q singularitas pōt se nō impedit intellectionē directā. sed singularitas cū materialitate. Si vero intelligat de singulari materiali tñc dōt q singulare materiale nō pōt directe cognosci p intellectū sed reflexe. Illud aut cognoscit directe per aliquā potentia cū spēs ē i potētia cognoscēte sicut color p visum. qz ergo spēs intelligibilis quiditatis rei materialis ē apud intellectū sic quiditas directe cognoscit p intellectū. sed spēs ipi rei singularis nō ē apud intellectū. q singulare nō intelligit p intellectū directe. s; reflexe. Est eū cognitio reflexa qñ intellectus nō applicat speciē intelligibilē immaterialem ad fantasmatā alicuius rei singularis et in tali specie applicata cognoscit singulare.

Querit Utrū eodē mō cognoscant natura et suppositū. Rñdet q loquēdo de natura et supposito materialū tñc suppositū qōtum ad sua accēna p se cognoscit p sensū exteriorē. sed suppositū acceptū substantialit cognoscit p sensum interiorē s; cogitatiuā vel estimatiuam. Natura aut cognoscit directe p intellectū. pōt etiā intellectus cognoscere singulare sed reflexe s; p hoc q reflectit supra fantasmatā. sunt aut fantasmatā forme qb fit fantasia. fantasia aut est act⁹ sensuū interiorū. et ideo species reseruatē in sensibus interiorib⁹ dicunt fantasmatā. cū ergo intellect⁹ redit supra illas species tñc intelligit singulare.

Ar. Ex hoc seqret q intellect⁹ sp cognosceret singulare. qz intellect⁹ nō in intelligēdo semper vñt fantasmatib⁹. s; fantasmatā repñtāt singulare. g intellect⁹ sp intelligit singulare. Dōt q intellectus nō duplici vñt fantasmatibus. Uno cōuertēdo se ad fantasmatā. i. qñ cognoscit vñe et videt intelligibilē hoc vñe in fantasmatib⁹. et nō manet apud fantasmatā sed intel

Secundus

ligit hoc qd repñtāt p spēm intelligibilē. et sic est vez q sp intellect⁹ intelligēdo etiā aliqd vñe cōuertit se ad fantasmatā. vt p exemplum infra positū de triangulo. Alio vñt intellect⁹ fantasmatibus reflectendo se supra fantasmatā. et hō est habere ordinē ad fantasmatā sic ad terminū cognitōis. et hoc cōtingit qñ intellect⁹ iam respicit fantasmatā fm q hmoi. et sic nō intelligit vñe sed pōtulare et indiuiduū. Exemplum hui⁹ pōt dari de triangulo. qz demonstrans passionē trianguli inesse triangulo accipit triangulum in cōi. qz passio trianguli nō conuenit isti triangulo. et tamē exēplificat de aliquo pōtulare triangulo. qz intendit talē pōtulare triangulum sed qz ondēt hoc qd dōt de triangulo in cōi inesse ibi pōtulare triangulo.

Ar. Terminus cognitōis dōt correspondere pncipio cognitionis. sed intellect⁹ intelligit naturā p cōmpationē ad fantasmatā. g intelligit natura vt in singulari et nō in vñi. Dōm q duplici intellect⁹ vñt fantasmatib⁹. Uno sic termino sic q fantasia habeat se vt directe representans ipm cognitū p intellectū. et sic intellectus intelligit singulare. qz sic fantasia habet se vt terminus cognitionis nō absolute sed respectu illi⁹ qd repñtāt p fantasmatā. Alio intellectus vñt fantasmatē nō sicut termino s; sicut medio quo iuuat ad cognitionē vñis. et sic intellect⁹ etiā vñt fantasmatib⁹ intelligit vñe.

Arguit Sensus nō cognoscit vñe. g nec intellectus singulare. Dōm q nō est simile. qz quicqd pōt potētia inferior hoc etiā pōt superior et cū hoc plus sed intellectus ē superior sensu igit.

Dubitabit aut vti

Postqz Aresto. posuit cōditiones intellectus et qñ fiat in actu p obiectū et speciē. Hic cōsequenter mouet duas dubitationes circa pōtā. ex quo enī dictū est q intellectus patit ab intelligibili. arguit Aresto. sic. Quicqd patit ab alio cōicat cū eo in materia. vt pmo de generatione. sed intellect⁹ nō hz materiā. ergo nō pōt pati ab aliquo.

Amplius autem si

Hic mouet secūda dubitationē et orit ex hoc. qz dictū ē q qñ intellect⁹ ē fact⁹ in actu p speciē intelligibilē tñc pōt seipm intelligere. est g ista qōstio. An intellect⁹ sit cognoscibilis absqz specie intelligibili sibi cōiuncta. et si sic tñc ē qōstio quare alia intelligibilia nō intelliguntur sicut intellectus. si aut intellectus est intelligibilis p speciē intelligibilē alioz. tñc intellect⁹

esset intelligibilis .sicut alia intelligibilia .q̄a
illa intelliguntur p̄speciē intelligibilem.

Sicut patiquidē s̄m

Hic soluit primā q̄stionē distinguendo de pas-
sione et actione. q̄a aliq̄ ē passio q̄ fit ab actōne
ph̄sica et in tali ōz esse cōcatōem in materia .
q̄z in tali actōe materia patiētis recipit i se for-
mā agentis. ḡ ōz q̄ eadē fit materia agentis et
patientis. Alia ē passio p̄fectiua q̄ nihil aliud
est q̄z reductio alicui⁹ de potētia ad actū. et tal
potentia nō req̄rit materiā. et illa passione pati-
tur intellect⁹ ab intelligibili qd̄ sic p̄bat. quia
hoc patit̄ ab aliquo passione p̄fectiua qd̄ ab eo
ducit̄ de potētia ad actū. sed intellect⁹ n̄ ē i p̄n-
cipio i potētia ad intelligibilia. q̄z intellect⁹ n̄
in p̄cipio ē sic tabula rasa i q̄ nihil ē depictus
et sic ē i potētia et reductit̄ ad actū p̄ intelligibilia

Querit̄ Quot errores vel opiniones exclu-
dit Aresto. p̄ hoc q̄ dicit intellect⁹ n̄ ē sic tabu-
la rasa. Dd̄m q̄ duas q̄z p̄ia ē antiquoz
dicētū intellectū fore cōpositū ex oib⁹ reb⁹ vt
oia intelligeret. q̄z s̄ile p̄ simile cognoscit̄. s̄ h̄
nō est q̄z intellect⁹ noster sic nō esset tanq̄z tabu-
la rasa. q̄z haberet actu in se oia intelligibilia.
Scda fuit opinio Platonis q̄ dixit scias no-
bis esse cōcreatas et impediret vsus earz i nobis
p̄pter cōiunctionē aie ad corp⁹ qd̄ itez ē sim-
plicit̄ falsuz. si aia ē tabula rasa in q̄ nihil ē scri-
ptum. In illa autoritate addit̄ q̄ ē tabula rasa
in qua p̄ricula duo notant̄ sc̄z nō existētia spe-
ciez intelligibiliū in intellectu. Scdo notat̄
aptitudo recipiendi. q̄z in tabula rasa. i. plana
ta nō sunt imagines l̄raz ex hoc tamen q̄ rasa
est p̄t facilliter recipere litteras

Arguit̄ Intellectus noster patit̄ ab aliquo
materiali. q̄z a fantasmatib⁹. ḡ patit̄ passione
corruptiua. Dd̄m q̄ fantasmata capiūt du-
pliciter. Uno⁹ s̄m q̄ in se h̄nt cōditiones mate-
riales. et sic nō p̄nt mouere intellectū possibilē
q̄z ille ē imaterial⁹ et p̄na imaterial⁹ n̄ p̄t recipe-
sp̄m materialē. Alio⁹ capiūt fantasmata s̄m q̄
s̄ntreputata a cōditionib⁹ materie p̄ intellectuz
agentē. et sic mouēt intellectū possibilē et hoc ē
qd̄ dici solet q̄ intellect⁹ agens abstrahit speci-
es a fantasmatibus. quia illuminando fantas-
mata resultant species immateriales in intelle-
ctu possibili.

Arguitur Intellectus noster nō est sicut ta-
bula rasa. p̄batur quia in principio h̄z habitū
principioz sibi connatū sc̄z speculatiuū et pra-
cticū. Dd̄m q̄ intellectus noster p̄t ad duo
compari sc̄z ad ipos habitus. et sic nō est i p̄n-

cipio r̄sus id est priuatus habitibus. quia ha-
bet duos habitus connatos sc̄z vnū in intelle-
ctu speculatiuo qui vocatur intellectus. et aliū
in intellectu practico qui vocatur s̄nderis̄is.
Alio modo comparatur intellectus noster ad spe-
cies intelligibiles. et sic intellectus noster est i
principio sicut tabula rasa. quia nullā speciē
intelligibilem habet. sed illas accipit p̄ mini-
sterium sensuum. Et quia p̄prie loquendo ra-
sura respicit imagines et non qualitates alias
tabule. ergo p̄prie dicitur tabula rasa vel intel-
lectus r̄sus. quia non habet in se imagines spe-
ciez intelligibiliū q̄uis habeat in se habitus.

Arguitur Tunc ibi habitus sunt frustra in
intellectu. quia illi habitus sunt ad assentien-
dum principiis. sed assensus principioz nō
est sine cognitione principioz. quia non assen-
timus nisi i cognito. cognitio aut̄ originaliter
fit per species. Dd̄m q̄uis non vtimur illis
habitib⁹ in principio sufficit tamē q̄ vtamur
eis postq̄z recepim⁹ species intelligibiles. hoc
autē frustra est qd̄ non potest q̄nq̄z habere suū
finem siue vsū. sufficit ergo q̄ isti habitus ha-
beant suos fines siue operationes postq̄z speci-
es intelligibiles sunt in intellectu

Queritur Utz scie sint nobis concreate.

Dd̄m q̄ nō. et hoc p̄t̄ ex duab⁹ autoritati-
bus in primo posteriorz positis. q̄z in princi-
pio dicit q̄ ois cognitio intellectiua fit ex p̄xi-
stētī cognitōe. i. sensitia. ḡ d̄ nouo generat̄ i no-
bis scia. Scda ponit̄ infra in eodē libro cū di-
cit Aresto. q̄ deficiēte aliq̄ sensu a natiuitate ne-
cesse ē sciam illi⁹ sensibilis deficere. Ex q̄b⁹ ma-
nifeste p̄t̄ q̄ cognitō itellectiua h̄etur p̄ sensitia

Arguit̄ Dans formā dat p̄na formā. s̄z de⁹
dat aiam rōnalē. ergo dat p̄na aiam sc̄z scias.

Dd̄m ad maiore q̄ dans formā dat etiā cō-
sequentia formā si sequant̄ p̄ modū naturalis
sequele. sicut generās hoīem generat risibile. q̄z
risibile sequit̄ hoīem p̄ modū naturalis seque-
le. et generās ignē generat leuitatē. Sed sciētia
nō sequit̄ ad aiam rōnalē p̄ modū naturalis se-
quele. q̄z non est naturalis p̄prietas intellect⁹
sed scia aduenit aie ministerio sensuū sicut p̄t̄
primo methaphisice. et i fine sc̄di posteriorz

Ar. Optimi ē optimū adducere. s̄z de⁹ ē op-
tim⁹. ergo dat aliqd̄ optimū sc̄z ipam sciam aie

Dd̄z q̄ optimi ē optimū adducere optimis
reb⁹. Lur⁹ rō est. q̄z deus maxime vult totum
vniuersum cōseruari. totū aut̄ vniuersum cōser-
uatur ex ordine rez distinctaz s̄m p̄fectū et im-
p̄fectū ergo oportet aliquas res esse p̄fectiores
alijs. et illis p̄fectis reb⁹ etiam inducuntur op-

time conditiones. Per hoc ergo ddm e q sub/
stantie sepate hnt scias cōcreatas. qz sicut opri
me creature quo ad naturā sed homo que e il/
lis inferior habet ex rebus scias colligere.

Arguit Lū Platone qui habuit iuuenē q
nō fuit instruct^o in scia cui pponēbat sciaz ad
quā optime rñdebat. ergo scie fuerūt sibi con/
create ddm q p ordinatā interrogatōne p̄t
in aliquo generari scia ex quo ergo Plato ppo
suit iuueni mathematicalia que sunt maxime
nobis pporcionata. sic potuit iuuenis p̄tinen/
ter rñdere. z ergo nō habuit sciam cōcreatā sed
acquisiuit eam p ordinatam interrogatōnem.

Et ipse autem intel

Hic soluit scdam dubitatōne prius motam.
Et primo dicit q̄o intellectus sit intelligibil^{is}
Scdo soluit obiectōne in illa questione motā
Quo ad primū dicit q̄ intellect^o sit intelli/
bilis p species intelligibiles aliaz rez sicut et
alia intelligibilia. qz anteq̄ intellectus habet
species intelligibiles rez intelligibiliū apud se
non p̄t intelligere alias res intelligibiles nec se
ipm. z hoc sic pbat Aresto. Quia in his que
sunt sine materia idem e intelligens z illud qd
intelligit. qz scia speculatiua e eadē cū illo qd
e speculabilif scibile qd itelligit fm pporcōne
vl^o pformitatē ex q̄ sic arguit. si itellcns z qd i/
telligit sunt idem scz p specie intelligibile ipi^o
rei intelligibilis. ergo p speciem q̄ e in intelle/
ctu accidentaliter possum^o deuenire in cognitō
nem intellectus sicut per speciem sensibilē re/
tentā in sensu aliq̄lit deuenim^o i noticiā sens^o.

Non antez semper

Hic Aresto. excludit obiectōne factā in cōtra
riū in dubitatōne prius mota. fuit enim sic du
bitatū. Si intellectus est intelligens et etiaz
intelligit tūc videt^o dubiū quare alia intelli/
gibilia non intelligūt sicut intelligunt. illam ob
iectōne soluit dicens q̄ duplices sunt res. que
dam sunt intelligibiles in potētia tm. sicut res
materiales et in talib^o nō e idem intelligens z
qd intelligit. tales enī res intelligūt et non in/
telligunt. Aliud e intelligibile fm actū qd scz
fm actū e imateriale et hoc intelligibile sil^o cū
eo qd intelligit etiaz intelligit. sic aut est de intel
lectu q̄ est actu immaterialis. Et rō istius e q̄a
q̄to aliqua res est plus sepata a materia tanto
plus recipit in se formas aliaz rez. et ideo res
pure naturales vt ignis et terra nō p̄nt in se re
cipe nisi formā ppriā et essentialē. res aut aliq̄
liter supza materiā eleuate sicut sunt forme sen

sitiue recipiunt etiā aliaz rez formas. qz anīa
sensitiua recipit in se formas aliaz rez scz obie
cta sensibilia. hoc aut ens qd est omnino sine
materia sicut intellectus p̄t recipe in se formas
omniū entīū. et sic postea dicit in textu q̄ anīa
est quodāmodo omnia.

Querit Utrū in his que sunt sine materia
idem sit intelligens et qd intelligit. ddm q̄
illa ppo p̄t duplicif intelligi. Uno^o fm ydem
p̄titatē realē sic q̄ sit sensus. in sepatis a mate/
ria idem sunt realiter intelligens et res intelle/
cta. z tūc illa ppositio est simplicif vera in deo
qz i deo idē e itelligēs z qd itelligit. q̄a de^o itel
ligit seipz et itelligēdo seipz itelligit oīa alia. scz
in substantijs sepatis ista ppo e vera q̄tū ad h^o
qd p̄mo intelligit a substantia sepata. qz substā
tia sepata p̄mo intelligit seipam p essentialē. cuz
ergo substantia sepata sit etiā intelligēs. sic etiā
in substantijs sepatis idē e intelligens et qd in
telligit scz primo. Sz in aīa rōnali ppo e ve/
ra q̄tū ad id qd vltimo p ipam intelligit. qz in
tellect^o noster vltimo intelligit suam essentialē.

Circa qd sciendū q̄ intellect^o aīe rōnalis pri
mo intelligit suū obiectū. qz hoc sibi representat^o
per spēm intelligibile. Scdo intelligit suum
actū qui actus est circa obiecta. Tercio intelli/
git habitū siue spēs itelligibiles. qz ex illis spe/
ciebus et habitibus pcedit actus. Quarto in/
telligit potētiā intellectiua. qz spēs intelli/
bilis e in potētia sicut in subiecto. z vltimo i/
telligit suā essentialē que e primū principiū sub/
iectiū aut effectiū oīm p̄dictoz scz potētie
habitū actus et obiecti. cū ergo essentialē anīe
vltimo intelligat. sic in aīa rōnali idē est intel/
ligens. z qd vltimo intelligit. Allo^o p̄t ista pro
positio intelligi fm q̄ idem dicit ydem p̄titatē
pporcionis. z sic de quolibet intelligibili vez
est q̄ intellectus e idē cū eo qd intelligit. qz in
tellectus intelligēs habet similitudinē siue spe
cie rei intellecte q̄ spēs intelligibilis e eadē fm
pporcionē ad rem intellectā. z ideo intellectus
hns i se talē spēm dz idē eē cū tali re fm ppor
tionē. Sile e si dicam^o q̄ paries hns i se ima/
ginē regis sit idē cū rege. illa enī e vera loquē
do de idem p̄titate pporcionis siue assimilatio
nis qz pies hz in se propriā imaginē ipi^o regis
sic etiā dicēdū est de intellectu.

Querit Utrū intellectus sit p se intelligibi/
lis. ddm q̄ nō. Cui^o rō e. qz sicut se hz ma
teria prima in genere rez materialiū in ordine
ad opari. ita se hz intellectus possibilis in ge/
nere intelligibiliū in ordine ad intelligere. si/
cut ergo materia prima nō p̄t agere nisi habita

forma substantiali quia secundum se est in sola potentia ita intellectus noster non potest intelligere nisi habeat in se speciem intelligibilem que est forma intellectus. non ergo potest intellectus seipsum intelligere absque specie intelligibili.

Arguitur. Species intelligibiles aliarum rerum non representant intellectum sed res intelligibiles ergo non potest intellectus per illas species cognosci.

Respondetur quod duplex est similitudo alicuius ad alterum. Quedam est similitudo proprie dicta. et sic species intelligibilis non est similis intellectui sed rei intellecte. Exemplum. species intelligibilis hominis est similis homini et proprie hominem representat. Alia est similitudo analogice accepta siue ordinis aliquid ad inuicem. et sic species intelligibilis potest dici similis intellectui quia ordinatur ad intellectum sic accens ad subiectum. et sic per illas species intellectus etiam cognosci potest. Utrum tamen est quod est duplex cognitio intellectus. Una est cognitio ad quia est quod scilicet aliquis habet intellectum et illa cognitio habet ex specie et actu intellectus. quod aliquis sciens se intelligere scit etiam se habere intellectum. Alia est cognitio quo ad quid est et ad tale cognitionem oportet deuenire per multas inquisitiones. secundum autem primum modum aliquis cognoscit intellectum in particulari scilicet secundum secundum modum aliquis cognoscit intellectum in uniuersali quod essentia intellectus. sed essentia est solum uniuersali non particulari.

Queritur. Utrum anima intelligat se per suam essentiam. Respondetur quod nec anima nec intellectus possunt se intelligere per suas essentias. Ratio est quod unumquodque est cognoscibile secundum quod est in actu. sed intellectus secundum se est in potentia et ideo vocatur possibilis et passibilis et pati est a potentia. sed non potest se intelligere nisi fiat in actu per species. Et ideo per oppositum intellectus diuinus qui est purus actus seipsum et omnia alia intelligit per seipsum. sed intellectus substantialiter separatus habet se medio modo quia est actus sed non est purus. ex eo ergo quod est ut actus in genere intelligentium sic potest se per suam essentiam intelligere. quia tamen non est actus purus sic intelligit alia per species aliorum. Et per hoc soluitur argumentum quod arguitur. Angelus intelligit se per suam essentiam. sed anima rationalis. Respondetur quod non est simile quod essentia angeli etiam in principio sui habet species creatas. sed anima rationalis in principio sui nullam habet speciem. et ideo est solum potentia intelligibilis et intelligit solum per speciem acceptam a rebus. Utrum quia angelus in principio est in actu ergo potest seipsum intelligere per suam essentiam.

Queritur. Quid sit habitus intellectus et unde resultat siue oriatur. Respondetur quod habitus intellectuales acquisiti est quedam qualitas de prima specie re-

sultans ex specie intelligibili et lumine intellectus agentis et ideo simpliciter est alterius essentie quam species intelligibilis vel lumen intellectus agentis quia species intelligibilis et lumen intellectus agentis presupponuntur ad habitum. idem autem non presupponit seipsum. Item contingit etiam habere species intelligibiles et lumen intellectus agentis absque habitu acquisito. Item species intelligibiles et lumen manent in habitu habitualiter et non actualiter sic elementa in mixto. vel in medijs extremi colores.

Arguitur. Tunc de vna re esset tamen vna scientia quod est tamen vna species de vna re et absolute est tamen unum lumen intellectus. Respondetur quod lumen intellectus capit dupliciter. Uno modo secundum se et sic est simpliciter unum quod lumen intellectus agentis est ipse intellectus agens quod est aliquid unum. Alio modo accipit lumen intellectus agentis potest esse incorporatum diuersis speciebus intelligibilibus acceptis secundum diuersas rationes formales et sic lumen diuersificatur. quod species accepte sunt alia ratione formali etiam aliter et aliter incorporant lumen. Et hoc ex illo contingit quod scientia proprie loquendo est complexorum quia de conclusionibus demonstratis est scientia. ideo potest contingere quod de aliqua re representata apud intellectum per vnam speciem fiat diuersa compositiones in secunda operatione intellectus secundum ordinem et respectum illius rei ad diuersas passionibus habentes originem a diuersis principijs. Utrum ex specie intelligibili sub tali ratione accepta et lumine intellectuali resultant de eadem re multe scientie siue multi habitus. et quia ipse habitus est de prima specie qualitate sic informat suum subiectum ad bene vel male operandum et hoc speculative si sit habitus speculatiuus. vel practice si sit habitus practicus. Exemplum de habitu artis quia ars disponit artificem ad bene operandum opera artis. sicut domificator disponit per artem domificandi ad bene apandum opus domificatorum. Similiter habitus speculatiuus disponit intellectum ad bene speculandum circa obiectum talis scientie.

Queritur. Quomodo cognoscat habitus. Respondetur quod per actum. Lumen ratio est. quia cum habitus sit aliquid medium inter actum et potentiam et nihil cognoscit nisi secundum quod est in actu ideo habitus quod est in actu per operationem etiam cognoscit per operationem quia habitus per actum habet suam completam siue finale perfectionem. Istud patet per experientiam quia aliquis cognoscit se habere habitum grammaticum ex hoc quod cognoscit se habere actum grammaticum scilicet congrue loqui per causas. Est tamen considerandum quod dupliciter habitus potest cognosci ex actu. Uno modo quo ad quia est. quia cognoscit actum procedere ex habitu. et sic cognoscit se habere habitum quod habet actum. Alio modo quo ad quid est quoniam aliquis ex consideratione actus inquirat naturam ipsius habitus. et hoc

fit p diligēte inquisitionem. et sic etiā possum⁹
distinguerē habit⁹ ab inuicē ex natura actū.

Arguit Aliquid cognoscit fm q est pns in
tellectui. sed habitus sunt pntes itellectui per
eētia. ergo nō cognoscunt per actū sed per eēti-
tia Ddm q dupliciter aliquid ē pns intel-
ctui. Uno mō per modū obiecti z qd sic ē pns
itellectui cognoscit pprie ab ipso itellectu si-
cut quiditas rei materialis Alio modo ē aliqd
pns itellectui sicut principū quo itellectus
intelligit z illud nō maxime cognoscit ab intel-
lectu. Simile est de visu qd aliquid ē pns vi-
sui duplr. Uno mō sicut obiectū vt color. z h
pprie cognoscit per visum. Alio mō sicut prin-
cipū quo cognoscit visus vt pupilla vel lumē
z quod sic ē pns visui non pprie cognoscit
per visum

Arguitur Propter qd vnūq; tale z illud
magis. sed res cognoscunt p hitus z spēs. ergo
spēs z habit⁹ magis cognoscunt Dd q illa re-
gula hz veritatē de illis q sunt vni⁹ ordinis. sic
si dicat sanitas appetit ppter vitā in genere cē-
final. ergo vita magis appetit. sed sic non est de
habitu qd habit⁹ nō est id qd cognoscit pmo sz
est bñ illud q aliquid cognoscit. Un si accipia-
tur duo quoz vnūq; est illud qd p se cogno-
scit. tunc si vnū cognoscit p alterū tūc alterum
magis cognoscit sicut pclusiones cognoscuntur
p pncipia q pncipia magis cognoscuntur.

Querit Quō cognoscit act⁹ itellectus
Ddm q cognoscit ex obiectis qd pbat autori-
tate z ratōne Autoritate Aresto. dicētis q act⁹
z obiecta sunt priores potentis fm rōnem. sic
ergo poña cognoscit ex actu. ita actus ex obiectis
qd illi actus sunt distincti q sunt circa diuersa
obiecta sicut videre distinguit ab audire quia
videre est circa colorē sed audire est circa sonū
Sed rō stat in hoc. qz omnis actus p iunctus
potentie p ab eadē poña intelligi si poña refle-
ctat sup seipsam. sed actus intelligendi ē actio
p iuncta poñe qd est actio imanes ergo p ipaz
poñam intelligi cū poña itellectua reflectat
super seipsum

Arguit Illud nō cognoscit p aliquā poñaz
qd nō pntet sub obiecto illius poñe. sed actus
nō pntet sub obiecto itellectus. ergo nō pnt co-
nosci p itellectū. Ddm q duplr aliquid cogno-
scit p aliquā poñam. Uno mō pprie z pmo. et
sic maior est vera. qz tūc solū cognoscit obiectū
p aliquā poñam z hoc qd pntet sub obiecto.
Alio mō aliquid cognoscit p poñam aliquā non
pmo sed secundo. z sic multa cognoscuntur
p aliquā poñam que nō pntent sub obiecto ei⁹

sicut magnitudo cognoscitur p visum que tamē
nō pntet sub obiecto visus. sic etiā est de intelle-
ctu. qd itellectus pmo cognoscit suū obiectū.
Deinde ex cognitione illius obiecti pcedit ad
cognoscendū actū. z ex cognitione act⁹ pcedit
ad cognoscendū habitū. z ex habitu pcedit ad
poñam. z tūc ex poña pcedit ad cognoscendū
essentiam

Arguit Quicquid intelligit aliq actu itelli-
git. si gact⁹ intelligit ergo aliq actu intelligit
z ille iterū alio actu. z sic esset processus in infi-
nitū. Ddm q itellect⁹ noster pnt se reflectere
supra suū actū fm infinitas opatiōes syncate-
gorematicae quia sp potest cognoscere suū actū
z iterū de nouo aliu actū z sic deinceps. sed illa
infinitas syncategorematicae accepta est possibi-
lis in rebus sicut dicitur tertio phoz. nō em pnt
itellectus intelligere tot actus qn plures.

Arguit Sensus nō cognoscit suū actū. ergo
nec itellectus. pna tenet a sili Ddm q nō ē
sile qz sensus est virtus in organo z ideo nō pnt
redire supra se quia hoc fieret mō materiali qd
est impossibile qd sic fieret penetratio dimensio-
nū. sed qd itellectus est imaterialis sic pnt redi-
re supra se immaterialiter

Querit Utz itellect⁹ posset itelligere actū
voluntatis. Ddm q sic. Rō est qz qdquid est
intelligibiliter apud itellectū hoc p itellectū
cognoscit. sed volūtas z sili eius act⁹ sunt apud
itellectū intelligibiliter. ergo tam volūtas ac-
cepta pro potētia qz volūtas accepta pro actū
cognoscuntur p itellectū. sed qz volūtas nihil
aliud est qz inclinatio sed inclinatio est in re ad
modū rei cui coniūgit. quia ergo volūtas con-
iūgit itellectui ergo est in itellectu. et p cōse-
quens ab eo cognoscitur

Arguitur. Nihil cognoscitur ab itellectu
nisi sit presens itellectui sed actus voluntatis
nō est presens itellectui. ergo nō potest cogno-
sci p itellectum. Ddm qz dupliciter est alit⁹
quid presens itellectui. Uno mō subiectiue z
sic species intelligibilis et habitus et actus in-
tellectus sunt presentes itellectui. et sic ē verū
q actus volūtatē nō est presens itellectui. qd
actus voluntatis est in voluntate sicut in sub-
iecto. Alio modo aliquid est pns itellectui co-
gnitiue. et sic actus voluntatis etiam ē pns in-
tellectui. z hoc ideo quia volūtas et actus ei⁹
radicant in eadē eētia anime cū itellectu et
vnum est principū alterius quia itellectus
principiat voluntatem finaliter. et volūtas p-
cipiat itellectum efficienter

Arguitur Obiectum itellectus est totalit⁹

diversum ab obiecto voluntatis. ergo etiam actus eorum sunt diversi contra talia obiecta. ergo intellectus non potest intelligere actum voluntatis. **Ad** id quod obiectum intellectus et voluntatis accipiuntur dupliciter. Uno modo formaliter. et sic est simpliciter aliud obiectum intellectus et voluntatis. quia obiectum intellectus est verum et obiectum voluntatis est bonum. Alio modo accipiuntur obiecta materialiter et sic unum apprehendit sub alio quia verum est quoddam bonum et contra bonum est quoddam verum. et sic ex cognitione obiecti intellectus aliquo modo dicitur in cognitionem obiecti voluntatis. et quia ex obiectis resultat actus ideo etiam actus ex eis cognosci possunt. Unde patet quod quicquid actus voluntatis non sit apud intellectum per suam speciem intelligibilem. est tamen apud intellectum sicut principium apud principium quia actus voluntatis est principium ab actu intellectus.

Queritur Utrum species intelligibilis sit id quod intelligitur vel id quo aliquid intelligitur. **Ad** id quod species intelligibilis est id quod primo intelligitur et tamen species intelligibilis potest esse aliquid secundario intellectum. Prima pars probatur quatuor rationibus. Prima stat in hoc. Sicut se habet sensibile ad sensum siue species sensibilis ita se habet species intelligibilis ad intellectum. sed species sensibilis est id quo cognoscimus et non id quod sentimus ergo etiam species intelligibilis est id quo intelligimus et non id quod intelligimus. Secunda ratio est quia eadem intelligimus de quibus sunt scientie. sed manifestum est quod scientie sunt de rebus intellectis et non de speciebus intelligibilibus. ergo etiam intelligimus res extra animam et non species intelligibiles. Minor est nota quia scientia est habitus intellectualis. Minor patet quia de illis est scientia quibus conveniunt passiones conveniunt in tali scientia. sed passiones reales conveniunt rebus extra animam existentibus. ergo de illis sunt scientie. Tertia ratio est si species intelligibilis est id quod intelligitur. et species sensibilis id quod sentitur ergo omne quod apparet esset verum quia potentia iudicans de illa passione quam apud se haberet diceret verum. et sic contradictoria essent si vera. **Exemplum.** si species saporis est id quod sapitur ergo idem cibum esset dulcis et amarus. quia habes linguam infectam habet speciem amarum de cibo. et habes linguam sanam habet speciem dulcem de cibo. si ergo species est id quod sentitur. ergo idem est dulce et amarum quod implicat contradictionem. Quarta ratio ad idem est. Omnis actio fit per aliquam formam que est principium quo res agit per quam formam habet similitudinem ad obiectum. sed intellectus agit actione immanente. ergo habet formam per quam agit. que forma non est id quod agit. Minor patet per similitudinem

in actionibus transeuntibus. sicut in igne est forma per quam ignis agit in aqua que non est id quod agit. quicquid sit similis ad id quod agit. **Item** etiam per opinionem antiquorum dicitur simile a simili cognoscitur quod est verum de similitudine accepta secundum speciem intelligibilem quo ad intellectum ut secundum speciem sensibilem quo ad sensum. Secunda pars probatur quia actus procedens ab aliqua potentia necessario procedit ab illa per aliquam formam mediam que est principium agendi in alterum. sed intellectus habet aliquem actum ergo potest ex cognitione talis actus pervenire ad cognoscendum speciem intelligibilem que est principium illius actus sicut ergo dicitur est quod habitus cognoscitur ex actu ita etiam dicitur est de specie intelligibili quod cognoscatur ex actu. et sic species intelligibilis potest esse aliquid secundario intellectum.

Arguitur Intellectus in actu et intellectum idem sunt. sed nihil est idem intellectui nisi species intelligibilis ergo species intelligibilis est id quod intelligitur. **Ad** id ad minorem quod aliquid est dupliciter idem intellectui. Uno modo subjective quia scilicet est idem intellectui sicut accens suo subiecto et sic est tamen quod species intelligibilis est eadem intellectui. Alio modo aliquid est idem intellectui secundum proportionem vel analogiam. et sic etiam res intellecta est eadem intellectui quia intellectus habens in se speciem intelligibilem habet similitudinem vel proportionem cum re intellecta. Simile potest dici de imagine regis in pariete que imago regis est eadem numero accidentali ipsi parieti sed est eadem regi secundum proportionem quia proportionatur figure et magnitudini regis.

Arguitur Intellectum in actu debet esse quia habet mouere intellectum. sed intellectum in actu non habet esse quia nihil habens esse a parte rei est verum sed nihil cognoscitur per intellectum nisi verum igitur etc. **Ad** id quod intellectum. id est res intellecta est a parte rei sicut patet de homine et de asino. sed quod addit intellectum in actu ibi denotatur abstractio que fit ex parte intellectus. Per hoc ergo dicitur est ad primam partem assumptam scilicet quod intellectum. id est rem intellectam esse in actu distinguendo. quia vel sic intelligitur quod intellectum esse a parte rei in actu absolute. et sic est verum vel sic intelligitur quod intellectum ipsum intellectum esse eo modo quo actu intelligitur et sic est falsum. quia non est eo modo a parte rei. sicut sensibile non est a parte rei eo modo quo sentitur ut patet de colore. color enim est a parte rei cum odore sapore et cum duritie sic autem non sentitur a visu cum illis qualitatibus. sic etiam est de intellectu quia quicquid homo sit a parte rei secundum conditiones materiales que sunt hic et nunc tamen homo intelligitur secundum quod est abstractus ab illis conditionibus materialibus. quia intellectus recipit formam absque conditionibus materie.

Arguit. Obiectū debet pcedere ipsaz poñaz
r mouere ipam. ergo obiectū debet eē a pte rei.

Ddm q̄ necesse est poñam passiuā qual' est
intellect' possibil' moueri ab aliquo obiecto p/
existente. sed nō o3 q̄ obiectū p̄xistat illo' quo
mouet sicut ptz de visu. q̄a o3 colorē p̄xistere a
ptere rei anteq̄ cognoscat p̄ visum sed nō o3 q̄ co
lor p̄xistat eo mō quo visum mouet.

Arguit Prio piarmenas dicit q̄ voces sunt
signa passionū aie. sed passiones aie sūt spēs in
telligibiles. ergo voces significant spēs intelli/
gibiles. sed hoc intelligit qd̄ p̄ vocē significat
ḡ rē. Ddm q̄ passio capit' dupl'r Uno' pas
sio significat speciē intelligibilē. r sic ppō ē sim
pliciter falsa. q̄ voces sunt signa passionū. q̄a tē
oīs vox significaret accēs cū spēs itelligibil' sit
accēs. Alio' accipit passio p̄ re intellecta siue
pcepta. r sic est verū q̄ voces sunt signa passio
nū. i. rerū pceptaz. r vocat Aresto. res pceptas
passiones ptra Platonē qui dixit scias eē nob
concreatas. r sic nō aduenirent res intelligibi
les extrinseco qd̄ est de rōne passionis. Si aut
querat quid significet voces Ddm q̄ rē pceptā
.i. s̄bū itelligibile qd̄ nihil aliud ē q̄ res pcepta
itelligibiliter apud intellectū r nō est spēs itel
ligibil' nisi forsan s̄m pportione vel analogiaz
r hoc est s̄bū qd̄ significat p̄ voces.

Woniā at sicut

Postq̄ Ar. determinauit de itellcū
possibili ponendo eius pditiones r
dicendo quō diuersimode reducit de potentia
ad actū Hic determinat de intellectu agēte. Et
p̄mo ponit necessitatē ponēdi intellectū agentē
Secdo ponit pditiones eius. Primo ḡ pbat
q̄ necesse est ponere intellectū agentē r hoc sic.
In quacūq̄ natura inuenit qd̄ est oīa posse fie
ri ibi etiā inuenit q̄ oīa pōt facere. sed in aīma
rōnali inuenit aliquid qd̄ pōt oīa fieri. ergo etiā
erit aliquid qd̄ pōt oīa facere. r hoc est intellect'
agens qui facit poñā intelligibilia actu intelli
gibilia. ergo necesse est ponere intellectū agentē
Et addit noīationē ipsius intellectus ponē
do tria noīa dicens q̄ vocat' ars habit' r lumē
quia sicut ars disponit materiā ad hoc q̄ for
ma introducat. ita intellectus agens disponit
fantasmata vt recipiant in intellectu possibile
Vocat' etiā habitus quia est aliquid pfectū
in ordine ad intellectū possibile q̄ est in poñā
sed pfecta entitas p̄pata ad impfectā habet se
vt habit' ad p̄uacionē Vocat' etiā lumē q̄a

sicut lumē facit ad hoc q̄ colores diffundant ad
s̄nū visus. ita intellect' agēs facit ad h̄ vt fanta
smata diffundant ad intellectū possibile

Querit Que sit ratō maioris rationis p̄di
cte ad pbandū q̄ necesse est ponere intellectū
agentē. Ddm q̄ rō maioris ē. qz cuilibet poñe
passiue naturali corrdet sua poñā actiua na
tural'. Cui' ratio est. qz nisi sic tūc tal' poñā pas
siua eēt frustra. q̄a illa d̄ poñā passiuā natural'
q̄ p̄ agens naturale p̄t duci ad actū si ergo non
haberet potentia passiuā naturalis potentiam
actiuā naturalē ergo talis poñā passiuā nat' al'
nō posset duci ad actū qd̄ est impossibile qz d̄
r natura nihil faciunt frustra. r sic poñā passiuā
nat' alis nō p̄t eē frustra

Arguit Deus pōt plura facere q̄ iste res in
feriores possunt recipere ḡ nō corrdet adinuicē
poñā actiua r passiuā Ddm q̄ ista regula nō
p̄uertit scilz q̄ poñe actiue corrdet sua poñā
passiuā r rō diuersitatis ē. qz poñā passiuā s̄m
q̄ hmōi nō p̄t subsistere sine actu sicut nec mate
ria sine forma. r iō poñā passiuā est frustra q̄ nō
h̄z potētā actiuā sibi corrdentē. sed potentia
actiua aliq̄ pducit q̄ cadūt sub suo obiecto sed
nō oīa q̄ cadūt sub suo obiecto

Arguit. Uidet q̄ ista regula non sit vera q̄a
aliqd̄ ē in poñā passiuā nat' al' r tū nō h̄z potē
tiā actiuā naturalē sibi corrdentē. vt aīa rō
nal' h̄z potētā passiuā naturalē ad p̄duci et tū
nō h̄z potētā actiuā nat' alē qz potētā dei nō ē
potētā actiua naturalis. Ddm q̄ duplex est
potētā. Quedā ē potētā natural'. r sic aīa nō
habet passiuam potentiam ad produci quia
non potest produci per agens naturale. Alia ē
potentia obedientialis que sumit per ordinez
ad potentiam actiuam supernaturalem scilz
diuinam cui omnia obediunt. et sic anima h̄z
potētā passiuā ad p̄duci. Illa em̄ que creatur
nō cadunt sub potentia naturali.

Arguitur Contra minorem Anima non ha
bet aliquid quod est omnia in fieri. quia intel
lectus possibilis in anima nō potest fieri terra
neq̄ lignū r sic de alijs. Ddm q̄ duplicat' d̄z
aliqd̄ fieri Uno' mō s̄m eē naturale. sicut vnum
elementum fit ex alio per generationē. et sic ani
ma p̄ intellectum possibilem nō potest fieri oīa
qz tunc nō maneret in sua natura. Alio mō di
cit' aliquid fieri s̄m eē pportōnis s̄m q̄ dicim'
q̄ s̄sus sit oīa sensibilia qz potest i se habere spe
cies omnīū rerū sensibiliū. et sic anima p̄ itel
lectū potest fieri oīa qz potest in se recipere s̄litu
dines omnīū rerū materialīū q̄ sunt p̄prie in
telligibiles a nobis. Et hoc ē qd̄ dicit Aresto.

inferius q̄ anima est quodamō oīa quia in se h̄
similitudines oīm rez

Arguitur Aīa nō p̄t in se suscipere spēs reruz
imaterialiū. q̄ aīa nō p̄t fieri oīa s̄m eē spiritua
le siue p̄portionis. Dōm q̄ ibi omne distribu
it in determinato genere sc̄z rerū materialū q̄a
intellect⁹ possibilis est in poīa ad recipienduz
oēs spēs rez materialū. et intellect⁹ agens est
potens facere oīa materialia que sunt poīa in
telligibilia actu intelligibilia. nō p̄ducendo ea
de nō esse ad esse sed faciendo ea actu intelli
gibilia. Exempli gratia. hō i Sorte et Sortes
nō sunt intelligibilia propter materialitatem
ergo oīz q̄ depurent fantasmata et recipiant spe
cies intelligibiles in intellectu possibili. sicut
ergo intellectus possibilis est in poīa natura
li ad recipiendū istas spēs intelligibiles. ita in
tellectus agens habet poīam actiua ad facien
dū spēs intelligibiles.

Arguit. Intelligibilia sunt actu a pte rei q̄
nō oīz q̄ fiant actu intelligibilia p̄ intellectum.
probat quia homo et asinus et cetera intelli
gibilia sunt a pte rei. Dōm q̄ duplex est intel
ligibile vnū in poīa. et aliud in actu qd̄ est de
putatū a materia. Dōm est ergo q̄ intelligibile
in poīa est bene a pte rei sed nō intelligibile in
actu. fit em̄ intelligibile in actu p̄ intellectum
agentem.

Arguitur Sensibile est actu a pte rei. ergo
etiā intelligibile. Dōm q̄ nō est sile. qz sensi
bilia sunt omnino vnū nature put sunt a pte
rei z in sensu q̄uis habeat aliū modū. Sed in
telligibile h̄z omnino aliā naturam qm̄ est a pte
rei z qm̄ est apud intellectū. q̄a spēs intelligibil
s̄m quā intelligibile est in intellectu est omnino
imaterialis z ideo nō p̄t h̄re eandē naturā cum
re intelligibili materiali. z ista est cā quare non
oportz ponere sensum agentē sicut intellectum
agentem

Querit Quod sunt operationes intellectus
agentis. Dōm q̄ due. Quaz prima est abstra
here spēs intelligibiles a fantasmatis. Scda
est illuminare spēs formatas p̄ intellectū agentē
et receptas in intellectu possibili

Arguit Contra primā operationē Si intelle
ct⁹ abstrahit spēm intelligibile a fantasmatis
cū illa spēs sit imaterialis nō videt posse p̄du
ci nisi p̄ creationē ad quā nō pōt p̄tingere intel
lect⁹ agens. Dōm q̄ ista locutio nō ē intelligē
da q̄ intellect⁹ agēs crearet spēs intelligibiles
in intellectu possibili. sed diffundunt spēs a fan
tasmatis ad intellectū possibile lumine intelle
ctuali qd̄ ē intellect⁹ agēs. Et si dicat. materiale

nō potest de se diffundere imateriale. sed fantasma
ta sunt materialia. ergo nō pōt de se diffundere
spēs imateriales. Dōm q̄ materiale nō pōt de
se diffundere imateriale nisi grā alicui⁹ agētis
immaterialis. Per hoc ergo dōm q̄ q̄uis fan
tasmata sunt materialia. i. h̄ntia p̄ditiones ma
terie. tñ intellect⁹ agens illuminans fantasma
ta facit resultare vnā spēs imateriale ad intelle
ctū possibile. z hoc est abstrahere. z iō intellect⁹
agens requirit p̄pter fantasmata vt sc̄z fanta
smata illustrent ad hoc vt de se diffundās spēs
intelligibiles. z sic p̄z q̄ nō ē eadē spēs siue h̄z nūe
rū siue s̄m spēm q̄ ē in fantasmatis et i intellectu
cū vna sit materialis et alia imaterial. Ratio
secunde operationis est quia nisi intellect⁹ agēs
stinue illuminaret spēs existentes in intellectu
possibili tunc redirent ad materialitatem. qz vnū
qd̄qz naturaliter redit ad suā originē vt q̄ ma
neant in illa imaterialitate necesse est continue
intellectū agentē illas spēs illuminare. Ex quo
p̄z q̄ intellectus agens illuminat fantasmata
z intellectū possibile. Illuminat em̄ fantasma
ta antecedenter abstrahendo spēs a fantasmatis
bus. z illuminat intellectū possibile vt refuen
tur in ipso spēs intelligibiles

Querit Que opatio intellectus agentis sit
essentialior. Dōm q̄ scia qd̄ sic p̄bat. qz illa
opatio est eēntialior que est inseparabilior a re et
illā rem semp̄ p̄comitat. sed sic est de ista opatōe
scda. Maior est nota a fili. q̄a ignis h̄z duas
operationes sc̄z calefacere et indurare. sed qz cale
factio est inseparabilior ergo est essentialior. Mi
nor p̄z q̄a intellectus agēs semp̄ illuminat spe
cies existentes in intellectu possibili. sed nō sp̄
abstrahit q̄a postqz species abstraxit tunc non
amplius abstrahit illas et tñ semp̄ illuminat
illas. Itē intellectus sepatus a corpe nō abstra
hit nouas species z tñ illuminat spēs quas pri
us abstraxit cum fuit in corpe. sed q̄ tunc non
abstrahit est ideo qz nō h̄z fantasmata ex q̄ non
h̄z vires sensitivas in quib⁹ fantasmata h̄nt eē
Ex quo soluit argumentū. Intellect⁹ post sepa
tionē nō pōt abstrahere. ergo sequit q̄ intellect⁹
agens tunc nō erit in aīa. Dicendum q̄ q̄uis
anima sepata nō habeat intellectū agentem tñ
s̄m primā operationem h̄z tñ eā s̄m alteraz eius
operationem que est illuminare species intelli
gibiles receptas. i. abstractas in intellectu possibi
li existentes

Ar. Contra hoc. pueri decedentes aī vsum
rōnis nō h̄nt spēs intelligibiles. ergo nō habe
bunt intellectū agentē. Dōm q̄ licz in aīa pueri
nō sunt acquisite tñ de⁹ q̄ est auctor nature non

Liber

Dimittēs naturā vacuā infundit intellectū possibilibi spēs quas acquisiuisset si puer habuisset vsum rōnis. et qz ille spēs sūt pporcionate specieb⁹ hic acquisitis ergo intellect⁹ agēs ipsas illuminat sicut et alias.

Querit Utrū istud lumē intellect⁹ agentis requirat ppter mediū v^l ppter fantasmata. Ddm qz ppter fantasmata. sed lumē corpale requirit ppter mediū. Cui⁹ ratio est quia ipa fantasmata nō sunt nata se diffundere ad intellectū possibile. et ideo si dnt se diffundere necesse est qz illuinent. sed colores sūt p se visibiles sic qz possunt se diffundere ad visum. et ita lumen nō requirit propter colores sed propter mediū. Ex quo dubiū est. an fantasma possz esse obiectū intellect⁹ cū moueat ipm intellectum. Ad hoc respondet qz p^t esse obiectū remotū. quia dicit Aresto. qz sicut se habet sensibile ad sensum. ita intelligibile ad intellectū.

Arguit. Dmē qd recipit ad modū recipiētis recipit. sed intellect⁹ possibilis est imaterialis ergo recipit spēs intelligibilis in ipō imaterialiter nō curando intellectū agentem. Ddm qz maior est vera si aliqd recipiat. s; fantasmata nō pnt recipi in intellectū possibile nisi sint prius depurata p intellectū agentē et ideo p supponit intellectus agens anteqz species posset recipi in intellectū possibile. qz spūalisatio spēi requirit ante ei⁹ receptionē. et sic p^z qz ex pte intellect⁹ possibilis nō est defect⁹ qn spēs recipi possint dnmō sunt abstracte p intellectū agentem.

Ar. Ania hz spēs naturaliter inditas. qz nō o^z ponere intellectū agentē An⁹ probat. qz sic est de substantijs sepatijs ergo etiā in anima. psequētia tenet quia hō p^municat cū substantijs sepatijs in intelligendo. Ddm qz quis hō p^municet cū substantijs sepatijs i intelligendo nō tū in modo intelligēdi. et hoc ideo quia q^zto aliqua natura est altior tanto habebit altiorē modū operandi qz opatio sequit naturā. sed qz natura angeli est supra naturā aie rōnalis ergo habebit altiorē modū intelligēdi. et sic intelligit p species infusas a deo. hō aut intelligit ministerio sensuū. et qz hoc sit verū p^z pmo posterioz. vbi dicit qz deficere aliquo sensu a natiuitate necesse est scientiam sensibilis illius sensus deficere qz nō eēt si spēs eēt nobis pcreate.

Arguit Ania est nobilior qz materia corpale. sed materia corpale hz a pncipio suas formas substantiales sicut celū et elemēta. ergo anima a pncipio hz species intelligibiles. Ddm qz nō est sile qz impossibile sunt materiā rerum corpaliū fieri absqz forma substāiali. qz p t^lez

Tercius

formā materia hz eēt substāiale. sed in lectus possibilis nō hz eēt substāiale p species intelligibiles. et ideo potuit fieri intellectus possibilis absqz spēbus intelligibilibus.

Querit Utrū spēs intelligibiles effluāt in animam mediantibus formis sepatijs. Ddm qz nō qz sic nō o^z ponere intellectū agentē. et qz aliqz posset pcedere qz nō eēt intellect⁹ agens et qz forme vel species intelligibiles fluerent a substantijs sepatijs ideo pōt aliter probari qz si sic tunc anima frustra vniret corpi. Patet. qz aia vniret corpi vt p corpus acquirat scientias. et iō substantie separe nō vniret corpi cū habeant species ipsas a deo pcreateas. si ergo spēs intelligibiles effluerent p formas sepatias tūc nō eēt necesse hē sciām p corpus.

Arguit Omne qd est tale p p^ticipationē eēt ab aliquo qd est tale p eētā scdo methaphisic. Sed intellectus noster est intellectualis p p^ticipationē. ergo fit intellectualis ab aliqz quod est tale p eētā. Ddm qz est duplex pncipiū intellectualitatis in homine Aliquod est pncipiū et originale et tale pncipiū est aliqd sepatū ab intellectu et est prima causa omnis entitatis. Aliud est pncipiū proximū intellectualitatis. et hoc nō est aliqd sepatū sed est intellect⁹ agens p iunctus aie qui abstrahit species a fantasmatis. Et hoc pgruit qz sicut deus creat superiora absqz medio. et inferiora pducunt p^tute agentū naturalū. sic superiora hnt sua pncipia intelligēdi specie intelligibile a solo deo inferiora hō hnt originalr pncipia sua a deo. sed imediate ab aliqua pōna sibi p iuncta.

Arguit Nihil ducit de pōna ad actū nisi p hoc qd est in actu. sed intellect⁹ possibilis eēt in pōna. ergo d^z reduci ad actū p aliqd sepatū quia sepatia sunt forme tm. Ddm qz reducitur ad actū p intellectū agentē qui p^m Aresto. d^z actu ens. et ideo nō o^z qz ducat ad actū p aliqd sepatū.

Querit Utrū intellect⁹ agens et possibilis sint distincte pōne. Ddm qz sic qz p^m Ar⁹. intellect⁹ agens se hz ad spēs intelligibiles sicut causa efficiens. Sed intellect⁹ possibilis se hz ad ipsas sicut materia v^l subiectū. sed materia et efficiens nunqz coincidunt. ergo sunt distincte pōtie.

Arguitur Idem est obiectū intellect⁹ agentis et possibilis ergo est eadē potentia An⁹ probat quia quiditas rei materialis est obiectum vtriusqz. Dicendū qz quis hnt idē obiectū materialiter acceptū scz quiditatē rei materialis. hnt tū diuersa obiecta formaliter quia quidi-

tas accipit duplici. Uno modo ut factibilis et sic est obiectum intellectus agentis. quia intellectus agens facit quidditatem in ratione quidditatis abstractendo eam a fantasmatibus. Alio modo accipit ut facta per intellectum agentem et ut cognoscibilis. et sic est obiectum intellectus possibilis. quia intellectus possibilis cognoscit quidditatem rei materialis et non intellectus agens. et ergo intellectus agens dicitur intellectus non quia intelligit. sed quia est principium quare intellectus possibilis intelligit.

Queritur Quot nominibus noiat Aristoteles intellectum agentem. Dicendum quod tribus nominibus dicitur quod sit ars habitus et lumen ut patuit supra circa textum.

Arguitur Ars est principium rei artificialis. sed species intelligibilis non est res artificialis. ergo intellectus agens non est principium speciei intelligibilis.

Respondetur quod ista nomina conveniunt intellectui agenti non ydeprice sic quod sit idem cum arte. sed est locutio metaphorica siue similitudinaria. sufficit ergo quod intellectus agens habeat similitudinem cum arte in hoc scilicet. Primo quia sicut ars inducit formam artificialem in suam materiam per suam operationem ita intellectus agens inducit speciem intelligibilem in intellectum possibilem. quod consistit in illuminando fantasmatibus. ars ergo per hoc quod aptat materiam introducit formam. sic intellectus agens per hoc quod disponit et illuminat fantasmatibus inducit speciem intelligibilem in intellectum possibilem. Secunda similitudo quod sicut ars introducit formam per quam materia determinatur. ita etiam intellectus agens inducit speciem intelligibilem per quam intellectus possibilis determinatur ad aliquid certe intelligendum quia per speciem intelligibilem hominis intelligit hominem. et per speciem intelligibilem asini intelligit asinum.

Arguitur Contra secundum. Si intellectus agens esset habitus sequeretur quod esset subiective in intellectu possibili. quia omnis habitus intellectualis est subiective in intellectu possibili. Respondetur quod habitus non dicitur hic capi per habitum conato vel acquisito sicut habitus communiter accipitur. quia omnis talis habitus presupponit intellectum agentem. sed idem non presupponit seipsum quia antequam assensimus principibus ad quem assensum valet habitus conatus. necesse est prius cognoscere terminos que cognitio est per intellectum possibilem presupponentem intellectum agentem. Item omnis habitus intellectualis ordinatur ad cognoscendum. sed intellectus agens ordinatur ad abstractendum ergo non sunt idem. Sumitur enim hic habitus per entitatem perfectam quia talis est modus loquendi Aristoteles. quod quoniam eumque aliquid duo dividunt aliquid generum tunc illud quod est perfectum in illo genere vocatur habitus. imperfectum vero privatio. cum ergo intellectus agens est in actu

ideo est aliquid perfectius intellectu possibili qui est in potentia et ideo vocatur habitus in ordine ad talem potentiam. Tertio dicitur lumen quia sicut lumen corpore extraneum facit diffusionem colorum ad visum non tamen requiritur propter colores sed propter medium. ita intellectus agens facit diffusionem specierum ex fantasmatibus in intellectum possibilem. non propter medium quia tale non est ibi. sed propter fantasmatibus.

Et hic quidem intel.

Postquam Aristoteles posuit necessitatem ponendi intellectum agentem habet primum assignat conditionem eiusdem intellectus. et ponit quatuor conditiones illius intellectus agentis. Quarum prima est quod intellectus agens est separatus scilicet ab organo corporeo. vel ut habent aliqui tertius separabilis. et tunc intelligitur quod est separabilis sicut cum anima rationali. Secunda est quod est impassibilis. quia non potest pati passione corruptiva cum non habeat materiam que est principium illius passionis. Tertia est quod est immixtus scilicet ex rebus corporeis cum sit omnino immaterialis. Quarta est quod est substantia ens. id est quod est ens actu per suam naturam. et illa conditio convenit sibi soli. sed prime tres conditiones conveniunt tamen ipsi tamen intellectui possibili quod voluntati. Tunc probatur quod iste conditiones conveniunt vel insunt intellectui agenti. Et potest sic sumi ratio quo ad tres primas conditiones. Iste tres conditiones prime spectant ad dignitatem et conveniunt intellectui possibili. ergo etiam debent convenire intellectui agenti. consequentia tamen quia agens est honorabilius patiente et principium actuum materia. sed intellectus agens habet se sicut aliquid agens in ordine ad intellectum possibilem qui se habet ut patiente et recipiens species intelligibiles. ergo quod dignitatis convenit intellectui possibili etiam convenit intellectui agenti. Ex quo etiam probatur quarta conditio sic. Agens est nobilius patiente. et hoc ideo quod est in actu. quia illa est conditio cuiuslibet agentis. sed intellectus agens est agens respectu intellectus possibilis ergo est substantia ens.

Arguitur Quod prima conditio non sit vera. probatur quia illud quod est coniunctum corpori non est separatum ab eo. sed anima cum suis potentibus est coniuncta corpori. ergo non est ab eo separata. Dicendum quod intellectum esse separatum potest intelligi dupliciter. Uno modo quod sit sine organo corporeo et sic est verum quod intellectus est separatus. Alio modo aliquid dicitur separatum quod sit substantia separata. et sic aliqui dicebant intellectum esse substantiam separata. et accipiebant occasionem illius ex prima et ultima conditionibus intellectus agentis. In prima enim dicitur quod est separatus. in ultima vero quod est substantia. si autem illa coniungant tunc appetit quod sit substantia separata.

Arguit Uidet q intellectus agens sit suba
sepata. quia intellectus habet illuminare sed il
luminare est alicui⁹ superioris sepata. ergo sequit^r
q intellect⁹ agens est aliquid supra homine et
aliquid sepata ab homine. Ddm q argumē
tū bene pbat q est necesse ponere aliqd lumen
vle quod p̄supponit ab intellectu agente nihi
lomin⁹ tñ oz ponere aliqd lumē pticulare i aia
rōnali qd est intellect⁹ agens. Prima ps pbat
sic. qz aia rōnalis hz tres cōditiones sue intel
lectualitatis. Prima est q est intellectualis per
pticipationē. Secūda est q est mobilis in sua
opatione id est intelligens cū discursu. Tertia
est q nō est pfecta nec tota intellectiua qz ei con
iungit aia sensitina que nō est intellectual⁹. Ex
quib⁹ sic arguit Dmē qd est intellectiua p pri
cipationē z qd est mobile z impfectū reducit^r
ad aliqd qd est tale p essentiā imobile z pfectū
oz ergo p̄supponere ante aiam rōnalē aliqd qd
est intellectuale p cēntiā imobile z pfectū qd est
lumē illuminans omnē hominē venientem in
hunc mundū. Secūda ps oñdit sic. qz in oib⁹
reb⁹ creatis pter causas vles etiā optet ponere
causas pticulares. quia nō solū sol generat ho
minē sed etiā hō. nō ergo sufficit ad intelligen
dū ponere lumē intellectuale vle. sed etiā optz
q vli lumini iungat^r stus alicui⁹ pticularis
luminis scz lumē intellect⁹ agentis. Istud etiā
p̄z p̄xpientia qz p̄cipim⁹ nos abstrahere for
mas vles a p̄ditionib⁹ pticularib⁹. igit in nob
est hoc p̄ncipiū. Item hō pōt libere intelligen
re qñ vult. h̄ aut nō pōt dici si esset intellect⁹
suba sepata

Arguit Agens z paties sufficiunt ad agendū
si ergo in aia rōnali sit intellect⁹ agens z etiam
possibilis ergo nō est necesse h̄re obiectū aliud
cū ibi sint agens z paties. Ddm q̄ duplex
agēs. vñ est pprie dictū qd scz facit passionē
in patiente. z sic obiectū est agens in poña pas
siva z tñc est verū q agens z patiens sufficiunt
ad agendū. Alio mō aliquid d̄z agens impro
prie quia scz facit obiectū q agit. z sic agēs nō
sufficit ad agendū sine obiecto. et illo mō intel
lectus agens dicit^r agere. z sic p̄z q intellectus
agens z patiens nō sufficiunt ad h̄ q intellectus
intelligat nisi adiungat^r obiectū.

Arguit Contra vltimā pprietatē Intelle
ct⁹ agens est poña in scda sp̄c qlitatis. q̄ nō est
suba. Ddm q̄ ille termin⁹ substantia in illa p
prietate pōt capi duplr. Uno mō p̄t est abla
tium casus et sic ppō est vera. quia est sensus q̄
intellect⁹ agens est actu ens substantia. i. p̄ suā

substantiā. i. naturā. Alio mō accipit^r substantia
vt ē nomiatiui casus. z sic pōt iterū exponi du
pliciter. Uno⁹ fm q substantia significat rem
p se subsistentē. z sic intellect⁹ agens nō est sub
stantia Alio mō accipit^r put substantia signifi
cat q̄cunqz essentiā h̄ue naturā cuiuscūqz p̄di
camenti. z sic etiā qlitas p̄t dici suba. P̄ria tñ
expositio fm quā suba ē ablati casus ē melior.

Arguit Si in aia eēt simul intellect⁹ agēs z
intellectus possibilis. seq̄retur q aia esset sil⁹ in
actu z in poña qd est impossibile. quia p intel
lectū agentē esset in actu. z p intellectū possibi
lē eēt in poña. Ddm q̄ idē nō p̄t simul esse in
actu z in poña fm idē z respectu eiusdē z h̄ ideo
qz cū poña excludat actū et e contra p̄tradio
na verificarent^r de eodē Per h̄ ergo ddm ē q̄ q̄
uis aia rōnalis sit simul in actu et in poña respe
ctu eiusdē. quia respectu speciei intelligibil⁹ cū
intellect⁹ agens faciat et intellect⁹ possibil⁹ reci
piat sp̄s intelligibiles. tñ hoc nō est fm idē
q̄a h̄ p̄tingit fm diuersas poñas que sūt in aia
qz aia p intellectū agentē ē i actu z p intellectū
possibile est in poña. Sile p̄t esse in hoie cui⁹
vna manus est alba et alia nigra. q̄a tunc vnus
hō in ordine ad idē scz ad albedinē est in actu
fm vnā manū z est in poña fm aliā manū.

Ar. Ab vno indivisibili nō sūt diuerse po
tentie qz vna sit in actu et alia in poña. sed aia
est cēntia indivisibilis. ergo ab ea nō p̄t fluere
diuerse poñe quaz vna est in actu in alia in po
tentia. Ddm q̄ essentia aie rōnalis nō est sim
pliciter iudivisibilis et cū hoc in actu pfecto. scz
cū pfectione quā hz etiam sibi iungit aliqua
impfectio. Est em̄ aia rōnalis immaterialis et
ex ea pte hz pfectionē et sic sibi puenit pfectio in
tellectus agentis. sed ex ea pte q̄ est poñalis et
creata in orifonte formaz. i. in iunctione for
maz supioz imaterialiū et inferiorz materiali
um Sicut em̄ orifon iungit supius emispiū
ad inferius emispiū. ita anima rōnalis habet
aliquid de supioribus formis scz imaterialita
tē et hz aliquid de inferiorib⁹. quia etiā conun
git materie sicut alie forme materiales. z ex illo
contingit q anima nostra nō est pprie intelle
ctualis sed rōnalis. Item anima dicit^r creata ē
vmbra intelligentie. i. in defectu luminis intel
ligentie. Ex omnib⁹ ergo his sibi conuenit q̄ ex
ea fluat intellect⁹ possibilis. qz sic hz in se aliqd
potentialitatis.

Queritur. Utrum intellectus agens sit idē
in omnibus. Dicendum q̄ non Lūius ra
tio est quia intellectus agens est potentia ipsi⁹

aiē sicut dictū est et p̄ dñs ē accñs. sed accidēs multiplicat ad multiplicationē sui subiecti. et ergo etiā intellectus agens multiplicat ad multiplicationē aiarum. sed in diuersis hoibus est alia et alia anima rōnalis. ergo etiam alius et alius intellectus agens.

Ar. Intellectus facit v̄le qd̄ ē vnū. ḡo intellectus est magis vn̄. qz propter qd̄ vnū qd̄qz tale. et illud magis. Dd̄m q̄ v̄le nō fit vnūz ab intellectu subiectiue qz sc̄z subiectē in intellectu qz si sic tūc haberet vnitatē numeralē ab intellectu. sed v̄le est vnū ab intellectu obiectiue. quia obijciē intellectui sicut cognitum ab ip̄o. Jam manifestū ē q̄ in diuersis intellectibus etiā numero vel specie differētib̄ p̄t obijci idē obiectū. et iō v̄le manet vnū nō obstāte q̄ a diuersis intellectib̄ intelligat. sic color manet vn̄ nō obstante q̄ a multis videat. Et ergo si esset vn̄ sp̄s intelligibilis i oibus tūc bene sequerē q̄ esset vnus intellectus in omnibus.

Arguit. Ubicunqz est vna opatio ibi ē vna p̄tentia. sed omnes hoies h̄nt vnā opationē circa assensum p̄ncipioz. ergo habent vnum intellectū. Dd̄m q̄ est triplex vnitās sc̄z generica. specifica. et naturalis. Dd̄m est ḡo q̄ vbi cunqz est vna operatio numero ibi est vnū operans numero. qz operatio cū sit accidens habet suū numerū a subiecto sc̄z ex operante. s̄z vnitās specifica non arguit vnitatem numeralē ip̄ius opantis. et illo modo plures homies habent vnā opationem circa assensum p̄ncipioz.

Querit. Utz iste p̄tentie inueniāt in substantijs sepatis. Dd̄m q̄ nō et hoc p̄pter duplicē rōnē. Quaz p̄ma ē. qz nos sum̄ qñqz intelligentes in actu et qñqz in p̄tentia. ergo oportet ponere p̄tentia actiua que ducat illā p̄tentia passiua ad actū. substantie autē separate sunt a p̄ncipio intelligentib̄ et non sunt intelligentes in p̄tentia cum sint create s̄l̄ cum speciebus intelligibilibus. Sc̄da rō stat i hoc qz intelligibilia a nobis naturaliter sunt tm̄ intelligibilia in p̄tentia. qz sunt materialia. ḡo oportet eē vnū intellectū q̄ faciat talia intelligibilia actu intelligibilia abstrahēdo sp̄s a fantasmatib̄. s̄z intelligibilia naturalit̄ a substantijs sepatis sunt imaterialia. et p̄ dñs sunt actu intelligibilia. et sic nō ē necesse ponere i eis aliquid intellectū q̄ faciat talia intelligibilia i actu.

Ar. Ubicunqz ē aliqd̄ potens recipere. ibi ē aliqd̄ potēs facere. sed in substantijs sepatis ē aliqd̄ potēs recipere. ḡo ibi erit aliqd̄ potēs facere sp̄s. Dd̄m q̄ i substantijs sepatis nō ē p̄ntia naturalis ad oia fieri. qz talis p̄ntia nō ducit ad actū p̄ agēs naturale. s̄z p̄ agēs sup̄natia.

le qd̄ ē de q̄ infundit intellectui s̄bz sepataz sp̄s intelligibiles. Et s̄l̄ ē d̄dm de intellectu possibili q̄stū ad imaterialia i nobis. qz intellectus possibilis nō est in p̄tentia naturali ad recipiendum immateriale in se sed solum in p̄tentia obedientiali. et ideo non potest intellectus agens talia facere in actu. Unde patet q̄ in substantijs sepatis eaz intellectus non debz p̄prie dici possibilis nec agens. quia ibi intellectus nō facit species. ergo non est agens. nec etiam intellectus est in p̄tentia ad recipiēdū species. quia in p̄ncipio habet illas. et p̄ consequens non est possibilis.

Arguitur contra Intellectus agentis ē illuminare. sed in substantijs sepatis est illuminatio. ergo in eis est etiam intellectus agens.

Dicendum q̄ intellectus agentis est illuminare fantasmata. hoc autē non conuenit substantijs separatis cum ibi non sint fantasmata q̄ vnus angelus posset alium illuminare et facere cognitionem in eo.

Queritur. Utz necesse sit ponere in anima rōnali intellectum agentem supposita opinione Platonis. Dicendū est q̄ non. Cuius rō est quia intellectus agens ponitur ad hoc q̄ faciat p̄tentia intelligibilia actu intelligibilia. res enī s̄m veritatem sunt a parte rei cum conditionibus indiuiduantibus. sed ad hoc vt intellectus intelligat res oportet q̄ a talibus conditionibus res absoluantur. si ergo vniuersalia subsisterent a parte rei iam vniuersalia eēt actu absoluta ab istis conditionibus. et sic statim intellectus possibilis possz illas res intelligere.

Idem autē et s̄m

Postq̄ Aresto. posuit conditiones intellectus agentis. p̄sequēter ponit conditiones intellectus i actu. Et hoc iō ne viderē esse idē intellectus i actu et intellectus agēs. Et ponit tres conditiones intellectus i actu. Quaz p̄ma ē q̄ scia rei scite ē eadē cū intellectu i actu sc̄z sic accñs et subiectū. Sc̄nda cōditio ē q̄ intellectus i p̄ntia i vno et eodē p̄ntia ē intellectu i actu. s̄z v̄l̄ et i diuersis intellectus i actu ē p̄ntia intellectu in p̄ntia. Tercia cōditio q̄ intellectus in actu cōsistit in ip̄o intelligere sic sc̄z q̄ nō qñqz intelligit et qñqz nō intelligit sed semper intelligit. Rō extra textum prime conditionis est. qz scia solū habet de rebus qñ species intelligibiles sunt actu in intellectu que sp̄s p̄nt intelligi p̄ terminū scientiarum positū in prima conditione. cū ex lumie et ip̄is speciebus resultat scia sicut dictū est. cum ergo tales species intelligibiles sunt in intellectu sicut accñs in subiecto manifestū ē q̄ sp̄s sunt

eidem subiecto cum scia rei scite. Rō scde pro-
prietatis ē qz in vno et eodē sp fit pcessus ab i-
perfecto ad pfectū a poña ad actū. ergo oportet
qz in eodem poña pcedat actū. et cū nihil pce-
dat de poña ad actū nisi p aliqd qd est in actu
sic pñpponitur in alio aliqd in actu quo illud
ducit in actū qd prius fuit in potentia. Exem-
pli grā. discipulus ē prius in potētia ad sciam
qz sit in actu tñ añ poñam que ē in discipulo p
supponit actu scia in magistro. Rō terciē con-
ditōis ē qz intellectus in actu dī fm qz ē in ipō
intelligere siue in actu intelligendi z sic manife-
stū est qz sp intelligit. qz omne qd ē qñ ē necesse
est esse. Est tamen considerandum qz iste con-
ditōis vel possunt intelligi de actū fm qz est
intellectus in actu primo scilicet in habitu. et
tunc est difficultas de terciā conditōe. s; di-
cendū est tūc qz intelligere capit hic etiā habi-
tualiter put significat habere spēm intelligibi-
bilem. et non accipit actualiter put est vti spe-
cie intelligibili. Alio pñt iste conditōes in-
telligi capiēdo intellectū in actu secundo. et
sic apparet difficultas in prima conditōe.
Potest tñ faciliter intelligi prima conditō. qā
intellectus in actu. i. ipm intelligere est etiam
idem cū intellectu sicut accūs cū subiecto.

Circa istud qñt qñt modis possit accipi itel-
lectus. Ddm qz trib' modis. Uno accipit vt
est possibilis. z sic ē in potētia ad spēs intelli-
biles sicut intellectus pueri primo nati qz non
dñ hz vsum rōnis. z intellectus isto modo ac-
ceptus vocat sp in poña. Alio accipit intel-
lectus fm qz iam hz spēm intelligibile. z tñ non
vrit ea sicut est intellectus phi dormientis. Et
iste intellectus pñt dici sil' in actu z in poña. est
enī in actu. qz hz spēm intelligibile. z ē in po-
tentia ad vsum z ad actum scdm. Et iste intel-
lectus vocatur intellectus in habitu. Tercio
accipit intellectus fm qd vrit specie intelli-
bili vel scia z sic vocat intellect' i actu simpli-
citer. dictū ē ergo qz iste conditōes pñt intelli-
gi tā capiēdo itellectū i actu p' qz in actu scdo

Ar. Si intellect' esset possibilis qz ē in po-
tentia ad recipiendū spēs intelligibiles. tūc se-
queret qz nullus adultus esset in potentia ad
spēs intelligibiles. et p pñs nō haberet intel-
lectū possibile. Ddm qz quis adulti hñt a-
liquas spēs intelligibiles tñ carēt adhuc mul-
tis alijs. Et sic tenent intellectum possibilem
qstūm ad illas species quas non habent.

Separatus autem

Postqz Aresto. posuit cōditiones intellect' a-
gentis z intellect' i actu. hic pñter ponit cōdi-
tiones totius partis intellectiue. z sunt tres.
Prima ē qz intellect' .i. aia intellectiua ē sepa-
tus. qz scz nō hz poñas vtentes organis corpo-
reis. Scda ē qz intellect' ē id qd vere ē. i. pñt per
se subsistere qñt fm se hñs esse etiā sine corpore
Tercia cōditio ē qz aia ē ppetua a pre post z in-
corruptibilis. Et illa terciā cōditio pñt sequi ex
prima vel ex scda. Dictū ē enī in pñemio hui'
libri qz si aia habeat aliquā opatōem absqz cor-
pore. tūc etiā erit sepabilis a corpe. qz g' dicit
prima conditio qz aia hz opatōem absqz corpe
sic sequit terciā cōditio scz qz aia ē incorrupti-
bilis. Vel pñt terciā cōditio sequi ex scda. z hoc
isto modo. qz vere esse pñt duplr exponi. Uno
put significat esse fm se z sine adiuncto. Alio
put vere esse significat esse semp. z tūc erit icor-
ruptibilis. qz aut iste text' nō possit intelligi d
intellectu capto p poña pñt sic ondi. qz tūc scda
cōditio nullo modo conueniret intellectui nul-
lo enī modo verz ē qz intellectus potentia sit id
qd vere est. i. est id qd subsistit p se. ergo capit
hic intellectus pro anima intellectiua.

Ar. cōtra primā pprietatē Act' nō pñt sepa-
ri a ppria poña. s; aia ē act' pprius corpis. g'
nō pñt separari a corpe. Ddm qz pprius actus
nō sepat a ppria potētia siue materia qz diu ta-
lis potētia manet ppria materia illius actus
si aut nō maneat proportio materie fm qz con-
gruit forme tūc aia sepatur. Unde pz qz aia rō-
nalis nō sepatur a corpe bene disposito. qz tale
corp' est propria materia aie rōnalis.

Querit. Utz aia possit esse p se subsistens
Ddm qz sic. Cui' rō ē qz quicqd pñt p se age-
re hoc pñt p se subsistere. Sed aia rōnalis pñt a-
gere sine corpe. g' pñt p se subsistere. Maior pñt
qz agere nō pñt esse digni' qz esse. g' si aliqd pñt
agere sine corpe mltomag' pñt ee sine corpe. mi-
nor pz qz obiectū ei' excedit materiā corpalez
cū sit vlt' qd ē sepatum a cōditōib' materiali-
b'. Cū g' qlibet poña agat fm pñtōne obiecti
si obiectū excedit materiā corpale etiā o3 potē-
tiā materiā corpale excedere. Si enī aia eet cō-
posita ex aliq' re corpali tūc nō possit oia cor-
poralia intelligere sic prius dictū ē. Scdo p-
bat. intellect' intelligit substātiā sepatā. g'
extēdit vltra corp'. z sic sua opatio nō fit p cor-
pus. Itē terciō. Corpe idisposito itellect' qñqz
pfectius intelligit z iudicat. g' nō dependet itel-
lect' i sua opatōe a corpe. sic g' cū opatō ei' sit
sine corpe. g' etiā essentia ei' erit sine corpe

Arguitur Hoc non est per se subsistens quod non est hoc aliquid. sed anima non est hoc aliquid. ergo non est per se subsistens. **D**ominus quod hoc aliquid accipitur dupliciter. Uno modo per quocumque subsistere. sive tale subsistens sit naturaliter per se alterius sive non. et tunc anima rationalis est etiam per se subsistens. Alio modo accipitur hoc aliquid per subsistente completo quod est completa substantia. et sic anima rationalis non est hoc aliquid. quia naturaliter est per se hois. sufficit ergo ad oppositum tunc quod anima sit aliquid per se subsistens quousque incompleta in sua essentia. Et ideo anima spiritus habet remissum ad corpus quousque sit separata. Et addunt aliqui quod anima per tale remissum indiuiduetur postquam separata est a corpore quod tamen dici non potest. cum relatio non sit principium indiuiduationis. sed potest sic intelligi quod per remissum ad corpus anima indiuiduetur quia anima indiuiduetur per indiuiduationem quam prius recepit existens in corpore quam separata retinet et hoc est verum. Sicut enim corpora tripliciter se habent ad figuratorem ita habent se forme tripliciter ad indiuiduationem. Sunt enim aliqua corpora que recipiunt figuratorem per propria quantitate sicut corpora solida siue dura ut lapis vel lignum. alia corpora recipiunt figuratorem ab alijs sicut liquida. Quorum est ista differentia. quia in aliquibus corrupto figurante manet figura prius accepta. sicut contingit in cera liquida que figurat ad figuram vasis. sed fracto vase remanet figura. Alia sunt liquida que non tenent figuram figurante corrupto. sicut vinum vel aqua non congelata. Sic tripliciter se habent forme ad indiuiduationem. quedam enim forme indiuiduantur seipsas. id est per se subsistentias. sic substantie separate. Alie autem forme materiales indiuiduantur per hoc quod sunt in alio scilicet in materia. Que tamen habent istam differentiam. quia anima rationalis indiuiduetur a materia et tenet eandem indiuiduationem separatam a materia imo materia corrupta. Alie autem forme naturales non manent indiuidue corrupta materia.

Ad. Alia non potest operari absque corpore. quod non potest separari a corpore. **A**nus probat quia anima non potest per se irasci. igitur non potest per se operari. quia qui dicit animam irasci dicit eam texere vel edificare primo huius.

Dominus quod duplices sunt operationes anime. Que dam sunt que conveniunt anime secundum quod est sensitiva. sicut sunt sentire irasci et confidere. Et sic verum est quod anima non potest habere illas operationes sine corpore. et hoc est quod dicit Aresto. Qui dicit animam irasci dicit eam texere vel edificare. quia sicut irasci non fit nisi per organa corporalia sic nec texere nec edificare. Alie sunt operationes anime que conveniunt anime secundum quod intellectiva tamen. sicut sunt intelligere et velle. et istas operationes habet anima separata a corpore.

Arguitur Anima non intelligit absque fantasmatibus. ergo non potest separari a corpore. **A**nus probatur. quia necesse est quocumque intelligentem fantasmata speculari. **D**ominus quod anima accipitur dupliciter. Uno modo per statum coniunctionis ad corpus. et sic non potest absque fantasmate intelligere. Alio modo accipitur anima secundum quod est separata a corpore et sic potest intelligere absque fantasmate. Cuius ratio est quia anima ante separationem per separationem habet unam essentiam. ideo habet unam operationem. quia operatio sequitur essentiam. sed quia habet alium modum essendi in corpore et extra corpus. ideo etiam habet alium modum operandi. quia sicut essentia et operatio correspondent. ita modus essendi et modus operandi correspondent.

Questio. Ut anima rationalis sit incorruptibilis. **D**ominus quod sic. Et ratio est quia omne quod corrumpitur vel corrumpitur per se vel ad corruptionem alterius. sed anima rationalis nullo istorum modorum corrumpi potest. ergo est incorruptibilis. **M**inor probatur quia forma per se subsistens non potest per aliud corrumpi. quia non dependet ab alio. et ergo ab alio corrumpi proprium est illis formis quousque esse naturaliter ab alio dependet. Nec etiam potest anima per se corrumpi. quia quicquid convenit alicui per se hoc est inseparabile ab eo. sed esse convenit anime et omni forme per se cum sit actus. ergo esse est inseparabile a forma. quia si esse separaretur a forma tunc forma non erit forma. sed corruptio accidit ex hoc quod esse separatur ab aliquo quod est impossibile separari a forma subsistente per se nisi per annihilationem. Et si anima sit composita ex materia et forma. sicut quidam dicunt quousque false. adhuc anima erit incorruptibilis. quia illa susceptio forme est sine contrarietate in materia. et ideo non est principium corruptionis talis forme. **S**cdo quia unum quodque appetit esse secundum quod cognoscit appetitu naturali. sed intellectus et anima intellectiva naturaliter cognoscunt esse sub omni differentia temporis cuius obiectum sit velle quod abstrahit ab hic et nunc et sic habens intellectum appetit appetitu naturali semper esse. sed ille appetitus non est frustratus igitur necesse est animam esse incorruptibilem quasi permanentem per omne tempus.

Ad. Hominum et iumentorum idem est interitum ut dicit Salomon. ergo sequitur quod anima sit corruptibilis. **D**ominus quod Salomon loquitur in illo libro sicut contionator. id est aliquis loquens multitudini. quia ergo in multitudine sunt multi facti et multi sapientes. sic quousque loquitur in forma sapientium. et quousque in forma insipientium. dicitur ergo ista proponere secundum formam insipientium hominum sensualium quod credunt eundem esse interitum omnium viventium.

Arguit Quoz est idem principium illoz est idem finis. sed iumēta z hoies eodē modo generant. g etiā eodē modo corrūpūnt. Dd̄z q̄ minor ē falsa. qz non ē eadē generatio iumētoz z hoim. qz generatio homis fit pfectiue a deo increante homini aiām rationale. sed in iumentis generatio forme fit completiue ab agēte naturali. qz virtus formatiua iumēti p̄t effēctiue introducere aiām ipius iumēti in materiā cū talis forma sit tota materialis. sed aiā rōnalis ē forma immaterialis ideo nō inducitur per agens pure naturale q̄le ē semē hūanū q̄re nō est eadē generatio hoim z iumētoz.

Arguit Omne qd̄ ē ex nihilo ē vertibile in nihil. sed aiā rōnalis est ex nihilo. ḡ zc. Dicenduz q̄ aliud ē dicere de corrūptibilitate et annihilabilitate. qz oīs creatura ē annihilabilis p̄ potentiā actiua cōseruantis. qz sicut deus per suā potentiā creauit res libere ita easdē libere cōseruat. Un̄ si de⁹ suā cōseruatōem abstraheret a reb⁹ tūc res tenderent in nihilū. ex hoc tū nō sequitur q̄ aiā sit corrūptibilis. qz corrūptibilitas significat aptitudinē vel potētā in re corrūptibili ad nō esse quā aptitudinē manifestum est aiām rōnalem non habere.

Arguit Aiā est accēs. ḡ ē corrūptibilis ad corrūptionē subiecti. An̄s p̄bat qz quicqd̄ aduenit alicui post suū esse p̄pletū est accēs eius sed aiā aduenit corpi qd̄ corpi ē cōpletū p̄ formā substantiāle embrionis. Dd̄m q̄ dupliciter aliqd̄ aduenit enti cōpleto. Uno⁹ sic q̄ esse illius qd̄ aduenit nō cōicat substantialit̄ ei cui aduenit z sic accēs aduenit suo subiecto. Alio modo aliqd̄ aduenit enti cōpleto sic tū q̄ eius esse cōicat substantialit̄ illi cui aduenit. z sic aiā aduenit corpi. Et qd̄ dictū ē q̄ corpi h̄z p̄mo formā substantialem embrionis. Dd̄m q̄ illa forma nō manet adueniēte aiā vt dictū est i secundo huius.

Nō reminiscimur

Quia Aresto. dixit q̄ intellect⁹. i. aiā intellectiua est id quod vere est. i. est incorruptibilis. sic remouet vnū dubiū sc̄z an aiā sepata a corpore habeat suas opatōes sic in corpore. Et vult q̄ duplices sunt opatōes aiē. Quedā sūt opatōes aiē q̄s exercet aiā p̄ organū corpale. sic sunt videre. audire et sic de alijs. z tales opatōes nō h̄z aiā sepata a corpore. qz deficit instrumētū quo fieret opatio talis. z hoc ē qd̄ dicit Aresto. q̄ nō reminiscimur p̄ mortē. z ex hoc posset argui p̄ locū a maiori. Quia si illud qd̄ magis videt inesse nō inest. nec illud qd̄ min⁹

videt inesse inest. Sed sup̄mus sensus. i. virtus cogitatiua nō p̄t h̄re suū actū post sepationē aiē a corpore. ḡ nec aliq̄ virtus inferior. Alie sunt opatōes q̄ sūt ab aiā absqz organo corpali. sic sunt intelligere z velle. z tales opatōes h̄z aiā p̄ sepationē a corpore. z hoc ē qd̄ dicit Aresto. q̄ intellect⁹ q̄ sepatur a corpore ē impassibilis z sine organo corpali. sed intellect⁹ passiuus. i. virt⁹ cogitatiua q̄ p̄t pati ad corrūptionem corpis est corrūptibilis cum corpore.

Arguit Intellect⁹ nullo⁹ ē corrūptibilis. ḡ male dicit in textu q̄ sit corrūptibilis. Dd̄m q̄ intellect⁹ capit dupliciter. Uno⁹ p̄ potētā intellectiua q̄ ē in aiā rōnali s̄m q̄ h̄mōi. z sic intellect⁹ ē simplr̄ incorruptibilis. Alio⁹ accipit̄ intellect⁹ s̄m similitudinē put̄ extendit̄ ad virtutē cogitatiuā quā vocat Aresto. intellectū nō simpliciter s̄z intellectū passiuū. z sic intellect⁹ ē corrūptibilis. p̄t at̄ virt⁹ cogitatiua vocari intellectus ex duob⁹. Primo ex eo qz cognoscit sic intellectus. Secūdo qz ei⁹ cognitio ē s̄m redūdantia intellectus. sic p̄z i remiscētia q̄ fit cū q̄daz particulari rōcinatione qd̄ nō fit nisi cū redūdantia intellectus cui⁹ p̄p̄riū est rōcinari.

Ar. Homo reminiscit̄ p̄ mortē. An̄s p̄bat in textu euāgelij de diuine epulone q̄ habuit cognitionē suoz fratru q̄ petes abrahā vt dimitteret lazaru renūciare ipis de statu. igitur zc

Dd̄m q̄ illa cognitio quā habuit diues epulo nō fuit p̄ aliquā cognitiōem sensitiuā sed per cognitiōem intellectiua. qz spēs intelligibilis q̄ fuit in intellectu suo retinuit illā habitudinē ad singularia quā prius habuit cū diues ille affectatus fuit ad suos fratres. sic p̄ spēm intelligibilem potuit intelligere suos fratres pl⁹ quā alios homines.

Qr. Circa hoc. vtz aiā sepata possit cognoscere singularia. Dd̄m q̄ sic. Pro quo sciendū q̄ duplices sunt spēs q̄b⁹ vtz aiā sepata. Quedā sūt spēs intelligibiles infuse a deo qd̄ iō cōgruit qz oz aiām cognoscere ea ad q̄ deputat̄ s̄m meritū vel demeritū qd̄ nō p̄t semp fieri p̄ spēs hic acquisitas. per istas ergo spēs infusas nō solū aiā cognoscit v̄le sed etiā pticulare nō tū oīa pticulare sed solū illa ad q̄ ordinat̄ talis aiā. q̄re aut̄ p̄ istas spēs cognoscunt̄ singularia. ideo est. qz iste spēs intelligibiles sunt similitudines ydeaz existentū in intellectu diuino. sed ille ydee. sicut sunt cause faciendi res s̄m formā et materiā. sic etiā sunt principium cognoscendi res s̄m formā. i. spēm et s̄m materiā. i. indiuiduū. z sic p̄nt singularia cognosci p̄ tales spēs. Sile ē de ydea cōcepta in mente artificis q̄ s̄m se rep̄ntat rem artificialē in gene-

rali et ex sua voluntate determinat ydeā ad particulare artificiatū. Ita voluntas diuina determinat spēm intelligibile infusā ad aliq̄ singularia s̄m modū status illi⁹ cui talis spēs infusa est. Alie sunt spēs acquisite i hac vita. et tūc est dicēdū q̄ p tales spēs aīa cognoscit directe v̄le. qz talis spēs ē imago rei v̄lis siue q̄ditat̄ rei materialis sic dictū est. Possunt tñ anime intelligere particularia p tales spēs illa scz particularia q̄ p tales species. siue imagines demonstrantur. Et hoc contingit quattuor modis. Uno per p̄cedentē cognitionē qz ille spēs retinent ordinē quē prius habuerūt ad singularia. si ḡ talē spēm q̄nqz applicat ad fantasmata aliquo r̄ā singulariū tūc etiā p̄t illa singularia intelligere ad que singularia prius in vita ex̄ns applicauit spēm intelligibilem. Secūdo contingit per aliquam affectionem. quia per affectionem spēs intelligibilis aliq̄liter coniungit inferioribus viribus. et ideo h̄z tunc habitudines ad singularia que cognoscunt p vires inferiores. Tercio cōtingit ex naturali habitudine. quia spēs intelligibilis habet naturalē habitudinē ad hoc fantasma a quo spēs intelligibilis ē abstracta. et ideo p speciem intelligibile p̄t hoc singulare naturaliter representari. Quarto modo cōtingit ex diuina ordinatōne. qz deus q̄nqz ordinat illā spēm intelligibile ad cognoscendū aliq̄d singulare. sicut immaterialis spēs intelligibilis ignis ordinat ad cognoscendū particulare ignem inferni vel purgatorij. et sic soluitur argumētū quo arguit. Intellectus ē solum in aīa sepata. sed intellectus nō cognoscit singularia. ergo aīa post separationē nō cognoscit singularia. Dōm q̄ quis aīa de se nō posset cognoscere singularia directe p speciem intelligibilem. p̄t tñ ex quattuor causis iam dictis etiā p speciem intelligibile cognoscere singularia ad q̄ determinat talis spēs. et iō determinatius cognoscit singularia p fantasmata in hac vita qz per spēm intelligibile post separationē. Ex hoc etiā cognosci p̄t qre aīa nō cognoscit oīa singularia quia ad oīa singularia nō determinat species intelligibilis vt dictum est.

Querit vtz potentie aīe maneāt in aīa separata. Dōm q̄ duplices sunt potentie aīe. Quedā sunt immateriales nō existentes in organo corporeo: et sunt tres scz intellectus agēs intellectus possibilis et voluntas. et tales potentie manent s̄m actū in aīa sepata. Alie sunt potentie cōiuncte organis corporeis. sicut sunt vegetatiue et sensitiue. et tales potentie manent quidē in aīa virtute. sed nullo modo s̄m actū

q̄ autē potentie immateriales maneāt s̄m actū p̄bas. qz aīa se h̄z ad potentias immateriales vt principij. et vt subiectū. et iō ille pōne manent simpliciter in actu in ipa aīa sepata. s̄z ad potentias corpales aīa se h̄z solū vt principij et nō vt subiectū. qz tales potentie sunt in corpore aīato tanq̄ in subiecto. vt visus in oculo et sic de alijs. Ex quo sic arguit. Destructo subiecto alicui⁹ accidentis non p̄t accēs manere s̄m actū. cū ergo corpus aīatū destruat qd est subiectū potentiaz tales potentie nō manent s̄z actū. sed qz aliquid manet in suo principio s̄m virtutē ideo adhuc manēt tales potentie i aīa s̄m virtutē. In signū cui⁹ q̄n itez aīa cōiungit corpi statim effluunt tales potentia ex aīa et corpe. ergo fuerūt in aīa s̄m virtutē. qz manent ibi sicut in principio effectiue.

Ar. Omnes naturales proprietates manent manēte subiecto. s̄z pōne aīe s̄nt naturales proprietates aīe. ḡ manēte subiecto etiā manent pōne naturales q̄ s̄nt ei⁹ proprietates. Dōm q̄ p̄petas accipit dupl̄. Uno p̄pe. et sic p̄petas dicūt forme q̄ fluūt ab aliq̄ subiecto et etiā p̄pletue s̄nt i illo subiecto. sic risibile ē p̄priet̄ hoīs. et sic maior ē vera. et minor fl̄a. qz tūc pōne sensitiue s̄nt p̄petates aīe s̄z s̄nt p̄petates aīe et corpis. Alio accipit p̄petas cōiter s̄m q̄ omne illud d̄r p̄petas qd ex alio fluit. sicut ex principio quis illud nō sit p̄pletū subiectū ei⁹. et sic maior ē falsa et minor vera. tunc enim p̄t manere principij nō manēte p̄petate nisi s̄m virtutē. Et hoc est qd dici solet q̄ pōna seq̄tur s̄m virtutem essentiā. et nō s̄m actum.

Ar. Memoria manet p̄ separatōez aīe a corpore et memoria spectat ad pōnam sensitiuā. ḡ pōna sensitiua manet. Dōm q̄ duplex ē memoria. s̄. sensitiua et illa nō manet p̄ separatōne aīe qz ē act⁹ pōnaz sensitiuaz. Alia ē memoria intellectiua et tal manet p̄ morte. Et si dicat de gaudio et tristitia q̄ maneāt i aīa p̄ separatōne aīe a corpore. Dōm q̄ gaudium et tristitia s̄m q̄ manēt p̄ h̄c vitā nō s̄nt passiones appetituum. qz vt sic s̄nt cū motu corpali sanguinis v̄ humorū q̄ mor⁹ ibi esse nō p̄t. s̄z accipiūt gaudij et tristitia s̄m q̄ significāt simplices actus voluntatis. et sic etiā in angelis ē gaudij scz in bonis angelis. et in malis angelis ē tristitia.

Ar. Vtz habit⁹ scie acq̄site maneat in aīa sepata a corpore. Dōm q̄ sic. Cui⁹ rō est qz hoc manet in aīa sepata qd non p̄t corrumpi sed habit⁹ scie post separationē nō p̄t corrumpi ergo semp manet. 2. D̄no p̄t qz accēs corrumpitur dupliciter. Uno per se et a suo cōtrario

sicut corrupit frigiditas in aq̄ a calore ignis et sic habitus corrumpi nō p̄t quia non habz cōtrariū nec s̄m se. nec s̄m suas causas scz s̄m lumē z spēm intelligibile. Alio accūs corrupit ad corruptōnē sui subiecti z sic nō p̄t corrupi h̄tus. qz subiectū ei⁹ scz aīa ē icorruptibile

Arguit In aīa corrupit scia qn̄ ē corpi con iuncta. ergo s̄līr corrupit in aīa sepata Di cendū q̄ duplici p̄t habit⁹ scientie corrumpi Uno mō q̄stn̄ ad suā substātiā. et sic corrupi tur p̄ falsam argumētatiōnē. sicut enī p̄ syllogis mū demonstratiū generat scia in aīa ita p̄ syllo gismū falsigraphū corrupit. Alio mō potest scia corrupi quātum ad vsum. et sic corrupitur ex defectu fantasie et sensuū interiorz. Utrumqz aut̄ hōz inuenit in aīa cōiuncta corpi. qz ipsa p̄t decipi p̄ falsā argumētatiōnem sic totaliter sci entia in ea corrupit. Item talis aīa potest ha bere defectū in sensib⁹ interiorib⁹. sed null⁹ isto rū modorū p̄t cōtingere in aīa sepata quia ani ma sepata nō vti⁹ augmētatiōne. nec etiā habz modū intelligēdi p̄ sensum vt dictum est.

Arguit Ex hoc sequerē q̄ malus haberet p̄ rogatiūā aliquā vel dignitatē quā nō haberet bonus. p̄batur sequela quia cognitio de rebus est aliqd̄ bonū et spectat ad dignitatē. Dōz q̄ non est incōueniēs aliqd̄ malū aliquā habe re p̄rogatiūā accidētalem ante ipsum bonū. s̄z excellentia bonoz supra malos post sepationē aīe a corpe cōsistit in cognitione diuina et illā h̄nt boni supra malos. Et si arguat. ad minus damnati habebūt p̄rogatiūā supra quosdam saluatos. vt sunt phī damnati. Ddm̄ q̄ scia ac quisita in damnatis etiāz cedit eis ad penā et nō ad p̄rogatiūā. qz cognoscentes res sciunt se nō habuisse bonū vsum rez et ex hoc multipli citer puniuntur. sicut ergo saluatis oīa sunt ad glīam etiā scia acq̄sita ita damnatis oīa sunt ad pena etiā scia acq̄sita.

Arguit Impossibile est duo accidētia nu mero dīna esse in vno subiecto. sed in aīa post sepationē infundit scia. ergo in ea nō p̄t ēē scia acq̄sita. qz differūt tm̄ numero Ddm̄ q̄ scia infusa a deo post sepationē aīe et scia acq̄sita si qn̄qz p̄nt esse in eodē tm̄ distinguuntur forma liter z specificē. z hoc p̄pter dīnam spēm intelli gibilū. qz spēs intelligibiles infuse sunt in a nima s̄m similitudinē ydeaz existentiū in mente diuina. et ideo p̄ illas spēs p̄t intelligere sicut pus dictū ē. sed spēs acq̄sita nō s̄nt ill⁹ nature

Induisibilis qui

Postq̄z Aresto. posuit cōditiones intellectus

p̄ssibilis scz q̄ ille intellectus est impassibilis q̄ est immixtus. et q̄ ē sine organo corporeo. et q̄ ducit ad actū p̄ spēm et obiectū. Deinde deter minauit de intellectu agente q̄ ē et de eius con ditionib⁹. z etiā determinauit de intellectu i a ctu et de tota aīa intellectiua. Hic p̄nter distin guit opationes intellect⁹ possibilis. et p̄rio di stinguit opationes. scdo determinat de eis. Quo ad primū vult q̄ ē duplex opatio intellect⁹ scz intelligentia indiuisibilū. i. simpliciu apphē sio. Exempli grā. qn̄ intellectus nr̄ intelligit ho minē. aīal vel aliqd̄ s̄le. Et ponit conditiones istius opatiōis dicens q̄ in ista opatione non ē ver⁹ nec fals⁹. qd̄ p̄t duplici⁹ itelligi z vterqz est verus. Uno q̄stū ad obiectū scz q̄ in obie cto istius opationis nō inuenit ver⁹ nec fals⁹ sic in obiecto scdo opationis qz ver⁹ et falsū sunt in cōpositione. Scdo p̄t itelligi q̄stū ad actū scz q̄ in actu istius prime opationis n̄ decipit intellectus. sicut in actu scdo opatiōis nisi forte p̄ accūs sicut prius dictū est. Deinde dicit q̄ scda opatio intellectus est compositio intellectuū. i. cōpositio rez itellectaz. fuit enī prius dictū q̄ itellect⁹ qn̄qz sumit p̄ obiecto

Quemadmodū em

Hic cōpat istas duas opationes ad falsam o pinionē Empedoclis. z vult q̄ sicut dixit Em pedocles in sua opinione q̄ in p̄cipio institu tionis rez erāt p̄ducta siue germinauerūt mul ta capita sine cernicib⁹ et multa colla sine pedi bus z sine crurib⁹. z postea amicitia regnante tales res fuerūt adinuicē cōposite. z hoc ex ca su. et qz illa q̄ sunt casualia s̄nt sine ordine. iō qn̄qz s̄m enī p̄tingebat q̄ p̄tes adinuicē nō cō ponibiles cōcurrerant ad p̄stitutōem. sicut ca put capre cū pectore hoīs. z sic talis res nō per mansit p̄pter hoc qz nō poterat generare sibi si mile. Qn̄ aut̄ p̄tes ex natura cōponibiles con currebāt adinuicē. tūc p̄positio talis manebat sicut qn̄ caput hoīs p̄currerat cū collo hoīs et alijs p̄tib⁹. Tūc ip̄e cōcedebat q̄ in p̄cipio eēnt bouigine z vitigine. i. aīalia p̄ media p̄te vites z p̄ media p̄te boues. s̄z talia nō permā serunt. Est igit̄ similitudo ad istā opinionē. qz sic s̄m Empedocle res sunt i p̄cipio simpliciter p̄ducte absqz cōpositione. ita etiā apud intelle ctū res accipiūt simpliciter absqz p̄positione. et sic p̄ ea res abinuicē sunt cōposite quaz qdam cōpositiones sunt p̄ueniētes z qdam discōueniē tes. et p̄ueniētes manēt in esse. discōueniētes vero nō manēt. ita etiā apud intellectuū s̄nt cō positōes simpliciu quaz aliq̄ s̄nt cōueniētes. i.

vere et alique discouenientes. i. false. et sicut discouenientes non manent sic etiam falsum non est. Unquam ista opinio sit falsa. tamen inducit nos in cognitionem operationis nostri intellectus. Et addit in textu quod intellectus non semper componit ea que sunt in puncto. sicut dyametrum esse simetrum vel dyametrum esse asimetrum. sed etiam facit compositionem eorum que sunt vel erunt. Et ratio illi est. quia veritas est pro portio rei intellecte ad intellectum. illa autem pro portio non solum est eorum que sunt sed potest esse eorum que erunt vel fuerunt. et quia compositio pro portio rei intellecte ad intellectum non est opus nature sed ipsius intellectus. Ideo subiungit Aresto. quod illud quod facit unum quodque intelligibilem componendo scilicet ex componibilibus pro portioem hoc est intellectus que facit ex simplicibus unum. scilicet pro portioem.

Queritur Que istarum sit vera scilicet an ista dyametrum est simetrum vel dyametrum est asimetrum. Dicitur quod duplex est dyametrum scilicet dyametrum quadrati et talis est asimetrum ab a quod est sine et sine quod est contra metrum mensura que non commensurabilis sue coste. Sed dyametrum circuli est simetrum. i. commensurabilis figure vel linee circulari. Dicitur enim dyametrum linea diuidens circulum vel quadratum in duo equalia. talis autem linea est commensurabilis circulo. quia talis dyametrum in circulo continetur a circulo cuius septima eius parte. et sic circulus continet tertiam suam dyametrum et septimam eius partem.

Ar. Sunt tres operationes intellectus. ergo male ponuntur hic tamen due. Dicitur dupliciter. Primo quod Aresto. comprehendit tertiam sub secunda. ponit enim per secundam operationem. compositionem et diuisionem. sed est duplex pro portioem scilicet categorica et illa compositio pertinet secundam operationem intellectus. Alia est compositio hypothetica. et illa continet tertiam operationem intellectus. et sic compositio et diuisionem continet tertiam operationem. Sed potest dici quod Aresto. ponit hic operationes intellectus sed syllogisticam discursus que ponit per tertiam operationem non est proprie operatio intellectus sed potius ipsius rationis. et ideo non ponit hic ab Arestotele.

Quod. Utque iste operationes reperiantur in substantiis separatis. Dicitur quod non. et ratio est. quia intellectus in substantiis separatis se habet sicut intellectus noster in intelligendo principia. et ideo dicuntur tales substantie intellectuales et non rationales. scilicet intellectus noster statim intelligit principia. sed ad conclusiones rationum namur. quia intellectus noster elicit rationem concludendo ex premissis. sequitur quod iste operationes sunt in nostro intellectu. sed substantie separate propter virtutem intellectualis lumis intelligunt simpliciter intuitu. i. intuenso per speciem intelligibiles aliquam rem cognoscunt omnia illa que tali rei con-

ueniunt scibiliter. et ideo intellectus separate substantiarum compatitur visui in nobis. et noster intellectus compatitur tactui. quia per visum cognoscimus aliquid simpliciter. scilicet per tactum cognoscimus aliquid successiue. sic etiam intellectus noster cognoscit aliquid successiue que intellectus substantie separate cognoscit simul.

Arguitur Ex hoc sequeretur quod intellectus non esset perfectior intellectu substantiarum separatarum. quia intellectus noster intelligit cum discursu. et sic habet unam operationem ultra intellectum substantiarum separate. ergo est perfectior.

Dicitur quod est aliud dicere quod substantie separate intelligunt cum discursu. et quod intelligunt discursum. quia substantie separate bene intelligunt discursum sed non intelligunt cum discursu. sicut enim dictum est intelligunt conclusionem simpliciter intuitu sed non intelligunt istam conclusionem per modum discursuum. et ideo quod perfectioris est in nostro intellectu scilicet cognitio. hoc est in substantiis separatis. sed quod imperfectioris est in nostro intellectu scilicet cognoscere cum discursu hoc non est in substantiis separatis.

Arguitur Angeli cognoscunt creaturas in deo vel in verbo diuino. ergo cognoscunt cum discursu. Dicitur quod substantie separate bene cognoscunt unum in alio. sed non unum per aliud. discurre est autem unum per aliud cognoscere. cognoscunt enim substantie separate creaturas in verbo diuino. sicut in quodam speculo eternitatis. non autem dicitur aliquis discurre. quia videt aliquid in speculo.

Ar. In demonibus est experientia. que est ibi aliquis discursus. Dicitur quod ista locutio est similitudinaria. quia experientia proprie accepta spectat ad cognitionem sensitiuam que non est in demonibus. Dicitur tamen experiri. quia per suam cognitionem intellectiuam comparat presentia ad futura secundum quod futura coniter euenire conueniunt. et ex hoc ideo eliciunt de futuro sic in preterito factum est. ista autem cognitio non est per discursum. quia non cognoscunt presentia ex preterito. scilicet cognoscunt presentia sic se habere ex hoc quod in preterito sic factum est.

Indiuisibile autem

Postquam Aresto. distinguit duas operationes intellectus. hic determinat de utraque operatione. Et primo de intelligentia indiuisibili. Secundo de compositioem. Et quia intelligentia indiuisibilis est prima operatio intellectus. ideo Aresto. primo distinguit quod modis dicitur indiuisibile ut scilicet sciat quomodo indiuisibilia intelligantur. dicitur ergo indiuisibile tripliciter. Uno dicitur aliquid indiuisibile continuitate. quia scilicet est unum sicut continuunt ut una longitudo actu indiuisa et talis longitudo potest dupliciter

capit. Uno^o fm suā totalitatē. et sic intelligitur intellectu indivisibili z indivisibili tpe. Alio^o accipit fm pres^o longitudinis segregari et tūc intellectus intelligit eam pprie divisibiliter.

Ar. Omne cōtinuum est divisibile. ergo i cōvenient dicit qd cōtinuum sit indivisibile. Dicendum qd cōtinuum capit dupliciter. Uno^o fm suā ppriā naturā. et sic omne cōtinuum ē divisibile in semp^o divisibilia. Alio^o capit cōtinuum p cōpationem ad intellectū. z sic cōtinuum ē indivisibile. qz hoc cōtinuum intelligit p modū vnius s; vñ fm qd hmoi habet rōnē indivisibilis.

Quod aut non s; m

Hic ponit fm modū indivisibilitatis dicens qd aliqd est indivisibile fm spēm z contingit i illis in qb^o multa colligunt ad vñā spēm sicut multe pres^o essentielles in hoīe colligunt i vñā naturā hūanā. p̄t aut ista spēs qnq; esse naturalis sicut dictū est de hoīe. z qnq; artificialis sicut domus. Et itez istud indivisibile intelligitur a nobis simul et in tpe indivisibili inq; tum in tali indivisibili est species in qua intelligit oīa que p̄tialiter in specie colligunt. Dabit ergo iste modus similitudinē ad primum modū. qz sicut in indivisibili p̄mo mō est vñitas quātitatē ex qua sumit vñitas intelligēdi ita in indivisibili. scdo mō est vñitas specifica ex qua sumit vñitas intelligēdi.

Arguit. Relatiū simul intelligit cū suo cor^o relatiū et tñ sūt diversaz species. ergo illa que sūt diversaz species p̄t simul intelligi. Dicendum qd in tali intellectu principaliter intelligitur relatiū. z hoc p spēm intelligibilem relatiū. z correlatiū cognoscit solū p modū termini et non principaliter. z sic vtiq; vez est qd nō possunt due spēs sūt intelligi eā p̄ncipalit̄.

Punctum autē et

Hic ponit terciū modū indivisibilis dicens qd terciō modo aliqd ē indivisibile negativē sicut punctū qd est oīno indivisibile. z istud indivisibile manifestat intellectui sic p̄vatio. p̄vatio aut cognoscit ex habitu. et sic istud indivisibile cognoscit ex cōtinuo cui^o ē p̄vatio. Sic etiā intellectus noster ē cognoscens vñū cōtrarioz p alterū. et ex hoc manifestū est qd intellectus noster est cognoscens in potētia. qz ē in potētia ad vñū cōtrarioz qd nō hz. Si aut ē aliqua potētia q nō cognoscit vñū cōtrarioz p alterū sed p seipam cognoscit vtrūq; cōtrarioz. tunc talis potētia ē penitus in actu z om

nino sepata a potentialitate. z talis ē intellect^o divinus qui p seipm cognoscit oīa. z ideo i suo intellectu nulla est potētia. Nō aut ē sic de intellectu substātiarū sepataz. qz quis intellect^o eaz sit in actu p cōpationē ad intellectū nostrū ppter spēs ipi cōcreatas. nō tñ simpliciter est i actu. sicut intellectus divinus qui intelligit omnia sua essentia et vñico actu.

Arguit Deus etiā cognoscit mala p bona. ergo sequit qd in deo sit aliq potētia. Ddm qd pprie loquendo de^o nō cognoscit mala p bona. sed cognoscēdo se cognoscit omēs alias res cum omib^o conditionib^o eaz. qz ergo in reb^o existentib^o sunt multi defectus q dicunt mala in ipis reb^o. adeo etiā deus sūt cognoscendo res cognoscit malū in rebus sed non puenit ad cognoscendum malū per bonum.

Querit Utrū intellectus noster prius intelligat divisibile vel indivisibile. Ddm qd in divisibile capit tripliciter. sicut dictū ē. capiēdo ergo indivisibile primo et scdo modis. tñc prius intelligit indivisibile qz divisibile. sed si accipiatur indivisibile terciō modo. tunc prius intelligit divisibile qz indivisibile. Rō primi est duplex. Prima ē qz p aliquā potētia prius cognoscit obiectū potētie qz illud qd hz ordinē ad obiectū. sed indivisibile primo et scdo modis cadunt sub obiecto nostri intellectus qd ē qditas rei materialis. indivisibile aut terciō modo solū cōiungit obiecto qz cōiungit continuo. Secūda rō est. qz vñū qd qz ē cognoscibile fm qd hz esse ex indivisibili primo mō. g^o hz cognosci ex eo. z sic posterius cognoscit indivisibile terciō mō. quia cognoscitur ex indivisibili primo modo.

Arguit Partes diffinitionis cognoscuntur prius qz diffinitū. sed indivisibile terciō modo est ps diffinitōis indivisibilis. sicut patz de linea cui^o pars diffinitionis est punctū. g^o prius cognoscit qz indivisibile primo mō. Ddm qd linea accipit dupliciter. Uno^o fm se z absolute. z sic punctū nō ē de rōe lineae. qz infinitas non repugnat lineae fm se accepte. sed in linea infinita nō sunt p̄cta terminātia. Alio^o accipit lineam fm qd ē recta et finita. et sic duo p̄cta sunt de rōe illi^o lineae. Dicit notāter recta z finita. qz de rōe lineae circularis finite nō ē terminari duobus punctis. qz linea circularis nō claudit p̄ctis. Un p̄ qd p̄cta nō sunt de diffinitōe lineae ergo etiā nō cognoscuntur prius qz linea.

Ar. Termin^o cōis ē de rōe cōtinui. s; p̄ct^o ē termin^o cōis cōtinui s; lineae. ergo ē de rōe lineae Ddm qd quis p̄ctū cōtinuans sit de rōe

linee. tñ hoc punctū nō est i actu s; solū in po-
tentia. 7 iō nō h; hoc punctū rōez indiuisibi-
lis fm actu. qz actu nō est. si em in pūcto ori-
nuāte fier; diuisio nō resultaret vnū punctū
sed duo puncta.

Arguit. Indiuisibilia sūt pncipia diuisibi-
liū. s; p' agnosci' pncipia q; pncipiata q; indi-
uisibilia p'us cognoscūt q; diuisibile. 7 sic indi-
uisibile terco mō nō est p'us agnosibile indi-
uisibili pmo mō. Ddm pmo ad minores q;
duplex ē modus agnosendi s; q; ad nos 7 q;
ad naturā rei. Quo ad nos tñ pncipia nō p'
us cognoscūt q; pncipiata. sed potius ipsa
pncipiata q;uis q; ad naturā rei pncipia p'ri'
cognoscant q; pncipiata. Secdo ddm ad ma-
iore q; indiuisibilia nō sunt sp' pncipia cogno-
scendi ipōz diuisibiliū s; pot' e; qz indiuisi-
bilia pmo 7 scdo modis q; tñ sunt aliquater
diuisibilia sunt pncipia agnosendi. i. indiuisi-
bilis qd nullo mō ē diuisibile s; indiuisibil'
terco mō. 7 sic e; est vez s; q; diuisibile ē p'ri-
cipiū cognoscēdi indiuisibile sicut habitus ē
pncipiū cognoscēdi pncipiātes.

Arguit. Dis cognitō fit p' assil'arōnez cog-
nosctis ad cognituz. s; indiuisibile terco mō
est magis silē intellectui nro. q; magis cognos-
cit q; indiuisibile pmo vel scdo mō. Ddm
q; duplex est sil'itudo. Quedā est sil'itudo fm
naturā 7 talis nō est pncipiū agnitōis. sic ei
sunt mag' sil'ia indiuisibile terco mō 7 intellect'
et oia immaterialia sunt sic magis sil'ia intel-
lectui. Alio mō aliqd ē simile alteri fm ppor-
cionē s; fm sp'z intelligibile 7 sic intellectus
est magis sil'is indiuisibilib' pmo 7 scdo mo-
dis. qz noster intellectus h; sil'itudines illoz
indiuisibiliū. s; nō pōt intellectus noster h'ē
apud se sil'itudines indiuisibilis terco mō qz
h' indiuisibile agnosct ex indiuisibili pmo mō

Est autem ut dictō

Postq; Ares. determinauit de p'ia opatione in-
tellectus s; de apphensione indiuisibiliū q;
mō s; talia indiuisibilia agnosctur. Hic de-
clarat de scda opatōe intellect' 7 dicit. q; scda
opatō intellectus ē sicut dictō. i. sicut affirma-
tio vel negatō. qz intellectus dicit aliqd de ali-
q; 7 hoc p'ingit qnq; de 7 qnq; false. 7 iō ille i-
tellectus pōt in se h'ē veritatē 7 falsitatē. s; in-
tellectus q;stuz ad primā opatōez que ē ipius
qd quid ē fm q; h'mōi sp' ē verus. Et rō est. qz
intellectus in p'ia opatōe nō cōponit aliqua
adiuicē. sed i compositōe est vez vel falsuz. n'
autē in simplici apphensione.

Arguit. Intellectus i p'ia opatione nō est
verus. q; qd dictū est falsuz est. Ans pbat. qz
veritas ē in scda opatōe intellectus. s; in ppo-
sitōe 7 diuisione vt d; in pmo piarmenas. s;
in p'ia opatōe nō est talis ppositō. Ddm
q; ē triplex veritas. Quedā est veritas entis 7
illa est i ente sicut i subiecto fm q; ens refertur
ad intellectū a'q; depēdet 7 tñ ens 7 vez nō di-
stinguūtur nisi fm rōez. Alia ē veritas assimi-
latōis. 7 tunc veritas ē in potentijs fm q; assi-
milatur suis obiectis. Tñ visus d; verus qū
in se h; sp'z sensibile vel visibile illi' qd p' vi-
suz p'cipit. illis q; duobus modis intellectus
pōt esse verus i p'ia opatione. Pōt em esse ve-
rus pmo mō qz est ens. 7 etiā scdo mō qz pōt i
se habere sil'itudinē sui obiecti. Tercia ē veri-
tas cōpositōis 7 illa ē in p'pōe vel enūciatōe
vel ppositōe cōcepta sicut in subiecto. 7 qz cō-
positō spectat ad scdam opatōez intellect'. sic
pnter dicere possumus q; talis veritas sit in se-
cnda opatōe intellectus nō p'prie subiectiue
sed obiectiue. qz est in obiecto scde opatōis.
Exēpli grā. Nos dicim' q; illa p'pō sit vera hō
est aial ex hoc s; qz ē debita habitudo rez con-
ceptaz aduicē in scda opatōe intellectus. 7
sic p'pō vocalis est vera ex eo q; est debita habi-
tudo rez significatarū p terminos i ordine ad
cōceptōez intellectus. 7 de illa veritate loquēs
Ares. sexto metaphisice dicit. q; vez 7 falsuz
sunt in aia. sicut em bonū 7 maluz accipiūtur
p cōparatōez ad appetitū. ita vez 7 falsuz ac-
cipiūtur p opatōez ad intellectū. Est tñ p'side-
randū q; ois veritas qdāmodo pōt dici eē in i-
tellectu sicut i diuicāte vt cognoscēte. loquē-
do em de veritate incōplexoz. siue de veritate p-
mo mō accepta tunc veritas ē in rebus sicut i
subiecto. qz in illo ē veritas qd denotat vez si-
cut illud d; albū qd in se habet albedinē. s; res
denotatur q; veritas repit in reb'. Veritas
tñ nō est in tali re nisi p cōparatōez ad intelle-
ctū non quēcunq; s; ad illū intellectuz a q; res
depēdet. Tñ naturalia sunt q; p cōparatōez
ad intellectū diuinū qz depēdent ab intellectu
diuino. sed artificialia sunt vera veritate entis
p cōparatōez ad intellectū nostrū qz intellectus
nr est pncipiū rez artificialiū.

Arguit. Intellectus nr est sup' tēpus. q; nō
est aliq; opatio p'ia scda vel tercia. Ddm q;
operatio intellectus pōt capi dupliciter. Uno
mō ex parte obiecti. 7 sic non mensuratur tpe.
qz eius obiectuz ē v'le qd est vbiq; 7 sp'. Alio
mō accipitur ex pte actus. 7 tunc adhuc acci-
pitur dupliciter. Uno modo fm q; talis act'
absolute refertur ad intellectū 7 tunc itez non

est mēsurabilis tpe q̄a tūc act⁹ itellect⁹ pōt es-
se circa intelligibile in instāti sicut cōtingit in
sūstantiis sepatis. Alio modo accipitur act⁹
intellectus s̄m q̄ est cū fantasmatibus. et sic ac-
tus intellectus ē in tpe p̄tinuo. et hoc idē q̄ fan-
tasmata sunt corpalia et i organo corpali-
bus q̄ visus talū fantasmatū fit in tpe p̄tinuo. et
idē in sūstantiis sepatis quelibet res c⁹ spēs est
apud intellectū sube separate intelligit in in-
stanti. Verum tamē est q̄ plures nature nō
intelliguntur i vno instanti. sed i pluribus istā-
tib⁹ in tpe discreto sibi succedētib⁹. et idē mē-
surant intellectōes talū subaz tpe discreto. et
sic dicit b̄tus Aug⁹ q̄ deus mouet subaz sp̄na-
lez p̄ tēpus scz discretū et nō p̄tinuū.

Idem autem est se

Dic Ares. resumit id qd̄ p̄us dictū est de intel-
lectu et actu. et vult q̄ scia in actu ē eadē cum re
scita. et q̄ scia in actu ē posterior tpe scia in po-
tētia sed simplr et i diuersis scia in actu ē por-
scia in potētia. et illa exponēda sunt sicut p̄ius
exposita sunt.

Querit. Ad qd̄ utilis sit resumptio aliq̄z
dictoz. Ddm̄ ad tria. P̄io vt melius intel-
ligant p̄us dicta et p̄fectius intellectui impri-
matur. Scdo q̄ q̄nq̄ in resumptōe plus ad-
dit q̄ p̄ius sunt dictū. Tercō q̄ in resumptō-
ne p̄us dictū aliq̄liter corrigat.

Queritur Utrū tres sunt opatōes itellect⁹
tas. Ddm̄ q̄ sic si itellectus extēdat ad rōez
eo mō quo est in hoībus. si autē accipiat intel-
lectus p̄ se s̄m q̄ repitur in sūstantiis sepatis
tunc iste opatōes nō inueniunt in intellectu
Ex quo sumit causa quare in nostro intellectu
iste tres opatōes inueniunt quia itellectus
noster ex statu sue icreatōis ē ip̄fectus q̄ opoz-
tet q̄ vtaf̄ multis opatōnibus ad hoc q̄ cōse-
quat p̄fectaz cognitōez de rebus. sed in intelle-
ctu p̄fecto qualē h̄nt sube sepate nō. ōz tam
multiplices opatōes p̄nere. q̄ p̄ vnā p̄fectaz
opatōez habēt cognitōez de rebus.

Arguit Intellectus n̄r non pōt sil̄ plura in-
telligere. q̄ nō est aliq̄ tertia opatio intellect⁹.

Ddm̄ q̄ intellectus h̄z multiplicē opatō-
nez vt dictū est. In p̄ma q̄ opatōe intelligit
simplr aliq̄d vniū. sed in scda et tertia opatōi-
bus q̄uis ibi intellectus intelligat plura. nō
tū intelligit plura p̄ modū pluriū. sed p̄ modū
vniū. q̄ in scda opatōe intelligit plura s̄m
q̄ cōueniunt in vna rōne. p̄p̄ois. sed i tertia ope-
ratōe intelligit m̄ta s̄m q̄ sunt vnus syllogis-
mus siue vnus discursus.

Arguit. Intellectus in p̄ma opatōe pōt
plura intelligere. q̄ male d̄z q̄ non pōt plura i-
telligere. Ans p̄ba. q̄ plures spēs intelligibi-
les sunt sil̄ in intellectu. q̄ intellectus pōt vti
pluribus spēs intelligibilibus. n̄a p̄ba. q̄
q̄ habitib⁹ vtimur q̄n volum⁹. tercō ethico.

Ddm̄ q̄ q̄uis i p̄ma opatōe intellectus
possum⁹ vti pluribus spēs intelligibilibus
succesive nō tū sil̄. Et rō istius est. q̄ sicut im-
possibile est idē corpus disponi s̄m diuersas
figuras et tū figure nō opponuntur adinuicem.
ita etiā est impossibile q̄ intellectus n̄r vtatur
sil̄ pluribus spēs intelligibilibus q̄uis ta-
les spēs intelligibiles adinuicē nō opponant
s̄m essentiā. est tū repugnātia q̄stuz ad vsuz di-
uersarū spēs cuz spēs intelligibiles ante vsim
earū non sunt p̄fecte in actu scz soluz sunt i ha-
bitu. et idē non repugnat intellectui habere m̄-
tas spēs sed vti eis repugnat.

Arguit. In p̄ia opatione intelligimus su-
periora et inferiora que sunt multa. Ddm̄ q̄
superiora et inferiora sunt idē realiter et ideo n̄
intelliguntur in p̄ia opatōe intellectus p̄ mo-
dū pluriū sed p̄ modū vniū. et idē intellectus
noster intelligit q̄dditatez rei materialis q̄ cō-
prehendit superiora et inferiora nō per modum
compositōis q̄si cōponendo superiora et inferi-
ora. sed p̄ modū simplicis intelligētie inq̄stuz
om̄ia illa sunt vnū diffinitū.

Querit. Que istarū operationuz sit p̄fecti-
oz. Ddm̄ q̄ p̄fectio in aliq̄ sumi pōt duplr.
Uno mō q̄stuz ad modum op̄adi. q̄ sic p̄ma
opatō est p̄fectior. q̄ per illā opatōnez in-
tellectus n̄r p̄uenit cū intellectu subarūz sepa-
ratarū. Alio mō accipit intellectus q̄stum ad
rem intellectā. et sic tertia opatō est p̄fectior
q̄ per illā intelligimus p̄ncipia et cōclusiones.
et illa opatō p̄supponit alias sicut p̄fectum
p̄supponit ip̄fectū. et totuz p̄supponit par-
tē. sicut q̄ totū est p̄fectius suis partibus. sic
etiā tertia opatio ē p̄fectior et dignior alijs
opatōibus intellectus. q̄ etiā p̄cedit alias.

Querit Utrū rō et intellectus sint vna potē-
tia. Ddm̄ q̄ sic. q̄ sicut se h̄nt moueri et qui
escere in rebus naturalibus. ita se habent intel-
ligere et rōcinari in intellectu. sed moueri et qui
escere spectāt ad eadēz pōnaz i reb⁹ naturalib⁹
q̄ etiā intelligere et rōcinari in intellectu huā-
no. Est em̄ vna potētia p̄ quaz lapis mouetur
deorsum et quiescit deorsuz. sic etiā est vna potē-
tia p̄ quā intellectus noster intelligit. i. simpli-
citer apprehendit veritatez et rōcinatur. i. p̄ce-
dit ab vno i aliud. et ex hoc p̄tz q̄ substantie se

parate non rōnantur cuz operatio eaz intel-
lectualis sit perfecta. sed nostra operatio intel-
lectualis est imperfecta.

Arguit. Aia nostra cōuenit cū substantijs
separatis in rōcinando. q̄ sube separate sunt rō-
nales. Ans p̄z. qz illa que cōueniūt in aliqua
forma habēt eandē formā sicut cōuenientia al-
bedine hñt albedinez. Ddm q̄ rō accipit̄ du-
pliciter. Uno mō fm̄ p̄maz̄ z scōaz̄ operatōes
et sic per rōnale aia rōnalis cōuenit cū substā-
tj̄s separatis. qz ille opationes inueniūt̄ i
substātj̄s separatis si cut i aia rōnali. Alio
mō accipit̄ rōnale fm̄ terciā opatōez. z sic dif-
fert intellectus nr̄ p̄ rōez a substātj̄s separatis
qz sube separate non habēt rōez. i. intellectum
fm̄ terciā operationē.

Arguit Ergo p̄ intellectū anima cōueit̄ cū
substātj̄s separatis z discōuenit. Ddm q̄
hoc nō est incōueniēs grā diuersarū operatio-
nū. qz intellectus cōuenit cū substātj̄s separa-
tis q̄tuz ad duas p̄mas opatōes. z discōueit̄
q̄tuz ad terciā. Et ē sile de albedine imperfecta.
que albedo imperfecta est p̄ncipiuz cōueniendi
cū albo p̄fecto inq̄tuz est albedo. z est p̄ncipiū
discōueniēdi cum albo p̄fecto inq̄tuz est albe-
do imperfecta.

Uidet̄ur autēz sen

Postq̄z Aresto. determinauit de intellectu possi-
bili z de intellectu agēte z de opatōibus intel-
lectus possibilis. Hic p̄nr̄ determinat̄ de intelle-
ctu p̄ cōparatōez ad sensuz. z p̄mo oñdit quō
reducāt̄ sensus ad actū. Scōdo assilat̄ illū mo-
tū ad motū quo intellectus ducit̄ ad actū. Et
tercō facit̄ hoc q̄ ad obiectū. Quo ad p̄mum
vult q̄ sensibile ducit̄ sensuz de pōna ad actuz
sine alteratōe pp̄rie dicta. vñ sentire nō est mo-
tus qui est actus imperfecti sicut determinatur de
motu in tercō phoz. sed sentire ē motus q̄ est
actus p̄fecti. i. ipius sensus facti in actu p̄ sp̄z
sensibilem. Ex q̄ pōt colligi q̄ motus capit̄ du-
pliciter. Uno mō pp̄rie sicut diffinit̄ tercō pho-
rū. z tunc motus ē actus ex̄ntis in pōna. z illū
motū vult Ares. hic excludere. Alio mō acci-
pit̄ motus p̄ quacūq̄ opatōe sicut d̄z de^o mo-
uet̄ seipm̄ qz intelligit̄ seipm̄. z illo mō sentire
ē motus. qz sentire ē quedā operatio que fit p̄
sensuz motū a sensibili.

Sentire quidez̄ igi

Hic assimilat̄ motū intellectus ad motuz sen-
sus. Et p̄rio ponit̄ duas cōueniētias. scōdo du-
as d̄nas. P̄ria p̄ueniētia est. qz sicut sensus

p̄mo app̄hendit̄ sensibile absolute. ita intelle-
ctus p̄mo app̄hendit̄ intelligibile absolute. et
hoc i p̄ria opatione intelligēs. Scōda est. sicut
ad app̄hensione sensus sequitur delectatō z
tristitia. z post delectatōez z tristitiā fit fuga l̄
p̄secutō rei sensate. ita etiā in intellectu. qz in-
tellectus solū aliquid p̄seq̄tur v̄l fugit postq̄z
affirmauit vel negauit. i. postq̄z cognouit ali-
qd̄ p̄ modū veri v̄l falsi. Scōdo est duplex dif-
ferētia. P̄ria est. qz sensus nō seq̄tur vel fugit
aliqd̄ nisi post app̄hensionē delectatōis l̄ tris-
titiē. s̄ intellectus imediate p̄ app̄hensione
fugit vel p̄seq̄tur aliqd̄ absq̄ media delectatōe
vel tristitiā. Et rō istius ē. qz intellectus intel-
ligit̄ bonū v̄le qd̄ est simplr̄ bonū. z iō imme-
diate p̄seq̄tur vel fugit. sed sensus ē circa bonū
p̄ticulare qd̄ nō p̄sequit̄ nisi delectet. nec fugit
nisi tristet. Scōda d̄na est qz hoc qd̄ intellec-
tus affirmat vel negat ē bonū simplr̄. sed illd̄
qd̄ sensus p̄seq̄tur vel fugit ē bonū p̄ticulare.
Et qz Ares. vsus ē istis termis delectari z tri-
stari iō diffinit̄ illos di. q̄ delectari z tristari ē
agere quadā medietate s̄tutis sensitivē ad bo-
nū vel ad malū sc̄z fm̄ sensuz cōez q̄ est quedā
medietas vel centrū cōe oīm sensiuuz exteriorū.
Et si dicat̄. delectari z tristari spectant ad appe-
titū. Ddm q̄ delectari z tristari possunt acci-
pi dupliciter. Uno mō ex p̄te obiecti. z sic spec-
tāt ad s̄tutes appetitiuā. siue p̄cupiscibiles qz
hñt. p̄ obiecto bonū vel maluz. Alio^o accipiū-
tur delectari z tristari ex parte organi z sic spec-
tāt ad sensuz cōez. qz s̄tus p̄cupiscibilis est in
sensu cōi sicut in organo vt infra patebit.

Intellectiue autēz

Hic comparat̄ Ares. p̄nr̄ intellectū ad sensum
ex parte motiui vtriusq̄ z vult q̄ sicut se habz
motiū intellectus ad intellēm. ita motiū
sensus ad sensuz. qd̄ pōt duplr̄ intelligi. Uno
mō sic q̄ sicut sensibile est obiectuz sensus. ita
fantasma ē obiectū intellectus. qd̄ est vez lo-
quēdo de obiecto remoto. qz fantasma ē obiec-
tū remotū intellectus z q̄dditas rei material̄
ē obiectū p̄p̄inquū intellectus. Alio mō sic ex-
ponit̄ q̄ sicut sine sensibili nō fit sensatio. ita si-
ne fantasmate nō fit intellectio. z istū intellē-
tū magis p̄sequit̄ Aresto. in textu. p̄rimū au-
tē intellectū ponit̄ Ares. postea i textu ibi. Qm̄
s̄t̄ p̄ter res. Cōcludit̄ q̄ ex his Ares. q̄ aia ne-
quaq̄ intelligit̄ sine fantasmate.

Queritur Quotuplex pōt̄ illa p̄p̄o intel-
ligi. nequaq̄ intelligit̄ aia sine fantasmate. Di-
cendū q̄ dupliciter. Uno mō āncedenter. i. nō

intelligit intellectus nisi antecedenter moueat
p fantasmatum ex quibus fantasmatibus resultat
spes intelligibilis ad intellectum possibilem. Et
illud intellectum Aristoteles hunc persequitur et intendit. Alio
modo potest intelligi quod intellectus non intelligat
sine fantasmate prout quod scilicet postquam intellectus
habet spes intelligibilem tunc adhuc necesse est in usu
talis spei se reflectere vel conuenire ad fantasma
ta. et istud intellectum prout Aristoteles postea in textu ubi
dicit quod cum intellectus speculat. i. intelligit res
necesse est simul intellectus aliquid fantasma spe
culari.

Sicut enim aer pu

Dicit Aristoteles manifestat primum intellectum scilicet quod
fantasma sic mouet intellectum sicut sensibile
sensum. et hoc precipue in visu quod est primus sensus.
Et dicit Aristoteles quod sicut aer immutatus a colo
re ulterius immutat oculum et organum. et pupilla
ulterius immutat sensum ceteros qui est terminus om
nium sensuum exteriorum distinguens inter diuersa
sensibilia. sic intellectus noster est vnus ceteris ter
minus omnium fantasmatum distinguens inter diuer
sa fantasmata. i. repntata per diuersa fantasma
ta. Et ideo dicit Aristoteles quod anima intelligit spes in
tellectum in fantasmatibus. i. spes res intellec
tarum sunt in intellectu ex fantasmatibus. vel sic.
Intellectus intelligit rem secundum quod est imitabilis
persequibilis vel fugibilis in quantum repntat in fan
tasmatibus. et hoc ideo quod persecutio vel fuga non
fit per intellectum speculatiue acceptum. sed per intel
lectum applicatum ad res singulares secundum quod res pre
sentantur in fantasmatibus.

Arguitur. Si se habet fantasma ad intellectum si
cut sensibile ad sensum. ergo fantasmatum obiectum
nostri intellectus. sicut sensibile est obiectum sen
sus. prout a se. Dicitur quod bene est simile quod ad aliquid
quod. quod sicut sensus non mouet absque sensibili.
ita etiam intellectus non mouet absque fantasma
te. et ideo potest etiam dici fantasma obiectum remotum
sed non propinquum vel proprium. Secunda similitudo est.
quod sicut a sensibili resultat spes ad sensum. ita a
fantasmate resultat spes ad intellectum. Sed in
duobus est differentia. Primum quod sensibile et sensus
habet proportionem adinuicem. quod utrumque est materia
le. ergo sensibile potest immediate mouere sensum. non
autem fantasma potest prime mouere intellectum. Se
cunda est. quod spes intelligibiles manent perfecte in
intellectu. sed spes sensibiles non manent perfecte in
sensu saltem exteriori.

Queritur. Quid est fantasma. Dicitur quod
fantasma est spes siue imago rei sensibilis rete
ta in sensibus interioribus. in sensibus enim ex

terioribus non manent spes sensibiles. ergo referuntur
tunc proprie in duobus sensibus interioribus scilicet
in imaginatiua et memoratiua.

Et omnino in actioe

Dicit Aristoteles comparat adinuicem cognitiones intelle
ctus practici et speculatiui. et vult quod intellectus
sine actioe. i. intellectus speculatiuus. et intelle
ctus in actioe. i. intellectus practicus per que sit
actio sunt in eodem genere. siue illud genus sit bo
num siue malum. quod dicitur potest dupliciter intelligi. Vno
modo sic quod res intellecta siue practice siue specu
latiue quoniam est bona et quoniam est mala. Nec per
hoc diuersificat genus rei quod considerat practi
ce vel speculatiue. Ex quo sumitur quod intellectus pra
cticus et speculatiuus habet idem obiectum. quod ge
nus rei cognite non est diuersum secundum quod considera
tur practice vel speculatiue. Alio modo potest sic intel
ligi quod ipsa cognitio rei sit quoddam bonum tam in
tellectus practici quam speculatiui. sed speculatiui
est bonum in vltimo. et practici est bonum in ordine ad
particulare operabile. et hoc est quod addit Aristoteles. quod
dicitur isti intellectus in eo quod est simpliciter. vltimo quod
spectat ad intellectum speculatiuum. et quodammodo
i. particulariter quod spectat ad intellectum practicum
ex quo exponitur sumitur quod eadem est operatio intellec
tus speculatiui et practici. Unde ex utraque ex
positione accipitur quod intellectus practicus et specu
latiuus non dicitur realiter. quod ex prima exponitur habe
tur quod non dicitur penes obiectum. et ex secunda habetur
quod non dicitur penes actum. ergo cum ponitur distinguatur pe
nes actum et obiecta. sic manifeste patet quod sunt vna
potentia.

Queritur Utrum intellectus practicus et speculatiuus
sunt vna potentia. Dicitur quod sic. quod sunt vna
potentia scilicet intellectus possibilis. et hoc sic probatur.
quod intellectus speculatiuus differt a practico
in hoc. quod intellectus speculatiuus apprehendit aliquid
quod intelligibile absolute. sed intellectus practicus
apprehendit aliquid secundum quod ordinatur ad opus. sic philosophus
apprehendit domum absolute. et artifex secundum quod fac
tibilis est in materia. ideo intellectus speculati
uus non mouet sed manet. i. quiescit secundum Aristoteles.
postea. Ex quo sumitur tale argumentum. quicquid se
habet accidentalius ad rationem ponitur hoc non diuersificat
rationem illius ponitur sicut accidit colorato quod sit ma
gnus vel parvus. et per hoc quod coloratum est magnum non
diuersificat rationem visus. sed accidit apprehenso per in
tellectum quod ordinatur ad opus. ergo ordinatum ad opus
non diuersificat rationem ponitur. et sic intellectus practi
cus quod sic considerat obiectum non est alius ab intel
lectu speculatiuo quod absolute considerat illud.

Arguitur. Apprehensiuum et motiuum sunt di

neria genera potētiar. sed intellectus speculatiuus ē apphensiuus et p̄cticus ē motiuus. q̄ sūt diuersa genera potētiar. Dd̄m q̄ duplex ē motiuus. aliqd̄ est motiuus executiuus motus. et tūc potētia motiua p̄ncipaliter cōsistit ī corde in neruis et ī musculis exequētibz motū. et illo mō motiuus est realit̄ distinctū ab apphensiuo. qz tale motiuus nō est cognitiuus nec apphensiuus. Aliud ē motiuus qd̄ impat motū. et tale nō est distinctū ab apphensiuo ymo ē apphensiuus. Un̄ Ares. postea dī. q̄ intellectus appetitus et fantasia sunt p̄ncipiū motiuū sine potētia locali ter motiua. Per hoc q̄ d̄m est q̄ intellectus p̄cticus ē p̄ncipiū motiuū quasi dirigēs motū nō quasi exequēs motū. et h̄ p̄ueit sibi fm̄ mōdū sue apphensionis. apphendit ei aliqd̄ fm̄ q̄ ordinabile ad opus.

Arguit. Diuersa rō obiecti diuersificat potētiā. s̄z obiectū intellectus speculatiui ē verū et obiectū intellectus practici ē bonū. q̄ intel lectus speculatiuus et practicus nō sunt vna potētia. Dd̄m q̄ obiectū intellectus p̄ctici nō est bonū. qz bonū est obiectū volūtatis cui sit appetibile. S̄z obiectū intellectus p̄ctici ē verū nō absolute sumptū s̄z ordinabile ad res exteriores in quibus inuenit bonū. et iō quodam mō intellectus practicus extēdit speculatiū. et hoc ē qd̄ dīci solet q̄ intellectus speculatiuus ex tēsiōne fit practicus. qz s̄z extēdit se ad res exteriores fm̄ q̄ sunt ī rez natura. Intellectus at̄ speculatiuus solū opatur circa rez ab intra et nō ordinat suos p̄ceptus ad opus. Et ex isto vltērius pōt sumi sicut aliq̄ dicūt quō d̄nt spēs intelligibilis et ydea artis. qz sunt idē fm̄ rez s̄z d̄nt fm̄ rōez. Spēs em̄ intelligibilis d̄r fm̄ q̄ absolute aliqd̄ p̄ eā intelligim̄. Et d̄r ydea fm̄ q̄ p̄ intelcū practiū ordiat ad op̄. Alij tñ pbabilius dicūt q̄ ydea sit s̄bz intelligibile practiū qd̄ nō est subiectiue ī intellectu sicut spēs intelligibilis s̄z solū obiectiue sicut etiā verbū intelligibile speculatiū.

Querit. Utz sunt plures potētie in aīa imateriales q̄ tres. Dd̄m q̄ sunt ibi tñ tres imateriales realiter et specificē distincte. s̄. intellectus agēs. intellectus possibilis et voluntas. Cuius rō est. qz ad faciendū actu oīa intelligibilia sufficit intellectus agēs. et ad suscipiendū actu intelligibilia et ad ea cognoscendū sufficit intellectus possibilis. Pro inclināōe autē ad talia intelligibilia sufficit volūtās. cuius q̄ nō sunt plures opatōes nō sūt et plures potētie in anima rōnali.

Arguit. Intellectus ī actu. intellectus ī ha

bitu. intellectus adeptus. et intellectus eroic⁹ sunt etiā potētie et nō enumerātur hic. q̄ sunt plures q̄ tres. Dd̄m q̄ oīa ista sunt vna potētia fm̄ rē. s̄. intellectus possibilis d̄nt tñ fm̄ rōez qz intellectus d̄r possibilis fm̄ q̄ est in potētia ad spēs intelligibiles. d̄r em̄ possibilis q̄ potens recipe spēs intelligibiles. Et d̄r intellectus in habitu fm̄ q̄ actualit̄ acq̄siuit spēs intelligibiles. S̄z d̄r intellectus ī actu. qz actualiter vti tur illis spēs sic aliq̄ actu intelligēs. S̄z d̄r intellectus adeptus. qz acq̄siuit sibi omēs spēs intelligibiles. q̄ intellectus fuit ī primo hoīe. s̄. Adā et in christo. Et addunt aliqui q̄ postq̄ intellectus possibilis ē factus adeptus tūc cōiungit sibi intellectus agēs vt forma quia nisi sic intellectus agēs eēt frustra. qz tūc non h̄z abstrahere spēs intelligibiles cū habeat eas q̄ oīz vt intellectus agēs sibi cōiungat vt forma vel spēs intelligibilis. et tūc vltērius addunt q̄ intellectus possibilis vt sic posset intelligere substantias separatas de q̄ inferi⁹ dicit. D̄r at̄ intellectus eroic⁹ q̄ intelligit p̄ eleuāōez sicut ille intellectus q̄ intelligit p̄ singularē influentiā diuini lūis sicut sc̄s Paulus intellexit.

Arguit. S̄nderesis et sc̄ia etia spectāt ad aīa rōnalez. q̄ erūt plures potētie aīe rōnalis. Dd̄m q̄ ista ponūtur in aīa rōnali nō sicut potētie sed sicut habitus vel actus. qz s̄nderesis noīat habitū assensiuū p̄ncipioz ī practiis vlt̄ agibilibus. Sicut em̄ intellectus fm̄ q̄ intellectus s̄gt habitū assensiuū p̄ncipioz primoz et spectat ad intelcū speculatiū sic s̄nderesis ponit ī intellectu practico ad assentiēduz p̄ncipiū practiū. et iō quilibet hō naturaliter assentit p̄ncipiū p̄ctiis. sicut assentit illi p̄ncipio. Omne bonū ē faciendū et tñ nō sp̄ facit h̄. qd̄ p̄tigit ex appetitu inferiori et ex fantasia sicut inferius patebit. S̄z sc̄ia s̄gt actū sicut p̄z ex noīe sc̄ie. qz sc̄ia ē applicatō sc̄ie fm̄ ordinē ad aliqd̄ opabile. et ille actus orit̄ ex s̄nderesi fm̄ quā s̄nderesim ip̄ intellectus deprecatur ad optima. et iō ponit quāq̄ sc̄ia p̄ tali habitu. et sic d̄r sc̄ia sp̄ manere p̄pter s̄nderesim. vñ etiā sit iuramētū p̄ sc̄iam. i. p̄ naturale indicatoriū qd̄ est insitū hoī p̄ diuiaz sc̄iaz sicut q̄ possumus iurare p̄ deū inuocādo deū in testē. ita etiā possumus iurare p̄ sc̄iaz que est imago diuine sc̄ie.

Arguit. Rō superior et rō inferior sunt ī aīa rōnali q̄ adhuc sunt plures q̄ tres. Dd̄m q̄ iste due d̄nt itez inueniunt ī vno intellectu. s̄z possibili q̄ fm̄ rōez distinctus d̄r superior et inferior. D̄r em̄ intellectus possibilis rō superior

fm q̄ intelligit deū ⁊ subas separatas. ⁊ hoc ē qd̄ dicit Aug⁹. q̄ rō supior est q̄ intendit eter/ nis cōspiciendis ⁊ cōsulendis. cōspiciendis p̄ i/ tellc̄m speculatiū. ⁊ cōsulendis p̄ intellc̄m p̄c/ ticum. Et p̄ opposituz d̄ rō inferior q̄ intēdit istis inferiorib⁹ corruptibilibus cōspiciendis p̄ intellc̄m speculatiū ⁊ cōsulendis p̄ intelle/ ctū practicum. Unde p̄t aliq̄s in aliquā opera/ tionē p̄cedere q̄nq̄ ex rōe supior ⁊ tunc maxie meret̄ premiū eternū. Exēpli grā. aliq̄s p̄t vi/ sitare ecciaz qz hoc placet deo ⁊ ab eo p̄cipitur et sic facit illud opus ex rōe supiori. Alio mo/ do p̄t visitare ecciaz qz ē honestū apud hoies. et sic hoc opus p̄cedit ex rōe inferiori.

Arguit̄. Aref. dicit. vi. ethico. q̄ aliud ē p̄n/ cipiū q̄ aīa cognoscit necessaria. ⁊ aliud est p̄ quod cognoscit cōtingentia. qz p̄ rōez supiorē cognoscit necessaria. s̄ p̄ inferiorē cōtingentia q̄ vident̄ esse alia p̄ncipia. Dōm q̄ ē duplex p̄ncipiū cognoscēdi scz p̄mū ⁊ h̄ est habit⁹. et tunc est vez q̄ ē aliud ⁊ aliud p̄ncipiū cog/ noscēdi. qz est alius habitus q̄ cognoscimus supiora necessaria scz deū ⁊ suā essentia. ⁊ alia que ad deū spectāt quē sapia. Et est alius ha/ bitus q̄ cognoscit inferiora scz scia vel opinio. Aliud ē p̄ncipiū cognoscēdi p̄mū qd̄ ē po/ tētia. ⁊ tunc est idēz p̄ncipiū intelligēdi p̄tingē/ tia ⁊ necessaria scz intellect⁹ possibilis. ⁊ de t̄i p̄ncipio nūc loq̄mur qd̄ scz ē potentia.

Abstractione autēz

Ex quo Ar̄. sup̄ dixit q̄ absq̄ fantasmate aīa non p̄t intelligere ⁊ fantasmata sunt sil̄tudi/ nes rez materialū. Sic p̄n̄r oñdit quō intel/ ligi p̄nt mathematicalia ex q̄ ip̄a non vident̄ eē i materia s̄ abstracta sunt a materia. ⁊ vult Aref. q̄ q̄uis mathematicalia nō sunt i mate/ ria sensibili q̄ scz ē determinata q̄litatibus sensi/ bilib⁹. sunt t̄n i materia imaginabili. i. in ma/ teria accepta cū q̄titate. ⁊ iō etiā mathemati/ calia p̄nt h̄e fantasmata q̄bus intelligantur. Est t̄n vez q̄ intellectus i intelligēdo mathe/ maticalia sepat ea a materia sensibili.

Utrum autēz con

Hic mouet q̄oēz circa illa que sunt simplr se/ parata a materia. sicut sunt sube separte. Et di/ cit q̄ postorius cōsiderādūz ē scz i metaphisica lib⁹. Utz p̄rigat nostrū intellc̄m nō sepatum a magnitudie. i. corpe intelligere aliqd̄ separa/ toz. i. aliquā subaz separataz ex q̄ em̄ ille sube nō habet fantasmata. sic simplr apparet q̄ ille nō sunt intelligibiles a nobis p̄ hoc statu.

Querit̄. Quare Aref. nō soluit istā q̄oēz. Dōm q̄ ista q̄o nō p̄t hic solui. qz nondū est manifestuz aliq̄s esse subas separtas. nec mani/ festū est que ⁊ q̄les sint substantie separte. S̄ ista q̄o non p̄t solui nisi sciat̄ essentia subaruz separtaz. ⁊ iō hec q̄o spectat ad metaphisicum q̄ determinat de substantijs separtis. ⁊ t̄n nō inue/ nit̄ soluta a metaphisi. ⁊ h̄ p̄t esse ex aliq̄ triū cāz. qz l̄ p̄plemētuz illi⁹ scie ad nos nondū p̄ ueit. vel qz liber nō est ad nos trāslatus q̄uis etiā sit factus. l̄ qz Aref. occupat̄ morte ⁊ p̄e uētus nō fecit vltimos libros. Uel p̄t dici q̄ Aref. aliq̄liter r̄nt ad istaz q̄oēz sc̄do metaphi. cū dicit q̄ intellectus n̄ se h̄z ad ea q̄ sunt ma/ nifestissima nature. q̄les sunt sube separte sicut oculus nycticoracis ad lumē sol. Et. ix. meta/ phi. dicit q̄ intellectus n̄ nō habz se ad imma/ terialia sicut cecitas.

Querit̄ Utz in hac vita possi⁹ intelligere subas separtas. Dōm q̄ duplex ē cognitō de sub/ stantijs separtis. scz cognitio q̄ ad qz est. qz scz sunt in rez natura. ⁊ sic possumus h̄e noticia de eis. sic em̄ Aref. ex motu inuestigat numerū subaz separtaruz. xij. metaphi. ⁊ h̄ ex motu cor/ porz celestiu. Alio mō p̄t aliqd̄ cognosci q̄ ad qd̄ est. que ē p̄fecta cognitō. ⁊ sic aīa huāna in hac vita non p̄t cognoscere subas separtas. Lū⁹ rō est. qz sp̄s intelligibilis substantie se/ parate non p̄t venire ad intellc̄m nostruz in hac vita. qz talis sp̄s recipit̄ ex fantasmatib⁹. sed substantie separte nō habet fantasmata. q̄ eti/ am nō habet sp̄s intelligibiles i intellectu. et iō res naturales p̄nt cognosci q̄ ad quid ē. qz h̄nt sp̄s intelligibiles apud intellc̄m. Sed hic est cōsiderādūz q̄ fm opinionē Platonis primo intellecta a nobis sunt substantie sepa/ rate. quia ip̄e posuit ydeas immateriales que sunt p̄rio a nob̄ intellectu. Auerrois aut̄ dicit q̄ possumus intelligere substantias separatas per continuatōez intellectus possibilis ad in/ tellectum agentem quem ip̄e dicit esse substan/ tiam separtā. Modus autē vnionis fm euz talis est. quia cum intellectus agens se habeat vt lumē eodē mō accipit̄ intellc̄s agens i in/ tellectum possibilem sicut nunc recipit̄ lumen corporale in visum. sed lumen corporale reci/ pitur simul in visum cum obiecto scz cum co/ lore. ergo etiam intellectus agens recipitur in in/ tellectū possibilem simul cū obiecto intel/ lectus. qz ergo in fine intellectōis omniū re/ rum speculata p̄fecte vnionitur intellectui pos/ sibili. q̄ et̄ t̄nc p̄fecte vnit̄ ei intellectus agēs et cū iste intellectus agēs sit substantia separta

fm euz. q̄ sil intellectus possibilis agnoscit ma-
 terialia et imaterialia. et in h̄ dic̄ Averrois cō-
 sistere hoīs felicitatē. s̄ hec opinio multipliciter
 deficit. Pr̄io q̄ p̄supponit intellectus agentē eē
 subas separatas qd̄ est p̄us rep̄batus. q̄ p̄batus
 ē q̄ intellectus agens sit acc̄ns aīe. vnde si fm̄
 veritatē intellectus agēs vniret̄ intellectui possi-
 bili. tunc adhuc nō cognoscerem̄ subas sepa-
 ratas. q̄ acc̄ns nō sufficiēter ducit in noticiā s̄b-
 stantie. si tñ suppositus eēt v̄z tñc ista opinio
 haberet apparētias. Sc̄do deficit ista positō q̄
 si intellectus agēs esset suba separata tunc illa nō
 vniret̄ intellectui possibili p̄ suā subas s̄z solū
 p̄ lumē vel p̄ aliqd̄ acc̄ns. sicut nunc in fili pu-
 pille oculi vniret̄ lumē solis et nō suba solis. sic
 etiā possit lumē illius sube vniri intellectui n̄
 at̄ suba. Tercō deficit i hoc q̄ dicit q̄ ista s̄ba
 vniret̄ nobis p̄ hoc q̄ intellectus n̄r haberet
 cognitōez oīm rez. hoc em̄ dictū h̄z duplices
 defectū. Pr̄io q̄ n̄ p̄t alicui p̄rigere q̄ heat ag-
 nitōez oīm rez et h̄ loquēdo de intellectu possi-
 bili de q̄ hic loq̄mur. q̄ sunt multe sp̄s arborū
 plātariū et aialūz in diuersis regionibus et p̄-
 cipue in paradiso terrestri in q̄ oīa indiuidua
 fructū d̄rnt sp̄e que p̄ intellectū cognosci nō
 p̄nt. Sc̄do q̄ si vniret̄ nob̄ sp̄s intelligi-
 biles oīm rez naturalūz tñc adhuc sube sepa-
 rate nō essent intellectui n̄ro vnibiles. q̄ sube
 separate excedit p̄fectōez oīm rez naturalūz
 Itē deficit q̄ ad hoc qd̄ dicit in hoc eē hoīs
 felicitatē. q̄ fm̄ p̄hos felicitas cōsistit in opti-
 mo intelligibili s̄z optimū intelligibile nō est
 suba separata s̄z ipse deus. et sic videt̄ ista opinio
 reprobata tanq̄ falsa.

Arguit̄. Sile a simili agnoscit̄. sed sube se-
 parate sunt magis siles intellectui n̄ro q̄ res
 materiales q̄ intellectus ē imaterialis. Di-
 cendū q̄ h̄z intellectus sit magis silis substan-
 tijs separatis i similitudine nature que nō est cā
 cognitōis. tñ nō in similitudine p̄portōnis q̄ est
 causa cognitōis.

Arguit̄. Excellentia intelligibilia maxime
 p̄ficiūt intellectū. q̄ intellectus n̄r maxie d̄z in-
 telligere subas separatas. D̄m q̄ excellentia
 intelligibilia maxie p̄ficiūt intellectū illuz a q̄
 p̄nt cognosci. s̄z sic nō est de substantijs sepa-
 ratis i ordine ad intellectū nostruz. L̄ rō est. q̄
 sicut in sensu sensibilia p̄p̄reōnata cognoscū-
 tur p̄ sensuz. ita etiā in intellectu solū p̄p̄reō-
 nata intelligibilia agnoscūtur p̄ intellectū. ta-
 lia at̄ nō sunt sube separe in ordine ad intelle-
 ctū nostrū s̄z ista materialia. ex q̄ em̄ intellectus
 noster ē p̄t̄z in pōna et parti in actu. sic potius

intelligit res materiales q̄ h̄nt materiā p̄ quā
 parti sunt in pōna et h̄nt formā p̄ quā partim
 sunt in actu.

Arguit̄. Si sube separe nō intelligūt̄ a nob̄
 q̄ sunt frustra. q̄ sunt naturalit̄ intelligibiles
 si q̄ nō intelligūt̄ur q̄ sunt frustra. D̄m q̄
 quis nō intelligūt̄ur a nobis sufficit tñ q̄ in-
 telligūt̄ur a seimicē et a deo. et eas itelligi a no-
 bis nō est finis subas separatarū. q̄ licet non in-
 telligūt̄ur a nobis n̄ tñ sunt frustra. q̄ frustra
 d̄z qd̄ ordinat̄ ad aliquē finē quē nō attingit.

Arguit̄. Sensus agnoscit oīa sensibilia. q̄
 intelligit intellectus oīa intelligibilia. p̄na t̄z
 a sili. D̄m q̄ nō est sile nec ex pte pōne nec
 ex pte obiecti ex pte potētie nō est sile q̄ h̄o h̄z
 p̄fectos sensus et iō p̄t oīa sensibilia agnoscere
 s̄z nō h̄z p̄fectū intellectū et iō non p̄t oīa intel-
 ligibilia cognoscere. Ex pte obiecti. q̄ oīa sensi-
 bilia p̄nt immutare sensuz. s̄z nō p̄nt oīa intel-
 ligibilia imutare intellectū s̄z solū illa q̄ h̄nt s̄a
 tasmata apud sensuz. q̄ ex illis fantasmatis
 resultat̄ sp̄s intelligibiles ad intellectū.

Querit̄. Ut̄z possumus deuenire in cog-
 nitōez subas separatarū ex rebus materialibus.

D̄m q̄ possumus deuenire i eaz noticiāz
 q̄ ad quia ē. q̄ s̄z habet̄ eē sicut Ares. xij. meta-
 phisice ex numero motū corporū celestū p̄o-
 bat numez aiarūz nobiliū que sunt sube sepa-
 rate. s̄z nō quo ad qd̄ ē. q̄ ista materialia mul-
 tū distāt a p̄fectōe subas separatarū. et iō ex eis
 nō p̄t cognosci qd̄itas subas talūz. cuz non
 sint p̄p̄ri effectus subas separatarū.

Arguit̄. Ares. dicit. ix. metaphi. q̄ intellectus
 noster non h̄z se ad imaterialia sicut cecitas
 q̄ sicut visus. sed visus cognoscit visibilia. er-
 go intellectus n̄r cognoscit imaterialia.
 D̄m q̄ q̄ ad quia est nō h̄z se intellectus n̄r si-
 cut cecitas. s̄z q̄ ad quid est et p̄ statu h̄o vite h̄z
 se sicut cecitas. et hoc habet̄ ex Ar̄. ij. metaphi-
 sice q̄ sic dicit. q̄ sicut se h̄z oculus nycticorac̄
 ad lumē solis. ita se h̄z intellectus n̄r ad mani-
 festissima nature. i. ad subas separatas. s̄z mani-
 festū est q̄ oculus nycticorac̄is nō p̄t cognos-
 cere solē nisi in vmbra siue i effectu ē. nō ei p̄t
 p̄fecte intueri radios solares. ita intellectus n̄r
 q̄ est debilis i virtute intellectuali nō p̄t intui-
 eri naturā subas separatarū s̄z solū vmbra ea-
 rū s̄z effectū. et ex effectu possumus deuenire in
 noticiā earūz quo ad quia est.

Arguit̄. Scientie sunt de substantijs sepa-
 ratis. sed scie acquiruntur p̄ demonstrationes
 cuius mediū est diffinitio. q̄ substantie sepa-
 rate cognoscuntur p̄ diffinitōez et p̄ p̄ns p̄ ipsuz
 m uij

quod quid est. Ddm q' dupl'r de aliq' habet scia
Uno mo' pprie qm' ppria passio demonstrat de
subiecto p' ppria pncipia z talis sciencia est per
diffinitioem eius de q' est scia. Alio mo' de aliq'
est scia impprie p' modu' remotiois. quia scz
aliquid remouet de aliquo qd' in alio reperit z
illo mo' habetur scia de substatijs sepatijs z tale
sciam no' oportet esse p' diffinitioem sed p' com-
paratioem vni' rei ad aliam rem. sic aut' comp-
amus res materiales ad subas sepatas z dici-
mus q' sube separte sunt in corpe insensibiles et
inanimate zc.

Arguitur. Nos possum' cognoscere aiaz ro-
nalem quo ad subam ergo etia' possum' p'gnos-
cere subas sepatas quo ad qd' est. pna tenet. qz
aia ronalis pot' separi a materia scz a corpore.

Ddm q' no' est simile de anima ronali z sub-
statijs sepatijs. quia intellectus noster pot' natu-
ralit' cognoscere ppriuz effectu' aie ronalis qui
pprius effect' est intelligere cu' discursu sed no'
possumus naturalit' intelligere ppriuz effectuz
subaruz sepataruz sed solu' effectu' coem qui e' in-
telligere. Sed e' cois regula q' pprius effect'
ducit in cognitioez cause quo ad quid est. sed ef-
fectus cois soluz facit cognoscere causam quo
ad quia est. quia effectus pprius orit' ex pprie-
tate alicuius rei sed sic no' orit' effectus cois z
ergo non est simile

Arguit. Solu' illa ca non cognoscit' p' suu'
effectu' que in infinitu' distat ab effectu suo sic
est deus. sed sube separte no' distat in infinitu'
ab eoz effectib' q' sunt ista inferiora. q' pnt co-
gnosci per illos effectus. Ddm q' si aliqua
ca in infinitu' distat ab aliq' effectu tunc effect'
no' pot' ducere in cognitioez cause nec q' ad gen'
nec q' ad d'naaz sed bene q' ad qz est. z io' ex crea-
turis no' possum' cognoscere genus dei nec dif-
feretiaz qz nullu' eoz hz. sed si aliqua ca distat
ab effectu fm finitu' tunc possumus p' effectus
duci in cognitioez generis sz no' in cognitioez
d'ne. sicut est in substatijs sepatijs qz cognosci-
mus eas ee in genere sube sz no' cognoscimus
d'nas ear. qz d'ne in eis sumuntur fm diuer-
sos gradus intellectualitatis qui sunt nobis
simpliciter ignoti.

Arguit. Uidet' q' nullo mo' possumus cog-
noscere subas sepatas nec q' ad gen' nec q' ad
qz est. pbat. qz ois cognitio sumitur fm fantas-
mata. sed sube separte no' habet fantasmata apd'
sensum. q' non pnt intelligi. Ddm q' dupl'r
aliqd' intelligit' p' fantasmata. Uno mo' p' fan-
tasmata ppria q' sunt fantasmata rei intellecte
et sic cozpalia intelliguntur p' fantasmata z no'

immaterialia vt pbat argumentuz. Alio mo'
aliquid intelligit' p' fantasmata aliaru' reru'. et
sic immaterialia pnt cognosci z intelligi p' fan-
tasmata. si em' aliqs velit intelligere deu' tunc
intelligit aliqd' sicut lumē. si at' indiuisibilita-
te dei tunc intelligit aliqd' sicut punctuz. Jam
manifestuz e' q' fantasmata lumis vel puncti n'
sunt fantasmata dei sz sunt fantasmata aliena
quibus ducimur i' cognitioez dei.

Arguit. Aia exis in hac vita pot' rari a sen-
sibus. z tnc pot' intelligere subas sepatas i' hac
vita. Ddm q' duplex e' cognitio aie. Una e'
pure naturalis z fm hanc cognitioez non pot'
suba separata intelligi q' ad qditatez i' hac vi-
ta. Alia est cognitio anime gratuita que fit per
alienatioez a sensibus z p' raptuz. sicut sanctus
Paulus dicit se fuisse raptu' in terciu' ecluz. i.
in celu' trinitatis. z tali cognitioe no' est incōne-
mens aiaz cognoscere subas sepatas. nūc antez
loqmur de cognitioe naturali aie. q' at' illa cog-
nitio raptus no' sit naturalis p'z ex raptu sanc-
ti Pauli q' dicit se nescire an i' corpore fuit vel
extra corpus. sic em' dixit Nescio an i' corpore
fui vel extra corpus deus scit no' mentioz.

Hunc autez de ani

Postqz Aref. determinauit de duplici intelle-
ctu scz agente z possibili. Dic' pnr ostendit qd'
sentiendu' sit de natura anime. z vult q' natu-
ra anime est q' anima est quodammodo omnia
Quod sic probat. qz omnia que sunt vel sunt
sensibilia vel intelligibilia. sed anima est illa.
q' est omnia. Minor pater qz sensus est sensu-
bilia p' confirmitatez p'portiois ad sensibilia
et intellectus e' intelligibilia p' p'portioez ad
intelligibilia. Et ideo secatur scie z sensus sic
res. i. diuiduntur sensus z scie sicut res diuidu-
tur. qz sicut ens diuidit' in ens in actu z ens i'
potetia. ita etia' est sensibile aliquod fm actu z
et aliquod fm potetia quod ideo dicit Aref.
quia res sensibilis in potetia non est sensus.
nec res intelligibilis i' potetia est intellectus.
sed res sensibilis in actu est sensus. z res intel-
ligibilis in actu est intellectus. quia dum res
actu intelligitur tunc habet speciem intelli-
gibilem in intellectu. z ex hoc habentur due au-
toritates. Prima autem est q' anima est quo-
dammodo omnia. Secunda est. scientie secā-
tur sicut z res.

Queritur. Utrum intellectus istius vlti-
me autoritatis posset sic intelligi sicut com-
muniter solebat allegari sic scilicet q' tot sunt

sciencie quot sunt res. Dd̄z q̄ nō fm̄ int̄ctōz
p̄hi in textu. sed h̄z istū intellectū q̄ sciencie secā
tur. i. diuidūtur quēadmodū z res. s. in actū z
pōniam. Pōt tñ ex illa expositōe elici aliis cō/
munis intellectus z hoc sic. qz si sciencia z res
h̄nt cōformitatē sic q̄ scia in actū ē res scita fm̄
cōformitatez. ergo tot sunt sciencie quot sunt
res diuersimode cōsiderabiles. Unde p̄t sic in
telligi q̄ scie secant̄ sicut res accepte fm̄ forma/
les rōes considerādi que formales rōes sumūt
fm̄ ordinē ad p̄ncipia z passiones.

Recesse est autem.

Hic Aresto. oñt quō different antiqui dixerūt
animā esse omnia h̄ntes falsam opinionē. z q̄
modo aia est oia fm̄ veritatē z hoc sic. qz anti/
qui dicebant aiam esse omnia fm̄ naturam. qz
sc̄z anima esset natu. aliter composita ex omni/
bus rebus intelligibilib⁹ sic q̄ haberet in se na/
turalr omnes res intelligibiles. sed Arest. nō
vult q̄ aia sic sit oia. sed aia est omnia fm̄ sp̄m
intelligibilem v̄l sensibilem siue fm̄ p̄portione
z hoc sic p̄bat. Quia lapis nō est in aia s̄z sp̄s
lapidis ergo res non est in aia fm̄ naturā sed
fm̄ sp̄m. i. ymaginē. z idō assimilaf anima ma/
nui quia sicut manus est organū organoz. i.
man⁹ dat loco oim organoz. qz sicut hō p̄ ma/
nus p̄t sibi p̄parare omnia factibilia ita p̄ ani/
mam p̄t facere omnia itelligibilia z sensibilia
z ideo aia est sp̄s. i. factua oim sp̄ez itelligi/
bilū quoad intellectū agentem aut receptiuā
oim sp̄ez intelligibilū q̄ad intellectū possibi/
lem. z est forma receptiua sp̄ez sensibiliū quo/
ad sensum. Alius aut̄ tertus habz q̄ anima in/
telligat sp̄s sp̄ez. i. naturas rep̄ntatas p̄ sp̄s
intelligibiles.

Arguit. Dñe obiectū est i pōna s̄z lapis ē
obiectū aīme q̄ad intellectū. q̄ est in aia quoad
intellectū. Dd̄m q̄ dupl̄r aliqd est in aīma.
Uno mō subiectiue sicut sp̄s sensibil̄ est i sen/
su z sic albedo ē in pariete. z isto mō lapis non
est in aīa sicut dicebāt antiqui s̄z species lapi/
dis. nō accipiēdo sp̄m p̄ natura s̄z p̄ sp̄e intel/
ligibili q̄ est ymago rei intellecte. Alio mō ali/
qd est in aia obiectiue qz. s. obycif pōne aīe per
aliquā sp̄m. z sic lapis ē in aia sic oēs alie res
p̄ncipaliter intelligibiles.

Querit. Utz in aīa intellectiua sit aliq̄ me/
morā. Dd̄m q̄ sic. qd̄ p̄z autoritate text⁹ qz
tertus dicit q̄ species lapidis sit in anima. ex q̄
sequit̄ q̄ intellectus tenet in se sp̄m lapidis et
aliaz rez intelligibilū. Item Aresto. dixit su/
pra q̄ anima sit locus speciez. Rōe p̄bat sic qz

de rōe memorie est p̄seruare sp̄s. sed intellect⁹
possibilis p̄seruat sp̄s ergo in eo est memoria.
Minor p̄bat quia vnū quodqz recipit ad mo/
dum recipientis sed intellectus est magis sta/
bilis z imobilis q̄ materia corp̄alis cū sit im/
materialis z incorruptibilis sed materia corpo/
ralis tenet formas dū p̄ eas nō opat̄. sic ignis
habz calorē dū nō calefacit. ergo multo magis
intellectus retinet formas dū p̄ eas nō opatur
sed forme intellectus sunt species intelligibiles
ergo manēt etiam in intellectu dū p̄ eas nō
opat̄ z hoc est de rōe memorie.

Arguit Memoria ē p̄teritorz vt d̄z in libro
de memoria z remiscētia. s̄z intell̄s nō est p̄teri/
toz qz abstrahit ab hic z nūc. q̄ intellect⁹ nō est
memoria Dd̄m q̄ p̄teritio p̄t ad duo referri.
Primo ad obiectū cognitū sic sc̄z q̄ obiectū co/
gnitū fuerit p̄teritū. Alio mō q̄ad actum cog/
nitionis. tunc est d̄m q̄ in memoria sensitiua
est duplex p̄teritio dicta. s. tam quoad obiectū
q̄z q̄ad actū. sed in p̄te intellectiua saluat̄ soluz
ratio memorie quātū ad actum cognitionis z
nō q̄stuz ad obiectū. quia obiectum intellect⁹
sc̄z v̄le nō subiacer t̄pi sed abstrahit a tēpe. sed
actus intelligēdi est quidā p̄ricularis actus et
ideo subiacer t̄pi. z ideo tñc memoriamur i t̄pe
in p̄te itellectiua qñ coḡscim⁹ nos p̄ intellectis
se s̄z memoria sensitiua est q̄ad p̄teritū obiecti/
ue qz de p̄nti nō est memoria sensitiua nisi fm̄
q̄ p̄ns est aliquo mō p̄teritū z fm̄ q̄ p̄ns acci/
pit in rōe alicui⁹ p̄teritionis.

Arguit. Act⁹ intell̄s nō subiacer t̄pi. p̄bat
qz intellect⁹ human⁹ est sup̄ t̄ps ergo etiaz act⁹
ei⁹. qz ec̄ est sic de intellectu substantiaz separataz
Dd̄m q̄ intellect⁹ noster capit̄ dupl̄r. Uno
mō fm̄ p̄pria naturā fm̄ sc̄z q̄ est imaterial. et
sic nō mēsurat̄ tēpe continuo nec etiaz actus ei⁹
z idō actus substantiaz separataz nō mēsurat̄ t̄pe
continuo s̄z discreto. Alio mō accipit̄ intelec/
tus noster fm̄ q̄ intelligit p̄ fantasmata. z quia
fantasmata sunt in organis corp̄alib⁹ sic actus
intellectus ex ea p̄te p̄t mēsurari tēpe. z ideo
opationes anime separte nō mēsurant̄ tēpe sed
fiūt in instanti sic q̄ qlibet opatio p̄ se fit in in/
stanti sicut iā in substantis separatis cōtingit̄ sed
nō oēs opationes fiūt in vno instati sed qlibet
opatio h̄z distinctū instans

Querit. Utz memoria intellectiua sit eadē
cū intellectu Dd̄z q̄ sic qz meozia ē intell̄s
possibil̄. qd̄ sic p̄z qz idē est obiectū vtriusqz. s.
q̄ditas rei material̄ q̄ vt cognoscibil̄ est obiec/
tū intellect⁹ possibil̄ z eadē q̄ditas vt reteta per
sp̄m est obiectū memorie.

Arguitur. Aug^o. dicit q tres sint vires ani-
me scz memoria intelligentia z voluntas. ergo
memoria est alia poña ab intellectu. Dicen-
dñ q vis capiñ duplr. Uno modo p poña ani-
me z sic nō sunt tres vires anime quia vis [me-
moratiua est eadē cuz intellectiua. Alio modo
accipiñ p pprietate ipsius anime. z tñc vna po-
tentia pōt habere plures vires id est plures pp-
rietates. sicut intellect^o possibil^{is} hz vim retinedi
spēs. z sic vocat memoria. etiā habet vim cog-
noscedi z sic vocat intelligentia. Et sic pōt sol-
ui aliud argumētū qd sumit ab eodez Aug. q
intelligētia orit^r ex memoria. sed idē nō oritur
a seipso. ergo intelligētia nō est memoria. Dd^z
q duplr aliquid orit^r ex alio. Uno modo sicut
poña a poña. z sic intelligētia nō orit^r a memo-
riavt pbat argumētū. Alio mō aliqd oritur ex
alio sic act^o ex actu. z sic intelligētia orit^r ex me-
moria. qz ex illo actu q aliqs pseruat spēs qd
spectat ad memoriā orit^r ali^o act^o scz act^o intelli-
gendi q spectat ad intelligētiā.

Arguitur. In potētis sensitivis ē alia potē-
tia cognitiva z alia reservatiua. ergo etiā intel-
lectus possibilis debet eē vna poña z memoria
alia. pna tenet a fili. Ddñ q nō est fili. quia
poñe sensitive sunt corpales sed in corpali^o nō
est idem bñ receptiuum z reservatiuū qz humi-
dū bene recipit z siccū bene reservat. s3 in incor-
palib^o pōt idē esse receptiuū z reservatiuū. Scdo
dicendū est q pñs z pteritū pnt esse dñe potē-
tiaz sensitive sed non intellectiuar. cñ g me-
moria accipiat penes pteritū sic pōt diversifica-
ri poña sensitiva z nō intellectiva.

Quoniam aut pre.

Quia Aresto. iā dixit q intellect^o ē oia intelli-
gibilia. posset aliqs credere q intellect^o nō depē-
deat a sensu in sua opatōe cñ habeat apd se spe-
cies intelligibiles. Probat g Aresto. q etiā in-
tellectus hñs spēs intelligibiles indigeat sen-
sib^o in sua opatione. qd sic pbat qz vñq d qz in-
telligit sicut hz esse. sed res a nobis intellecte nō
sunt pter magnitudines sensibiles tāqz sepate
ab eis sicut dixit Plato. ergo oportet si homo
debeat discere scientiā vñ si debeat de nouo intel-
ligere vtendo sciētia habita oportet q sp vñq
sensu qz oportet qz format sibi aliqd fantasma
in q videat illud intelligibile. z hoc est qd dic
Aresto. Necessē est cñ intellect^o speculat. i. specu-
latiue cognoscat siml^r aliqd fantasma speculari
Deinde addit qd sit fantasma dicēs q fantas-
mata sunt sensibilia accepta sine materia. i. sine
conditionib^o materie.

Querit^r Utz necesse sit aiām intelligere cñ
cōuersione ad fantasmata. Ddñ q necesse ē
aiām rōnalem p statu hui^o vite intelligere cum
cōuersione ad fantasmata. qd pbat autoritati/
b^o rōnib^o z signis. Autoritatib^o Aresto. in hoc
tercio q dicit q intellect^o passiu^o est corruptibi-
lis. i. sensus interior. z sine hoc nihil intelligit
aiām. i. sine sensib^o interiorib^o in quib^o sunt fan-
tasmata. Scdo compando sensum ad intellec-
tuz dicit q nequaqz aiā sine fantasmate intel-
ligit. Tercio in hoc textu dicit q cñ intellectus
speculat necesse ē aliqd fantasma speculari. Se-
cūdo pbat trib^o rōnib^o. Prima sumit ex parte
anime. Scda ex pte obiecti. Tercia ex parte
spēi intelligibil^{is}. Prima stat i hoc Mod^o opā-
di seqtur modū essendi. sed aiā iuncta corpi
habet modū essendi in corpe. ergo etiā hz mo-
dū opandi per corp^o. ergo oportet q vñq orga-
nis corpali^o in suis opationib^o. talia at orga-
na hñt in se fantasmata ergo intellectus intel-
ligit p fantasmata. Scdo pbat ex parte obiec-
ti intellectus z stat rō in hoc. Obiectū intellec-
tus est qditas rei material. illa at qditas non
hz esse per se subsistens sicut dixit Plato. s3 hz
esse in particularib^o. ergo etiā illa qditas nō p-
fecte intelligit nisi fm ordinē ad particularia.
s3 particularia hñt pntari per fantasmata. ergo
oportet q intellect^o intelligat cñ uersione ad
fantasmata. Tercia rō stat in hoc. spēs intelli-
gibil^{is} abstrahit a fantasmatis nihil aut abstra-
hit ab alio nisi habeat naturalē cōuersionē ad
ipm a q abstrahit. cuz ergo spēs intelligibiles
abstrahatur a fantasmatis ille spēs intelligibi-
les hñt naturalē ordinē ad fantasmata. g oportet
vsum spēi intelligibilis fieri p fantasmata
Tercio pbat ex duob^o signis. Primū est qz in-
tellect^o noster etiā postqz hz spēm intelligibilez
impedit in sua opatione per lesionē sensus. vtz
in infirmitatib^o vñ in notabili lesiōe vñ vulne-
ratōe capitis vel ebrietate. oia ei ista impediūt
vsum scie ppter lesiōez sensuū interiorz in qb^o
sunt fantasmata. Scdm signū est qz qñcumqz
aliqs vult aliquā rem intelligere vñ vult alias
ad intelligēdum inducere tñc format sibi aliq
fantasmata p modū exemploz in qb^o exem-
plis videat particulariter hoc q vult vniuersalr
intelligere. z iō docētes alios format varia exē-
pla vt picipiat aliqd vniuersale dictū in parti-
culari fantasmate.

Arguitur. Habitib^o vtimur qñ volum^o sed
spēs intelligibiles hñt se vt habit^o. g intellect^o
hñs spēs pōt intelligere qñ vult absqz fantasma-
te. Dd^z q duplices sunt hñt^o Aliq sunt hñt^o

quibus utimur absque aliquo extrinseco. sic sunt intellectus et sinderesis que sunt habitus assensui principiorum et illis habitibus utimur quando volumus absque aliquo extrinseco. Alii sunt habitus quorum usus dependet ab aliquo extrinseco et illis habitibus uti non possumus nisi adiuncto tali extrinseco. sic patet per exemplum plani in habitu practico. quia liberalitate vel magnificencia uti non possumus absque pecunia. sic est species intelligibilis uti non possumus per statum huius vite nisi addantur fantasmatata extrinseca in quibus videatur illud quod vniuersaliter intelligitur.

Arguitur. Ymaginatio magis dependet a sensu quam intellectus ab ymaginatioe. sed ymaginatio potest esse sine sensu. ergo intellectus potest esse absque ymaginatioe. Ad id quod ymaginatio et intellectus potest capi dupliciter. Uno modo quantum ad primam receptionem species in ymaginatioe vel in intellectu. et sic necessario dependet ymaginatio a sensu et intellectus ab ymaginatioe. Alio modo accipiuntur quantum ad operationem post receptionem species. et sic non habent se equaliter quia tunc intellectus dependet ab ymaginatione. id est a sensu interiori. sed ymaginatio non dependet a sensu exteriori quia virtus ymaginatioe retinet apud se similitudinem rei particularis. et ideo non indiget alia similitudine rei particularis sed intellectus habet apud se similitudinem rei vniuersalis. et ideo etiam in sua operatione indiget alia similitudine rei particularis que est in sensibus interioribus.

Arguitur. Omne quod conuenit suo quod. sed id quod intellectus intelligit est vniuersale. ergo etiam id mediante quo intellectus intelligit erit vniuersale. ergo intellectus non intelligit per fantasmatata. Ad id quod est duplex que in intellectu. Unum est primum et proprium scilicet species intelligibilis et hoc est in intellectu subiectiue. Aliud est quod remotum scilicet quo mediante intellectus inuenit ad intelligendum vniuersale quod reperitur per species intelligibilem et hoc est fantasmatata. et ideo intellectus utens fantasmatate non intelligit singulare nisi quando utitur fantasmatate reflexe ut prius dictum est de obiecto intellectus. et ex isto potest sumi causa que sepe obliuiscimur scientiam cum tamen species intelligibiles sepe manent apud intellectum. Ratio potest esse quia fantasmatata pereunt in sensibus interioribus sine quibus fantasmatibus non potest esse usus scientie ut prius dictum est.

Queritur. Utz cognitio intellectiua dependat a sensu. Ad id quod sic quia vniuersaliter habet cognoscere sicut habet esse. sed res materiales vniuersales que nos cognoscimus non habent esse nisi in singularibus cum non habeant esse per se sicut dixit Plato. que habent etiam cognosci per singularia sed cognitio singularium fit per sensum. ergo cognitio intellectiua fit

et dependet a sensu.

Arguitur. Superius non dependet ab inferiori in sua operatione sed intellectus est superior sensu. ergo non dependet a sensu in sua operatione.

Ad id quod duplex est superius. Unum est quod nihil accipit ab inferioribus et sic deus est superior creaturis. et sic est verum quod tale superius non dependet ab inferioribus. Aliud est superius quod sumit obiectum ab inferiori. sic extra positum ut architector sumit suum obiectum a manu artificis. et tunc superius potest impediri ab inferiori. quia architector non potest uti nisi nauis sit facta et sic intellectus sumit suum obiectum a sensu.

Arguitur. Aliquis vere syllogizat in somno sed tunc sensus sunt ligati. ergo intellectus non semper utitur sensu. Dicendum quod in somno non ligantur sensus interiores quibus utitur intellectus nisi forsan in ebriis ubi cerebrum est turbatum et tales in somno non habent somnum. sed solum ligantur sensus exteriores et illis non utitur tunc intellectus. Est tamen ibi sciendum quod in somno fit syllogisatio cum magna deceptione. quia fantasmatata non ordinantur secundum imperium rationis. et ideo non correspondet res perceptibus et sic fit multiplex deceptio.

Est autem fantasia

Quia Aresto. dixit quod intellectus dependet a sensu. etiam prius dictum est quod fantasia dependet a sensu quia est motus sensuum. sic posset apparere quod essent idem. ideo Aresto. ponit dynamam inter fantasiam et intellectum quoad duas operationes intellectus. Primo ergo quoad secundam operationem et hoc sic. fantasia non est eadem cum intellectu componente et diuidente. quia talis intellectus semper est verus aut falsus. sed in fantasia non est veritas vel falsitas sed compositio vel diuisionis. quibus ibi possit esse veritas adequatio. prius ei dictum est quod multe fantasie sunt false quibus sed non conuenit ipsa res. sed in fantasia non est veritas compositio quia illa est solum in obiecto secundum operationem intellectus sicut prius dictum est.

Primum autem intel

Hic ponit dynamam inter fantasiam et intellectum quoad primam operationem intellectus. Et dicit quod intellectus et fantasia habent alia obiecta. quia intellectus est vniuersalium secundum eius primam operationem. et ipsa fantasia est singularium.

Queritur. Utz anima separata a corpore intelligat substantias separatas. Ad id quod sic quia anima separata post separationem est immaterialis et est eiusdem

proportionis ad intelligendum sicut substantie separate. quod ergo manifestum est quod substantie separate intelligunt se mutuo ergo etiam anima separate intelligit substantias separate. Ex quo etiam accipitur quod sic substantia separate intelligit seipsam per eentiam et non per spiritum intelligibilem. sic etiam anima separate a corpore intelligit seipsam per eentiam suam. et non per spiritum intelligibilem. sed quod anima est in corpore tunc intelligit se per suum actum et per spiritum intelligibilem quod tunc intelligit anima per conversionem ad fantasmata. sed per separationem non habet ordinem ad fantasmata sed ad ea que sunt per se intelligibilia. quod unumquodque recipitur ad modum recipientis. et unumquodque est in alio ad modum illi in quo est. id est anima rationalis imperfecta intelligit substantias separate que intelligit animas separate a corpore. et imperfecta intelligit substantias separate que substantie separate intelligunt se invicem. Ex quo habet omnibus per quod anima separate a corpore habet imperfectam cognitionem de angelis. et hoc est verum de cognitione naturali.

Arguitur. Anima coniuncta corpori non potest intelligere substantias separate. sed nec anima separate. contra probatur quod est una anima coniuncta et separate. Dominum quod anima rationalis potest dupliciter capi. Uno modo secundum perfectionem sue nature. et sic anima rationalis est perfectior coniuncta corpori que separate a corpore. cuius ratio est quod anima est naturalis per se hominis. omnis autem per se est perfectior in natura coniuncta toti que separate a toto. Alio modo accipitur anima rationalis secundum modum et libertatem intelligendi. et sic anima rationalis separate est liberior et perfectior habet modum intelligendi quantum ad omnia intelligibilia. implet enim in corpore eternis propter gravitatem corporis et non habet illam libertatem ad intelligendum corpori coniuncta sic per separationem. et ideo quis intelligat determinati et perfecti in corpore ipsa materialia tamen separate intelligit plura. sed intelligit materialia imperfectiori modo quam nunc intelligit loquendo de cognitione naturali.

Arguitur. Philosophi posuerunt felicitatem hominis in cognitione substantiarum separate. sed oportet quod anima rationalis perfecte cognoscat substantias separate per separationem. Dominum quod felicitas hominis consistit in cognitione substantie separate non cuiuscumque sed summe que est deus et illam substantiam separate cognoscit homo felix etiam perfecte. quod deus videtur sicuti est. id est per suam eentiam a quolibet intellectu felici creato.

Queritur. Utrum anima separate a corpore intelligat omnia naturalia. Dominum quod anima separate intelligit omnia sed sub quadam confusione. Prima pars probatur duobus rationibus. Prima est. anima separate intelligit per spiritum a deo infusus. sed ille modus cognoscendi est naturalis substantiarum separate. et ideo per tales spiritus omnia cognoscunt perfecte substantie separate. sed anime cognoscunt

per tales spiritus res imperfecte. et quod ille spiritus infusus representat naturalia. sic anima potest omnia naturalia cognoscere. Secunda ratio est. quod ille spiritus infusus sunt proportionate spiritibus per quos cognoscit intellectus divinum. sed manifestum est quod ille spiritus sunt principia cognoscendi et faciendi naturalia in intellectu divino. sed sicut in anima separate representant naturalia. quod tamen dictum est. unumquodque recipitur ad modum illi in quo est. id est ille spiritus propter imperfectum intellectus nostri faciunt in nostro intellectu imperfectam cognitionem et confusam sed faciunt in substantiis separate cognitionem perfectam propter perfectum intellectus earum.

Arguitur. Ex hoc sequeretur quod studium hic factum esset frustra. quod deus infundit spiritus intelligibiles per quos res intelliguntur. Dominum quod est duplex cognitio rerum naturalium. Una est confusa et indeterminata. et talis habet de rebus naturalibus per spiritus infusus a deo. Alia est cognitio perfecta et propria. et talis habet per spiritus acquisitas in corpore. et ideo philosophi loquendo de cognitione naturali perfecti cognoscunt res naturales que anima separate. et iterum intellectus separate a philosopho perfecti cognoscit res naturales que intellectus separate a deo. et ideo sic anima intelligit substantias separate sub quadam confusione. sic et intelligit omnia naturalia sub confusione quadam.

Queritur. Utrum anima separate cognoscat ea que aguntur in hac vita. Dicendum quod generaliter et universaliter non cognoscit ea que aguntur in hac vita. et hoc potest dupliciter probari. quia anime separate non cognoscunt singularia universaliter. sed illa que aguntur circa nos aguntur singulariter. ergo non cognoscunt ea que aguntur circa nos. possunt tamen aliqua singularia cognoscere ut dictum est. Secunda ratio est quia anime separate coniunguntur substantiis separate et conversationi earum siue sint bone siue male et ideo cognoscunt substantias separate et actus earum. ergo non cognoscunt ea que aguntur apud nos. Loquendo autem de animabus beatis tunc anime beate cognoscunt illa singularia in essentia divina que spectant ad earum accidentalem beatitudinem et ideo cognoscunt orationes ordinatas ad tales animas. Illuminatur etiam inferiores angeli de multis singularibus per superiores angelos. et simile potest dici de animabus beatis quod saltem illuminatur per angelos. Contingit etiam animas damnatas cognoscere quedam singularia. quia ex illis singularibus accipiunt penam. sicut dicit Gregorius. Quod pena hereticorum semper magis crescit in inferno quanto plures labuntur in talem heresim.

Arguitur. Anima sepata hz curā eoz q̄ agnū
tur in hac vita ergo cogscit ea q̄ agnūtur in hac
vita. Ans pbatur de diuine epulone q̄ cogno/
uit fratres suos z petiuit dici fratribus suis vt
pctā cauerēt ne veniret ad talē mirabilē locūz
tormētoz. Ddm q̄ nō est incōueniēs dicere
q̄ aīa habeat curā de q̄busdā singularib⁹. qz de
q̄busdā hz aīa sepata cognoitōez p̄ aliquē q̄ttu/
oz modoz p̄us dictoz. z sic diues epulo hūit
curā de suis fratrib⁹ ne ip̄veniret ad penā in q̄
ip̄e fuit ne ip̄e magis puniret. Vel p̄t alit̄ dici
q̄ q̄nqz habem⁹ curā de hīs q̄ ignoram⁹. sic ha/
bem⁹ curā de aīab⁹ defunctoz faciēdo p̄ eis suf/
fragia z tñ ignoram⁹ an sint dānati vl̄ nō. Vel
p̄t dici q̄ aīe dānatoz cognoiscūt aliq̄ singula
ria p̄ alias aīas eis adueniētes z silr̄ ē in purga/
torio.

Arguit. Aīe q̄nqz apparēt in istis inferiori
b⁹ pctēdo suffragia ergo cognoiscūt ista inferiora.
Ddm q̄ hoc fit miraculose. vel fit p̄ opa/
tōes bonoz l̄ maloz āgeloz mortuis iqr̄tib⁹
z hoc q̄nqz ex dispositione diuina ad terrorem
viventū vel ad instructionē.

Boniā aute ani

Postqz Aresto. determinauit de trib⁹
p̄tib⁹ aīe. s. de vegetatiā sensitua z itel/
lectiua. hic p̄nt determinat de alia p̄te aīe. s. moti/
ua. Et p̄rio dicit de q̄ est intētio. z dicit sic qz
aīa diffinita est ab antiq̄s p̄ poñam cognoitiuā
z motiuā. z de cognoitiuis nūc dictū est qz poñe
cognoitiue sunt sensitive z intellectiue. nūc p̄nt
dicendū est de motiua.

Querit. Que sit rō ordis. Ddm q̄ ista.
qz poñe cognoitiue de q̄b⁹ p̄us dictū ē sunt prin/
cipiū motus localis. qz q̄ p̄us determinādū ē de
p̄ncipio iō p̄us de eis fuit determinādū. z sic or/
dine doctrine p̄us determinādū fuit de illis p̄n/
cipiis q̄ sunt p̄ncipiū poñe executie mot⁹ local̄

Arguit. Poñā localr̄ motiua ē notior z cō/
munior potētis intellectiuis z sensituiis. q̄ d̄z
p̄cedere. Ddm q̄ in ordie doctrine sunt duo
p̄siderāda. s. notioritas p̄m q̄ notiora sunt po/
ra iqr̄otis. z sic poñā localr̄ motiua p̄cedit itel/
lectiua z sensitua. Aliud est rō p̄ncipū z p̄m illā
rōz poñe cognoitiue p̄cedūt motiuā qz poñe co/
gnoitiue sunt p̄ncipiū mot⁹ localis.

Queritur Quid sit poñā localr̄ motiua in
aīalib⁹. Ddm q̄ poñā localr̄ motiua est du/
plex. qdā est impatiua siue directiua mot⁹ local̄
z tūc poñā localr̄ motiua est intellēs z volun/
tas in hoīe vr̄te rōe. vel sensus z appetit⁹ in ho/
minenō vr̄te rōe z in alijs aīalib⁹. qz hoīnes

nō vr̄tes rōe mouēt ex sensu z appetitu sic bru/
ta. Alia ē poñā motiua executiua mot⁹. z sic si/
gnificatvna poñam q̄ est p̄ncipalr̄ in corde p̄z
q̄ cor p̄tinuat neruis z muscul⁹ q̄ sunt in aīalib⁹.
Itē ista p̄ncipia p̄nt in aīali realr̄ diuidi qz in
qdā aīali p̄t inueniri poñā localis impatiua
absqz executiua sicut p̄z in aīalib⁹ hūitib⁹ defec/
tū in mēbris corp̄alib⁹ sicut p̄tingit in febrici/
tātib⁹. In alijs at̄ ecōtra est poñā motiua exe/
cutiua z nō impatiua sicut in fatuis hūitibus
vsūm mēbroz. qz indefiniēte mouēt. Aresto. q̄
determinat de vtraqz poñā z p̄rio de ipatiua mo/
tus. Scdo de executiua mot⁹ ibi. Nūc at̄ in sū/
ma dicamus.

Habet autē dubita

Consequē p̄sequitur Aresto. suā intētioez p̄sequē
do de poñā locali motiua ipatiua z qz talis po/
tētia ipatiua p̄tinēt sub aliq̄ genere poñe. silr̄
etiā executiua. p̄mo p̄ modū disputatōis inq̄/
rit diuisionē poñaz. Et p̄rio p̄mittit diuisionē
quā ponebāt antiq̄. z dicit q̄ ipossibile est disti/
guere poñas aīe p̄m opationes sp̄ales aīe. q̄a
tales sunt infinite z indefiniēte. q̄ oportz di/
stinguere p̄tes aīe p̄m opationes in gene. ali. et
sic antiq̄ diuidebāt poñas aīe in rōnale irasci/
bile z p̄cupiscibile. Alij aut̄ diuidūt eas in rō/
nalem z irrōnalem.

Secundū enim dif

Obijcit p̄tra istas diuisiones quattuor rōib⁹
Quaz p̄ma stat in hoc. qz mēbra diuidentia
debet euacuare totā naturā diuisi sed sunt aliq̄
poñe que nō p̄tinēt sub p̄ncipulis diuisionis si/
cut sunt poñe vegetatiue z sensitive. quia poñe
tales nec sunt rōnales nec irrōnales nec irasci/
biles nec concupiscibiles.

Arguitur Sensus sunt irascibiles z p̄cupi/
scibiles. quia virtus cōcupiscibilis est in sen/
su cōmuni z irascibilis in virtute cogitatiua.

Ddm q̄ duplices sunt poñe sensitive. Que
dā sunt cognoitiue qz sezel cognoiscūt vel ordi/
nant ad cognoiscendū sicut sunt reseruatue et
de illis Aresto. hic loq̄tur qz ille poñe sensitive
nō p̄tinēt sub aliq̄ mēbroz. Alio mō accipiūt
poñe sensitive p̄ sensituiis appetitiuis. z tunc
est vez q̄ poñe sensitive p̄phendūt sub irasci/
bili z p̄cupiscibili.

Arguitur. Ista diuisio datur p̄ affirmatōz z
negatōz. q̄ ē sufficiens diuisio. Dd̄z q̄ irrōnale

capit' dupl'r. Uno mō pure negative fm q' d'r
irrōnale q'si nō rōnale t' tūc oīs poīa aīe est
rōnalis vl' irrōnal. sed sic irrōnale nō p't eē dif
ferētia p'statūes aliquā poīaz qz negatio nihil
p'stituit Alio mō accipit' irrōnale p'uatīue. t' sic
itez diuisio nō valet. qz poīe sensitīue in bru
tis nō sunt rōnales nec irrōnales Et si dicatur
istā diuisiōne ponit Aresto. in fine p'mi ethico
rū. Dōm q' ista diuisio est bona p' accūs s'i. s. cō
trahat' ad aliq'd p'iculare subiectū qd' ē hō. tūc
enī in hōīne oēs poīe vl' sunt rōnales sic sunt
poīe intellectuēz sensitīue. dicunt' ei sensitīue
rōnales poīe nō p' eēntiā s'z p' p'ticipatōz quia
p'ticipāt t' dirigūt p' rōez in hōīe nō at in bru
tis. S'z vegetatiue sunt tūc irrōnales qz non
p'ticipāt rōez nec dirigūtur a ratōne.

Adhuc autem et fanta

Hic ponit sc'daz rōez t' stat in hoc. Illa diuisio
est insufficiēs sub cui' mēbris nō p'tinet oīa cō
tenta sub diuisio. s'z sic est hic. qz ps fantastica
p'tinet int' poīas aīe t' tū nō p't p'tineri sub ali
q' p'ricula diuisiōnū p' d'ictaz. qz nec ē rōnal'
nec irrōnalis nec cōcupiscibil' nec irascibil'. qz
ps fantastica est sensitīua cognitīua.

Adhuc autem et ap

Consequenter ponit terciā rōez t' stat in hoc. Ali
q' est poīa aīe q' nō p'tinet sub istis mēbris s'z
vis appetitiua rōis. s. volūtas qz nō p't p'tineri
sub poīa rōnali cū illa sit cognitīua nec p't p'ti
neri sub irascibili vl' p'cupiscibili cū tales p'ti
neāt ad sensum. Oportebit g' ponere tria mem
bra appetit' sic q' diuidat' appetit' in appetituz
irascibile p'cupiscibile t' volūtate.

Et etiā de quo nūc

Quarta rō est qz est eē vna poīa local' motia
de q' nūc dixim' q' nō p't p'tineri sub aliq' mēbro
rū diuidētū. g' illa diuisio nō est bñ assignata.

Bed de motu secū

Hic p'cedit ad p'cipale p'positū. s. ing'edo qd'
sit p'cipiū mot' local' in aīalib'. t' p'rio p'cedit
disputatiue. Sc'do ponit veritatē ibi. videtur
aut. Quidit' g' q' poīa vegetatiua nō sit p'cipi
ū mot' local'. Deīn q' nec ps sensitīua Tertio
q' nec rōcinatia. Quarto q' nec appetit' Cir
ca p'mū ponit duas rōes q'rū p'ma stat in hoc.
Mot' p'gressiu' de q' iam loq'mur sit fm aliq'd
ymaginātū t' desiderātū qd' p'bat Aresto. quia
aīal nihil appetēs vel fugiēs nō mouet. s'z maī

festū est q' ps vegetatiua nō est cognitīua g' nō
potest esse p'cipiū motus localis

Amplius autem et

Hic ponit sc'daz rōez ad idēz t' stat in hoc. Si
ps vegetatiua eēt p'cipiū mot' local' p'gressi
u. g' etiā plāte mouerēt local' t' haberēt p'tes or
ganicas aptas ad hūc motū qd' est falsum. seq'
la tū patz quia posito p'cipio eē ponitur p'ri
cipiatum.

Arguit' In plātis est mot' local' q' nō sit ibi
nisi a potētys vegetatiuis qz nullas alias hnt
ergo t'c. Dōm q' in plātis nō est poīa moti
ua localis p'gressiua de q' hic loq'mur licz ibi sit
mot' fm dilatātōez vl' cōstrictōez vl' fm aug'
mētū t' decremētū t' tal' mot' eē p't eē i vegetabili
b' t' illoz motūū p'cipiū p't eē poīa vegetia

Similiter autē ne

Hic p'bat q' ps sensitīua nō p't esse p'cipiū
mot' local'. t' stat rō in hoc. qz si sensus eēt suffi
ciēs p'cipiū mot' local' p'gressiu'. g' vbiēqz ē
sensus ibi erit mot' local' p'gressiu' qz posita cā
ponit effect' s'z hoc est falsum. Quia oib' aīali
bus inest sensus sed non oīa mouētur locali
ter sicut conche t' ostree. t' quod non moueātur
localiter p'bat Aresto. sic quia natura in p'fectū
nō deficit in necessarijs. sed ista animalia sunt
p'fecta ergo natura puidisset eis organa ad mo
tum localem. sed manifestū est q' natura nō de
dit eis organa ad talem motū. ergo etiam non
mouētur localiter. Maior patet quia natura
dirigit' ab intelligentia nō errante. t' ergo non
deficit in necessarijs. Minorem p'bat Aresto.
quia hoc est p'fectū quod sibi potest generare
simile sed ista animalia possunt generare sibi si
mile. ergo sunt p'fecta. Vult ergo Arestote. q'
sunt p'fecta in sua sp'e licz sint imp'fecta p' cō
pationē ad alias sp'es aīalis

Atuero neqz ratio.

Hic p'bat q' intellectus nō est p'cipiū mot'
localis t' p'imo de intellectu speculatiuo. Se
cundo de intellectu p'actico. t' stat prima ratio
in hoc. Ille intellectus nō est p'cipiū mot'
localis qui non considerat agibile vel fugibile
p'sequi. sed intellectus speculatiuus nō consi
derat aliquod agibile aut fugibile. ergo nō est
p'cipiū motus localis. Maior patet. quia
illa est ratio quare animal nūc mouet' t' nō p'ri
us. quia nunc nititur aliquid fugere magis qz

prius. Minor patz quia intellectus speculativus solus considerat aliquid speculabile. et ideo addit Aresto. quod multoties intelligimus aliquid delectabile aut triste et tamen intellectus non incipit timere vel desiderare. et hoc ideo quia hoc intelligimus solum speculativum et non practice. id est per applicationem ad opus.

Amplius et precipue

Consequenter ostendit Aresto. quod intellectus practicus non sit principium motus localis. et stat ratio in hoc. Illud non est principium motus localis sufficiens ad quod non sequuntur illa que movent localiter. sed illa que movent localiter non solum sequuntur intellectum practicum sed oppositum illi quod precipit intellectus practicus. quod agunt secundum concupiscentiam sic patz in incontinentibus quod illi moventur ad hoc quod precipit ab eis per concupiscentiam quod intellectus practicus non est sufficiens principium motus localis. Et Aresto. ponit simile in medicinis quod medicus habens artem medicine non solum sanat quod non semper operatur secundum intellectum practicum. id est secundum regulas medicine.

Queritur. Quare sit divina incontinentia et incontinentia patitur. Respondetur quod incontinentia dicitur ille qui peccat ex malo habitu et signum illi est si delectetur in malo. quod signum generati habitus est delectatio operis siue hoc sit bonum siue malum. et ideo Aresto. in ethicorum comparat eum palatrico qui habet habitum infirmitatis. sed in continentibus dicitur qui peccat ex passione et si habet continentiam habitum. et ideo in tali intellectu practico precipit aliquid faciendum et tamen facit oppositum propter appetitum sensitivum qui trahit ad oppositum et dicitur incontinentis quasi non simul tenes cum ratione. id est non operatur secundum iudicium rationis.

Attuero neque appetit

Hic dicitur probatur quod appetitus sensitivus non sit principium sufficiens motus localis. quod illud non est principium sufficiens motus localis ad quod non solum sequitur motus localis. sed sic est de appetitu sensitivo. quod hoc principium ea que movent solum non persequuntur sed persequuntur sed quod eis repugnat per intellectum sic patz in continentibus ergo appetitus sensitivus non est principium sufficiens motus localis.

videtur autem due

Postquam Aresto. disputative inquisitum de principio motus localis. hic dicitur ostendit veritatem. et vult quod intellectus et appetitus sunt principium motus localis sic tamen quod sub intellectu apprehendat fantasia. et ratio stat in hoc. Illud est principium motus quod sequuntur omnia illa que moventur solum omnia que moventur localiter vel se

quantur intellectum et appetitum intellectivum sicut homines viventes secundum rationem vel sequuntur fantasiam et appetitum sensitivum sic bruta et homines relinquentes rationem quod illa sunt sufficiens principium motus localis. Maior patz quod ex hoc quod aliquid sequuntur principium impatiivum motus sic executive moventur. Exemplum. quod ex hoc quod intellectus cognoscat aliquid bonum et voluntas impatiit illud sic sequitur ulterius executio motus per membra exteriora. Simile est in brutis quod si brutum cognoscat aliquid bonum sensibile tunc statim nisi aliquid impediatur sequitur motus localis ad prosecutionem talis boni.

Queritur. Quare sub intellectu potest apprehendi fantasia. Respondetur quod ideo. quod sicut intellectus movetur in absentia intelligibilium. id est per speciem intelligibilem que reservatur in intellectu. ita et fantasia movetur in absentia sensibilium per speciem sensibilem retentam in sensu exteriori. Secundo dicitur quod quod superiora includunt inferiora virtualiter et excellenter. sic potest intelligentia que est superior ad fantasiam apprehendere sub se fantasiam sic perfectum includit imperfectum.

Intellectus autem

Postquam Aresto. posuit duo principia moventia impatiiva. id est dicitur reducit illa duo moventia ad unum et vult quod hoc unum principium motum est appetibile. et hoc sic probatur quod intellectus qui movet localiter impatiive est practicus. sed intellectus practicus movetur ab eodem a quo appetit. id est ab appetibili. id est est unum principium movendi. id est appetibile.

Circa prima patz est considerandum quod intellectus practicus et speculativus dicitur sine. quod intellectus speculativus non ordinatur ad aliquid operis. sed intellectus practicus ordinatur ad aliquid operis. et ideo appetibile est principium intellectus practici. et hoc ideo quod appetit est circa aliquid bonum quod est finis. sed finis est principium actus et intellectus practici agens. et ideo prima motus ipsi intellectus practici incipit a fine et simile est de appetitu sensitivo et de fantasia quia fantasia non movetur sine appetitu sensitivo.

Queritur. Quare appetitus non movetur sub ratione intellectus sicut intellectus movetur sub ratione appetitus. id est quare intelligibile non est principium motus localis sicut appetibile.

Dicendum quod intellectus non movetur sine appetitu. quia intellectus se habet naturaliter ad opposita. sed non potest fieri motus nisi aliquid movens determinetur ad unum. talis autem determinatio fit per appetitum. ergo intellectus non movetur nisi sub ratione appetitus. et ideo appetibile est principium motus localis. Exempli gratia. per intellectum aliquid precipit ambulatores ad aliquem locum

cum et non ambulatorem ad illum locum. ergo intellectus absolute acceptus non est principium mouendi nisi secundum quod determinat per appetitum quod determinat ad unum. Et hoc est quod dicit Aristoteles in textu quod intellectus non est mouens sine appetitu sensitivo vel intellectivo. intellectivo quod est quia voluntas est appetitus. potest tamen contra appetitum mouere propter rationem sicut patet de appetitu sensitivo. Et est considerandum quod Aristoteles plus loquitur de cupiditate quam de ira. quia cupiditas nihil participat de ratione sed ira participat rationem licet non secundum debitum modum. et ideo iracundi sunt plus laudabiles quam intemperati. quia passio irae trahit ex origine propria complexionem. sed cupiditas fit ex consuetudine quam aliquis derelinquere potest.

Queritur. Ut voluntas moueat intellectum vel intellectus voluntatem. Dicitur quod aliquid dicitur aliter mouere dupliciter. Uno modo per modum finis. et illo modo intellectus mouet voluntatem quia bonum intellectum est obiectum voluntatis. obiectum autem est finis ponere. Alio modo aliquid mouet alterum in ratione agentis. et sic voluntas mouet intellectum et alias inferiores vires. Ratio prima est quia omnis appetitus est de se cecus. id est appetitus non habet apud se speciem per quam fit cognitio. ergo oportet quod cognitio fiat per aliquam positionem cognitiuam. et per illam cognitionem sequitur inclinatio in aliquid quod inclinatio est appetitus sicut quod positio sensitiva cognitiua ponit obiectum appetitui sensitivo. ita etiam intellectus ponit obiectum suo appetitui. id est voluntati. et sic mouet voluntatem per modum finis. Ratio secunda est quia in omnibus potentibus subordinatis superioris positionis que respicit finem vlem mouet alias potentias que respiciunt fines particulares. sed voluntas respicit bonum et finem in communi tanquam suum obiectum. quilibet autem alia positio tendit in aliquid singulare bonum sicut visus tendit in cognitionem coloris. intellectus in cognitionem veri que sunt quedam bona particularia. ergo voluntas mouet alias positiones ad suos actus. Maior probatur inductie tanquam in naturalibus quam in politicis. Videmus enim in naturalibus quod celum mouet ista inferiora effectiue. et hoc ideo quod celus vel mouet ad generationem generabilium et corruptibilium. alia autem corpora habent quedam particulares effectus circa generabilia et corruptibilia. Sicut est in politicis quia rex qui intendit communi bono mouet omnes alios inferiores quia inferiores non intendunt bono communi sed aliquo particulari bono.

Queritur. Ut intellectus sit nobilior voluntate vel contra. Dicendum quod intellectus est simpliciter nobilior voluntate. sed voluntas est dignior intellectu secundum quid. probatio prima est. quia nobilitas potentie simpliciter debet sumi ex illo a quo sumitur natura potentie. natura autem potentie sumitur per comparationem ad obiectum. sed intellectus

obiectum est dignior obiecto voluntatis. ergo intellectus simpliciter et in sua natura est dignior voluntate. Minor probatur quia obiectum intellectus est immaterialius simplicius et abstractius. Est enim obiectum voluntatis bonum agile quod inuenitur in rebus exterioribus. sed obiectum intellectus est quidditas rei materialis siue ratio rei. sed ratio rei est simplicior quam ipsa res. Secunda pars patet quia voluntas fertur in rem secundum quod in se est. sicut intellectus fertur in rem secundum quod per speciem accipitur. contingit ergo quod aliquae res non possunt accipi per speciem sicut sunt immaterialia. et tamen voluntas potest tendere in illas res. ergo quoad illa immaterialia voluntas est superior. quia voluntas potest proprie illis coniungi in hac vita. sed illa non possunt per intellectum cognosci. Potest etiam probari idem ex alio. quia illa positio est dignior que habet digniorem habitum sed intellectus habet digniorem naturalem habitum scilicet sapientiam. et voluntas habet iusticiam. sed sapientia est multo altior iusticia. ergo intellectus est altior voluntate et nobilior.

Arguitur. Voluntas est simpliciter nobilior intellectu. probatur quia obiectum voluntatis est vltimus finis qui est prima causa et perfectissima sicut dicitur secundo philosopho. Dicendum quod obiectum voluntatis scilicet bonum et obiectum intellectus scilicet quidditas possunt dupliciter adinuicem comparari. Uno modo secundum viam causalitatis. et sic obiectum voluntatis est dignius quia causalitas respicit bonum quia bonum est diffusiuum sui ipsius. et dicitur Augustinus. quia deus bonus est summus. sed creata participat bonitatem ab illo et ex hoc arguitur quod voluntas mouet intellectum effectiue ut dictum est. Alio modo comparantur adinuicem bonum et verum secundum simplicitatem nature vtrinque et sic verum est simplicius bono quia secundum Aristoteles. sexto metaphisice. bonum et malum sunt in rebus. verum et falsum in anima. sed aliquid est simplicius et dignius in anima quam in rebus.

Arguitur. Intellectus precedit voluntatem naturaliter. ergo est imperfectior cum priora sint imperfectiora. Dicendum quod dupliciter aliquid est prius alio naturaliter. Uno modo via generationis et in eodem. et sic imperfectiora sunt priora perfectis. quia idem naturaliter ducitur ab imperfecto ad perfectum. et sic intellectus non est prior voluntate. Alio modo aliquid precedit aliud naturaliter in diuersis et via perfectionis et illo modo intellectus est prior voluntate. Cuius ratio est quia finis via perfectionis est prior aliis causis. cum ergo intellectus moueat voluntatem finaliter sicut dictum est. ergo precedit voluntatem via perfectionis.

Arguitur. Voluntas non mouet intellectum quia mouens est nobilior moto. sed voluntas non est

nobilior intellectu ergo non mouet intellectum

Dom q tam voluntas q intellectus capiunt
dupl. Uno mo accipit intellectus put est app/
hensiu veri et entia in vli. Alio mo fm q e det/
minata poia aie hns determinatu actu. Silr
voluntas caput dupl. Uno mo fm coitate sui
obiecti quod est bonu in coi. Alio put est det/
minata poia hns determinatu actu. Tunc est
dicendu q omnibus istis modis intellectus est
nobilior voluntate excepto vno scz fm q intel/
lectus e determinata poia hns determinatu actu z
voluntas snit fz coitate sui obiecti sic ei obiectu
intellectus comprehendit sub obiecto voluntatis. qz
tunc intellectus est circa aliqd pticular e bonu. sz
omnib alijs modis intellectus est dignior. Ue/
ru est ergo q voluntas mouet intellectum fm q
est poia siue virtus respectu finis z ipsi boni
in coi z fm q intellectus est determinata poia et
illo mo voluntas est dignior intellectu. Etia di/
cendu q omne mouens inqtm mouens est di/
gnius moto. sed voluntas non mouet intellectum
quocunq mo sed solu inqtm hz obiectu qd est
bonu in coi. z illo mo voluntas mouet intellectum
niqtm est vna determinata pticularis poia
cu hoc mo etia voluntas sit dignior intellectu.

Arguit Mouens non mouet a moto nisi per
accus. sed intellectus mouet voluntate. q voluntas
non mouet intellectum. Dom q moues non mo/
uet a moto eo mo quo mouet. Intellectus em non
mouet voluntate eo mo quo mouet a voluntate
qz intellectus mouet voluntate finalit z obiectalr
sed voluntas mouet intellectum effectiue. qa diri/
git oes alias poias ad opandu

Ar. Si intellectus moueret voluntate z volu/
tas intellectum tunc eet pcessus in infinitu. Di/
cendu q e stat in intellectu qz oem motu voluta/
tis pcedit motus itellcus. cu voluntas de se sit ceca
et non inclinet ad aliqd nisi pntet p intellectu
sed non oz q intellectus noster semp moueat a vo/
luntate nostra. sed ad intelligendu pma intelli/
gibilia mouet a voluntate diuina sic dicit Ar.
in tractatu de bona fortuna. q pncipiu piliadi
primu e alio intellectu nro. voluntas aut nra non
est alio intellectu sicut dictu est. ergo intelligit
hoc de intellectu diuino

Intellectus quidē

Dicit Aristo. ex pdictis assignat cam quare sepe
erramus in actionib nris. qa em dictu q nos
mouemur ad agendu ex appetitu. qa scz appe/
tibile est primu pncipiu motus z actionis. io
dicit Aristo. q quis intellectus sit semp rectus scz
ille intellectus qui est pncipiu opationis scz

intellectus practicus. quia ille hz vnu habitum
q vocat sinderesis p pique habitum io xprecat
ad optima. Quia tm fantasia et appetitus sensiti/
uus qnqz hnt rectitudinē z qnqz no. io ptingit
fieri opationē fm iudiciu fantasie et appetitus
sensitiui. talis at appetitus sensitiuus est circa bo/
nu apparens. io potest in hoc bono fieri error.

Circa istud est sciendu q in qualibet acti/
one nostra intellectus opatiuus implicite vtit
syllogismo practico. cui maiorē ponit intelle/
ctus practicus. et si idē intellectus subsumat mi/
norē tunc non fit error in pclusionē. sed si minor
subsumat p fantasia z appetitū sensitiuū tūc in
pclusionē fit error. quia fm loycos cōclusio seq/
tur debiliore pte pmissaz. qz ergo maior e vlis
et minor pticularis pclusio erit pticularis. Ex
empli grā Intellectus practicus assumit in qlibet
opatione istā pponem. omne bonu est faciendū
qn tūc sub tali pponē intellectus practicus subiu/
mit aliqd simplr bonu. Exempli grā. visitare ec/
clesiā est bonu. vel diligenter studere est bonuz
tunc non fit error in conclusionē. si aut fantasia
siue appetitus inferior subsumat sic. delectari
in aliquo ppter roem est bonu. tunc male cōclu/
dit. z io dicit Aristo. iij. ethicoz q ois malus est
ignorans quia omnis malus ignorat. i. errat in
subsumptione minoris pponis in syllogismo
practico. z etia qz ignorat in eligēdo qz pponit
sensualitatē rationi.

Diuidētibus autē

Dicit Ar. excludit diuisionē quā ponebat anti/
qui de potentis aie diuidentes poias aīe in
roale irascibile et pcupiscibile. Et vult q mlte
sunt potentie anime que plus drnt qz iste pone
anime scz piliatū appetitiuū vegetatiuuz z in/
tellectiuum. Et h accipiēdo cōsiliatiuuz pprie
put est aliqd spectas ad intellectu. z appetitiuū.
p appetitiuo piliatuo. qz tunc appetitiuum z cō/
siliatiuum pnt realiter diuidi in diuersis. In
brutis em est appetitiuum et non cōsiliatiuum.
Silr vegetatiuum et intellectiuum pnt realitē
diuidi scz in plantis et in hoibus. ergo ista pl
differunt.

Quoniā autē appe

Dicit excludit vnā rōnem que prius videbat p/
bare q appetitus non eet pncipiu motus local. qz
dictum fuit q cōtinētes non sequunt appetituz.
qa sequunt rōem. Vult g Ar. q oia q mouent
sequunt appetitum. z quis cōtinētes z ptiuosi
non sequunt appetitū piliatuz tm sequunt appe/
titum intellectiuum. Un addit q in hoie sunt

contrarij appetit⁹ scz intellectiu⁹ z sensitiu⁹. et h⁹ si pbat qz qnqz in vno hoie de eode sunt con-
trarij motus fm appetitu qz concupiscentia. i. appetitus sensitiu⁹ cognoscens aliqd ia bonuz
.i. bonu vt nuc iudicat hoc esse appetendu z p-
sequendu sed intellectus qui cognoscit etiã fu-
turũ iubet retrahere. i. iubet nō pseq hoc qd ap-
petit p appetitu sensitiuũ qz in futuro aliqd ma-
lũ culpe z pene seq pt. Exempligrã extra textuz
In die ieiunij appetit⁹ sensitiu⁹ iudicat cibum
esse capiendũ qz hoc est p nunc delectabile. sed
intellectus q etiã cognoscit futurũ sciens q pã
sequet ex fractione ieiunij iubet cibũ nō esse ca-
piendũ. Et istis resonant verba apli. Qz caro
.i. appetitus sensitiuus corpalis concupiscit ad
uerius spm. iterũ addit Video aliã legẽ esse in
mẽbris meis. i. in appetitu inferiori repugnan-
tẽ legi mentis mee. i. intellectui. Ex isto textu
põr pbabiliter elici qz Aresto. fuit de statu sal-
uandoz qz in lege nature requirebat et suffice-
bat qz hõ cognosceret suã naturã esse contractã
et qz ppter talem contractionẽ nature hõ deside-
raret vnũ repatorẽ nature. qz ergo Aresto. i. isto
textu satis dicit z cognoscit naturã hominis eẽ
contractã z diuisã in duas ptes. Et in libro
de pomo et morte inuocat repatorẽ nature ideo
põr satis pbabiliter sumi qz Arj. fuit de numero
saluandoz

Querit Quõ differẽter se hnt ad cognoscẽ-
dum res sensus exterior. sensus interior. intelle-
ctus creatus z intellect⁹ diuin⁹ Dõm qz sensus
exterior solũ cognoscit pns. sed interior pns et
pteritũ qz memoria est pteritoz. Sed intelle-
ctus creatus cognoscit pns pteritũ z futurũ sic
est in sua cã. sicut nuc astrologi cognoscunt futu-
ram eclipsim ex motu celi qui est causa eclipsis.
Sed intellect⁹ diuin⁹ cognoscit pns pterituz
z futurũ fm se. Ratio est qz cognoscit omia in
nũc eternitatis. sed nuc eternitatis ambit omẽ
tpns Et iõ bñ dicit Arj. qz intellect⁹ iubet retra-
here ab illo qd sensus iudicat esse faciẽdũ ppter
futuruz qd scz intellectus cognoscit fm qz est in
sua causa

Querit Utrũ ista rebellio inferioris appetit⁹
z superioris appetit⁹ sit naturalis vel ptra natu-
rã Dõm qd natura hũana capit duplr. Uno
mõ fm qz est instituta in primo statu innocẽtie
z sic ista rebellio et inobedientia est omnino cõ-
tra naturã. qz in isto statu innocẽtie in aia fuit
originalis iusticia qua vires inferiores imobi-
liter subdebant superiorib⁹ virib⁹. et iõ nihil po-
terant inferiores vires appetere nisi qd fuit deli-
beratũ p vires superiores scz p rõnem Alio⁹ acci-

pitur natura humana fm se. et sic ista inobediẽ-
tia siue rebellio p̄t capi duplr. Uno⁹ fm qz tra-
hit rõem a sua rectitudine. z sic iterũ ista rebel-
lio est innaturalis qz in tali motione fit pecca-
tũ. se oẽ p̄tẽ fm Damascenũ est ptra naturã
ergo etiã illa motio qua sic vires inferiores mo-
uent est cõtra naturã Et rõ est qã dicit Aresto.
infra qz sicut spera mouet sperã ita appetit⁹ appe-
titũ. sed naturale est qz superior spera moueat infe-
riores. sed omnino esset ptra naturã qz inferior
spera traheret superiorẽ a sua rectitudine. Alio⁹
p̄t capi appetit⁹ fm qz absolute fert in suũ obie-
ctũ absqz hoc qz trahat rõem. z sic appetit⁹ infe-
rior est naturalis qz naturale est cuilibet pone
qz ferat in suũ obiectũ

Querit Utrũ appetit⁹ sit spẽalis poña aie
Dõm qz sic. Et rõ est. qã ad quãlibet formã
creatã sequit inclinatio. sed aia est forma creatã
ergo habebit inclinationẽ. sed inclinatio aie in
res est appetitus. ergo in aia est appetit⁹ Ma-
ior p̄t qã omne impfectũ naturalĩ appetit p̄fici
sed ois forma creatã est impfecta tanqz distã
a principio p̄fectionis. ergo ois forma creatã tẽ-
dit ad p̄fectionẽ. Sic etiã subã sepata est imp-
fecta respectu prime cause

Querit Utrũ in oibus rebus creatis sit idẽ
appetit⁹ Dõm qz nõ Et rõ est. qã sicut ad for-
mã creatã sequit appetit⁹ vt dictũ est. ita ad al-
tiorẽ formã creatã seqt altior appetit⁹. In his
ergo entib⁹ que cognitione carent sicut in pure
naturalibus in qb⁹ sicut inuenit forma determi-
nans ad vnũ esse scz naturale. ita etiã ibi inue-
nit appetitus naturalĩ. qã inclinatio illa nõ
sequit cognitionẽ sed naturã rei. sicut eni mate-
ria appetit formã sic forma finẽ. Sed in ha-
bẽtib⁹ cognitionẽ vbi ens nõ solũ hz eẽ natura-
le p subalẽ forã. sed etiã recipit in se formas z
similitudines aliaz rerũ vt est in aiatib⁹. sicut sen-
sus recipit spẽs sensibiles. z intellect⁹ spẽs itel-
ligibiles. z hoc ideo qã q̄to aliq res plus acce-
dit ad xĩ similitudinẽ tanto plura in eo existunt
qã in deo oia excellenter existũt fm Dionisiũ
isti ḡenti aiatõ puenit altior inclinatio. z sic nõ
solũ inclinãt ad ea q sibi pueniũt ex forma na-
turali fm quẽ modũ in eo est appetit⁹ naturalĩ
sed etiã in eo est inclinatio ex formis receptis ab
extra. i. ex formis p̄sibilib⁹ vel intelligibilib⁹. et
qã ista inclinatio sequit cognitionẽ necesse eẽ di-
cere q sit spẽalis poña aie. hãnt non est verũ de
appetitu naturali quia talĩ appetit⁹ naturalĩ nõ
est res distincta ab eo in quo est talis appetit⁹.
sicut appetit⁹ materie est ipsamet materia. sz ap-
petit⁹ sensitiu⁹ nõ est ipsa aia sensitiua sed spẽalĩ

poña anime Et p hoc soluit argumētum quo. Arguitur. Apperere est cōe aiatis z unaiatis q̄ nō est poña ipsi aie. qz unaiata nō hnt aimam

Dōm q̄ apperere puenit alicui duplr. Uno ex forma fm quā res est. z talis appetit⁹ est in unaiatis z nō est poña aie. Ali⁹ ē appetit⁹ q̄ puenit alicui ppi formā q̄ ē pncipiū cognitōis alicui rei. et tal⁹ appetit⁹ ē spēialis poña aie qz tal⁹ inclinatio coniungit alicui poñe cognitive et sic oz q̄ ibi sit aliq̄ forma supaddita

Ar. Apperere ē cōe oī poñe aie. qz oīs poña appetit suū obiectū sic suū bonū z sinē. Dōm q̄ nō ē incōueniēs in potētis aie esse duplicem appetitū scz naturalē fm quē potētie appetunt sua obiecta sicut oīa pfectibilia appetit suas pfectiones. z pter h̄ in poñis cogitiuis est aliquis altior appetit⁹ q̄ cōuenit eis post obiectū cognitū. Illa aut̄ inclinatio est altior q̄ puenit potētis ex cognitōe qz illa q̄ cōuenit eis ex natura Un̄ in intellectu est appetit⁹ naturalis q̄ scz appetitū. omnis hō naturalr scire desiderat qz p talē appetitū intellectus inclināt in suū obiectū. z pter hoc est appetitus intellectual⁹ quo intellectus tendit in hoc quod est cognitū p intellectū

Ar. Dis appetit⁹ sequit cognitionē. q̄ null⁹ est appetit⁹ naturalis Dōm q̄ est duplex cognitio Una est q̄ est iuncta illi qd appetit. et sic aīs est falsum in appetitu naturali. sed est verū in appetitu aiāli z intellectuali. q̄a ibi cognitio est iuncta illi qd appetit Alio accipit cognitio generalr p cognitione iuncta illi qd appetit vel sepata ab eo. z sic aīs etiā est verū de appetitu naturali. q̄a ille appetit⁹ sequit cognitionē q̄ est sepata ab eo qd appetit vt ignis p appetitū inclināt ad locū sursum. sed illū locū nō cognoscit ignis sed natura vniuersalis dirigit ignē ad locū sursum

Ar. Appetit⁹ sequit formā apphensaz. ergo nō est poña aie. Dōm q̄ ista ppō p̄ duplr intelligi. Uno mō capiēdo appetitū p actu appetendi. z sic est verū q̄ actus appetēdi sequit cognitionē et formā apphensā. qz cognitio ē solū ex forma apphensa. Alio mō accipit appetit⁹ p poña appetendi et sic adhuc capit dupliciter Uno mō fm se z sic ppō est falsa. q̄a poña non sequit talē formā apphensā sed pcedit eā cū oīs poña naturalis sil cū aiā pducāt. sed forma apphensā p actū aie acquirit. Alio mō accipit illa locutio quo ad nos. z sic ppō est vera quia nos distinguim⁹ duos appetit⁹ fm formā apphensam. vel sensibiliter z sic est appetit⁹ sensitivus. vel intelligibilr z sic ē appetit⁹ intellectiu⁹

Ar. Itē est obiectū poñe appetitue z cognitive. ergo sunt vna poña. Dōm q̄ q̄uis sit idē obiectū materialr acceptū qd appetit et cognoscit tñ hoc idē sub alia formali rōe appetit et cognoscit. qz cognoscit sub rōe veri z appetitur sub rōe boni. Et ratio est. qz oīa bonū appetit. sufficit ergo. q̄ sit alia formalis rō in cognoscibili et appetibili.

Querit Dno diuidat appetit⁹ q̄ ē poñe aie

Dōm q̄ diuidit in sensitivū z in intellectivū. et ratio est duplex. Prima est q̄a ad altiorē formā sequit altior appetit⁹ z pfectior. sed manifestū est q̄ intellectus est altior forma qz sensus. ergo etiā habebit altiorē appetitū. Ille ergo appetitus qui sequit intellectū vocat̄ voluntas. que nihil aliud est qz inclinatio ad bonū apphensum p intellectū Scda ratio stat in h̄. Dis poña passiva ē distinguibilis fm distinctionē poñe actiue. qz oz agens z patiens esse pportio nata adinuicē et necesse est actiū pportioari passiuo. q̄a ergo poña appetitiua est passiva et nata est moueri ab apphensio p poñam cognitiuā iō oz talē poñam. distingui fm ordinē ad apphensum p poñam cognitiuā. sed manifestū est q̄ alteri⁹ generis est illud qd est apphensum p intellectū scz vlc. et alterius generis est illud qd ē apphensū p sensum. s. pticulare q̄ etiā oz illos duos appetit⁹ distingui. Et ex ista rōne potest sumi planior rō talis scz Poñe distinguuntur p obiecta. sed obiectū appetitus sensitivi ē apphensum p sensum et obiectū appetit⁹ intellectivi est apphensum p intellectū sed illa sūt diuersa ergo poñe sunt diuersa. Maior pz ex pri⁹ dictis. q̄a omnis appetit⁹ de se est cecus ideo optet q̄ moueat a potētia cognitua z ab obiecto ei⁹

Ar. Penes accidentales drās obiecti nō dz sumi distinctio potentie. sed esse apphensum p intellectū vel sensum accidit obiecto. q̄ penes hoc nō debet sumi distinctio potētiaz scz appetitū diuersoz. Dōm q̄ illa p̄ditio esse apphensū p̄ duplr accipi in aliquo obiecto Uno mō fm q̄ tale obiectū patur ad pñam cognitiuā. z sic omnino accidit sibi q̄ sit apphensum. Cui⁹ ratio est qz potentia cognitua nō fert in apphensum sed in apphensibile. Alio mō accipit illa p̄ditio in obiecto fm q̄ patur ad potētia appetitiua. et sic esse apphensum nō accidit tali obiecto. q̄a appetit⁹ fert p se in bonū apphensum. et ideo esse apphensum p sensum et p intellectū pnt distinguere appetitus

Ar. Dis appetit⁹ est sensitiv⁹. q̄ null⁹ ē appetit⁹ intellectiu⁹. Aīs pz. q̄a oīs eppetit⁹ ē re spectu singularis appetibilis. sed appetit⁹ sin-

gularis est sensitivus quia est circa bonum particulare. Dominum quod cum omnis appetitus ferat in res secundum quod sunt extra animam omnia quod omnis appetitus ferat in aliquid singulare. Sed est notandum quod singulare capit dupliciter. Uno modo secundum rationem singularis et sic appetitus sensitivus fert in singulare. Alio modo accipit singulare secundum rationem universalem et sic appetitus intellectivus fert in singulare. Exemplum. Aristoteles quod aliquis potest odire et impugnare aliquod malum vel sicut habemus odio omne genus latronum et per oppositum diligimus omnes iustos. Potest etiam aliter dici quod aliquid se quod non potest cognosci per sensum sic sunt immaterialia et ad illa habemus inclinationem habent non potest fieri per appetitum sensitivum ergo fit per appetitum intellectivum per hoc dicitur ad argumentum quod appetitus intellectivus scilicet voluntas vel est circa singularia immaterialia vel est circa singularia materialia secundum aliquam vellem rationem.

Aristoteles. Si est duplex appetitum ergo erit duplex motum scilicet est tamen unum motum ergo non erit nisi unum appetitum quod appetitus est principium motus localis.

Dominum quod non est simile quia quis appetitus inferior posset aliquid appetere sine appetitu superiori non tamen potest superior appetitus movere absque inferiori. Cuius ratio est quod omnia per appetitum inferiorem membra omnia duntaxat ad motum et ideo superior appetitus movet mediante inferiori.

Queritur. Ut appetitus sensitivus bene subdiuidatur in concupiscibilem et irascibilem. Dominum quod sic. Et ratio est quod illud quod inveniunt in rebus naturalibus tanquam consequens illarum formarum hoc magis et altiori modo reperitur in parte sensitiva. Cuius ratio est quod rebus perfectioribus conveniunt perfectiores conditiones sed in naturalibus reperitur duplex inclinatio una est ad persequendum convenientiam alia est ad resistendum prohibentibus illam primam inclinationem naturalem sicut patet de igne qui per levitatem inclinatur ad persequendum locum sursum sicut aliquid sibi conveniens. Secundo ignis habet in se caliditatem per quam resistit impediens tale motum ea comburendo ergo erant due inclinationes in parte sensitiva una que est ad persequendum convenientiam alia que est ad impugnandum nocivam.

Queritur. Ut iste due operationes spectant ad unam potestatem. Dominum quod non sed spectant ad duas potestates quod patet ex tribus causis. Prima est quod quandoque anima ingerit se tristibus contra inclinationem concupiscibilem vel scilicet impugnet nocivam ergo omnia per illam inclinationem ad tristitia ponere unam potestatem que sit alia ab illa qua aliquis inclinatur ad delectabilia sicut est inclinatio concupiscibilis. Ans patet exemplanter sicut canis exponit se periculo vel persequitur appetitum concupiscibilem et hoc quod appetit per ap-

petitum concupiscibilem. Secunda ratio ad idem est quod passiones appetitus irascibilis sunt contrarie passionibus concupiscibilis ergo spectant ad diversas potestates. Circa quod sciendum quod sex sunt passiones in appetitu concupiscibili tres respectu boni scilicet amor desiderium et delectatio et tres respectu mali scilicet odium fuga et tristitia. Et quoniam sunt passiones in appetitu irascibili tres respectu boni scilicet timor audacia et spes. Due respectu mali scilicet despatio et ira. Et dicuntur passiones quia fiunt cum motu corporali ipsius habentis tales passiones sicut ira fit cum motu sanguinis ad cor et ideo operationes intellectivae non vocantur passiones quia non fiunt cum motu corporali. Quod autem ipsius irascibilis et concupiscibilis sint contrarie passiones patet. Nam concupiscentia intensam minuit iram et ira intensam minuit concupiscentiam non ergo possunt iste passiones spectare ad eandem potentiam cum se mutuo impediunt. Tertia ratio stat in hoc quod irascibilis est sicut per pugnat concupiscibilis quod insurgit contra ea quae impediunt concupiscentiam sed potestatem quae per pugnat est superior illa potestatem gratia cuius fit per pugnatio ergo irascibilis potestatem est superior concupiscibili. Unum passiones irascibilis incipiunt a concupiscibili et iterum terminantur ad concupiscentiam sicut canis movetur ad iram ex delectatione cibi quam delectationem canis cupit retinere et postquam per irascibilem retinuit illum cibum tunc de novo delectatur in illo cibo.

Queritur. Que sint obiecta istorum appetituum. Dominum quod obiectum appetitus concupiscibilis est bonum particulare absolute acceptum secundum quod est conveniens sensui sed obiectum virtutis irascibilis est bonum particulare arduum siue difficile quia appetitus irascibilis non fert in aliquid bonum particulare nisi secundum quod hoc particulare bonum accipitur vel difficultate acquiribile. Sicut patet ex passionibus illius appetitus non enim est timor audacia aut spes nisi respectu magni boni nec despatio et ira nisi respectu magni mali. Et organa eorum sunt ista quia in eodem organo in quo est sensus communis est appetitus concupiscibilis et in eodem organo in quo est virtus cogitativa est appetitus irascibilis quia appetitus concupiscibilis est circa aliquid bonum delectabile et sensus communis est circa aliquid delectabile ergo appetitus concupiscibilis coniungitur sensui communi. Et hoc est quod supra dicitur Aristoteles cum loquitur de motu sensus et intellectus quod delectari et tristari est agere sensitiva medietate sed medietas sensitiva est sensus communis. Sed appetitus irascibilis coniungitur virtuti cogitativae et ergo in eodem organo in quo est virtus cogitativa quod requirit aliter organum cum sit altior appetitus.

Arguitur Multa concupiscim⁹ que non pnt
cognosci p sensum communē. ergo appetitus concu-
piscibilis coniungit virtuti cogitatiue. Ddm q
dupl'r aliq' pōna coniungit alteri. Uno mō essen-
tialiter. et sic appetitus concupiscibilis coniungit
sensui communi. Alia mō virtualiter. et sic appeti-
tus concupiscibilis est etiā in virtute cogitatiua
Cui⁹ ratio ē quia quicquid pōt pōna inferior h' etiā
pōt superior et amplius cū ergo sensus communis q
est sensus inferior cognoscat delectabilia multo
magis virtus cogitatiua potest illa delectabilia
cognoscere. ergo etiā sibi coniungit inclinatio ad
delectabilia. Et ista concordant cū dictis beati
Augustini q' dicit q' virt⁹ sensitua ē sicut serpens
c' caput ē virt⁹ irascibil'. et cauda virt⁹ concupiscibil'
sic. q' serpens est aliquod vnū ira etiā appetitus
concupiscibilis et irascibil' videt' pertinere ad vnā
pōnaz scz ad virtutē cogitatiua.

Arguit' Est tñ vna pōna contrarior. ergo nō
oz ponere vnā potentia p puenienti et alia pro
disconuenienti. Ddm q' est vna pōna pueniē-
tis et disconuenientis. s. concupiscibilis qz ipa pōna
fm aliquas passiones ē puenientis scz fm amo-
rem desideriu et delectationē. sed fm alias ē dis-
conuenientis scz fm odiū fugā et tristitia. et iō
nō ponit' virtus irascibilis p pōna disconueni-
entis sed p resistentia disconuenientis qz impu-
gnat disconueniens.

Arguitur Appetitus sentiu⁹ est solū pueni-
entiū. ergo non est appetit⁹ irascibilis respectu
disconuenientis Ddm q' aliquē appetitū eē cō-
uenientis pōt dupl'r intelligi Uno⁹ formaliter
et sic est falsum qz etiā est appetit⁹ disconueniē-
tis. Alio⁹ finaliter et sic est verū. qz sicut dictū
est passiones irascibilis terminant' ad concupiscē-
tia. vt p' exemplari' qz canis impugnat aliqd
impediens psecutionē nutrimenti vt delectet
in tali nutrimento

Querit' Utrū ista dōna sit in intellectu scz q'
sit aliq's appetit⁹ intellectiu⁹ concupiscibilis et
aliquis irascibilis Ddm q' nō. et rō est qz si
sit aliq' pōna respiciens aliqd obiectū fm com-
munē rōnem tunc tal' pōna nō diuersificat' fm
spēales rōnes contentas sub tali obiecto. sicut
visus q' respicit colorē in cōmuni nō diuersifica-
tur p albū et nigrū. sed obiectū appetitus intel-
lectui ē bonū in cōmuni. ergo diuersē rōnes cō-
tente sub tali bono nō diuersificant illā pōnaz
sed qz sensus respicit bonū particulare et nō bonū
inquantū bonū ergo diuersē rōnes bonoz pnt di-
uersificare illā pōnam. qz bonū particulare cōueni-
ens respicit appetitū concupiscibile et bonum
particulare arduū respicit appetitū irascibilem.

Arguitur Intelligibiliū sunt concupiscen-
tia et odiū. ergo etiā ista diuisio h'z locū in intel-
lectu sicut in sensu Ddm q' iste passioēs amor
odiū et concupiscētia et h'mōi pnt dupl'r capi.
Uno⁹ pprie fm q' sūt cū qdam transmutatōe
corpali et sic spectant ad appetitū sensitiuū. et
ideo pprie dicunt' passiones qz tunc subiectuz
p eas aliqd patit' Alio⁹ accipiunt' fm q' nomi-
nant' simplices actus voluntatis. et sic etiā pnt
reperi in intellectu. qz sic inueniunt' in substan-
tijs sepatis. est em̄ ibi amor boni. i. inclinatio
in bonū. et odiū mali. i. naturalis fuga mali p
appetitū intellectiuū. Et iō pōt voluntas dici
irascibilis et concupiscibilis p similitudinē. Dicit'
ei irascibil' fm q' fugit malū. et h' ex iudicio rōis
Et dicit' concupiscibilis fm q' desiderat bonū et h'
iterū ex iudicio rōis

Specie quidē igit.

Quia Aresto. iam dixit q' ad motū locale mul-
ta cōcurrūt. ideo consequēter ont' ordinē eoz q'
in motu reperiunt'. Et circa hoc tria facit' Primo
ont' quō illa sunt vnū q' in motu locali cōcurrūt
Secūdo quō ordinant' adinice i mouēdo Tertio
ponit' ea que ad motū executiue requirunt'. Et
vult q' tñ ad primū q' in oī motu locali ē vnū
mouēs locale qd. s. ē vnū fm spēm. qd' itelligit
nō de spē nate scz d' spē appetibil' Est ei aliqd p'
mo mouēs qd' mouet appetitū et intellectū p'cti-
cū sicut appetibile. Et p' hoc soluit' argumentū
qn' arguit' q' sunt multa appetibilia fm species
que mouent fm locū vel localiter. Ddm q'
spēs nō est hic accipienda p specie nature. quia
appetibilia que mouēt localiter hnt diuersas
naturas. sed sūt vnū mouēs in specie appetibi-
lis qz. s. oia talia mouent appetitū in q' cōsistit
spēs appetibilis

Quoniam aut tria.

Hic ponit' ordinē eoz que requirunt' in motu.
Et vult q' tria requirunt' in motu scz mouēs or-
ganū quo mouēs mouet et illud qd' mouet. sed
mouēs subdiuidit' qz qdā est mouēs immo-
bile. et aliqd est mouēs qd' mouet. oia ergo ista
sunt inuenienda in motu aīalis. qz appetibile
est mouēs immobile. et mouēs mobile est ipse
appetitus qui mouet ab appetibili. mediuz q'
mot⁹ sic est pōna localiter motiua et motū ē al'
Quid' at sit organū q' aliqd mouet cōsiderādū
est in libro de motu aīaliū.

Querit' Utrū sit similitudo in motu animalī
um et in motu vniuersi. Ddm q' sic. quia in
vniuerso aliquod est mouēs immobile sic dicitur.

et aliqd est mouēs motum qd scz mouet a deo et vltim^o mouet alia sicut subseparate speculatiue. alia sunt que mouent et mouent executiue sicut aia nobilis cum celo. et ista inferiora sunt solū mota. Sicut ē in motu aialū qz appetibile mo et nō mouet. appetit^o mouet et poñam localiter motiua et mouet ab appetibili. poña aut localiter motiua mouet executiue cor. et cor mouet alia mēbra q mouent et nō mouent. Est tñ in istis dñā qz appetibile mouet appetitum solū finaliter sed deus mouet intelligētā finaliter et efficienter.

Nunc autē in sūma

Postqz Aresto determinauit de poña localiter motiua impatiua. hic pñr determinat de principio motus localis executiuo. Et vult qz pñcipiū mot^o localis executiuū est quedā poña que est in corde fm q sibi iungunt alia mēbra. Et hoc pot sic pbari. qz illud est pñcipiū executiuū mot^o qd est pñcipiū et finis mot^o. sed cor est pñcipiū et finis cuiuslibet motus in aiali. q poña localiter motiua est in corde. Minor pz qz cor hz duplicē motū scz gibbosū. i. cōuexum et cōcauū et ideo hz motū sicut glingūm. i. circularē. et fm vnū motū scz pcauū ē finis. et fm aliū motū ē pñcipiū. Un qdamodo cor mouet circularit. i. hz similitudinē mot^o circularis. sic g illud qd circulariter mouet fm totū quiescit et fm ptes mouet ita etiā est de motu cordis.

Arguit Poña localr motiua pñstet i neruis adinuicē iungentib^o organa que sunt pñcipia mot^o localis. Exempli grā in crurib^o iūt nerui quidā q adinuicē iungunt organa mot^o localis. Ddm q cor accipit duplr. Uno fm se et sic i corde nō ē poña motiua localr. Alio caput cor fm q sibi iungunt alia mēbra. q recipiūt naturaliter influxū a corde. et sic cor ē subiectū poñe motiue localiter. Et sic dicit Aresto. in libro de aialib^o q aia est in corde qd nō ē fm de aia qlitercūqz accepta sz de aia motiua. Ista ergo potētia localiter motiua est realiter distincta ab alijs potētis pñs dictis qz est vis qdā motiua que est in corde fm q ei alia mēbra coniungunt.

Querit Quid sit pñcipiū mot^o localis in aialib^o. Ddm q aliud ē qreere de pñcipio motus localis et de poña localiter motiua. Un si querat de pñcipio. Ddm est q duplex est pñcipiū motus localis. s. imobile et mobile. Immobile est appetibile. qz hoc mouet appetitū et e^o motu sequit motus aialis. Pñcipiū mobile est duplex scz impatiū et est appetitus et fan-

tasia. vel est appetitus et intellectus sicut pñs dictū est. Sed executiuū est poña q est in corde et in alijs membris sibi iunctis. Si aut qrat de poña localiter motiua tñc excludit appetibile. qz quis appetibile sit pñcipiū motus localis tñ nō est poña motiua localiter. ergo ē tunc ddm q duplex est poña motiua. Quedā est impatiua et est appetitus cū fantasia. vel appetitus cū intellectu. Alia est executiua que est pñcipaliter in corde fm q alia mēbra sibi iunguntur. Et p hoc soluit qstio scz an poña localiter motiua sit vna distincta poña. Ddm q sic et h loqndo de poña executiua et nō impatiua.

Omniino quidem.

Postqz Aresto determinauit de principio motus localis in cōi. hic pñter determinat de ipso p compositionem ad diuersa animalia. Et pmo dicit quid sit cōmune oibus aialibus pñcipiū motus. Et vult qz omne animal inqz appetitū est suiipius motiū. qz appetit^o est pñcipia causa motus. Cui^o rō est qz quis pñcipiū motus localis sit ab aliqua cognitione tñ cognitio non est sufficiens pñcipiū mot^o localis nisi cognitōni addat appetitus. qz cognitio de se est ad opposita. sed appetit^o determinat poñam ad vnū. Et hoc ē qd dicit Aresto. q appetitus qui mouet nō ē sine fantasia rōnali vel sensibili. qsi diceret q talis appetit^o necessario pñsupponit cognitōem rōnalem vel sensibilem.

Arguit Nulla fantasia ē rōnalis. ergo male dicit q appetit^o nō mouet sine fantasia rōnali vel sensibili. Ddm dupliciter. Pñmo q fantasia dicit rōnalis p pñcipationē licet non per essentiā. et tñ qz Aresto. hic extendit fantasiam ad rōnem. ergo ddm est q illa pñt habere vnū cōmune nomen que hñt vnā cōem pñrietatez cū ergo cognitio sit cōis fantasie et intellectui. q ppe ē rō sic etiā pñt fantasia existēdi ad itellēm. quia noticia in fantasia est nobis notior qz in intellectu.

Consideranduz at

Hic Aresto. inquit quid sit pñcipiū mot^o in animalibus implectis quibus solum inest sensus tactus. Et vult q fantasia indetermiata et cupiscentia indetermiata illam fantasiam consequens sunt pñcipiū motus localis in illis animalibus quibus solum inest sensus tactus. Et hoc sic pbat. quia eo modo quo animalibus inest motus localis. eo modo ipis inest pñcipiū motus localis. sed istis animalibus inest motus indetermiatus quia soluz mouentur

pntia sensibilū q̄ determinate eis pponuntur ergo etiā p̄cipium eoz est fantasia indetermi nata et concupiscētia illā p̄seqns. eo em̄ modo quo illis inest fantasia etiā eis inest concupiscētia.

Sensibilis quidez

Consequēter dicit Aresto. quid sit p̄cipium motus localis in aīalibus p̄fectis. Et vult q̄ in illis p̄cipiū motus localis est fantasia sensibilis absentis. quia illa mouētur s̄m fantasia dēterminatā. qd̄ intelligit cōiungendo tali fantasie appetitū. Deinde ostēdit quid sit p̄cipiū motus localis in hominibz. et dicit q̄ fantasia deliberas. i. rō deliberatiua q̄ p̄t vocari fantasia sicut dictū est. Ull̄ p̄t etiā exponi de fantasia sensitua que est deliberatiua p̄ticipatōem. et sic fantasia sensitua etiā vocat deliberas. Istud em̄ sic p̄batur. Illud est p̄cipiū motus localis in hominibz quo vnū p̄eligit alteri in agibilibus. qz ex tali electiōe aliqd̄ mouet ad vnū et nō ad alterū. sed talis electiō fit p̄ rōem deliberatiuā ergo rō deliberas est p̄cipiū motus localis in hoīe oportet em̄ q̄ illa ratō deliberas accipiāt aliqz cōem regulā quā applicando ad agibilia vnū p̄eligit alteri. illa aut̄ regula p̄t eē p̄cipiū omniū agibiliū scz q̄ omne bonū sit faciēdū et quia bruta nō possūt vti tali syllogismo p̄ quē vnū p̄eligit alteri. ideo sequunt̄ duo Pri mo q̄ bruta nō hnt̄ opinionē qz opinio generatur ex tali syllogismo. Secūdo sequit̄ q̄ bruta statim mouent̄ p̄ fantasia ad concupiscendū vel irascendū qz nō hnt̄ deliberationē qua p̄nt̄ p̄eligere hoc vel illud

Viucit at aliqndo.

Hic Aresto. n̄t̄ vni tacite questionī qua quis posset dicere q̄ hō sepe moueat̄ ad aliqd̄ p̄tra rōem deliberatiuā qz nō semp̄ facit illud qd̄ deliberat. Rndit Aresto. q̄ qn̄ hō mouet̄ s̄m p̄p̄riam naturā hominis tūc semp̄ mouet̄ s̄m rōem deliberantē. sed qn̄qz p̄tingit q̄ hō mouet̄ nō vt hō sed vt brutū. sicut p̄tingit qn̄ appetit̄ inferior vicit̄ supiorē appetitū et deliberationē remouendo hoīem ab eo qd̄ deliberauit rō. Ex quo sequit̄ q̄ sic ī toto vniuerso supior celestis sp̄hera mouet̄ inferiores naturalr. sic etiā appetit̄ supior mouet̄ naturaliter inferiorē. sed sic omnino motus fieret p̄tra naturā si inferior spera moueret̄ supiorē et traheret̄ eā ad suū motū. sic etiā est contra naturam q̄ inferior appetitus trahat̄ supiorē a sua rectitudine. et ideo ex hoc contingit peccatum

Querit̄ Utrū virtus irascibilis et concupiscibilis moueant̄ a rōne et obediāt ei. Ddm̄ q̄ sic et hoc est verū s̄m aptitudinē taz quo ad intellectū qz quo ad voluntatē. rō em̄ qn̄qz extēdit ad appetitū rōnalem qui est voluntas Quānt̄ appetitus inferior obediāt rōni sic p̄batur qz appetitus p̄iungit̄ s̄tuti estimatiue p̄ncipaliter in homine que virtus estimatiua est rō p̄ticularis. Ex quo sic arguit̄. Rō p̄ticularis dirigit̄ a rōne vli sicut p̄z in syllogizatione vbi p̄positiones singulares concludunt̄ ex vlibz Cū ergo intellectus sit rō vli et estimatiua p̄ticularis. sic dirigit̄ estimatiua et appetit̄ sibi coniunctus a rōne vli. Et ista est cā quare omis estimans p̄ virtutē estimatiuā lupū p̄ntem absqz deliberatione statim fugit. sed hō etiā si estimet̄ p̄ s̄tutē cogitatiuā aliqd̄ piculū sibi imminere p̄mo deliberat anteqz fugiat. Et qz syllogizare n̄ est opus simplicis intellectus ideo dicunt̄ iste virtutes plus obedire rōni qz intellectui. idem p̄z ex experimento qz ex vlibz syllogisationibz mitigant̄ passiones sicut ira vel concupiscentia vel aliqd̄ h̄mōi et etiā obediūt̄ isti appetit̄ voluntati. qd̄ etiā p̄z ex experimento qz videm̄ q̄ hō si apprehendat aliqd̄ concupiscibile nō tñ statim p̄sequit̄ illud sed aspicit̄ motū voluntatis rōnalis. Rō illius est quia vt prius dictū est voluntas est supior pōna iter pōnas aīe. sed semp̄ supior pōna mouet̄ inferiorē. q̄ etiā voluntas naturalr mouet̄ inferiores pōnas.

Arguit̄ Augustinus vocat̄ sensualitatē sp̄tem quia nō obedit rōni. ergo sequitur q̄ appetitus inferior nō obediāt rōni. Ddm̄ q̄ appetitus sensituius accipit̄ dupl̄. Uno s̄m q̄ fert̄ in obiectū absolute p̄ter rōnē. et sic vocat̄ serpens qz sic mouet̄ p̄tra dñiū rōnis supioris et inferioris Alio accipit̄ appetit̄ inferior s̄m q̄ in appetitū redūdat̄ intellectus. et sic appetitus vocat̄ rōnalis. potest em̄ pōna supior dirigere inferiorē ad suū actum.

Arguit̄ Qd̄ repugnat alicui nō obedit ei. scz sensualitas repugnat rōni. ergo nō obedit ei Minor p̄z in incōtinentibus. Ddm̄ q̄ sicut in ciuilibus est duplex principatus scz despoticus in quo principatu inferior nō hz p̄tātē resistendi supiori sicut dñs principatur suo p̄uo Alius est principatus politicus siue regalis et in illo principatu subditi hnt̄ p̄p̄riā voluntatem resistēdi dominio suoz supioz. sicut rex dominat̄ ciuibz. Ddm̄ est ergo q̄ s̄m in homine repit̄ duplex principatus. quia aīa dñatur cor porī principatu despótico. et iō p̄t aīa vti corpe et corpe aīe resistere nō potest Sed voluntas nō

dnat appetitui inferiori tali pncipatu s; pnci-
patu politico et io appetit' inferior pt resistere
appetitui superiori. Un patz q ista ppo appeti-
tus inferior obedit roni est accipienda fm q obe-
dit dicit aptitudinē sic q sit sensus appetitus
obedit. i. aptus nat' ē obedire qzuis etiā nat' sit
repugnare roni

Arguit Poña sensitiva cognitiua nō obedit
rōi. ergo nec appetitiua. Ans pz qā nō videm'
qn volum' pna pz. qā appetit' seqtur cogniti-
onē. Ddm q duplices sunt sensus scz extero-
res z tales nō obediūt rōi qā tales nō mouen-
tur nisi pntib' sensibilibus. cū ergo p impiūm
volūtatē nō sit obiectū pns. ergo nō pt videre
visus qn volum'. Sed sensus interiores mo-
uent fm impiūm volūtatē qz illi sensus pponūt
fantasmata sic dirigunt a libtate volūtatē

Querit Utr appetit' sensitiv' moueat vo-
lūtatē Ddm q qnz pt appetit' sensitiv' moue-
re volūtatē Cui' rō est qz obiectū volūtatē ē
bonū sed fm appetitū sensitivū qnz iudicam'
aliqd esse bonū. ergo appetit' sensitiv' pt moue-
re volūtatē. Maior est manifesta z minor ptz
qā qd alicui videat aliqd esse bonū hoc ptigit
ex dispōne illius qd pponit tale bonū sic gust'
infect' iudicat hoc esse dulce qd puenit. sibi s; z
suā infectionē. cū ergo ex passione appetit' sensi-
tivi qnz hō imutet ad dispōnem aliquā. seqt'
q fm illā dispōnem appareat aliqd bonū quod
extra illā dispōnem nō esset bonū. z sic pz q ap-
petitus sensitiv' mouet volūtatē ex pte obiecti

Ar. Appetit' superior est mouēs z mouēs est
pstatius moto et dignius eo. q appetitus sensi-
tius q est appetitus inferior nō pt mouere ap-
petitū superiorē. Ddm q nō est incōueniēs q
aliqd sit dignius altero simplr. z tñ alterū pot
esse dignius illo fm qd Per h ergo est ddm q
appetitus sensitivus accipit duplr. Uno' fm
se z sic mouet a volūtatē. z sic sp appetitus itel-
lectivus est dignior. Alio' appetitus sensitiv'
accipit fm q subiacet passioni. z sic appetitus
sensitivus dnatur appetitui intellectiuo. quia
mouet appetitū intellectiuū ad pseqndū passi-
onē q dnatur in appetitu sensitiuo.

Arguit Virtus particular' nō agit in causam
vlem. ergo appetitus sensitivus nō agit in vo-
lūtatē que est circa bonū vle. et appetitus sensi-
tivus est circa bonū pticulare Ddm q virtus
pticularis nō agit in virtutē vlem nisi etiā talis
virtus vlis applicet ad aliqd pticulare agibi-
le Exempligrā extra ppositū. Virtus celi q est
vlis pt impedi p aliqd pticulare agens circa
pductionē alicuius plante z tñ virtus celi est

vlis nō q vlr est verū q stus pticularis nō im-
pediat virtutē vlem. et ergo pt appetitus sensi-
tivus disponi p aliquā passionē vt in hoc par-
ticulari agibili trahat rationē a sua rectitudine

Scientificum autē

Quia Ar. supra dixit q in homine mouet rō
deliberatiua. io Ar. h dic que sit illa rō mouēs
Et pzo vult q illa nō est rō speculatiua qz illa
nō mouet sed manet. i. qeicit. Illa em rō nō cō-
siderat aliqd agibile. et io vocat eā scientificam
qā p illā absolute aliqd scimus Ratio q q mo-
uet est practica q iterū est duplex scz vlis q cōsi-
derat vlia principia agibiliū. z pticularis q ap-
plicat tale vle ad aliqd pticulare agibile Exem-
pligrā Rō vlis dicit q pntes sunt honorādī.
sed rō pticularis dicit q ille pater sit honorād'
mouet ergo vtraqz ratio practica. sed differētē
qā rō vlis practica mouet sicut cā prima. s; rō
practica pticularis mouet sicut pma cā. optz
em si motus debeat seq q vniuersalia applicent
tur ad pticularia agibilia. Et ex isto pt faciliter
sumi rō qre rō practica particularis corrupit
qā in ista pticulari applicatione contingit ptu-
cularem rōnem corrumpi ppter delectationem
vel ppter aliam passionē quam delectationē vel
passionem in electione sequitur ratio practica
pticularis.

Queritur Utrum homo sit liberi arbitrij.

Dicendum q sic. quia nisi sic tunc frustra el-
sent consilia. exhortationes precepta. premia et
pene quod est falsum. Cuius ratio est quia de
his que fiunt necessario non est consilium vt di-
citur tertio ethicorum. sed de his que possūt sic
esse vel non esse. fiunt ergo consilia vt vnum eli-
gatur per liberum arbitrium et non alterum.
Similiter fiunt exhortationes vt eligatur ali-
quod bonum et eius oppositum non eligatur.
Similiter precepta sunt de his que homo po-
test facere vel non facere Premiū autem datur
bonis z pena malis. Circa quod sciendum
q quedam res agunt sine iudicio z sine cogni-
tione. sicut lapis tendit ad locum deorsum. et
alique agunt iudicio et cognitione sed non libe-
ro quia agunt naturali instinctu sicut bruta. s;
homo agit iudicio etiam libero. agit enim iu-
dicio quia per vim cognitiuam homo iudicat
quid sit agendum et quid dimittendū. Et istud
iudicium nō est ex naturali instinctu sed ex col-
latione ipi' rationis in particulari operabili.
Cuius ratio est quia appetitus noster sequitur
rationem. sed ratio nostra in particularibus
agibilibus est circa contingentia circa illa autē

ratio habet viam ad opposita. p̄t enī rō psua-
dere in aliquo p̄ticulari agibili duo contraria
sicut patz in rhetoricis psuasionibus. etiam in
Dyalecticis syllogismis Unde patet q̄ origo li-
bertatis ē ex rōe persuadente aliquid agenduz
vel non agendum.

Ar. Aresto. dicit. ij. ethicoz. Qualis vnus
quisq; ē talis finis debet ei. Ex quo sic arguitur
aliqs ē aliqualis ex habitu et natura. ḡ homo
nō ex libero arbitrio opaf. sed ex habitu vel na-
tura ordinat ad finē. Ddm q̄ in hoīe ē du-
plex q̄litas. scz naturalis et acquisita vel super-
ueniens. Naturalis q̄litas p̄t accipi vel circa i-
tellectū. vel circa corpus et virtutes corpi anne-
xas. ex naturali aut q̄litate intellect⁹ hō appe-
tit vltimū finē. et ideo nō vult libere vltimū fi-
nē sed necessario. Et ideo p̄ cōpationē ad vlti-
mū finē nō habet voluntas libertatē. qz hoc est
summū bonū ad qd̄ naturalit̄ oīa inclinatur
Ex pte aut̄ corpoz hō p̄t habere qualitates in-
clinantes ipm ad aliqd̄. sed illis inclinationi-
bus p̄t resistere p̄ voluntatē. et p̄ qualitates su-
peruenientes acquisitas aut infusas. etiā incli-
natur homo ad aliqd̄ opus sed nō necessario. et
ideo adhuc p̄t nō agere opa illi⁹ habitus. et hō
p̄pter triplicem cām. Prima qz p̄t p̄uenire ac-
quisitionem habitus. Secda qz p̄t non vti ta-
li habitu. Tercia qz p̄t p̄ cōtrarios motus id ē
actus tales habit⁹ corrūpe. Ddm ē ergo ad ar-
gumentū. q̄ quis habit⁹ inclinatur ad aliqd̄ o-
pus nō tñ necessitat ad tale opus. qz p̄t aliqs
hns habitū nō opare p̄ talē habitū.

Querit. Utz liberū arbitriū sit sp̄ialis po-
tētia aīe. Ddm q̄ nō qz ē ipamet volūtas.
qd̄ sic pbat. qz optet poñas appetitiuas eē p̄-
porcionatas apprehensiuas. qz appetitiue mo-
uent ab apphensiuas. sed in intellectu ē quedā
vis itellectiua q̄ vnū ex alio eligim⁹. ergo pro-
porcionabilis sic erit in appetitiua. Est igitur
vna vis in appetitiua q̄ simpliciter finē appeti-
m⁹ et vocat volūtas. Alia ē vis electiua siue li-
beri arbitriū fm̄ quā vnū eligit̄ an̄ aliud. sic ḡ
intellect⁹ et rō sūt vna poña ita volūtas et libe-
rū arbitriū. et iō fm̄ aliqs liberū arbitriū dicit̄
vis electiua qz p̄ illā vim vnū peligit̄ alteri

Ar. Naturale et deliberatiū nō p̄nt esse v-
na poña s̄ ē aliq̄ volūtas naturalis q̄ vocatur
thelesis. et aliq̄ ē volūtas deliberatiua q̄ vocat̄
vulesis. ergo sunt distincte poñe. Dd̄z q̄ vo-
lūtas naturalis q̄ vocat̄ thelesis. et volūtas de-
liberatiua que vocat̄ vulesis nō d̄nt vt diuer-
se poñe. sed d̄nt fm̄ actū p̄fectū et imp̄fectum
qz thelesis dicit̄ volūtatē imp̄fectā q̄ nō est cō-

iuncta p̄fecte deliberationi et cōplete. nec est ac-
cepta fm̄ oēs circūstantias siue cōditōnes. sed
vulesis ē volūtas accepta cū p̄fecta deliberatōe
et fm̄ hoc cōtingit q̄ aliqs vult opposita s̄z di-
uersas volūtates. qn̄q; enī ante p̄fectā delibera-
tionē vult aliquā rē quā tñ nullo mō vult post
deliberatōem p̄fectā. Ut martyres volūtate na-
turali volebāt nō mori. sed volūtate deliberati-
ua et p̄fecta volebāt mori ne abnegarēt fidem.

Ar. Poñe distinguunt̄ penes act⁹. s̄z ē alius
actus volūtatis et liberi arbitriū. ḡ sunt diuer-
se potentie. Maior est nota. et minor p̄z. qz vo-
lūtas ē act⁹ poñe volūtie s̄z q̄ absolute inclinat̄
ad finē. s̄z electō p̄p̄t diuinitatē eligibilū ē act⁹
liberi arbitriū. Ddm q̄ sunt duplices actus.
Quidā sunt qui se accidentalit̄ hnt ad aliquā
poñam. et tales nō diuersificant poñam. Alij
sunt actus q̄ essentialiter se hnt ad potētias. et
illi diuersificant poñas. sicut in sensibus sūt au-
dire et videre. tales enī actus diuersificant potē-
tias. Per hoc ḡ ē ddm q̄ electio et voluntas se
hnt p̄ accūs ad liberū arbitriū. qz volūtas est
act⁹ poñe volūtie fm̄ q̄ absolute inclinat̄ i fi-
nē. s̄z electio ē act⁹ volūtatis fm̄ q̄ vnū peligit̄
alteri p̄pter aliqd̄ bonū p̄ns. Et sile ē de intel-
ligere et rōinari quo ad poñam intellectiuam

Ar. Est duplex intellect⁹ scz agens et possibi-
lis. ḡ etiā erit duplex volūtas p̄na tenet a fili
Ddm ē dupliciter. Primo q̄ volūtas nō mo-
uet a duplici intellectu. s̄z solum ab intellectu
possibili. Et iō sicut i intellectu possibili ē vis
intellectiua et rōinatiua. ita in volūtate ē vis
volūtiua et electiua. Secdo ē ddm q̄ itellect⁹ cō-
paf ad volūtatē vt mouēs. et ideo nō oportet
distinguere duplicē volūtatē. qz nulla est vo-
luntas agens cū oīs volūtas sit mota.

Vegetabilē quidē

Postq; Aresto. i p̄cedētib⁹ determinauit d̄ sūt
gulis p̄tib⁹ anime scz de anīa vegetatiua. sen-
sitiua. intellectiua. et motiua fm̄ locū. hic p̄nt
vult oñdere q̄no se hnt iste ptes ad viuētia. et
primo q̄no se habeat aīa vegetatiua ad viuētia.
scdo q̄no aīa sensitua. Vult ergo q̄ anima
vegetatiua est in omnibus viuētibus. Et hoc
sic pbat. qz omne viuēs vel habet tps augmē-
ti sicut in p̄ncipio post generatōem. Aut ha-
bet tps decrementi. sicut qn̄ viuēs tēdit ad cor-
ruptōez. Vel h̄z tps stat⁹ sicut qn̄ nec augetur
nec decrecit. sed in oībus istis statibus neces-
se est viuens vti alimento. sed vti alimento spe-
ctat ad aīam vegetatiuā. ergo necesse est omne
viuens habere animā vegetatiuā.

Quenit Quotuplex est tempus in reb⁹ ge-
neratis. Ddm q⁹ triplex. Aliquod est temp⁹
in quo ppter calozē naturalem plus aggenera-
tur de alimento substantie aliti q⁹ depditū fuit
et hoc est tempus augmenti. Aliud est temp⁹
in quo plus remouet de substantia aliti q⁹ ag-
generet et hoc ppter defectū calozis naturalis
et hoc est tempus decrementi. Aliud est temp⁹
in quo equaliter aggenerat sicut depditū fuit
et hoc dicit tempus status. Dicit tamen aliq⁹
q⁹ non sit tempus stat⁹ nisi quo ad nos. q⁹a vel
homo semper crescit et augmentetur vel decre-
scit. et hoc capiēdo augmentum et decremen-
tum improprie fm qd aliquid dicit augeri qd
est factū maius q⁹ imediate ante hoc fuit. et hoc
dicitur decrescere qd est factum minus q⁹ im-
mediate ante hoc fuit.

Sensuum autez ne

Hic ondit qno se habeat sensus ad viuentia;
et dicit q non est necesse omnib⁹ viuētibus in
esse sensum. et hoc sic pbat. quia primus tact⁹
scz sensus consistit in quodā temperimento q⁹li-
tatum primarū. qz sicut prius dictū est. nihil
aliud est sensus tactus q⁹ medietas calidi. fri-
gidi. humidi. et sicci. sed sunt multa viuentia
que habent corpus simplex. sicut sunt plante.
ergo illis non inest aliquis sensus.

Arguit Plante habent corpus mixtum. q⁹
non habent corpus simplex. Ddm q⁹ dupli-
citer d⁹ aliqd corpus simplex. Uno mō qz nō
est compositum ex quattuor elementis. et sic ce-
lum et quattuor elementa sunt corpora simpli-
cia. et illo modo verū est q⁹ plante non sunt cor-
pora simplicia. Alio modo dicit aliqd corp⁹
simplex in virtute et in potentia. et sic illud dicit
tur corpus simplex qd non potest fundare sen-
sum tactus. et sic plante habent corpora sim-
plicia. qz non habent in se illā medietatē qua-
litatū primaz in qua fundatur sensus tactus
Ubi notandū est q⁹ aliqui exponebant corpus
simplex ad significandū corpa que sunt soluz
elementaria vt scz sit sensus q⁹ aliqua sunt vi-
uentia scz caloremones et cacademones q⁹ ha-
bent corpa simplicia scz aerea tantū. Et q⁹uis
illo modo posset intelligi textus nō tamen vi-
detur esse ad ppositū sicut prima expositio.

Animal autē neces.

Consequenter ondit Aresto. qno se hz sensus
ad viuentia. Et vult q⁹ q⁹uis sensus non inest
oibus viuentibus sicut dictū est. necesse est ta-
mē sensuz eē i quolibet aiali. et hoc pbat sup/

pōnendo duas autoritates. Prima est q⁹ natu-
ra nihil facit frustra. Scda q⁹ omnia que fiūt
a natura subsistūt ppt finē vel accidūt his que
fiunt ppter finē. ex quib⁹ sumit talis rō. Si al-
nō haberet sensuz tūc nō posset distinguere in-
ter nutrimentū cōueniēs et discōueniēs. qz per
nutrimentū discōueniēs corrūpūt. et iō sic gene-
ratio talis anial esset frustra. qz frustra generat
qd statim corrūpūt qd ē cōtra primā autorita-
tē. Et hnt pgressiua aialia organa q⁹ nō habe-
rent aliquē finē nisi aial haberet sensuz qd est
ptra scda⁹ autoritatē. Et qz possz aliq⁹s dicere
q⁹ al hēret intellectū et p intellectū fingeret discōue-
niētia et psequeret cōueniētia et sic nō eēt neces-
se habere sensuz Aresto. soluendo dicit q⁹ hoc
est impossibile q⁹ aia intellectiua sit sine sensu i
aliquo corpe. et hoc ideo qz talis vnio ad cor-
pus tale nec esset ppter bonū aie nec ppter bo-
nū ipius corporis. Nō propter bonū aie. qz ania
in tali corpe exns nō intelligit qz nō pōt recipere
ex sensibus cognitionē sicut facit p corp⁹ senti-
tiū. Nec esset ppter bonū corporis. quia aia cō-
seruat corpus in esse et non econtra. cū ergo ta-
lis aia nō esset in corpe subiectine nō posset cō-
seruare corpus in esse Ex quo textu pōt capi q⁹ a-
nima nobilis non vnit celo p informationem
sed solum per assistentiam.

Atuero si sensum.

Quia Aresto. supra dixit q⁹ necesse ē oē anial
habere sensum. hic pnter ondit quē sensuz ne-
cesse sit omne aial habere. Et vult q⁹ necesse est
habere oē aial sensuz tactus. Et rō stat in hoc.
Omne aial aut hz corpus simplex aut mixtū
nō aut pōt habere corp⁹ simplex. qz in tali cor-
pore nullus sensus subiectari pōt. sed prius pba-
tum ē q⁹ necesse ē oē aial habere aliquē sensum
et si ē corp⁹ mixtū tūc fundat sensum tact⁹. q⁹a
tactus cōsistit in quadā medietate pportioniis
qlitatū primaz. s. calidi. frigidi. humidi et sicci

Propter quod qui

Hic elicit correlarie q⁹ etiā pter tactū necm est
oē al hēre gustū. et hoc sic pbat. qz gust⁹ ē qdā ta-
ct⁹. si q⁹ necesse ē al hēre tactū. q⁹ etiā et gustū. Itēz
gust⁹ ē sens⁹ alimētū. s. sine alimēto al nō pōt p-
stere. q⁹ ec nec sine gustu. alij at sensus nō faciūt
ad alimētū s. apphēdūt delectatōez circa alimē-
tū. et hoc ē verū d sensu olfact⁹. et hoc probat in-
ductiue. qz color et son⁹ nihil faciūt ad alimē-
tū sed odor ē delectatio circa alimētū sicut pro-
bat Aresto. in libro de sensu et sensato.

Arguitur Prius dictū est in scdo hui⁹ q⁹ so

De Anima

lus tactus necessari⁹ sit aiali. ergo male dicitur hic q^d gustus et tactus sunt necessarij oī aiali.

Dōm q^d gust⁹ capit⁹ dupl^r. Uno⁹ s^m q^d ē di-
cretiuus alimenti s^m q^d in alimento sunt qua-
litates tangibiles scz calidū. frigidū. humidū
et siccū. et sic gustus est vna potentia cum tactu
qz tact⁹ ex⁹ circa alimentū vocat⁹ gustus. et ta-
ctus ex⁹ circa alia tangibilia vocat⁹ tact⁹. Alio
modo accipit⁹ gustus s^m q^d est discretiuus
alimenti inqz⁹ alimētū ē saporosus et sic gu-
stus est specialis potentia. qz hz speciale obie-
ctum scz saporem. Et isto modo gustus nō est
in quolibet aiali. qz conchilia et aialia imperfe-
cta nō habent talem gustū. saluant⁹ enī talia a-
nimalia in aqua salsa. qz illa est calidior qz aq^a
dulcis. et in aqua dulci talia aialia corrūperēt

Illū autēz propter

Ex q^d Aresto. dixit q^d duo sunt sensus necessarij
oīb⁹ aialib⁹ inquit iā p̄ter in q^b aialibus
ali⁹ sensus sunt necessarij et vult q^d ali⁹ sens⁹ nō
sunt necessarij oībus aialib⁹ sed illis quibus
cōuenit querere alimētū in distātia sicut sunt
aialia pgressiua. qz necesse ē talia aialia habere
sensus quib⁹ cognoscat aliq^d distans. s^z tactu
et gustu non cognoscat aliq^d distans. sed alijs
trib⁹ sensib⁹. et hoc pbat qz alijs trib⁹ sensibus
primo mouet mediū et medio moto mouetur
sensus. Et ponit duo similia. vnū est in motu
locali. scdm in motu alteratōnis. In motu enī
locali qnqz contingit q^d vno motu mouet alte-
rum. et istud alter⁹ mouet terciū. sicut cōtingit
in motu pector⁹ in quib⁹ ptes aeris successi-
ue mouent. sic etiā fit i motu medi⁹ in istis tri-
bus sensib⁹ qd mediū p̄⁹ mouet añqz pōna.
Scdm sile ē de alteratōne. qz qnqz aliq^d alte-
rat vnā rem que alterata alterat aliā. sic etiā
contingit in sensib⁹ et in medio. Et ponit exem-
plū de sigillo et cera. Est tñ ista dñā i textu. qz
sigillū nō imprimit figurā cere vsqz ad pfun-
dum. sed tñ vsqz ad supficiē. sed visibile impi-
mit suā figurā vsqz ad finē. i. vsqz ad pfunduz.

Quod at impossibi

Hic Aresto pbat qd prius supponebat siue
cōcludebat scz q^d corp⁹ simplex nō p̄t esse corp⁹
aialis et hoc pbat sic Necesse ē oē al⁹ h̄re sensū
et p̄cipue sensuz tactus. qz p sensum differt aial
a nō aiali qz sensibile ē dñā aialis. s^z in corpe
simplici nō p̄t esse tact⁹. qz necesse ē tactū cōsi-
stere in quadā medietate qlitatū primaz que
medietas ē solū i mixtione illaz qlitatū. in si-
gnū cui⁹ si sunt aliq⁹ ptes in aiali in quib⁹ nō ē

talīs medietas cōmixtionis sed ptes sunt ter-
restres in illis nō erit sensus tactus neqz alijs
sensus. Et ideo ossa capilli et vngues non sen-
tiunt. quia habundant in terrestreitate.

Ar. In libro de sensu et sensato d^r q^d organū
tact⁹ sit de natura terre. g^o male d^r hic q^d i⁹ptib⁹
aialiū in quib⁹ ē abundātia terrestreitatis nō
sit sensus tact⁹. Dōm q^d tactū esse de natura
terre p̄t duplici⁹ intelligi. Uno⁹ p cōpatōnem
ad alios sensus. et sic ē ver⁹. qz ē magis terrest⁹
quā ali⁹ sensus. Alio⁹ p̄siderat⁹ s^m se et a domi-
nio. et sic ē falsuz. qz in oī sensu absolute accepto
dñat⁹ aer vel aq^a. Et rō dicta fuit. qz sensus d^r
esse receptiuus sp̄z sensibiliū. sed terra nō est
bene receptiua qā est nimis grossa.

Manifestum ergo

Ex p̄dictis Aresto. oñdit habitudinē sensuum
ad aialia. et p̄mo sensus tact⁹. scdo alioz sensuum
Quo ad primū dicit q^d ex p̄dictis manifestū ē
q^d p̄ p̄uationē tactus necesse ē aialia mori et nō
pmanere. et hoc ideo qz ille sensus ē necessarius
aiali quo ad esse. nō aut sic ē de alijs sensibus.
qz etiā corruptis alijs sensibus adhuc aialia
p̄nt manere in esse sicut sunt multi ceci et surdi
Ex quo vltorius cōcludit q^d excellētia alioz sens⁹
suū nō corrūpit aial licet bene sensuz vt excel-
lēs color bñ corrūpit visuz s^z nō corrūpit aial
sed excellētia tāgibilia etiā corrūpūt aial et nō
solū sensum vt excellēns calor vel frigus.

Ar. Apopletici carēt sensu tactus. et tñ viuūt
in illa pte vbi humores sunt corrupti. g^o male
dictū ē q^d p̄ p̄uationē tactus ipm aial corrū-
patur. Dōm q^d in illa pte que patit apo-
plexiam non est sensus tactus s^m actū scdm. ē
tamen ibi adhuc sensus tactus s^m actum pri-
mū. quia ibi adhuc est anima. impeditur tamē
influxus qui est a capite ad cetera membra. et
ideo illa membra sunt quasi mortua donec re-
deat ille influxus qui fuit per humores impedi-
tus. et tñ ibi iterū est actus scdm tactus.

Ar. Uide⁹ q^d etiā sensibilia alioz sensuum
corrumpant totū aial. qz sonus qnqz corrup-
pit aial vt p̄t in tonitruo. Dōm q^d in toni-
truo sunt tria cōsideranda. Primo sonus qui
potest qnqz corrumpere auditum si sit sonus
vehemens. Secundo in tonitruo est aer vio-
lenter motus et talis aer potest hominem pre-
cipitare ad terram. et si iste homo interficiatur
est ex precipitatiōe. Tercio in tonitruo emittū-
tur ex nube quidam venenosi vapores qui sper-
gunt⁹ ad aerem. et ideo si homo attrahat tales
vapores tñ homo inficitur ex veneno attracto

Tabula

et sic iste vapor potest interficere hoies et non sonus. et quia p pluuiam ista materia impeditur et debilitatur vel extinguitur. ideo cõter dicit quod tonitruum non est periculosum tempore pluuiæ.

Illios autem sensus

Hic ostendit Aristoteles qualiter alij sensus se habeant ad alia animalia. Et vult q alios sensus habet aial non ppter necessitatem sui esse. sicut habet gustum et tactum. sed ppter bene esse id est vt animal melius et conuenienti⁹ viuat sicut animal habet visum vt videat aliquid pcul p aliqd mediũ qd e dyaphanũ et habet gustum vt sentiat delectationem in alimento capiendo gustum pprie. et habent aialia auditum vt eis aliquid significetur. quia per auditum audiunt sermones alioz. et sic habet linguam vt sonando significet suas affectõnes alteri. Hoc tamen differenter in homine et alijs animalibus contingit. quia alia animalia faciunt voces illiteratas. vt in capitulo de voce dictum est in secundo hui⁹ in quo excedit homo alia animalia et naturalia ppter perfectionem nature sibi a deo collate qui super omnia est benedictus in seculoz secula Amen.

Notata diligenter visa et puigili cura auscultata circa tres libros de Anima Aristotelis Lamberti de monte artium magistri ac sacre theologie professoris iuxta doctrinam insignis et sancti doctoris Thome de Aquino ordinis fratrum pdicatoz explicantur feliciter.

Incipiunt tituli q

stionũ triũ libroz de aia fm numerũ folioz al signati. Et in primo folio habet figura que principalem materiam totius libri in se comprehendit.

Questiones phemiales

Utrũ de anima sit scia. folio.	ij.
Utrũ scia de anima sit vna.	ij.
Utrũ scia de aia sit phisicalis.	ij.
Qui pti phie subordineat ista scia.	ij.
Quẽ ordinẽ habeat liber de aia inter libros phisicales.	ij.
Quid sit subiectum libroz de anima.	ij.
Utrũ ois scia speculatiua sit bona et honorabilis.	iiij.
Quotuplex sit bonum.	iiij.
Utrum omnis noticia sit de numero bonoz honorabilium.	v.
Utrũ in artibus possint inueniri due iste conditiones dignitatis.	v.
Quis istoz moz certitudis sit dignior alio.	v.
Quare Aresto. vocat sciaz d aia historiã.	v.
Utrũ historia de aia sit in pmissis ponenda.	v.
Quo se hnt ad dignitatẽ et certitudinẽ methaphisica. mathematica et phisica.	vi.
Utrũ scia libri de aia valeat ad oem sciaz.	vi.
Quare Aresto ponit i phemio tm duos modos inuestigandi qd quid est.	vij.
In quo genere sit anima.	vij.
Utrũ act ⁹ et poia multũ differant.	vij.
Utrũ ois aia sit eiusdẽ spẽi cũ qlibz aia.	ix.
Quare Aresto. mouet dubitationem circa vnitatem diffinitionis anime.	ix.
Utrũ sit danda vna cois diffinitio aie.	ix.
Ex quot motiuis fuit Plato motus ad ponendum ydeas separatas.	ix.
Quo possum ⁹ venire in cognitionẽ istoz vniuersaliũ. s. i. noticia vlis i re añ re et post re.	x.
Utrũ ista tria vlia distiguat realit l moralit.	x.
Utrũ vniuersale sit generabile.	x.
Utrũ rõ aialis fm vnũqz animal sit altera et altera.	xi.
Utrũ accidentia magnã partem conferant ad cognoscendum qd quid est.	xi.
Utrũ accõs necario diffiniat p suũ subiectũ.	xij.
Utrũ diffinitões dyaleticæ sint casse et vae.	xij.
Utrũ aia sit sepabilis a corpe.	xij.
In quo pdicamento sit ira.	xij.
Sequitur prim ⁹ de aia fm coes phos. Et habetur qm ad principalia puncta in duob ⁹ folijs scz in. v. et. v. specialiter notantur nouẽ auz. et. v. et. v. specialiter notantur. et. v. et. v. specialiter notantur. et. v. et. v. specialiter notantur.	xv. et. v. et. v. specialiter notantur. et. v. et. v. specialiter notantur.

Sequitur secundus de anima solio. xv. i fine.
 Sub quo membro sibi continetur anima xvi.
 Quare in principio scđi ponuntur diuisiones ex parte corporis. cum tñ anima non sit corpus. xvi.
 Utrum diffinitio anime sit bene assignata. scđ anima est actus primus etc. xviiij.
 Utrum distinctio que est in vna anima rationali secundum multos gradus perfectionis sit realis. xix.
 Utrum ex corpore et anima fiat vnum et quomodo. xix.
 Quare Aresto. posuit istam dubitationem. xix.
 Utrum anima vniatur corpori absque media dispositione. xix.
 Utrum anima vniatur corpori mediante spiritu. xix.
 Utrum in diffinitione anime philosophicum debeat precedere organicum vel econtra. xx.
 Utrum in diffinitione anime debeat addi virtus habentis in potentia. xx.
 Quare separata forma substantiali alicuius rei res non manet nisi equiuoce. xx.
 Quare non ponitur in diffinitione anime. Anima est actus corporis habentis vitam in actu. xx.
 Quomodo scđa diffinitio tetragonismi dicat causam primam. xxi.
 Utrum pars decisa ab animali sit animal. xxiij.
 Utrum anima sit in toto tota et in qualibet eius parte tota. xxij.
 Utrum anima vegetatiua. sensitua. et intellectiua sint vna anima vel plures anime xxij.
 Utrum in generatione hominis sint multe forme substantiales sibi inuicem succedentes. xxij.
 Utrum anima rationalis debeat esse in corpore corruptibili sicut in propria materia. xxij.
 Que sit scđa diffinitio anime. xxv.
 Quomodo ista scđa diffinitio demonstrat primam. xxv.
 Que istarum diffinitionum sit materialis et que formalis xxv.
 Quot sunt anime et quot gradus vite et quot genera potentiarum. xxvi.
 Quare vocantur genera potentiarum xxvi.
 Que sit ratio ordinis illorum generum ponatur. xxvi.
 Utrum plures sint anime in anima. xxvi.
 Quot sunt anime anime rationalis corporis diuise. xxvij.
 Utrum anime anime distinguantur ab anima. xxvij.
 Utrum anime anime sint in anima vt in subiecto. xxvij.
 Utrum anime anime fluant ab ipsa anima. xxvij.
 Utrum edueniente anima rationali anima sensitua corrumpatur. xxvij.
 Quare in quibusdam animalibus reperitur vegetatiua sine sensitua. xxvij.
 Quare tactus inuenitur in omni animali et non alij sensus. xxix.
 Quare intellectiua vocatur vltima et minima in textu. xxix.

Utrum anime anime distinguantur per actus et obiecta. xxix.
 Utrum anime anime in diuersis animalibus diuersarum specierum sint vnius speciei vel non. xxx.
 Utrum naturalissimum operum in viuentibus sit generare sibi simile. xxx.
 Quis sit ordo actuum anime vegetatiue. xxxi.
 Utrum homo posset dici finis omnium rerum. xxxij.
 Utrum anima sit causa et principium corporis in triplici genere cause. xxxij.
 Utrum in omnibus eodem modo sumantur sursum et deorsum. xxxij.
 Utrum calor qui est causa nutritionis sit eiusdem speciei cum calore ignis. xxxij.
 Utrum omnia a fine appellari iustum sit. xxxij.
 Utrum tres sint anime vegetatiue xxxij.
 Utrum ad omnem nutritionem sequitur augmentatio. xxxv.
 Quot sunt in nutritione et quid significat nutritionem. xxxv.
 Que ordinem habeant anime vegetatiue xxxv.
 Utrum iste anime vegetatiue in diuersis animalibus sint vnius speciei vel diuersarum. xxxv.
 Utrum sensus sit virtus passiuus. xxxvi.
 Utrum ebrietas impediatur sciam. xxxvij.
 Utrum scia acquiratur per motum aut per aliam rationem. xxxvij.
 Utrum vniuersalia sint in anima. xxxvij.
 Quare Aresto. prius determinauit de sensibilibus que sensibus. xxxvij.
 Quare visus et tactus percipiunt ista duo sensibilia. scđ magnitudine et figura et non alij sensus xxxvij.
 Que sit ratio que triplex est sensibile. xxxix.
 Utrum in potentia anime sit ordo. xxxix.
 Utrum vna potentia anime oriatur ex anima mediante alia. xl.
 Quid sit obiectum visus. xl.
 Utrum lumen requiratur ad videndum propter colores aut propter medium. xl.
 In quo predicamento sit dyaphaneitas. xliij.
 Utrum ista dyaphaneitas in diuersis corporibus sit vnius speciei. xliij.
 Utrum lumen et color differant specie. xliij.
 Utrum lumen sit corpus. xliij.
 Utrum lumen equaliter recipiatur in omnibus. xliij.
 Quare color prius mouet medium que sensus visus ibidem. xliij.
 Utrum color sit vnius speciei secundum quod est in obiecto medio et organo. xliij.
 Utrum sensibile positum supra sensum faciat sensationem. xlv.
 Quare Aresto. in scđo de anima determinat de generatione soni et non de generatione obiectorum aliorum sensuum. xlv.
 Quare non dicimus audio aerem cum tamen in aere sit sonus subiectiue. xlv.
 Utrum sonus perueniat ad auditum per motum localem. xlv.

Utrū sonus sit forma naturalis. xlvj.
 Utrū sonus echon sit sonus. xlvj.
 Utrū son⁹ echon sit idē son⁹ cum sono princi-
 pali. xlvij.
 Utrum sonus echon fiat in aere realiter vel in-
 tentionaliter. xlvij.
 Utrum sit idem sonus qui percipitur in aurib⁹
 dicerorum audientium. xlvij.
 Que sit rō q̄ ista tria scz continuitas melodia
 et discretio requiruntur ad vocem. xlvij.
 Quot modis differant son⁹ et vox. xlvij.
 Quare solum aīalia habentia calidū sangui-
 nem faciunt sonum vocem. xlvij.
 Utrū diffinitio vocis sit bñ assignata. xlix.
 Que sit cā q̄ hō habet prauū olfactū. xlix.
 Que sit causa q̄ homo hz maius cerebrū q̄ a-
 lia animalia. xlix.
 Quare hō hz calidissimū cor int̄ cetera aīalia. l.
 Quare hoīes indicant̄ potius ingeniosi penes
 tactū q̄ penes alios sensus. l.
 Quare magis sumunt̄ drūe odorū penes dif-
 ferentiam saporū q̄ penes qualitates tangibi-
 les cum ille sint nobis notissime. l.
 Utrū odores sint in aere realit̄ l' itētōnalit̄. li.
 Utrū tact⁹ sit vn⁹ sensus vel plures. liij.
 Utrū aer sit humidior aqua. liij.
 Utrum inter duo corpora se tangentia necesse sit
 esse medium. liij.
 Quare sensus sit virtus in organo. lv.
 Quare sensus pnt̄ distingui p̄ organa. lvi.
 Utrū sint q̄nq̄ sensus exteriores. lvij.
 Utrū visus videat se videre. lvij.
 Utrū necesse sit ponere aliq̄s sens⁹ itēriores. lvij.
 Utrū necesse sit ponere plures sensus interio-
 res vel vtrū sit tm̄ vnus sensus interior. lvij.
 Utrū p̄t̄ haberi ex Aresto q̄ sint quattuor sens⁹
 interiores. lix.
 Quid sit obiectū sensus cōis. lix.
 Qui sint actus istoz sensuum. lix.
 Quot sunt act⁹ virtutis cogitatie. lix.
 Quid sit spēs z quid intentio. lix.
 Ubi sint organa istoz sensuū itēriorū. lix.
 Utrū fātasia sit vna poña ab alijs distincta. lx.
 Utrū sensus interiores sint perfectiores interi-
 oribus. lx.
 Utrum argumentum antiquoz quo pbant̄ in-
 tellectū esse sensum valeat. lx.
 Utrū voluntas augeat̄ in hoībus. lx.
 Quis dicat̄ pater viroz et xoz. lx.
 Utrum corpora celestia possint agere in nostruz
 intellectum. lx.
 Quare Aresto. enumerat solum tria principia
 cognoscendi. lxij.

Quare nō est aliq̄s hū⁹ i voluntate iclinās ad
 bonū sic ē hū⁹ intellect⁹ iclinās ad vey. lxij.
 Utrū ex textu posset elici q̄ sit aliq̄s sensus alii
 or sensu cōmuni. lxij.
 Utrum intellectus posset velari p̄ infirmitatē
 passionem aut somnum. Ibidē
 Utrū diffinitō fātasie sit bñ assignata. Ibidē
 Sequit̄ tertius de anima folio. lxij.
 Que sit rō ordinis q̄ pone intellectue p̄cedūt
 potentiam fm̄ locum motuā. lxij.
 De q̄ determinat̄ i isto tercio libro. Ibidē
 Quare Aresto. dicit in principio tercij De par-
 te anime. Ibidē.
 Quare Aresto. mouet q̄stionē de separatōe itelle-
 ctus et nō soluit eā et q̄no debet solui. lxv.
 Utrū intellectus sit sepabilis ab alijs potētis
 magnitudine. i. loco et subiecto. lxv.
 Utrū positio anaxagorū aliq̄lit̄ possz eē s̄a ibidē
 Que errorē excludit Aresto. cū dicit aīam esse
 locum specierum. lxvi.
 Utrū spēs intelligibiles sp̄ maneāt i intellectu
 vel vtrū ille spēs sic recepte corrumpat̄. lxvi.
 Utrū aīa debeat plus dici sepata a corpe vl' in-
 tellectus. Ibidē
 Utrū itellec⁹ possibil' sit s̄ba sepata. Ibidē
 Quot dispositōes p̄t̄ h̄re intellect⁹ nr̄. lxviij.
 Quare Aresto. dic̄ i textu q̄ itellec⁹ h̄ns spēm
 nō sit eodē mō i poña sic an̄ addiscere. lxviij.
 Utrū spēs itelligibil' sit s̄bā vel accūs. lxviij.
 In quo p̄dicamēto sit illa forma accūs. lxviij.
 Utrū idē sit eētia. i. natura z suppositū. lxviij.
 Utrū quiditas rei materialis sit obiectū no-
 stri intellectus. Ibidē
 Quare nō intelligim⁹ p̄mo spēm spēalissimā
 p̄ imaginē sed ens. Ibidē.
 Utrū singulare possz agnosci p̄ nr̄z itellecū. lxix.
 Utrū eodē mō agnoscat̄ natura z suppositū. ibidē
 Quot errores excludit Aresto. p̄ hoc q̄ dicit i
 tellectū nostrū eē sicut tabulā rasam. lxix.
 Utrū scie sint nobis cōcreate. Ibidē
 Utrū in his que sunt sine materia idem sit in-
 telligens et qd̄ intelligit̄. Ibidē.
 Utrū intellectus sit p̄ se intelligibilis. Ibidē
 Utrū aīa intelligat se p̄ suā essentiā. lxxi.
 Quid sit habit⁹ itellec⁹ et vn̄ oriat̄. lxxi.
 Quomodo cognoscit̄ habitus. Ibidē
 Q̄no cognoscit̄ actus intellectus. Ibidē
 Utrū itellec⁹ possz itelligere actū voluntat̄. ibidē
 Utrū spēs intelligibilis sit id qd̄ intelligit̄ vel
 id quo aliquid intelligit̄. lxxij.
 De intellectu agente q̄no pbat̄ q̄ ipm̄ ponere
 sit necesse. Ibidē.
 Quot sunt orationes itellectus. lxxij.

Que opatio intellect^o agētis sit eēnālior ibidē.
 Utrū lumē intellect^o agentis requirat propter
 mediū vel propter fantasmata lxxij.
 Utrū species intelligibiles effluant in aīaz me
 diantibus formis sepatatis ibidem
 Utrū intellectus agens et possibilis sint distin
 cre potentie. lxxij.
 Quot noīb^o noīat Ar^o. intellectū agētē lxxij.
 Quattuor sūt p̄ditōes itellcūs agēt^o. Ibidē
 Utrū intellect^o agēs sit idē in oīb^o. lxxij.
 Utrum iste potentie inueniantur in substan
 tijs sepatatis. lxxv.
 Utrū necē sit ponere in aīa rōnali intellectū a
 gētē supposita opiniōe Platonis. lxxv.
 Utrū aīa posset esse p se subsistēs. ibidem
 Utrū aīa rōnalis sit incorruptibilis. lxxvi.
 Utrū aīa sepatata possz p̄gnosce singlana. lxxvi.
 Utrū poīe aīe maneāt i aīa sepatata lxxvij.
 Utrum habitus scientie acquisite maneāt in a
 nima sepatata a corpore. ibidem
 Utrū ista sit vera vel falsa dyameter est syme
 ter. lxxvij.
 Utrum due operationes intellectus reperiant^r
 in substantijs sepatatis. ibidem.
 Utrum intellectus noster prius intelligat di
 uisibile vel indiuisibile. ibidem
 Utrū tres sint opatōes intellectus. lxxix.
 Que istaz opationū sit p̄fectior. ibidem
 Utrū rō et intellect^o sint vna poīa. ibidem
 Quotuplicat possz illa propositio intelligi. ne
 quaqz intelligit aīa sine fantasmate. lxxx.
 Quid sit fantasma ibidem
 Utrum intellectus practicus et speculatiuus
 sint vna potentia. ibidem.
 Utrum sint plures potentie imateriales i ani
 ma qz tres. lxxxi.
 Utrum in hac vita possimus intelligere sub
 stantias sepatatas. ibidem.
 Utrū possimus reuenire in cognitionē substā
 tiar sepatar ex rebus materialibus lxxxij.
 Quo debet intelligi ista auctoritas. scientie se
 cantur sicut et res. ibidem
 Utrū i aīa itellectia sit aliq̄ memoria. lxxxij.
 Utrū mēoria itellectia sit eadē cū itellcū. ibidē
 Utrum necesse sit aīam intelligere cū cōuersio
 ne ad fantasmata. Ibidem
 Utrū p̄gnitō itellectia depēdeat a sensu. lxxxij.
 Utrum anima sepatata a corpore intelligat sub
 stantias sepatatas. Ibidem
 Utrum anima sepatata a corpore intelligat oīa
 naturalia. Ibidem. lxxxij.
 Utrum anima sepatata cognoscat ea que agn
 tur in hac vita. Ibidem

Quid sit poīa localit motia i aīalib^o. lxxxv.
 Que sit dīna inter incōtinentem et intēpe ra
 tum. lxxxvi.
 Quare sub itellectu p̄t p̄phēdi fātasia. Ibidē
 Quare appetitus non mouet sub rōne intelle
 ct^o. sicut itellect^o mouet sub rōe appetit^o. ibidē
 Utrum voluntas moueat intellectū vel intel
 lectus voluntatem. Ibidem scz. lxxxvi.
 Utrum intellectus sit nobilior voluntate vel
 econtra. Ibidem
 Quo differenter se hñt ad cognoscendum res
 sensus exterior. sensus interior intellectus crea
 tus. et intellectus diuinus. lxxxvij.
 Utrum rebellio inferioris appetitus et supio
 nis sit naturalis vel cōtra naturā. lxxxvij.
 Utrū appetit^o sit spēal poīa anīe Ibidem
 Utrū i oīb^o reb^o creatis sit idē appetit^o. Ibidē
 Quo diuidat appetit^o q̄ ē poīa aīe. lxxxvij.
 Utrū appetitus sensituius bñ subdiuidat i cō
 cupiscibilem et irascibilem lxxxvij.
 Utrū iste due opatōes spectant ad vnā po
 tentiam. Ibidem.
 Que sint obiecta istoz appetitū Ibidem
 Utrū sit aliquis appetitus intellectuius cōcu
 piscibilis et aliquis irascibilis. lxxxix.
 Utrū sit similitudo in motu aīalū. et in motu
 vniuersi. Ibidem
 Quid sit p̄ncipiū mot^o localis i aīalib^o. ibidē
 Utrū virtus irascibilis et cōcupiscibilis mo
 ueant a rōne et obediant ei. xc.
 Utrū appetitus sensituius moueat volunta
 tem. xc.
 Utrum homo sit liberi arbitriū. Ibidem
 Utrū libez arbitriū sit spēal poīa aīe. xci.
 Quotuplex sit tps in reb^o generatis. xci.

Explicit tabula oīm questio
 nū huius libri de aīa.

Agit:
cañal

Copulata in libros de anima
Aristoteles. (Desgl.)

4-2-6

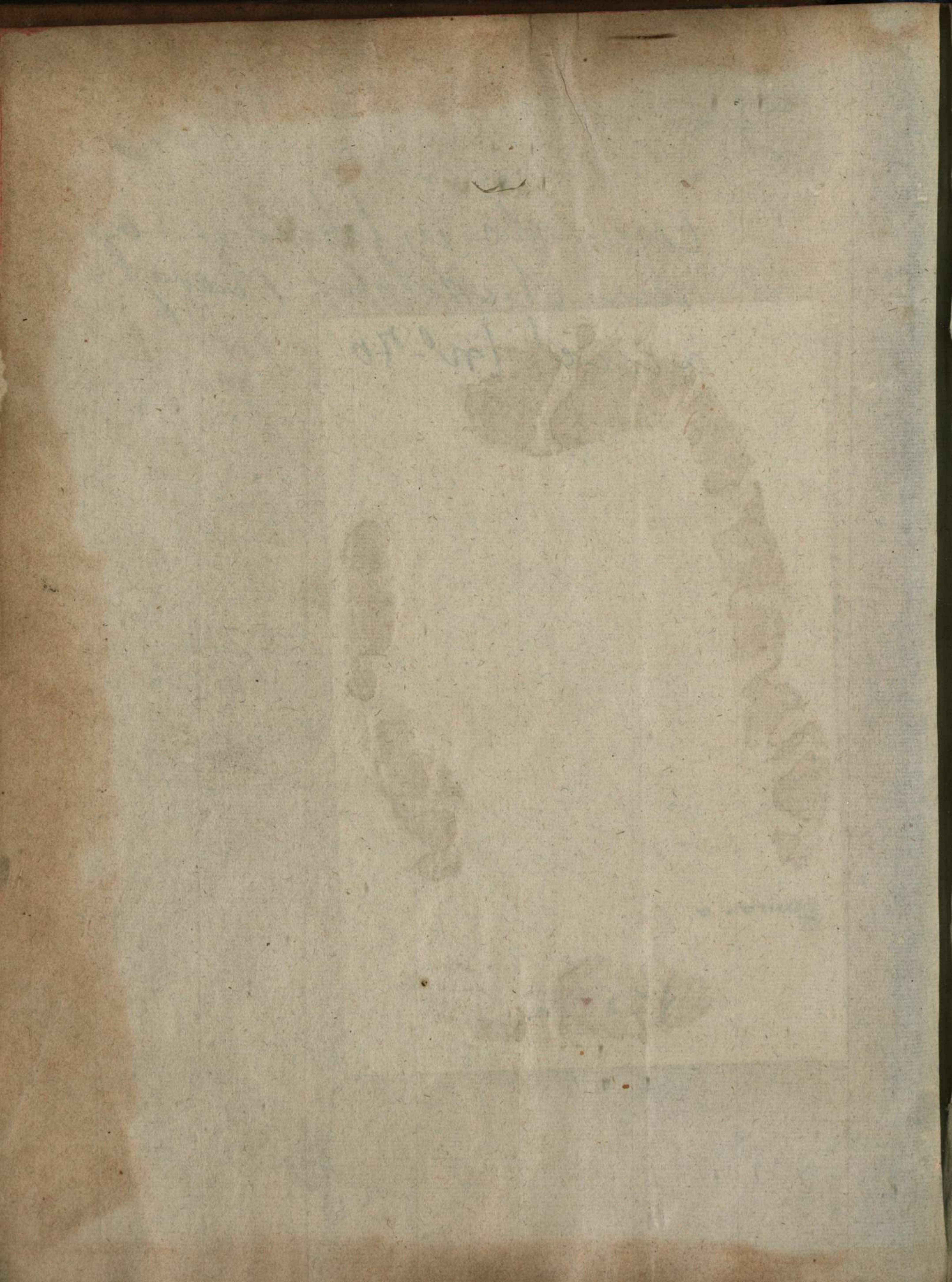
Monte, Lambertus de.

Copulata in libros de
anima Aristotelis...

(S. - S. d.)

(S. a.)

Desglosado, pasó a Fuente
bles, con signatura Res. 70.

317

BRAVA
ARISM

U